Expositio Ugonis Senensis super libros Tegni Galeni.

¶ Incipit Expositio Clarissimi viri Ugonis Senensis super libros Tegni Galeni.

Etsi videam Illustrissime Princeps Nicolae Estensis Marchio librū q intitulatur Microtegni Galeni multorū expositorū laborib⁹ elucubratū: qui sūmo ingenio: lōgis vigilijs: magna indagationis cōtentione: ad summā vsq3 subtilitatem disputatio nūq3 difficultatē ei⁹ materiā3 conati sunt eleuare. Tñ vt tue r Magnifici viri amiciq3 tui Ugutiōis erga me bñficientie nō videar oblitus: ad tui nois ac singularū virtutū tuarū futurā memoriā. Si qd meus labor afferre poterit: ppositi dicti libri expōnē aggredi: confisus altissimi cōditoris oium auxilio ad finē vsq3 psequi posse. Eoq3 maxie in eo intentionē adhibui q nūc in almo studio patrie in ciuitate tua Parme cōdito ad illi⁹ lecturā deputatus sum. ¶ Sz anteq3 ad expōnē dictorū Galeni descendam inuocabo diuinū auxiliū. Est eniz laudāda pfecto Platonica consuetudo diuina opera Deo inuocato duce nō secum incipe. Huī⁹ ḡ cū flecto genua ad patrē dñi nrī Jesu Christi orās vt cū sua laude p: deinde cū fructu legentiū mihi cōcedat breuiter r lucide veritatez dictorū Galeni in hoc volumine planā facere. ¶ Sed cū sciētie r artes rōnabiliter r cōplete constituāt partes quasdā habeant sub cōmunibus rationibus de suis scibilibus cōsiderātes. Alias vero sub pprijs vsq3 ad specialissima: Galenus in medicina cōposuit hunc librū: vt sub generalibus ūñ rationibus oia medicine scibilia cognoscerent in eo: r hoc modo vere dicit Hali. phemio sui cōmētī: in eo oēs regulas medicine cōtineri: nō q senserit q omnis specialis regula in ppria forma sit hic posita. nam tūc reliqui libri medicine superfluerēt. Ex quo intelligit pmo hunc librum esse pmū via doctrine: nam a cōmunioribus est inchoandā. pmo physicorū. tex. r cōmēto. 4°. ¶ Secūdo intelligit intētio libri. nam cū medicina sit de corpore humano sanabili r egrotabili operabili a medico: r reliquis habētibus attributionē: ad hoc in illo libro intentio est de eisdē sub generalib⁹ tñ rōnibus scientiā tradere. ¶ Tertio pz vtilitas. naz sine his que hic traduntur sciētia medicine penitus haberi nō pōt cum reliqua psupponāt ista. Est etiaz alia vtilitas ex eius breuitate r ordine vt facile omniuz medicine scibiliū recordemur. ¶ Quarto patet pportio hui⁹ libri ad alios oēs simul. nā est sicut incompletum r imperfectum respectu perfecti. Et ideo recte dixit Hali. comparari ad artem totam: sicut puer ad virum. ¶ Quinto patet quare nominat Microtegni. nā Tegni apud grecos idē est qd: ars apd nos: r Micro. i. paruū Microtegni ergo. i. parua: ars: quia enim vniuersalia sunt pauca respectu particularium: ideo hic liber est paruus: r quia omnia scibilia medicine in isto considerantur quodāmodo. ideo dicit ars r nō nominat pars artis: qd dictū: lz sit impropriū tamē propter dictam causam sumpsit originē. ¶ Nomē aūt auctoris est Galenus de ciuitate Pergami i Asia oliz antiquorū in medicina peritissimus. ¶ Diuisio vero videbitur in phemio. Et via doctrine qua vtet in eodē phemio a Galeno ipso declarabit. r sic patet octo illa que in principijs librorū dixit Cōmētator Auerrois phemio physicorū esse narrāda ab expositoribus: in quibus sunt libri cause que ab alijs per se numerari solent. ¶ Cui vero parti phie supponetur. puto q naturali phie nō obstāte q sm partes sit practica. Nam r subm eius. s. corp⁹ humanū sanabile rc. est sub subiecto naturalis phie: r pncipia pbationū ei⁹ ex nāli phia supponunt. Ūñ in de sensu r sensato dicit. phi ē de sanitate r infirmitate pma inuenire pncipia: nec etiaz sanitatē nec infirmitatem possibile est fieri carentib⁹ vita. ergo sequitur q physicorū plurimi r medicorū qui magis physice artez psequunt: hi quidem finiunt ad ea que de medicina: hi vero ex his que de natura incipiunt de medicina. Et hoc plane sentit Cōciliator annexo scdo differentie tertie. His ergo preambulis breuissime expeditis descendo ad litteram exponendo. I.

Tres sunt omnes doctrine: que ordine habentur.

¶ Iste liber diuidit in duas partes. s. phemiū r tractatuz. ibi scda [Medicina est.] phemiuz diuiditur in tres. Primo ponit numerū doctrinarū ordinariarū. scdo declarat. tertio eligit modū quo intēdit vti. ibi 2° [Pria qd.] 3° ibi [Hic vo.] De pma dicit q omnes doctrine ordiarie vel habite sm ordinē sunt tres: r est sensus q oluz doctrinarū ordiariarū modi pcedēdi sunt tres in genere. posuit ergo numerū in doctrinis pro numero modorū pcedēdi. ¶ Cōsiderādum ergo pmo q hoc nomen doctrina: qnq3 sumit p hitu certo quē acqsiuit discipulus a doctore: qñq3 sumit p actione doctoris que est manifestatio incogniti in discipulo a magistro: illo modo est idez qd doctio vel doctrinatio. Ista aūt actio cū sit idē realr cū passione discipuli realr est id qd disciplinatio. Attendēdū tñ cū multe sint doctoris operationes deseruiētes: ad hoc vt discipulus cognoscat incognitū: sicut ei⁹ pmeditatio platio r ogationes plationi deseruientes r scriptura vel natura: nulla tñ istarū est doctrina vel doctrinatio: nisi ista q est formaliter pductio vel factio certe notitie in discipulo a doctore: r ista nō est aliud realr: vt puto q certa notitia in discipulo pro quāto est in acqri: r eadē est disciplinatio. ¶ Ex quo pz q platio magistri: r scriptura nō sunt doctrine: lz oppositū senserit Hali. cōmēto pmo. ¶ Sumit 3° doctrina p habitu magistri per quā cognoscit certe verū qd docere apt⁹ est. In pposito doctrine sumit scdo mō. ¶ Et si qrat quomō a magistro fiat scia vel certa cognitio in discipulo: dicit q quorūdā sufficit certa intellectio: magister ergo faciēs itelligere signis facit discipulū certe credere: sicut videt homini qui nunq3 pus cogitauit in h pncipio: si ab equalib⁹ equalia demas remanētia sunt equalia. ille qui faceret eum hoc intelligere faceret hoc idez pncipiū esse certum. nā in istis pncipijs assentim⁹ cognitio terminis: vt sumit p posteriorū rc. ¶ Quedā aūt sunt q nō sic statiz credunt itellectis terminis: imo demōstratione vel alio pcedēte discursu idigēt. Ista ḡ nō manifestant nisi p pcognita. vt sumit p posteriorū. r nō p oia pcognita sed p pria ei rc. r ista pcognita nō sufficiūt: nisi eo mō ordinent q habeāt pprietatē r virtutē illud incognitū manifestādi. nā cognitio pncipiorū geometrie nō sufficit ad sciēdū primā cōnē: nisi eo mō ordinent quo sint sufficiētia ad ipsam inferendā. ¶ Cū ḡ itellect⁹ habuerit maiorē r minorē p se notas alicui⁹ sylli pfecti: sicut sūt qtuor pmi modi pme figure statiz cū debite ordiant mouet sic itellect⁹ nāliter ad sciēdū vel ad credēdū cōnē. Doctor igit faciēs discipulū hre pmissas p se notas: r faciēdo eū ordiare hre est causa certitudinis cōclusionis pus dubie: r talis ordinatio intētionū est imediata causa scie vel notitie apud itellectū discipuli. ¶ Ex quo pz hāc ordinationē que est rō sine argumētū de re dubia faciēs fidē qātū ad acqsitionē scie pprie dicte nō esse doctrinā mō pposito: sed causaz ime-

diat̃ doctrine: sicut pductio luminis in medio calefaciẽtis ipsũ: nõ est calefactio: licet causa eius: cuius oppositum dixit Monachus cõmẽto p̊. ¶ Nota z° q̃ licet hoc nomẽ scia di‑cat̃ de oĩ credulitate firma sine hesitatiõe: tñ qñqз sumit̃ strictiº p firma credulitate necessarij: z qñqз sumit̃ stri‑ctissime p firma credulitate necessarij demõstrabilis acq̃sita p demr̃ationẽ. ¶ Doctrina ḡ que est doctrinatio non sumit̃ hic p acq̃sitiõe scie mõ p̊. nã talis credulitas plu‑ribꝰ modis ordiate acq̃rit̃: nec sumit̃ hic doctrina p acq̃si‑tione scie mõ zº tñ. nã tũc diffinitiua nõ esset doctrina: su‑mit̃ ḡ p acq̃sitione scie mõ zº quo multotiẽs cognitionẽ pncipioꝝ demr̃ationis acq̃rimꝰ: voluit ḡ Gal. q̃ tribꝰ mo‑dis ordinarijs tñ acq̃rimꝰ a doctore notitiã certã rei ne‑cessarie sub ratione necessarij. ¶ Tertio nota ordinẽ esse debitã cõsequentiã z antecedentiã inter p̃us z posterius: z quot modis cõtingit aliqd alio dici p̃us: tot modis dr̃ or‑do. qr̃ ḡ aliqd dr̃ alio p̃us ẽm situ: vel ẽm qñdã ordinez: a quo tñ nõ depẽdet posteriꝰ: iõ nõ ois ordo est dpẽdẽtia debita: cuiꝰ tñ oppositũ: vr̃ dicere Monachus cõmento p̊. z Cõcilia. drĩa. 8. z plures sequẽtes. ¶ Nota 4° q̃ in do‑ctrinã ordo aut est aliquoꝝ essentialr̃ ordinatoꝝ: aut acci‑dẽtalr̃: z nos hic nõ itelligimus de ordine: nisi habendum essentialẽ habitũ ad inuicẽ: aut in causando: sicut cause ad effectũ: aut in notificãdo essentialr̃: sicut diffõ ad diffini‑tũ. cũ ḡ dicimus modos pcedẽdi ẽm ordinẽ esse tres itel‑ligimus de essentiali ordine. ¶ His notatis cõmẽto Gal. sic pbat̃. omne qd̃ notificat̃ mõ dicto aut est demonstra‑bile: aut nõ. Si est demonstrabile nõ notificat̃ mõ dicto: nisi per demonstrationẽ: vt sumit̃ p̊ posterioꝝ. scire. n. ea quoꝝ est demonstratio: nõ est nisi p demõstrationez: z qr̃ ois demõstratio aut est p cãm: aut p effectũ: iõ doctrina q̃ est manifestatio demr̃abilis nõ fiet nisi alio duoꝝ modo‑rũ. s. resoluẽdo vel cõponẽdo. Si vo id qd̃ notificat̃ non fuerit demõstrabile: z debeat notificari: p3 q̃ notificet̃ p notificationẽ cognitiõis terminoꝝ: z in tali manifestatio‑ne: si fuerit ordo essentialis nõ erit nisi diffinitiuꝰ modus vel aggregatus ex pluribꝰ diffinitiuis. vbi grã. hec ppositio angulus planus est alternus cõtactus duoꝝ lineaꝝ: q̃‑rũ expãsio est sup supficiẽ applicatione nõ directa: si non fuerit cognita: hoc est qr̃ terminos ignoramus: scibile ḡ reddẽdo diffõnẽ eoꝝ: z eã explanãdo notificabit̃ dicta ppositio: z si vnũ tñ ignoratum fuerit erit vnus diffinitiuus pces‑sus: si vo plures: plures diffinitiui pcessus dicent̃. ¶ Ex q̃ p3 doctrinã dici ordinariã respectu vnius determinati sci‑bilis vt respectu vnius cõclusionis vel ppositionis.

Sed restant adhuc duo dubia. p̊mũ qm̃ Auerro. p̊ physicoꝝ. cõmẽto p̊. dicit tñ vnũ mo‑dũ doctrie ordiate: dicit. n. z innuit p hoc qd̃ dixit q̃ doctri‑na ordinata est icipe a cognitiõe causaꝝ p̊maꝝ rei cogno‑scende pfecte: deide itẽdere ad cognitionẽ aliaꝝ causaꝝ remotaꝝ ẽm ordinẽ: donec pueniamꝰ ad causas ppinquas: hic dr̃ a Cõciliatore drĩa. 8. q̃ Auer. loquit̃ ibi de doctri‑na p antonomasiam ordiaria q̃ est pp qd. Sz adhuc sũt alie doctrine ordinarie minꝰ pncipalr̃: sicut doctrina q̃ ẽ diffinitiua de qbꝰ hic loq̃t̃ Gal. ¶ Sz h̃ nõ vr̃ verũ cum ibi loquat̃ de mõ pcedẽdi in p̃hia nãli in q̃ plurime cãe tã p̊me q̃ ppinque demr̃atione qr̃ cognoscunt̃. vt sumit̃ cõmẽto z°. ¶ Dicẽdũ ḡ alr̃ q̃ in doctrinis qñqз ↄsidera‑mus ordinẽ pticularẽ q̃ tenet̃ in vnica ↄne: vel pncipio co‑gnoscẽdo: z h̃ mõ tres sũt ordiarij modi vt dicit̃: qñqз vo ↄsideramus ordinẽ gnãlẽ qui est in ea p hoc q̃ aliqd po‑nit̃ p̃us z cognoscit̃ ẽm q̃ p̃us dз poni: z aliud posteriꝰ: ita q̃ nihil in ea pponat̃: nisi ppnẽdũ: z ecõtra: z quo ad hũc ordinẽ nõ semp pcedimꝰ demõstratione qr̃: vel solũ pro‑pter qd. vel solũ diffinitiue: imo in vna cõpleta scia vniꝰ generis: sicut p̃hia z medicina est ipossibile vnico tali or‑

dine pcedẽre. Sed opз ante cõplemẽtũ oĩbus tribus mo‑dis vti: qr̃ in cognitiõe causaꝝ vtimur demõstratione qr̃. z in cognitione scientifica effectuũ vtimur demõstratione ppter qd. ẽz omnẽ opinionẽ: z quia vterqз istoꝝ pcessuũ est necessarie: z multaꝝ diffinitionũ explanatio: ideo ipos‑sibile est aliquã totã sciam de rebus naturalibus esse vni‑co istoꝝ modoꝝ ordinariam ordine vniuersali. ordo ergo vniuersalis dictus ẽm mentẽ Cõciliatoris seruat̃ cũ in‑cipimus a cognitione p̊maꝝ causarũ: deinde aliarũ remo‑tarũ quousqз veniamus ad imediatas: nõ q̃ p̊mũ cogni‑tum in scia sit causa remota: imo illa notificatur per effe‑ctũ: sed p̊mũ demõstratũ est esse cause remote: deinde ve‑nimur esse cause minus remote: quousqз veniamꝰ ad cau‑sas ppinquas: z ille est vnus modus tñ: qui in totali scia cõsiderat: per quẽ dr̃ ordinaria de q̃ modo nihil ad p̃sens Gal. ¶ Et ex hoc patet q̃ Cõciliator differẽtia. 8. z illi q̃ in hoc sequunt̃ eum minus bene dixerunt volunt Gale. intelligere q̃ tres sunt doctrine ordinarie generali z essen‑tiali ordine. nam vt dicit̃: impossibile est aliquã totã sciẽ‑tiam naturalem cõpletam de vno genere physico esse tñ sub vno ordie istoꝝ: z hoc videt̃ vere sentire Monachus cõmẽto z° cõtra expositionẽ Hali. z hic considera ppter Conciliatorez z Marsilium z sequentes.

Secunda dubitatio Quia vr̃ mõ dicto oẽm doctrinam esse ordina‑riam: z sic superflue apponi ly ordine habent̃. nam vt di‑cit̃ supra. nõ ptigit nisi aliquo istoꝝ triũ modoꝝ notifica‑ri necessariũ incognitũ. Hic rñdet Monachus cõmento p̊mo. cõcedendo omnẽ doctrinã esse ordinariã: sed ordina‑ria vel ordine habent̃ apponit̃ ad maiorẽ expositionem q̃ ordo semper est in doctrina: sicut dicimus spondilea dorsi vel holes mundi: licz nõ repetant̃ alibi. ¶ Uel secũdo iux‑ta dicta supra dicit̃ q̃ pncipioꝝ per se notoꝝ est doctrina que nõ fit per ordinem inter notificans: qr̃ ibi fit p̃ns do‑ctrine: z notificantur: quia p̊mo p se cognoscunt̃ terminos ipsum statim: sicut pponit̃ intelligit̃ in illo. ergo declarã‑do non vtimur aliquo istoꝝ triuz modoꝝ. ¶ Uel tertio dicendum q̃ nomen doctrine sumitur a Gal. pro habitu vel per exẽpla vel enthimema vel syllogismũ dialecticũ acq̃sito: z p doctrina mõ dicto p̃ntiз ille nõ omnes sunt ordinarie ad modum expositum. II.

Prima quidem est ex finis notione que ẽm dissolutionem fit.

¶ Nunc enumerat istas doctrinas ipsas de‑clarando. Et diuiditur in tres partes: sicut do‑ctrine sunt tres. ibi scdã Secunda do. ibi z°. Tertia do. Dicit p̊mo q̃ p̊ma doctrina ordinaria est il‑la que fit ex notiõe finis que fit per resolutionẽ vel disso‑lutionẽ. ¶ Ubi notandũ hãc lr̃am duplicẽ hr̃e expõnez. p̊ria est Monachi cõ° z° itelligẽtis p finẽ cãз vltimatã: iuẽtã p resolonẽ q̃ est illꝰ resolonis finis: z p se nota: z ex cu‑ius cognitiõe pẽdet cognitio siue scia ↄ̃ficl. ne ↄ̃stũ nõ ple‑ne certificat̃ nisi cũ i hãc deuenerit cãз. Dr̃ z° q̃ hec do‑ctrina fit p dissolonẽ h̃ mõ: qr̃ ppositis ↄne dubia ẽз Ar. an̄te z° posterioꝝ volẽtes eã hr̃e sciam: q̃rimꝰ mediũ p qd̃ nobis notificet̃: z i p̊ figura maxie q̃rimꝰ ẽз Ar. i p̊ poste‑rioꝝ. vnũ qd̃ sit sub3 maioris extremitatis: z pdicatũ mi‑noris. tale ḡ mediũ cũ inenit̃: si fuerit cã sit facit cognoscere ↄnẽ z cãm eiꝰ. In illa igit̃ inuẽtiõe mediũ qd̃ est cã pcedi‑mus ab effectu ad cãm: z qr̃ ita notificatiõis ↄnis maxie est ex hac inuẽtiõe: iõ talis modus acq̃rẽdi doctrinã: dr̃ re‑solutiuus: ergo in illa inuẽtione pcedimus ab effectu q̃ cõ‑muniter est compositior ad causam que est simplicior: z quia sic inueniendo certificamus effectũ per cãm: iõ dici‑mus demr̃ationẽ ppter qd z cause facẽ doctrinã resolutiuaз

ẽm

ſm ergo Monachū doctrina reſolutiua eſt ꝗ fit ſyllo demōſtratiuo cauſe. tunc ergo ſic exponit̄ textus. prīa eſt ꝗ fit per vel ſm diſſolutionē .i. per inuētionē cauſe ꝓpoſito effectu dubio: qui in cauſā reſoluit̄: ⁊ que fit ex notione .i. notitia finis .i. cauſe vltimate inuēte ꝑ diſſolutionē. nā alia rū cauſarū ſcia pendet ex hꝫ notitia. ⁊ ꝓpter hoc dicitur infra ꝙ hoc incipit ex finis notione. nō ꝙ notio hui⁹ finis ſit prīū cōſideratū in hac doctrina. prīo enim cōſideramus effectū: qui eſt nobis dubius: ⁊ venamur cauſā: ⁊ cū inuenimus cauſam imediatā dubitam⁹ an ſit: querim⁹ eius cauſam quouſqꝫ veniamus ad cauſam vltimatā que eſt per ſe nota. Sed ideo dicit̄ ab hac vltimata cauſa incipere: q2 anteꝗ̄ ad illā deueniat nullū cōſideratoꝝ eſt ſcitū: ⁊ prīo per iſtius cauſe inuentionē ⁊ notitiam: reliqua omnia prius cōſiderata ſciuntur.

¶ Secūda expoſitio eſt Cōciliatoris. differentia. 8. intelligentia per finē effectū: ⁊ eſt ſenſus. prīa doctrina que fit ex notitia effectus per quā notificamus cauſā: ⁊ fit ſꝫ diſſolutionē: q2 in notificatione ꝓcedimus ab effectu cōpoſito ad cauſam ſimplicē: ⁊ hec eſt facilior. ¶ Prima tñ videtur magis cōformari q̄buſdam dictis Galeni: vt ꝙ ſit prima: q2 ſine dubio illa que eſt ꝓpter quid eſt dignior ⁊ prior: ⁊ ꝓpter quedā alia que facile ſoluuntur.

¶ Ego aūt: q2 video in inuētione ſcie effectus per cauſam duplicem ꝓceſſum. ⁊ ſilr in inuētione ſcientie cauſe ꝑ effectum vnum inuētionis medij: aliū aūt notificationis: ⁊ ꝓceſſus inuentionis in demonſtratione per cauſam eſt reſolutiuus alter cōpoſitiuus. ecōtra aūt eſt in demonſtratione per effectum. ideo puto quācūqꝫ iſtarum poſitionū accepta poſſe ſaluari leuiter ⁊c̄. III.

Secunda ṽo que ex compoſitione eſt ſm reſolutionem inuentorum.

¶ Declarat ſecūdā dicēs. ꝙ ſcd̄a doctrina eſt iſta que fit ex cōpoſitione inuentoꝝ per diſſolutionē. nam in cōpoſitiua ꝓcedim⁹ cōponēdo ea que inueniunt̄ cū diſſoluimus: vel illis ꝓportionabilia. ⁊ hoc hꝫ verū ſiue dicamus compoſitiuā eſſe per demonſtrationē: q2 vt vult Monachus. ſiue ꝑ demōſtrationē ꝓpter q̄d. vt vult Cōciliator. ¶ Ad hoc aūt plane intelligendū ponamus exēplū. prīo ſm viā prīā. ſcd̄o ſm aliā. Sit ꝗ dubia ꝓpoſitio veru in ſor. ſit febris. ego cōſidero ꝙ mediū ſufficiēs ad hoc arguēdū eſſet humor putridus ſuo calore accidentali calefaciens cor ſor. Sed dubiū eſt ꝓpter q̄d iſte humor eſt in ſor. mediū eſt: q2 in eo fuit ꝓhibita tranſpiratio ꝑ quā retinent̄ fumi ſupflui. Sꝫ reſtat dubiū ꝓpter q̄d ꝓhibita trāſpiratio eſt in eo: ⁊ inuenit̄ mediū: q2 in eo fuit oppilatio. ⁊ querit̄ ꝓpter q̄d ⁊ inuenitur: q2 in eo ſunt humores multi flegmatici per indigeſtionē geniti. ⁊ queritur ꝓpter quid: ⁊ inuenit̄: q2 plus appetit ꝗ̄ poſſit digerere. ⁊ queſita cauſa. mediū inuenit̄: q2 habet malā cōplexionē frigidā in ſtomacho. hoc ergo mediū gratia exēpli ſit cauſa imediata ex cuius cognitione oēs relique fiunt note. ꝓcedimus igitur in mediorum inuentione cōtinue reſoluendo. ¶ Sed ſi ecōtra ꝓcederemus ⁊ dubitarem⁹ vtrū ſor. habeat frigidā cōplexionē ſtomachi: ⁊ inuenio ꝓ medio ꝙ plus appetit ꝗ̄ poſſit digerere. ⁊ quero vtrum plus appetit ⁊c̄. ⁊ inuenio ꝓ medio hunc effectum ꝙ hꝫ humores multos viſcoſos: ⁊ poſtea ſilr inuenio ꝙ hꝫ oppilationē: ⁊ ſic vſqꝫ ad febrem ꝓcedendo cōtinue componēdo in inuētione medij. ⁊ pꝫ ꝙ hic componim⁹ cauſas prius ſm diſſolutionē inuētas. fit igit̄ cōpoſitiua ex cōpoſitiōe inuentorum per reſolutionē. tu ṽo potes modo per te formare exemplū ſm aliā poſitionē faciendo ordinē ſyllogiſmoꝝ: vt ſor. febrit: ergo hꝫ humorē putridū: ⁊ hꝫ hunc. ꝗ fuit ꝓhibita trāſpiratio: ⁊ vltra quouſqꝫ veniamus ad primā cām. hic ꝓceſſus eſt q2. ⁊ eſt reſolutiuus. ¶ Nobis ṽo ecōtra icipiētib⁹ hꝫ malā cōplexionē frigidā. ꝗ plus appetit ꝗ̄ poſſit digerere. ⁊ plus appetit. ꝗ generat humores multos viſcoſos ⁊ gnāt: ergo patit̄ oppilationes: ⁊ ſic vſqꝫ ad febres ꝓcedēdo cōponēdo. pꝫ ꝙ cōponimus cauſas inuentas ꝑ diſſolutionē: ⁊ hec exēpla ſunt ſatis ad ꝓpoſitū. Nota exēplū Hali. cōmēto. 2. ⁊ Hali. prīo theorice: ꝗ gr̄a breuitatis dimitto: ſed tu vide a Monacho cōmēto. 2. ⁊ a Cōciliatore differentia octaua. Deinde cum dicit. IIII.

Ertia ṽo ex termini diſſolutione: cui nunc inſiſtimus.

¶ Declarat tertiā doctrinā ordinariā. ⁊ diuidit̄ in tres. prīo facit q̄d dictū eſt. 2° ponit varios modos appellatiōis hui⁹ doctrie. 3° oſtēdit q̄uo circa vſuꝫ harꝫ doctrinaꝝ aliq̄ medici ſe habuerūt ⁊ q̄uo ipſe. 2° ibi [Appellare. ibi 3° [Conati ſūt ꝗ.] ¶ Dicit prīo ꝙ tertia doctrina ordinaria eſt illa que fit ex diſſolutione termini .i. diffōnes cui doctrine nūc inſiſtimus: ſcilꝫ in iſto libro tegni. ¶ Notādū ꝗ ꝙ hoc nomen terminus q̄nqꝫ ſumit̄ ꝓ diffōne: vt ꝑ topicoꝝ. ⁊ hoc iō q2 diffō terminat ⁊ finit q̄ditatiuā notitiā diffiniti ipſaꝫ cōplēdo. ¶ Nota 2° ꝙ doctrina diffinitiua de ꝗ loḡt hic Gal. eſt alia a doctrina diffinitiua vel methodo diffōnis tradita ab Ar. 6. topicoꝝ. ⁊ 2. poſterioꝝ. Nā ille Ariſt. ſunt artes ad inueniēdā diffōnē: hec aūt diffinitiua Gal. eſt ponere diffinitionē: ⁊ diuidere eā iā in partes: ⁊ oēs partes explanare. ¶ Sūt ꝗ tria opa hui⁹ doctrine. Unū eſt diffōnē ponere. 2m eſt diuidere in partes. 3m eſt partes explanare. Et hoc intēdit Hali. cōmēto. 4. Sꝫ q2 Gal. hāc diffōnis expōnē ponit tertiū genus doctrine: ⁊ nō inuētionē ad huius cauſam declarādā oportet videre q̄uo diffinitiones inueniātur. ¶ Sciēdū ergo prīo ꝙ diffōnū vt ſumit̄. 2. poſteriorū ab Ariſto. q̄dā ſunt prīn⁹ demōſtrationū ⁊ ſciētiarū que ſupponunt̄: vt in prīcipio geometrie diffō puncti ⁊ linee: ⁊ ſupficiei: ⁊ figure: ⁊ circuli: ⁊ anguli: ⁊ ſic de multis. ⁊ iſtas nō opꝫ ꝓbare: aut venari. q̄dā ſunt diffōnes ſola poſitione differētes a demōſtratione. Et iſte ſunt diffōnes paſſionū aſſignātes q̄d eſt paſſio: ⁊ ꝓpter q̄d ineſt ſubiecto: ſicut verbi gr̄a. eclipſis eſt defectus luminis in luna ꝓpter diametralē interpoſitionē terre inter ſolē ⁊ lunā. ⁊ dicuntur demōſtratio ſola poſitione ab ea differētes: q2 per eas reſpondet̄ ad iterrogationē de ꝓpter q̄d eſt tanꝗ̄ ꝑ mediū. cuius vigore demōſtratio format̄: ⁊ vis eius pendet tota: vt ꝓpter quid luna eclipſat̄: reſpondet̄ dando cauſam demōſtratiuā: q2 ꝓpter diametralē terre interpoſitionē inter ſolē ⁊ ipſaꝫ deficit in lumine: ⁊ in hui⁹ cauſe demōſtratiue aſſignatiōe ponit̄ illa diffinitio: niſi ꝙ nō eodē ordie terminoꝝ quo ponitur: cū per eā reſpōdet̄ ad iterrogationē de quid eſt eclipſis. Nā cū ita interrogat̄ reſpōſuꝫ eſt defectus luminis ⁊c̄. id ergo .ſ. genus q̄d in cauſe aſſignatiōe ponit̄ vltimo hic in aſſignatiōe diffōnis ponit̄ prīo: ⁊ ſꝫ cōeꝫ ſcholā tales diffōnes ſunt mediū in demſtratione potiſſima que a Cōmētatore dr̄ ſimplr̄ demōſtratio ꝓhemio phyſicoꝝ: lꝫ nō ois demōſtratio ſimplr̄ ſit potiſſima. ¶ Sed tertius modus diffōnū eſt diffinitio que eſt ꝯcluſio ſyllogiſmi: aut demōſtratiui: aut alterius. ⁊ iſta dicit quid eſt res: ſed nō eſt mediū debitū potiſſime demōſtratiōis: lꝫ in multis alijs nos adiuuet: ⁊ vocat̄ cōiter formalis diffinitio: ſicut ira eſt appetitus vindicte: ⁊ plurimū cōtingit ꝙ per artē diffinitiuā tales venamur diffinitiones: nō tñ credendū vt dicit Monachus cōmēto ſcd̄o has ſolas poſſibile venari. Nā Ariſto. 4° phyſicorum querit loci diffinitionem: ⁊ eam venat̄: vt per iſtam paſſiones demōſtrare poſſit. ⁊ 2. de anima. diffinitionem anime: vt in iſtis locis plane a Cōmētatore pōt colligi. venamur ꝗ oē diffini-

tionis genus dum nō fuerit p̄mo notum. ¶ Sciendū secundo quo ad hoc ꝙ Aristo. 2. posterioꝝ ostendit ꝙ diffinitio inq̄sitū hō nō ostendit syllogismo demōstratiuo: nec syllogismo hypothetico per 3ꝫ diffōnē: nec per inductionem: ꝫ ēd inuenit per diuisionē ⁊ cōpositionē diuidentiū: diuisio aūt sola nō est sufficiens ad hoc vt per eā manifestetur aliquid incognitū nedū ꝙ per eā inueniatur diffinitio. In diuisione enī ɔclusio cōcludit per modū ɔcessionis: ⁊ nō quia necessario sequat ex his que premissa sunt. sicut verbi gratia. si volo ostēdere per diuisionē ꝙ homo est animal rationale. ꝓceditur hoc modo. hō est substantia: aut ergo corporea: aut incorporea: ⁊ ponitur vel ɔceditur ꝙ est corporea: non ꝙ ꝓbetur: postea est corporea: aut animata: aut inanimata: ⁊ cōceditur ꝙ animata: ⁊ sic alatum diuidit: aut rōnale: aut irrationale: ⁊ cōceditur ꝙ rationale. qđ ergo in fine dicitur. homo est substātia corporea animata rationalis: nō ꝓbatur. sed petit. nō ergo sola diuisio sufficit ad inueniēdū diffōnem dubiā: nec sola cōpositio. ¶ Sed diuisio multū ɔfert: precipue vbi diuidatur genus semper per suas p̄mas differētias ⁊ essentiales: nā diffinitū nō euadit quin sub altero diuidētiū comprehendatur. ¶ Cum ergo genus fuerit dubiū de aliquo diffiniendo. p̄mo inuenitur per artē vel methodum generis traditam in topicis. ⁊ silr cum dubium fuerit: que differētie de specie dicant per eandem methodum ostenduntur esse essentiales constitutiue differentie diffiniti: ⁊ tandem methodo ꝓprij querimus verū cōpositum ex oībus sic ꝓprium: quo inuento vtimur methodo diffinitiuo. 6. topicorum: ⁊ ostendimus illud esse diffinitionē per diuisionem. ergo ⁊ compositionem diuidentium. ¶ Iuuantibus predictis methodis. s. generis ꝓprij diffinitiōis venamur diffinitionē. ¶ Ex his patet ꝙ in inueniēda diffinitione sꝫ artem Aristo. nō semper vno modo ꝓcessus vtimur. sed quādoqꝫ diuisiuo: quādoqꝫ demonstratiuo vel ostensiuo: quādoqꝫ ad ostendēdū genus: quādoqꝫ cōuertibile ɔstat ꝙ in his modis nō seruat vnus ordo. Et ideo nō ponitur a Gal. modus doctrine ordinarius. ¶ Et si hoc cōsideras videbis hoc valde rationabilius ꝗ̄ differentie: vt dicit Cōciliator differētia octaua. ꝙ per artem Aristotelis non extrahitur quesitum. naꝫ nimis dehonestat Aristo. ꝙ tradat vnā artē ad inueniendū vnum quesituꝫ tanto studio: ⁊ ꝙ per illam nō extrahatur. Sed in hoc ꝓcessu Galenus semper cōsimili modo ꝓcedimus vsqꝫ ad finem explanādo terminoꝝ significationes. Et ideo rationabiliter dicit diffinitiuus ordinarius. ¶ Qđ aūt dicit Plusq̄cōmentator. cōmento scđo. ideo non dici ordinariam diffinitionē Aristo. quia plurime diffinitiones supponunt: ⁊ pauce inueniunt nō est sufficiens. Nam etiam pauce isto mō quo Galenus vtitur dissoluunt. Item multum ⁊ paucum non variant speciem. Item multas diffinitiones Aristo. in libris naturalibus ⁊ moralibus venat: vt patet inspicienti libros. ¶ Tertio notandū Plusq̄cōmentatorē dicere. cōmēto scđo. hanc tertiā doctrinā. s. Gal. diffinitiuā nihil ignotū declarare per notū: ⁊ dicit nos non vti hoc genere doctrine ad particularia quesita sciētie declaranda. ⁊ ob hāc causam nō dici ab Aristotele genus doctrine.

Sed hec dicta nō vidētur omnis vera iuxta superius posita: quia hoc genus est ad faciēdū scire. scientia scđo modo sumpta dictā ꝓpositionem in qua diffinitio de diffinito predicat que est p̄ncipium scientie: ⁊ ad quā scientiam sufficit dictorum plenus intellectus sine argutione. Cuꝫ vō hoc genere vtimur ad solam memorationem vel ordinationem capitulorū: nō puto dici doctrinam: sed solum modo supra posito. accidit autem simul vt det ordinem capitulorum: ⁊ facilem faciat memoriā totius scientie diffiniti.

¶ Appellare autē licet huiꝰ doctrinā: nō solū termini dissolutionē: sed etiam apertionē: vt qdaꝫ nominauerunt: aut resolutionē: aut diuisionem vt alij quidam: aut explicationē: aut expositionem vt alij.

¶ Hic ponit diuersa nomina quibꝰ hec doctrina nominat dicēs. ꝙ lꝫ istā diffinitiuā doctrinam appellare: nō solum dissolutionē termini. i. diffinitionis: sed apertionē: aut resolutionem: aut alijs nominibus positis in littera: ⁊ cause ꝯpꝫ consideranti. ¶ Deinde dicit. V.

Conati sunt ergo quidam herophiloꝝ huiusmodi facere doctrinam: quēadmodū heraclides ⁊ eritheus.

¶ Hic ostendit qualiter antiqui medici ⁊ ipse se habuerūt circa vsum harū doctrinarū: ⁊ dicit quatuor. Primū ꝙ qdam medici de secta Herophili illius. s. veri conati sunt facere huiusmodi doctrinam. s. diffinitiuam quemadmodum Heraclites Eritheus. VI.

Conati sunt ⁊ eam que s̄m compositionem ipsi herophili: ⁊ quidam erasistratorum ⁊ athenienses athaleus.

¶ Dicit scđo ꝙ tā herophili de quibus statim dictū est ꝗ̄ etiā qdam erasistratoꝝ ⁊ athenienses athaleus sunt conati facere doctrinam compositiuaꝫ. VII.

Nullus tamen ante scripsit eam que ex finis notione incipit: ex qua omnes artes consistunt s̄m rationem.

¶ Dicit tertio. ꝙ nullus ante ipsum: ⁊ itelligat de medicis scripsit illā doctrinā que incipit ex notione finis. ex qua cōsistunt omnes artes s̄m rationem. VIII.

Sed ⁊ illam quidem alibi pertransiuimus.

¶ Dicit quarto: ꝙ ipse alibi pertransiuit illā id est est vsus illa. ¶ Circa p̄mū dictū considera ꝙ ex quo dicitur conati sunt: videtur innuere ꝙ nō perfecerunt. ⁊ sic etiam in secūdo dicto. ¶ Sed tunc sꝫ viā Plusq̄cōmentatoris videtur graue quomodo medici famosi nō perfecerunt doctrinam compositiuam cum illa sit valde facilis que ex effectu ꝓcedit ad causam. ¶ Hic potest dici ꝙ lꝫ inter alia genera demonstrationum sit facilius tamen isti: quia carebant logica nō perfecerunt eaꝫ debitis conditionibus demonstrationis. s̄m tamen expositionem Hali. qui illam dicit fieri per demonstrationeꝫ ꝓpter quid. nō est mirū si antiqui medici conati sunt eaꝫ facere ⁊ nō perfecerunt: quia est difficile. ¶ Circa tertiū dictū cōsidera ꝙ hic Plusq̄cōmentator sumit motiuū ad dicendum ꝙ in resolutiua sit ꝓcessus ꝓpter quid. naꝫ aliter non esset veruꝫ ꝙ nullus ante ipsuꝫ de medicis scripsit doctrinam resolutiuam: q̄a multi scripserūt ꝓcedendo demōstratione q̄a est: cum sit facilis. ergo illa quā nullus ante fecit videt difficilior: ⁊ illa est ꝓpter quid. Tenēdo aūt viā Hali. respondet ꝙ ante Gal. nullus scripsit in medicina pfecte ꝓcedendo aliquo genere demonstrationis. ¶ Nota scđo. ꝙ illā incipere ex notione finis dꝫ exponi s̄m varias vias Hali. ⁊ Plusq̄cōmentatoris modis dictis supra. ¶ Tertio nota. ꝙ s̄m Plusq̄cōmentatorē: ideo dicunt oēs artes s̄m rationeꝫ ɔsistere ex resolutiua doctrina: q̄a per rōnē intelligimus cause assignationem. mō oēs artes s̄m cause assignationē ꝓcedūt per doctrinā ꝓpter quid. s̄m vō Cōciliatorē artes s̄m rationeꝫ intelliguntur ille que incipiunt a notioribus nobis ⁊ minus notis nature. Nā ratio humana ita est apta vt plurimū ꝓcedere

dere.tales autẽ incipiunt ab effectibus.ꝛ ideo artes ꝫ rationẽ sunt ille que procedunt ab effectibus supra causas. modo cõstat ꝙ ille sunt per doctrinam quia est. ¶ Circa vltimũ dictũ patet ꝙ in libris varijs Gal.inuenim⁹ qñqꝫ demonstrationes ꝑpter quid: vt.ꝫ.creticoꝝ.ꝛ libro de accidẽti ꝛ morbo.ꝛ sic de multis.in alijs aũt demõstratiõe ga: vt in libro nãliũ vtutũ.quecũqꝫ ğ sit ista doctrina verũ est ꝙ Gal.eã alibi ptrãsiuit.i.ea est vius.Deinde dicit. IX.

Hic v̈o diffinitiuã faciemus doctrinã. ¶ Eligit Gal.genus doctrine quo visurus est. ꝛ diuidiť in q̃tuor.primo facit hoc.2° cõparat diffinitiua resolutiue.3° excusat se a particulari determinatiõe in isto li°.4° iteꝝ repetit intentionẽ isti⁹ libri.ibi 2° [Que quãtũ.] ibi 3° [Quero ꝫ.] ibi 4° [Sꝫ nunc a diffinitiua.] ¶ Dicit ꝑ.ꝙ in isto lib° faciet diffinitiuã doctrinã.i.vteť diffinitiua doctrina. ¶ Et nota ꝙ ex mõ sui ꝑcessus hic intelligim⁹ de qua diffinitiua intẽdit:qa.s.dissolutiua diffõnis ꝛ nõ inuentiua eius.

¶ Que q̃ztum relinquitur ab ea que est ꝫm dissolutionẽꝫ ꝛ dignitate ꝛ rõne:tantũ abundans est ad cõprehensionem totius ꝛ memoriã eoꝝ que ꝫm partes.facile.n.memorabilia sunt satis ex termini dissolutione omnia:eo ꝙ contineat in se totius artis capitula ꝛ optimũ terminum:queꝫ ꝛ substantialem quidam nominant.

¶ Nũc cõparat resolutiue.Et diuidiť i duas.ꝑmo facit qđ dictũ est.2° ponit differentiã iter diffinitionẽ ꝛ descriptionẽ.ibi 2° [Ecõtrario diuidiť.] ¶ Dicit ꝑ.ꝙ hec doctrina diffinitiua q̃tũ relingť.i.excediť a dissolutiua in dignitate ꝛ rõne tãtũ est abundãs.i.tãtũ excedit resolutiuã ad h vt faciat cõpẽdiose oĩa de q̃bus in arte considerať cõprehẽdi:ꝛ ad memoriã facilẽ oĩum in arte scibiliũ.ꝛ ꝑbat h: ꝙ.s.superat resolutiuã:quia ꝑ dissolutionẽ diffõnis facile fiũt oĩa scibilia artis memorabilia.Et sic ꝑbať ꝙ ex illa doctrina fiũt facilr memorabilia oĩa scibilia artis qđ ꝯtinet sub cõpẽdio ꝛ ordine capitula totius artis ꝛ optimuꝫ terminũ: vel diffõnẽ quã quidã substãtialẽ vocãt.Sꝫ diffinitiua doctrina est h°.igiť ex ipsa fiãt oĩa artis scibilia facile memorabilia. ¶ Sequẽdo ğ dicta supius attẽdẽduꝫ ꝙ apud cognoscẽtẽ diffõnẽ de suo diffinito iste modus ꝑcedẽdi nihil declarat:sed tñ ordinat in memoria sũmas artis. ¶ Apud v̈o nõ cognoscẽtẽ iste modus ꝑ explanationem terminoꝝ facit multotiens acq̃ri cognitionẽ diffinitionis de diffinito ꝛ respectu ꝑmoꝝ h nõ est ꝑprie doctrina sed ordinatio doctrine: vel certe notitie apud discipulũ vel magistrũ.nec isto mõ est doctrĩa sumẽdo doctrinã ꝑ doctione.sed respectu nõ cognoscẽtis hec est aliq̃ñ doctrina qñ sola terminoꝝ explanatio sufficit ad credẽdũ ꝑpositã diffõnẽ. ¶ Aliq̃ñ v̈o non:qñ.s.hec sola explanatio terminoꝝ nõ sufficit.nõ igiť ab isto modo in ignorãte necessario cõsurgit doctrina.ꝛ ideo huic mõ ꝑcessus accidit ꝙ faciat aliqđ icognitũ esse cognitũ:sed nõ conuenit sibi essentialr ꝛ semꝑ respectu incogniti. ¶ In demõstratiõe v̈o ꝛ syllo.ꝯclo necessario sequiť ꝛ eius scĩa ad ea que ꝑmissa sunt.merito ergo huius demonstratio:siue qa:siue ꝑpter quid est dignior ꝛ ꝑcedit etiã rõne.i.vigore discursus.naꝫ vigor discursus demõstratiui est ad semꝑ faciẽdã sciam in nõ habẽte.sed nõ ita est istius diffinitiui ꝑcessus.ꝛ hoc est qđ Gal.hic vult ꝙ merito forme ꝑcessus resolutiua.ꝛ pariter põt dici de cõpositiua sit dignior ad sciam faciendã.Cũ hoc tñ stat ꝙ scĩa q̃ ꝑ hũc ꝑcessum acq̃riť est dignior q̃z illa que ꝑ demõstrationeꝫ acq̃riť:qa ista est ꝑn⁹ illius que ꝑ demõstrationẽ acq̃riť. ¶ Nota scđo ꝙ procedẽdo hoc mõ declarãdo terminos in diffõne sciẽtie positos nos sumimus capitula.i.ꝑncipales sũmas paruas:totã artẽ cõprehẽdẽtes:qa tota ars cõprehẽdiť sub genere subiecto sciẽtie:qꝛ in diffõne illi⁹ poniť ꝛ eius spẽb⁹ ad quas diuidiť:sed nõ possunt ita in paruis sũmis ex ordine colligi ea que demonstranť:qa in tota scĩa nõ oĩa que demõstranť sub ordie cõprehẽdũť:imo multotiẽs a capite iteꝝ incipimus. ¶ Doctrina ergo diffinitiua dicta ꝑ se est assumatiua capituloꝝ ꝛ cõpendiose ꝯtẽtiua gñaliter ꝛ in paucis oĩum artis scibiliũ.ꝛ in hoc vtrãqꝫ doctrinã precedẽtẽ excedit:ꝛ merito huius etiã in faciẽdo memorie teneri qa pauca ꝛ ordinata melius memorie teneněť: vt sumiť ab Aristo.in de memoria ꝛ reminiscẽtia. ¶ Deinde dicit.

¶ Ecõtrario diuidẽtes his que notiones appellant.Et illi siquidem ab accidentibus diffiniũt rebus:hi v̈o a substantia ipsa consistunt.

¶ Ponit differẽtiã iter diffõnem siue optimũ terminum substãtialẽ:ꝛ descriptionẽ siue notionẽ dicẽs.ꝙ illi qui sumunt optimũ terminũ diuidũt cõtrario mõ illis q̃ appellant notiones.i.q̃ inueniũt descriptiões.nã tales diffiniũt a rebus accidẽtib⁹ que nõ sunt de essentia diffiniẽdi. Sꝫ illi qui optimũ terminũ inueniunt diffiniunt ab ipsa substãtia.i.diffiniũt ꝑ essentialia.memorãdũ ergo ex ꝑdictis inueniri diffõnẽ iuuãte diuisione.ꝛ ita intelligẽdũ de descriptione.qui ergo volũt diffinire vtunť diuisione in differentias essentiales. Sed illi qui descriptiones venanť vtunť diuisione in accidẽtia.Ista ğ quodã mõ diuidunt. q̃uo aũt differãt descriptio ꝛ diffõ.vide in logica. X.

Que v̈o ꝫm pteꝫ est tractatio vniuerse medicinalis speculatiõis in multis alijs a nobis scripta est negocijs:q̃b⁹ expedit vti ad tres doctrinas.

¶ Nũc excusat se.ꝛ dicit ꝙ in isto libro nõ ponet pticulares cõsiderationes rerũ medicinaliũ.Et rõ qa ista pticularis determinatio medicinaliũ speculabiliũ poniť ab eo in multis alijs libris:in q̃bus libris oportet vti tribus dictis doctrinis:qa particulariter descẽdendo nullius nãlis generis scientia cõpleť per vnũ tñ istoꝝ triũ modorũ doctrine vt ꝑdicť.vbi recte dicit Hali.Gal.in hoc ꝑhemio de istis doctrinis ideo determinasse vt ostẽderet necessitatẽ logice:ꝛ faceret nos scire ꝙ impossibile est queq̃z ꝑfecte scire medicinaꝫ sine arte dialectice:nisi fuerit homo excellentis nature sicut fuit Hippocras. XI.

Sed nũc a diffinitiua icipiemus tñ adhuc apponentes:ꝙ sola capitula:ꝛ velut cõclusiones ꝫm explicationem demonstratoruꝫ dicentur nunc.

¶ Repetit intentionẽ in hoc libro dicens.ꝙ nunc incipiemus a diffinitiua.adhuc apponentes istis in hoc ꝑhemio quia in isto sola capitula ꝛ velut cõclusiones explicandorũ ꝫm demõstrationẽ dicuntur nũc. ¶ Ubi notanduꝫ ꝙ ꝑ capitulũ debemus intelligere summã paruã:cui multa velut capiti ꝑ collũ alliganť:ꝛ ista sũma est q̃si abbreuiatio dictoꝝ explicite. ¶ Nota scđo cõclusionem esse quodãmodo abbreuiationẽ premissaruꝫ relicto medio. In h ergo ꝙ sũma generalis abbreuiat dicta explicite similať cõclusioni explicate per demõstrationẽ.ꝛ ideo dicit Galenus ꝙ ea que hic dicentur erunt velut cõclusiones explicatorum per demonstrationẽ:non ꝙ vere cõclusiones dicentur sed sũme gñales illis in abbreuiatione quodãmõ similes.hic igitur liber vt recte dicit Hali, ex hoc scitur vtilis esse discipulo ad capiendum aliorum scientiaꝫ ꝛ doctori ad facile memorandũ ea que didicit.vos igitur audite illum discite.Sequitur.Medicina est. I.

Edicina est scientia sanorum egrorum ⁊ neutrorum.

¶ Expedito pħemio Gal. icipit tractatū diffinitiuū qnē intendit: in quo posita medicine diffōne ipsam explanat modo predicto. Diuidit̄ autem hic tractatus in tres partiales libros: qm̄ in pmo determinat post diffōnē medicine de corporibus sanis egris ⁊ neutris. In scdo de signis. In tertio de causis. Secūdus incipit ibi [Sunt aūt ⁊ hoꝝ.] Tertius liber icipit ibi [Quoniā vo ⁊ harū.] Prima ps diuidit̄ in duas. p̄ ponit medicine diffōnem. 2ᵒ exponit partes ibi [Sciētie ergo nomen.] ¶ Dicit pmo ꝙ medicina est scia sanoꝝ egrorum ⁊ neutroꝝ. ¶ Ubi notādū ꝙ hoc nomen medicina qñqꝫ dicit̄ de habitu quodā vel eggregato ex habitibus per demōstrationē acquisitis cū conditionibus infra dicēdis. quādoqꝫ vo dicit̄ de habitu cōcernēte particularia cōtingentia a nobis factibilia acq̄sito per quandam assuefactionē: per quam sumus operatiui introducēdo cōseruādoqꝫ sanitatē: ⁊ remouēdo vel p̄seruādo a morbo. hoc ergo scdo modo nō accipit̄ hic medicina: sed pmo. nam secundo modo accipiendo medicia nō esset scientia sed ars mechanica: ⁊ nullo modo speculatiua: sed practica: ⁊ isto modo sumpsit Isidorus medicinā sexto ethicoꝝ cū dicit. Septē sūt artes mechanice. s. lanificiū: armatura: theatria: nauigatio: pastoralis: ⁊ agricultura: ⁊ medicina. Primo aūt modo sumēdo medicinā diffinitur hic. Ad hoc aūt vt diffinitio sit cōpleta sic supplēda est. Medicina est scientia humanorum sanoꝝ egrorum ⁊ neutroꝝ scibiliū a medico. tunc enim p ista addita differt a pastorali ⁊ alqs: itelligendo ꝙ est corporum sanoꝝ neutroꝝ ⁊ egrorū humanoꝝ: ⁊ signorū sanoꝝ ⁊ egroꝝ ⁊ neutroꝝ: nō quorūlibet: sed signoꝝ humanoꝝ ⁊ causarū sanarū ⁊c. nō quorūlibet: sed humanarū. Et voco signū humanū sanum ⁊c. ꝙ seruat corpus humanū sanū ⁊c. ⁊ causam humanā que est causa quare corpus humanū est sanū. Et ꝯsimiliter dicit̄ egra ⁊ neutra. ¶ Nota scdo ꝙ hoc nomē ars quādoqꝫ sumit̄ ꝓprie ꝓut est habitus practici intellectus de factibilibus a nobis cōtingentibus aliter se habere. Et isto modo medicina de qua hic loquitur Gal. nullo modo est ars cū sit sciētia. Et sciētia est de ipossibilib⁹ aliter se habere: vt pmo posterioꝝ. ⁊ sexto ethicoꝝ. quādoqꝫ sumitur cōmuniter pro omni habitu itellectus directo in opus factibile: siue mediate: siue imediate. ⁊ isto mō sciētie dicunt̄ artes: sicut geometria dicitur ars liberalis: ⁊ h̄ largo modo capiēdo artem. patet ꝙ medicina est ars. ⁊ sic loquit̄ Hippo. in libro de lege. ⁊ afforismorū pma. ⁊ Auer. primo colliget. ⁊ sexto ⁊ septimo ⁊ pmo canticoꝝ. ¶ Et iō Auer. cōsiderās ꝙ nō dicit̄ ars f̄m ꝓpriā cōsiderationem vel significationē artis addit in pmo artes speculatiue. q̄si dicat artes que nō sunt habitus practici ⁊ intellectus: lꝫ dicantur artes ⁊ practice cōparatione alioꝝ habituū speculatiuoꝝ. ⁊ in eodē capitulo vocat physicū nālē artificē scientie naturalis. ⁊ cōsequenter diceret naturalē phiam artem. ⁊ Hali. ⁊ alij de medicina dicūt ꝙ est ars hoc mō sumpta. ¶ Ex quibus patet ꝙ diffinitio Galeni h̄ modo intellecta est bona. Nec obstat ꝙ quidam dicunt hic sumi genus remotū. Nam illud genus appropriat̄ per subiectū ꝓpriū qd̄ in diffinitione scientiarū locū habet differētie. ¶ Patet scdo medicinā hoc modo acceptam esse vnam. Nā scientia dicitur vna que est vnius generis: ⁊ alioꝝ. s. quorum est: est de eis per attributionē ad illud. Et ita est de oībus partibus medicine: ꝙ oīa cōsiderata sunt p attributionē ad humanum sanum egrum vel neutrum.

Hic solet dubitari Utrū medicina sit theorica vel practica: vel partim practica: partim theorica. ¶ Ubi cōsidera ꝙ practicus dr̄ a praxi que est operatio in potestate hoīs existens. dicitur ergo tribus modis aliquis habitus intellectiuus esse practicus. vno modo large: q2 est habitus ordinatus in opus sicut geometra q̄ haberet theatricā: ⁊ ordinaret sciaꝫ geometricā i opus theatrice diceret̄ habere habitū practicū qui esset geometria. Et hoc modo omnis habitus quātūcūqꝫ speculatiuus est practicus vel esse potest. Nā scia diuina pōt ordinari in opus: vt patet cōsiderāti. ¶ Secundo mō dicit̄ aliquis habitus practicus stricte: q2 est habitus per quē scimus formaliter qualitates operationis volūtarie: sicut habitus per quē scio ꝙ cuilꝫ febricitanti debent offerri diete humide. ¶ Tertio dr̄ stricte aliquis habitus practicus q2 existens de qualitate operationis volūtarie imediate dirigit in opus: ita ꝙ nulla prior cognitio requiratur ad operandū: ⁊ hoc modo ars stricte accipiendo artem dicitur habitus practicus: ⁊ sic non est scientia: quia omnis scientia est cognitio vel habitus vniuersalis cognitionis. modo nulla talis sufficit ad operationem: q2 operationes sunt singulariū ⁊ circa singularia: imo capiendo ad sensum Aristo. sexto ethicoꝝ iplicaret cōtradictionem aliquam partem esse scientiam. nam omnis ars est habitus practici intellectus: ⁊ rōcinatiui anime ⁊ cōciliatiue. sed nullus habitus necessarioꝝ est huiꝰ. nam de necessarijs nō cōciliamur vt ibidem Aristo. ⁊ sciētia est habitus necessarioꝝ vt ibidē. ¶ Ex hic pꝫ ꝙ sumēdo practicū modo pmo tota medicina est practica: q2 tota ordinat̄ in opus. ¶ Sequit̄ secūdo ꝙ sumēdo practicū modo secūdo aliqua pars medicine est practica aliqua nō. naꝫ aliqua est in qua formaliter cognoscimus qualitates operationis humane volūtarie: ⁊ aliqua est p quā nō. vt patuit statim in exemplis. ¶ Sequit̄ tertio ꝙ stricte sumendo practicū nulla sciētia est practica: nec aliqua vlis cognitio vel habitus vniuersalis cognitionis: ⁊ sic nulla pars scientie medicine: sꝫ sola illa medicina est practica que est habitus assuefactibilis circa singularia. ¶ Theoricū vo dr̄ tribus modis. vno modo de cognitione veritatis habitu semꝑ veridico circa necessaria nō cōtingētia aliter se habere: q̄uo oīs scia est theorica ⁊ habitus theorici itellect⁹: vt sumitur sexto ethicoꝝ ab Aristo. ⁊ h̄ mō voluit Auic. tertia pmi. c. pmo. ꝙ medicia diuidit̄ in theoricā ⁊ practicā: quarū vtraqꝫ est scia speculādi. ¶ Scdo mō dicitur theoricū: q2 habitus itellectus semꝑ veridicus nō formaliter de qualitate operationis volūtarie siue in istā ordinetur siue nō: ⁊ isto modo vna pars medicine est theorica ⁊ alia nō: vt statim dictuꝫ est de practico. ¶ Tertio modo dicitur theoricū de tali habitu nō ordinato in opus: ⁊ isto mō medicina nō est quo ad aliquā parteꝫ theorica. Et tu ex his considera qd̄ sit dicendum ad questionem. II.

S Cientie ergo nomen cōmuniter ⁊ non proprie audire oportet.

¶ Exponit partes. ⁊ pmo genus in diffinitiōe positum. 2ᵒ differentias. ibi secunda [Sanum ergo.] ¶ Dicit pmo ꝙ in diffinitione dicta nomen scientie est intelligendum communiter id est tanꝗ̄ commune genus ad plures scientias. quoniam in isto conuenit medicina cum alijs. ⁊ nō tanꝗ̄ appropriate hoc nomen de vna particulari scientia diceretur. Quidam autem dicunt hoc nomen scientiam quandoqꝫ sumi pro habitu per demonstrationem acquisito non ordinato in opus. ⁊ iste est modus proprie accipiendi hoc nomen. quādoqꝫ vo dici gen⁹ de omni habitu per demonstrationeꝫ acquisito: siue ordinetur in opus siue non. ⁊ quia medicina non est scientia: nisi hoc secūdo modo. ideo dixit ꝙ in diffinitione nomē men scientie sumitur communiter. III.

Sanum autem τ egrum τ neutrum tripliciter vnūquodq₃ dicitur. hoc quidem vt corpus: hoc aūt vt causa: hoc ṽo vt signum. etenim susceptibile sanitatis est corpus: τ efficiens aut ꝯseruans eam causa est τ declarans eam signum. omnia autem hec vocant helenes sana. Secūdum ṽo eūdem modum τ egra τ susceptiua egritudinum corpora τ efficientes τ conseruātes egritudines causas: τ signa declarantia τ neutra ẜm eandem rationem: τ corpora τ signa τ causas.

℃ Explanato genere procedit ad illa que loco differentie ponuntur. τ diuiditur in tres partes. ṗmo enim ponit quasdam diuisiones gnāles terminoꝝ illorum. τ remouet dubium circa totam diffinitionē. 3° ponit declarationes terminoꝝ: vel mēbroꝝ diuisionum illarū gnālium. z° ibi [Est aūt de toto.] 3° ibi [Sanum est simplr.] Prima in tres ẜm tres gnāles modos diuisionum quos ponit. ibi z° [Et quoniam efficiens.] ibi 3° [Neutrum ṽo.] Prima in duas. primo facit qḋ dixi. z° ostendit quo ordine medicus ad ista diuisa intendat. ibi z° [Et est ẜm primam τc.] Dicit primo ꝙ sanum τ egrum τ neutrū posita in diffinitione vnūquodq₃ istorum nomen dicitur tribus modis. s. de corpore susceptiuo sanitatis: egritudinis: vel neutralitatis: τ de causa factiua vel ꝯseruatiua de signo declaratiuo eorū. τ hoc probat: q₂ helenes qui multū in significationibus nolum studuerūt: oīa ista vocant sana: τ ẜm eādem rōnem dicendum de egris τ similr de neutris. ℃ Notādum ergo ꝙ sanum egrum τ neutrum dicunt de corpore causa τ signo: nō vniuoce: nec pure equoce. nam lʒ sub diuersis rōnibus de eis dicaꝛ: tn̄ habent ordinem ad vnum primū ad qḋ dicuntur: τ dī analogice de illis. modo de talibus nō incōuenit esse sciam vnam. Sanum enim τ egrum τ neutrum ṗmo dicunt de corpore susceptiuo. ꝯsiter de causa τ de signo: put illa est sanitatis factiua vel ꝯseruatiua in corpore: τ illud est eius ostēsum. ℃ Scdo nota: ꝙ lʒ hec tria ponantur in diffōne tanq̄ differētie: tn̄ non sunt nisi sicut eēt vna dīa ex oībus tribus cōposita. ℃ Nota tertio: ꝙ τ signis τ causis vtiꝛ medicus: non tn̄ vt per cās demōstret esse sanitatis τ egritudinis in corpore: sed vt ostendat qūo causis sit vtēdum ad sanitatem faciendam τ egritudinis cās ostendat qūo obuciantur: ita τ signis non tn̄ vtitur vt per illa ostēdat sanitatem de corpore: sed vt per illa comprehendat qūo sit operādum. Sunt ergo cause τ signa in quibusdam ptibus medicine: sicut subiecta ꝯclusionum in quibusdam sicut passiōes: τ ideo nō tn̄ per eas sed de eis dicere debemus eē medicinalē artē. ℃ Nota vltimo ꝙ Pluseq̄ cōmētator cōmēto. 9. in fine dicit ꝙ in alys sciētys a medicina nō accidit ꝙ signa vel cause sint de quibus dicantur in ea passiones: τ neq₃ sunt scie de illis sed per illas: qḋ dictum iudicio meliori saluo nō videtur verū. Nam in phīa nālī multe sunt passiones de quibus alie demonstrantur vt iris est passio τ halo. τ de illis demōstrantur esse circulum vel circuli portionem: τ sic nō tn̄ per illas: sed de illis est scia nālis: quāuis gnāliter situari in potissima demōstratione videaꝛ cuius medium est diffinitio ostendēs ꝓpter qd est: τ quid est non subiecti sed passionis. IIII.

Et ẜm primā quidem rōnem scia causarū sanarum medicinalium est. post illam aūt τ aliarum: scdo ṽo τ egrarum: τ tertio neutrarū: τ post hoc corpoꝝ. primum quidem sanorum: deinde egroꝝ: deinde τ neutrorum: τ de signis ṽo eandem rationem.

℃ Ostēdit quo ordine ista tria a medico ꝯsideranꝛ. τ primo ostēdit ordinē istoꝝ quo ad intētionē. z° quo ad operationē. ibi z° [In actionibus ṽo.] ℃ Dicit ṗmo ꝙ medicina ẜm intētionē ṗmā est de causis sanis. s. quo ad intentionē. ṗmū in mente medici est causa: τ ṗmo sana: deinde egra: deinde neutra. ℃ Scdo quo ad intētionē est de corporibus vt per illoꝝ dispositionē sciat qua vtendū est causa. ℃ Tertio ṽo de signis vt per illa cōprehēdat corporis dispositionem: τ inter corpora ṗmo intendiꝛ sana: deinde egra: deide neutra: τ ita de signis. ℃ Ubi nota ꝙ ẜm Gal. in libro sectarū medicinalis scientie. intentio est sanitas. Sanitatem aūt imediate attingit medicus per causas: aut factiuas: aut ꝯseruatiuas: aut ꝓseruatiuas. sed illud qḋ est ꝓpinquius fini ṗus itendiꝛ ab artifice. ergo cause ṗus itēdantur a medico iter hec tria. corpus aūt dispōnem ꝯsiderat: vt per illā sciat qualiter operari debeat. 3° signa tanq̄ remotiora sunt vltima in intentione. ℃ Nota secūdo ꝙ lʒ sanitas sit de itentiōe medici put est artifex operatiu⁹: nō tn̄ qūocūq₃: sed put est opabilis ab eo in ꝯseruari vel pduci. τ ideo nō prius intēdit corpus sanū q̄ causam: q₂ intendit operationē sanitatis tanq̄ suū imediatū finē ad quem sequiꝛ sanitas ea intentione qua ab eo intendiꝛ. ordine ergo intētionis ṗmo in medicina sunt cause: deinde corpora: deinde signa. ℃ Cause aūt sane sunt ṗores egris: q₂ egre nō itēdunꝛ nisi p remotionē morbi: cum morbi curentur per earū remotionē: vt inde sanitas inducaꝛ egro. q̄ secundario intendunꝛ: τ neutre. 3° q₂ minus sunt ꝯrie. ℃ Ex his appet corporū ordo τ signoꝝ. ℃ Deide cū dic. 158

℃ Si actionibus ṽo prius quidem corporum cognitio ex signis manifesta est. post hoc ṽo τ earum causarum inuentio.

℃ Ponit ordinē quo ad opis executionē. τ dicit ꝙ in opere faciendo a medico post eius scientiā. ṗmo incipimus a cōsideratione signoꝝ. z° corpoꝝ. 3° causarū. Et ratio: q₂ in artibus ṗmū in intētione est vltimū opere τ ecōtra. Exēplū aūt huius τ ꝓcedentis partis est hoc. s. est medicus cuius intentio vt medicus est sanitas vt in ꝯseruari ab eo vel pduci. ṗmū ergo intētū post sanitatem est illud p qḋ imediate attingit finē. illud autem sunt cause sane. z° intēdit illud sine quo causas hēre nō pōt tales: τ illud est corporis dispositio. nā causa non est sana absolute sed in relatione ad corpus: τ que in vna dispositiōe esset sana: in alia esset mortalis τ egra. ℃ Oportet ergo ex corporis dispositione cognoscere causam esse sanam: τ tertio intēdit signa per que corpoꝝ dispositionem cognoscat. ℃ Sed cum vadit medicatum primo aspicit signa: vt per illa cognoscat dispositionem corporis. z° arguit quale est corpus. 3° concludit quas causas τ quomodo applicare debet.

℃ Hic Pluseq̄ cōmētator cōmēto. 10. mouet dubium q̄re cū Gal. hic duplicē ordinē posuerit istoꝝ trium ꝯsideratoꝝ: in quoꝝ vno cause sunt ṗme: τ in alio signa ipse in tradendo doctrinā nullo istoꝝ ordinum incedit: imo ṗmo tractat de corporibus. z° de signis: τ 3° de causis. ℃ Hic ridet τ dicit: q₂ isti duo ordines nō sunt ordines docēdi: sed intētionis vel opis. In doctrina aūt tradēda debemus sequi ordinē docēdi: τ q₂ ille est incipere ab illis: sine quoꝝ cognitione reliqua nō cognoscunꝛ. nūc aūt cum corpus dicaꝛ sanum aut egrum absolute. causa aūt τ signa per relationem ad corpora. i. non possunt sciri cause τ signa vt sane vel egre in genere: nisi ṗcognitis corporibus. Gal. ergo recte a corporibus fecit doctrine sue initium: sed tamē in particulari τ apud sensum post doctrinā demōstratione acqsitam primū occurrēs est signum: τ per illud arguimus dispositionē corporis: τ per illā modum operis. ℃ Sed hic non

est modus doctrine qui est de vniuersalib⁹ ꝯclusionibus. ¶ Nota vlterius per cam hic nõ intelligit omnem cãm: sed cãm effectiuam ꝓut est cõmunis ad efficiẽtem producentem ⁊ ꝯseruãtem. Iste eniꝫ sunt quarum applicatione medicus curat: vel quarꝫ remotione: ⁊ cõiter diuidũtur in causas corporeas ⁊ ꝑmitiuas siue incorporeas: ⁊ corporee diuidũtur in añtes ⁊ ꝯiunctas. Et hec habentur secunda primi. ¶ Deinde dicit. V.

Sed quoniam efficiens ⁊ declarans ⁊ susceptiuuꝫ dupliciter vnũquodqꝫ dicitur hoc qdem simpliciter: hoc ỽo vt nunc: sciendum est vtrorũqꝫ scientiam esse medicinalem. Et ipsum ỽo simpliciter dupliciter dicitur. hoc quidem vt semper: hoc ỽo vt multum: ⁊ est vtrorum horum etiam scientia medicinalis.

¶ Ponit distinctionẽ scḋam. ⁊ est ꝙ siue cã efficiẽs vel cõseruans: siue corpus: siue signuꝫ sanũ egruꝫ vel neutrum. vnũqđqꝫ hoꝝ diuidit̃ in simplr̃ tale ⁊ vt nunc tale. Nam datur corpus sanũ simplr̃: ⁊ similr̃ sanũ vt nũc: ⁊ ita egro ⁊ neutro: ⁊ similr̃ de causa ⁊ signo. ¶ Subdit scḋo aliam subdiuisionẽ: ⁊ est ꝙ simplr̃ tale diuiditur in semꝑ tale: ⁊ vt multũ tale. ⁊ in vtraqꝫ diuisione addit ꝙ vtrorũqꝫ est scia medicinalis. ¶ Ubi nota ꝑmo primã distinctionem ⁊ membra a diuersis diuersimode intelligi. Nam Hali. ⁊ ſm sequentes illam itelligũt dici sanitatem simplr̃ que supremũ graduꝫ fixionis obtinet in latitudine sanitatis ⁊ ꝑfectionis respectu oiuꝫ: aliarũqꝫ sanitates nõ simplr̃ dicunt̃: ⁊ ita itelligat̃ de egritudine ⁊ neutralitate. Illđ eniꝫ dr̃ in aliquo genere tale simplr̃: qđ est tale sine additione distrahente per quã significaret̃: vel ſm qđ: vel diminutiue: vel imꝑfecte esse tale: ⁊ hoc modo sicut simplr̃ sanuꝫ respectu oiuꝫ sanoꝝ que nõ sunt talia simplr̃ est ꝑfectius ⁊ magis fixe sanum: ⁊ ecõtra omne tale est sanuꝫ simplr̃. ita oẽs fixius ⁊ peius egrum alijs que non dicunt̃ simplr̃ egra est egrum simplr̃: ⁊ ita de neutro corpore dicamus. Causa aũt dr̃ talis: qꝛ factiua talis vel ꝯseruatiua: ⁊ signũ: qꝛ declarans tale aut tale. nam dispositio que vnicuiqꝫ ⁊ vbiqꝫ: ⁊ ſm oẽm aliam ꝯditionẽ esset aut egritudo: aut sanitas: aut neutralitas est simplr̃ talis. modo ille que sunt maxime fixe ⁊ supremum gradum obtinentes sunt huiꝰ. Uidemus enim ꝙ causon ⁊ febris pestilẽtialis mortalis: ⁊ vlcus pulmonis ⁊ cãcer: ⁊ talia in quocũqꝫ tẽpore: ⁊ cuilibet dicuntur egritudines. sunt ergo simplr̃ egritudines. ¶ Uolunt scḋo ꝙ distinctio simplr̃ talis in semper ⁊ vt multuꝫ nõ sit per terminos: vt circũstantiam tẽporis importãt: sed ly semꝑ. iportat gradũ maximũ ꝑfectionis vel complemẽti in suo genere: ⁊ multũ importat graduꝫ modicuꝫ ab illo recedẽtem: vt patebit infra in eorum descriptionibus: ⁊ precipue simpliciter sani vel simplr̃ egri.

¶ Sed Pluſq̃cõmentator voluit per dispositionẽ simplr̃ talem itelligi dispositionem nãlem: ⁊ merito nãliuꝫ ꝑncipioꝝ nãliter maxime fixam respectu aliaruꝫ eiusdem denolationis cõparatã ad illud respectu cuius dr̃: ita ꝙ corpus nãliter cholericum valde merito huius dispõnis est egrũ simplr̃. ⁊ illa sua cholericitas est simplr̃ egritudo: qꝛ inter egritudines merito nãliuꝫ ꝑncipioꝝ est maxime fixa respectu illius: respectu cuius dr̃ egritudo. ¶ Nota z° Pluſq̃cõmẽtatorem hãc sñiam volẽdo dixisse primo: ꝙ omne illud est simplr̃ tale: qđ est tale sine cõditione diminuẽte: que est aut alicui: aut nũc: aut hic: ⁊ huiꝰ alie conditiones in moralibus actibus reqsite: sicut eẽ prudẽtem est bonuꝫ. ¶ Dicit z° ꝙ omne qđ est vt nũc aliquale accidit esse simplr̃ ad alteruꝫ quolibet illi oppositũ ⁊ ecõtra. ita ꝙ sicut nõ proijcere merces est simplr̃ bonum: accidit tñ alicui eẽ bonuꝫ vt nũc: sicut in ꝓcella ⁊ ecõtra. sed ꝑmum istoꝝ nõ ꝯcordat suis dictis in caꝑ de egro simplr̃. nam vlcus in pulmõe causon mortalis ⁊ febris pestilẽtialis sunt dispões: que in quocũqꝫ inueniantur sunt egritudines: ⁊ in quocũqꝫ tꝑe: ⁊ vbiqꝫ. ergo essent egritudines simplr̃: cuius oppositum dicit ipse vt infra dicet̃. ¶ Item scḋm dictuꝫ est falsuꝫ: qꝛ tales iam dicte sunt egritudines vt nũc: ⁊ tñ non accidit illas dici alicui sanitates simplr̃. ergo aliquid est aliquale alicui iuxta ipsum: quod non dicitur ad alterum simplr̃ quomodolibet sibi oppositum. ¶ Pluſq̃cõmentator ergo ⁊ si voluerit sententiam suprascriptã: vt infra patebit. ipsam tamen quibusdam erroribus implicauit: qui debent remoueri a volentibus illam defendere: sed hec magis infra. ¶ Deinde cum dicit. VI.

Neutrum ỽo ⁊ causa: ⁊ signuꝫ: ⁊ corpus: ⁊ quod simpliciter dicitur: ⁊ qđ vt nũc tripliciter vnũquodqꝫ dicitur hoc quidem: eo ꝙ neutro cõtrarioꝝ participet: hoc quidem eo ꝙ vtriusqꝫ contrariorum. hoc autem eo ꝙ aliquando quidem hoc: aliquando illo. Horum ỽo ipsorum ſm duos modos dicitur: aliquando quidem participando vtrorũqꝫ contrariorum equaliter: aliquando ỽo amplius altero.

¶ Ponit subdiuisionẽ ꝓpriam vni triũ terminoꝝ positoꝝ in diffõne loco differẽtie. ⁊ dicit ꝙ siue cãm: siue signum: siue corpus. vnũqđqꝫ dicit̃ neutruꝫ aliquo triuꝫ modoꝝ: quoꝝ vnus est ꝙ neutro ꝯtrarioꝝ participet: alius est ꝙ vtroqꝫ simul participet. tertius est ꝙ ꝑticipet vtroqꝫ termino. s. sanitate ⁊ egritudine: sed nõ simul: imo in diuersis tꝑibus. Item ꝙ neutruꝫ in z° significato dicto: aut dr̃: qꝛ equalr̃ vtroqꝫ ꝯrioꝝ participat: aut qꝛ inequalr̃: dũmodo vtroqꝫ ꝑticipet. igitur supplẽduꝫ est ꝙ oiuꝫ istoꝝ est scia medicine. ¶ Nota ꝙ Hali. ⁊ Pluſq̃cõmentatorẽ hic numerasse capl'a doctrine diffinitiue in medicina: sunt eniꝫ sanoꝝ capl'a. iz. tria corpoꝝ. s. semꝑ: vt multum: ⁊ vt nũc: ⁊ tria causaꝝ ꝯseruatiuaruꝫ: ⁊ tria causaꝝ effectiuaꝝ: ⁊ tria signoꝝ. ⁊ similr̃. iz. capl'a egrotuꝫ. Sed neutrorum capl'a sunt. 48. qꝛ neutrum dr̃ quattuor modis: ex quo eniꝫ significata neutri sunt z° diuisa in z°. s. ꝑticipans equalr̃: ⁊ participãs inequaliter: ⁊ pro quolibet significato fiunt in corpore tria capitula erunt. iz. capitula corpoꝝ neutrorum ⁊ causarum ꝯseruatiuaruꝫ. iz. ⁊ causaruꝫ effectiuaꝝ. iz. ⁊ signoꝝ postea. iz. erunt ergo. 48. quibus ꝯiunctis cum capitulis sani ⁊ egri erunt. 72. generalia capitula.

Secundo solet hic dubitari: vtrum iter sanum ⁊ egruꝫ cadat medium qđ sit neutrum: ⁊ breuiter dicemus ꝙ nomen egritudinis quãtum pro nũc spectat ꝓposito: qñqꝫ significat oẽm dispositionẽ corporis humani preternãlem ledẽtem operationes: quãdoqꝫ ỽo sumitur strictius a medico: pro dispõne ꝑter naturam sensibilr̃ oꝑationuꝫ lesiua. ¶ Sumẽdo ergo egritudinem ꝑmo modo iter sanitatẽ ⁊ egritudinem nõ cadit medium per abnegationẽ extremoꝝ: qꝛ. s. det̃ corpus nec sanuꝫ nec egruꝫ ſm aliquã ꝑtem vel nãm. ¶ Sumendo aũt egruꝫ scḋo modo iter sanuꝫ ⁊ egruꝫ: datur neutruꝫ qđ habet dispõnem preter nãm ledẽtem oꝑationes insensibiliter. hoc tñ neutrum ⁊ si a medico cõsideretur tanq̃ distinctum: qꝛ medicus est artifex considerãs vt operetur: nõ tamen hoc modo ponit̃ a philosophis medium: qꝛ sumũt nomẽ egritudinis large. ⁊ hoc vult Aristo. in postpredicamẽtis: cuꝫ ponit sanuꝫ ⁊ egrum ꝯtraria imediata.

¶ Tertio solet queri vtrū ex sano possit fieri transitus in egrū nō trāseundo per neutrū: ⁊ tenēdo ꝙ dispōnes humani corpis que pēdent in ꝯseruari cū pmixtiua nō sunt sanitas nec egritudo: sicut caliditas in fieri a sole vel igne nō est egritudo nisi cū figeť credo dici debere fieri aliqñ trāsitū de sano in egrū sine trāsitu per neutrū. nam fiat calitas ab igne: que anteq̄ figať sensibiľr ledat opationes ⁊ postea figať: tūc anteq̄ figať nō est egrū: nec neutrum: q2 dispositio ledēs nō est egritudo vel neutralitas: ⁊ cū facta est fixa est egritudo que ledit sensibiľr vt p̄us neutrū. g̃ erit mediū forme nō trāsitus. ¶ Tertia difficultas est: q2 ex quo apō medicū sanitas ⁊ egritudo sunt ꝯ̄ria ⁊ mediata. videť ꝙ ad vtrāq3 illarū eēt per se motus: cui᷒ oppositū dī 7° phicoꝝ. cōmēto. 17. ⁊ textu eius. ¶ Hic sunt duo modi rñdendi. vnus est tenēdo ꝙ sanitas nō sit qualitates p̄me: sed quedā tēpantia ꝯsurgēs ex debita illarū pportione. ⁊ hoc mō diceret ꝙ ista ꝯtempantia pōt acqri subito: ⁊ nō acqriť successiue. ¶ Uel 2° ⁊ melius notādo p̄mo: ꝙ a rebus que per motū acqrunť corpora hñt diuersas denolationes quasdā absolutas ⁊ quasdā respectiuas. nam albedo soꝝ. est illa a qua est albus: ⁊ a qua est pulcher: ⁊ silis platoni: ⁊ dissilis ciceroni. ¶ Supponamus secūdo: ꝙ cū aliqua denolatio acqritur in subto per acqsitionem alicuius rei a qua alia denolatio est prius acqsibilis: tūc nō dicimus eē motū per se ad talē rem sub illa ratione: sub qua scdario: nō p̄mo est per rem talē denolabilis: ita ꝙ si acqrať albedo que est silitudo ⁊ pulchritudo: q2 per ipsam prius est denolabile subm albū q̄ pulchrū vel sile: ideo nō dicimus acqrēdo albedinē soꝝ. per se moueri ad silitudinē vel pulchritudinē. ¶ Et hec suppositio p3 ex Auer. 5. phicoꝝ. cōmēto. 10. Nam assignādo cām quare sorte moto de pte dextra ad sinistrā colūne dicimus vtrūq3 trāsmutari relatiue per accñs. dicit ꝙ ambo. s. soꝝ. ⁊ colūna transmutanť per accñs: q2 tam in soꝝ. q̄ in colūna trāsmutatio relatiua est motu alterius: diuersimode tñ. in colūna eni3: q2 ipsa quiescēte soꝝ. moto. in soꝝ. aūt: q2 motū suū ad locū: vel vbi seqtur trāsmutatio relatiua diuersa a loci mutatione. ¶ Suppono tertio: ꝙ q̄litas que est sanitas dī sanitas relatiue. hoc p3 7° phicoꝝ. cōmēto allegato. ⁊ q2 absolutum est prius relatiuo: iō res que est sanitas est per prius sub alia rōne denolata q̄ sub eē sano: cū ergo acqriť nō dicimus per se motū eē ad sanitatē: ꝙ res que est sanitas nō est p̄mo sub rōne sani denolatiua. ¶ Seqť g̃ sanatio ad alia3 per trāsmutationē: ⁊ sic dī ꝙ nō est per se mot᷒ ad sanitatem. oīs eni3 res que acqriť per quā corpus dicať sanari est prius alia denolatione corpis dnolatiua. ¶ Ad Cōmētatorē aūt 5° phicoꝝ ꝙ iter ꝯ̄ria mediata est per se mot᷒: dī ꝙ nō vult ꝙ nečio inter quecūq3 ꝯ̄ria mediata sit per se motus. vñ eodē cōmēto dicit ꝙ nō seqtur: ꝙ si dixerim᷒ ꝙ in illo in quo nō nō est ꝯ̄rietas nō est motus. g̃ in illo in quo est ꝯ̄rietas est mot᷒. Nego g̃ breuiter ꝯñtia3 argumēti: ⁊ nego dictū eē illud a Cōmētatore: ꝙ nečio inter ꝯ̄ria mediata possit eē per se motus. ¶ Sed dī a qbusdā ꝙ tūc dicimus ad aliquid vel sub aliqua denolatione eē per se motū qñ nečio facta mutatione acqsitiua vel depditiua illius nečio variať fm illā rōnem denolatio subti: aut in ꝯ̄riam denolationē: aut in magis vel minus tale: ⁊ ecōtra. qñ aūt denominatio nō est talis: tūc nō est ad rem sub illa rōne per se motus. ⁊ q2 rem que est sanitas stat acqri non variata denolatione in eē sani: ⁊ stat variari denolationē nō acqsita vel deperdita tali re: ideo nō dicimus ad sanitatē esse per se motū. ¶ Hoc tñ dictū est sumptū a leuibus: nō est verū. tūc eni3 nō esset per se motus ad caliditatē: qđ est falsum. ⁊ patet ꝯñtia: q2 stat acqri denolationem esse calidi non variata re que est caliditas: vel per remissionē contrarij: vel per maiorationem partis calidioris supra minus calidam. ¶ Deinde cum dicit. VII.

Est aūt de toto termio dubitatio q̄dā fm locutionē quā ⁊ ipsā op3 determinare. In eo eni3 ꝙ dicit medicinā esse sciam sanoꝝ egroꝝ ⁊ neutroꝝ: significať qdem ⁊ oīū partium. significať aūt ⁊ quorūdam. significatur etiam ⁊ qualiū.

¶ Remouet vnā dubitationē: quā recte dixit Plusq̄com mētator eē rudiū. ⁊ diuidiť in duas. p̄ mouet. 2° ꝯtinuat dicta dicēdis ibi [Incipiam᷒.] Prima in duas. p̄ mouet. 2° remouet ibi [Sed oīū qdem.] ¶ Dicit p̄ ꝙ circa itellectū totius diffōnis est vna dubitatio quam op3 remouere: ⁊ est ista cū dī ꝙ medicina est scia sanoꝝ egroꝝ ⁊ neutroꝝ. pōt itelligi ꝙ sit oīū taliū in pticulari. ¶ Scđo pōt itelligi ꝙ sit quorūdā tñ pticulariū sanoꝝ ⁊c̃. ¶ Et 3° pōt itelligi ꝙ sit scia sanoꝝ egroꝝ ⁊ neutroꝝ q̄liū. i. sub rōnibus vlibus tñ. Queriť ergo qūo itelligendū sit.

¶ Sed oīū qdē3 incōprehēsibile est ⁊ ipoīe: q̄rūdam ꝟo impfectū: ⁊ nō artificiale. Qualiū ꝟo ⁊ artificiale sit ⁊ sufficiens ad oēs ptes artis quas ꝯtineri dicimus in medicine diffinitione.

¶ Soluit inuēdo tres ꝯ̄nes. ¶ Prima est in diffōne medicine posita nō est intelligēdū ꝙ medicina sit scia oīū particulariū. p3: q2 hoc eēt falsū. nam pticularia sunt infinita: ⁊ ideo sub tali rōne sunt incōprehēsibilia. ¶ Scđa ꝯclusio: nō est intelligendū in dicta diffōne ꝙ medicina sit scia quorūdā tñ sanoꝝ: ⁊ quorūdam nō. p3: q2 hoc eēt inartificiale ⁊ insciētificū. nam scia de oībus est sub suo genere scibili ꝯtentis. ¶ Tertia ꝯclusio: in dicta diffōne itelligimus ꝙ medicina est scia sanorū ⁊c̃. qualiū. i. sub vlibus: ⁊ nō singularibus rōnibus. pbať: q2 ita itelligēdo medicina ordine sciētifico ⁊ artificiali est de illis: ⁊ cū h̄ est sufficiēs isto mō quo ad scia illa cognoscere. ¶ Nam tunc de oībus ꝯtentis sub suo genere erit sub vli ratione medicina. ⁊ ideo ad modū doctrinalē quem Gal. hic vocat artificialē erit medicina scia illoꝝ. ⁊ hoc est sufficiens: q2 per hūc modū oīa singularia cognoscunť sub rōne distinctissima: sub qua sciencia pōt haberi: q2 sub specifica. ¶ Hic nota vlia dici qualia: q2 importāt singulare sub tali rōne: sub quali ⁊ aliqđ singulare. ¶ Nota scđo per conclusionem de termino specifico haberi sciam de omni significato illius termini: vt sciēdo hoiem respirare scitur de omni hoie ipsum respirare. ⁊ ita habendo sciam sanoꝝ sub rōnibus cōmunibus de omni sano sub illa rōne ꝯtento habetur sciētia. ⁊ hoc videť innuere Aristoteles primo posterioꝝ. cap̄ p̄mo. ⁊ cap̄ de cōparatione demōstrationis vlis ad particularē. ¶ Tertio nota Hali. hic reprehēdere illos qui in medicina determināt de mirabolanis: aut camomilla: aut talibus: q2 medicina nō est particulariū ⁊ dicit tractatum Gal. de simplicibus post quintum esse pro exemplis dictoꝝ in quinque primis libris. sed in rei veritate ꝯsideratio sub rōne specialissima non est singularis imo scientifica. ⁊ Hali. non bene dixit. I.

Incipiamus igiť a corporibus. primus quidem qualia sana ⁊ egra ⁊ neutra contingat esse existētia. post hec ꝟo de signis ex causis orationē percurramus.

¶ Hic continuat dicta dicendis di. Incipiamus a corporibus dicēdo que sunt sana: que egra: que neutra: postea dicemus de signis ⁊ causis. II.

Anuz aūt simplr corpus eucraton q̄dem existēs ex gñatione in simplicib⁹ ⁊ primis particulis: coequale vō his que ex his componuntur organicis.

¶ Hic Galenus exequitur speciales ponendo de corporibus determinationes sm mēbra precedentium diuisionum: ⁊ diuiditur in tres partes. pmo ponit diffōnes sanorum. 2° egrorum. 3° neutroꝝ. 2° ibi [Egruz vō simplr.] 3° ibi [Om̄ autem ⁊ neutrum.] Prima in quatuor. pmo docet qd est sanum simplr. 2° quid sanum vt nūc. 3° quid sanū semp. 4° qd sanum vt multum. ibi 2° [Sanuz vō.] ibi 3° [Semper tale.] ibi 4° [Ut multuz.] ⁊ est tota determinatio positio diffōnum istoꝝ. ¶ Dicit ergo primo ꝙ sanuz simpliciter est corpus ex gnātione existens eucraton in primis ⁊ simplicibus particulis: ⁊ coequale in organicis que componunt̄ ex illis. Ubi nota pmo ꝙ eucraton dicitur ab eu qđ est bonū ⁊ crasis qđ est cōplexio quasi bene cōplexionatum. ⁊ q2 cōplexio debet̄ primo mēbris simplicibus: ⁊ per illoꝝ cōplexiones dicit̄ mēbruz compositum complexionatum. Ideo dixit in primis ⁊ simplicibus particulis. ¶ Nota 2° ꝙ bn̄ complexionatuz dicit̄ habens bonā cōplexionem. Cōplexio autem dicit̄ bona: q2 bene ꝓportionata in virtutibus. 4. qualitatum primaruz sicut opz: vt sit mēbris debituz instrumētuz ad opationes pficiendas: ⁊ ista vocat̄ equalis ad iustitiam per similitudinē. nam sicut in distributiua iustitia distribuit̄ honor ⁊ vtilitas cuilibet sm dignitatē: ita in faciēdo istā cōplexionem nā distribuit virtutes pmaruz qualitatū mēbris sm ꝙ illis est dignuz: ⁊ ꝯueniens pro suis opationibus. ¶ Nota tertio: ꝙ hec cōplexio est duplex. vna est qualitas simplex in se ꝯsurgens ex actione ⁊ passione primoꝝ qualitatuz in elementis repertarum: quoꝝ partes ad tantā paruitatez redacte sunt: vt plurimuz vnius ꝯtingat plurimum alterius. ⁊ ista est qualitas scđa: ⁊ vocat̄ virtualis: q2 ista calefacit: infrigidat: ⁊ humectat: ⁊ exiccat sicut faciunt plures prime qualitates: ⁊ hoc est pncipale instrumētum aīe ad operationes perficiendas: ⁊ hoc est preparans mām ad formas mixtoꝝ: ⁊ cōmuniter dicit̄ duas tales in eodem simplici mixto pfecto ad minus reperiri vnam que est media inter caliditatem ⁊ frigiditatē: aliam que est media iter humiditatem ⁊ siccitatem. ¶ Secūda est cōplexio que non est nisi aggregatuz qualitatū primarū repertaruz in mixto: ⁊ hec vocat̄ actualis complexio que nō est vna qualitas: ⁊ hoc scđo modo sepe loquūtur doctores. Ad propositum vtrāqz istaruz opz esse tempatam ad iustitiam ad hoc vt dicatur bona. ⁊ sanuz simplr debet in pmis ⁊ simplicibus particulis esse eucraton quo ad ambas. reliqua que de cōplexionibus dicenda sunt regre prima primi cap̄ de complexionibus: in quo diximus copiose. ¶ Ulterius nota ꝙ simplices ⁊ prime particule dicunt̄ membra nostri corporis: quoꝝ qnācūqz partem sensibilē acceperis: erit cōmunicās toti in nomine ⁊ diffōne: sicut caro: os: neruus: cartilago: vena: pāniculi ⁊c. ⁊ sunt simplices: nō q2 nō componātur ex elemētis: sed q2 nō cōponuntur ex alijs mēbris ad sensum saltem. ¶ Circa hūc terminum coequale nota: ꝙ coequalitas attendit̄ in organicis ⁊ simplicibus: non sm ꝙ simplicia: sed sm ꝙ organica vel organicoꝝ partes. Dicuntur aūt organica mēbra: q2 facta ex mēbris sm sensuz diuersarum rōnuz pro opatione anime pficienda: vt oculus: nasus: manus: caput: pes: ⁊ similia. in istis enim requiritur debita cōpositio quo ad quātitatem: numeruz: situz: ⁊ plasma. ⁊ per plasma itelligimus figurā: supficiem: viam ⁊ receptaculuz. Nam per debitā dispōnez in istis naturis mēbruz est debituum instrm̄ aīe ad opationes pficiendas. ¶ Nota secūdo ꝙ vltra complexionem ⁊ cōpositionem est alia natura requisita: que est vnitas vel solutio debita que est cōmunis organicis ⁊ simplicibus: quā voluit nos itelligere ex alijs. ¶ Circa illum terminuz ex generatione nota primo ꝙ non debemus intelligere per ipsum hic tale contractuz ex principijs generationis. nam aliquod corpus sanum simpliciter est factum ex tempore: vt patet de cholerico reducto ad temperamētum qđ factuz est sanum simpliciter: lz non fuerit illa sanitas in principio generationis cōtracta. Patet etiam per aliud: q2 cholericus a pncipio generationis cōtraxit illam sanitatē: ⁊ tamē nō dicit̄ sm eam sanū simpliciter: sed vt nūc. ¶ Nota secundo ꝙ nō dicitur etiam dispositio a generatione talis: q2 maiori parti temporis vel toto talis duratura. nam tunc flegmaticus qui duraturus est flegmaticus per totā etatem diceret̄ sanus simpliciter: quod non est veruz. ¶ Nota tertio: ꝙ eius expositio posita est aliter a Plusq̄ cōmētatore: aliter a Gentili ⁊ sequētibus. Secūduz ergo pmaz viam ideo dicitur aliqua dispositio talis ex gnātione: q2 talis in latitudine sue denominationis naturaliter maxime fixa respectu eius: respectu cuius talis denominat̄. Et dicitur naturaliter maxime fixa in latitudine denominationis: non simpliciter sed respectu omniū eiusdem denominationis: que nō sunt simpliciter talia. Qđ vt intelligatur attende: ꝙ Plusq̄ cōmentator voluit corpora que sunt valde cholerica: aut alterius cōplexionis lapse naturaliter eē egra simpliciter: ⁊ illa que sunt egra dispositionibus pter nām sicut hydropica ⁊ ptisica dici egra nunc. modo si dicit̄ ꝙ per illuz terminū ex generatione intelligit̄ maxie fixe absolute: q2 ptisicus ⁊ hydropicus est minus ab illa dispositione permutabilis q̄ cholericus a sua: ideo tales dicerent̄ egri simpliciter. nō potuit ergo dicere hāc dictionem significare idem qđ in latitudine sue denoiationis maxime fixuz: sed q2 vidit ꝙ iuxta ipsuz egritudines que dicunt̄ tales simpliciter in hoc differūt ab illis que dicunt̄ tales vt nūc: q2 sunt naturales: ⁊ iste vt nūc sunt accidētales ⁊ violēte: ideo dixit illum terminuz qui ponit̄ in diffinitione cuiuslibet talis simpliciter siue sani siue egri importare idem qđ nāliter in latitudine sue denoiationis maxime fixuz. in hoc enim ꝯueniunt egritudo simplr: ⁊ sanitas simplr: ⁊ neutralitas simplr. ¶ Ulterius q2 vidit egritudinem simpliciter: que sm ipsuz est sanitas valde lapsa esse diuisaz in semp talem: ⁊ talem vt multū. ⁊ q2 voluit ꝙ egritudo semp est peior q̄ egritudo vt multum: ideo egritudo semp est deterior sanitas: ⁊ per cōsequens minus fixa nāliter apparuit graue: q2 rō talis simplr debet magis dici de tali semper q̄ de tali vt multuz: ⁊ ideo dicit ꝙ non oportet tale simplr esse maxime fixuz nāliter in latitudine sue denoiationis absolute: sed respectu trāsmutationis in illud: respectu cuius dicitur talis. nam sanitas valde remissa dicitur egritudo simpliciter respectu sanitatis simplr: ⁊ quia quo ad trāsmutari in illam minor sanitas est magis resistēs: ideo remississimus graduz sanitatis. nūc dicit ad bonuz sensum egritudinem simplr semper. ¶ Et in sūma colligit ꝙ hic terminus ex generatione significat: vt pdicet̄. s. nāliter maxime fixuz inter alia sue denoiationis nō simpliciter talia: ⁊ cōparatione ad illud respectu cuius dr̄ hec dispositio talis. Cūm vō quare dicat sana: nunc egra simplr: ⁊ peius sana egra semp: videbimus in caplo de egro concedente deo.

¶ Reliqui vō. s. Gentilis ⁊ sequētes eum non volunt aliquā sanitatez esse egritudinem: ⁊ ideo dicūt ꝙ sicut sanitas simplr est optima sanitas: ita egritudo simplr est pessima egritudo: ⁊ ideo tale ex generatione intelligūt intensissime tale respectu illoruz que non sunt talia ex generatione: ⁊ merito huius maxime fixe tale: ⁊ facilius loquuntur si ita apparenter mentem Gal. saluarent. ¶ Ulterius

nota q̄ sanus simplr̄ et temperatum de quo loqtur hic Gal. nō est solū temperatū in 2° mō equalitatis. nam tūc non eēt nisi in instāti. Et Gal. videt ponere temperatū puerū et temperatū iuuenem: nō intelligit ergo fm aliquē octo modoꝝ equalitatis Auicēne: lꝫ omne sanū semp sit temperatum vel equale in modo p̄mo equalitatis: sed nō ideo dī hoc sanū semp: sed itelligit illud qd̄ habet valde bonam sanitatem in quacūqꝫ etate respectu alioꝝ eiusdem etatis: ita q̄ etiam in diffōne intelligatur hec paritas in etate: et in hoc iudicio meo: et in multis aliis suis dictis in expositione istius capli Pluscō̄mentator errat: et processit ambiguus. Sed ista infra videbunt. Deinde dicit.

Sanum vero vt nunc est corpus quod fm presens tempus est sanū: est autem et hoc qd̄ fm tēpus sanum est corpus eucraton et coequale: nō fm optimam eucrasiam et coequalitatē: sed fm ꝓpriam ipsius sani corporis essentiam: vel fm ꝓpriam ipsius sani corporis qualitatem.

Describit sanū vt nūc remouēdo vnā dubitationē: et dicit p̄mo q̄ sanū vt nūc est illud qd̄ est sanū fm presens tēpus. Dicit 2° remouēdo dubitationē q̄ tale corpus in illo tpe in quo est sanum est eucraton .i. bn̄ cōplexionatum et coequale: id est bn̄ cōpositū. sed nō est fm optimā eucrasiam .i. bonā cōplexionē: nec fm optimā coequalitatē: sed fm ꝓpriam ꝯsistētiam ipsius sani corporis. Nota ergo p̄mo: q̄ cū in hac descriptione dicimus sanū vt nūc est etc. non itelligimus q̄ sit sanū vt nūc omne in presenti tpe sanū: qꝛ tūc sanū semp esset sanū vt nūc: qd̄ est falsum. nec intelligimus q̄ sit sanū sanitate acq̄sita ex tpe. Primo qꝛ ex tpe pōt acq̄ri sanitas simplr̄: vt supra dictū est. Scdo qꝛ aliqua sanitas nūc est ꝯtracta a p̄ncipio generationis. Nota scdo: q̄ fm viam sequētium Pluscō̄mētatorem: ideo dī aliqua sanitas fm presens tp̄s sanitas: qꝛ est nō fixa nālr̄ respectu aliarū sanitatū que non sunt tales vt nūc: ac si ipsa esset solū modico tpe duratura: ita q̄ ille terminus fm presens tp̄s īportat remissionē nālis fixionis per quādam similitudinē. Scdm̄ vero viam Gentilis sensus est q̄ sanū vt nūc est remisse sanum: ac si solum eēt fm presens tp̄s tn̄ duraturū: et sic apud eū illud dictum significat absolute remissionē sanitatis et fixionis siue nālis siue non. et sic eadem est sanitas nūc apud ambos: sed nō eadem rōne dī talis vt nūc. Nota tertio q̄ talia sana fm vtrāqꝫ viā sunt remisse sana: et omnia que nō sunt sana simplr̄. sicut verbi grā. cholerica valde et flegmatica melancholica et sanguinea: et alia lapsa fm alias nās: sed nālr̄. ista ergo sunt bene complexionata et compositionata: qꝛ eoꝝ complexio et compositio est vtrāqꝫ naturalis: et instrumētū aīe ad ꝑficiendas operationes: sed nō est optima: et ideo non dicit tale simpliciter. sed est sanitas illa fm suū modū ꝓprium equalitatis: que etiam equalitas videt mihi posita p̄ma primi. Sed diceret aliquis: vtrū cecus a natiuitate .i. ꝑuatus oculis sit sanus nūc: et videt q̄ sic: qꝛ pōt in solitas opationes. et hoc etiā ꝯcedit Pluscō̄mētator. sed tn̄ videtur q̄ nō: qꝛ cecitas nō est sanitas. nam cum omni sanitati opponatur egritudo: querēdū est que illi opponit. et pꝫ q̄ nulla: nisi illuminatio: que tamen non egritudo. Dicit ergo q̄ non est sanum: sed egrum et impeditū preternaturaliter in debitis opationibus. Et Pluscō̄mentator non bene dicit: ponendo omnem malam dispositionem nolatam esse egritudinem simpliciter: et non vt nunc: et ideo sequētes eum in aliis in hoc sibi ꝯtradicūt. nam possibile est nasci egrū vt nunc. Et ex his et supra determinatis potes colligere q̄ nō omne simplr̄ sanū: est sanum sanitate tali ꝯtra ꝑ

principiis gn̄ationis: sed aliqd̄ est factū simplr̄ sanum ex tpe. Scdo colligit q̄ nō omne sanum fm presens tp̄s est sanū vt nūc. Sed ista dicta Gal. intelligēda sunt mō exposito nūc. et in parte precedēte huius capituli etc.

Semper tale est maxime eucraton: et maxime coequale.

Nunc notificat sanū semp dicēs q̄ sanū semp est illud qd̄ est maxime eucraton .i. cōplexionatum: et maxime coequale .i. optime cōpositū: et ex hoc datur itelligi q̄ semp sanū est optime sanū nō absolute: sed alioꝝ paritate posita. puta in etate etc. nam senex morti ꝓpinquus semp sanus nō est optime sanus: cōparatus etiam iuueni melancholico nālr̄. Patet 2°. Gal. per istos terminos semp nūc ex gn̄atione nō itellexisse circūstantiam tpis: sed modum fixionis et intēsionis. Nam si circūstantiam tpis intellexisset in huiꝰ expositione: dixisset semper tale .i. q̄ in omni tpe: sed non dixit: sed dixit maxime: modo qꝛ aliqd potest ex tēpore fieri maxime eucraton: vt cum sanū multum fit sanissimū per reductionem: sequitur q̄ aliqd potest esse sanū semper: factū tn̄ tale ex tpe: et qꝛ omne tale semp est tale simplr̄: sequitur q̄ tale simplr̄ est ex tpe: et q̄ factum tale ex tpe non est sicut significatum sani simplr̄. Sed vere ipsum. Nota vlterius hic: q̄ sanū semp nō est tn̄ illud qd̄ est optime sanū et temperatū in scdo modo equalitatis. Nam sanū semp aliquod est in senectute: sed dicit vt statim exposui: et vt puto cū quadam latitudine. Ex quo patet q̄ aliqd esse optime sanū intelligitur dupliciter a doctoribus. vno mō absolute: qꝛ nullum posset esse sanius: vt tēperatū de scdo mō equalitatis. alio mō: qꝛ sit optime sanū respectu alioꝝ eiusdē etatis: et isto modo dicit sanū semp maxime sanū: et maxime eucraton etc. Et si querat vtrū sanū semp sit in latitudine sanitatis: credo q̄ sic. nec est imaginandū latitudinē sanitatis: de qua infra loqtur Gal. terminari exclusiue. nam nō est vniformiter difformis: imo imaginat tota in vna: cuius partes intensiue imaginate distant abinuicem gradualr̄. et summus gradus est eius inclusiuus terminus.

Sed contra dicta videt: q̄ nullū possit esse sanū semp factū ex tpe: qꝛ sit Sor. nūc ꝑ factis sanus semp qui prius erat lapsus a sano semp: et sit in adolescētia. Et capio Platonē qui nūc sit sanus semp in eodem gradu etatis: et ꝯtinue prius fuerit semp sanus: et rectus optimo regimine fuerit continue: vterqꝫ illoꝝ vnus reductiuo: vt Sor. Plato ꝯseruatiuo vt oppositūe sequit q̄ in p̄nti instāti Plato est sanior Sor. ergo nō est factus optime sanus. Argumētū pꝫ. ꝓbo assūptū: qꝛ Plato ꝯtinue an̄ h̄ habuit humidū melius pro opationibus: et ꝯtinue ēt restaurauit melius pro opationibus. ergo totū cōpositū adhuc est melius pro opationibꝰ. Tenet ꝯñtia et assūptū pꝫ: qꝛ Plato fuit ꝯtinue semp sanus: et Sor. nō: et cū h̄ plus ꝓcessit in etate versus iuuētutē. g̃ ꝯtinue habuit humidū pro opationibus melius. pꝫ ꝯñtia: qꝛ si fuisset eiusdē cū Sorte ex casu Plato habuisset meliores opationes: sꝫ mō Plato cōtinue habuit meliores q̄ tunc habuisset: ergo cōtinue habuit meliores. maior est clara: qꝛ Plato ꝯtinue fuit sanior Sor. posita ergo paritate etatis meliores habuisset opationes. et minor pꝫ: qꝛ ꝓcedēdo versus iuuētutē ꝯtinue opationes fiunt meliores aliis paribus: cū iuuentia ꝑfectiores hēat opationes. Et per idem arguit q̄ ꝯtinue restaurauit melius: qꝛ si fuisset in eodem gradu etatis melius restaurasset Plato pro opationibus cū fuerit sanius semp ꝯtinue: sed nūc pro quolibet instanti Plato melius restaurauit pro opationibꝰ. g̃. Patet minor: qꝛ humidum ꝯtinue vsqꝫ ad iuuētutē posita paritate in sanitate restaurat meliꝰ pro opationibus. Hoc argumētū grā breuitatis non soluo.

¶ Secundo dubitaſ ꝙ oēs hoīes: ſi debent diſcurrere per oēs etates cadūt in egritudinē vt pueri in emiſſione dentium cadūt in ſolutionē ꝯtinuitatis gingiuarū: ⁊ inde dolent. nō ergo videſ poſſibile ꝙ aliquis remaneat optime ſanus a pncipio vſqꝫ ad ſenectutē. ¶ Item mulier quātūcūqꝫ ſana nō eſt ſana ſemp: qꝛ incurrit in partu dolores ⁊ ſenſibiles oparationū leſiones: iſta infra videbunſ omnia. ¶ Sed pro nūc diciſ ꝙ puer eſt ſanus ſemp: ⁊ ꝙ cū emittit dentes eſt ſaniſſimus reſpectu ſibi equaliū in etate: ꝙ ſi aliꝰ nō emittēs eo tpe fuerit ille deficit in generatione dentiū que eſt maior leſio ꝙ̄ illa ꝯtinuitatis ſolutio. Et ſic conceditſ aliqd eſſe ſanum ſimplr ſemp: qđ patitur egritudinem: vel ſecūdo dicitur ſolutionem illā gingiuarum non eſſe egritudinē in optimo ſano; neqꝫ fieri dolorem in eo: ſed quādam leuem tedioſam ſenſationem que ſtat cum optima ſanitate illius etatis: ſicut fames in quālibet etate. Et ita pōt de muliere dici. vel ſecūdo ꝙ nulla eſt ſana ſemper: lꝫ poſſet aliqua eſſe ſana optime reſpectu mulierū aliarū. ¶ Ultimo attende: ſi alicubi inueniatur ab auctoribus ꝙ nullū corpus hōbet omnes optimas operationes. vt in 3° de inis dicit Galenus: vel ꝙ nullū eſt optime ſanum: niſi ad ſenſum. vel ꝙ optima ſanitas non inueniſ per tēpus: vt pmo de regimine ſanitatis. Omnia iſta ⁊ ſimilia itelligi debēt non de ſano ſemper modo deſcripto: ſed de ſano. i. equali in ſecundo modo equalitatis: ꝙ ſi inueniſ non durat tale per tempus. Deinde dicit.

¶ Ut multum uo ab optima compoſitione derelictum eſt: non multum tamen.

¶ Ponit deſcriptionē ſani vt multū dicēs: ꝙ ipſū eſt derelictū ab optima cōpoſitione: id eſt ſanitate: non tamen multū. ¶ Ubi nota ꝙ per optimā ſanitatē: aliquādo intelligimus large ſanitatē ſimplr oēm. Et iſto modo ſanū vt multū non eſt derelictum ab optima ſanitate: imo eſt optime ſanū. ¶ Scđo mō per optimā ſanitatē intelligimus ſanitatē ſemp: ⁊ illo modo ſanū multū eſt derelictū: id eſt remotū ab optima ſanitate in eadem etate: ſed nō multū: qꝛ nō tn̄ gn̄ mereaſ dici ſimplr ſanū. Erit ergo illa cōpleta deſcriptio: ſanū vt multū eſt ſanū ſimplr recedens aliquātū a pfectione ſani ſemp in eadē etate poſiti: non tamē multū. Et tūc per hoc differt a neutro nūc facto tali ex ſano ſemp: ⁊ a neutro ſimplr: qꝛ nullum iſtorū eſt ſanū ſimplr: a neutro vo ſimplr etiam alio modo: qꝛ neutrum ſimplr diſtat ab optime ſano: ſumēdo optime ſanū pro ſano ſimplr: ⁊ a neutro nūc: qꝛ illud preternaturaliter diſtat. ¶ Ex quibus etiam pꝫ quo differt a ſano vt nunc.

¶ Utrū aūt corpus ſanū ſemp in cōplexione in extremo remiſſiori ſanitatis ſemp: ⁊ in cōpoſitione ſanū ſemp in optimo gradu eius per oēm complexionē lapſū quantūcūqꝫ paruū nālem fieret ſanū vt multū. Et vtrū tūc eēt pfectius ſanum ꝙ̄ ſanū ſemp ſm cōplexionē ⁊ cōpoſitionem in extremo remiſſiori ſanitatis ſemp: videbiſ in capo de neutro. ¶ Pro nūc tamē diciſ ꝙ fieret per illū lapſū ſanū vt multū: ⁊ ꝙ nullo ſano ſemp eēt ſanius alqs paribus. Sed tn̄ tale corpus ſanū ſemp in cōplexione in extremo remiſſiori: ⁊ in cōpoſitione eodē mō ſanū non opꝫ eē ſanū ſemp: ſi iſti lapſus diſproportionarenſ. III.

Egrum uo corpus ſimplr eſt qđ ex generatione eſt: aut diſtēperatū in his que ſimiles hñt partes: aut nō coequale in organis: aut in vtriſqꝫ ſimul.

¶ Poſitis diffōnibus ſani ponit diffōnes egroꝝ. Et diuidiſ ps iſta in quatuor. Primo ponit ⁊ diffinit egrū ſimpliciter. Scđo egrum vt nūc. Tertio egrū ſemp. Quarto egrū multum. 2° ibi [Egrum vo.] 3° ibi [Et ſemp.] 4° ibi [Ut multū.] Dicit primo ꝙ egrū ſimplr eſt corpus qđ ex gñatione eſt diſtēperatū in ſimplicibꝰ ⁊ pmis ptibus: aut ex gñatione in organicis inequale: aut ſic in vtriſqꝫ. ¶ Ubi nota ꝙ ſm viam Gētilis ⁊ ſequētiū: egrū ſimplr eſt peſſime egrū: ⁊ qꝛ iuxta eos nullū dr̄ egrum quoqꝫ modo acceptū: niſi per diſpōnem pter nām: vt pꝫ per diffinitiones egritudinis poſitas ab auctoribus: ideo nullū egrū eſt ſanū: ⁊ ecō. ſicut ergo ſanū ſimplr dr̄ illud qđ ſupremū gradū ſanitatis obtinet in ſua latitudine reſpectu alioꝝ que nō ſunt ſana ſimplr: ita egrum ſimplr dr̄ illud qđ ſupremū gradū obtinet in latitudine egritudis: ⁊ per ꝯñs peſſime egrum. ¶ Nota ergo ꝙ hoc cōplexū ex generatione ſigñat modū inherētie vel intēſionis: ⁊ nō circūſtantiam tpalem vel cauſalem. Et ideo ſenſus diffōnis eſt ꝙ egrum ſimplr eſt corpus diſtēperatū in ptibus ꝯſimilibus ex gñatione. i. valde intēſe ⁊ fixe reſpectu oium egritudinū que nō ſunt tales ſimplr: aut ineqle etiā multum intenſe pternāliter in mēbris organicis. ¶ Nota 2° iuxta eādem viam: ꝙ lꝫ ad eē ſanū reqraſ ſanitas in cōplexione ⁊ cōpoſitione ſimul: ad eſſe egrū non reqriſ lapſus in vtraqꝫ nā: ſed ſufficit in vna. nam ſanū eſt ſicut pfectum: ⁊ nō recipit denoiationē: niſi per complemētum. Egritudo aūt iportat defectū que pōt eſſe quacūqꝫ partium deficiēte. ¶ Nota 3° potētiorem eſſe egritudinē ad denoiandū egrū ꝙ̄ ſit ſanitas ad denoiandū ſanū. naꝫ capto corpore cuius vna medietas eēt ſana: ⁊ alia multū egra: illud abſolute diceref egrū: qꝛ ſenſibilr leſum: ⁊ nō diceref ſanū. tn̄ magis egrum dr̄ alqs paribꝰ cū in vtraqꝫ nā fuerit lapſum. ¶ Sed ſm poſitionē Pluſqꝫcōmētatoris notādum eſt: ꝙ ſanoꝝ quedam ſunt ſana ſimplr: quedā ſana nūc. Sanoꝝ nūc quedā ſunt inſenſibiliter leſa reſpectu totius latitudinis ſani ſimplr: ⁊ illa dicuntur neutra ſimplr. Quedā vo ſunt leſa ſenſibilr reſpectu ſani ſimplr: ⁊ iſta dicunſ egra ſimplr. Sicut verbi grā: choleric⁹ diſtās quo ad operationū pfectionem ſenſibilr a ſano ſimplr eſt corpus egrū ſimplr. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ non diciſ egrū ſimplr: qꝛ peſſime egrū: ſed qꝛ egrū egritudine fixa nālr. i. tanqꝫ inſtrumētum nāle ale. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ apud ſpm per egrū ſimplr itelligere hēmus corpus diſtempatum in mēbris ſimiliū partium ex generatione: id eſt fixe naturalr: aut inequale cū eiſdem ꝯditionibus. ſ. fixe ⁊ nāliter: ⁊ hoc ſignificaſ per illū terminū ex generatione.

¶ Nota tn̄ ſcđo ꝙ qꝛ eadē diſpoſitio eſt egritudo ſimplr ⁊ ſanitas nūc valde remiſſa: ⁊ oīs talis ſanitas eſt modicū fixa: ideo videreſ ꝙ egritudo ſimplr eſſet modicum fixa. ppter hoc ergo diciſ: vt ſupra declaraui ꝙ egritudo ſimpliciter eſt fixa nō abſolute: ſed cōparatione permutationis ad illud: reſpectu cuius dr̄ egritudo. Nam qꝛ dr̄ egritudo reſpectu optime ſanitatis: vt ſupra dictū eſt ſm hāc viā: ⁊ ad illā difficile pmutari pōt: ideo reſpectu pmutationis in illā dr̄ fixa. ⁊ qꝛ dr̄ ſanitas reſpectu egritudinis nūc in quā facile pōt pmutari: ideo dr̄ labilis ⁊ modicū fixa ſanitas. ¶ Ex quo appet hāc diſpoſitionē cōparatā diuerſis dixi nāliter fixam multū ⁊ modicū fixam. Completus ḡ itellectus deſcriptionis ſm hāc viam eſt: corpus egrū ſimplr eſt corpus nāliter maxime fixe diſtēperatū in mēbris ſimplicibus cōparatiōe pmutationis ad illud: reſpectu cuius dr̄ egrum: aut nāliter maxime fixe inequale in organicis reſpectu eiꝰ ⁊c̄. ¶ Nota vltimo hic Dali itelligere per corpus egrū corpus egrotatiuū. i. aptū egrotare. de quo dixit Gal. nihil ſupra dixiſſe in diuiſione corpoꝝ: ſed nūc meminiſſe illius ⁊ ſtatim eius poſuiſſe diffinitionem: qđ videſ abſurdum dicere: ſed nō curo inſtare. ¶ Sed illud qđ in veteri trāſlatione habeſ egrotatiuū iportat iuxta viam Truſiani corpus ſanū vt nūc valde paratū cadere in egritudinē: qđ eſt vere egrū ſimplr iuxta

viam patenoꝝ imponat egrum: qd̄ est aptus merito egritudinis quã habet ꝑmanere egrũ: sicut hydropicũ dicim⁹ egrotatiuũ. Et hoc mõ sumẽdo egrotatiuũ est egrũ simpliciter. sed sana lapsa sunt egrotatiua pmo modo: nõ secũdo. vt aũt clarius intelligat̃ vtriusqȝ positionis intentio: ponam in imagine figurã latitudinũ sanitatis ⁊ egritudinis ſm vtrãqȝ viã quã in fine huius pmi libri reperies. IIII.

Egrũ vo vt nũc est corp⁹ egrotãs ĩ tpe in quo dicit̃ tale exñs. Manifestũ est aũt q ⁊ hoc qd̄ ſm tẽpus dicit̃ eẽ egrũ aut distẽpatũ est in sĩlés hñtib⁹ ptes: aut inequale in organicis: aut in vtrisqȝ.

¶ Determinat de egro vt nũc ponẽdo suã descriptionẽ. secũdo remouẽdo dubiũ. ¶ Sed dicit pmo: q corpus egrũ vt nũc: est corpus egrotãs existẽs tale in tẽpore in quo dr̃. ¶ Dicit scd̄o q manifestum est tale corpus in tpe in quo dr̃ egrũ: aut esse distẽperatũ in mẽbris habentib⁹ similes partes: aut inequale in organicis: aut ĩ vtrisqȝ sil. ¶ Ubi nota pmo q iste locus diuersimode exponit̃ a Plusqȝcõmẽtatore: ⁊ a Gentili. dicit enĩ Plusqȝcõmentator. q oẽ corpus egrũ egritudine que sit dispositio preter nãm est egrum vt nũc. ⁊ ecõtra: ⁊ volẽdo in hoc viam eius seq. nõ tamẽ restringẽdo ad multa eius dicta que vident̃ non ex toto clara isto modo intelligemus diffinitionem. Egrum vt nũc est corpus egrotãs. i. ꝑternãliter sensibiliter lesum existens tale in tẽpore in quo dicit̃: id est existens tale nõ fixe naturalr̃ respectu alioꝝ egritudinũ que nõ sunt tales vt nũc. ⁊ ista descriptio cõuenit omni egro ꝑternaturalr̃. ¶ Nota 2⁰ iuxta ipsũ: q lȝ sanitas simplr̃ sit ꝑfectior sanitate vt nũc: ĩ egro tñ nõ ita ↄtingit q egritudo simplr̃ sit maior ⁊ peior egritudĩe nũc. nã egritudo nũc est pessima egritudo: cũ ꝑ ipsam corpora ꝑducant̃ ad mortẽ: verũ est tñ q malignitate egritudĩs simplr̃ cõtingit mori: ideo ille. s. egritudo simplr̃: ⁊ vt nũc nõ isto mõ cõparant̃ q vlr̃ egritudo sit peior egritudĩe nũc: aut ecõtra. sed stat aliqd̄ egrũ simplr̃ aliquo egro nunc est peius: sicut cholericus ĩ extremo. leuiter effimerãte tẽperato est peius dispositus: ⁊ stat ecõtra. sicut ethicus tertie speciei est peius disposit⁹ cholerico. ¶ Nota tertio ſm ipm q vbicũqȝ Galenus in hoc libro dixit egrotãs itellexit ꝑternaturaliter egrotãs. ¶ Nota 4⁰ q quia Galenus hic non dixit in egro vt nũc qd̄ nõ est ſm pessimam discrasiam: sicut dixit in sano nũc qd̄ nõ est ſm eucrasiam ⁊c. Ideo dat̃ nobis intelligi Gal. nõ voluisse egrum nunc ⁊ simpliciter distare ſm plus vel minus: sed ſm esse ſm naturam: aut ꝑter naturã. ¶ Nota 5⁰ q hec egritudo vt nunc que est ethica tertie speciei: lȝ sit fixa: nõ tamen dici debet egritudo simpliciter: quia nõ est naturalr̃ fixa: sed violenta: ⁊ sic de similib⁹. ¶ Nota vltimo. q lȝ ipse dicat natuȝ cecũ ⁊ leprosum esse egrũ simpliciter ſm dicta superius de naturali: ⁊ preter naturam hoc non esse tenendum. Nam non est verum q vlcera ⁊ defectus sint a natura intenti: vel instrumenta virtutis: sed impeditiua. ¶ Complexio vo cholerica ⁊ sanguinea: ⁊ alie aliquando virtutis instrumẽta sunt ⁊ a natura intente: multa etiam ab eo circa hanc partem dicta. vt q sanum simpliciter: aliquando est egrũ nunc ⁊ similia sunt contra mentem Galeni. nam primo de accidenti: cum aliquis nõ potest sine manifesta lesione in operationes consuetas non est sanus. ergo cum corpus sanum simpliciter deuenit ad hoc vt ledat̃ sensibilr̃: ita vt sit egrum vt nũc nõ erit sanum: nec est verum q sanũ dicatur ab aptitudine cuȝ expresse Galenus loco allegato velit q quilibet dicat se sanũ cũ in solitas preter aliquod impedimentũ põt operationes: qd̄ nõ põt ille q fuit sanus simplr̃: ⁊ nũc febrit.

¶ Sed via Gẽtilis est: q sicut sanuȝ vt nũc est remisse sanum respectu sani simplr̃: ita egrum vt nunc est remisse egrum respectu egri simplr̃: ⁊ q nulluȝ sanum est egrum. Et intelligit ↄsequenter hanc descriptionem hoc modo. Egrum vt nũc est corpus existens egrotãs in tempore in quo dr̃: id est ita remisse: ac si non est futuruȝ egrotãs: nisi modico tẽpore. Et sic illud dictuȝ in tempore in quo dicitur ⁊c. est nota remissionis: ⁊ nõ sumit̃ pro nota temporis: sicut supra dr̃ de sano vt nũc: ⁊ hec via non habet difficultatem quo ad hũc locum: sed in vna questiuncula dicam. ¶ Nota secũdo: q non requirit̃ ad hoc vt aliqd̄ dicatur egrum vt nũc: ipsum ſm omnes partes esse egrum: sed sufficit esse egrum ſm partes: quaruȝ lesio ĩpedit sensibilr̃ cõem ↄuersationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et semper quidem egrum est qd̄cunqȝ ex generatione: aut distẽperatuȝ satis existens in simplicibus particulis: aut in oĩbus: aut in quibusdam: aut maxime dominantibus: aut etiam inequale in organis. Similr̃ vo ⁊ his aut omnibus: aut quibusdam: aut maxime dominantibus: aut etiam inequale organicis.

¶ Determinat de egro semp. Et dicit q egruȝ semper est illud qd̄ est ex generatione satis: id est in extremo: ⁊ maxime nãliter fixe in relatione ad illud ad quod dr̃ egrũ ſm Plusqȝcõmentatorem. aut satis: id est maxime in primis ⁊ simplicibus particulis: aut oĩbus: aut qbusdam: aut pro ⁊ maxime dominantibus. Et similr̃ ex generatione satis inequale in mẽbris organicis: aut oĩbus aut qbusdaȝ: aut pro ⁊ maxime dominãtibus: aut distẽperatum ⁊ inequale simul. ¶ Nota ſm Plusqȝcõmẽtatorẽ: q latitudo egritudinis simplr̃ que est pars sanitatis nũc diuidit̃ in duas partes: quaruȝ pma est terminata ad nõ gradũ sanitatis: alia vo est terminata ad neutralitatẽ. ⁊ illa que terminat̃ ad nõ graduȝ est latitudo egritudinis simplr̃ semp. nam ista iter egritudines simplr̃ est maxime nãliter fixa respectu optime sanitatis: ⁊ quelibet que in ista latitudine ↄtinet̃ respectu aliarum nõ ↄtentaruȝ in ea. lȝ ergo egritudo simplr̃ que est minus mala sanitas sit absolute magis fixa: tñ non est magis fixa respectu optime sani. ¶ Scd̄m vo Gẽtilem ola egritudo maxime mala ⁊ merito sue malitie maxime fixa dr̃ egritudo simplr̃: ⁊ cuȝ est talis in oĩbus mẽbris egritudo totum dr̃ egrum semp. Et similr̃ si sit in qbusdam maxime dominantibus. Maxime vo dominãtia de simplicibus sunt caro: ossa: nerui. de organicis quattuor ꝑncipalia ⁊ stomachus ⁊ pulmo ⁊ renes ⁊ intestina ⁊ splen. ¶ Nota vlterius Plusqȝcõmentatorem velle hãc diuisionem egri simplr̃ in egruȝ semper: ⁊ egrũ multum non esse sumptaȝ a rõne egri simplr̃ supra diffinite: que erat eẽ nãliter lapsuȝ. Nã in hac rõne ↄueniũt in tẽpore: q: vtrũqȝ tam egruȝ semp q̃ vt multũ est per totam suã vitam lapsuȝ. Sed vult q sumanĩ ab aptitudine egrotandi: q: ergo taliuȝ corpoꝝ qd̄dam hẽt aptitudinẽ semp egrotãdi: qd̄dam vo hẽt aptitudinem egrotãdi multo tẽpore: ideo aliqd̄ dicitur egruȝ semper: aliqd̄ multum.

¶ Puto tñ q sequẽdo dicta Plusqȝcõmẽtatoris in concedendo egrum simplr̃ esse sanum vt nũc: melius est dicere q hic distinguit̃ egrum simplr̃ ſm rõnem egri simplr̃ nõ aptitudine egrotãdi. illud enim qd̄ est egrum nãliter maxime ⁊ maxime fixe in relatione ad simplr̃ sanũ est egruȝ semper: ⁊ illud qd̄ modicum deficit ab isto sed est egrum nãliter dicitur egrum multuȝ. Et puto q stat. a. esse egruȝ aptum semp ⁊ in omni parte etatis egrotare egritudine nũc: ⁊ b. aptum tñ qbusdam tpibus egrotare egritudine nũc: ⁊ tñ. a. esse egrũ vt multũ: ⁊ b. semp: sicut capto corpe:

qȝ est ex humiditate ossis nasi nāliter aptus cadere in algarab: ⁊ iam ceciderit cū pforatione in osse: ⁊ alio apto ex epatis discrasia ad hydropem: quā non subito incurreret ptimū merito illius nālis lapsus ossis nō dr̄ egrus semp: sed ita zm: qꝛ magis egrus nāliter. ¶ Uia vo Gētilis in h̄ est plana cuȝ dicat pessimā egritudinē: egritudinē semp: ⁊ nō ita malā: ⁊ si magis duraturā egritudinem multum. ¶ Nota vltimo ꝙ egruȝ semp hēt latitudinē: ⁊ ideo pōt dici aliqȝ corpus egrum semp: ⁊ non ſm oīa membra sit egrum: ⁊ hoc apud vtrāqȝ viam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ut multum vo egrum est corpus ab huiusmodi malitia derelictum: nondum vo in medio neutralitatis constitutum.

¶ Describit egruȝ vt multuȝ: ⁊ dicit ꝙ est illud qȝ est derelictuȝ a malitia egri semp nō tn̄ adhuc in medio constitutuȝ. Ex quo pȝ ꝙ non vult ꝙ differāt egrum semper ⁊ egruȝ multuȝ per esse aptuȝ plurimo tpe egrotare: sed ſm gradus malitie dispositionis a qua dr̄ egrum simpliciter. ¶ Et ideo nō videt bene Plusq̄cōmētator exposuisse. Et mirandum est qūo Plusq̄cōmentator: qꝛ supra quasi ꝯsimile argumētum fecerat ad declarādum ꝙ sanum nō dr̄ sanum vel semper multū a tempore: sed propter sanitatis bonitatem. Hoc idem nō vidit hic: lȝ enim nō differant egrum simplr̄: ⁊ nūc sub his rōnibus tanq̄ plus ⁊ minus: tn̄ differūt egruȝ semp: ⁊ vt multū in rōne egritudis simplr̄ per eē magis vel minus egruȝ: vt Galenus innuit. ¶ Notādum tn̄ ꝙ egrum vt multū: lȝ non sit ita male dispositum sicut semp egruȝ: tn̄ nonduȝ est ꝯstitutuȝ in medio sicut neutruȝ: ⁊ qꝛ quātum ad hanc expōnem in egro multū ⁊ quo ad differētiam eius ab egro semp nō videt varietas nō opȝ hic alium moduȝ Gentilis querere.

Sed nūc dubitatur qꝛ videtur ꝙ egrum multum sit neutrum tertiȝ significati: qꝛ est aptus qn̄qȝ egrotare: qn̄qȝ esse sanuȝ tam ſm viam Monachi q̄ ſm viam Gentilis.

¶ Hic rn̄det Monachus ꝯcedēdo ꝙ idem corpus varijs rōnibus dr̄ egruȝ multū ⁊ neutruȝ tertiȝ signati. omne egruȝ multuȝ est neutruȝ tertiȝ significati ꝑpter rōnem factā. ⁊ h̄ idem ꝯcedit Marsilius. ¶ Ego vo puto ꝙ stat sequēdo viam Monachi ꝺ rōne gnāli simplr̄ egri aliqȝ eē egrū simplr̄ multuȝ qȝ nō est neutrū tertiȝ signati: imo est aptū semp eē egrum actū vt supra dixi. Nec ꝑpter h̄ debet dici semper egrū: qꝛ ly semp: nō est nota tpis. ¶ Sequēdo vo viā Gētilis pȝ dari aliquā egritudinē nūc toto vite tpe duraturaȝ: vt dixi de algarab ⁊ tortura nasi: ⁊ ēt tortura digiti cuȝ botosbor: ⁊ sic stat aliqd eē egrum vt nūc aptuȝ omni etate esse tale. Et silr̄ dr̄ de egro multum: ⁊ illud non esset neutruȝ tertiȝ significati: cuȝ nō sit aptum aliqn̄ eē sanuȝ.

Circa predicta cadūt due qōnes. Prima vtruȝ oē corpus egruȝ simplr̄ sit sanū vt nūc.

Et videt ꝙ sic. P̄mo: qꝛ egritudo simplr̄ est in latitudine sanitatis. ḡ est sanitas: ⁊ nō nisi sanitas nunc. ḡ ⁊c. assumptū pro maiori pȝ ex Gal. in zo huius dicēte. Et diuidit totius sanitatis latitudo in tres ptes latitudinē habētes ⁊ ipsas magnā sanoꝝ egroꝝ ⁊ neutroꝝ. ¶ Scdo quia Gal. infra dicēs signa egri corpis simplr̄ deinceps dicemus. Ponit signa sanoꝝ remisse. s. calidoꝝ cholericorum ⁊ flegmaticoꝝ. ¶ Tertio: qꝛ egritudo nūc est extremalr̄ opposita sanitati simplr̄: vt infra dicit Gal. in zo ponētib9 nobis duos extremos terminos ꝯtrios alteruꝫ optimā sanitateȝ: ⁊ nūc factā egritudinē. Egritudo ḡ nūc extremalr̄ opponitur sanitati optime. ⁊ ergo simplr̄ egritudo nō differt ab egritudie nūc nisi qꝛ illa que est simplr̄ est nālis: ⁊ per ꝯñs est sanitas. ¶ Quarto qꝛ dispō egri simplr̄ ꝯuenit sanis nūc: vtputa cholerico flatico: ⁊ sic de alijs. Nam talia sunt ex gnātione distēꝑata i p̄mis ⁊ simplicib9 particulis.

In oppositū quia omne egruȝ est lesum in sibi debitis oꝑationib9. sanum vt nunc nō est hōj. ergo ⁊c.

maior pōt colligi p̄mo ⁊ scdo de accidēti ⁊ morbo. ⁊ p̄ de regimine sanitatis. ¶ Istud dubiū iudicio meo nō est nisi de significatiōe terminoꝝ: omnes enī ꝯcedūt ꝙ pōt dari corpus vt nūc sanū distās a temperamēto sensibilr̄ in perfectione oꝑationū: quia hoc notat experientia. ¶ Sed dubiū est vtruȝ vocet egrū a Gal. hic: ⁊ vtrum vocet egrum simplr̄. in re ergo nō est questio ista: sed in voce. Et quia due inueniunt famose opiniones ostēdam breuiter qūo vnaqueqȝ defendatur.

¶ Incipiamus a via Plusq̄cōmētatoris. ⁊ videamus qd est egritudo: qd tale simplr̄: quid ex generatione: quid vt nūc: quid semp: ⁊ qd vt multum dicat tale. ¶ Omnis ergo dispositio nālis sensibilr̄ lesa respectu sani simplr̄ dicitur egritudo: ⁊ omnis dispositio sensibiliter ledens operationes respectu ꝓprij tēperamēti ꝓternaturalis est egritudo: ꝙ si inueniat Gal. vel alios auctores diffinisse egritudinem ꝙ sit dispositio ꝓter naturam: sumpserunt strictius egritudinē. ¶ Dispositio vo corporis humani dicit talis simplr̄ que est naturalr̄ maxime fixa merito sue intensionis respectu aliorū eiusdē denoiationis que nō sunt tales simpliciter in cōparatione ad illud: ⁊ respectu cuius dicūtur tales vt egritudo illa dicatur egritudo simpliciter q̄ est respectu omnium egritudinum que nō sunt tales simpliciter naturaliter maxime fixa in comparatione ad sanitatē simplr̄: respectu cuius dicitur egritudo. Hic autem terminus ex generatione conuertit cuȝ isto termino simpliciter quātū ꝓposito pertinet. ¶ Dispositio vo dicit talis vt nūc: quia nō talis simplr̄: ⁊ si vis magis exprimere expones rōnem simplr̄ talis. ¶ Dispositio vo dicit talis semp: qa talis simplr̄ merito sue intēsionis maxime fixa. ¶ Et dispositio dr̄ talis vt multū: qꝛ talis simplr̄ deficiēs ab itēsiōe talis semp: ⁊ sic pȝ istos terminos semp vt multū vt nūc non sumi a Gal. vt sunt note tpis: sȝ modi inherendi. ¶ His habitis dr̄ aliquā dispōneȝ esse nālr̄ fixam que ideo est fixa sub aliq̄ rōne que vt sic est ꝯueniēs: ⁊ ꝓportionata vtuti pro suis oꝑationib9: ⁊ tanq̄ ei9 debitum instrm. Illa vo dr̄ nō fixa nālr̄ que non ista de cā est fixa. ¶ Ex his appet ꝙ capta dispōne ꝓter nām que ledit oꝑationes sensibilr̄ respectu ꝓprie sanitatis: ⁊ capta dispōne cholericissimi nālr̄ talis que ledit oꝑatiōes respectu optime sani: sensibilr̄ p̄ma nō est fixa nāliter: qa nō ideo fixa: qa ꝯueniēs ⁊ ꝓportionata vtuti. ¶ Et isto mō nec ethica: nec hydrops: nec lepra: nec cecitas: ⁊ siles sūt dispōnes nāliter fixe: ⁊ tn̄ illa est egritudo ſm modū supra positū. nō est ḡ egritudo talis simplr̄: nec tales ex gnātiōe: esto ꝙ esset cōnata: sȝ vt nūc dispō ve cholericissimi: ⁊ alie dispōnes nālr̄ sensibilr̄ lese respectu optime sani: q̄ tn̄ sunt vtutis instrm ad opa ꝑficiēda aiati corpis illi ꝑ se subordinata sunt fixe nālr̄ respectu aliaꝝ egritudinū noiataꝝ: ⁊ ꝑcipue cōparatione hita ad optimā sanitatē ad quā difficilli metrāsmutant: ⁊ cū h̄ sunt egritudies: iō sunt egritudies simplr̄. Et corpa ita disposita quo ad oia mēbra vl̄ maxie dn̄antia dicunt egra simplr̄: ⁊ qa multa talia sunt sana: iō cōcedat egrū simplr̄ esse sanū: sȝ vt nūc: qa remisse: ⁊ non multū nālr̄ fixe sana merito itēsionis in rōne sanorum.

¶ Puto tn̄ ꝯcedēdū eē aliqȝ egrū simplr̄ eē egrū vt nūc: ⁊ nō sanū. vt pȝ ꝺ cholericissimo febriēte: si sibi lesi rō egri simplr̄ cū sit nālr̄ fixe distēꝑatū: ⁊ nullo9 sibi ꝯuenit dispō sani. Et pȝ ꝙ rō post oppm soluit ꝑ equocationē illi9 termini egrū q̄ velit Gal. in locis allatis stricte. ¶ Et q̄ ad h̄ de p̄a sufficit pōne ꝓ breuitate. ¶ In qb9 nota nec cecitatē: nec leprā: nec carētiā manuū: nec cautonē: esto ꝙ eēnt in p̄n9 gnōnis dici egritudies simplr̄: lȝ Plusq̄cōmētator

dicat oppoᵐ: qd aūt dōm ſit de ſemꝑ ꝛ multū dixi ſtatis.

¶ Scda aūt via ſupponit ꝙ h nomē egrū ſimplr q̄nq; ſumit ꝓꝓe pro actu egro apto ita manē: q̄nq; pro eo qd non eſt egrū: ſꝫ aptū fieri egrū. Et h nomē egrotatiuū ſumit q̄nq; pro egro apto in egritudine manere: ꝛ q̄nq; pro ſano apto in egritudie cadē. ¶ Dicit 2° ꝙ egrū ſimplr de quo loq̄r hic Gal. eſt illud qd eſt actu egrū. pꝫ. qꝛ hic loquit̄ de egro ſimplr diuiſo in ſuas ſpēs ſic̄ ſupra ſanuꝫ diuiſerat: ꝛ ꝯſtat ꝙ ſanū dixit vere ꝛ non qd aptū eſt eſſe. ¶ Dicit 3° Gal. velle egrū diuiſuꝫ ſimplr: ꝛ vt nūc diuidi ſm ꝙ q̄dā ſunt magis egra. ꝛ q̄dā minꝰ: ꝛ ꝙ iſti termini tā in egri q̄ȝ in ſani diffōne poſiti ſimplr ſemꝑ nūc ex ḡnatiōe multuꝫ nō ponunt̄ ibi ad īportādū circūſtātiā tp̄is. ſed modū fixionis merito itēſionis diſpōnis: vel remiſſiōis. ita ꝙ ſanū ſimplr eſt ſanū ex ḡnatione. i. fixe merito itēſionis: ſic̄ aliquē hn̄ eq̄tātē dicimus ex ḡnatiōe hn̄ eqtare vel natū ſup equo: ꝛ ſemꝑ eſt maxime fixe ſanū. Et ita itelligat̄ de egro ꝛ neutro illud 3ᵐ pꝫ: maxime ex deſcriptionibꝰ poſitis a Gal. in ſemꝑ ſano ꝛ ſemꝑ egro: ꝛ ſilr in talibꝰ vt multū in qbꝰ dixit maxime vel ſatis: ꝛ in tali vt multū dixit a malitia derelictū. vel ab optima qd nō feciſſet ſi notā tp̄e voluiſſet. ¶ Dicūt 4° ꝙ nullū ſimplr egruꝫ eſt ſanū hoc mō ſumendo egrū ſimplr. pꝫ. qꝛ egrū ꝛ ſanū ſunt ꝯ̄ria: qd aūt Gal. dixit infra ſigna egri corꝑis ſimplr nūc dicemus ſumpſit egrū ſimplr modo 2°: ꝛ ita cū diuiſit latitudineꝫ ſanitatis in latitudinē ſanoꝝ egroꝝ. i. egrotatiuoꝝ ꝛ neutroꝝ 2° mō. Sꝫ illud dcīn ꝙ nūc facta egritudo eſt extreme ꝯ̄ria ſanitati optime nō itelligit̄ de egritudine vt nūc. ſꝫ de egritudine ſimplr que eſt facta. i. ita fixa merito ſue itēſionis: ac ſi eēt facta. Et ſi dicat̄ lapſis nālīter ꝯuenire diffōnē egri ſimplr dī ꝙ nō cuꝫ hn̄ intelligit̄. nā debet dici diſtēperatū ꝓternālīter: aut inequale ꝓternālīter.

Secūda

questio Utrū q̄libet egritudo ſimplr q̄libet egritudine nunc ſit deterior lapſus. In iſta q̄ōne tenēdo moduꝫ Pluſq̄ cōmētaꝰᵐ de egro ſimplr qd eſt nālr lapſuꝫ. eſt ꝑ vnus modus r̄ndēdi ſupponēdo ꝙ oē corpus alio ꝑfectionalr magis diſtās a tēꝑamēto eſt deterius lapſuꝫ: hec ſuppoſitio pꝫ. nā ſit. a. optime ſanū ꝛ. b. magis ꝑfectionalr diſtans ab eo q̄ȝ. c. ꝛ h ſiue ꝓternālr ambo ſiue vnū nālr ꝛ reliquū ꝓternālr: ꝛ ſeq̄t ꝙ ꝑfectio. a. maiorē hꝫ ꝓportionē ad. b. q̄ȝ ad. c. alr eiꝫ nō plus diſtaret ꝑfectio alr: ꝛ ꝑ ꝯn̄s minor eſt ꝑfectio. b. q̄ȝ. c. tenet ꝯ̄ntia: qꝛ ſi aliq̄ duo ad aliqd 3ᵐ cōparent̄ ꝓportiōibꝰ ineq̄libꝰ: illud ad qd 3ᵐ hꝫ maiorē ꝓportionē eſt minus. cū ḡ ad. b. hēat ꝑfectio. a. maiorē ꝓportionē ſeq̄t̄. b. minꝰ eē ꝑfectū ꝛ vltra minus eſt ꝑfectū. ḡ magis imꝑfectū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s deteriꝰ diſpoſitū: ꝛ deteriꝰ lapſum. ¶ Tūc ponūt q̄ſdā ꝯ̄nes. ꝑᵃ tota latitudo egritudis nūc maiorē malitiā ꝛ imꝑfectiōeꝫ icludit q̄ȝ totalis latitudo egritudis ſimplr pꝫ. qꝛ illa icludit oēꝫ malitiā ꝓter nālr ſenſibilr ſufficiētē ledē. hec aūt ſolū ſanitates remiſſas mō ꝯſtat aliquā talē ꝓter nām cū violētia ſubito quaſi mortē iferētē eē oī ſanitate lapſa peiorē. ¶ Ex q̄ ſeq̄t̄ extremū itēſius egritudis nūc eē diſtātiꝰ ꝑfectionalr ab optie ſano q̄ȝ extremū itēſiꝰ egritudis ſimplr. ¶ 2ᵃ ꝯclo. aliq̄ egritudo ſimplr: aliq̄ egritudine nunc eſt deterior lapſus. ꝓbat̄. capiēdo corpus ſenile morti ꝓpinquuꝫ melico. ꝛ corpus iuuenile aliūde tēꝑatū: ſꝫ nūc leuiter effimeriā. ꝛ pꝫ ꝑᵐ corpus plus ꝑfectionalr diſtare a tēꝑamēto q̄ȝ 2ᵐ cū minꝰ ꝑficiat opatiōes minꝰ ſit aptū viuere. ḡ eſt deterius lapſuꝫ. ꝯ̄ntia pꝫ ex ſuppōne. ¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo: qꝛ aliq̄s lapſus nālis aliq̄ ꝓter nāꝫ eſt deterior. ḡ aliq̄ egritudo ſimplr aliq̄ egritudine nūc: aſſumptū pꝫ. nā lapſus illiꝰ ſenis in caſu ſtatiꝫ poſito eſt diſtās ab optima ſanitate ꝑfectionalr certa diſtātia. ſit ḡ ſor. optime ſanus. ꝛ incipiat labi ꝓternālīter q̄uſq; labat̄ lapſu maiori q̄ȝ ille ſenex: ꝛ ſequit̄ ꝙ anteq̄ȝ labat̄ lapſu deteriori labetur lapſu minus malo qui ſit. c. ꝛ patet ꝙ cum. c. ſit lapſus ꝓter naturā. lapſus autē ſenis eſt nālis: quare aliq̄s lapſus ꝓter naturā aliquo lapſu naturali eſt minus malus.

¶ Cōtra iſtū modū arguit̄: ꝛ ꝑ ꝯtra ꝑᵐ ꝯ̄nē: qꝛ q̄cūq; egro nūc ꝯtingit iuenire egrū ſimplr deteriꝰ lapſuꝫ. ḡ nulla eſt egritudo nūc q̄ ſit maior lapſus q̄ȝ egritudo ſimplr. aſſūptū pꝫ. nā q̄cūq; egro nūc dato illud viuit: ꝛ ꝑ ꝯn̄s aliquātulū opatiōes ꝑficit. Sic ḡ ꝑfectio opationū. c. tūc ſic ſtat alicuiꝰ egri ſimplr nō eē opatiōes ꝑfectas ſub gradu. c. ſꝫ minꝰ. ḡ ſtat aliqd egrū ſimplr eē magis diſtās ꝑfectionaliter a tēꝑamēto: ꝯn̄s tenet ex mō arguēdi in ꝓbōne ſcōe ꝯ̄nis. ꝛ ꝓbo an̄s: qꝛ cuꝫ egritudine ſimplr: quātūlibet pōt corpus morti appropinq̄re: ꝛ ꝑ ꝯn̄s quātūlibet in opationibꝰ deficē. ¶ P. ꝓcedēdo per egritudinē ſimplr vſq; ad mortē ex toto auferunt̄ oēs opationes. ḡ ante mortē quocūq; gradu taliū opationum dato ad minorē veniet: ꝛ ſic ad minorē. c. capio ergo inſtās in quo egrū ſimplr nō pōt. c. gradu ꝑficere opatiōes: ꝛ ſequit̄ ꝙ tūc erit deterior lapſus. nulla ergo egritudo nunc eſt deterior lapſus q̄ȝ egritudo ſimplr. ꝛ ſic falſum eſt correlarium.

¶ Cōtra 2ᵃᵐ ꝯ̄nē arguit̄ ſic. ꝛ ſupponit̄ ꝑ ꝙ ſi ſint aliq̄ duo lapſus: q̄ꝝ vnꝰ eſt alio melior: tūc reliquus eſt ꝑ deterior ꝛ itelligo h vnū eē alio meliorē vel deteriorē: vel qꝛ ſit ꝓꝓe cōparādo melior: vel qꝛ vnus ſit bonꝰ ꝛ reliquꝰ nō bonꝰ: ꝛ ita de malo iſta eſt nota ꝑ ſe. ¶ Suppono 2° ꝙ h ꝑ bonaꝫ diſpōnē itelligimꝰ v̄tuti ꝓportionatā pro eiꝰ ꝯſuatiōe vel opatiōe: ꝛ ꝑcipue loq̄mur de opatione pro nūc: iſto. n. mō vtunt̄ hoies illius vie. ¶ Suppono 3° ꝙ ſi ſint due diſpōnes corꝑis hūani. q̄rū vna eſt ꝯueniēs iſtr̄ꝫ ad ꝑficiēdas opatiōes hois ſani: ꝛ ad ipſiꝰ ꝯſuatiōeꝫ. reliq̄ v̄o nulloꝰ ſit vel eē poſſit iſtr̄ꝫ aie hois ad ꝑficiēdū aliquā vite opationē vel ꝯſuatiōeꝫ eiꝰ: ſꝫ agat ad totiꝰ corruptionē ꝛ opationū ipedimētū: ꝙ ꝑᵃ eſt magis ꝓportionata v̄tuti: pꝫ. qꝛ ꝑ illā pōt v̄tus quoq̄ mō attingē finē: ꝛ nō ꝑ reliquā. imo ꝓhibet̄: ꝛ ſeq̄t̄ tūc ꝑᵃᵐ eē meliorē 2ᵃ: ꝛ ꝯ̄ter tūc 2ᵃᵐ eē deteriorē ꝑma. ¶ Suppono 4° nullā lapſum ꝓternālē eē v̄tutis iſtr̄m ad ꝑficiēdū opationē: ſꝫ eē ad lapſuꝫ ipediēdū. quēlibet nālē v̄o eē v̄tutis iſtr̄m ad ꝑficiēdā vel ſaltē aptū eē: vt ſic pꝫ. qꝛ eſt ſanitas. iſte nālis. Reliquꝰ v̄o. ideo ꝓternālis dī. qꝛ nō eſt ſanitas. vel iſtr̄m mō dicto. ¶ Ex his pꝫ. quēlibet lapſuꝫ ꝓter nāꝫ q̄libet nāli lapſu fore deteriorē: qꝛ q̄libet talis eſt minꝰ bonꝰ nāli cū nullus talis ſit v̄tutis iſtr̄m ad ꝑficiēdas opatiōes: ſꝫ agit ad ipedimētū v̄tutis: q̄libet aūt nālis eſt v̄tutis iſtr̄m. vt ponit vltia ſuppoſitio. ¶ Hic forte dī negādo. ꝙ q̄libet lapſus ꝓternālis nō ſit inſtr̄m v̄tutis. nā dī ꝙ febris putrida totꝰ calor extrāneus in febriēte qui totꝰ calor eſt iſtr̄m aie ad faciēdū opa q̄ fiūt in iſto febriēte. ¶ Adhuc tn̄ ſtāte illa rōne opꝫ ꝯcedē ſalteꝫ aliquē lapſuꝫ ꝓternālē exiſtē in corꝑe minꝰ ꝑfectionalr diſtātē a tēꝑamēto aliq̄ nāli lapſu corꝑis magis ꝑfectionalr a tēꝑamēto diſtāte eē deteriorē: qꝛ ꝛ ſi forte aliq̄s lapſus ꝓter nāꝫ eſt v̄tutis iſtr̄m ad ꝑficiēdas opationes: tn̄ aliq̄s eſt qui nō eſt ita ſic̄. v.g. venenoſitas ex peſtilētia aere vel veneno vel morſu acq̄ſita: ꝛ ſic̄ lapis veſice ꝛ multi ſilēs. Corꝑe. n. tēꝑato icipiēte paulatim īfici veneno imediate poſt p̄ns iſtās erit illud minꝰ ꝑfectionalr diſtās a tēꝑamēto: ꝛ minꝰ leſuꝫ q̄ȝ ſit cholericiſſimꝰ ſenex morti ꝓpinquus ſiue vicinus ſoluꝫ nālīter diſtēperatꝰ: ꝛ tn̄ deteriori lapſu erit lapſuꝫ: qꝛ illa venenoſitate: ꝛ illa venenoſitas erit deterior lapſus q̄cūq; nāli iuxtapoſita. ¶ Itē argᵐ factū ad ꝓbādū ꝯ̄nem: tūc nō valebit nec ꝓbabit̄ per rōnes factā ꝙ aliq̄s lapſus nālis aliquo ꝓter nāꝫ eſt deterior. Nā admiſſo caſu. dico ꝙ ſor. tēꝑatus imediate poſt hoc labet̄ lapſu deteriori. b. nāli. ꝛ nūc nullo lapſu labit̄: vt patet de tēꝑamento qd incipit Uenenoſitate labi.

¶ Rn̄dēdo ad h dubiū volo loq̄ ḡnalr vtruꝫ aliq̄s lapſus

preter nãm aliquo lapsu nāli sit minus malus: ꝙ ponē do lapsuȝ ꝑter nãm eē aīe instr̄m res nō hȝ difficultates: ideo supponam᷒ hāc esse drīaȝ inter lapsuȝ ꝑter nãm ⁊ na turaleȝ: ꝙ lapsus nālis est instr̄m aīe ꝓportionatū ad fa ciendū opationes viuētis. Sȝ ꝑternālis nō est. B̄ supposi to. ¶ Itē clarū est ꝙ capta tota latitudine lapsus preter nãm possibilis in iuuene in ṗ instāti iuuētutis: ⁊ tota lati tudine lapsus nālis possibilis in iuuene in eodē instāti eta tis maiorē maliciā icludit latitudo illa ꝑternālis lapsus ꝙ̄ latitudo lapsuū nāliū. Nā in eo icludunt̄ egritudines q̄b᷒ in media hora: imo q̄si subito mors infert̄: ⁊ tñ mala dispō nō pōt eē nālis iuueni ꝑitate posita. ǧ respectu cu iuslibȝ gradus etatis lapsus maior est aliq̄s ꝑternāȝ pos sibilis: ꝙ̄ lapsus aliq̄s nālis possibilis pro eodē instāti eta tis: ⁊ aliqd̄ egrū quocūqȝ sano eiusdeȝ etatis est deterius lapsuȝ. Sȝ nūc volo loq̄ sine isto limitatiōe ad ꝑitatem.

¶ Notādū ǧ ṗ ꝙ aliquē lapsuȝ possum᷒ dicē magnū ꝑfe ctionalr̄ s̄ȝ modū loquēdi doctoꝝ. aliq̄ triū modoꝝ. vno mō positiue: ⁊ isto mō nullus lapsus est magnus nisi ille merito cui᷒ opatiōes corpis nō sunt apte fieri ita ꝑfecte sicͭ fierēt eo deducto: aliꝗs ꝑib᷒ q̄rtū est pōle. v. ǧ. sor. febris effi᷒. ⁊ merito hui᷒ febris opatiōes fiūt ipfecte: ita ꝙ non sunt nisi ꝑfectionis vt tria. ⁊ deducta febre aliꝗs ꝑib᷒ sor. facēt eas ꝑfectas vt q̄tuor. tūc ista febris ipficit positiue opatiōes ꝑ vnū: ⁊ q̄rtū ad hūc modū nullus lapsus nāe nālis est magn᷒ positiue: ꝙ eo deducto aliꝗs ꝑib᷒ nō me liores fierēt opatiōes: ⁊ in h̄ mō nō cōparant̄ lapsus nā lis ⁊ ꝑter nāȝ. ¶ 2ᵒ mō dr̄ aliq̄s lapsus magn᷒ ꝓuatiue: ⁊ h̄ duplr̄. vno mō in cōpatiōe ad vtutē: vt est opationū fa ctiua: ⁊ in h̄ mō lapsus dr̄ magn᷒: ꝙ vt᷒ ꝑ illū tāq̄ ꝑ istr̄ȝ nō pōt facē opatiōes ꝑfectissimas. s̄ȝ ǧ ꝙ min᷒ est aptus lapsus: vt vtt᷒ ꝑ ipȝ opeꝛ̄ ꝑfecte: ita dr̄ maior: ⁊ ille q nul lo mō est ꝓportionat᷒ vt vtus ꝑ ipȝ ꝓducat opatiōeȝ: est maxim᷒. est. n. h̄ mō ipfectiōis ipfectissim᷒: cū nullo mō hac ꝑfectiōe ꝑticipet q̄ est eē vtutis instr̄m. ⁊ h̄ scōo mō q̄libet lapsus ꝑter nāȝ q̄libȝ nāli est deterioꝛ. vt pȝ ex sup positiōib᷒: ꝙ q̄lbȝ nālis aliq̄ mō est instr̄m vtutis: vt est opationū ꝓductiua: ⁊ aliq̄ mō sibi ꝯuenit. Lapsus autē ꝑternālis nullo mō ꝯuenit. ¶ Alio mō dr̄ lapsus magn᷒ ꝓuatiue in relatiōe ad optie sanū. ⁊ isto mō ille lapsus est maior merito cui᷒ opatiōes corpis in q̄ est ꝑ se plus defi ciūt: vl̄ apte sūt deficē ab opatiōib᷒ optie sani. ⁊ h̄ mō da ta febre q̄ ipedit opationes sor. ista nō dr̄ magna s̄m ma gnitudinē ipedimēti qd̄ fac̄ in sor. s̄ȝ magnitudinē ipe dimēti qd̄ ꝑ se facēt si in optie sano fieret aliꝗs deductis ꝑter nec̄io ꝯ̄na. ⁊ isto mō ꝯtigit aliquē lapsuȝ nālem aliq̄ ꝑternāli eē maiorē. ⁊ ꝑ ꝯ̄ns peiorē lapsum. nā dispō senis ꝓpe morē est talis ꝙ si poneret̄ in iuuene q̄rtūcūqȝ tem perato facēt ipȝ plus deficē ab opatiōibus suis ꝙ̄ si in eo poneret̄ mediocris causon vl̄ venenositas ⁊ iō dr̄ peior. Rō ǧ maitie illi᷒ lapsus nālis in h̄ ꝯsistit ꝙ nō cōpatit̄ secū ita bonā dispōnē ꝙ corp᷒ possit facē ita ꝑfectas ope tiōes sicͭ facit ille causonicās aut venenat᷒. ¶ Et hec ve nenositas iō dr̄ h̄ mō min᷒ malus lapsus: ꝙ nō obstante ꝙ nullā ꝑficiat opatiōeȝ: imo ipedit: tñ cōpatit̄ secū dis pōneȝ ꝑficientē plus dū secū ꝯiungit̄ ꝙ̄ cōpatiat̄ illa sel dispō. ¶ Et ad hūc intellm ꝓcedūt suppō ⁊ ꝓ 2ᵃ ꝑas po site s̄m quē 3ᵐ modū magnitudis lapsus vl̄ malicie: negā dū est ꝙ si sint aliq̄ due dispōnes: quaꝝ vna est vtutis instr̄m ad opa ꝑficiēda: ⁊ reliq̄ nō: ꝙ illa q̄ nō pōt esse: sit deterior vl̄ min᷒ bōa: nisi in cōpatiōe ad vtutē: vt est opa tionū ꝓductiua. ¶ Cōcedēduȝ est 2ᵒ quacūqȝ egritudie nūc repiri aliquā sanitatē simplr̄ sꝑ deteriorē. nā q̄cūqȝ egritudie nūc data cū ista corpus viuit ⁊ aliquāto gradu ꝑficit opatiōes. ǧ cū sanitas sꝑ terminet̄ ad nō gradus ꝑ fectionis opationū versus morteȝ: ideo dabit̄ aliq̄s talis sēꝑ sanus deteri᷒ disposit᷒ aliquo ǧ ꝑter nãm dato. Imo quolibet tali ǧ aliqd̄ sēꝑ sanū est deteri᷒ lapsuȝ. ⁊ mul ta similia potes ꝑ te elicere: ⁊ s̄m h̄ sumēdo egritudinē sim plr̄ pro lapsu nāli sensibilr̄ ledēte opatiōes respectu opti me sani: ⁊ egritudineȝ nūc pro lapsu ꝑter nãm: pȝ q̄ūo ad titulū qōnis rn̄det̄ s̄ȝ viā Plusq̄cōmētatoris. ¶ Sed alia via ponit egritudinē simplr̄ eē deteriorē lapsuȝ egri tudine nūc: ⁊ egritudinē sēꝑ deteriorem egritudine ve multū. nam oēs sunt lapsus ꝑternāles ⁊ differūt s̄m ma gis ⁊ minus modo dicto. V.

Quoniaȝ aūt ⁊ neutrū corp᷒ tripliciter dicebatur. hoc quidem in eo ꝙ neutra extremaruȝ dispōnum particepet: hoc ꝟo vtraqȝ: hoc autem eo ꝙ aliquando quidem hac: aliquando ꝟo hac.

¶ In isto caplo determinat de neutris. ⁊ diuidit̄ in duas ptes: ꝙ ṗ reperit diuisioneȝ neutri s̄m sua signātā posita supra. 2ᵒ exeq̄t̄ de vnoquoqȝ. ibi 2ᵒ [Scōȝ ṗmū ⁊c.] Dic̄ ṗmo ꝙ neutruȝ corp᷒ dr̄ triplr̄. vno mō ꝙ neutra extre marū dispōnū ꝑticipet: inter quas dr̄ neutrū. 2ᵒ mō eo ꝙ ꝑticipet sit̄ vtraqȝ dispōnū extremarū. 3ᵒ mō ꝙ sit aptū q̄nq̄ꝫ ꝑticipare vna: q̄nq̄ꝫ alia: ⁊ hec distictio supra decla rata fuit. ¶ Attēde tñ ꝙ q̄ neutrū dr̄ in cōparatione ad sanū ⁊ egrū: nō opȝ neutrū in 2ᵒ significato vel in 3ᵒ esse vere neutrū. nā stat neutrū scōi significati eē egrū: ⁊ iteꝝ stat tale neutrū eē sanū: ⁊ ita stat de neutro tertij signifi cati: vt infra videbit̄. Soluȝ ǧ neutrū ṗmi significati est vere neutrū respectu extremoꝝ que dr̄ neutrum.

¶ Scōm primū quidem significatū neutrū erit corpus medium vere existens sanissimi corpo ris ⁊ egerrimi.

¶ Exeq̄t̄ ⁊ diuidit̄ in tres. ꝙ ṗ de neutro s̄m ṗᵐ significatuȝ. ⁊ 2ᵒ de neutris scōi signati. vlīo de neutris tertij signati. 2ᵒ ibi [Scōm ꝟo scōȝ.] ibi 3ᵒ [Scōm ꝟo tertiū.] Pria in duas ꝓponit neutri diffōneȝ. 2ᵒ diuisionē. cū declaratiōe mēbroꝝ ei᷒ ibi [Et huius q̄deȝ.] Prio dicit ꝙ neutrū pri mi signati est corp᷒ vere mediū sanissimi corpis ⁊ egerri mi. ¶ Ubi nota hūc locū alr̄ exponi s̄m viaȝ Latinoꝝ ⁊ Gentilis: ⁊ alr̄ s̄m Plusq̄cōmētatorē. Naȝ ṗmi dicūt omne neutrū ṗmi ꝑternāliter esse dispositū ⁊ neutralita tem oēm eē dispōneȝ ꝑter nãm. ⁊ ꝯ̄iter ꝑ egerrimū ⁊ sa nissimū intelligūt sibi sanū optie: ⁊ egrū actu inter q̄ pōt eē ꝑ neutrū trāsmutatio. Naȝ illud qd̄ est in transmutari nō est aliqd̄ extremoꝝ. iō illud qd̄ est in trāsmutari de sa no in egrū: aut de egro in sanū nō est ꝑfecte sanū neqȝ ꝑ fecte egrū: s̄ȝ cū est in termino pōt dici ꝑfecte illud: vt cū egrū fcm̄ est ꝑfecte egrū respectu ei᷒ qd̄ fuit in trāsmuta tione: ⁊ ita itelligat̄ de sano. ǧ quodāmō sanū ⁊ egrū sibi opposita inter q̄ pōt eē trāsmutatio pñt metaphorice q̄dā mō dici sanissimū ⁊ egerrimū. Neutrū aūt oē ṗmi signati est h̄ mō mediū sanissimi ⁊ egerrimi vere ꝑ vtriusqȝ ex tremi abnegatiōeȝ: ꝙ nō est h̄ mō sanuȝ: nec egrū. est ēt aliqd̄ tale vere me᷒ nō solū ꝑ abnegatiōeȝ: s̄ȝ ꝑ eq̄distan tiā: vt illō qd̄ maxie existit in me° h᷒ trāsit᷒: ⁊ s̄m h̄ neu tralitas nō tñ est me᷒ forme: s̄ȝ mediū trāsit᷒. ¶ Intel ligēdo aūt ꝑ sanissimū optie sanū absolute ⁊ ꝑ egerrimū pessime egrū. pȝ iuxta hāc viā ꝙ si itelligat̄ me᷒ mediū ꝑ eq̄distātiā ꝙ nō oē neutrū h̄ mō est mediū: ꝙ neutruȝ insensibilr̄ distans ab optie sano multū distat sensibilr̄ a pessime egro. ⁊ iterū capiēdo mediuȝ per abnegationem multa sunt talia media s̄m hāc viam que nō sunt neutra in ṗ significato sicut sana nūc: nullo mō ǧ isti pñt dicere in hac diffōne ꝑ sanissimū ⁊ egerrimū intelligi nisi illud qd̄ dictū est. ⁊ iō isti ꝙ ponūt tā neutrū simplr̄ ꝙ̄ neutrū

nunc

163

nūc in eodē latitudīe vniuoce neutrū dicūt vno mō itelligi sanissimū et egerrimū in diuisiōne neutri siue simplr siue nūc. ¶ Plusq̄cōmētator vō inuit φ neutrū simplr et neutrū vt nūc dicāt equoce me^m sanissimi et egerrimi nā respcū alic^s neutri: nūc neutrū simplr est extremū: vt cū neutrū simplr fiēt egrū nūc trāseūdo p neutrū nūc: et iō vult φ equoce itelligāt illi termini sanissimū et egerrimū in diuisiōne positi cū referūt ad neutrū vt nūc: et cū referūt ad neutrū simplr: nā neutꝝ simplr est vē mediū sanissimi. i. sani sp et egerrimi. i. egri sp. ¶ Et dī vē mediū: qꝛ p q̄to est in latitudīe neutri simplr nō limitādo gradū illi^s latitudinis: est eq̄lr distās ab vtroq3: ſ3 medici 9siderationes: nā distat a sano sp per totā latitudinē egri vt multū. et sic eq̄lr: nō tñ est necio mediū trāsit^s: ſ3 tñ me^m forme. neutꝝ āt vt nūc alia rōne dī me^m sanissimi et egerrimi et nō vniuoce: cū neutro simplr: et est illō qō pternālr est neutrū. qō solū vocāt neutra tenētes pcedētē positiones: iō illō dī eodē mō me^m sanissimi et egrissimi sicut in diuisiōne pcedētis dixerūt: et illo mō accipit sanissimum et egerrimū in diuisiōne h^s neutri: nūc sic ipsi in diuisiōne neutri pmi signati ab^m accipiebāt. Attēdēdam tñ ſ3 vtrūq3 viā φ aliqd eē neutrū in pn^o p abnegatiōes extremorum dupl'r pt itelligi. vno mō φ nō pticipet nā aliq̄ q̄ sit sanitas vl egritudo. 2° mō φ nō denoiet ab aliq̄: qꝛ l3 hēat sanitatē vl egritudinē. tñ nō dicat aliqō extremoꝝ respcū quoꝝ dī neutrū. et h mō puto veri^s: et si 9sideras h mō dicit Plusq̄cōmētator: et fugiūt multe difficultates. VI.

Et hoc quidem hoc simplr tale est: qm̄ ex generatione tale constitutū est.

¶ Exeqt ponēdo diuisionē neutri pmi significati: et explanādo mēbra diuisiōis: et qꝛ diuisiones virtualr sūt due. q̄ꝝ vna est subdiuisio. iō q̄tuor vidētur termini declarādi: et itelligāt diuisio h mō neutrū aliō simplr: aliud vt nūc. Jtē neutrū simplr aliud sp: aliō multū. diuidit ḡ ps ista in q̄tuor ſm φ hec q̄tuor declarat inuēdo pdictas diuisiones. 2^a ibi [Hoc vō vt nūc.] 3^a ibi [Et^s vō qō.] 4^a ibi [Hoc vō vt.] [Dicit p φ aliud est neutrū pmi signati qō est neutrū simplr: et est illud qō ex gn̄atiōe est vere mediū sanissimi et egerrimi. ¶ Scōm expōnē Plusq̄cōmētatoris. isto mō intelligat φ est illō qō p dispōnē nāles sibi: nec est sanū simplr: nec egrū simplr. et est breuiter sanū remissi^s q̄ sanū simplr: et magis q̄ egrū simplr. ¶ Scōm vō Patauos ille termin^s ex gn̄atiōe signat fixionē merito magnitudis neutralitatis: ita φ illō neutrū dī neutrū simplr φ merito distātie sui lapsus ab vtroq3 extremoꝝ respectu q̄ꝝ dī neutrū est mīme ad alteꝝ trāsmutabile in cōpatiōe ad ea q̄ sūt eiusdem latitudis: et nō simplr talia: ita φ diuiso toto spatio iter sanū et egrū sibi opp^m: in qō est trāsmutabile. ps valde ppinq̄ sanitati est merito lapsus modicū fixa: qꝛ modicum distās a sanitate: et q̄tū est ex h facile ad sanitatē ducibilis. ps āt valde ppinq̄ egritudini iterū qꝛ modicū distat ab egritudīe: merito h^s: ad egritudinē facile trāsit: et iō vtraq3 istaꝝ merito distātie ab extremis iter neutralitates est modicū apta eē tal: vl sac corp^s modicū fixe tale: vtraq3 ḡ dī vt nūc: ſ3 illa neutralitas q̄ est valde vicina medio puncto ex q̄cūq3 latē fuerit siue vsus sanitatē siue egritudinem: dī merito distātie: nō facile ad aliqō extremū pmutabilis. et iō dī neutralis simplr: et tal ex gn̄atiōe ad sensus datū: et 9cordat h cū supradictis q̄ de egro et sano notauim^s. Et ſ3 φ neutroꝝ qōdā est neutrū 9ualescētie: qꝛ a morbo vadēs ad sanitatē. qōdā decidētie: qꝛ a sanitate vadēs ad egritudinē: neutra aūt 9ualescētie: vt sic ab itrinseco: facili^s trāseūt in sanitatē q̄ in egritudinem. neutra vō decidētie facilius transeunt in egritudinem q̄ in sanitatem ab intrinseco.

Sed tunc est dubiū capto neutro 9ualescentie valde ppinquo egritudini. vtrū illō dēat dici neutrū vt nūc: et vī φ sic iuxta dicta: qꝛ alteri extremo ppinqssimū. Sz arguit φ nō: qꝛ h est difficilius ad vtrūq3 extremum trāsmutabile q̄ erit trāsmutabile ad sanitatē: qn̄ erit in medio pūcto. ḡ si tūc dz dici neutrū simplr vt dcm̄ est pus seqt φ nūc est neutrū simplr. et assumptū pz sic pris pz: qꝛ nūc difficili^s transmutabile est ad egritudinē q̄ ad sanitatē. ḡ nūc difficili^s trāsmutabile est ad egritudinē q̄ tunc erit ad sanitatē. et 9ñs: qꝛ tūc min^s difficile ad sanitatē erit trāsmutabile q̄ nūc: nūc āt est difficili^s trāsmutabile ad sanitatē q̄ tunc ad eandē: vt pz. ḡ nūc ad vtrūq3 extremū difficili^s transmutabile est q̄ tūc ad sanitatē: et sic est maxime fixe neutrū. Et sile fieret argu^m de neutro decidētie φ ipsum esset neutrum simplr statim cum a sanitate recedit.

¶ Dimittēdo alioꝝ rn̄siones puto dōm φ vtrūq3 istorum est neutrū simplr qn̄ est in medio distātie vl ppe: et nō qn̄ est valde ppe alteꝝ extremoꝝ. ¶ Et ad arg^m dico φ illō neutrū 9ualescētie in pn^o neutralitati est difficili^s trāsmutabile ad vtrūq3 extremū q̄ qn̄ est in medio sic trāsibile ad sanitatē. Sz h nō est merito distātie. ſ3 merito aliarū dispōnū q̄ cū neutralitate 9iūgunt. Sz merito distantie vel lapsus istud facili^s valde ad egritudinē trāsmutaret q̄ qn̄ est in medio: ſ3 qn̄ est in medio difficili^s trāsmutaret ad sanitatē vl ad egritudinē q̄ nūc ad egritudinē: qꝛ tūc plus ab vtroq3 extremo distabit q̄ nūc ab egritudīe. ¶ Et silr dī de neutro decidētie ppinq̄ sanitati. h. n. non merito magnitudis lapsus difficulter redit ad sanitatē: ſ3 merito multitudis humoꝝ q sūt cā isti^s lapsus: et hoc nō fac lapsū simplr talē sic ex supradictis colligi pōt: et si bn̄ cōsideras h est meli^s q̄ dīe datū corp^s eē neutrū simplr cōualescētie: et tñ nō esse neutrū simplr. vt quidā dicunt. ¶ Plusq̄cōmētator aūt nō cadit in hāc difficultatē: qꝛ vult neutrū 9ualescētie et decidētie nō eē nisi vt nūc neutrū. ¶ Nota 3° φ hec latitudo q̄ est imaginata in medio paꝝ trāsiēs vsus sanitatē: et paꝝ vsus egritudinē: que vocat neutralitas simplr. imaginat diuisa in tres ptes: vna est vsus sanitatē tota. alia vsus egritudine tota. et 3^a valde pua pticipās vsus vtrūq3 modica latitudīe. hec ḡ 3^a dicit neutralitas simplr sp: qꝛ merito lapsus in se mīme ad extrem a labilis. alie vō q̄ est vsus sanitatē et alia vsus egritudinē dicūt neutralitates simplr multū. ¶ Ex qb^s appet aliqō neutrū vt nūc aliq̄ neutro simplr eē deteri^s lapsum vt neutrū: vt nūc vsus egritudinē: et sibi valde vicinum: et aliqō min^s male vt illud qō est sanitati vicinissimū: et ita cōparet neutrū multū ad neutrum sp: qꝛ aliqō est melius aliqō deteri^s. vt pz 9siderāti. ¶ Et ex his pz quō sequentes ptes iuxta hāc viā sunt exponēde. s. de neutro nunc: et de neutro sp: et vt nullū: nā illi termini in oīb^s etatibus et siles nō nisi modū fixionis merito distātie ab extremis in illis diuisiōnibus important. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hoc vō vt nunc quodcūq3 in pn̄ti tpe mediū vere existit et sanissimi corporis et egerrimi.

¶ Determiat de neutro nūc: et dīc φ aliqō est neutrum vt nūc: et est illō qō in pn̄ti tpe. i. pternālr est vere me^m sanissimi et egerrimi: itelligēdo h p sanissimū et egerrimū qōlz sanū et egrū sibi opp^m iter q̄ pōt eē p me^m trāsmutatio. in tali. n. trāsmutatiōe repit dispō pter nās isensibilr ledēs: et corp^s q̄diu nō est sanū: nec ēt sensibilr lesū: sed tñ ledit in suis opatiōib^s: dī h mō neutꝝ: qꝛ neutrū nō fixe nālr. Hec ſm Plusq̄cōmētatorē. nam alia expō dicta fuit.

¶ Eius vō qō simplr est: hoc qdem sp tale: qm̄ in omnibus etatib^s semp maxime pmanet tale.

¶ Describit neutrū simplr sp: ₇ dicit φ de neutro simplr aliqđ est sp tale: ₇ est illđ qđ in oib⁹ etatib⁹ maxie pmanet tale. ¶ Ubi notādū fʒ viā Patauoꝝ φ ly in oib⁹ etatib⁹ iportat ibi cū ly maxime vnā notam fixionis merito lapsus. φ illud est neutrū sp in p̈ signato qđ merito lapsus iter oia alia: neutra q̄ nō sūt neutra sp maxie est aptuʒ pmanere neutrū: ₇ qꝛ illđ qđ directe est in pūcto medio est bō: vt. š. dicebaᵗ: iō ipʒ dr̄ neutrū sp: ₇ alia sibi multū vicina ₇c. ¶ Sʒ Plusq̄cōmētatoꝛ dic̄ neutrū sp nō iō dici tale: qꝛ bʒ neutralitatē fixā p oēs etates pmansurā. qꝛ vt dic̄ neutrū mltū bʒ ēt talē babitū ɔgenitū p quē est aptū sp eē neutrū. sed dr̄ ab aptitudie quā bʒ ad sp se neutralr bre ad egrotādū: ₇ iō nō plus ad sanādū q̄ ad egrandū. i. illđ qđ bʒ neutralitatē simplr p̈mi signati vē in me⁹ neutralitatꝭ: qꝛ vē nālr dispositū est ad sanādū sic̄ ad egrotādū: dr̄ neutrū sp. ₇ h̄ voluit dic̄ Gal. cū dixit maxie eē. ḡ neutrū ɔuenit in oī etate taʒ neutro multū q̄ neutro sp. Sʒ eē maxie neutrū: ₇ in me⁹ maxie hic in oī etate ɔueit oī neutro sp: ₇ nō neutro multū. ¶ Ex q̄ appet ₇ sit̄ cum bis q̄ ifra dicā de neutro mltū φ nō est d̄ itētiōe Plusq̄cōmētatoris φ neutrū sp sit pessime neutrū: sʒ maxime neutrū simplr p maxie ab vtroq̄ extremoꝝ in latitudie sua distare. ¶ Qđ āt arguit magr̄ Jacob⁹ fundaᵗ sup falso. nā supponit φ formalis rō neutri⁹ simplr est eē lapsus isensibilr ab optie sano. ¶ Ex q̄ ifert φ nō denotaᵗ cōp⁹ neutrū sp vl mltū nisi in relōne ad optie sanū. ₇ p ɔñs cū ille termin⁹ sp iportet intēsionē: ₇ nō ēps illđ dcm̄ eē neutrū sp qđ in latitudie neutralitatꝭ simplr est magis lapsū isensibilr ab optia sanitate. Pri⁹. n. suppo⁹ est fꝫ φ neutri⁹ simplr formalr rō sit eē lapsū isensibilr ab optia sanitate: sʒ formalis ei⁹ rō fʒ Plusq̄cōmētatorē est eē vē in me⁹ iter sanū sp ₇ egrū sp p vtriusq̄ abnegatiōes: ₇ sic dr̄ neutrū nō tm̄ in relōne ad sanū sʒ ad egrū. ₇ sic nō seq̄ φ illđ qđ est magis lapsū ifra latitudinē neutralitatis sit maxie neutrū: imoverī⁹ neutrū: ₇ maxie est illđ qđ est in me⁹ pūcto latitudis neutralitatꝭ simplr. sibi. n. ɔuenit eē me⁹: nō tm̄ p abnegatiōeʒ sʒ p eq̄distātiā. ¶ Et mirādū qđ dic̄ Jaco. se hāc q̄ōnē determiare fʒ viā Plusq̄cōmētatoris ₇ nullo mō narrauit illi⁹ pōneʒ. pʒ sim suppō ab eo in vno notato φ q̄libʒ lapsus sp talis q̄libʒ tali: vt multꝫ eiusdē denoīatiōis sit deterioꝛ: ₇ maioꝛ lapsus ceteris parib⁹. Decept⁹ aūt fuit: qꝛ putauit se ita dicturuʒ in neutro sicut in egro: sed est alia rō. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hoc x̄o vt multum: qm̄ mutationes quasdā est accipiens.

¶ Describit neutrū multū ₇ dic̄ φ aliqđ neutrū simplr p̈mi signati est tale vt multū. ₇ est neutrū simplr accipiēs q̄sdā mutatiōes. ¶ Ubi nota fm̄ Plusq̄cōmētatorē in neutro sp eē aptitudinē ad neutralr egrotādū directe in medio. In neutro āt multū: qꝛ nō est taľ aptitudo in me⁹ directe iter sanū ₇ egrū simplr. iō ɔtigit φ aliqđ facilius muteᵗ: q̄ neutrū sp: aut ad sanū simplr: aut ad egrū simplr. nā duplr pōt corp⁹ neutrū vt mltū recedere a neutro simplr sp. vno mō v̄sus sanitatē simplr: ₇ tūc recipit mutatiōeʒ ad sanū simplr. supple facili⁹ q̄ neutrū sp: aut versus egritudinē: ₇ tūc recipit mutatiōeʒ v̄sus egrū facili⁹. ₇ iō dr̄ ista hac rōne neutra vt multuʒ. ¶ Et pʒ legenti Plusq̄cōmētatorē φ habuit hūc intellm̄: sʒ tā in neutro sp q̄ in neutro multū dicat multa q̄ non puto v̄a: puta φ neutrū sp est aptū in medietate tpis esse egrū: ₇ q̄dā similia sūt: qb⁹ nō iniroꝛ: sʒ solū q̄ ad h̄ φ neutrū sp merito distātie ab vtroq̄ extrēoꝝ est difficillime ad alteꝝ trāsmutabile: ₇ eq̄lr vel q̄si. neutrū āt vt multū aliqđ est facili⁹ pmutabile ad sanū ₇ aliqđ ad egrū: q̄tū est merito h⁹ distātie fʒ φ aliqđ est sanitati ppinquius aliqđ egritudini.

¶ Ex quo pʒ: φ si aliqđ a sp egro muteᵗ in sanū semp p neutrū simplr. nō p̈us fiet neutrū sp q̄ vt multum. imo prius fiet egrum vt multuʒ: deinde neutrū vt multuʒ.

¶ Scōm x̄o scđʒ significatū neutrū erit corp⁹ ɔtrījs sil̄ dispōnib⁹ participās. ex gnātione aūteʒ fm̄ vnā pteʒ: aut fm̄ duas differētes. Secūdū vnaʒ q̄dē: vt si fm̄ alterā oppositionē eucraton fuerit effectiuarū qualitatū: aut fm̄ vtrasq̄ q̄dē oppositiōes: sed circa formationē aut magnitudinem: aut numerū pticulariuꝫ: aut positionē lapsū: aut ecōuerso. i. his q̄dem correctuʒ: aut oib⁹: aut in q̄busdaʒ: in crasi x̄o delinquēs. In differentib⁹ x̄o ptibus ₇ fm̄ oēs oppositiones pōt aliqđ ɔtrioꝝ participare simul.

¶ Notificat nūc neutrū scđi signati: ₇ dimissa gnāli notitia tm̄ mēbra diuisionuʒ explicat: ₇ diuidiᵗ in 4.ᵒʳ ptes. p̈. notificat neutrū simplr. 2ᵒ neutrū sp. 3ᵒ neutrū multum. 4ᵒ neutrū vt nūc. ₇ qꝛ dixim⁹ supra duos eē modos in genere h⁹ neutri. s. eq̄lr pticipāe: ₇ ineq̄lr: h̄ pp breuitatē nō distīxit. 2ᵃ ps est ibi Et sp. 3ᵃ ibi Ut mltū. 4ᵃ ibi Ita vō. Et pᵃ possʒ diuidi: sʒ lege totū sil̄. ¶ Dicit ḡ p̈ φ neutruʒ simplr scđi signati est corp⁹ ex gnātiōe sil̄ pticipans ɔtrījs dispōnib⁹: aut fʒ vnā pte: aut fʒ ples. ¶ Dicit scđo exēplificādo φ pōt pticipare sil̄ fʒ vnā ptē ɔtrījs dispōnibus: vt si sit eucraton. i. bñ cōplonatū fʒ vnā oppōnē q̄litatū effectiuaꝝ. i. pmaꝝ q̄litatū: aut fʒ ambas. i. sā in ɔtrietate calidi ₇ fridi q̄ hūidi ₇ sicci. Sʒ sit lapsuʒ circa formā tm̄: puta qꝛ aut circa q̄titatē: aut numerū: aut pōneʒ sumēdo pro situ ₇ societate. i. sit lapsū in nā cōpōnalꝭ: aut qꝛ eʒ sit correctū in his oib⁹ ad cōpōnem ptinētib⁹: sʒ sit delinquēs. i. lapsum cū crasi. i. in cōplone. Sʒ imaginādo φ tale corp⁹ pticipet dispōnib⁹ ɔtrījs in diuersis ptibus: tūc fʒ oēs oppōnes pōt aliqđ sil̄ pticipaᵣ ɔtrījs. s. calido ₇ frido: ₇ hūido ₇ sicco: ₇ magno ₇ puo. ₇ sic d̄ alījs. ¶ Ubi notādū fʒ Plusq̄cōmētatorē φ p ɔtrias dispōnes debem⁹ itelligē sanitatē simplr ₇ egritudinē simplr: q̄ nō sūt vē ɔtrie: sʒ sūt ptes extreme eiusdē latitudis. s. sanitatis: ₇ fʒ h̄ corp⁹ pticipās sanitate simplr in vna nā ₇ neutralitate in alia nō eēt neutrū simplr scđi signati: ₇ ita si pticiparet egritudie simplr sp ₇ egritudie vt mltū: dūmō nō pticiparet sanitate simplr ₇ egritudie simplr nō eēt neutrū scđi signati. ¶ Cōmunis m̄ scbola hodie p neutrum scđi signati itelligit oē qđ sil̄ pticipat: aut in diuersis ptibus: aut in vna dispōnib⁹ diuersaꝝ latitudinū: sub q̄bus latitudinib⁹ nō pōt idē corp⁹ ab eodē sil̄ denoīari. sunt āt ille latitudies sanū sp sanū mltū: neutrū sp: neutrū multū: egrū sp egrū multū: ₇ vnūqđq̄ illoꝝ est diuisum ab egro nūc ₇ neutro nūc fm̄ Plusq̄cōmētatoreʒ. ḡ per extremas dispōnes itelligim⁹ hic tales q̄ sunt mō dicto diuersaꝝ latitudinū: ₇ iō cōiter dr̄: vt nullaʒ inueniam⁹ corpus q̄lr cūq̄ dispositū qđ nō sub aliquo determinatoꝝ a Gal. cōprehēdaᵗ: ₇ fʒ hūc modū: qꝛ neutruʒ p̈mi signati dr̄ tale eo qꝛ neutra extremaꝝ dispōnuʒ pticipat ɔtriarū: a diuersimode exponebaᵗ ly extremaꝝ in eius diffōne: ₇ ly pticipat vt supra visuʒ est: iō non opponunᵗ rō neutri p̈mi signati ₇ neutri scđi. ₇ iō seq̄ φ dato corpe in cōplone neutro sp: ₇ in cōpōne neutro multū: illud hac rōe est neutrū scđi signati: ₇ ēt neutrū p̈mi: ₇ pʒ. h̄ φ aliqđ sanuʒ simplr aliq̄ neutro scđi signati est min⁹ sanū: ₇ aliqđ egꝝ simplr aliquo tali neutro est min⁹ egrū: ex quo ɔsiderando poteris videre q̄ūo hui⁹ neutralitatis latitudo sit vel de maioꝛ aliqs dictis latitudinibus. ¶ Nota scđo φ illđ dr̄ fm̄ Plusq̄cōmentatorem neutrū simpliciter in hoc

significato

signato qd participat istis dispōnib⁹ sibi nābilibus: z h dat intelligi p illuz terminū ex gnātione qui in diffōne ponit. ¶ Sȝ iux alios neutrū scōi signati dr tale simplr qn est tale p tales dispōnes fixas merito sue intensionis in sua latitudie: vtputa qz pticipat sanitate simplr: z egritudine simplr. ¶ Nota 3° hic in lra a Gal. per effectiuas qualitates itelligi debere qtuor pmas qlitates. s. caliditatem frigiditatē hūiditatē z siccitatē: dicunt aūt ab Ari. pme qualitates 2° de gnatione nō absolute: sed pme tangibiles. naȝ lux est pos z dicunt omnes effectiue respectu aliaȝ tangibiliuȝ: qz nō fit gnātio vel corruptio sine trāsmutatione per illas: vt colligit eodē scdo: cū tn ille cōparantur ad mixtū put ex elemētis hȝ fieri dicunt due eaȝ actiue. s. calidū z frigiduȝ: z due passiue. s. humidū z siccum: qz magis disponunt ad patiēdum ille due q ad agēduȝ. non q nullo mō agant: vt colligit 4° meta. reliqua in diffinitione posita sunt clara.

¶ Et semper quidem tale est fm omnes etates manens simile.

¶ Declarat sp tale dicēs: q neutrū sp scōi signati est illud qd in oibus etatib⁹ manet tale. z intelligit q sit neutruȝ scōi significati simplr merito naturaȝ ɔtiaruȝ: qbus participat maxime fixe tale: vt si participat sanitate semp z egritudine semperr. tale enim merito fixionis vtriusqȝ pticipati est maxie aptū stare neutrū scōi significati.

¶ Ut multū ho est qd z pmutat fm aliqd.

¶ Dicit q neutrū vt multū in scōo signato est illud qd pmutat fm aliqd a neutro sp. i. est neutrum simplr: nō ita fixe neutrū merito dispōnū pticipataȝ sic neutrū sp: sed fm aliqd. i. aliquo mō facilius a tali dispōne pmutabile. v. g. sanū vt multū in vno z egrum z multū in alio.

¶ Ita ho z qd vt nūc neutrum erit corpus fm significatū: aut eo qd fm vnam partez: hec habeat sana: hec ho egra: aut inherentium ei: aut circa partes differentes.

¶ Determinat de neutro in scōo significato dicēs q sp̄m est tale: qa hns aut circa vnā ptē quedaȝ sana. i. quasdam dispōnes egras: aut in diuersis ptib⁹. ¶ Et itelligat sicut dictū est supra in simplr tali: nisi q apud viā Plusq̄cōmētatoris istud pticipat egritudinē nunc. qz est ptermālr tale: sed fȝ alios istud remisse est aptū pmanere tale: merito modice fixionis dispōnuȝ qbus participat.

Et qa loquimur de corpe sil' pticipante diuersis dispōnib⁹. Quero posito casu: q sor. sit san⁹ simplr sp in cōplone in extremo pfectissimo: z in cōpōne sanus sp in extremo vsus sanitatem multū. Plato aūt sit san⁹ simplr sp in cōplone z cōpōne. quo ad vtrāqȝ nāȝ: in extremo in quo sor. est san⁹ in cōpositiōe: ita tn q nō tm inuicē pportionent ille due nāe in Platone sic in sor. vtruȝ sor. est sanior platone: z vr q sic: qz excedit sua cōplo. cōplonez Platonis: z cōpōnes sunt eque pfecte vt ponit casus: z cū h ille due nāe meli⁹ pportionant inuicē in sorte q̄ in platone. igit sor. hȝ pfectiores dispōnez: z p ɔńs est sanior. ¶ In opp^m arguit: tunc seqt aliqd sanū multū aliquo sano sp eē pfecti⁹ sanū. nam cuȝ casu ponat: q sor. sit in sexquialtero pfecti⁹ san⁹ q̄ plato. z icipiat sor. labi in cōpōne: z seqt q imediate post h sor. erit san⁹ vt multū: z erit pfecti⁹ sanū q̄ plato: qa nunc in sexqaltera pportiōe est sanior platone. z min⁹ q̄ in sexqaltero imediate post hoc erit min⁹ san⁹ q̄ nūc sit z plato est san⁹ sp. nā est maxie eucraton cū sit san⁹ sp in cōplone vt ponit casus: z est maxie coeqle: qz san⁹ sp in cōpōne. g est maxie eucraton z maxie coeqle. g est sanū sp. ɔńa tȝ p descriptiōez semp sani: z sor. est sanus vt multū: qz nō est maxime eucraton z maxie coeqle: vt ponit casus. g ɔ est falsa. ¶ Hic dicūt qdam negādo casuȝ: z rō est: qz cōplo nō dr sanitas simplr sp in cōplone: nisi sufficiat ad opatiōes ita pfectas: vt ɔueniunt sano simplr sp: z silr cōpō. mō in casu posito cōplo in sor. pp malā vl sibi disproportionatā cōpōnē nō sufficit in opatiōes sani sp: z silr cōpō in platone: nō est g pole q plato sit in vtraqȝ nā: san⁹ simplr sp in extremo remississimo illis naturis inuicē disproportionatis: z ita sor. exq̄ hȝ cōpōnez sanā vt multū cum ea nō pōt cōplo sua eē sana simplr sp: qz nō pōt facē opa debita sano simplr sp. ¶ Contra rūsionē de Platone arguit: z pono q Plato sit sanus simplr sp in vtraqȝ nā in extremo itensissimo. z icipit in vtraqȝ nā eque pfectiōalr recedē a sanitate optia ɔtinue eqlr q̄ ad pfectiōem recedendo in ambab⁹ naturis quousqȝ fiat san⁹ multū: z ɔtinue labendo ad cōpōnē disproportionatā cōploni: z eɔ: z seqt q aliqn icipiet eē san⁹: vt multū quo ad ambas nās: aut g p pōnez de pñti: aut p remotiōez. nō per pōnem: qa sequit q daret min⁹ lapsus a sanitate sp. qd est flȝ. g per remotiōez: qa in illo instāti nō est san⁹ vt multū: sed san⁹ semp z imediate post erit san⁹ multum: z pȝ q tūc est in vtraqȝ nā san⁹ simplr semp in extremo remississimo. illis naturis sibi disproportionatis: vt ponit casus. ¶ Jō sorte negat casus pro sorte: qz si est san⁹ multū in vna nā: non est san⁹ sp in alia cū merito vni⁹ nāe lapse alias suas opatiōes ipficiat: z sic nō sit sanitas sp. ¶ Cōtra: tūc seqt q nō dabit neutrū scōi signati pticipās vtroqȝ extremo. s. sanitate simplr in vna nā z egritudine in alia: qz merito egre sana ipediret in opationib⁹. z nō dicet sana simplr. videt igitur casus admittendus.

¶ Jō alij dicūt admittēdo casuȝ p^m z ɔcedūt sor. eē perfectius sanū Platone: z admisso 2° casu ɔcedūt q imediate post hoc sor. est sanior platone: z q nō est incōueniens aliqd sanū multū aliquo sano semp esse pfectius sanum eiusdē etatis z sexus: z ɔńter ɔcedūt aliqd sanum vt nūc aliquo sano simplr eiusdē sexus z etatis pfectius sanuȝ. ¶ Et 3° aliqd egrū simplr aliquo neutro simplr eiusdem etatis z sexus esse pfectius sanū. ¶ Quarto aliqd egrum vt nūc aliquo neutro nūc eiusdē sexus z etatis z nālis cōplonis pfectius eē: nec sunt ille ɔclones icōueniētes nisi ponant reliqua paria exceptis naturis in qbus vnum est sanuȝ multū z reliquū sp: vel vnū neutrū z reliquū sanū simplr: vel vnum egrum z reliquū neutrum.

¶ Nec est incōueniēs q. a. est sensibilr lesuȝ in opatiōib⁹ respectu. c. z. b. respectu eiusdē est solū insensibilr: z tn. a. est minus lesuȝ q̄. b. sicut nō est incōueniēs q. a. z. b. sint equalia. z. a. est sensibilr maius. c. z. b. nō. vt si in longitudine. b. insensibilr excederet. c. z silr in latitudine: z silr in pfunditate. a. vo stante equali in latitudine: z pfunditate excedat in longitudie tm q equiualet excessui. b. in istis tribus dimensionibus.

¶ Tertio rūdēt qdā admittēdo casuȝ p^m z negādo q sor. est sanior platone: z cuȝ dr cōplo sor. est pfectior cōplone platonis: z cōpōnes sunt eque pfecte. negat ista minor: z qn dr vtrūqȝ est in extremo remississimo sanitatis simplr sp in cōpōne. g sūt eque pfecte: nego ɔńtiam nisi alia apponant paria. Naȝ qn cōpō ɔiungit cum cōplone sibi disproportionata pfectior z cōpō est ipfectior sanitas. z ideo in Platone cōpō ɔiuncta cuȝ sibi disproportionata cōplone: lȝ sit in se pfecta: cōpositio tn sit sanitas sp in extremo ipfectissimo. Sȝ in sorte qz cōpositio ɔiungit cōplexioni meliori z sibi magis pportionate. iō ad hoc vt fiat sanitas in extremo ipfectissimo sanitatis: sp opȝ vt sit in se absolute magis ipfecta q̄ in Platone: cōpositio g Platonis est pfectior sortis: z sic argumētū nō pcedit.

¶ Solet rūderi supponēdo primo q cōplexio nō dicitur

sanitas simplr in cōplone: qȝ cū cōpositiōe cum qua coniungit sufficiat facere opa sani simplr: nec etiā cōpositio dr sana simplr: qȝ cū illa pficiat corpis opatiōes optime sani. nā cū optima fig ͣ aliqñ nulla operatio perficit defficiēte cōplone debita: ꝛ aliter nō admitteret aliqd eē sanuȝ in cōpōne ꝛ egrū in cōplone: qa cōpositio suas opationes tūc facere nō pōt: pȝ ēt ex alio qȝ sit sor. optime san ꝯ ꝛ labat in cōplone stāte cōpositiōe eadē: ꝛ pȝ ꝙ ipse est eger ꝛ tñ nulla est in ea egritudo nisi in cōplone. Egritudo. n. est dispō p se ledēs opatiōes. modo a sola cōplone mala per se lederet. Restat igit cōpositiōeȝ esse sanā. ꝛ tñ pro tūc nullā suā opatiōeȝ sufficeret pficere merito male cōplexionis secū ꝯiuncte. ¶ Cōfirmat. pōle est ꝙ corp ꝯ sit distemperatū in ꝗlitatib ꝯ actiuis ꝛ optie eucraton in passiuis. vt colligit a Gal. 6. de regimine sanitatis. ca. de regimine frigidoꝝ. sit ergo ille sor. ꝗ sit frigidus. sȝ maxie bñ cōplonat ꝯ vel eucraton in passiuis: ꝛ quero vtrū complexio sua media iter passiuas sit sanitas optima vel nō: non pōt dici ꝙ nō. qa tūc nō esset in oppōne passiuarum maxime eucraton: qa san ꝯ in illa eēt magis eucraton: cuius tñ oppositū dicit Gal. loco statim allegato. ¶ Si dicat ꝙ sic cū illa cōplo nō sufficiat optimas opatiōes pducere: qa meliores cū temperamēto actiuarū faceret vt cōstat: sequit ꝙ cōplo nō dr sana in tanto vel in tanto gradu sanitatis cōplonalis: qa pro tunc sufficit opationes pficere vel in tanto vl tanto gradu pfectas facere. ¶ Supponit scdo ꝙ ideo dr aliqua cōplo sana: qȝ si coniungeret aliis dispōnib ꝯ sibi pportionatissimis faceret opatiōes sanas ꝛ nō lederet in illis: ꝛ silr ideo dr aliqua complo sana in tali vel tali gradu: qȝ sufficeret cū sibi debita cōpositione iungeret opationes pficere in tāto pfectiōis gradu ꝗtuȝ illi gradui sanitatis correspondet. ꝛ silr corpus est sanuȝ in cōplexione: qd merito sue cōplonis sufficit opari absq; nocumēto merito cōplonis pueniente. ¶ Hec z ͤ pȝ: qȝ aut dicit sana cōplexio: qȝ sufficit ad opationes sanas: aut qa de se sufficeret deducto alioꝝ impedimēto: sed nō dr modo pmo vt dixit pma suppositio. ergo B modo z ͤ. ¶ His suppositis admittit casus ꝛ cum dr sor. est sanior Platone ꝯcedit: ꝛ cuȝ addit sit in duplo si ita labat sor. in cōpositione: admitto imediate post hoc sor. est sanior Platone. ꝯcedo: sed nego ꝙ Plato imediate post hoc est sanus simplr vel ꝙ ipe sit sanitas simpliciter: ꝛ non valet argumentum. est sanus simplr in cōplexione ꝛ cōpositione. ergo est sanus simpliciter: sed oportet addere. illis inuiceȝ nō disproportionatis. ergo ꝛc. qd tamē est in Platone. ꝛ silr non valet. est egrū simpliciter. ergo est egrum simpliciter in cōplexione vel in cōpositiōe: quia stat ꝙ sit in vtraq; simul ppter indebitam pportionē: ꝛ non in vna: ꝛ si bene cōsideres motiua huius positionis per ea poteris impugnare ꝛ remouere tertiam respōsionem: ꝛ videbis plures cōclusiones inde concedendas.

¶ Secūdum vero tertium significatum neutruȝ erit corpus: quod quidem modo sanum modo egrum in tempore sit temporis.

¶ Determinat de neutro tertij significati: ꝛ diuidit in tres partes. pmo describit. z ͦ declarat. ȝ ͦ remouet vnū dubiū. ibi z ͦ [Queadmodū.] ibi ȝ ͦ [In vno vero.] ¶ Dicit pmo ꝙ neutrū tertij signati est illud qd modo. i. in vno tpe est sanū: in alio est egrū exposito modo. Ubi nota ꝙ hic locus dupli r exponit. qdaȝ. n. intelligūt ꝙ omne corpus: ideo dicat neutrū in ȝ ͦ signato: qȝ aliqñ est sanū: ꝛ aliqñ egruȝ. i. ꝙ si corpus per totā pueritiā pmaneat sanū: ꝛ in pn ͦ iuuētutis patiat: ꝛ maneat egrū vsq; ad senectutē dicemus illud corpus neutrum in ȝ ͦ signato: qȝ participat vtroq; extremoꝝ in diuersis tpibus. ¶ Et si querat qñ est neutrū dico ꝙ nec in pueritia: nec in aliis etatib ꝯ: sȝ in tpe aggregato ex pueritia: ꝛ aliis etatibus. ꝛ hic modus fundat: qa aliter nō esset verū dictuȝ Gal. infra ꝙ in vno tpe nō cōtingit vere esse ita neutrū. ¶ Et si querat quō distinguit simplr: ꝛ nūc ꝛ semp ꝛ multū: neutruȝ isto modo dicit ꝙ ab actuali participatione neutraliter per totā vitā pfecte altera istaꝝ ꝯtrariaꝝ dispositionū sic ꝙ illud qd in equali tēpore est sanū sicut egrum est neutrū simplr semp. qd aūt modicum plus in vno ꝯtrarioꝝ stat esse neutrū multum: ꝛ qd modicum in vno morat: multum vero in alio est neutrū nūc in hoc significato pro tēpore pro quo adequate est sanum: nec pro tēpore pro quo est egrum.

¶ Alia est expositio ꝙ neutruȝ in tertio significato dicat ab aptitudine participandi vtroq; extremoꝝ: ita ꝙ sanum aptum aliquādo infirmari est neutrū ꝛ egrū aptum sanari est neutruȝ. ¶ Et si querat quādo est neutrū in tali significato: dicit ꝙ quādocūq; habet istam aptitudinē sanandi ꝛ egrotādi sicut sana anteq; neutralitateȝ decidentis incurrant: ꝛ egra saluāda: ꝛ hoc innuit Plusq̄cōmentator: sȝ aliter ambigue neutro nunc.

Sed tūc restant due difficultates. ¶ Prima quō distinguat neutrū tale in simplr ꝛ nūc. ¶ Secūda vtrū sit dabile corpus in pueritia sanū: aptū tñ egrotare in iuuētute. Sequēdo ꝗ viaȝ Plusq̄cōmētatoris qñ aptitudo in pueritia est nālis per quā inclinat ad egrotādū vel distēperatum est ad egrotādū sicut puer ex pr̄e podagrico: aut leproso: aut calculoso: aut ptisico qui hereditarie parat ꝯ est in talē egritudinē cadere talia inq; dicunt neutra simplr que puto diuidi in talia semp: ꝛ talia multū sm ꝙ merito illi ꝯ neutralitatis sunt fixius neutra vel minus fixe. illa vero dicunt vt nūc neutra in hoc significato que hñt hāc dispōnem pter nām vt qui ppter gulam ꝛ luxuriā ꝛ labores ꝛ frigora nati ꝑus optime sani incidunt podagraȝ: ꝛ ꝯñter dispositi remanēt ad recidiuā. ¶ Sed sm aliā viam puto distinguēdū eē huius neutralitatis fixionē merito distātie ab aptitudine manēdi sanuȝ tm̄ ꝛc. ¶ Scda dubitatio est clara: naȝ pōt cōnasci aliqua qualitas que pparat ad hoc: vt tali tpe quādo mēbra non ita ppas humiditates retinebūt. ꝛ qñ iuncture erūt nāliter lassate egrotet corpus. que tñ nō ante sufficit effectū pducere. talis ergo in pueritia erit sanus: apt ꝯ vero in adolescentia esse eger: ꝛ ita ecōtra cōtingit: ꝛ pcipue in his qui pueri aliqua humida egritudine cerebri egrotant sicut epilepsia ꝛ similes iuxta sniam in afo ͥˢ. Epilepsie quibus: ꝛ in alio afo ͥˢ. epilepticorum iuuenibus.

¶ Queadmoduȝ inheret aliqbus pueris qdem existētibus sanos esse: adolescētibus vero factis egros: vel econuerso.

¶ Exēplo declarat quō tale neutruȝ possit dari sicut accidit in quibus inest aptitudo: vt cuȝ sunt pueri sint sani: ꝛ cum sunt adolescētes sint egri ꝛ econtra.

¶ In vno vero tpe ita neutruȝ vere qdem nō ꝯtingit consistere: sm vero latitudinem ꝯtingit. Scimus vero quoniam nunc dupliciter.

¶ Remouet dubiū. posset aliqs dicere. vtruȝ ꝯtingat aliqd tale neutrū eē vere in vno tpe. ꝛ dicit ꝙ in tpe. i. mensura durationis vere vna. i. indiuisibili sicut est instās. nō ꝯtingit esse ita neutruȝ: sed bene in tpe vno cum latitudine. i. in tpe diuisibili: sed nos scimus ꝙ nūc dr dupli r. s. de tpe diuisibili ꝛ instāti indiuisibili. ideo hoc modo distinximus. ¶ Ubi nota ꝙ ex hoc mouētur qdam ad dicēdū primū modum accipiēdi neutrū suprapositū in tertio significato: qȝ si sumat neutrū pro habēte aptitudinē: cum illa possit hr̄e in vno instāti nō esset verū qd hic dicitur.

¶ Alii tñ dicūt Gal.nō velle h negare dari verū neutruz 3° mō in vno instāti:sz qz h neutrū īportat aptitudinē ad duo 9tria voluit dicere ꝙ nō ꝯtingit eē in actu sub illis in vno istāti sed actu:sed bñ in tpe diuisibili : ⁊ qz eē in actu est vere eē.ideo dixit isto mō in textu vere qdem in actu quo ad vtrūqz extremuz ad qd dī potentia. VII.

Sanum vero ⁊ egrum ⁊ neutrū corpus quotiēs dī: ⁊ quale vnūqdqz est:sufficienter determinatuz est. De signis vo deinceps dicendum est.

¶ Hic in pte diuisa supius epilogat ꝯtinuando pñti libro dicēs:ꝙ dictū est quot modis dī sanum ⁊ egrū ⁊ neutruz corpus:sed deinceps dicēdum est de signis.

Attēdenti ꝙ postqz hoc pēmiū exposui ꝯfirmādo me snie illustriū medicoꝝ latinoꝝ ꝙ in doctrina cōpositiua debeamus vti vnico genere demrātiōis:⁊ silr in doctrina resolutiua vnico tñ genē.venit ad manus meas liber quē edidit Gal.de ꝯstōne medicinalis artis:ex finis notione qui intitulaꝰ liber Gal.ad Pāphilū de ꝯstōne artis medicine:quē ꝯstat eē doctrinā ordinariā resolutiuā:⁊ est pro certo ille de quo dixit:⁊ nos qdē eā alibi ptractauimꝰ:postqz dixerat ꝙ nullus añ euz fecerat in medicina doctrinā resolutiuā. In h q̄ libꝰ Gal.ondit quō oēs artes rōnabilr debēt pcedē ex finis notiōe:postea docet modū cogscēdi p qō est finis scie medicinalis:⁊ ostēso ꝙ finis est facē sanitatē vel ꝯseruare:declarat ꝙ quēadmodū ille qui vult eē domificator:⁊ vult scire dispōnem domꝰ.opz ꝙ h addiscat ex resolōne domꝰ in suas ptes:vt tectū:parietes fūdamēta vsqz ad simplicissimas res opabiles. Ita debet volēs facere sanitatē vel corpꝰ humanū sanū pcognoscere:in qbus ptibꝰ ꝯsistit sanitas: ⁊ sz quas nās in corpe humano sī in cōplōne qz in cōpōne:⁊ vnitate. Qd fit cognoscēdo mēbra organica:⁊ simplicia: ex qbꝰ corpꝰ humanū ꝯstituiꝰ ⁊ opatiōes ⁊ vtilitates dictoꝝ mēbroꝝ:⁊ silr humores ⁊ elemēta:ex qbus ista mēbra cōponunꝰ. ¶ Et ad cognoscēduz ista est opꝰ demrātiōe.⁊ vtiꝰ illa siue fuerit demratio qa. siue qd est.pp qd : ⁊ si fuerit res q̄ solū sensu certificaꝰ:docet quō p sensu debemꝰ inspicere:⁊ ita in alijs modis qbꝰ acgrimꝰ cognitiōes pticulariū pncipioꝝ. ¶ Et ita nō vꝰ velle ꝙ solū vnico gñe demonstratiōis debeamꝰ vti in doctrina resolutiua:imo ꝙ vtamur ad cōplēdā doctrinā resolutiuā q̄ est ex finis notiōe diuersis gñib' demrationū:gñibꝰ diffōnuz ⁊ eaꝝ venationibꝰ ⁊ positionibꝰ ⁊ diuisiōibꝰ ⁊ alijs ptibꝰ opportunis:qs docet logica. ¶ Et postqz h fecerit sp pcedēdo ad magis simplicia qñ opz ex cōpositis in mēbris corpis humani:⁊ in sanitatibꝰ:⁊ qñqz dissolutiōez faciēdo nō totiꝰ integralis in ptes itegrales:sz generis in suas spēs: ⁊ ita de modis ꝯseruādi sanitatē ⁊ de modis pseruandi a morbo sigillatiz ondendo ptes medicie docet afferre demrationes vel alia vtilia ad acgrēdaz certā cognitiōez quousqz tota scia cōpleaꝰ. ¶ Et iō nō puto aliquā opionē supius narratam:de doctrina ordinaria resolutiua: aut doctrine ordinaria cōpositiua esse verā. Et pbo rōne.naz cū isti dicant.ꝙ Gal. loquiꝰ de ordine vlī attēdendo in totali scia medicine.⁊ iste nō pōt eē per vnicū modū demrationis saltē sm eos:qz p demrationē qa. nō scirēmꝰ pp quā cāz res esset:⁊ in scia medicine nō possumus semp pcedere pꝑter qd.igitur nec sola demonstratione quia:possumꝰ cōplere scientiaz medicine:⁊ sic nullus duoꝝ ordinuz neqz compositiuus neqz resolutiuus potest esse vniuersalis in hac scientia. Et tu iste considera.

¶ Explicit liber Primus Ugonis Senensis super libros Tegni Galeni.

¶ Incipit liber scds Microtegni. I.

Sunt aūt hoꝝ signoꝝ sana quidem quecūqz presentis sanitatis sunt signa demonstratiua: ⁊ futura pronostica: ⁊ prius facte rememoratiua. II.

Egra vo signa: ⁊ pñtis egritudinis demonstratiua sunt: ⁊ future pnostica: ⁊ prius facte rememoratiua. III.

Secūdum vo hoc ⁊ neutra ⁊ que neutrarū dispōnum demōstrantia sunt ⁊ pnostica ⁊ rememoratiua: ⁊ sunt signa sm aliqd qdē sanā: sm vo aliqd qdez egrā declarātia dispōnem: ⁊ hec qdez sm tempora sanis ⁊ egris sunt.

¶ Explanata diffōne medicine q̄ ad copla corpoꝝ: intendit in h scdo libro ad eiꝰ explanatiōem q̄ ad signa:⁊ cām ordinis diximꝰ supra. ¶ Diuidiꝰ pñs liber in q̄tuor ptes pncipales.pmo.n.pōit quādā signoꝝ distictiōez. 2° ponit signa sanoꝝ corpoꝝ q̄ dicunꝰ signa sane.3° signa egrorūz tam simplr qz vt nūc sm modū Plusqcōmeta.4° signa neutroꝝ.2° ibi[Existib' sanis.]3° ibi[Signa egri corporis.]4° ibi[Ea qdē q̄ sunt egrotatiuoꝝ.] ppe finē scdi libri. Pma in duas ptes.p pōit vnā distictiōez. 2° duas remouet dubitationes.ibi 2°[Appellaꝰ vo.] ¶ Dicit pmo Gal.inueni istā distinctiōez.signoꝝ tam sanoꝝ qz egroꝝ qz neutroꝝ quedā sunt demrātiua.quedā pnostica.qdaz rememoratiua.nā oia signa q̄ sunt pñtis sanitatis demōstratiua aut future sanitatis pnostica:aut prius facte rememoratiua dicunꝰ sana:⁊ pportionabilr dōm de egris ⁊ neutris in p significato:sed illa que significāt sm vnaz partē sanitatē:⁊ sm aliā egritudinē dicunꝰ neutra scdi significati. Illa aūt q̄ significāt in vno tpe debere eē sanitatez in alio egritudinē:dicunꝰ neutri in 3° signato. Est g̃ notāduz ꝙ qa signuz nō dī tale a medico nisi merito sui significati:ideo denolanduz est ab illo sanū egrū aut neutruz. ¶ Nota 2° ꝙ per signū in pposito itelligimꝰ omne illud per cuius sensitiuā notitiā sumꝰ apti in itellectu aliqd.vel idem cognoscere sub rōne sani egri vel neutri: sanitatis egritudinis vel neutralitatis. Naz nō est inconueniens:vt infra videbitis:idez sub vna rōne eē signum sui sub alia. ¶ Dī aūt demratiuū:qz significatiuū pñtis per modū pñtis. Et pnosticum aliqñ dī large:vt infra:aliqñ stricte:vt h:⁊ dī q̄si pcul nosticuz.i.faciēs rei pcul existētis.vel pnosticū.i.faciēs rei notitiā anteqz fit. Et isto mō dicitꝰ soluz illud qd significat futuruz sub ratione futuri. Rememoratiuū vo dī:qa significat pteritū p modū pteriti. ¶ Nota 3° ꝙ q̄daz sunt significata imediate per hec signa:quedaz mediate.v.g.video sor.cum bono faciei colore:significaꝰ imediate in facie eē sanguinē laudabilez. Scdario vo cōiecturamur capitis cōplōnez temperatam. ¶ Ex quo appet nō esse incōueniens idem sigm aliqd significare per moduz pñtis imediate: ⁊ eo mediāte significare dispōnem futuram:vel laudabilis vrina significat pñtem bonaz digōnem venarū: ⁊ per ꝯñs futuraz sanitatem.ita etiā nō est incōueniens idem esse signuz demratiuū ⁊ pnosticū ⁊ rememoratiuū:imo nō est incōueniēs idez signū esse sanū egrū ⁊ neutrū dū modo significaret: exēplū grā pñtez egritudinē:futurā neutralitatē:⁊ futurā sanitatē:vt sunt signa apparētia cū febribꝰ que dicunꝰ signa salutis. ¶ Ex quo seqꝰ hāc distinctionē hic positam nō esse tanqz realr distinctoꝝ sed solum sm rōnem dif-

ficultas tñ est quõ in signis distinguim⁹ talia simplr. ꝛ vt nũc semꝑ ꝛ multũ: ꝛ qꝛ ista nõ dicunt̃ nisi in relatione suoꝝ significatoꝝ putãdũ est illa q̃ significant dispõnem sanaꝫ semꝑ esse semꝑ talia: ꝛ q̃ multũ multũ talia: ꝛ sic de nũc. nec puto h̃ arg⁹ valere. a. signũ q̃ñcũqꝫ est significat sanitatẽ. g̃ est sanũ semꝑ: sequit̃ tñ φ semꝑ est sanũ cuꝫ q̃ stat φ semꝑ est sanũ nũc. ¶ Deinde cuꝫ dicit. IIII.

Appellant̃ aũt hec oĩa quidem signa a veteribus medicis ꝓnostica: ꝛ si p̃sentiũ vt preteritorum aut futuroꝝ declarantia sunt.

¶ Remouet duas dubitatiões. Et p̃ dicit φ hec oĩa signa tã demr̃atiua q̃ꝫ rememoratiua q̃ꝫ ꝓnostica a veterib⁹ medicis appellant̃ ꝓnostica: ꝛ iõ libri signoꝝ dicunt̃ ꝓnosticoꝝ: ſꝫ in eis multa signa p̃sentiũ dispõnũ ponunt̃. V.

Et vtilitas q̃dẽ magna ẽ: ꝛ demr̃atioꝝ ꝛ ꝓnosticoꝝ: minor vero rememoratiuoꝝ.

¶ Secundo posset qꝛ dubitare vtrum omium istoꝝ signorum cognitio sit equaliter vtilis. ꝛ dicit φ nõ. nã vtilitas demr̃atiuoꝝ ꝛ ꝓnosticoꝝ est multa. ſꝫ rememoratiuoꝝ est pauca. ¶ Nõ g̃ p̃. vt supra dr̃ φ ꝓnosticũ dr̃ duob⁹ mõis. p̃ large q̃si ꝓ alio nosticũ: ꝛ sic oẽ signũ ẽ ꝓnosticũ. 2° mõ stricte: vt idẽ valeat ꝓnosticũ φ q̃si p̃us faciẽs notitiã de re q̃ꝫ ipsa sit: ꝛ h̃ mõ dr̃ solũ de signo significãte rẽ ꝑ modũ futuri. ¶ Nõ 2°. φ vtilitas demr̃atiuoꝝ signoꝝ ẽ p̃ ĩfirmo: qꝛ ꝑ ea cognoscit medic⁹ dispõnẽ egri: ꝛ iudicat q̃d opari dꝫ: imo ẽ necĩa hec cognitio in ope medici: ꝛ ꝯfert ẽt medico ꝓ q̃nto bñ curãdo cũ finis bon⁹ seq̃t̃ acq̃rit gl̃iam ꝛ vtile. ¶ Signa ẽt ꝓnostica ꝓp̃ie vtriqꝫ sunt vtilia ꝛ medico ꝛ ĩfirmo: nã medicus ꝑ ea reputat̃ excellẽs: ꝛ põt pacta añ aduẽtũ de p̃cio formare: vt vult Hali. cõmẽto p̃. ꝯferũt ẽt ĩfirmo φ ꝑ ea p̃epat se medic⁹ vt occurrat dispõnib⁹ futuris: aut mala ꝓhibẽdo q̃ntũ ẽ poẽ: aut bona ꝓmouẽdo. ¶ Signoꝝ vero rememoratiuoꝝ vtilitas est medico: qꝛ iudicãdo p̃terita q̃ nõ vidit putat̃ ĩ arte sua excellẽs: ꝛ ẽ ĩfirmo: qꝛ cognita dispositiõe sanitatis scit medic⁹ ad quẽ gradũ debeat corp⁹ reducere ꝛ quã cõplonẽ ꝯseruare ꝛ mẽsurat ꝑ p̃teritã sanitatẽ p̃ntẽ egritudinẽ s̃m φ ab illa distat: ꝛ qꝛ p̃⁹ iuuamẽta sũt ꝓportionabil̃r maiora ĩfirmo q̃ꝫ medico. ¶ Itẽ qꝛ ĩfirm⁹ magĩ ꝯfidẽs ĩ medico cit⁹ liberat̃. Vñ Gal. p̃ ꝓnostico. Ille plures sanat de q̃ ples ꝯfidũt. ¶ Et Auic. sexto nãlĩũ p̃te q̃rta: plus valet ꝯfidẽ ĩfirmi q̃ꝫ medicine: vtilitas vero ꝓnosticoꝝ ĩfirmo ꝛ medico medio mõ ꝓportionatur. ſꝫ rememoratiuoꝝ vtilitas ꝓportiõabil̃r plus attinet medico. iõ dixerũt doctores ꝛ ꝓ p̃te Gal. p̃ ꝓnosticoꝝ cõmẽto 5°. φ rememoratiua sũt soli medico vtilia. ꝓnostica medico ꝛ ĩfirmo. demr̃atiua soli ĩfirmo. VI.

Existẽtib⁹ vero corꝑib⁹ sanis: his q̃dẽ simplr: his vero vt nunc q̃ ꝛ sana dñr simplr: sanoꝝ corpoꝝ duplicem diximus esse drĩaꝫ: hec q̃dẽ coꝝ semꝑ esse talia: hec vero vt mltũ: sꝑ q̃dẽ talia q̃cũqꝫ hñt optimã cõpõnẽ: vt multũ vero q̃cũqꝫ ab hac nõ multũ deficiunt.

¶ Posita distĩctiõe signoꝝ ĩ sana egra ꝛ neutra. Itẽqꝫ in demr̃atiua ꝓnostica ꝛ rememoratiua. In hac p̃te determinat de signis sanoꝝ corpoꝝ: ĩcipiẽs a meliori dispõne: ꝛ diuidit̃ in duas p̃tes: qꝛ a p̃ ponit signa sanoꝝ sꝑ. 2° sanoꝝ vt multũ. ibi 2° ĩ Eoꝝ q̃ q̃deꝫ deficiunt.] P̃ia ps diuidit̃ in duas: qꝛ p̃ reperẽdo q̃dã dicta. In p̃ inuit vnã distĩctionẽ gnãlẽ signoꝝ sanoꝝ. 2° sp̃alr enumerat signa optime sanitatis. ibi 2° ĩ A suba q̃dẽ ipa ꝛc.] ¶ Dic̃ p̃. φ qꝛ q̃dã sũt sana q̃ sũt talia vt nũc q̃dã vero simplr: ꝛ coꝝ vero q̃ sũt simplr talia q̃dã sũt sꝑ talia q̃dã vt multũ: iõ sꝑ talia sunt q̃cũqꝫ hñt optimã cõpõnẽ. i. optimã sanitatẽ. Et vt multũ talia sunt quecũqꝫ deficiũt ab ista: sed nõ multũ. VII.

Cognitiões vero coꝝ ꝛ ab inherẽtib⁹ s̃ꝫ sube coꝝ rõnẽ opꝫ fieri. ꝛ ab his q̃ necessitate hec ꝯsequunt̃ effectibus ꝛ casibus q̃ ꝛ accñtia vocamus ꝓp̃ie.

¶ Dic̃ 2° φ cognitiões. s. sanoꝝ q̃dã sumunt̃ ab his que insũt s̃ꝫ rõnẽ sube: q̃dã sumũt̃ ab effectib⁹ nec io ꝯñtib⁹ ea q̃ sũt in rõne subali: q̃dã sumunt̃ a casib⁹ q̃ effecta ꝛ quos casus vocam⁹ ꝓp̃e accñtia. ¶ Vult g̃ ĩ sũma φ signoꝝ sanoꝝ simplr q̃dã sumunt̃ a subalr ĩherẽtib⁹: q̃dã ab effectibus: q̃dã a casib⁹. ¶ Notãdũ g̃ φ h̃ nomẽ suba q̃nqꝫ sumit̃ ꝓ vniuscuiusqꝫ rei eẽntia: ꝛ isto mõ dicim⁹ colorẽ eẽ de suba albedinis. ꝛ isto mõ dicunt̃ subalr inherẽtia illa q̃ sũt eadẽ subalr siue eẽntialr cũ eo cui dicũt̃ subalr inherere: aut illa q̃ꝝ rõ ĩcludit̃ ĩ rõne alioꝝ diffinitiua. vbi gr̃a in ꝓposito nr̃o illa dicunt̃ subalr inherẽtia sanitati q̃ sunt idẽ eẽntialr cũ sanitate: vel q̃ꝝ rõ in diffõne sanitatis includit̃: vt bona cõplo bona cõpõ. ¶ Nõ 2° φ hic ꝑ effectũ nõ opꝫ ĩtelligẽ rẽ vltimate ꝓductã sed effectionẽ vĩ operationẽ ĩmediate factã a sanitate. ¶ 3° nõ. φ coꝝ q̃ depẽdẽt a sanitate vĩ egritudine q̃dã ĩmediate ꝓcedũt ab eis q̃dã mediate. Illa g̃ q̃ ĩmediate ꝓcedũt ab illis: vt sic nõ dicunt̃ casus: ſꝫ illa q̃ alio mediãte ꝓducunt̃ sanitate vel egritudine dicunt̃ casus a medico. Distĩctio g̃ posita non plus significat nisi φ signoꝝ optime sanitatis q̃dam sunt idẽ realr cũ optima sanitate: q̃dã sunt ĩmediate depẽdentia ab eadẽ: q̃dã vero mediate ab eadem dependent: ꝛ tunc patet sufficientia diuisionis.

Sed dubitatur quia vĩ φ ꝑ aliq̃d possum⁹ significare sꝑ optimã sanitatẽ q̃d ẽ ei⁹ cã. nã si cã sit sensui nota: põt ita bene suũ effectũ notificare sicut effectus cãm. ¶ Alr. n. nulla eẽt demr̃atio ꝓpt̃ q̃d. vt si ex tẽꝑerata cõplexione cerebri argueret̃ bonitatẽ ortorum: qꝛ orta suis p̃ncipijs attestantur. ¶ Scdo qꝛ ex vno effectu vnius cause significamus multotiens alium effectum: sicut per citrinitatẽ oculoꝝ q̃ est effect⁹ oppilationis pori fellei significam⁹ sꝑ albedinẽ fecũ q̃ est alius effectus: ꝛ sꝑ lingue albedinẽ: ꝛ sꝑ stomachi dolorem: ꝛ vẽtris stipticitatẽ. Et iõ q̃dã ꝑ effectus intelligũt oĩa causata a sanitate. Et ꝑ casus oĩa q̃ cũ tali vel tali sanitate significata plurimũ ꝯiũgunt̃: siue tñ q̃ꝫ cãe potentes ꝑ accidẽs ad talẽ rẽ cõcurrere: siue tñ q̃ꝫ effect⁹ eiusdẽ cãe cuꝫ significato vel alio mõ cõiter cõcomitãs. ¶ 4° notãdũ h̃ nomẽ accñs apud logicos q̃nqꝫ ĩportare terminũ de plurib⁹ p̃dicabilẽ ĩ q̃li accñtali: sicut est vnũ de q̃nque p̃dicabilib⁹. scdo ꝓut ĩportat rẽ alteri inherẽtẽ nõ cõponẽtẽ cũ eo cui inheret subalr vnũ: sicut albedo dr̃ accñs. 3° sumit̃ ꝓ oĩ re causali. 4.° sumit̃ apud medicos ꝓ oĩ re p̃ter nãm corpori humano aduenientẽ: vt ꝑ morbo cã morbi ꝛ accidẽte ꝯsequẽte morbũ. vt tertio de accidẽti. capitulo p̃mo dixit Gal. ¶ Dico g̃ nomen accñtis ꝛc. Quinto sumit̃ ꝓ oĩ dispõne a sanitate vel egritudine mediate vel ĩmediate depẽdẽte: ꝛ h̃ mõ dicũt q̃dã eẽ cõe ad causas: ꝛ effectus siue operationes: ꝛ sic sumit̃ a Gal. hic. Sexto sumit̃ pro dispositione sequẽte sanitatẽ vel morbũ nõ ĩmediate: ſꝫ alio mediante: ꝛ dicũt φ hoc mõ sumit̃ prout cõuertitur cum casu. Septimo pro dispositione preter naturam sequente morbum: aut neutralitatẽ: ꝛ hoc modo distinguit̃ res preter naturã in morbuꝫ causaꝫ ꝛ accidens. ¶ Nota vlteri⁹ non esse inconueniẽs idẽ esse specialiter inherens mõ dicto sanitati ꝛ casum. Nã debita q̃ntitas carnis in musculo brachij: ꝛ debitũ tẽꝑamentũ qualitatũ in eodẽ sunt

subaliter

subaliter inherētia sanitati musculi: ꝛ sunt casus sanitatis cordis ꝛ cerebri a qb⁹ mediātib⁹ spiritib⁹ dependēt. ꝛ silr operatio respcū vnius est respectu alteri⁹ casus: vt visio est opatio oculi ꝛ casus respcū opationuꝫ cerebri. ¶ Ex quo appet hāc ēt Gal. distinctionē non poni tanq̄ necīo realr distinctoꝝ: sed tanq̄ differētiuꝫ ſm rōnem. Idem enī est signū sumptū a casib⁹ ꝛ opationib⁹: ꝛ idem pōt eē signum sumptū a casib⁹ ꝛ subaliter inherētibus: non tñ coincidūt respectu ꝛ eiusdē signati. ¶ Ultimo nō distōnē accñtioꝫ positā a Gal. 3° de accñti. ꝛ īfra. ꝙ z° ꝙ aliqd est actio lesa aliqd exiens mutatū: ꝛ aliqd q̄litas mutata. ꝛ silr oia gnā signoꝝ egroꝝ reduci ad hec tria gnā vel sibi ꝓportionalia. Nā exiēs a corpe est casus q̄litas mutata: aut est casus vt citrinitas faciei casus oppilationis: aut est subalr inherēs sicͭ calor in febre: actio lesa est effect⁹: ꝛ si īfra ꝓspicies reduces facile ad hec gnā oia signa dicēda. VIII.

Substātia qdem ipsa eoꝝ que in optima cōpōne sunt ꝯtemperātia: sil̃es qdem partes hñtiuꝫ in caliditate ꝛ frigiditate: ꝛ siccitate ꝛ humiditate: organi eorum ṽo in quātitate ꝛ qualitate cōponētium ea: ꝛ adhuc in formatione ꝛ positione pticularuꝫ vniuscuiusqꝫ ꝛ totius organi.

¶ Enumerat signa optime sanitatis spāliter. Et diuidiẜ in duas ptes. Nā pmo ponit signa sūpta a subalr iherētib⁹. z° ab opationib⁹ ꝛ casibus. z° ibi [Ab his vo.] ¶ Dicit primo ꝙ signa optime sanitatis sumpta ab ipsa suba sunt in simplicib⁹ mēbris ꝯtēperantia. In caliditate: frigiditate: humiditate: ꝛ siccitate: sed in mēbris organicis eq̄litas siue ꝯtēperātia in eq̄litate organi ꝛ organoꝝ cōponētium ipsum. ꝛ in numero cōponētiuꝫ ꝛ in formatione. i. plasmate: ꝛ in pōne: sumēdo pōneꝫ pro situ ꝛ societate: ꝛ h tam in vnaquaqꝫ pte cōponētiuꝫ organicuꝫ q̄ ēt in ipso toto organico. ¶ Memorādū igiẜ pmo: quare ꝯclusio dī ꝓpria dispō simpliciuꝫ. ¶ Scdo nō. ꝙ tempamētuꝫ pōt pcipi a medico tēpato per tactuꝫ: ꝛ a medico distēperato. nā vola manus nō in oīb⁹ ptibus cutis est par in calore: imo in qbusdā est calidior: ꝛ in qbusdaꝫ minus calā. ꝛ iō medicus erudit⁹ assuetus tāgēdi corpa cognoscet tēpamētuꝫ in calido ꝛ frido ꝛc. ꝛ qñqꝫ per h ꝙ nō imutaretẜ iudicaretẜ tēperat⁹. Distēperatus ēt ex assuefactione iā nouit qūo imprimiẜ in eius tactū a tēperato: quē cognouit tēpatuꝫ ex opationib⁹ ꝛ casibus. ¶ Et si queraẜ qūo aliqd pōt esse signū susspitus. dōm ꝙ aliqd sub vna rōne cōprehēsuꝫ per sensuꝫ est faciēs susspitus notitiā sub alia rōne per itell'm vt cōprehendiẜ cōplo tactu tanq̄ talr imprimēs: sed per illud indicat itellectus cōplexionē esse sanā. ¶ Et si queraẜ vtruꝫ hoc signuꝫ sumptū a subaliter inherētib⁹ sit certissimū. nā ꝙ sic dicit Hali. in tex. ꝙ nō videẜ: qꝛ poẜe est flegmaticuꝫ accītalr ita calefieri: vt oino ꝯsilr imprimat in tactuꝫ sicut tēperatuꝫ: ꝛ tñ pro tūc nō eēt optime sanus in cōplone: vt ꝯstat. Dic dōm nō omne tale signuꝫ sūptū a subaliter inherētibus eē certissimū ꝛ pcipue respectu tēperātie: sed opꝫ ꝯiungere cū illis signa sumpta ab opationibus que Auic. z° pmi dixit certissima dī. ꝙ eoꝝ significatio est pma ꝛ pdurans in qbusdam: tñ sunt certissima vt in quātitate figura numero positione pro situ partium extrinsecaruꝫ: ꝛ sepe in cōplexionibus distēperatis valde que necīo cuꝫ tali mō in talē tactuꝫ imprimūt sunt distēperate. Et voluit Hali. ꝛ sic pꝫ qūo ꝯtēperantia sil̃es ptes hñtium sit signuꝫ sūptuꝫ a subaliter inherētibus optime sanitatis cōplonalis ꝛc. ¶ Pro z° ṽo pte que ab organica ptinet notāduꝫ: ꝙ cōpositio diuidiẜ in q̄tuor gnā. s. quātitatē ꝯfinaā: numerū: situꝫ: sumēdo sitū pro loco ꝛ societate ꝛ plasma. ¶ Plasma ṽo diuidiẜ etiam in quattuor. s. figurā: supficiem: viam ꝛ receptaculuꝫ. mō mēbra ꝯsilia: et si nō indigeāt his naturis inquātum ꝯsilia: tñ vt determinate ptes organicoꝝ reqrunt vt figuram: ꝛ alia quedam de supradictis. vñ caro musculi pro quāto talis caro musculi brachij maiorē quātitatē reqrit q̄ caro musculi labij ꝛ minorem q̄ musculi coxarū. Et ꝓpter hoc ad hoc vt mēbruꝫ organicū sit in cōpositione sanuꝫ reqritur pmum ipsius debitus numerus debita quantitas debitus situs ꝛ plasma ꝯueniens ꝛ in ptibus ꝛ in organo toto ex illis partibus cōposito: que cum visu pcepta sunt iudicamus mēbrum in cōpositione optime sanum. IX.

Ab his ṽo que ex necessitate h sequuntur sil̃es qdem ptes hñtia q̄tuꝫ qdeꝫ ad tactuꝫ in duritie ꝛ mollitie mediocritas: quātum ad visuꝫ bonus color: ꝛ ſm lenitatem ꝛ asperitatem mediocritas.

¶ Ponit signa sumpta a casib⁹ ꝛ opationibus: ꝛ diuiditur in duas. qꝛ ponit pmo signa sumpta a casib⁹. z° ab opationibus. ibi z° [Scdm ṽo effectus.] ¶ Dicit pmo ꝙ signa sumpta ab his que ex necessitate ꝯsequūtẜ sanitateꝫ que vocantẜ casus exēplariter dicaẜ in mēbris simplicib⁹ quātuꝫ ad tactū mediocritas in duritie ꝛ mollitie: ꝛ q̄tuꝫ ad visuꝫ bonus color ꝛ mediocritas ſm aspitatē ꝛ lenitateꝫ. ¶ Notāduꝫ ꝙ lꝫ duritiesfit sanitas vt qdā volūt: lꝫ non sit genus vel spēs sanitatis oībus mēbris cōicabilis: tñ qꝛ ipsa resultat a cōplexione tam in passiuis q̄ actiuis: vt colligiẜ z° de cōplexionibus ex Gal. iō respectu isti⁹ dici pōt casus. color aūt bonus dī pmixtus ex albo ꝛ rubeo ꝛ viuidus splendēs. Nam cū sanguis sit rubeus ꝛ mēbra radicalis alba debite pmixtis illis color erit pmixtus. mediocritas aūt ſm asperitatē ꝛ lenitatem intelligiẜ: qꝛ sit corpus mediocriter pilosuꝫ nec ex toto nudum pilis: nec ex toto pilosum: vt patet ex arabica trāslatione: ꝛ putāduꝫ est ita debere dici. Nam istud poniẜ signuꝫ quātum ad visum. mō asperitas ꝛ lenitas ꝓprie sumpte potius eēnt tactu q̄ visu pceptibiles. ¶ Sed queriẜ quomō mediocritas piloꝝ significat sanitateꝫ cōplexionalē. Rñdeẜ: qꝛ pili causanẜ ex fumo adusto adhuc aliqd viscositatis retinēte calor: cuꝫ est ipotens ad eleuāduꝫ fit corpus nudū pilis: ꝛ cū est nimiuꝫ fortis fit corpus pilosissimū. Cuꝫ aūt habet in his qualitatibus tēperamētuꝫ fit mediocriter pilosuꝫ: precipue cuꝫ temperamento passiuaruꝫ. X.

Secundum ṽo effectus operationum perfectio: quam ꝛ virtutem eoruꝫ nominamus.

¶ Ponit h signū ab effectibus siue ab opationib⁹: ꝛ dicit ꝙ pfectio opationū est signuꝫ sumptū ab effectib⁹ optime sanitatis que pfectio vocaẜ ṽtus a medicis: ita ꝙ ṽtus opationū idem est qd cōplemētuꝫ siue pfectio eaꝝ. ¶ Ubi nō oēs opationes ab aīa pueniētes fieri mediāte cōplone: vt sumiẜ primo pmi. caplo de etatibus: tñ opationuꝫ quedam sunt in qbus magis iuuanẜ per cōpositionem: ꝛ per eius defectū magis leduntẜ. sicut visus: auditus: motus volūtarij. quedam sunt in qbus cōpositio ꝓpria mēbri opantis in multuꝫ videẜ ꝓdesse vel obesse sicut nutricatio ꝛ digestio: ꝛ sil̃es. maxime igiẜ ex pfectione opationum in qbus minus fit per compositionē iuuamētum iudicamus optimā sanitatem cōplexionalem.

Nota secūdo ꝙ hic cadit dubium vtrum quelibet operatio fiat pfectior in corpore tēperato q̄ in distēperato: ꝛ vtrum in aīalibus alijs aliqua fiat opatio pfectior q̄ sibi similis in specie fiat in homine. ¶ In quo dubio sunt tres modi dicendi: quorum

p̄m⁹ originē trahit ex Trusiano. pro cui⁹ declaratiōe supponit p̄. q̄ nō oēs virtutes in mēbris eisdē simplicib⁹ inuēte sunt p idē tēpamētū suarū opōnū eq̄lr pfectiue: vt attractiua retentiua digestiua ⁊ expulsiua: ⁊ alie in vno mēbro existētes nō sunt p idē tēpamētū pfectiue opōnū. hec suppositio p₃ ex Gal. 6. de accn̄ti ⁊ morbo. ⁊ Aui. p⁰ p̄¹. doctrina. 6. ca. de virtutib⁹ ministrātib⁹: vbi vult Aui. q̄ q̄dā harū virtutū plus vtit̄ siccitate: q̄dā plus hūiditate: q̄dā ampliori caliditate. ⁋ Et Gal. silr expssi⁹ dicit: vbi mouet q̄ōnē q̄re cū corp⁹ aliq̄ vehemētē passionē patit̄ nō oēs ei⁹ opatiōes ledant̄. soluit assignādo cām: q̄ȧ nō est neciu₃ vnicuiq₃ actiōi idē tēpamētū. ꝯuersiua. n. actio. i. digestiua et motiua nō egēt vna cōplōne: ⁊ in eodē cap̄ dixit ad l̄ram. dicō ḡ atq₃ aug⁹ ⁊ solidatio pfecta fit in pueroꝝ corpib⁹ ⁊ in eoꝝ corpib⁹: q̄rū cōplo cal'a ⁊ hūida est. ⁋ Itēq₃ modicū l̄ra dico q̄ caloris aug⁹ ad mutationē vtilis est si nō pcesserit ad vltimitatē. P₃ ḡ ex ei⁹ itētiōe q̄ nō est vnicū tēpamētū per q̄ mēbrū vel hō est optime oīum suarū opationū pfectiuū. ⁋ Suppono 2⁰. oē corpus tēpatū paribus etate ⁊ sexu ⁊ alijs q̄libet lapso eē meli⁹ dispositū. Aliter. n. nō bn̄ operaret̄ medicus reducēdo corpa paꝝ lapsa: ⁊ idē p₃ de mēte Gal. in p̄ cōplonū: vbi dicit eq̄lē cōplonē eē optimā. Tūc sufficiūt due ꝯ̄nes. p̄⁰. aliq̄ opatio est melius apta pfici in distēpato q̄ in tēpato vt motiua in calidiori ⁊ sicciori nō nimis excedēte digestiuā in calidiori ⁊ hūidiori: ⁊ sic de alijs. ⁋ 2⁰ ꝯclō. in corpe tēpato aptū est magis pfici totale aggregatū ex oīb⁹ opōnib⁹ q̄ in corpe distēpato ab alijs parib⁹. p₃. q̄ tēpatū est meli⁹ dispositū. ḡ meli⁹ pōt finē attingē: s₃ nō nisi opationes. ḡ meli⁹ opatiuū: s₃ nō vniuscuiusq₃ pticularis opatiōis: vt dixit ꝯclō pcedēs: ḡ toti⁹ aggregati. nō. n. alio mō eēt pfecti⁹ opatiuū. ⁋ Et f̄m hāc viā p₃ q̄ tēpat⁹ in oīb⁹ mēbris excepto organo odorat⁹ in quo sit siccus: nō est ita apt⁹ pficē totū aggregatū ex oīb⁹ opatiōib⁹ sicut tēpat⁹. Quia illō modicū q̄ addit̄ de pfectiōe odorādi recōpēsat̄. Quia multo deteri⁹ quo ad illud mēbrū nūc digerit ⁊ alterat cerebrū in ꝯueniēti alteratiōe: ⁊ est cā passionū discōueniētiū homini: vel est aptū eē. nō ḡ breuiter ita est apt⁹ oēs opationes pficere. Et silr mō di de hoīe sicci cerebri quo ad memoriā: ⁊ hāc viā puto verā cū qua ēt ꝯcederemus multa aīalia alia ab hoīe q̄sdā opatiōes facere pfectiores q̄ tēpat⁹ hō sit apt⁹ facere siles in specie: vt aq̄la videt. vultur odorat. ⁊ sic de talib⁹. ⁋ Scdm̄ ḡ hūc modū pfectio opationū. i. totalis aggregati in corpe est signū optime sanitatis.

⁋ Scd̄s modus vult saluare q̄ oīs opatio in corpe tēpato est apta fieri pfectior. Et supponit p̄ q̄ aliud est opōnē eē itēsiorē: ⁊ aliud est ipam eē pfectiorē. nā caninus appetit⁹ est itēsior q̄ tēpat⁹: nō tn̄ pfectior: ⁊ ēt digestio q̄ cito chilū gn̄at in stōcho: s₃ malū est impfectior q̄ digestio q̄ chilus gn̄at̄ tarde in stōcho: s₃ bonus. ⁋ Supponit 2⁰. q̄ in corpe tēpato opōnes p̄n̄les: ⁊ in q̄s hō finalr ordinat̄ sunt apte magis pfici q̄ in distēpato. Nā ex quo tēpamētū est optima cōplō d₃ eē respectu optimaꝝ ⁊ p̄ncipaliū opōnū optima. ⁋ Supponit 3⁰. q̄ opōnū eiusdē spēi q̄ alijs subordinant̄ illa est alia pfectior q̄ pfectiori opatiōi est apta subordinari. p₃: q̄ eēntialr sunt eq̄ pfecte ex q̄ sunt eiusdē spēi. ⁋ S₃ illa q̄ pfectiori subordinat̄ h₃ hāc accn̄talē pfectionē quā reliq̄ nō h₃ ⁊c. ⁋ Supponit 4⁰. q̄ cōplonū que diuersis formis spē deseruiūt illa est pfectior alia. per quā forma nobilior in mā ꝯseruat̄. ⁋ Tūc est p̄ª ꝯclusio cuiuslibet hoīs q̄tūlibet morti ppinq̄: cōplō est pfectior q̄ alicui⁹ bruti quātūcūq₃ tēpati. p₃. q̄ talis cōplō est pfectioris for̄ in mā ꝯseruatiua. ⁋ 2ª ꝯclō. nō in q̄libet hoīe pōt magis pfici forme operatio q̄ in bruto. p₃. q̄ in hoīe apopletico maiori apoplexia ⁊ morti vicino: ita vt nullo mō sentire possit nō pōt pfici aliqua opatio cogitatiua: s₃ hn̄ in asino tēpato simplr. ⁊ p₃ illū hoīem tēpatiorē ⁊ pfectiorē hr̄e cōplonē. ⁋ 3ª ꝯclō. in nullo bruto est apta aliq̄ opatio magis pfici q̄ sibi silis in hoīe tēpato. p₃. q̄ nulli⁹ talis opatio pōt ita pfecte opatiōi subordinari sicut in hoīe tēpato in quo subordiat̄ itellectiōi. ⁋ 4ª ꝯclō. cuiuslibet mēbri q̄libet opatio in tēpato alijs parib⁹ est magis apta pfici q̄ in distēpato f̄m illud f̄m q̄ est distēperatū. p₃. q̄ data pte distēpata illa nō pōt suā p̄ncipalē opatiōe₃ eque pfectā pducere sicut tēpata: nec ita bn̄ p̄ncipalissime opationi subordinata₃. Aliter. n. eēt tēpata pars illa nō distēperata iuxta suppōne₃ 2ᵐ. ⁊ per ꝯ̄ns talis ptis opatio nō est ita apta pfici sicut ptis corridētis in tēpato. tenet ꝯ̄ntia ex suppōne 3⁰. ⁋ Cōcedit̄ tn̄ apud istos itēsius odoratiuū eē hoīem sicci cerebri. ⁊ itēsius retētiuū: s₃ nō tn̄ pfecti⁹: q̄ ille nō ita bn̄ sunt apte subordinari itellectiōi hoīs vel cogitatiōi sicut tēpata odoratio ⁊ retētio. ⁊ sic de alijs opatiōib⁹. ⁊ pariter ꝯcedūt aq̄lā acuti⁹ videre q̄ hoīe₃ tēperatū: sed nō pfectius. ⁋ Et aduerte iuxta hāc viam q̄ aliud est opationē fieri pfectiorē: ⁊ eā vel sibi similē esse aptā magis pfici. Nā iuxta hūc modū ꝯcedēdū est in aliquo casu aliq̄ distēperatū aliq̄ tēperato pfectiorē operationē pducē alijs parib⁹: vt posito sor. acutioris odoratus q̄ sit Plato tēperat⁹: ⁊ approximet̄ vnū odorabile pceptibile bene a sor. pp odorat⁹ acuitatē ⁊ a Platone valde remisse ⁊ ꝯfuse ⁊ nullū aliud sensibile approximet̄. ⁊ p₃ cōclusio in quo casu ēt positio hec habet ꝯcedē totu₃ aggregatū ex oībus opationib⁹ pfectius eē in distēperato q̄ in tēperato alijs paribus. ⁋ Sed tn̄ tēperatus est aptus magis pficere totum aggregatu₃ q̄ distēperatus.

⁋ Tertia positio in modico differt a scd̄a: sed tn̄ differt. ⁋ Supponit ḡ p̄ q̄ vnicuiq₃ forme mixti corridet tēperamētū aliq̄ cu₃ quo est apta optime ꝯseruari: ⁊ optime opationes pducē. p₃. q̄ extrema latitudinis cōplonis: cū q̄b⁹ stat hō forma sunt incōueniētia ad opationes pficiēdas. ḡ repit̄ in medio dispositio optima pportionata illi forme: ⁊ p₃ q̄ cū illa optimas opatiōes pducet: q̄ cū magis pportionato istō idē p̄ncipale agēs pfecti⁹ agit: ⁊ etiā diutius ꝯseruat̄ forma cū sibi pportionatissima cōplone. ⁋ 2ª supponit q̄ cōplonū que diuersis formis sunt cōueniētes illa est pfectior cū qua pfectior forma ꝯseruat̄. earū vō que eidē forme f̄m spēm appropāt̄ illa dicat̄ pfectior que illi forme magis pportionat̄. hec sunt satis clara ⁊c. ⁋ Supponit 3⁰ q̄ q̄busdā aīalib⁹ ꝯuenit q̄sdā opationes valde intēsas hr̄e ad suū finē ꝯ̄ndum ⁊ alijs aīalibus in q̄b⁹ eedē opationes f̄m spēm inueniunt̄ nō ꝯuenit ita intēsas facere: q̄ p illas īpedirent̄ a fine pp quē sunt. p₃. n. q̄ lupo ꝯuenit ferocitas. cani adulatio. aq̄le acuta visio. vulturi odoratio. q̄busdā pisciū maneriēb⁹ ꝯuenit obtuse videre. Et homini grauiter odorare. ⁊ hoꝝ cā magis reddēda est in libro de hystorijs aīaliū. ⁋ 4ª supponit q̄ opationū que fiūt a formis p̄ncipalr eas agētibus eiusdē spēi illa est pfectior alia que forme est cōueniētior: vt nutritiua est pfectior q̄ digestiua ⁊ sensitiua q̄ nutritiua: et sensitiua iterior ⁊ exterior ⁊ interior cogitatio. Nam per vnāquāq₃ postremo nolatā magis pficit̄ forma q̄ p pcedētes. ⁋ Supponit 5⁰. q̄ vbi opatiōes facte fuerint a diuersis f̄m spē₃: ⁊ sunt eiusdē spēi. illa est pfectior q̄ aut est aque pportionata sue for̄: s₃ in suo genere itēsior alijs paribus: aut que posita paritate sue intēsionis est magis pportionata sue forme: vel que in ambob⁹ excedit vel plus in vno excedit istoꝝ. i. iproportionalitate vel intēsione q̄ in alio excedat̄. ⁋ Tūc ponit duas ꝯ̄nes. p̄ª q̄libet opatio in corpe tēpato est apta magis pfici q̄ in distēpato sibi silī alijs paribus: vt puto intelligēdū eē q̄ in distēperato quo ad illud in quo est distēperatū. p₃. q̄ quo ad oēm mēbrū tale corpus h₃ pportionatū istī̄ forme pro opationib⁹.

ergo oēm opatione est aptuz optime pficere. ℂ Scda cōclusio. aliqd brutum quādā opationes est aptum magis pficere q̄ homo. patet de visu aquile: ⁊ de odoratu canis ⁊ multis talibus. Et vera argumēta ɔtra oēs istas opiniones duas vltimas puto esse illa que sunt pro p̄ᵃ positione. tn̄ vtreq̄ pbabiliter defendi possunt. XI.

Eorum vo que organica ɔsequunt in coeq̄litate ⁊ pulchritudine ois corporis organicoꝝ amplius ⁊ inherētium eis effectū in vtute. optime ergo cōpositionis corporis demr̄atiua signa sunt hec.

ℂ Nūc ponit signa accitalia optime sanitatis organicoꝝ: cēs: q̄ signa sumpta a casibus optime sanitatis organicorum mēbroꝝ sunt coequalitas ⁊ pulchritudo totalis corporis organicoꝝ. sumpta vo ab opationibus sunt pfectio opationuz suaꝝ. Et ɔcludit q̄ dicta sunt signa optime cōpositionis organicoꝝ. ℂ Nota ergo p̄mo q̄ per coequalitatē hic itelligit cōmēsurabilitatē: ita q̄ totū organicum habeat ptes inuicez bene pportionatas: ⁊ hoc pōt ɔtingē in paruo. est g̃ aliud hic cōmēsurabilitas: aliud coequalitas suprapostia. nam hec est eadē ab ista: vt pz. ⁊ cōmēsuratio est aliud a pulchritudine. Nam in libris Ethicoruz di partū esse cōmēsuratum: sed nō pulchrū. est ergo pulchritudo cōmensuratio in q̄titatibus ⁊ sitibꝰ debitis que est etiā casus optime cōpōnis. ℂ Nota 2ᵒ q̄ operationes quaꝝ pfectio maxime significat optimā sanitatē cōpositionalē sunt ille in q̄bus magis veit virtus cōpōne de quibus supra diximus. ℂ Nota 3ᵒ multos esse casus optime cōpōnis de q̄bus hic non loquit: sed sufficit sibi exēplariter posuisse istos. ℂ Deinde cum dicit. XII.

Eorum vo que q̄dē deficiūt ab hac sana vo sunt. hec q̄dē in silēs partes habētiuz lapsa sunt s̄m ɔtemperātia s̄m paruū quēdam lapsum. hec vo ⁊ coequalitate organicoꝝ paruū aliqd ⁊ hic lapsus aut est oium: aut aliquoꝝ: aut s̄m vtrūq̄.

ℂ Ponit signa sanoꝝ vt multum. Et diuidit in duas ptes: q̄a p̄mo docet que sunt ista corpora: ⁊ in quo differant ab alijs. 2ᵒ ostendit signa eoꝝ: generali tn̄ modo. ibi 2ᵃ [Signa vo eoꝝ.] Prima diuidit in duas. Naz p̄mo ostēdit que sint sana multū ⁊ que sunt lapsuū genera. 2ᵒ ponit cōpositionē eoꝝ ad alia. ibi 2ᵃ [In eisdē.] ℂ Dicit p̄ q̄ corpora deficiētia ab optima sanitate: sed tn̄ sana supple simpliciter aliqua sunt que sunt lapsa intēperātia mēbroruz simplicium. i. in cōplone paruo quodā lapsu. Alia vo sunt lapsa in coequalitate organicoꝝ aliqd modicū: ⁊ hoc aut s̄m oia mēbra: aut s̄m aliqua: aut 3ᵒ sunt ista corpa lapsa in vtroq̄. s. cōpositione ⁊ cōplone. XIII.

Genera autē lapsuū eadem sunt cum his que virtutem eoꝝ cōplent tēperātia in hn̄tibus similes ptes: numerus vo ⁊ formatio: ⁊ magnitudo: ⁊ positio in organicis: vtriusq̄ vo comune vnitas: quam ⁊ ɔtinuitatem eoꝝ noiauimus.

ℂ Dicit 2ᵒ quo ad hāc partē q̄ genera istoꝝ lapsuum sunt eadē cum his que virtutē cōplent. i. cuz generibus sanitatis. vbi gr̄a. tēperātia silium partiū: ⁊ coequalitas organicorū. s. numerus. formatio. i. plasma. magnitudo ⁊ positio i. situs: ⁊ genus cōe organicis ⁊ simplicibꝰ: qḋ est veritas. ℂ Circa p̄ᵐ dictum ɔsidera q̄ corpora sana semp nō sunt apud medicos solum in pūctuali optima sanitate ɔsistentia: sed habēt in rei veritate quādam latitudinē: ⁊ versus calidū: ⁊ versus frigidū: ⁊ versus alia extrema in omni natura. ℂ Sana vo vt multū sunt illa que sunt simplr dicēda sana: sed citra dictaz latitudinē saltē s̄m id s̄m qḋ sunt sana multū. ℂ Deficere aūt a pdicta optima sanitate cōtingit tribus modis. s. aut in cōplexione: aut in cōpositione: aut in vtroq̄: ⁊ addēdi sunt duo alij modi quos dimisit Gal. intelligētibus ɔsiderādos. vnus est quādo corpus nec s̄m cōplexionē est extra latitudinē sani semp: nec s̄m cōpositionē: sed ambabus ab optimo pūctuali tēperamēto infra latitudinez ɔtingit q̄ sint ille ita disproportionate inuicez q̄ totū nō sufficiet ad opa sani semp: ppter ergo hāc improportionalitatē nō est tale sanuz semp. Scds modus est in vnitate que est tertia nā sanitati de qua statim dicam. ℂ Circa 2ᵐ dictuz attēde q̄ in quocūq̄ genere: ⁊ in quacūq̄ nā est sanitas eius remotio est lapsus: ⁊ h̄ habet vliter veritatē. vnde tot sunt genera lapsuum quot sanitatum. ℂ Ut aūt intelligat q̄uo genera lapsuum vel morboꝝ ponunt tria cōitet. s. mala cōplexio: mala cōpositio ⁊ solutio cōtinuitatis. vt p̄mo de accidēti. attēde primo q̄ ibi loquit Gal. de generibus simplicū lapsuū. Nā cōpositi lapsus sunt multi vt apostemata vlcera ⁊ ɔsimiles: quoꝝ nullus sub aliquo istoꝝ generuz ɔtinet. ℂ Nota 2ᵒ q̄ ibi loquit de generibus morboꝝ p̄moruz. i. de generibus morboꝝ quos ɔtingit esse nō sequēdo alios. Nā ɔtingit esse morbuz in cōplexione non existēte alio morbo. Et ɔtingit esse morbuz in cōpositione nō existēte alio morbo. Et q̄ ɔtingit esse morbū in vnitate nō existe alio morbo. Et q̄ loquat de morbis p̄mis ⁊ simplicibus: vt dico colligit p̄mo de accitri ⁊ morbo. vbi etiā distinctio sumit in morbis. Dicit enim q̄ ponēdi sunt morbi simplices qui sunt alioꝝ sicut eleta. ⁊ per ɔns sunt primi. ⁊ idem Auic. 2ᵒ p̄mi. 2ᵒ caplo. ponētis hāc distinctionē. dixit eniz quasi in fine capli. ℂ Et q̄ ad vltimū q̄dem egritudinuz tria sunt genera: egritudines que cōplexionis sequuntur malitiā: egritudines que sequunt malitiā cōpositionis: ⁊ egritudines que ɔtinuitatis solutionē sequunt: ⁊ addit ⁊ ois egritudo que vnā earuz seqnit ⁊ per eam existit ei cōparat. ℂ Videt igit velle oēm egritudinē p̄mā sub aliq̄ istoꝝ generuz ɔtineri: ⁊ oēm aliam sequi aliquā de istis: ⁊ reduci ad genus egritudinis simplr ⁊ p̄me: qḋ sequit vel ad plura si plura sequant. ℂ Nota 3ᵒ q̄ nature in quibus p̄ncipalr ɔsistit sanitas vel egritudo sunt cōplexio. cōpositio ⁊ vnitas. cōplexio dicit nā simplicū ppter cām sepe dictā. cōpositio organicoꝝ ex eadē. vnitas aūt dicitur nā cōmunis: q̄z tam in simplicibus q̄ in cōpositis reqrit: ⁊ eius defectus impedit in vtrisq̄ operationē. Si vo sit aliqua alia natura reqsita ad opationem que sit sanitas. ipa ɔsequit istas: nec pōt ppter defectuz in ea ɔtingere lesio nisi p̄mo sit lapsus in aliqua istarū triū naturaꝝ. vbi gr̄a. diaphaneitas cornee ⁊ hūoris albuginei ⁊ crystallini sunt nāliter reqsite ad opa visiue virtutis. Sed tamē q̄z in eis nō pōt accidere nocumētuz: nisi ppter malitiā cōplexionis vel cōpositiōis: ideo nō dicunt nature p̄me. ℂ Et pariter dicēdū est de ossium duritie: ⁊ musculi neruoꝝ mollitie: ⁊ sic de alijs. ℂ Et ppterea ɔcedēduz est aliquē esse morbū qui nō est cōplexionalis cōpositionalis vel vnitatis: vt cornee vel albuginei et crystallini humoris opacitas: ossiuz nimia mollities: neruoꝝ ⁊ musculoꝝ nimia durities: dolor ⁊ alie lese actiones per se alias ipediētes. Sz isti nō sunt morbi simplices ⁊ p̄mi: quoꝝ intēdūt ponere genera cum tria tn̄ ista genera dixerūt. reducēdi autem sunt tanq̄ in cām ad illud de istis tribus generibus a quo pendēt: vt dicit Auic. ℂ Et sic ex isto pz: q̄ aliq̄s est morbus in cōplone qui nō est p̄mus: ⁊ aliq̄s in cōpositiōe qui nō est p̄mus. Uerbi gr̄a. applanatio superficiei stomachi

que sequit̄ cōplonez humidā vel caliditas sequēs dolorē: nec istoꝝ hic ponunt̄ genera vt ab alijs morbis dependētiū: sed vt morboꝝ potētiū eē in seipsis taliū. ¶ Et ꝯsidera hic quātuz laborem vane susceperunt multi doctores: vt Frāc. de Zanellis. ⁊ Joānes de sctā Sophia in illis qōnibus lōgissimis de hac mā Perusij disputatis: ⁊ q̄tuz etiā impertinēter exponit̄ hic locus a Jacobo de Forliuio. Voluit. n. hic non dici nisi genera oībus mēbris organicis totaliter: aut partialiter attributa. Nā cū ossa ⁊ musculi duriciē quādam regrāt: vt colligit̄ 6° de acciti. penult° cap. quare nō posuit genera sub q̄bus durities ꝯtinet̄: que tñ multis mēbris est cōis: ⁊ tñ posuit genera sub q̄bus cōtinet̄ receptaculū: qd valde paucioribus cōicat̄: tanq̄ sanitas: ⁊ supficies: que paucioribus cōicat̄: tanq̄ sanitas vel egritudo. capiēda. n. erāt genera: sub q̄b⁹ pticulares morbi qui nō sunt oībus mēbris cōes: continent̄: imo vni tñ mēbro ꝯueniūt: quare ergo nō cepit ea sub q̄bus isti tam cōes multis mēbris ꝯtinent̄. ¶ Nota 4° ꝙ ab istis natu ris sumit̄ distinctio generꝫ sanitatis pmoꝝ ⁊ simpliciū: ⁊ ab illis eisdē distinctio generꝫ lapsuū pmoꝝ ⁊ simpliciū. Ois enim talis sanitas: aut est cōplexio: aut cōpositio: aut vnitas: ita ois lapsus talis: aut est mala cōplexio: aut mala cōpositio: aut solutio ꝯtinuitatis. Genera ergo lapsuū sūt eadē quo ad ea a q̄bus eoꝝ distinctio sumit̄ cū generib⁹ sanitatū que sunt cōplemētū vrtutis opationū ⁊ numero equalis. ¶ Nota vltimo ꝙ lapsus: lꝫ fm genera hoc modo sint equales sanitatis generibus. Tamē fm spēm plures ꝯtingit esse lapsus q̄ sanitates: q̄a tēperamēto multa distēperātia opponūtur: vt Aristo. pmo Magistroꝝ moralium dixit. ¶ Deinde cum dicit. XIIII.

In eisdē vo ipsis generibus lapsuū ⁊ egroꝝ corpoꝝ est vitiuz fm singulum egri significatū. Termin⁹ vo vtriusq̄ discretiu⁹ est opatiōis sensibilis lesio.

¶ Hic cōparat sana multuz ad alia corpora lapsa. Et diuiditur in duas ptes. Primo facit hoc. Scdo pro maiori explanatiōe dictoꝝ ponit distinctionē latitudinis sanitatis in suas ptes: ⁊ quēdā canonē. ibi z° [Et diuidit̄ toti⁹ sanitatis.] Prima diuidit̄ in tres. pmo ponit cōparationē sanoꝝ vt multū cum egris. z° declarat. 3° infert habitudinē neutroꝝ ad sana ⁊ egra. ibi secūda [Ab optima vo.] 3° ibi [Sunt vo hoꝝ.] ¶ Dicit pmo ꝙ vitiū corpoꝝ egroꝝ est in eisdē generibus lapsuū: q̄bus corpus sanū vt multū est distās ab optime sano. ⁊ hoc sumēdo egruz fm singulum significatū huius nōis egrum: q: ⁊ egrum simplr semp: ⁊ egrū vt multū: ⁊ egruz vt nūc oīa sunt vitiata in eisdē generibus in q̄bus sanum vt multū est vitiatuz. ¶ Dicit z° quo ad hāc partē ꝙ terminus per quē arguimus sanū vt multū discerni ⁊ distingui ab egro est opationum sensibilis lesio. ¶ Circa p̄m ergo ꝯsiderādum ꝙ oīs lapsus est in nā in qua pōt eē sanitas: ⁊ hoc loquēdo de pmis lapsib⁹ ⁊ simplicib⁹: ⁊ q: lapsus egritudinales nō differunt ab alijs nisi fm plus ⁊ minus: ⁊ ista nō variāt genus. ideo in eisdē generibus est vitiū sine lapsus egroꝝ in q̄bus sunt lapsus sanoꝝ. ¶ Nota z° ꝙ sana vt multum nō distāt sensibilr ab optime sano qd est sanū semp: q: per opatiōes nō possumus stāte vtriusq̄ debito regimine sensu cōprehēdere ea deficē ab optime sano: sed corpa egra fm omne significatū sensibilr ledunt̄ respectu eoꝝ: respectu quoꝝ dicunt̄ egra. ideo lesio sensibilis est terminus per quem discernimus sanū ab egro. sic ḡ pꝫ ꝙ sanū multū ⁊ egruz ꝯueniūt in hoc ꝙ vtrūq̄ est lesuz respectu optime sani: sꝫ dicūt ꝙ sanū multū est lesum isensibilr. egruz vo sensibilr. ¶ Ex isto sequit̄ aliqd esse corpus sanuz qd per nullā potētiam fieri pōt egrū deducto miraculo. nam capto corpore sano semp in decrepita etate insensibiliter distāte a morte ⁊ a nō gradu operationuz illud nō pōt fieri egrum: q: nō potest sensibiliter ledi in operationibus respectu sui. Et tu ex isto argues multa si considerabis que extranea videntur. ¶ Deinde cum dicit. XV.

Ab optima vo deficiētia cōpōne corpora qdem breue lesa sunt: ⁊ ipsa fm veritatem: nō tñ sensibile est hoc.

¶ Declarat dictū nūc. Et diuidit̄ in tres. primo hoc pro pte declarat. z° remouet dubiū insurgens in hac declaratione. 3° ponit duo in q̄bus egra corpora differūt a sanis. z° ibi [Determināt aūt.] 3° ibi [Simpliciter.] ¶ Dicit p ꝙ corpora breue. i. modicuz deficiētia ab optima sanitate. s. sana multū sunt lesa in opationibus: tñ hoc nō est sensibile: ⁊ itelligat̄ lesa respectu optime sani eiusdez sexus ⁊ etatis. ¶ Nota ergo ꝙ in hoc ostēdit̄ vtrūq̄ dictū supra in cōparatione istoꝝ cum egris. Nam ex quo sunt lesa hūt vitiū: ⁊ q: sunt lesa insensibilr. Egra aūt sensibiliter. ideo sensibilis lesio est terminus vtriusq̄ discretiuus. ¶ Sed tūc est dubiū quō differant neutra a sanis multū: cum vtraq̄ sint lesa isensibilr. ¶ Dicit̄ ꝙ neutra simplr differunt in hoc: q: sunt lesa respectu totius latitudinis sanoꝝ simplr: sed sana multū nō sunt lesa respectu illius: sꝫ solū respectu sanoꝝ semp. ¶ Vel z° dī ꝙ omne neutruz est sensibilr lesum respectu sani semper partibus alijs: sed nō sic sanum vt multū. Et hoc pcipue de neutro simplr fm viam Plusq̄cōmētatoris. XVI.

Determinat aūt ea magis ⁊ minus in opatiōib⁹ ⁊ egris causis repugnare.

¶ Remouet dubitationez: posset qs dicere. si ista sana vt multuz distāt insensibiliter ab optime sanis in pfectione opationuz: per qd ergo cognoscunt̄ differre ab illis. ¶ Et rńdet ꝙ determinat ista sana multuz a sanis semper magis ⁊ minus egris causis repugnare in opationib⁹: q: ista minus resistāt causis egris q̄ sana semp. Cum ergo duo fuerint corpa: quoꝝ vnū est cognitū optime sanū. Aliud aūt per oēs eius operationes nō discernit̄: vtrū sit minus sanum. Hoc discernit medicus cum pcipit approximatis causis egris: ⁊ precipue que nō in calore vel frigore: vel humiditate: vel siccitate sunt egre. ¶ Sed puta tñ merito sue quantitatis: aut modi substātie pcipit vnū ledi reliquo nō leso. Jd vo qd ledit̄ est sanum: vt multum non semper.

Hic cadit dubiū Utrum corpus optime sanuz quolibet nō tēperato vel non optime sano vnicuiq̄ cause egre magis resistat. ¶ Jn quo dubio ꝯcordāt oēs Doctores: ꝙ causis male cōpositiōis vel solute cōtinuitatis non magis resistit corpus optime sanum q̄ distēperatū. Corpora enim valde dura ⁊ densa magis etiam resistūt fracture dislocationi ⁊ solutioni cōtinuitatis q̄ tēperata. ¶ Sed vtrum causis egris cōplexionalibus: q: potētibus facere corpus labi in cōplexione magis resistat corpus tēperatum ⁊c̄.

¶ Duo cōiter sunt inuēti modi dicēdi. Unus Gētilis ⁊ sequacium pmittēdo ꝙ duplr possumus imaginari corpus tēperatū magis resistit̄ egris causis. vno modo illarū impressionē remouēdo vel phibēdo. ¶ Scdo q: nō obstāte ꝙ ita imp̄merēt in ipm sicut in distēperatum: tñ nō ita leditur tēperatus sicut distēperatus. huius exēplū capiamus in qualitate per assuefactionē acq̄sita in corpibus que ex ꝯsuetudine frequēter se soli exponūt. nā talia ⁊ si tātū calefiāt quātū corpora isueta: minus tñ molestant̄ etiā: ita possemus dicere tēperata magis resistere egris causis: q: ⁊ si tñ imprimāt iste cause in ea: tñ nō tātuz ledunt̄ sicut

alia. ¶ Premittēdo 2° q̄ due sunt in genere cause per q̄s corpa resistūt causis alterātib⁹. vna est q̄litas 3ria q̄litati inducēde: ꝛ isto mō tēpatū per suā frigiditatē resistit cale faciētib⁹ ꝛ īfrigidātib⁹ p caliditatē. ¶ 2ᵃ est vtus: ꝛ p vtutez qdā ītelligūt vnā q̄litatē aliā a tēpamēto: que seqꝰ tēperamētū ꝛ est īsensibilis: sed multi vigoris in opando ꝛ resistēdo. ¶ Alij vo per vtutē nō volūt nisi debitā pportionē tēpamēti ad aiaz que dirigit illud ad resistēdū alterantib⁹. Sicut ḡ in aq̄ calida forma que dirigit aque frigiditatē tanq̄ nāle īstrm ꝛ sibi ꝯueniēs ad agēdū nō obstāte q̄ caliditas in ea sit itēsior frigiditate. illā calitatē mediāte friditate remittit. Ita nō est incōueniēs formā dirigētē mēsurā friditatis sibi pportionatā magis cū illa calefaciētib⁹ causis resistere q̄ cuz ītēsiori. ¶ Alij vo dicūt cōplōnē eē q̄litatē distinctā a q̄litatib⁹ p̄mis ꝯsitē eaꝝ pportione: ꝛ etiā elemētoꝝ: ꝛ modū mixtionis que est aliq̄ fortis aliq̄ debilis vt auri cōplo nālis: ita fortis est vt ab igne fortissimo cū sūma difficultate dissoluaꝰ. Sꝫ calidis dariozis expitis: cōplo tñ est debilior: ita vt valde facilius ab igne q̄ aurū dissoluaꝰ: ꝛ hāc cōplōnē dicūt resistē causis egris vltra illas qualitates p̄mas que fortior est in tēperamento q̄ in distēperamēto. ¶ Premittiꝰ 3° q̄ ois forma nālis tā agēdo q̄ resistēdo melius opaꝰ cuz instrō sibi pportionato q̄ disproportionato. pꝫ. q̄a illud instrm melius dirigit. ¶ Supponit 4°. omnē corpus humanuz nāliter dispositū facilius labi absolute ad calidum q̄ ad frigidū: ꝛ ad humidū q̄ ad siccuz. pꝫ. q: iste qualitates in omni tali dñanꝰ: ꝛ q̄a minus incōueniētes sunt vite. ideo minus resistit forma earū pductioni. ¶ Supponit 5° q̄ corpus tēperatū inter alia corpa minime inclinatū est ad aliq̄d extremoꝝ. istud pꝫ discurrēdo per corpa: q: calidūz magis inclinaꝰ ad calidū: ꝛ frigidūz magis ad frigidum. ¶ Tūc ponit hic modus ꝯnes. p̄ᵃ. q̄uis altereꝰ a frigido ꝛ equalr a calido corpus tēperatum ꝛ distēperatū. minus tñ ledereꝰ in suis opationibus tēperatuz q̄ distēperatū. ista pꝫ expimēto: q: videmus ꝛ flegmatica ꝛ mелica facilius egrotare tā a calido q̄ a frigido q̄ tēperata. ꝛ hoc voluit vt dicūt Gal. infra in caplo de signis cerebri cū dixit q̄ minime lediꝰ a q̄buscū q̄ extrinsecus calefaciētibus ꝛ īfrigidātibus siccātibus ꝛ humectātibus. ¶ Scdā cōclusio. q̄buscūq̄ causis alteratiuis magis resistit corpus tēperatū absolute: q: merito gradus ꝛ virtutis simul q̄ distēperatū. iste pꝫ. q̄a corpus tēperatū resistit cum instrō virtuti pportionatissimo. ergo per suppōnez 2ᵃᵐ melius operaꝰ tā resistēdo q̄ agēdo. ergo magis resistit. Et si queraꝰ quare magis resistit corpus tēperatū calefaciētibus q̄ frigidū: diꝰ q̄ hoc est merito virtutis nō merito gradus qualitatis p̄me. ꝛ sic illi qui dicūt vtutez esse qualitatē occultam: dicūt q̄ illa qualitas tēperatū sequens est fortior q̄ tota frigiditas que est in frigido. Illi vo qui dicūt illā virtutē nō esse nisi debitā pportionē qualitatis ad formā dirigētem: dicūt corpus tēperatuz merito huius pportionis magis per remissam frigiditatē bene ab aia directā magis resistere q̄ frigidū per intēsam minus aie pportionatam: ꝛ pariter in alijs casibus. Et hec rñsio ortꝰ a Plinio q̄ cōmentatore in vna solutione.

¶ Cōtra istā positionē arguiꝰ supponendo q̄ in successiua melioratione vel deterioratione cōplōnis nō acqriꝰ subito aliqua latitudo vtutis. ꝛ poniꝰ in casu q̄ .a. sit vnū corpus nūc p̄mo ex calido reductū ad tēperamētum: ꝛ sit in extremo tēperamēti versus cōplōnē calidā. b. vo sit vnuz tēperatū in extremo tēperamēti versus cōplōnē frigidaz alijs paribus: quātū est possibile: ꝛ seqꝰ q̄ .a. magis resisteret īfrigidātibus q̄ .b. Nāz merito tēperamēti equalr resisteret: ꝛ merito gradus caloris magis. ḡ absolute magis resisteret. tenet ꝯña. Et tūc arguiꝰ. magis resistit in īfrigidātibus .a. q̄ .b. sit ergo q̄ per vnū. ꝛ seqꝰ q̄ imediate ante minus q̄ per vnū minus resistebat q̄ nūc. aliter eiꝫ gradus vt vnus vtutis resistitiue eēt ab eo s̄m se totū subito acq̄situs. ꝛ ex ꝯñti arguiꝰ: imediate ante nō per vnuz gradū min⁹ resistebat ꝛc. ḡ tūc magis resistebat q̄ .b. ꝫ .b. est tēperatū: ꝛ .a. ꝯtinue ante fuit distēperatū: vt seqꝰ ex casu. ḡ aliq̄d distēperatū aliquo tēperato alijs parib⁹ causis factiuis male cōplōnis magis resistebat: ꝛ posito ita eē de pñti seqꝰ q̄ magis resistit: cuius oppositū dicit 2ᵃ ꝯclusio. ¶ Hic puto Gētilē dicere ic ītelligꝰ de tēperato optimo pūctuali: q̄d est modi secūdi. nāz si cum latitudine sit necessario aliq̄d distēperatū alio tēperato aliq̄bus causis alteratiuis magis resistit: vt pbat satis argumētuz. ¶ Sed eñ etiā hoc modo intelligēdo positionē: saltē videꝰ q̄ nō sit ad mētē Gal. in libello de optima cōpōne. vbi ad lr̄az caplo 4° diꝰ. Itaq̄ cōmēsuratū corpus cū alijs benignius: neq̄ rarū: neq̄ densum habemus dicere: sed sicut aliarū supabūdātiaꝝ mediū: ita ꝛ haruz excellitāt s̄m q̄d alterutrū eoꝝ que supabūdāt. nā q̄d est densius. minus ab extrinsecis causis est facile occupabile: q̄d vo rarius est eis que introrsuꝫ. ab ambabus aūt difficile occupabile certitudinaliter q̄dē nō inuenies vtiq̄ vllū. moderate vo aliqualiter est: q̄d est mediū oiuz excellētiarū: q̄d q̄dē ꝛ oiaz corpoꝝ sanissimū esse diximus. Cōsidera ergo mētē Gal. ꝛ videbis q̄ vult multa alia corpa ad quosdā lapsus difficilius labi: q̄ ad eoidem tēperatuz. vnde paulo post. Non oīno ab oibus est difficillime passibile q̄d est mediuz. his ergo auctoritatibus puto positionē nō verā esse.

¶ Scdā rñsio ꝯuenit in distinctiōib⁹ ꝛ suppōnibus p̄me. ꝛ tunc ponit tres ꝯnes. ¶ Prima. difficilius trahibile est ad lapsuz cōplōnalē corpus tēperatū q̄ distēperatū alijs paribus. pꝫ. q̄a omne corpus distēperatū in aliquē lapsuꝫ facilius labiꝰ q̄ tēperatū in aliquez: vt patet discurrēdo. ¶ Scdā ꝯclusio. penes 2ᵐ modū resistendi plus resistit causis egris cōiter occurrētibus tēperatū q̄ distēperatū: ista pꝫ sicut p̄ma pcedētis positionis. ¶ Tertia cōclusio. q̄buscūq̄ causis alteratiuis occurrētibus taz tēperato q̄ distēperato: ꝛ eoꝝ qualitates eque pportionalr excedētibus plus resistit corpus tēperatū q̄ distēperatū. ista pꝫ: q: merito pportionis ad qualitates manifestas eēt equalis resistētia: sed in tēperato est vtus fortior. ḡ merito illi⁹ pportio ad tēperatuz erit minor. ꝛ sic tēperatus magis resistet. ¶ Addit tñ hec positio: q̄ lꝫ difficili⁹ trahibile sit ad lapsum cōplōnalē tēperatū q̄ distēperatū: in aliquē tñ lapsum facilius trahiꝰ tēperatū q̄ certū distēperatū trahiꝰ in eūdē. nam in lapsum calidū facilius trahiꝰ tēperat⁹ q̄ flegmaticus. ꝛ hoc est quasi limitatio pcedētis positionis: vt nō velit q̄ vnicuiq̄ cause cōplōnaliter alteratiue magis resistat corpus tēperatū q̄ distēperatum: sed omne distēperatū ad aliquē lapsum facilius labiꝰ q̄ tēperatuz in aliquē alijs paribus. ꝛ hoc sufficiat pro mente Gal. et hec est limitatio quedam Jacobi de Forliuio.

¶ Sꝫ ꝯtra eū arguo. ꝛ suppono p̄ vt ipse ꝯtra Gē. supponit q̄ nulla latitudo resistentie vel potētie subito acqraꝰ: sed per ꝯtinuū successiuū accessum ad tēperamētuz. ꝛ sit .a. ex frigido iam p̄ factū tēperatū in extremo tēperamēti versus frigidū: ꝛ seqꝰ p̄ q̄ facilius est trāsmutabile ad calidū q̄ ad frigidū vt ipsi ꝯcedunt ꝛ dixit suppositio vna. sit ḡ per vnuz: sed imediate ante hoc nō erat per vnū magis trāsmutabile ad frigidū q̄ nūc. ḡ imediate ante hoc erat difficili⁹ trāsmutabile ad frigidū q̄ nūc ad calidūz: ꝛ etiā imediate ante h̄ erat difficili⁹ trāsmutabile ad calidūz q̄ nūc: q: erat frigidū. ꝛ p ꝯñs imediate ante erat difficilius ad vtrūq̄ lapsuz trāsmutabile q̄ nūc ad calidū. ḡ nūc in aliquē lapsuz facili⁹ trāsmutaꝰ q̄ imediate añ in aliquē: ꝛ nūc est tēperatū: ꝛ imediate ante hoc fuit distēperatuz.

ergo tēperatū aliqđ nō difficilius labit̄ dato distēperato: ⁊ mirādū quō nō vidit se ponere ꝯnem repugnātē illis eisdē ꝑncipijs qbus repugnat ꝯclusio Gēti. ⁊ nullo modo cū sua via saluabilē: vbi illa Gēti. saltē de optime tēperato saluari pōt. ℂ Ꝑ. 3ª ꝯclusio est falsa. nā cū tēperatū q̄busdā causis alteratiuis minus resistat q̄ frigidū vt ipse ꝯcedit. ꝑʒ q̄ datis causis calefactiuis tēperati equalē ꝓportionē hn̄tibus ad qualitates tēperati sicut alie hn̄t ad qualitatē frigidi q̄ minus illis suis causis resistat tēperatū: q2 minorē habet potētiā ad sic resistēdū: ⁊ vtrūq3 resistit ſm vltimū sui conatū. ergo minus illis resistit.

ℂ Mihi vō videt̄ q̄ si qs mētē Gal. ꝑspiciat in libello de optima cōpōne. q̄ opꝫ cum ꝯnib⁹ istis trāsire de optime sano tenēdo cōformiter. ad ea que dixi in ꝑ canonis q̄ tēperatū quātū ad gradualē mēsurā ꝑmoꝝ quatuor qualitatū est corrn̄dens tēperamēto pōderali. ⁊ 2º q̄ ad nullū extremoꝝ est faciliter labile. imo equaliter resistit lapsui ad calidū sicut lapsui ad frigidū. ℂ Prima ꝯclusio. corpus calidū difficilius labit̄ ad frigidū ⁊ frigidū difficili⁹ labit̄ ad calidū: ⁊ humidū difficili⁹ labit̄ ad siccū: ⁊ siccū difficilius labit̄ ad humidū q̄ tēperatū. ꝑʒ ex Gal. capl'o 4º. libelli de optima cōpōne. vbi ꝑmo ita ad l'ram habet̄ loquēdo de resistentia ad egras cās. Quecūq3 vō corpora calidiora decēte sunt: nō tn̄ multū ⁊ frigidiora ⁊ficciora ⁊ humidiora moderate vel aliquā partē nō recte plasmatā hn̄t hec vniuersa ⁊ supabūdare aliqn̄ videbunt̄ a cōmēsurato in resistēdo egris causis: ⁊ nō nisi mō dicto. igit̄ ⁊ sil'r paulo l'ra dicit q̄ siccius tēpato corpe ab humectātibus causis oib⁹ est difficile cōprehēsibile. ℂ Scđa ꝯclo. qđlibet corpus distēperatū in aliquē lapsum facili⁹ labit̄ q̄ tēperatū in aliquē. ꝑʒ. q2 calidū facili⁹ labit̄ ad calidū: ⁊ frigidū ad frigidū: ⁊ humidū ad humidū: ⁊ siccū ad siccum: q̄ tēperatū in aliquē: cū tēperatū nō magis ad vnū extremoꝝ q̄ ad reliquū declinet. ⁊ ista ꝯclusio pōt teneri cū positione ista ⁊ nō cum positione tenēte: q̄ tēperatum omne facilius labit̄ ad calidū q̄ ad frigidū: ⁊ verificat̄ tn̄ de corpore optime sano in 2º modo equalitatis. ℂ Si cui vō nō placet illā positionem tenere dicat: q̄ qbuscūq3 causis habētibus equalē ꝓportionē ad qualitates tēperati ⁊ distēperati. magis ꝓportionabiliter resistit tēperatum: q2 eque ꝓportionabiliter merito qualitatū: ⁊ aliqđ plus merito debite habitudinis instrumēti ad formaꝫ que in eo est melior. ℂ Deinde cum dicit. XVII.

Simpliciter vō egra corpora determinata sunt: eo q̄ facili⁹ ab egris causis vincātur ⁊ ab eo q̄ ſm multum aliqđ ſm virtutē oꝑationum delinquat̄.

ℂ Docet modo drīam corpoꝝ egroꝝ a sanis multū dicēs: q̄ corpa egra simpl'r sunt distincta a sanis multū in duobus. vnum est q̄ facilius a causis egris vincunt̄. 2m est: q2 derelinquunt̄ ſm aliqđ multū in oꝑationib⁹. ℂ Ubi nota hūc locum dupl'r exponi. vno modo vt ly. simpl'r dicat vl'r oīa egra. in his duob⁹ dictis differant a sanis multū: ⁊ eēt tolerabile ⁊ corrn̄deret illi parti. In eisdem vō vbi dixit ſm singulā egri significatū. 2º modo vt p simpliciter egra itelligāt tn̄ corpora que dicunt̄ egra simpl'r: ⁊ ista est cōis. ℂ Nota 2º. omne egrū simpl'r eē lesum sensibil'r respectu optime sani. ⁊ p ꝯñs multū: ⁊ nō tn̄ respectu optime sani: q2 semper sani: sed respectu totius latitudinis sanoꝝ simpl'r. neutra autem non sic ⁊c̄. XVIII.

Unt vō hoꝝ vtroꝝūq3 in medio neutra: ⁊ que vere dicuntur neutra ⁊ que cum latitudine quadam.

ℂ Incidēter ponit quō se habeant neutra dicēs: q̄ neutra sunt in medio horum vtroꝝūq3. s. sanorū vt multum ⁊ egroꝝ simpl'r: q2 tota latitudo neutroꝝ simpl'r imediat̄ sanis multū in vno extremo: ⁊ in alio immediat̄ egris simpl'r: ⁊ in isto medio sunt tam illa que dicunt̄ vere neutra: q2 neutra semꝑ ad nullam extremoꝝ inclinata merito distātie ab vtroq3 ⁊ illa que dicuntur neutra cum quadā latitudine: que sunt neutra multū. aliquā tn̄ declinata versus lat⁹ sanoꝝ: aut versus lat⁹ egroꝝ. ℂ Et hāc expōnē dicemus ly. que referēdo ad ly. neutra quā puto veriorē. si vō ly. que referat̄ ad ly. vtroꝝūq3. tūc dicimus q̄ neutra sunt in medio vtroꝝūq3. s. sani ⁊ egri. ⁊ illoꝝ sani ⁊ egri que sunt vere talia vt sanū semꝑ ⁊ egrū semꝑ ⁊ illoꝝ que sunt talia cū quadā latitudine. i. talia multū. naꝫ neutra simpl'r sunt vtroq3 modo in medio sanorū ⁊ egroꝝ. et per hoc datur nobis itelligi q̄ neutra sunt magis lesa q̄ sana multū. ⁊ minus lesa q̄ egra simpl'r alijs parib⁹: ⁊ ita in resistēdo causis egris. ℂ Deinde cum dicit. XIX.

Et diuiditur totius sanitatis latitudo in tres partes latitudinem habentes ⁊ ipsas multam: quarū prima quidem erit sanorum corporum. secunda vō egrorum. tertia neutrorum.

ℂ In ista pte pro declaratione dictoꝝ ponit latitudis sanitatis diuisionē cū qbusdā ꝯñtib⁹: ⁊ diuidit̄ in q̄tuor partes. ꝑ ponit diuisionē dictā. 2º ostēdit que corpa sint ex toto ex latitudine3 talē. 3º declarat que istoꝝ ab alijs facil'r discernunt̄. ⁊ que nō. 4º ponit canonē ꝯsiderādū in istis dictis oibus. ibi 2º [A qbus.] ibi 3º [Dolentia ergo.] 4º ibi [Oibus his.] ℂ Dicit ꝑmo q̄ latitudo totius sanitatis diuidit̄ in tres ptes: quaꝝ quelibet hꝫ magnā latitudinē. ꝑª pars est sanoꝝ. 2º egroꝝ. 3º neutroꝝ. ℂ Ubi nota ꝑmo q̄ ex hoc textu vult Plusq̄cōmētator egra ꝯtineri in latitudine sanitatis ⁊ neutra. ⁊ ſm ipm sunt talia simpl'r. nō vt nunc. ℂ Scđm vō Gentilē hic Gal. hoc noīe egrū: vtitur pro egrotatiuo ⁊ neutro. pro neutratiuo vt dictum fuit supra: ⁊ nō pro vero egro. quēadmodū sumpsit cum diffiniuit egrū simpl'r. ℂ Nota 2º q̄ ꝑma latitudo ad cognitionē nr̄am est sanoꝝ: q2 per eā cognoscimus alias. 2º egroꝝ que cognoscunt̄ per sana. 3º neutroꝝ que nō noscunt̄ nisi per vtrūq3 cū dicunt̄ talia respectu vtriusq3. Sed in ꝑfectione ꝑma pars latitudinis sanitatis est sanoꝝ. 2º neutrorū. 3º egroꝝ. Galenus aūt posuit ordinē haꝝ partiū modo ꝑmo. ℂ Tertio nota q̄ q2 hic loqtur de istis corporibus pro quāto hn̄t oꝑari. ideo eoꝝ diuisio dat̄ formalis penes ꝑfectionē sanitatis. ⁊ isto modo sana simpl'r sunt in extremo: ⁊ nō dat̄ diuisio latitudinis penes gradus naturarū in qbus cōsistit sanitas: q2 isto modo sanitas simpl'r esset in medio vtrūq3 habēs lapsum in vno latere versus calidū: in alio versus frigidū: ⁊ in vno versus siccū: ⁊ in alio versus humidū. ℂ Nota 4º q̄ in latitudine sanitatis hic diuisa cōtinet̄ optima sanitas semꝑ que est tēperamētū secūdi modi equalitatis: ⁊ est huius latitudinis extremū inclusiuū sicut sūma albedo cōtinet̄ in latitudine totius albedinis. nisi enim sic eēt. ista nō esset latitudo totius sanitatis cū partē extra relinquerūt: nec valet si latitudo sanitatis terminat̄ exclusiue ad egritudinē vel neutralitatē nūc que est vnum extremū latitudinis q̄ ꝓpterea debeat exclusiue terminari ad aliud extremū: vt ꝑʒ exercitatis in illi mā. ℂ Qđ aūt dicet Gal. infra illo. ꝗ. ponentibus nobis. in fine q̄ deficiētia ab optima sanitate sunt potētia diuidi in tres latitudines. est verū sequēs ex hac diuisione hic posita: q2 diuidunt̄ in sana multū. ⁊ neutra et egra: sed nō negat hic diuisam esse latitudinē sanitatis cōprehendētem ꝑinceps sanitatem optimam. XX.

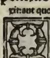
Quib⁹ deinceps sunt egrotatiua corpora lesionibus sensibilibus operationum determinata.

¶ Ostēdit que corpa sunt ex̄ hāc latitudinē dicēs: ꝙ deinceps ex̄ hāc latitudinez sunt corpa egrotātia actu: q2 fm Gētilē vere egra: sed fm Pluscħcōmētatorez egra vt nūc. determinata siue distincta a sanis lesionibus sensibilib⁹ opationū. s. respectu ppriȷ tēperamēti. ¶ Ubi nota ꝙ ista corpa sunt ex̄ latitudinez sanitatis quo ad denoiationē: sȝ nō oino quo ad pfectionē. nam nullū corpus egrū hoc modo debet denoiari sanuz: sed tñ aliqd corpus egrū est cuȝ aliq̄ sano eque pfecte dispositū: vt pȝ de tēperato ꝙ fiat effimerās. ipm. n. aliquo cholerico est melius dispositū. ¶ Sȝ nūc est difficultas de neutris: vt nūc fm Pluscħcōmētatorem: vel oino de neutris. in qua latitudine ↄtinenꝫ. Et breuiter dōm ꝙ oia talia sunt mō dicto ex̄ latitudinē sanitatis: sȝ nō sunt sensibilr lesa respectu ppriȷ tēpamēti. in opationibus sibi debitis. quare ⁊c̄. XXI.

Olentia ꝟo ⁊ quorū motiones sunt delinquētes: aut oino pierūt: manifestos hñt terminos: quecūqȝ ꝟo infirmas hñt opationes in maximis qdez discessibus facile discernūtur: fm ꝟo minores ambigua sunt: ⁊ ppter hoc fm hoc genus lesionis neutro ↄtrario participās cōsistit in illa dispositione quā ⁊ ipsam neutrā dicimus noiari.

¶ Nūc ostēdit que difficile discernunꝫ dicens: ꝙ corpora egra nūc que ipe dedit itelligi per dolēdū: ⁊ quoꝝ motiones sunt delinquētes: aut oino pierunt. s. respectu ppriȷ tēperamēti. ista manifestos hñt terminos sue cognitionis: q2 facilr cognoscunꝫ nō eē sana simplr: sed in corporibus in qb⁹ opationes sunt ifirme. i. nō ita pfecte sicut in optime sano. illa que sunt in maximis discessib⁹. i. que valde sensibiliter distant sicut egra simplr. discernunꝫ facilr. illa ꝟo que distāt fm minores discessus. v. g. sano multū sunt ambigua ad cognoscēdū. ⁊ per ↄñs difficilia: vt dictum est supra. dicit ↄtr ꝙ ppter istā cām: ꝙ ista sano multū sunt ambigua ⁊ modice valde distātia ab optime sano: sȝ egra simplr plurimū distāt. ideo illud qd fm h gen⁹ lesionis. s. nālis recessus ab optime sano neutro istorū extremorum modoꝝ participat: q2 nec modicū valde: nec multū valde ↄsistit in dispōne quā ⁊ ipaȝ vocari neutrā diximus supra in latitudīs sanitatis. ¶ Ubi nota de q̄tuor maneriēb⁹ facta eē mētionē hic. s. de egro nūc in p°. de egro simplr in 2°. de sano multum in 3°. de neutro simplr in 4°. non facit aūt mētionē de neutro nūc volēs ꝙ illud ēt sit ambiguū respectu ppriȷ tēperamēti. ¶ Scdo nota ꝙ tripl'r ↄtingit ledi opationē. aut. n. lediꝫ in q̄litate: aut in forma: aut in eēntia. i. aut augeꝫ: aut minuiꝫ vltra ↄuenientē terminū: aut corrūpiꝫ: aut pmutaꝫ a dispōne fm quā pōt inueniri in corpe nālr se hñte ⁊ dī corrūpi: aut ex toto auferꝫ. ⁊ h distinctio sumiꝫ infra de signis habitudīs toti⁹: vbi plenī⁹ declarabiꝫ ⁊ limitabiꝫ. ⁊ 3° de accidenti. ¶ Gal. igiꝫ istos tres modos tetigit in pn°: cuȝ dixit dolētia. tetigit opationis corruptionē: q2 ois dolor est actio lesa corrupte: vt infra videbitis. pmutationē in q̄litate tetigit cū dixit: q̄rū motiones sunt delinqntes: q2 diminute. ⁊ ablationē cū dixit: aut oino pierūt ⁊c̄. ¶ Nō 3° ꝙ nō ex quarūlibet opationū lesione denoiaꝫ corpus egrū: sȝ ex lesione in ↄuersatiōe humana sibi ↄsueta vel hoib⁹ ↄsueta: sicut in ciuili vita ambulandi exercēdi corpus: ⁊ cogitādi ⁊ loquēdi: ⁊ comedēdi. ⁊ siliuȝ operū vt sumiꝫ a Gal. pmo de regimine sanitatis. tales ergo opationes intellexit hic Gal. cum dixit: aut quoꝝ motiones sunt delinquentes ⁊c̄. XXII.

Omnibus his sensu diiudicatis nō fm ipsam rerum naturam. piculum enim est sempiterne passionis irrepe: id est incurrere dogma.

¶ Hic ponit canonē obſuādū in distōne latitudinū corpoꝝ ⁊ itēdit ꝙ istas distōnes sani semp a sano simplr ⁊ sani simplr a neutro: ⁊ neutri ab egro: ⁊ oiuȝ sanoꝝ ab egro vel neutro: vt nūc sibi opposito: debemus itelligere tales eē: vt sensu iudicari possint: ita ꝙ per aliqd sensibile sig⁹ possimus h discernꝫ. ¶ Iste canon pȝ. q2 aut isto modo discernimus: aut absolute fecūdū nām rei: ita ꝙ ⁊ nūqꝗ dicamus egrū vel neutrū cū est lesuȝ in opatiōib⁹ quātūcūqȝ modicū vel multū. ¶ Sed nō debemus h 2° mō: q2 tūc eēt piculuȝ ne habeamus ↄcedꝫ ꝙ nr̄m dogma. i. nr̄a doctrina medicinalis eēt sempiterne passionis: q2 eēt tm̄ egroꝝ ⁊ nō sanoꝝ: qd est falsuȝ. nā sciētia vna est ↄtrioꝝ: ⁊ magis de pfectiori. igiꝫ medicina erit magis sanoꝝ. ⁊ ↄñtia pȝ: q2 forte nullū est corpus qd nullo° sit lesum. ¶ Ex isto g̃ puto ꝙ neutrū vt nunc p aliqd sensibile signū sicut egrum vt nūc differt a sano: ⁊ ita de neutro simplr a sano simplr: sȝ in suis opationib⁹ nō sint ita lesa: vt vulgari sensu h discerni possit. ¶ Notādū g̃ Gal. in cōmēto dicere ꝙ medici speculatio nō trāscēdit sensum. ⁊ omissis multis modis intelligēdi: puto has duas ↄnes esse ↄcedēdas. ¶ p° medicus multoꝝ isensibiliū dispōnē ↄsiderat. nam de ꝟtutib⁹ ⁊ multis opatiōib⁹ vt iterioꝝ ꝟtutū aie: que nō sunt sensibiles ↄsiderat: vt pȝ. ¶ 2° ↄclusio. nullā dispōnē ↄsiderat medicus in corpe humano: nisi p aliqd sensibile signū possit in illi⁹ cognitiōez deuenire. pȝ: q2 medicus est artifex opatiuus. ⁊ ideo non ↄsiderat dispōnē corpis humani: nisi pro q̄to pōt circa illā operi: ⁊ q2 merito illi⁹ nō posset ex arte operi nisi aliqd hēet illi⁹ sensibile signuȝ: vt pȝ: q2 opatio est singulariū. itellectus aūt vlium. ¶ Ideo opȝ sensibile signū hēre: nō sic aūt opȝ nālē hēre vnū pticulare signū: aut sensibile in sua ↄsideratiōe. ¶ Nota 3° circa ptē ꝙ ex ea ↄcludi pōt nō oē corpus isensibilr lesuȝ ab itrinseco in suis opationib⁹ eē neutrū vt nūc. ¶ Et ex hoc seqꝫ. ꝙ etiā dubitare habemus ne nullū corpus eēt sanū. cū nullū videaꝫ corpus in quo nō sit aliq̄ ꝑternālis dispositio vt caloris vel alteri⁹ rei. ¶ Infero 2° ꝙ certa est latitudo nocumēti insensibilis: que reqriꝫ ad hoc vt optime sanum fiat neutrū vt nūc. ⁊ per ↄñs cuȝ nō sit minor q̄ȝ lapsus nālis qui reqriꝫ ad denominādum corpus neutrum simpliciter: sequiꝫ ꝙ omne neutrū vt nūc est impfectius dispositum sano simpliciter. XXIII.

Signa ꝟo hoꝝ que sanantur corpoꝝ ⁊ egroꝝ ⁊ sanoꝝ vt nūc existētiuȝ quātitate distātie differunt. XXIIII.

Ponentibus nobis duos extremos terminos ↄtrarios alterutrū optimā cōpositionē ⁊ nūc factā egritudinē. Cōsiderātibus ꝟo cui horuȝ sunt viciniora que pbanꝫ corpora: ppinquus eniȝ est optime cōpositioni sanū: qd ꝟo ab hac lōgius. iam ꝟo egrotāti ppinquus egruȝ: vtroꝝūqȝ ꝟo mediū equaliter ab vtroqȝ abesse apparēs neutrum erit hoc. Optime ergo cōpōnis corpis dicte sunt cognitiones. Deficiētiū ꝟo ab hac: equalia qdem numero sunt his genera: ⁊ magis ⁊ minus diuidi potētibus ⁊ separatis in tres latitudines.

¶ Hec est 2° pars capli in qua ponit in gnali signa corpoꝝ lapsoꝝ ab optime sano: dicēs ꝙ signa coꝝ que sanant corpoꝝ.i.sanoꝝ egroꝝ ꝛ neutroꝝ existentiuꝫ intelligēdo ſm Pluſq̃cōmentatorē egra ꝛ neutra simplr differūt abinuicem quātitate distātie in cōparatione ad certos terminos de qbus dicemus nūc. Ubi gra. nobis ponētibus duos extremos terminos ꝯrios: quorū alter est optima sanitas ꝛ alter est egritudo vt nūc: ꝛ nobis ꝯsiderātibus cui istoꝝ terminoꝝ sunt signa viciniora corpoꝝ que pbanť.i.de qbus volumus scire vtrū sint sana: vel egra: vel neutra modo dicto: ꝛ illud qđ ſm signa est ꝓpinquius optime sano est sanū. Illud aūt qđ est ꝓpinquius iam egrotāti.i.egro nunc est egrū simplr. Illud v° qđ est in medio ab vtroqꝫ apparēs equalr abesse. erit neutrū simplr ꝛ hoc ſm expōnem Pluſq̃cōmētatoris: sed iuxta Gētilēꝫ per egrū intelligimus egrotatiuū ꝛ per neutrū neutratiuū: vt supra dictuꝫ est. ¶ Subdit vltimo epilogādo ꝙ dicta sunt signa optime sanitatis.i.sanoꝝ: ꝛ diffinitiuū ab optima sanitate: dictuꝫ est etiā genera corpoꝝ lapsoꝝ eē equalia numero generibus optime sanitatis illis corpibus diſſōnibus potētibus diuidi in magis ꝛ minus: ꝛ separatis in tres latitudines. ¶ Nota ḡ ꝙ in sūma hec est regula cognoscendi corpora sana lapsa: qꝛ ꝯsideramus signa ab opatiōib᷒: ꝛ substāliter inherētibus. Et casib᷒ optime sani: ꝛ cōsideremus ꝙ lapsus est in eisdē naturis in qbus est sanitas: ꝛ tūc videamus in corpore lapso vtrū ſm hec signa multū appropinquat sano optime: ꝛ diceť sanum vt multū: vel multū distat sano optime ꝛ diceť egrū simplr: vel in medio quodā modo equalr apparēs ꝛ est neutrū simplr. ꝛ pꝫ hāc doctrinā hic datā multuꝫ esse gnalē. ¶ Nota 2° ꝙ optima sanitas ꝛ egritudo nūc ponunť extrema ꝯsiderāda a medico. nam si oia in latitudine sanitatis lapsa volumus ꝯsiderare in cōparatione ad extrema. nulluꝫ eoꝝ potuit eē extremū. ꝛ ideo fuit debitū ponere egritudinē nunc. que est extotā latitudinē sanitatis ꝛ sensibilr lesam. Corpa ergo sana que tātuꝫ in opationib᷒ nālīter distāt ab optime sano: quātuꝫ egrotāe actu vel nūc distat: dicunť ꝓpinqua egrotāti: quo ad impficiēdas opationes: ꝛ sunt egra simplr: qꝛ sensibiliter ab optime sano lesa. illa v° que distāt nāliter cui equalis distātia pter nām nō sufficit corpus ꝓhibere ab esse sano dicunť adhuc sana: sed vt multū: ꝛ ea que medio modo se hñt. dicunť neutra simplr. ¶ Nota 3° ꝙ pessima egritudo nūc cuꝫ sit ꝙ quolibet instāti etatis peior egritudine simplr. illi instāti etatis corrñdenti. ideo magis distat pfectionalr ab optima sanitate q̃ꝫ egritudo simpliciter. ꝛ per ꝯñs magis extrehaliter optime sanitati opponiť. ¶ Nota 4° ꝙ neutrū simplr videť equaliter abesse ab vtroqꝫ extremo.i.sano simplr ꝛ egro nūc: qꝛ nō habet ita pfectas opationes sicut sanum semꝑ ita habet imperfectas vt egruꝫ nūc. abest ergo ab vtroqꝫ equaliter per abnegationē correſpōdētie in gradu opationum: sed non equaliter quo ad perfectionalē distātiam. Nam neutruꝫ simpliciter solum insensibiliter distat a sano simpliciter. multū autē distat a pessime egro. Epilogus patet. ꝛ sic est finis secūdi tractatus. Incipit tertius. XXV.

Signa v° egri corpis simpliciter dicemus. ex his enim erūt relique due latitudines manifeste. Secūduꝫ ergo genus dictum est prius in optime compositionis oratione. secūduꝫ v° speciem nūc dicetur prius nobis diuidētibus partes.

¶ In isto tractatu 3° ponit Gal. spāliter signa egrotiꝫ tam simplr q̃ꝫ vt nūc. Et diuidiť in duas ptes: qꝛ p° ponit signa egroꝝ simpliciter. 2° vt nunc. ibi 2° [Quecūqꝫ v° in p̄senti egra.] p̄ma in duas. nam p̄mo ponit quedā gnalia signa egri simplr cōplexionalia. scđo cōpositionalia: qꝛ significātia lapsum cōpositionalē. ibi 2° [Quecūqꝫ v° ꝓpter magnitudinē.] Iterū p̄ma pars diuidiť in duas. nam primo ꝓponit quedā generalia ad ꝓpositū necessaria. scđo spāliter ad hec signa descendit. ibi [Principiū nobis.] Prima pars diuidiť in duas. p̄mo ponit intētionē ꝛ cām. 2° exequtur. ibi [Quatuor aūt sunt.] ¶ Dicit p̄mo ꝙ de cetero ponemus signa corporis simplr egri: ꝛ ratio est: quia ex illis erūt manifeste relique due latitudines.i.sanoꝝ ꝛ neutrorum multū. ¶ Dicit 2° quo ad eādem partē ꝙ de istis signis ſm genus est dictum p̄us in signis optime cōpositionis.i.optime sanitatis: sed nūc dicentur ista signa spāliter nobis diuidētibus partes prius.i.p̄us nobis ponētibus distinctionē partiū corporis humani. ¶ Primo ergo ꝯsidera ꝙ optime sanū fuit declaratū prius in gnāli. per signa sumpta a substātialr inherētibus: ꝛ ab opationibus: ꝛ a casibus. Per illa ergo iaꝫ scimus in genere qualia sunt egroruꝫ signa. in speciali aūt facilius est percipe signa egroꝝ simpliciter: qꝛ ista sunt multa. ꝛ ad manus hñda: sꝫ semꝑ sana pauca. fuit ḡ modus Gal. in ponendo signa egri simpliciter ꝯueniēs: que cum nō differētia signis sanoꝝ multum nisi quātitate distātie facile erit ꝯiecturari per ea de sano ꝛ neutro. ¶ Nota scđo ꝙ qꝛ sanitas maxime in naturis dictis ꝯsistit. diuersa aūt mēbra diuersam requirūt nām tam cōplexionalem q̃ꝫ cōpositionalē. ideo ad sigillatim declarādū signa egritudinis simplr. fuit opportunuꝫ prius diuisionem mēbroꝝ ponere. XXVI.

Quatuor aūt sunt eaꝝ hic oēs: quedā enim eaꝝ sunt principales: quedā v° ab illis exorte sunt: q̄daꝫ v° neqꝫ aliarum dñantur: neqꝫ alie dñantur earū innatas habētes virtutes ꝛ regētes eas: quedaꝫ v° ꝛ innatas simul habēt ꝛ influentes.

¶ Exequtur ꝛ diuidiť in duas. p̄mo ponit vnam diuisionē. 2° mēbra diuisionis declarat. ibi [Principia sunt.] ¶ Dicit p̄mo ꝙ quatuor sunt oēs differētie particularuꝫ corporis.i.oēs particule corporis sub quatuor generibus diuersis cōprehendūtur. ꝛ ista sunt genera: qꝛ quedaꝫ sunt principales: quedam orte a principalibus: quedaꝫ v° nec aliis dñantur: nec alie dñant illis: sed habēe tm̄ virtutes innatas regētes eas: quedā v° sunt que habēt inatas ꝛ influētes. ¶ Circa partē notādum p̄mo ꝙ Gal. volēs nobis dare notitiam mēbroꝝ inquātum egra. hoc aūt est maxime cōprehēsibile quo ad opationes. ideo posuit diuisionē ꝓposito suo ptinēteꝫ. sumptā a formali.i.virtute mēbri. nō curando mēbra diuidere in simplicia ꝛ cōposita. ¶ Nota 2° hāc diuisionē isto modo reduci ad bimēbrem. nam mēbroꝝ nostri corporis: quedā sunt p̄ncipalia: quedā non p̄ncipalia. ¶ Itē non p̄ncipaliū: quedā sunt orta a principalibus: quedaꝫ nō. ¶ Itē non ortoꝝ a p̄ncipalibus: quedā hñt virtutē innatā ea regentē tm̄. quedā hñt virtutem innatā: ꝛ cum hoc influentē. ꝛ hoc modo: lꝫ in p̄ncipali sit virtus innata ꝛ influēs ꝛ pariter in his que a p̄ncipalibus oriunť: tn̄ illa non ꝯtinētur sub quarto mēbro diuisionis qđ est tm̄ eoꝝ que nec sunt principalia: nec a p̄ncipalibus orta. ¶ Nota 3° ꝙ duobus modis possumus dicere aliqđ mēbruꝫ in nostro corpore eē p̄ncipale. vno modo: qꝛ ipm sit p̄m͛ p̄mū inter mēbra effectiuū oīum opationuꝫ. ꝛ isto modo solum cor est p̄ncipale mēbruꝫ. ¶ Uia aūt ad hoc ostēdēduꝫ facilius est ista. Supponamus ꝙ nullius opationis aiato ꝓprie aia est p̄ncipiuꝫ nisi mediāte calore naturali. hec suppositio patet ex Auic. p° p̄mi. caplo de etatibus. vbi dicit. ꝙ aia non opať sine instrō: ꝛ illud est calor

naturalis

nãlis:ꝛ idem colligit 2° ꝑmi.doc.3°.cap.3°.ꝛ ab Ari.in de causis lõgitudinis ꝛ breuitatis vite.ꝛ hoc notat expiẽtia. qꝛ remotio caloris nãlis est ablatio oium aie opationuȝ. ꝛ ex hoc sequitur ꝙ omne illud a quo pendet calor nãlis in toto corpore.est ꝑncipium effectiuũ oium opationuȝ aie: qꝛ qcqd est cã cause est cã causati in eodem genere cause. ¶ Supponit 2° cor esse ꝑmum ꝑncipiuȝ ꝯseruãdi calorẽ in toto corpore.per spũs vitalis generationeȝ.ꝛ ad totum transmissionem.hoc pȝ qꝛ in corde est maior calor qui in corpore inueniat ꝛ in fonte:ꝛ ꝑncipio calor dȝ esse fortior. ¶ Patet 2° qꝛ extincto calore in eo.in toto extinguitur. ¶ Tertio qꝛ pro eius refrigerio ꝑncipaliter ordinata est euẽtatio vt pȝ:qꝛ illa que fit per anhelitum.ꝛ illa que per pulsum ad ipm terminant ꝛ egrotãtia eius sunt ꝛ pluribꝰ talibus signis. ¶ Et ex his sequit solũ cor esse hoc modo ꝑncipale pȝ:qꝛ est ꝑncipale cũ ab ipso oium mẽbroꝝ opationes tanq̃ ꝑmo efficiẽte in genere membroꝝ depẽdet. cum ipm sit caloris nãlis oium mẽbroꝝ fons ꝛ origo. Et hoc vult Aris.in de somno.ꝛ in de cã motus aialium.ꝛ in de morte ꝛ vita.ꝛ in 3° de hystorijs.ꝛ Auerro.2° colliget.ꝛ Aui.p° ꝑmi.doctrina.6. ¶ Scdo modo dicit aliqd membrum ꝑncipale.qa ipm est per se ꝓductiuũ instri extra se alteri cõicabilis.necessario effectiue ꝯcurrẽtis ad ꝯseruationẽ indiuidui vel spẽi:ita ꝙ ad hoc vt sit ꝑncipale oportet ꝙ sit per se factiuum instri alicuius:ꝛ ꝙ illud instrm sit ꝯcurrens ipm.vel sibi sile necessario per se ꝛ effectiue ad ꝯseruationeȝ indiuidui vel speciei:ꝛ hoc modo stomachus nõ est mẽbrum ꝑncipale.lȝ sit necessariũ ad ꝯseruationẽ indiuidui:nam stomachus generat chilum:ille aũt nõ necessario ꝯcurrit effectiue ad ꝯseruationẽ indiuidui: sed mãliter.pulmo etiã ꝛ si generet tẽperamẽtuȝ in aere attracto.qđ est necessariũ ad indiuidui ꝯseruationem.tñ illud tẽperamẽtũ aeris nõ est per se ꝓductiuum salutis indiuidui.lȝ respectu eius est per accidẽs.lȝ respectu pulmonis nõ sit accidẽs:sed sit intẽtũ. Itẽ pulmo ꝛ diaphragma:lȝ nutriẽdo se generẽt partẽ sui vel que sibi silis est: necessario effectiue ꝯcurrens ad cõseruationẽ indiuidui. faciẽdo tanq̃ pars pulmonis euẽtationẽ:tñ illud non generat pulmo extra se alteri cõicabile.ꝛ sic inuenies ꝙ nulli mẽbro nisi quatuor numerãdis ꝯueniũt ꝑdicte ꝯditiones.ꝛ isto modo de ꝑncipali mẽbro loquunt medici ꝛ sũt plura vno vt ĩfra videbit.qꝛ quatuor. ¶ Nota 4° ꝙ mẽbrũ dĩ oriri a ꝑncipali altero duoꝝ modoꝝ.naȝ qdam dicũt ꝙ cum generant ꝑncipalia mẽbra quedã mã supfluit a mã gnãtionis eoꝝ.ꝛ tũc spũs gignitiuus simul cuȝ ꝑncipali genito efficit mẽbrũ.qđ dicimus ortũ a ꝑncipali.v.g. a mã gnãtionis cordis supfluit mã arterioꝝ ꝛ spũs gignitiuus facto corde simul cuȝ corde efficit arterias.ita ꝙ arterie h̃ modo oriunt a corde mãliter ꝛ effectiue.ꝛ isto modo dicunt aliqua mẽbra eẽ orta a ꝑncipalibus. ¶ Alij vo dicũt spũm gignitiuuȝ per virtutẽ informatiuã vnũqđq̃ mẽbrum corporis generare alijs mẽbris nõ ꝯcurrẽtibus ad alioꝝ gnãtioneȝ.nam cum hic spũs sufficiat ad cordis gnãtionẽ nobilioris extitis nõ erit opportunũ cũ eo aliđ ꝯcurrere ad gnãtionẽ ignobilioꝝ. ¶ Dicũt 2° mãm gnãtionis cordis nõ subijci forme alioꝝ mẽbroꝝ que generãtur.cuȝ fatuũ sit dicere corrũpi partẽ vt ex ista generent arterie. ¶ Ex quo inferũt nõ ideo dici apud medicũ aliqđ mẽbrũ oriri ab alio:qꝛ ab eo effectiue ꝓducat vel fuerit ꝓductuȝ.aut qꝛ ex eo fuerit ab initio mãliter gnãtum. ¶ Dicũt 3° metaphorice illud mẽbrũ dici ortũ a ꝑncipali apud medicuȝ:qđ terminat imediate ad ꝑncipale:ꝛ est mãliter ꝑncipali subordinatum pro deferẽdo instro ab eo facto qđ est necessariũ ad indiuidui vel spẽi ꝯseruationẽ. ¶ Ex quo pȝ ꝙ sola mẽbra seruiẽtia ꝑncipalibus seruitute delatoria sunt hoc modo orta a principalibus.ꝛ ille modus est facilior.ꝛ hoc modo facile videbit infra quo modo nerui a cerebro:ꝛ vene ab epate oriant. ¶ Nota 5° ꝙ per virtutẽ in hoc loco nõ intelligimus ipam aiaȝ. ¶ Nã hoc modo in omni mẽbro sunt oẽs ṽtutes.cum aia sit tota in qualibet pte corporis humani vt nũc supponit. Sed sumit hoc nomẽ ṽtus pro tẽperamẽto per qđ aia est opatiua.ꝛ tot sunt ṽtutes quot sunt hõ diuersa tẽperamenta. ¶ Ponunt aũt ṽtutum tria genera.s.ṽtutes vitales aiales ꝛ nãles. Nãles aũt sunt duoꝝ modoꝝ.quedã.n.est ordinata ad spẽi ꝯseruationẽ ꝑncipalr vt gnãtiua.quedã ad ꝯseruationẽ indiuidui vt nutritiua cuȝ seruiẽtibꝰ. ¶ Uitalis aũt est gnãtiua spũs ꝛ motiua instroꝝ eius motu dilatationis ꝛ ꝯstrictionis: vt ostẽdit p° ꝑmi. ¶ Aialis aũt est ṽtus cognoscitiua ꝛ motiua. ¶ Istaꝝ ergo ṽtutũ vnaqueq̃ in alijs mẽbris a ꝑncipalibus ꝯseruat per influxuȝ ꝑncipalis mẽbri. Naȝ visiua in oculo ꝯseruat per cerebri influxũ.quo cessante nõ est in eo ṽtus illa. Uitalis per influxũ a corde.ꝛ nãlis per influxũ epatis. Et ideo q̃daȝ modo q̃libet istaꝝ ṽtutũ in mẽbris alijs a ꝑncipali posset dici influẽs q̃si ab alio ĩtus fluens.tñ stricte ṽtus dĩ influẽs que est ab alio depẽdẽs.ꝛ nec ipa nec sibi silis est necessaria ad vitã mẽbri.v.g.ṽtus motiua ꝛ sensitiua. Nam mẽbrũ paralyticũ ꝑdidit illã ṽtutẽ ꝛ tñ est viuũ.ꝛ ita oculus post oppilationẽ nerui optici ꝑdidit visiuaȝ ꝛ viuit. Et h̃ modo ĩpossibile est mẽbrũ sine nãli ꝛ vitali viuere.quia vsq̃ ad h̃ viuit aial q̃diu est potẽs suscipe alimẽtũ. Et 2° de aia viuere:ꝓpter hoc ꝑncipiũ.s.vegetatiuã ṽtutẽ inest oibus. Et ita etiã duobꝰ modis dicimus aliquã ṽtutẽ innatam.vno modo large:qꝛ ꝯueniẽteȝ ꝛ cõnaturalẽ mẽbro.ꝛ isto modo ṽtus aialis est inata. ¶ Scdo dicit ṽtus inata stricte.qꝛ cõnãlis ꝛ necessaria ad vitã ꝛ eẽ mẽbri.ꝛ h̃ modo aialis ṽtus nõ est inata:sed bene nãlis ꝛ vitalis. ¶ Et ideo ista mẽbra in qbꝰ ṽtus nõ inuenit sensitiua nec motiua dicunt hẽe virtutẽ innatã tñ.qꝛ nõ habẽt influẽteȝ stricte. ¶ Mẽbra autẽ que nutriunt ꝛ cum hoc hñt sensum ꝛ motũ.hñt innatã ꝛ influẽteȝ. Ita ꝙ mẽbra que hñt ṽtutẽ innatã dicunt regẽtia seipsa.qꝛ regimen vite qđ fit in illis nõ est nisi per ṽtutẽ innatã.ꝛ dicunt nõ dñari alijs qꝛ non ꝓbent alijs mẽbris aliquam de istis ṽtutibus:nec alia dñantur eis.nõ quia nullũ mẽbrum sit eis principiũ essendi ꝛ operãdi. ¶ Nã iuxta supius dicta cor est oibus mẽbris causa vite ꝛ opationũ. ¶ Sed qa a nullo mẽbro recipiũt virtutẽ ꝓter innataȝ his oibus collectis patet totius diuisionis intellectus. ¶ Ultimo notãdum ꝙ apud quosdã tẽperamentũ per qđ aia suas nãles ꝛ vitales exercet opationes cõnascit mẽbro.ꝛ non fit ꝑmo in eo ab alio ꝑncipali mẽbro.ꝛ illud tẽperamentũ si ꝯseruaret sufficeret ad opationes istarũ virtutũ. ¶ Et si posset sine epatis influxu ꝯseruari nõ oporteret epar influere ad hoc vt mẽbrũ nutriret. Reqrit aũt epatis influxus ad talẽ tẽperamentũ ꝯseruãdũ.ꝛ ideo põt notabili tẽpore opari mẽbrũ opa nãlia post remotioneȝ influxus epatis. ¶ In virtute aũt aiali nõ est ita qꝛ cum cõplone que oculo ꝯnascit deducto influxu cerebri nõ sufficit oculus videre.ꝛ ideo visiuam virtutẽ nõ recipit ꝑmo a generatiõe imediate:sed a cerebro.ꝛ ideo pendet ab illo sicut splendor. Et ꝓpterea reqrit ꝯtinuũ influxũ mẽbrũ aiatũ.i.qđ habet virtutem aialeȝ.ad hoc vt sufficiat opari.ꝛ apud istos patet dici ꝙ virtus nãlis est innata.i.intus in mẽbro a ꝑncipio sui esse cõnata:ꝛ nõ sic virtus aialis in istis mẽbris nõ principalibus.ꝛ hoc videtur voluisse Gal.primo de interioribus. capło vltimo. ¶ Alij vo dicũt epar influere ab initio:aut postea membris virtuteȝ naturalẽ ꝛ cerebrũ influere ab initio.aut postea animalẽ:ita ꝙ vtraq̃ istarum virtutuȝ pendet in mẽbris nõ principalibus ab epate vel cerebro. ¶ Sed causa quare nãlis ꝛ vitalis dicitur innata est illa

quã diximus supra.q2 est virtus ad esse mẽbri ⁊ vitã eiꝰ necessaria.nõ sic aũt aialis vt predicit̃.⁊ hoc videt̃ sensisse Auicenna ꝑma ꝑmi.capitulo de mẽbris vbi dixit.Sed dz credere.s.medicus ꝙ hec ṽtus.s.nãlis ad ipz.s.mẽbrũ nõ ꝓfluit nisi ab epate.Nã si iter ea via clauderet̃ ⁊ os nutrimẽtũ hẽret aptũ eius actio destrueret̃ queadmodũ fit in sensu ⁊ motu cũ neruus q ꝓuenit a cerebro ꝯstringit̃. ¶ Quidam aũt volunt cõcordare iter istos.⁊ dicũt Gal. velle ꝙ hec virtus a ꝑncipio detur a generante:⁊ non est necessarius influxus nisi ꝓ cõseruatione eius. Et quãtuz ad cõseruari vult ꝙ pendet ab epate.⁊ cũ Auicenna dixit ꝙ hec ṽtus nõ ꝓfluit nisi ab epate:nõ fuit eius intẽtio ꝙ ꝓducat̃ virtus in alijs mẽbris.sed ꝙ ibi ꝯseruat̃.nec vult omnimodam similitudinẽ inter hãc ṽtutẽ ⁊ aialẽ:sz quãdam.sed puto vnũquẽqz de istis modis defendi posse.

Sed tunc est dubitatio apud primũ modũ quare natura vnam istaꝝ virtutũ fecit mẽbro cõnatam ⁊ fixam in eo.s.nãlem ⁊ nõ aialem:cum aialis etiã sit ad salutem necessaria.vt hz videri scðo de aia. Hic dicit̃ ꝙ aia vt nutritiua debet esse ꝯtinue in actu 2°. vsqz enim ad hoc saluant̃ aiata:quousqz possunt suscipere alimẽtũ:nec fatigat̃ in opere nãlis virtus.imo vigorat̃ cũ per illã restauret̃ deperditũ:⁊ cã hoꝝ est q2 resolutio humidi mẽbroꝝ est quasi cõtinua.⁊ ideo nõ est aliqua nãlis cessatio a nutritione ⁊ digestione.Sed ṽtus aialis hẽt opa in qbꝰ cõtinue ṽtus debilitat̃.⁊ ideo fuit oppoꝛtunuz aliqñ ab illo ope vacare vt sumit̃ ꝑ de somno.talis aũt vacatio fit ꝑ retractionẽ spirituũ a mẽbris ad ꝑncipiũ.vt ĝ hoc faciliter fieret fuit oppoꝛtunũ illã ṽtutẽ eẽ depẽdẽtẽ.

Secundo cadit difficultas suppositio ꝙ in oculo sit spiritus visiuꝰ sufficiẽtis quãtitatis ⁊ qualitatis:⁊ fiat oppilatio in neruo optico ita ꝙ spiritus remaneat in oculo.sed cerebrũ amplius influere nõ sufficiat verũ post illud fiat visio.¶ Hic dicit̃ a qbusdã ꝙ sic.Nã ibi remanebit sufficiẽs organi dispositio ad vidẽdũ durabit tñ modicũ.q2 ille spũs cito extraneabit̃ dissolueturqz.¶ Alij dicunt ꝙ nõ:q2 vltra spiritũ ⁊ cerebrũ multiplicat vnã qualitatẽ spũalẽ ad moduz luminis que subito deficit posita oppilatione.⁊ iõ non obstante ꝙ spiritus remaneret ista qualitas non remaneret.mõ ista qualitas est illa que ꝑncipaliter facit videre posse.

Sed tertia difficultas est de nutritiua verũ stante oppilatione inter epar ⁊ membrũ stãte sufficienti nutrimẽto nutriret̃ mẽbrum.Et cõmuniter dicant oẽs ꝙ sic notabili tꝑe quousqz spiritus nãlis remaneret.vel quousqz cõplexio ꝯtenta a principio corrumperet̃.Et in istis experientia nõ potest docere iõ ꝑncipia sũt ambigua ⁊ ꝯclones ꝓ vtroqz modo probabiles.

Quarto dubitatur ꝓpter dicta Galeni in illo caplo vltimo primi de interiorib' quõ stat mẽbrũ aiatũ eẽ sanũ:⁊ eiꝰ actionẽ pati:⁊ in nãli nõ stat.Et hic ꝑ mẽbrũ aiatũ itelligimꝰ mẽbꝝ qð hz ṽtutẽ sensus vel motus:⁊ ꝑ nãle mẽbrũ qð hz ṽtutẽ nutritiuã. ¶ Dr̃ ꝙ mẽbrũ aiatũ tꝑe somni est sanũ.nullo aũt stãte nocumẽto in eo intrinsece qð ad suã sanitatẽ reqrit̃ stat ipz nõ posse opari sentiẽdo ꝑ defectũ influxus cerebri.⁊ tũc mẽbrũ erit sanũ ꝓut opponit̃ ĝ per essentiã ⁊ actio erit lesa.In nãli aũt opatione nõ cõtingit mẽbruz ĩpediri stãte obiecto trãsmutabili nisi sit egrũ ꝑ essentiã: q2 sit defectus in aliq̃ nãr de reqsitis ad suam sanitatem:⁊ nõ plus vult ibi Galenus.¶ Deinde cũ dicit. XXVII.

PRincipalia igitur sunt coꝛ cerebrum: epar ⁊ testiculi.

¶ Exequitur mẽbra diuisionis declarando.⁊ diuidit̃ in duas.Primo facit qð dicitur.Secũdo remouet dubitationẽ ibi[Capilloꝝ.] Prima in q̃tuor ꝑm quatuoꝛ membra diuisiõis.ibi scða[Ab illis ṽo exorta.]ibi tertia[Ipa ṽo.]ibi q̃rta[Alie ṽo oẽs ⁊c.] ¶ Dicit ꝑ ꝙ principia.i.ꝑncipalia mẽbra sunt quatuoꝛ coꝛ cerebruz epar ⁊ testiculi.Et in hac parte declaranda memoranduz illud qð dicitur in precedente ꝙ duobꝰ modis dicit̃ mẽbrũ principale.vno mõ ꝓ illo membro qð ꝑmo in genere mẽbroꝝ est causa oium operatonũ corpis.⁊ isto mõ vnicũ est.i.coꝛ. Secundo modo sumitur ꝓ omni mẽbro qð ꝑ suũ temperamentũ est ꝓductiuum instrumentũ extra se alteri cõmunicabilis ꝑ se necessario actiue cõcurrentis ad cõseruationẽ idiuidui vel speciei.⁊ isto modo sunt ista quatuoꝛ.s.dicta.¶ Nota 2° ꝓ iuuenibus tale ꝑncipiuz a corde genitum esse spũm vitalẽ.⁊ a cerebro spiritũ aialẽ. aut saltẽ tẽperamentũ:per qð dicit̃ aialis.ab epate nãlez spiritũ aut tẽperamentũ ꝑ qð dicit̃ spũs naturalis. A testiculis spiritus gignitiuus:aut tale temperamentũ ꝑ qð dicitur spiritus gignitiuus.⁊ nullum est aliud membrum qð tale temperamentum vel tale instrumentum generet. ¶ Nota 3° de testiculis esse differentia inter Gal.⁊ Ar. nã Ar.in cõmento de hysto.animalium.⁊ ꝑmo de generatione animaliũ voluit testiculos non esse generationi necessarios.Sed hanc controuersiã disputabo infra Deo duce.Quomodo ṽo defendi possit ꝙ coꝛ nõ est operationuz animaliũ alioꝝ mẽbroꝝ ⁊ nãliũ ꝑncipiũ ꝑ se effectiuum. dixi ꝑma ꝑmi.doctrina sexta.ibi vide. XXVIII.

AB illis ṽo exorta sunt:⁊ illis famulãtur nerui quidem ⁊ spinalis medulla cerebro:cordi ṽo arterie: vene epati: seminalia vasa testiculis.

¶ Enumerat orta a principalibꝰ.⁊ sunt spinalis medulla ⁊ nerui a cerebro.arterie a corde.vene ab epate.⁊ vasa seminaria a testiculis.⁊ hec mẽbra illis ꝑncipalibus a qbꝰ sũt orta famulant̃.Ubi ẽt memorãdũ ꝙ de ortu mẽbrorum a ꝑncipalibꝰ sũt duo modi dicẽdi.⁊ penes modũ 2m ꝙ illud dicat̃ ortum a principali qð ad ipsuz terminat̃.⁊ sibi specialiter subordinatur ⁊ naturaliter subordinat̃ ad deferendũ instrumentũ necessario effectiue cõcurrẽs ad cõseruationem indiuidui vel speciei.pz ꝙ nerui oriunt̃ a cerebro cum ad ipsum saltẽ aliqui terminent̃ imediate.alij ṽo mediãte nucha.¶ Nucha etiã a cerebro oritur cũ ad ipsum terminetur imediate ⁊ ordinent̃ etiam principaliter nerui ⁊ nucha ad delationẽ spiritus animalis.⁊ ita arteria adoꝛti oritur a corde simili de causa.⁊ vene ab epate cum sint ad spũz nãlẽ ⁊ sanguinẽ ab epate deferẽdũ ordinate. Et vasa seminaria q̃ testiculos sequunt̃ ⁊ oriunt̃ similiter ab eis.ordinata in delationẽ spũs gignitiui ad matricem. ¶ Nota scðo ꝙ ꝑm hũc modũ arteria venalis nõ dr̃ orta a corde:cum nõ sit ordinata ad spũs vitalis delationem. ¶ Nec vasa spmatica ante testiculos existẽtia. Seruiũt eniz ꝑpatoria seruitute testiculis non delatoria. ¶ Quid aũt sint oia ista mẽbra ⁊ vnũqðqz istoꝝ ꝑtinet iferiꝰ alijs locis dicere.⁊ de eoꝝ ortu disputare:quare ⁊c. XXIX.

IPsa ṽo seipsa regũt cartilago:ossiuz cõiunctio:membrana: glandula:pinguedo:caro.

¶ Enumerat mẽbra habẽtia ṽtutẽ inatã tñ. Et dicit ꝙ membra seipsa regẽtia sunt os.cartilago.ossiũ coniunctio.i.ligamẽtũ.mẽbrana.i.panniculus.glãdula pinguedo ⁊ caro.¶ Ubi ꝑmo nota quare dicant̃ seipsa regẽtia:q2 eis nõ est opus ṽtus q̃ ꝓprie vocet̃ ifluẽs ab alio:sz tñ ṽtus q̃ est inata ad aliquẽ sensuz supius positũ.¶ Nota 2° ꝙ panniculoꝝ qdã sũt facti ad tegẽdũ tñ.⁊ isti nõ sentiunt vt sũt qdã panniculi a ligamẽtis orti ossa cooperientes

tes. Quidā āt ad tegēdū ꝛ sensuꝫ pbēdū sic pānicalus epa tis ꝛ pulmonis. ꝛ illi sentiunt. Modo Galenus intelligit de pmis ꝙ sunt mēbra habētia vtutē innatā tm̄. ¶ Nota 3° ꝙ caro glādosa in inguinib⁹ ꝛ sub ascellis reperta nullū hꝫ sensuꝫ. ꝛ ideo iter hec mēbra cōnumeraṫ. ¶ Nota 4° ꝙ ex hoc loco colligiṫ pinguedinē esse aiatum mēbrū ad mētē Gal. ꝛ hic loqṫ cōiter de axungia ꝛ lardone. ¶ Nō 5° ꝙ hic p carnē simplicē: qđ dr̄ in antiqua trāslatione. intelligim⁹ carnē sine neruo vt est caro quorūdā iteriorū. s. pulmonis ꝛ renū. ¶ Epatis aūt caro etsi nō sentiat: tn̄ ga est mēbrū pncipale iuxta Galeni sūmā: iō nō est hic cōnumerāda. ¶ Nō vltimo ꝙ lꝫ Hali. dicat hic hec mēbra iō dici seipsa regere. ga medicus nō pcipit sensu arteriā. aut neruuꝫ aut venam ad ea ptendi. eo ꝙ medici speculatio nō trāscēdit sensum. tamen veritas non est ita: sed causa est quam diximus. XXX.

Lie vo omnes partes cōmune his habentes ad suiipsius regimen arterijs. ꝛ venis ꝛ neruis indigent.

¶ Enumerat ɔ̄cta in vltimo mēbro diuisionis dicēs: ꝙ alie oēs particule a predictis habētes eōe cuꝫ pdictis. ga habēt virtutē inatā. vltra h̄ hn̄t vtutē isfluētē. ꝛ iō indigent arterijs ꝛ neruis ꝛ venis. Uenis quidē ꝛ arterijs p cōseruatione vtutis inate: ꝛ neruis vt ad eas deferaṫ vtus q̄ vere est isfluēs: vt sunt musculi ꝛ alie manerie carnis ꝛ chorde. Et iste sunt q̄ habētia vtutē inatā ꝛ isfluētē habendā indigēt neruis: q a cerebro deferūt hāc vtutē. vt ostendit Galenus in libello de motib⁹ liqdis. vtrū aūt musculi habeant primo virtutem mouendi. aut nerui videbitur infra de totius habitudine. XXXI.

Apillorum vo ꝛ vnguium neqꝫ regimen est aliqđ sed generatio sola.

¶ Remouet dubitationeꝫ ꝛ duo facit. Pmo hoc. scđo epilogādo circa p̄sens capitulū ponit cōtinuationē ad sequēs. ibi [Hec gdem.] ¶ Dicit pmo ꝙ nullū est regimen capilloꝝ vel vnguiuꝫ: sꝫ sola generatio. ¶ Nō pmo ꝙ p regimē itelligim⁹ opa vite vel alicuius vtutis aie. mō ga nec capilli nec vngues sunt ptes aiate. ideo dixit ꝙ eoꝝ nullū est regimen. Etiaꝫ p h̄ respondeṫ si aliqs querat sub quo istoꝝ mēbroꝝ diuisionis posite cōtineṅt. dico ꝙ sub nullo: ga nō sunt membra. ¶ Nota 2° ꝙ pilus dr̄ a pelle. ga de ea nasciṫ. ꝛ capillus q̄si capitis pilus. vt vult Isidorus vndecimo etymologiaꝝ. Est aūt pilus descriptiue corpus ex fumo adusto genitū p poros cutis egrediēs ꝛ in longū ptensum. ¶ Nō 3° ꝙ a tertia digestiōe plures supfluitates resecanṫ. Pmo eniꝫ resecaṫ ps vaporosa hūmida subtilis q̄ sui subtilitate i poros cutis nō figiṫ. Scđo ps ignea subtilis. Tertio ps feculēta terrestris lutosa q̄ nō multa pticipat tenacitate. Et ista est q̄ remanet adherēs cuti ꝛ est sordities. Quarta est exhalatio adusta tenacitate multa pticipās. ꝛ ista ē talis ꝙ ad cutē a calore nāli expelliṫ. ꝛ cū ibi i poris fuerit cutis frigiditate ꝛ mēbroꝝ adiacentiū ꝛ aeris coagulatur. ꝛ in pilū ɔuertiṫ. ꝛ hec est mā gnōnis pili. ¶ Sūt aūt piloꝝ iuuamēta. vnū cōe vt corpus ab adusta mā mundificeṫ s̄m Auerro. scđo colliget. ga in pilis est virtus attrahendi illā. Quedā sunt ppria vt pili capitis ad tutelam: ꝛ similiter superciliorum ꝛ palpebrarū. quedā ad decorem vt barbe. Aliq plurimum ex necessitate materie nō ex intētione nature agentis sicut ascellarum ꝛ inguinum. Unguium autem materia est grossa ꝛc̄. nō ita adusta sicut pilorum ꝛ iuuamenta sunt duo. vnū cōmune ad conseruationem extremitatum digitorum. sicut ferrum poniṫ in capite lancee. S̄m proprium vnguibus manuum vt iuuēt ad colligendū parua subtilia ꝛ cetera. XXXII.

Ec gdem partium sunt differentie: signa vo vniuscuiusqꝫ crascos: deinceps

¶ Epilogat ꝛ pꝫ gd dicat ponendo etiam cōtinuationem ad sequentia. XXXIII.

Rincipium aūt a cerebro nobis faciētibus. Sunt enim quinque innata genera cognitionum eius. Primū gdē toti⁹ capitis dispositio. scđm vo sensibilium operationum virtus vel vitium. tertiuꝫ operatiuorum. quartum principalium. ꝛ quintū nālium. Aliud est genus in his oibus generib⁹ ab his q̄ extrinsecus ei accidunt alteratio.

¶ In hac pte Galenus spālr ponit signa egri corpis simpliciter. Et diuidiṫ in duas. Primo ponit signa talis corpis s̄m mēbra pncipalia. Scđo signa cōplexionis mēbroruꝫ habentiū vtutē inatā ꝛ influētē. ibi 2° [Totius vo.] Pma in q̄tuor. Pmo ponit signa cerebri. Scđo cordis. Tertio epatis. Quarto testiculoꝝ. 2° ibi [De cordis crasibus.] ibi 3° [Epatis calidi.] ibi 4° [Testiculoꝝ vo.] Prima in tres. Primo ponit in generali significantia bonitatē aut maliciā. Scđo spālr signa cōplexionū cerebri tā tēperatoꝝ q̄ distēpatoꝝ. 3° ponit signa cōplexionū vnius ortoꝝ a cerebro iproprie. s. oculoꝝ. 2° ibi [Nā si eucraton.] 3° ibi [Quicūqꝫ q̄ tangētibus.] p̄sens capitulū diuidiṫ in duas partes. p̄ ɔtinuādo dicēda cū dictis ponit genera significationū dispositionū cerebri. secūdo exeqṫ p illa genera significando. ibi [Totius gdē.] ¶ Dicit pmo. dictū est ante ꝙ nos ponemus signa vniuscuiusqꝫ cōplexionis. dico q̄ hec nos facturos nobis ponētib⁹ pn̄ cerebro. ¶ Dicit scđo ꝙ genera significationū sup cerebri dispōnes innata nobis sunt gnque. s. totius capitis dispositio pm̄. 2m̄ est vtus ꝛ vitiū opationū sensibiliū. s. exterioꝝ. tertiū est vtus ꝛ vitiū opationū motiuaꝝ volūtariarū. q̄rtū est virtus ꝛ vitium opationū pncipaliū cerebri id est sensuuꝫ interioꝝ. pp q̄s opatiōes cerebrū pncipalr est factū. gntū est vtus ꝛ vitiū opationū nālium ꝛc̄. ¶ Dicit tertio ꝙ preter ista gnque est vnū gen⁹: cū his oib⁹ dictis. qđ nō est inatū. s. alteratio a causis: q̄ extrinsecus accidunt. ¶ Ubi nota illa dici gnā significationū innata q̄ sumunṫ ab illis q̄ nālr intra corp⁹ humanū inueniunṫ ab itrinseco. Illud vo dr̄ nō inatū qđ nō ineniṫ ab itrinseco in humano corpe. sꝫ ab itrinseco: vt alteratio ab extrinsecis. ¶ Notādū scđo ꝙ ista ꝛ si ponātur gnque gnā: sup⁹ aūt dictū sit eē tria gnā signoꝝ optime sanitatis ꝛ lapsuū: hec nō repugnant. ga ista gnque ad illa tria reducanṫ. ¶ Nā oia aut sunt signa sumpta a substātialr inherentib⁹: aut ab operationib⁹: aut casib⁹. vt pꝫ sigillatim ɔsideranti. ꝛ pcipue sumēdo casuꝫ nō soluꝫ pro effectu sanitatis vel egritudis merito. sꝫ sumēdo p q̄libet casualr vel p accñs cū sanitate. vt i plurib⁹ iuēto vt supra illo loco dicebaṫ. ¶ Nō 3° ꝙ opationes sensitiue ꝛ motiue ꝛ si nō imediate fiāt a cerebro: tn̄ ga pēdent ab eo mediate. iō p eas possum⁹ aliqualr sup eo significare lꝫ debiliter. ¶ Nō 4° ꝙ lꝫ opōnes pncipales cerebri nō sint sensibiles. tn̄ q: illas opationes sequunṫ alie sensibiles. iō p alias iudicem⁹ de opationib⁹ pncipalib⁹. ꝛ p istas de cerebri dispōne. ¶ Nō 5° ꝙ ista opatio merito cui⁹ cerebrum dr̄ pncipale mēbꝝ est spūs aialis ex vitali generat⁹. ꝛ non cogitatio vel memoria. ¶ Et iō seqṫ ꝙ opatio p quaꝫ cerebrū dr̄ pncipale mēbrū nō est opatio pncipalis eius.

Hic restant duo vidēda. pmū gd sit cerebꝝ: ꝛ q̄o ab eo sensitiue ꝛ motiue opationes dependēt. 2° cui⁹ cōplonis in genere mēbroꝝ sit ipm. ¶ Cerebꝝ vo describiṫ a Cōciliatore differētia. 24. sic: cerebꝝ

est sicut medulla capitis in supremo corporis sita: trib' aut quattuor ventriculis intercisa: duabus miringis velata sensus et motus organice initiativa. Et dicitur primo sicut medulla quia cum ea habet quandam similitudinem. Nam est album et lene et pingue. et in concavitate ossium sicut illa. Tamen cerebrum non est medulla cum ipsa sit nutrimentum ossi preparatum: cerebrum autem non. Et cum ipsa non sit vivens. cerebrum autem vivit. In supremo vero corporis sita ponitur ut distinguatur a nucha. et quia ille est locus per quem aliqualiter notificatur. ¶ Trib' autem ventriculis intercidit: in quorum primo fiunt sensus communis et phantasia. In secundo cogitativa. In tertio reservativa sive memoria. Sed quia primus ventriculus est secundum longitudinem capitis in duo divisus. ideo dixit aut quattuor. et addit sensus et motus organice initiativa. ¶ Nam ad cerebrum a corde transmittitur spiritus vitalis qui in cerebro convertitur ad spiritum animalem. et postea ad membra sensitiva et motiva transmittitur: et prebet illis vim sentiendi et movendi. et cum retrahitur tollitur virtus illa ut per partem prius dictum est supra. Hoc ergo modo cerebrum est initiativum sensus et motus. sed quia secundum Conciliatorem hoc facit tanquam cordis instrumentum vel organum. ideo dicit organice et non principaliter initiativum. ¶ De complexione vero cerebri nota quod in cerebro primo consideramus complexionem innatam consurgentem merito proportionis miscibilium in eo. secundo innatam actuatam per influentem que est et merito elementorum et merito influxus cordis et epatis transmittentium ad cerebrum spiritum naturalem et vitalem. tertio complexionem in eo provenientem merito predictorum. et cum hoc ratione vaporum et fumorum ad ipsum elevatorum. ¶ Circa primum ad complexionem innatam quidam dicunt cerebrum esse frigide et sicce complexionis. Quod sit frigide consentiunt omnes. quod sit siccum arguitur: quia in eo est dominium elementi terre super aquam quod potest patere in decoctione in qua plurimum ex eo terreum remanet dissoluto aqueo. Idem videtur ex intentione Aristo. 2° de partib' animalium. tractatu 2° capitulo 2°. ¶ Alii vero dicunt et quo ad hanc complexionem cerebrum esse humidum: quod sic arguunt. cerebrum est humidum quantum ad complexionem innatam actuatam per influentem. ergo et etiam quantum ad innatam. tenet consequentia. quia per influentem magis videtur exiccari caliditate spirituum quam humectari.

¶ Ego autem quo ad illud puto primam positionem esse probabilem et concedendum esse spiritus esse humidiores cerebro aerea humiditate: et sic cerebrum humectare. ¶ Non tamen quod non intelligitur prima positio hoc modo quod cerebrum quo ad complexionem innatam sit siccius cute. nam cutis est terrestrior cerebro: sed voluit quod capiatur cute secundum complexionem secundum quam est medium generis que complexio est innata actuata per influentem ut potest colligi prima primi. capitulo de complexionib'. et 2° complexionum capitulo primo. tunc cerebrum quo ad innatam complexionem est siccius quam cutis quo ad dictam. et sic cerebrum quo ad illam complexionem est siccum. et hoc patet quia dominatur terra respectu aliorum elementorum quo ad molem. ¶ Quantum vero ad secundam complexionem. s. innatam actuatam per influentem cerebrum ab omnib' ponitur frigidum et humidum nisi ab Isaac qui in dietis universalibus. capitulo. 16. dixit ipsum naturaliter calidum et accidentaliter frigidum. et ita in dietis particularibus capitulo de cerebro. ¶ Moventur autem isti pluribus rationibus. primo quia cerebrum est mollis substantie et ad ipsum plurimum fortes mot' terminantur. ergo nisi esset frigidum nimis dissolveretur. sed natura non deficit in necessariis. ergo fecit ipsum frigidum. ¶ Secundo quia cerebrum est primum et causa somni ut sumitur primo de somno et non nisi per frigiditatem. ¶ Tertio quia vapores a corpore ad cerebrum ascendentes ibi infrigidantur sicut vapor mundi in media regione aeris: quod non fieret nisi esset frigidum. ¶ Quarto quia est membrum ex toto exsangue: ut docet experientia. ¶ Quinto quia nutritur sanguine flegmatico et unumquodque membrum assimilatur secundum complexionem naturalem ei ex quo nutritur.

¶ Cause autem propter quas cerebrum sit frigidum communiter ponuntur quattuor. una ad temperandum cordis caliditatem et epatis. 2° ad clarificandum spiritus ut inde spirituum operationes cognoscitive meliores fiant: quod non potest fieri in membro calido. cum calidi sit fumos elevare turbidos. Tertia ne humiditates eius effluant in membra sensitiva sicut oculos et aures. Quarta ut sui frigiditate somnum inducat.

Sed est tunc difficultas utrum cerebrum quo ad hanc secundam mensuram sit magis frigidum quam humidum. ¶ Et videtur quod sit magis frigidum. quia secundum Aristo. est frigidissima particularum omnium. primo de somno. et ex modo loquendi Avic. prima primi cum dixit hominem esse propinquum equalitati certe ex coalteratione membrorum suorum. s. calidorum sicut cordis: frigidorum sicut cerebrum: humidorum sicut epar. Videtur ergo velle cerebrum esse magis frigidum quam humidum. ¶ Oppositum autem videtur mens Galeni in secundo de complexionibus. Et Avi. prima primi. capitulo de complexionibus membrorum. et Hali. primo theorice. nam connumerando membra frigida ponunt cerebrum cuti satis propinquum. sed in humiditate distantius. ¶ Communis responsio est quod cerebrum est magis humidum quam frigidum. et huius causam esse quia per spiritus et fumos ad ipsum venientes magis calefit quam exiccatur etc. XXXIIII.

Totius quidem capitis dispositio ex magnitudine et figura eius et capillorum accipitur.

¶ Exequitur et dividitur in tres partes. Primo ponit signa sumpta a totius capitis dispositione interserendo sumpta a virtute et vitio tam motivarum quam animalium operationum. In secunda ponit signa sumpta a virtute et vitio principalium. In tertia ostendit quomodo per alia duo genera intendat docere significare. Et hoc ibi [Ad hunc mihi.] Prima in duas. Primo ostendit que res sunt intelligende per totius capitis dispositionem. Secundo docet significare. ibi [Parvum vero.] ¶ Dicit primo quod totius capitis dispositio accipitur hic pro eo quod percipitur de magnitudine et figura eius et capillorum dispositione. ¶ Ubi nota quod cum istis connumerando sunt color faciei et qualitas coloris vel aliarum qualitatum tactu perceptibilium. De istis enim infra loquetur: et tamen non videntur ad aliud genus reduci quam ad dispositionem totius capitis. ¶ Nota secundo quod licet numerus et situs sint nature compositionales quo ad totum considerande: tamen quia in eis raro accidit defectus. ideo de illis non fecit mentionem. ¶ Nota 3° per magnitudinem hic intelligi quantitatem que est gen' ad magnitudinem et parvitatem et mediocritatem. ¶ Ista autem omnia dicuntur capitis dispositio. utendo vocabulo dispositionis large ad modum medicorum pro omni per quod aliquid dicitur aliquale et non stricte pro parte primi generis predicamenti qualitatis etc. XXXV.

Parvum vero caput prave compositionis cerebri proprium est signum.

¶ Nunc docet significare primo ex dispositione quantitatis totius capitis et figura. 2° partium capitis ibi [Si vero 2m.] prima in duas. primo docet significare per parvitatem. secundo per magnitudinem. ibi [Magnum vero.] ¶ Dicit primo quod parvum caput est de necessitate signum prave compositionis cerebri et istud non habet dubium: cum quantitas sit nature compositionalis in qua recessus a mediocritate est et parvum caput sentit recessum ab hac mediocritate. ideo de necessitate est signum male compositionis cerebri. ¶ Nocumenta autem compositionalia ex parvo capite ab Hali enumerata sunt quia necessario in parvo capite est meatuum et ventriculorum strictura. et propter hoc spiritus animalis non habebit in cerebro debitum spatium per quod libere et modo proportionato pro operationibus cerebri moveatur.

Sed dubium est utrum parvum caput sit proprium signum male complexionis cerebri. et videtur quod non. quia nec calide nec frigide nec humide nec sicce. Nam cum caput fiat parvum propter materie paucitatem. hec autem pauca stat quod sit calida aut frigida aut humida. aut sicca aut etiam temperata stabit cum quacunque

istarum

istarum complexionum esse caput paruum: ꝛ sic nõ necessario male complexionis erit signũ. ℂ Cõfirmatur: qꝛ caput paruũ est signum prudẽtie: vt sumit̃ 30° ꝓbleumatũ. 3° ꝓbleumate. ꝛ 4° de pticulis cap̃ decimoq̃rto. Preterea oculus paruus est melior magno: g̃ ꝑ idẽ caput paruũ melius magno. tenet ꝯ̃ñtia: qꝛ paruus oculus oriꝛ a paruo capite: ꝛ magnus a magno: ꝛ ita suis ṗncipijs ꝓportionatur ꝛ assumptũ colligit̃ 3° tertij. ℂ Preterea frons parua est boni mor⁹: ꝛ discretiõis signũ: ꝛ magna ponderosi ad stultitiam etiam declinantis: vt ṗmo de hystorijs animaliũ: g̃ a pari caput paruũ respectu magni similr̃ significabit: cũ eadem videatur ratio totius ꝛ partis ꝛc.

In oppositum argnit̃: qꝛ Gal. dicit ꝙ paruum de necessitate male cõpositiõis cerebri est signũ: ꝛ videt̃ per illud velle dare intelligi malã cõplonẽ. Nã supra ꝓmisit in fine ṗcedentis capituli se dicturũ signa cõplonũ vniuscuiusq3 mẽbri: ꝛ qꝛ dicit ꝙ magnũ aliqd̃ est signũ male cõplexionis. Nã si in magno diceret de cõpositione pꝫ ꝙ eẽt falsũ: qꝛ oẽ magnũ recedit a mediocritate: ꝛ sic respectu illi⁹ est malũ: ꝛ idẽ vult Auic. ṗma tertij: ꝛ Rasis 2° Almãsoris. ℂ Dic ṗ notãdũ ꝙ ꝑ caput qñq3 intelligit̃ mẽbrũ organicũ a ṗ° colli spondili in pte posteriori ꝛ a fine gule in pte anteriori icipiẽs: ꝛ in extremitate verticis terminatũ quo mõ ꝓprie sumẽdo caput nõ inuenit̃: nisi in aialib⁹ sanguinẽ hñtibus: vel raro in alijs: ꝛ est mẽbrũ in se oium sensuũ organa ꝛ eoꝝ ṗn^m: ꝛ ptẽ: vñ sumit̃ alimẽtũ cũ suis defensionib⁹ ꝯtinẽs: ꝛ hoc mõ sumit̃ a Rasi ṗmo Almãsoris: ꝛ ab Auer. ṗ colliget cũ dicũt capitis ossa deductis dẽtib⁹ esse 23°. ꝛ h̄ mõ describit̃ a Cõciliatore differẽtia. 79. ꝙ caput est membꝝ diuinũ in suprema pte corpis sitũ multis: ꝛ nobilib⁹ virtutibus insignitũ: ꝛ hoc mõ dr̃ ṗma tertij: ꝛ octauo de iuuamentis: qꝛ cerebrũ in multis inuenit̃ aialib⁹ capite carẽtibus: ꝛ hoc mõ dr̃. ii° etymologiaꝝ: caput dici a capiendo qꝛ ab eo oẽs nerui ꝛ sensus inde initiũ capiunt: ꝛ in eo oẽs sensus inueniunt̃. Et h̄ mõ ꝑ nũc vtimur hic. ℂ Qñq3 v° solũ sumit̃ ꝓ mẽbro cerebrũ continẽte: vt sumit̃ ṗ° tertij capitulo ṗmorũ partes capitis annumerant̃: ibi. n. ꝑficit in osse basillari dimittendo ossa mãdibulaꝝ: ꝛ oculos numerare inter ptes capitis ꝛ multa alia: tertio iꝓprie pro omni membro. in quo est ṗncipiũ alimenti ab extra suscipiendi: ꝛ isto modo dicitur. ꝙ radices sunt capita plantaꝝ quibus duobus modis pro nunc non capitur.

Sed est dubium quare caput in hoie est in suprema parte: ita ꝙ hõ sit recte stature solus inter aialia sanguinez habentia. ℂ Dicit̃ ꝙ hoc est qꝛ caput hꝫ paruũ respectu molis sui corpis non multũ ponderis: ꝛ qꝛ calidissimũ est aialium ſm pectus quo ad multitudinẽ spirituũ ꝛ sanguinis in eo ꝯtentoꝝ. q calor ipꝫ sursũ erigit: ꝛ h̄ sumit̃ q̃rta pticula ꝓbleumatis ꝓbleumate sexto. ℂ Notandũ scd̃o ꝙ caput dr̃ aliqñ ꝑuũ paruitate ꝯtinẽtis: qꝛ modicã hꝫ cõcauitatẽ cerebri cõtẽtiuã: qñq3 v° dr̃ paruũ paruitate circũpositoꝝ cõcauitati in qua cerebrũ ꝯtinet̃: ꝛ hic loqtur de paruitate ꝯtinẽtis.

His habitis ad questionẽ respondet̃ ponendo cõclusiones. ℂ Prima est ista. capitis paruitas nõ est certũ signũ cõplexionis cerebri actu in se male. probatur: qꝛ cũ ꝑuitate capitis stat tẽperamentũ cõplexionis: vt dr̃ in vno argumẽto. ℂ Scd̃a ꝯclo. ꝑuitas capitis notabiliter a mediocritate recedẽs est certũ signum ineptitudinis cõplexionis ad opa valde sana ꝑficiẽda. pꝫ: qꝛ nõ obstãte ꝙ cõplexio tẽperata eẽt tñ in capite paruo opõnes ṽtutũ interioꝝ nõ pñt bñ ꝑfici ꝑꝑ multa. ℂ Primo qꝛ spũs ꝑꝑ plurimã vapoꝝ ꝑmixtionẽ sũt min⁹ purj. ℂ Scd̃o. qꝛ nõ est ibi spatiũ liberi mot⁹ reqsitum ad discursus ꝛ seruitia qbus interiores ṽtutes sibi inuicẽ deseruiũt. ℂ Tertio qꝛ ibi nõ est debita quãtitas spiritnũ in qua distincte hñ imagines representari possint. ℂ Quarto: qꝛ spũs sunt ibi magis in ꝯtinuo forti motu: ꝛ talis est cã disturbatiõis phãtasmatis: vt 2° de somno: ꝛ tertio hĩ ab Ar. ꝛ plura alia assignari possent: ꝛ hãc scd̃aꝫ ꝯ̃nẽ puto fuisse de mẽte Gal. ꝛ ex hac ꝯ̃ne seqt̃ ꝙ caput ꝑuũ ẽ dteri⁹ cũ magnitudĩe: vel mediocritate residui alijs parib⁹ q̃ꝫ cũ residui ꝓportionabilitate. ℂ Ex h̄ ẽt appet q̃re ꝑua capita hñtes sũt ꝑfidi. velocis ire timidi: vt dr̃ ṗ de hystorijs: ꝛ q̃re sunt hesitãtes in reb⁹: vt dr̃ ṗ° tertij: nã qꝛ facile ꝯfundunt̃ phãtasmata ꝑꝑ motũ celerẽ i loco stricto: iõ errant facilr̃: ꝛ iõ fiũt hesitãtes in reb⁹: ꝛ iõ sunt timidi: ꝑfidi aũt ꝛ velocis ire iõ sũt: qꝛ ex leui cã iflãmant̃ spũs i paruo loco ꝯtẽti: ꝛ ꝑꝑ siccitatẽ q̃ vtplurimũ ꝑuitati ꝯiũgit̃ diu retinent̃ ipressiões. velociter g̃ capiũt odiũ ꝛ diu retinent: ꝛ qꝛ hesitãt in reb⁹ ex leui cã: silr̃ ẽt ipsis seruãtib⁹ odium. ℂ Tertia ꝯ̃. ꝑuitas capitis est certũ ꝛ ꝓpriũ signũ facilitatis casus in oẽ gen⁹ lapsus cõplonalis in multos cõplonales: nã ꝑꝑ meatuũ stricturã facile cadũt in oppilationẽ ꝛ inde qñq3 i calefactionẽ ꝓhibita euẽtatiõe: qñq3 i frigiditatẽ ꝑ viã suffocatiõis: vel ꝓhibito nouo aduẽtu spũum a corde: ꝛ in siccitatẽ ꝓpter incẽsionẽ ꝛ iflãmationẽ resoluẽtẽ: ꝛ in humiditatẽ ꝓpter ipotẽtiã expellendaꝝ suꝑfluitatũ ad caput eleuataꝝ. ℂ Ultima ꝯ̃. caput paruũ vtplurimũ siccitati cerebri ꝯiungit̃. pꝫ: qꝛ est plurimũ ꝑꝑ paucitatẽ materie ꝛ eius ineptitudinẽ ad extensionẽ: talis autẽ cõiter est sicca: ꝛ iõ si cũ paruo capite fuerit bonitas figure ꝛ ortoꝝ: significat̃ cõplexio calida ꝛ sicca: vt in plurib⁹: qꝛ ibi fuit fortitudo informatiue que calido vigoratur: si v° fuerit cũ malitia figure ꝛ ortorũ: vt in pluribus significat frigidam ꝛ siccã cõplexionẽ: qꝛ significat informatiue debilitatẽ que plurimũ est ꝓpter caloris defectum.

Ad argumẽta ṗncipalia: ad ṗ^m dr̃ ꝙ ꝯcludit veritatem ꝯ̃nis ṗme cũ q̃ stat scd̃a vt pꝫ intuẽti. ℂ Ad 2^m dr̃ ꝙ Ar. logt̃ ibi de ꝑuitate adiacentiũ ꝛ circũpositoꝝ. Nos hic loqmur de ꝑuitate ꝯtinẽtis. ℂ Ad 3^m ꝯcedit̃ añs posita ꝓportionali distãtia oculi a mediocritate: sꝫ dr̃ ꝙ oculus ortus a cerebro ꝑuo alijs ꝓportionib⁹ existẽtib⁹ plus distabit a mediocritate q̃ꝫ oculus ort⁹ a magno: ꝛ iõ erit absolute deterior: ṽtus. n. que facit magnũ cerebꝝ itẽdit oculũ tẽperate q̃ꝫlitatis facere ꝛ est fortior magno q̃ꝫ ꝑuo ꝯiũcta: iõ positis alijs parib⁹ semꝑ meliorẽ faciet oculũ ꝛ min⁹ a tẽperato recedẽtẽ: siue fuerit pauca siue multa mã. Ita ꝙ si fiat magnus oculus ꝑꝑ multã mãm bonã a capite magno: ille min⁹ ꝓportionalr̃ distabit a tẽperato q̃ꝫ ille q fit a capite ꝑuo distet ꝑ ꝑuitatẽ posita ꝑitate: ꝛ iõ nõ opꝫ ꝙ sit peior. Uel dic scd̃o ꝙ orta nõ penit⁹ attestant̃ ṽtuti ꝛ vitio ṗncipij. Sꝫ attestant̃ in gñe. s. qꝛ cũ ṗn^m est vitiosũ silr̃ ortũ est vitiosũ: sꝫ stet ortũ i suo gñe eẽ magis ꝓportionalr̃ vitiosũ ṗn° suo: ꝛ ecõtra: ꝛ iõ oculus ꝑuus est malus respectu mediocris: sꝫ nõ ita ꝓportionalr̃ sicut caput paruũ respectu medij. ℂ Ad 4.^m arg^m de fronte vidẽt qdã ꝙ Ar. loquit̃ ibi de ꝑuitate circũpositoꝝ: puta de ꝑuitate cutis ꝛ carnis: ꝛ nõ de ꝑuitate ꝯtinẽtis de q̃ pñs ẽ ſmo. ꝛ hãc nõ puto verã rñsionem: nec ad mẽtẽ Ar. certũ est. n. suꝑ frõtẽ modicã carnẽ ꝯtineri. ℂ Aliter dic̃ Albert⁹ i loco isto ꝑ ꝑuã frõtẽ Ar. itelligẽ mediocrẽ q̃ oĩb⁹ alijs est melior: ꝛ ista est volũtaria expõ. ℂ Puto ergo dicendũ ꝙ ꝑ frontẽ paruã nõ significamus ꝑuitatẽ cranei quo ad aliquã partẽ ꝯtinẽtẽ cerebrũ: sꝫ intelligẽda est frons ad stricturã ꝛ acutiẽ tẽdẽs cũ eminentia: ꝛ istos expiẽtia notat acutiores: ꝛ ꝑ magnã itelligim⁹ latã: ita ꝙ ista significatio nõ arguit illos in qb⁹ min⁹ de cerebro in ṗmo vẽtriculo ꝯtinet̃ esse magis discretos: sed eos qui habẽt talem debitam figuram cuꝫ magnitudine tñ mediocri partium cerebri. ℂ Deinde cum dicit.

Agnum ꝟo non ex necessitate bone cõpositionis est signum.

¶ Ponit signa ex magnitudine: ⁊ diuiditur in quatuor: nã pmo ostẽdit magnitudinẽ non esse certe signũ bonitatis. Scdo ostẽdit cũ qbꝰ cõditionibus significat bonũ: ⁊ cũ qbus nõ docendo quõ illas cõditiones possumus cõprehendere. Tertio ꝑ magnitudinẽ capitis cũ dictis cõditionibꝰ docet significare sup cerebri dispositione. Quarto narrat que sit capitis nãlissima figura. 2ꝰ ibi [Si.n.] 3ꝰ ibi [Figura qdẽ.] 4ꝰ ibi [Propria ꝟo capitis.] ¶ Dicit pͦ ꝙ magnũ caput nõ de necessitate est signũ bone cõpositionis cerebri. ¶ Ubi notãdũ ꝙ per caput magnũ est hic itelligendũ caput magnũ magnitudine cõtinẽtie: ⁊ hoc siue fuerit cũ ꝓportionalitate alioꝝ mẽbroꝝ corporis siue non. ¶ Nota scdo ꝙ per bonã cõpositionẽ intelligimus hic cõpositionẽ cũ qua operationes sufficiunt fieri aut tẽperate aut nõ multũ a tẽperatis recedentes: sensus ergo est ꝙ lz caput sit notabilr maiꝰ tẽperato magnitudine cõtinẽtie: nõ tñ significat in eo opõnes debere fieri de nec̃itate tẽpatas aut tẽpatis ꝓpiquas.

¶ Sed vtrũ sit signũ male cõpositionis. dicendũ est ꝙ est signũ necessario nõ ita bene sicut mediocris: sed nõ necessario ita male ꝙ merito eius debeant operationes procedere multũ a tẽperatis recedentes: nec obstat si paruitas sit necessariũ signũ malitie ꝙ propterea debeat magnitudo signum esse bonitatis: qꝛ ambo extrema eidẽ temperato bono tanq̃ mala opponunt̃ vt pz in moribus ⁊c̃.

¶ Si enim ꝑꝑ vehemẽtiã factum est magnum eius que inest virtutis in materiam multã ⁊ bonam operantis bonum est signum. Si ꝟo propter solam materie multitudinẽ: nõ bonum est signum. Determinandum ergo est ea ex figura ⁊ ex his que ab eo nata sunt.

¶ Ostendit cũ qbus cõditionibus bonũ: ⁊ cũ quibus malũ significat addens modũ illas conditiones discernẽdi: ⁊ dicit ꝙ si caput est factũ magnũ ꝓpter vehementiã. id est fortitudinẽ virtutis agentis in multã bonã mãm tũc est signũ bonũ. i. cũ istis circunstãtijs significat caput in operationibus nõ multũ differre a tẽperato capite. Si ꝟo caput sit solũ ꝑꝑ materie multitudinẽ nõ cũ virtutis fortitudine factũ magnũ: tunc nõ significat bonũ. i. nõ significat caput esse modicũ a tẽperato capite in operibꝰ distãs. Si aũt volumꝰ cognoscẽ vtrũ sit tale cũ ꝟtutis fortitudine vel nõ hoc erit comprehendẽdũ ex figura: ⁊ his que ab illo capite sunt nata. s. dispositione colli neruoꝝ ⁊ ossium ⁊ alioꝝ circunstantiã. ¶ Notandũ ergo ꝙ ꝟtus informatiua in semine cũ fuerit fortis in transmutatione materie bone: introducit cõplexionẽ tẽperatã vel sibi vicinã esto ꝙ materia sit multa. Aliter enim virtus nõ esset fortis: ⁊ iõ sit caput bonũ cũ merito cõplexionis possint bene perfici operationes: ⁊ cõpositio nõ sit notabilr ĩpeditiua: nã ⁊ spiritus sunt clari in eo. meatus aperti: ⁊ liber transitus de vno vẽtriculo ad aliũ: ⁊ nõ multa cõfusio idoloꝝ: verisimile est tñ istos esse aliqualiter minus in discurrẽdo celeres: lz forte sint firmioris ꝓpositi: ⁊ in hoc differt caput magnũ cũ fortitudine informatiue ꝟtutis a paruo: qꝛ eo notabiliter magno nõ tñ adhuc sensibiliter leduntur operationes imo modicũ: sed si ita ꝓportionabiliter fiat paruũ sensibilr operationes ledent̃ vt dictũ est ꝓus. ¶ Nota 2ꝰ ꝙ si ꝟtus est debilis ⁊ mã multa: tũc nõ potuit illa virtus mãm illã sufficienter vincere ⁊ ad tẽperamẽtũ deducere: ⁊ iõ caput fiet malum. ¶ Tertio nota ꝙ lz figura: ⁊ orta nõ solũ ꝯsequant̃ cõplõnẽ ⁊ virtutẽ cerebꝝ generantem: nã stat cũ debili ꝟtute ⁊ mala cõplõne bonã figurã generari: ⁊ stat cũ indebita dispositione materiei gñõnis cerebri debitã esse dispõnẽ materiei generationis neruoꝝ: ⁊ colli ⁊ sic ista orta oriri bona cerebro malo existẽte: vt plurimũ tñ si virtus est fortis ꝓ figura bona faciẽda: ⁊ ꝓ ortis erit ẽt in se pro principali. Et si mã erit obediens ꝓ ortis verisimile est mãm cerebri esse obediẽtẽ: ⁊ hoc mõ ꝓbabiliter ex istis: significamus dispõnẽ virtutis ⁊ mãe.

¶ Figura qdẽ si bone forme est. semp. n. bonũ ẽ hoc signũ his ꝟo que ab eo nata sunt: vt si collũ forte est: ⁊ ĩ alijs ossibꝰ optime dispositũ est: ⁊ si oẽ qd est eiꝰ neruosũ est ⁊ plenũ ⁊ viuidũ.

¶ Docet quõ istis simul ꝯsideratis habeamus iudicare dicens ꝙ si figura est bona semper signũ est bonũ: ⁊ ex ortis hoc modo bonitatẽ significamus: qꝛ si collũ est grossum forte ⁊ optime dispositum est alijs ossibus: idem ꝓportionatũ: ⁊ totũ est neruosum viuidũ ⁊ plenũ: tũc significamꝰ bonã cerebri dispositionẽ. ¶ Nota pmo ꝙ si figura bona semp est quãtũ est de se signũ bonũ: qꝛ significat ꝟtutẽ informatiuã quo ad hunc effectũ faciendũ: aut per se: aut merito adiutoꝝ habiti siuẽ ab influxu celesti vel paterno ideo vel occulta ꝓparatione fuisse sufficientẽ semp ergo bona figura est bonũ signũ: nõ tñ ꝙ necessario stante bona figura cerebrũ sit sanũ: nã stat defectũ esse in alia natura vt notat experiẽtia. ¶ Nota scdo ꝙ figura de q̃ loquimur est maxime cranei figura ſm quã cerebrũ tanq̃ cõtentũ figuratur que qualis esse debeat statim dicetur. ¶ Nota tertio ꝙ cerebrum: lz pncipaliter influat spũm aialẽ: ⁊ cõsequẽter membris virtutẽ prestet sensibilẽ ⁊ motiuã: tñ hic spũs aialis cũ est debite dispositus: ⁊ cõuenientis quãtitatis nõ parũ sua caliditate nãli a corde acquisita iuuat ad opera virtutis nãlis: hoc pz per experientiã in paralyticis: in qbus mẽbra que patiunt̃ ꝓpter defectũ spũs aialis durãte egritudine notabili tẽpore fiũt manifeste graciliora q̃ sana: ⁊ hoc iuuamẽtũ ꝓcipue prestat̃ mẽbris vicinis cerebro tanq̃ ꝓportionabiliter plus de tali influxu ⁊ alteratione recipiẽtibus. Cerebro ḡ existẽte ꝯueniẽtis dispositionis collũ ⁊ neruĩ: meliꝰ digerũt: ⁊ nutriunt̃ alijs partibꝰ: q̃ si indebite dispositũ fuerit: ⁊ iõ fiũt hec mẽbra grossiora ⁊ fortiora ⁊ color colli sit viuidus qꝛ ad rubedinẽ trahẽs ꝓpterea ꝙ ꝑtes iste sunt spirituũ caliditate facte magis porose: ⁊ eadẽ causa multũ de sanguie attrahẽtes: ideo ibi fit in cute color viuidus. ¶ Ex qbus apꝑet quõ hec signa posita hic de figura ⁊ colli forã: ⁊ colore: ⁊ neruis multũ sunt ꝯferẽtia ad significãdũ sup bonã cerebri dispõnẽ: sz tñ nõ sunt nec̃io ꝯcludẽtia: qꝛ stat bonã figurã fieri ꝑꝑ influxũ ẽt debili ꝑ alijs optibꝰ existẽte ꝟtute: ⁊ stat neruos ⁊ collũ grossos fieri ꝑꝑ multitudinẽ mãe ꝓ eoꝝ gñõne ꝓportionate stante cerebro debili ⁊ stat viuidũ esse colorẽ ꝓpter epatis virtutem multum bonum sanguinem transmittentem ad collũ cerebro debili ⁊ malo existente ⁊c̃.

¶ Propria ꝟo capitis figura est velut si videas speram perfectam cereã ex vtraq̃ parte leuiter compressam. Necesse est. n. huius talis gibbosa qdẽ ſm speram posteriora fieri ⁊ anteriora. Rectiora ꝟo fieri que ex vtraq̃ parte.

¶ Narrat cuiusmodi debeat eẽ ꝓpria figura capitis dicẽs ꝙ est ac si tu acceperis sperã cereã: ⁊ ex vtraq̃ ꝑte leuiter eã cõpresseris tunc necesse est ipsam intumescere versus ante ⁊ versus posteriora: ⁊ ibi fieri eminẽtias ad rotunditatem declinãtes: sed ex vtroq̃ latere fieri rectiores ꝑtes ita ꝙ est quodãmõ cõposita ex recta linea: ⁊ sperica figura. ¶ Notãdũ ḡ pmo ꝙ caput ad rotũditatẽ debuit declinare ꝑꝑ vtilitates multas narratas ab Auic. pma pmi: ⁊ ab Auer. 2ꝰ colliget. pmo vt magis extrinsecis occurrẽtibus

resistat

resistat: scdo vt plurimū cerebri capiat. nā sperica figura oium isoperimetrarum capacissima. ¶ Sz cā quare debuit illa ad modū cōpressiōis figurā habere est vt habeat longitudinem fm quā bene distinguūtur loca a qbus fuit opportunū neruos oriri: qualiter nō bene distinguerent capite rotūdo exnte. scdo qz vētriculus anterior & posterior debent maiorē habere concauitatem q̄ medius: & qa medius debuit esse quasi sicut via ab vno ad reliquū: iō fuit necessariū q anterior & posterior partes haberent eminētiam. ¶ Nota scdo q caput figuraf maxie figura cranei. Craneū aūt sumendo ipsum p totali osse cerebrū cōtinēte vndequaqz & imediate: nō est ex vno osse tm̄ ꝯstitutū: sed ex pluribꝰ: & cause sunt multe posite ab Auicēna pma pmi: & ab alijs doctoribꝰ vna est ne cū vna pars vel putrefactione vel fractura leditur alteri cōmunicetur nocumētū: scda vtilitas vt p istorum ossiuz cōmissuras dura mater craneo alligetur. tertiū iuuamentū: vt possint vapores per porositates: & illas cōmissuras egredi: nā vnico osse exnte aut fuisset necessario nimis molle aut nō potuissent bene superflua cerebri euaporare. quartū vt per easdē nerui exf caput egrediant: & rami venarum ab exteriori iterius penetrent. Ista aūt ossa in totū sunt septē os frontis: & os occipitis: & duo ossa petrosa in qbꝰ sunt aures: & ista dicunf parietes. Est aūt preter ea os basilare qntū: & iterum sunt duo ossa cranei que sunt inter cōmissurā coronalē: & cōmissuram laude intersecata per cōmissuram sagittalē. ¶ Ex q̄ apparet capitis ossa ab Almansore: & Auer. scdo colliget & Ar. tertio de hystorijs enumerata nō ex toto cōprehēdere craneum: sed dimittif basilare quia dicunt q sunt sex. Sumitur aūt quandoqz craneum solum pro coopertorio cerebri qd cōtinetur inter cōmissuraz laude: & cōmissurā coronalē: vt sumif ab Auicenna pma pmi. doc. quinta. capitulo de anothomia eorum que sunt sub craneo. ¶ Naz ibi dicit q parietes sunt grossiores craneo: & considera q per craneū intelligif tm̄ illud qd dico. ¶ Nota tertio q cranei: hoc vltimo modo accepti: a doctoribus dicunf esse solū quinque cōmissure: tres vere & due mendose: vna est coronalis in extremitate frōtis per timpora vsqz ad ptes occipitis ex vtroqz latere ptensa ad modū corone: & inde dicitur coronalis quia est in loco vbi cōmuniter portatur corona. ¶ Scda est cōmissura laude & est ex parte posteriori incipiens a vertice capitis: & ex vtroqz latere descendens vsqz ad os basilare cōtinue dilatādo magis lateraz & df lauda qz ista cōmissura habet figurā littere in alphabeto greco dicta lauda: & est ad modū figure nobis septez significantis. s. isto modo. ¶ Tertia incipit a cuspide cōmissure laude: & de directo venit ad mediū cōmissure coronalis: stant ergo iste tres isto modo. ¶ Sunt autez due alie mendose cranei cōmissure que nō vsqz ad interiꝰ penetrant: & ideo dicuntur corticales & procedunt fm longitudinē capitis eque distantes cōmissure sagittali ex vtroqz latere vna vt vult Auic. pma primi. ¶ Et pz hic Magistrū Jacobum non bene posuisse istas duas: quas dicit esse prope aurē: & fuit deceptus verbis Aristotelis ponentis cōmissuras ossium cranei: nam Aristo. ibi ponit cōmissuras non tm̄ cranei stricte accepti: sed omnium parietuz capitis: & iste due sunt terminus p parte ossiuz petrosorū. ¶ Quarto nota q cranei magne cōmissure vere sunt plures q̄ tres colligende prima primi. capitulo allegato vbi termini ossium capitis numerenf. ¶ Ultimo nota q figure preternaturales capitis quādoqz distinguunf absolute: puta penes recessuz ab optima figura: & isto mō sunt quomodolibet oblōga distorta: & plurime: nec habēt limitatū numerū. scdo modo sumitur fm q in illis aliqua naturaliuz eminentiarū deficit: & hoc mō Gal. Auic. Hippo. solū tres posuerant preternāles cerebri figuras: vnam in qua deficit anterior eminētia: scdam in qua deficit posterior: tertiā in q̄ ambe deficiunt: & hec vocaf sperica: quartam aūt in qua maior esset distantia timporis q̄ frontis ab occipite: dixit impossibilem auctoritate Hippo. quia tunc etiam aliquis ventriculorum cerebri deficeret: sed Conciliator hanc difformationem dixit se vidisse differētia. 79. Et ego testor me Bononie vidisse & mensurasse in puero quatuor annorum.

XXXVII.

Si vero scdm occipitium eminentia sit minor alicui: cōsidera & neruos & collum cum alijs ossibus.

¶ Nūc Gal. ponit significationes ex partibꝰ capitis: & diuiditur in duas: quia pmo docet significare ex posteriori parte. secūdo ex anteriori: ibi secunda [Eedem vero.] prima in duas: qz primo ex paruitate. secundo ex magnitudine docet significare. ibi secūda [Grossius vero.] Prima in tres. primo ostendit que sunt cōsideranda ad recte iudicanduz per paruitatē occipitij siue partis posterioris cerebri. scdo docet quomodo per illas ꝯditiones significamus. tertio remouet dubiū: ibi scda [Scdm nām.] ibi tertia [In pluribus.] ¶ Dicit pͦ q si alicui eminētia fm occipitiū: id est partē posteriorē sit minor in aliquo ad recte significādū: ꝯsidera neruos & collū cū alijs ossibus. ¶ Nota ergo pmo q dicimus occiput hic paruū paruitate continētie quia modicū cōtineat cerebrum. ¶ Nota scdo q collū quo ad posteriora maxie videf ab isto occipitio hēre depēdentiā quo ad maliciā vel bonitatē: qa ab isto oritur nucha fm cuius quātitatē quātificanf ossa colli in qbus debet ipsa ꝯtineri: & siir nerui plurimi ab ista pte oriunf. ¶ Nota tertio q Gal. non ita absolute dixit q paruitas occipitij sit de necessitate mala sic supra dixit de toto craneo. ¶ Et rō videf mihi ista: qz non obstante q ista pars sit parua: tamen stat alios ventriculos esse ita magnos q ibi nō impediref debita claritas spirituū: & liber transitꝰ eorum: nec ita confundenf: nec ita inflāmabunf: vel in motu citabunf: stat ḡ cū tēperamēto cōplexiōis talis partis: non multū a tēperamēto recedere opōnes: nō sic aūt toto cerebro paruo notabiliter existente: vt supra dixi.

¶ Secundum naturam siquidem his se habentibus indigentia materie non virtutis imbecillitate taliter factuz est hoc. Ineptioribus vero existentibus infirmum est principium.

¶ Docet significare: & dicit duo. pmo si ista. s. collū & nerui nāliter se habeāt cū paruitate occipitij: significaf occiput esse factuz paruū pꝑter paucitatē māe nō pꝑter imbecillitatē vtutis. Dicit scdo q istis existētibꝰ imbecillibus significaf pncipiū. s. ptē cerebri posteriorē esse infirmaz. i. nō sufficiētē facere operationes tēperatas aut ꝑpinquas tēperatis. ¶ Nota ḡ cū ista orta fuerūt fortia verisimile est vtutē informatiuā fuisse fortē. ¶ Nā nō est hn̄ verisimile: q sit fortis p ignobilibus: & nō p nobiliori formando: & qz mā istorum nō fuit inepta verisimile est bonā fuisse materiā pncipalis: nā aliter suā maliciā cōmunicasset materiei ortorum. ¶ Ex his ergo pz q cū ista orta se habuerint fm nām. i. fuerint grossa: & fortia vt opz in corpore dispositio fm nature intentionē que intendit pfectionē generati: tunc significamus virtutē informatiuā fuisse fortez: & sic complexionē: temperamēto vicinā: & ideo hāc posteriorez partem nō multū a temperata in operationibus recedentem. ¶ Cum aūt ecōtra fuerit significatur virtutis debilitas: aut materiei malignitas: & ideo significaf cerebrum quo ad posteriorē partez male esse cōplexionis: & iō infirmū. i. egrū simpliciter. ¶ Nota scdo hanc significationez nō esse necessariā: sed multū cōferentē: & plurimū veraz.

¶ In pluribus vo ſm occipitium indigentiā imbecillitas eorum que dicta ſunt ſequit̃ ⁊ rarum valde ⁊ tale contingit.

¶ Remouet dubiū dicens ꝙ in pluribus indigentiā .i. paruitatē ſm occipitiū ſequit̃ imbecillitas illoꝝ membroꝝ que nunc dicta ſunt .ſ. colli ⁊ neruorum ⁊ valde raro ꝯtingit occiput paruū nō tale .i. cui non ꝯiungat̃ imbecillitas ortoꝝ: ratio eſt quia paruū occipitiū eſt ex paruitate materie: ⁊ ideo raro eſt ꝙ pro ortis multa ⁊ bona materia habeat̃: cū aūt nō habetur orta fiunt ībecillia: ⁊ īfirma ⁊c̃.

¶ Groſſus vo ſm occipitium ꝯſidera caput eodē modo in toto magno nato determinatis.

¶ Docet mō ſignificare ex magnitudine poſterioris dicte eminētie. ¶ Et diuidit̃ in quatuor: p̄mo oſtendit que ſūt cōſideranda ad iudicanduz debite ꝑ magnitudinez dicte partis. ſcḋo docet ſignificare. tertio ponit que ſunt orta ab illa parte cerebri cōparando eaz in hoc anteriori. q̄rto ponit ſignificationes ex virtute ⁊ vitio ſumptas ſenſitiuarū ⁊ motiuaꝝ operationuz. ſcḋa ibi [In pluribus vo.] tertia ibi [Spine vo.] Quarta ibi [Itaqꝫ: ⁊ bene ⁊c̃.] ¶ Dicit p̄ ꝙ caput groſſum .i. maius mediocri conſiderato eodem modo ſicut diximus: ⁊ cū eiſdem cōditionibus in capite nato toto magno determinatis: ita ꝙ ſicut ibi dicitur ꝙ de neceſſitate eſt bonuz: ita pariter hic dicatur: ⁊ ſicut ibi ex ortis ab illo iudicare debemus: vtrum virtus informatiua fuerit fortis vel debilis: ita ēt hic ⁊ cū fuerit cū bonitate ortoꝝ ſignificantiū mām fuiſſe multā ⁊ bonā ⁊ virtutē forte: eſt ſignū bonū .i. nō multum diſtantie a tēperamēto. ecōtra vo malū: ita hic ꝓpōe: ⁊ gloſet̃ vt ibi q2 iſta ſigna multū conferūt ⁊ tamen nō neceſſario concludunt. ¶ Sed operationum ſignificatio eſt fortior hic.

¶ In pluribꝰ vo ⁊ hec bona figura facta per acephalidos bonū ſignū: quā quidā medicoruz poſterius cerebrū nominant. Queadmodum igit̃ ⁊ eſt poſterius determinatum: forma velut lauda habente commiſſuram.

¶ Docet ſignificare dicens ꝙ in pluribus etiā hic .i. in poſteriori parte bona figura per acephalidos .i. partis poſterioris capitis eſt bonum ſignū. ¶ Dicit ſcḋo quo ad hanc partem ꝙ hoc quidam nominant poſterius cerebrum: ⁊ ratio eſt: quia eſt ſeparatum ab anteriore figura oſſis habē te cōmiſſuram cuz oſſe anterioris partis velut lauda .i. velut eſt figura littere grece que dicit̃ lauda ⁊ eſt ad moduz laterū vnius anguli in ſūmitate capitis coniunctoꝝ in infimo iuxta os baſilare diſtantiū abinuicez. ¶ Nota ergo primo ꝙ bona figura dicitur hic: vt in pluribus eſſe ſignū bonum q2 virtutis informatiue fortis.

Sed dubium eſt quare hic dixit in pluribꝰ bonam figurā eſſe bonū ſignuz: ſupra vo de toto capite dixit ꝙ bona figura ſemꝑ eſt bonū ſignum. ¶ Hic poſſet dici ꝙ figura cōmiſſure laude nō ſolū ex habitudine informatiue ad partē poſteriorem pendet ſed ex habitudine ad partē anteriorē: nā pars anterior dz ad illā figurā terminari: ſtaret ergo aliqñ fieri illā bonā figurā ex fortitudine v̄tutis circa partē anteriorem operantis: ſed in toto cerebro ⁊ capite non eſt ita. ¶ Uel ſcḋo dicendū ꝙ cū dicimus hanc figurā eſſe ſignū bonuz poteſt intelligi duobus modis: vno mō ꝙ ex ſe ſignificat bonā ⁊ fortitudinē virtutis: aut per ſe aut merito cōiūcti cū ea: in cōparatione ad hūc effectū: ⁊ iſto mō dixit ſupra in figura totius capitis vt ibi expoſitū eſt: q̄nqꝫ vo dr̄ bonū ſignū q2 ſignificat cerebrū eſſe bonū quo ad operationes. ⁊ hoc modo loquitur hic ꝙ vt in pluribus ſignificat bonum. vtraqꝫ ergo bona figura ⁊ totius ⁊ partis ſemper ſignificat bonū modo primo: ⁊ vtraqꝫ modo ſcḋo ſignificat vt in pluribus. ¶ Poſuit autez Gal. hec duo dicta ad iſtos duos ſenſus diuerſos vt intelligamus in vnoquoqꝫ eoꝝ illos ſenſus coniungere. ¶ Nota ſcḋo ꝙ poſterior cerebri vētriculus eſt magis manifeſte diuiſus a medio q̄ medius a primo. Immo per panniculum: ⁊ etiam multuz in cōplexione ab ambobus differt: quia eſt multo ſiccior: ⁊ cauſa fuit: q2 in illo fit reſeruatio: que multa ſiccitate indiget: ⁊ ꝓpter hanc differentiam quidam medici non tm̄ vocant ipſum poſteriorem partem cerebri: ſed poſterius cerebrum: ac ſi eſſet vnum membrum per ſe.

¶ Spine vo principium hec pars eſt: ⁊ per illaz omnium ſm totum animalis corpus fiunt neruorum actiones.

¶ Docet hic que ſunt orta ab iſta parte cerebri: comparando eā anteriori. ¶ Et iſta diuidit̃ in duas: ibi ſcḋa [Ipſa vo.] ¶ Dicit primo ꝙ hec pars eſt p̄ncipiū ſpine .i. ſpinalis medulle: ⁊ per illam ſcilicet ſpinalem medullā eſt p̄ncipium per quod fiunt actiones neruorum per totum corpus animalis. ¶ Nota ergo p̄mo ꝙ ſpinalis medulla eſt membrum in modo ſubſtantie complexione ⁊ colore ſimile cerebro quaſi a parte poſteriori cerebri per concauitatem ſpondilium vſqꝫ ad finem dorſi protenſum: huius autem membri multe ſunt vtilitates. p̄ma quia ſi omnes nerui a cerebro debuiſſent oriri fuiſſet opportunū cerebꝝ imenſe fuiſſe quātitatis: ⁊ animalia caput bene ferre non potuiſſent: bonum ergo fuit hoc membꝝ tanq̄ꝫ cerebri vicariū: in hoc loco ſituari. ¶ Secūdo quia nerui ſi a capite omnes ſumpſiſſent originez nimium anteq̄ꝫ ad infirmas partes deuenirēt fuiſſent indurati ⁊ debilitati. ¶ Tertio quia quidam ſunt nerui quos oportuit in ſua origine eſſe duriores quare a cerebro ita molli nō bene potuiſſent oriri. ¶ Quarta vtilitas eſt ꝙ ſpina eſt ſicut ligamentū ſpōdilium tenens ea inuicem bene iuncta.

Sed dubitatio eſt Cuius complexionis ſit nucha: in q̄ dubitatione eſt diſcordia Ar. ⁊ Gal. nam Ar. in ſecundo de partibus capitulo ſecundo vult nucham eſſe calidam ⁊ terminatam ad cerebrum ad contemperandā cerebri frigiditatem. ¶ Natura enim ſemper ingeniatur ad vniuſcuiuſqꝫ exceſſum. Contrarium apponere contemperans. ¶ Sed Gal. vult ſecundo complexionuz: ⁊ Auic. prima p̄mi capitulo de cōplexionibus membrorum: ꝙ nucha ſit frigidior cerebro: ⁊ in hoc ſententia medicoꝝ videtur verior. ¶ Nam quo ad innatam complexionem videntur nucha ⁊ cerebrum quaſi pars: cum in modo ſubſtantie ⁊ colore ſimilentur: etiam ex parte complexionis influentis cerebrum eſt calidius cum in eo multa contineatur ſpirituz quantitas vitalium ⁊ animalium: propter multas operationes: ⁊ ꝑ animali ſpiritu generando ex vitali: ⁊ quia videmus cerebꝝ etiam indigere euentatione ⁊ non nuchaz. ¶ Puto tamē Gal. ſtetiſſe iudicio tactus ⁊c̃.

¶ Nota ſecundo ꝙ immediate a nucha per foramina quedam in oſſibus ſpondilium exiſtentia oriuntur nerui qui procedunt quaſi ad totum animalis corpus precipue ad membra vbi ſunt muſculi: in quibus eſt motiua virtus: ⁊ iſti nerui deferunt ad muſculos dictos: virtutem mouendi a parte poſteriori cerebri tranſmiſſam: ⁊ ideo cerebruz hoc mō mediante nucha eſt p̄nm̄ oīum actionū neruoꝝ .i. motionū localiū volūtariaꝝ: que hic actiones vocantur. Et dicuntur actiones neruorum: aut q2 illa pars muſculi in qua primo viget virtus motiua eſt neruus: aut q2 a neruo illa v̄tus deferet̃. ¶ Sed que iſtaꝝ viaꝝ ſit verior diſputaui prima primi. capitulo de virtute motiua: dicitur ēt

174

omniū motionū: que ꝯm totum corpus animalis fiunt. ⁊ nō dixit oīuꝫ motionum absolute: qꝛ q̄dam sunt motus voluntarij q̄bus totum corpus mouetur vt ambulatio. q̄dam autem sunt q̄bus non mouetur nisi pars per se. modo aliquoꝝ talium motuuꝫ q̄bus nō mouetur totum corpus non est ꝑncipiuꝫ ex posteriori parte cerebri: sed ex anteriori: vt pꝫ de motu oculoꝝ qui initiatur a secūdo pari neruoꝝ cerebri. vel aliter dixit oīum: qꝛ illi quoꝝ non est ꝑncipiuꝫ posterior pars cerebri: ⁊ sunt motiui sunt valde pauci. ¶ Ultimo nota ꝙ dupliciter cerebrum est principium actionuꝫ volūtariaruꝫ. Uno modo: qꝛ virtus motiua imperans est appetitus: aut volūtas cuꝫ appetitu: quarum oꝑationes fiunt in cerebro: ⁊ sine illis nō fiunt volūtarij motus. Scḋo modo qꝛ ṽtus motiua exequēs que est in musculis influitur eis a cerebro per neruos ⁊c̄.

¶ Ipsa ṽo posterior pꝫ ꝯm se in omnibus paucoꝛuꝫ sensibiliuꝫ participat: multoꝝ ṽo operatiuoꝝ. Sic igitur anterius sensibiliuꝫ q̄dem plurimorum: paucorum ṽo operatiuorum.

¶ Comparat partē posteriorem ad anteriorē in originando neruos: dicēs ꝙ pars posterior ꝯm se in omnibus animalibus non tm̄ in hoīe est ꝑncipiuꝫ paucoꝝ neruoꝝ sensitiuorum sed multoꝝ motiuoꝝ. ¶ Sed anterior est ꝑncipiuꝫ plurimoꝝ sensitiuoꝝ neruoꝝ: ⁊ paucoꝝ motiuoꝝ. ¶ Ubi nota ꝙ anterior pars dī ꝓprie illa ad quam sensus porriguntur: vt sumitur ab Aristo. 2° celi. rationabile est ergo ꝙ a parte anteriori plurimū nerui sensitiui orientur aut ad anteriorem porrigant̄ partem. ¶ Nota scḋo ꝙ omnis neruus motiuus est sensitiuus ⁊ non ecōtra. oīs eniꝫ neruus motiuus est sensitiuus sensu tactus: vt videt̄ quarto de accidenti. non tm̄ econtra: qꝛ multi sunt nerui sensitiui qui nō sunt motiui: vt pꝫ de neruis obticis ⁊ neruis extra musculū existentibus omnibus: vt in cute ⁊ carne gingiuaruꝫ ⁊ multis alijs. Et ꝓpter hanc causam medici neruos qui sunt sensitiui ⁊ nō motiui vocant absolute sensitiuos. Et alios qui cuꝫ hoc ꝙ sunt sensitiui sunt motiui. Uocant motiuos absolute non sensitiuos. vult ergo Galenus ꝙ pars posterior est ꝑncipiuꝫ multoꝝ neruoruꝫ motiuoꝝ ⁊ paucoꝝ sensitiuoꝝ qui non sunt motiui. Sed anterior pars est econtra: ꝯm se est ꝑncipiuꝫ multoꝝ neruorum sensitiuoꝝ qui non sunt motiui ⁊ paucoꝝ motiuorum. ¶ Nota tertio ꝙ cerebrum dicitur quorūdam neruoruꝫ ꝑncipiuꝫ per se: quorūdaꝫ mediante nucha. ¶ Dic ergo Galenus comparat anteriorem partem cerebri posteriori quo ad neruos qui imediate ab eis oriunt̄: ⁊ ideo dixit ꝯm se. ¶ Nerui enim qui oriuntur a nucha vident̄ a toto cerebro origineꝫ trahere. ¶ Nota quarto ꝙ a parte anteriori cerebri oriunt̄ quatuor paria neruoꝝ in quibus sunt nerui visus ⁊ nerui odoratus ⁊ nerui gustus qui non sunt motiui: ⁊ sunt nerui secūdi paris qui sunt ad mouendū oculos. est ergo hec pars vnius paris motiui origo. Sed posterior pars est ꝑncipium trium parium: quorum primum prebet sensuꝫ auditus: sed multi eius rami sunt motiui. Duo ṽo alia paria cum hoc ꝙ prebēt sensum tactus: tm̄ quo ad plurimos ramos sunt motiua: vt habet videri prima primi. paucorum ergo sensitiuoꝝ ⁊ multorum motiuoꝝ est ista posterior pars ꝑncipium. ¶ Ultimo nota ꝙ qꝛ pars anterior est mollior cum ipsius sit recipere. ¶ Posterior ṽo naturaliter siccior ⁊ durior: quia reseruare habet. Nerui autem motiui debeant duriores esse sensitiuis: ideo ꝯueniēs erat plurimos motiuos posteriori cerebro oriri: ⁊ econtra ab anteriori.

Hic tamen cadunt duo dubia. Primuꝫ vtruꝫ nerui ⁊ nucha orianī a cerebro. ¶ In qua questione Aristo. tertio de hystorijs aīalium. caplo sexto. ⁊ Auicenna tertio de aīalibus ex vna parte. Et Galenus octauo de iuuamentis mēbroꝝ ⁊ hic. Et Auic. ꝑma primi doctrina q̄nta. ex alia parte vario mō senserunt. nam ꝑmi volunt neruos oriri a corde: ex hoc maxime: qꝛ cuꝫ cor sit ꝑmuꝫ mēbruꝫ creatuꝫ ⁊ ipsum itegretur ex neruis vt docet anothomia: seqtur ꝙ neruus qui est pars eius non est orta a cerebro: cum sit facta ante ipm̄. ¶ Scḋo: qꝛ cor est ꝑncipiuꝫ ṽtutis sensibilis ⁊ motiue vt dictum est supra: ⁊ idem est ꝑncipiuꝫ ṽtutis ⁊ instrumēti. ¶ Tertio: qꝛ cerebruꝫ in se nō est sensitiuū sensu exteriori: ideo nō dꝫ esse ꝑncipiuꝫ sensitiue ṽtutis. ¶ Item qꝛ nullā hꝫ ꝯtinuitatē ad sensitiuas particulas vt dicit Arist. visu eē manifestū: ⁊ per ꝯn̄s nō debet eē neruoꝝ ꝑncipiuꝫ ṽtutem sensitiuaꝫ deferētiuꝫ. ¶ Contra ista aūt est Galenus: qꝛ cerebruꝫ est ꝑncipium sensus ⁊ motus saltem imediate. ergo est ꝑncipium instrumēti deferentis. Assumptum pꝫ: qꝛ leso cerebro ledunt̄ iste oꝑationes: ⁊ nō ita per cordis lesionem: vt apparet in febribus. ¶ Et hec rō colligitur tertio de interioribus. caplo vltimo. Et qꝛ cura morboꝝ in quibus ille virtutes deficiunt: vt apoplexie ⁊ paralesis ⁊ epilepsie est per applicationem medicaminum ad caput non ad cor. ¶ Secundo qui nerui iuxta cerebruꝫ tanq̄ȝ iuxta radicem sunt molliores. ¶ Tertio qꝛ nerui iuxta cerebrū sunt grossiores. ¶ Quarto qꝛ per substātiam cerebri non penetrant: sed bene per substātiam cordis. ¶ Quinto qꝛ cerebrū habet substantiam propinquissimam assimilationi neruoꝝ albam viscosaꝫ que nō indiget nisi induratione. ¶ Sexto qꝛ nerui nō nisi vnus paruus vident̄ ad cor porrigi.

¶ Sed post istos duos modos gn̄ales moderni doctores distinxerūt de ortu mēbri: ⁊ dicūt ꝙ mēbruꝫ illud oritur ab alio qḋ in ꝑncipio sue productionis depēdet in fieri ab illo: ⁊ hoc modo dī oriri effectiue. Itemq̄ȝ illud mēbrum oritur ab alio cuius mā̄ pro forma membri acgrenda in ꝑncipio fuit ab alio disposita: ⁊ hoc mō dicūt mēbruꝫ oriri mā̄liter. ¶ Exēpluꝫ ꝑmi: sicut si diceremus ꝙ ṽtus informatiua que est in semine ꝑmo per se gn̄at cor sine alterius mēbri auxilio: qꝛ cor est ꝑmuꝫ. Sed postea ad alioꝝ membroꝝ gn̄ationem aut oīuꝫ aut quorūdam simul cuꝫ illa ṽtute ꝯcurrit cor. ⁊ ideo diceremus hoc modo cor eē oīuꝫ alioꝝ membroꝝ originem ⁊ alia omnia ab eo oriri. ¶ Exempluꝫ secundi: sicut si diceremus ꝙ genito corde sanguis ex quo debēt generari arterie anteq̄ȝ formā mēbri recipiat trāsmutat̄ a corde trāsmutatione preparante ipsum ad formam arterie recipiēdam: tūc diceremus arterias materialiter a corde oriri. Et si idem membruꝫ ad alterius productionem vtroq̄ȝ modo concurrat: tūc diceremus ab illo aliud materialiter ⁊ effectiue oriri.

¶ Posita aūt hac distinctione de ortu neruoꝝ inuēte sunt tres vie. Quidam enim dicūt ꝙ nerui effectiue ⁊ mā̄liter oriuntur ꝑmo a corde. Et hoc voluit Cōciliator differentia 41ª. Probat̄: qꝛ cor postq̄ȝ est genituꝫ gn̄at spūm vitalem. ⁊ post cuꝫ illo simul cuꝫ informatiua ṽtute necīo concurrit tam ad mā̄m generationis alioꝝ membroꝝ disponendam q̄ȝ ad formā introducēdam. Aliter enim non videtur ad q̄d est necīuꝫ cor esse primo iter mēbra genituꝫ: ⁊ hāc dicūt mētem Arist. esse ⁊ Auic. loco allegato. ¶ Et confirmatur: qꝛ cor est oīuꝫ ṽtutuꝫ prima radix: sed idem est instrumēti ꝑncipium ⁊ virtutis. ergo cor est omnium instrumentorum ꝑncipium effectiuuꝫ: sed idem est preparans mā̄m: ⁊ formam inducens. ergo cor etiam omnium membroꝝ mā̄m preparat. ¶ Secūda positio est sequentium Galenum dicētiuꝫ in sūma: ꝙ lꝫ nerui ⁊ oīa mēbra mediate vel imediate oriant̄ a corde: tm̄ nerui ⁊ nucha tā effectiue q̄ȝ materialiter imediate a cerebro oriuntur: lꝫ aliqui nerui mediāte nucha oriantur a cerebro. ¶ Uolūt ergo isti ꝙ quēadmodum cor est concurrens effectiue: ⁊

materiam preparādo generaliter pro oībus membris: qꝛ est ꝑncipium vtutum oīum mēbroꝝ: ita cerebrum qꝛ est ꝑncipium immediatū saltem vtutis sensibilis ⁊ motiue est effectiue ⁊ mām preparando concurrens ad neruoꝝ ⁊ instrumentoꝝ sensus: ⁊ motus ꝓductionē: ⁊ illi qui dicunt cerebrum esse ꝑmum ꝑncipium in genere membroꝝ istarum virtutum .s. sensibilis: ⁊ motiue dicūt cerebrum esse ꝑncipium effectiue ⁊ māliter in genere membroꝝ per se concurrēs ad neruoꝝ: ⁊ nuche generationē: ⁊ habent rōnes supra factas a Galeno pro se. ¶ Tertij vō quodāmodo mediantes dicūt neruos ⁊ nucham effectiue a corde oriri: ⁊ hoc videtur Aristo. sufficere: sed materialiter a cerebro. ⁊ hoc ꝓbant: vt dicunt Gal. rōnes. vtraqꝫ ergo ꝯm istos positio ⁊ Gal. ⁊ Aristo. habet aliquid veritatis ⁊ ad verum sensum glosant vtrūqꝫ: ⁊ ita videntur oīa argumenta soluere.

¶ Inter moderniores vō alij reperiunt qui ponunt istam ꝯclusionem ꝑmā. Nullum mēbrum nostri corporis ab alio oritur māliter vel effectiue. ꝓbatur. ad cuiuslibet mēbri productionem sufficit per se virtus informatiua in semine existēs. ergo ad nullum ꝓducēdum alia mēbra ꝯcurrūt. Assumptum pꝫ: qꝛ virtus informatiua tam mām preparādo ꝗ̄ formam inducēdo sufficit pro cordis gnātione: ergo a fortiori multomagis sufficeret alia ꝓducere. tenet argumētum: ꝙ difficilius videt̄ esse cor qđ est oīum nobilius ꝓducere ꝗ̄ alia. ¶ Item 2° sequitur ꝙ abcisso membro spermatico posset regenerari. nam in corꝑe est efficiens: puta cor ⁊ mā: qꝛ sanguis. ergo poterit ꝓduci: qꝛ positis sufficiētibus causis debet poni effectus. ¶ Item 3° sequeretur ꝙ pes manus ⁊ ossa ⁊ stomachus ⁊ musculi essent orta a ꝑncipalibus: qđ a nullo dr̄: ⁊ repugnat Gal. sup. a. ¶ Ex hoc ꝑma ꝯclusione inferūt ꝙ doctores antiqui sicut Auicēna ⁊ Galenus cum dixerūt vnum mēbrum oriri ab alio non intelligunt oriri māliter aut effectiue. pꝫ: qꝛ hoc non potest esse: vt dicit ꝑma conclusio. ¶ Infertur secūdo ꝙ ideo dicitur aliquod mēbrum oriri ab alio: qꝛ terminatur situaliter ad ipsum: ⁊ est finalr̄ ordinatum ad deferēdum ab ipso instrumētum factū a ꝑncipali necessarium effectiue pro cōseruatione indiuidui vel spēi. ¶ Et ex hoc inferūt quosdam neruos oriri a cerebro: qꝛ ad ipm terminant̄: vt finaliter pro delatiōe spūs alalis ordinant̄: ⁊ sic nō repugnat aliquē neruum oriri a cerebro: qui est genitus ante ipm vt neruus cordis. ¶ Rationes autem positionum quo soluantur ex alioꝝ principijs satis patet. Nam ego putarem quālibet de istis satis probabiliter defendere.

Secundum dubium est ex quo quilibet neruus motiuus est sensitiuus quō potest ꝯtingere ꝙ mēbrum perdat sensum ⁊ fiat stupidum: ⁊ tā nō perdat motum: qꝛ amplior virtus nerui ⁊ instrumēti reqrit̄ ad motum ꝗ̄ ad sensum: vt vult Gal. 4° de accidenti. ¶ Hic aūt sunt duo modi dicēdi. vnus ꝙ licꝫ idem neruus sit motiuus ⁊ sensitiuus: tā non precise per vnum ⁊ idem tēperamētum est neruus motiuus optime: ⁊ sensitiuus tanꝗ̄ per adequatū. Stat ergo distēperari neruum: ⁊ spūm quo ad temperamentum reqsitum pro sensu: licꝫ nō quo ad temperamētum reqsitum pro motu. Nam pro motu facit spūs grossus calidus multum. Pro sensu vō spiritus clarus subtilis ad frigiditatem declināt. ¶ Secunda rāsio magis ꝯformis Galeni loco allegato: dicit ꝙ mēbrum eē stupidum: aut sensu carens potest duplr̄ intelligi. Uno modo quo ad cutē: ⁊ sic stat mēbrum esse stupidum: ⁊ tā ipsum posse moueri: qꝛ nerui cutis erunt lesi ⁊ nō nerui musculoꝝ. ¶ Sed qn̄ mēbrum ꝑcise per eūdem neruū est sensitiuum ⁊ motiuū vt musculus: nō stat mēbrum fieri stupidum ⁊ posse per se moueri. ¶ Et dico notāter per se: qꝛ ossa ⁊ multe partes mouent̄ a musculis extra illas ptes existētib⁹: vt digiti a musculo qui est in brachio: stat ꝗ̄ ista mēbra eē stupida: ⁊ moueri volūtarie qꝛ mouent̄ ab alio. ¶ Scdo mō dr̄ aliqđ stupidum ꝯm totum: ⁊ isto mō non stat dici statim mēbrum esse stupidum: ⁊ sufficere moueri: qꝛ ad mouēdum maior vtus ꝗ̄ ad sentiendum reqritur. Et hoc voluit Galenus loco allegato. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Itaqꝫ hec ⁊ bene disposita perfectas habent naturas ꝯm vnūquodqꝫ proprias.

¶ Nunc quarto vt superius dr̄ ponit in sūma significationes sumptas ex opationibus motiuis ⁊ sensitiuis: dicens ꝙ hic orta tam a pte anteriori ꝗ̄ a parte posteriori bene disposita: ꝗ̄ bene suas opationes persicientia habent ꝯm vnūquodqꝫ. i. vnūquodqꝫ per se significare optimas naturas sibi proprias. i. optimas dispositiones mēbri a quo ipsa dicuntur ꝓprie oriri. ¶ Patet ergo. hic ponit̄ signum sumptū a virtute ⁊ vitio operationum motiuarum ⁊ sensitiuarum in cōmuni. Et fundatur hoc dictū sup canone infra ponendo ꝙ orta attestantur suis principijs ⁊c̄.

¶ Eedem vō ⁊ in anterioribus capitis coꝝ que sunt ꝯm frontem determinationes sunt his que sunt ꝯm posterius ad paruitatē ⁊ magnitudinē eius nobis respicientibus ⁊ figuram ⁊ qui sunt in his sensus. s. visum: gustum: ⁊ odoratum.

¶ In hac pte supra diuisa posita significatione per paruitatē ⁊ magnitudinē occipitij ponit significationes ex pte anteriori sumptas. Et diuidit in duas. Primo ponit modos significationum. Secūdo ꝓbat multa dicta supra. ibi secūda [Alterutrum enim.] Dicit primo ꝙ significationes sumpte ꝯm anteriorem partē capitis sunt eedem cum illis que sumant̄ ꝯm posteriorem. s. sunt ꝓportionabiles nobis respiciētibus ad magnitudinē ad paucitatē ⁊ ad figurā ⁊ ad ꝑfectiones sensuum que sunt in his partibus anterioribus. s. visum: odoratum: ⁊ gustum. ¶ Ubi nota ꝙ quēadmodum ex paruitate occipitij vel magnitudine non absolute significamus bonitatem vel malitiam partis posterioris cerebri. Ita ex magnitudine vel paruitate ptis anterioris capitis nō absolute super bonitatē vel malitiam anterioris partis capitis significamus: ⁊ sicut ibi oportet considerare ortoꝝ bonitatē vel malitiam ⁊ figurā bonam vel malā. ita hic: ⁊ cum ista fuerint bona significāt bonam dispositionē partis anterioris cerebri: ⁊ cum mala malā significant ptis anterioris cerebri dispositionē. ¶ Nota 2° ꝙ ideo nō fecit mētionem: nisi de visu gustu ⁊ odoratu: qꝛ tactus est cōmunis oībus neruis ita ortis a pte anteriori ꝗ̄ a posteriori pte: ⁊ auditus est per neruos qui a posteriori pte orīant̄: vt supra dictum est. ¶ Restat ergo ꝙ sensus ꝓprie a pte anteriori sumētes originē sunt visus odoratus ⁊ gustus: ⁊ istos solos dixit ibi esse. ¶ Nota vltimo ꝙ per ptem anteriorē cerebri itelligit̄ totum aggregatum ex cerebro ꝯtinens primum ⁊ secūdum vētriculum: illi enim ita sunt vniti: vt nō videant̄ sensibiliter ita separari sicut cerebrum continens partem posteriorem separatur ab anteriori: cuius causa fuit similitudo complexionis.

¶ Alterutrum enim sunt cognitiones: ⁊ sibi inuicem attestantes: ⁊ a principio nata principium virtuti ⁊ vitio.

¶ Nunc probat plura dicta supra. s. ꝙ ex neruis ortis a posteriori parte cerebri arguimus bonitatem illius: ⁊ ex sensibus ortis bonis a parte anteriori arguimus illius bonitatem ⁊ econtra: dicens ꝙ cognitiones natorum a principio: id est ortorum a principali sunt alterutrum: id est alternatim se inuicem significantes ⁊ attestātur sibi inuicem. nata enim a principali attestātur virtuti ⁊ vitio principalis: ⁊ econtra principale attestatur virtuti: ⁊ vitio ortorum

ab eo.

¶ **Et principium his que ab eo nata sunt.**

¶ Notandum ergo q causa ⁊ effectus sibi inuicem debent proportionari: ergo cum principium aliquo modo sit causa orti ab eo: ideo sibi inuicem attestari debēt deducto accidentali impedimēto. Uel etiam si ponatur orta nō causari a pncipali: vt dicit vna positio: qr illa fiunt ab eadem cā ppter finem vnū: ideo plurimum debent pportionari. ¶ Nota secundo q propter accidentalia impedimenta stat principale esse bonum ⁊ ortum esse malum: vt si materie gnātionis cerebri esset valde bona: sed materia orto℞ esset mala: ⁊ ecōtra posito cōtrario casu. ¶ Nota tertio q orta ⁊ pncipalia sibi inuicem in vtute ⁊ vitio operationum attestari est dicere q sicut principale est factiuum pfectarum operationum suarum: ita orta suarum: non q ita pfectas absolute faciunt orta sicut principale.

Sed est dubium vtrum orta ⁊ pncipalia sibi inuicem attestentur in complexione: ⁊ videt q nō: qr cerebrum est humidum ⁊ ab eo oritur neruus qui est siccus. Dic dī q ortum assimilari in complexione pncipali potest intelligi tripl'r. Uno modo q sit eiusdem complexionis cum pncipali: ⁊ hoc modo nullum ortum attestatur suo principali: qr non habēt omnino similem complexionem cum illis. ¶ Secūdo modo qr eandem habent denominationem ortum ⁊ pncipale in relatione ad cutim: vt si pncipale est calidum respectu cutis ortum sit calidū ⁊ econtra. Et isto modo non oportet omne ortum a pncipali similari sibi: in corpore etiam inculpate sano. ¶ Nam cerebrum est natural'r humidum respectu cutis ⁊ neruus siccus. ¶ Tertio modo potest intelligi q similem denominationem in complexione habeat ortum respectu medij proprie speciei illi quam habet principale respectu medij sue speciei. Uerbi gratia: si cor in genere cordium sit frigidum arteria ab eo orta sit frigida: si temperatum ⁊ ipsa temperata: si calidum ⁊ ipsa calida. ¶ Et hoc tertio modo ponitur ɔclusio. Qz vt in pluribus orta ⁊ pncipalia deducto accidentali impedimēto sibi inuicem attestantur. Hoc patet: qr materia generationis orti debet recipere alterationem ad bonum vel malum ſm qualitates pncipalis a quo oritur. alijs ergo paribus facit principalem lapsum: ortum pportionabili lapsu labi: ⁊ temperamentum principale conseruabit ipsum ortum in temperamento. ¶ Deinde cum dicit. XXXVIII.

Principalium tamen operationum virtus ⁊ vitium eiusdem principij solius ſm seipsum sunt cognitiones: voco autem principales operationes eas que a solo principio fiunt.

¶ Positis signis sumptis ex habitudine totius capitis: ⁊ im̄ixtis signis sumptis a vtute ⁊ vitio opationum sensitiuarum ⁊ motiuarū: ponit hic signa sumpta a vtute ⁊ vitio pncipalium operationum. ¶ Et diuiditur in duas. Primo ponit sup quo istarum opationum significant dispositiones docendo quas vocet pncipales. Secundo ponit speciales significationes. ibi secūda [Facilis ergo intellectus.] Dicit primo q virtus ⁊ vitium pncipalium operationum ſm cerebrum .i. cerebri sunt significationes solius eiusdem pncipij: id est solum proprie significant super cerebri dispositionem ⁊ non principal'r super aliarum dispōnes. ¶ Dicit secūdo quo ad hāc partem q ipse vocat principales operationes illas que fiunt a solo pncipio: id est que fiunt in ipsomet cerebro: ⁊ supple in quas primo est final'r ordinatum. ¶ Ubi nota q sensationes exteriores ⁊ motus volūtarij sunt opationes cerebri: qr fiunt ipso agente mediāte spiritu aīali: sed non fiunt in ipso imo in organis sensuum ⁊ in musculis: ideo non dicuntur principales. Item digestio ⁊ nutricatio ⁊ spiritus animalis generatio sunt operationes cerebri que fiūt in ipso. ¶ Sed qr cerebrum nō primo finaliter ordinat in illas: ideo nō dicunt principales operationes eius: sed sensationes iteriores vt sensatio cōmunis: cogitatio: estimatio: memoria: appetitus: iste fiunt in cerebro ſm viam Galeni. ⁊ sunt perfectiones inter cerebri operationes. ¶ Ideo cerebrum est in illas final'r ordinatum: ⁊ ideo has vocat principales operationes. ¶ Uel secūdo vt ex modo veteris translationis elici potest dicuntur principales operationes: quia per eas fit regimen quo ad actiones volūtarias totius animalis. Nam appetitiua pcipit motus: ⁊ nō sine imaginatione sensu cōmuni vel estimatiua cum qbus est eadē subiecto. ¶ Nota secūdo q virtute corporearū cognoscitiua℞: vel retentiuarum cognitionū quedā dī occulte comprehensiua: siue virtus iterior: quedam sensus exterior vel virtus manifeste comprehensiua. ¶ Illa aūt dicitur sensus exterior vel virtus manifeste comprehēsiua que est vtus comprehensiua obiecti nō precedente illius alia cognitione. ¶ Illa autem est vtus interior: aut vtus occulte comprehensiua que nō sufficit obiectum comprehēdere: nisi vtus alia illō idem obiectum prius cognouerit: ⁊ hic sūmo comprehendere pro cōmuni ad cognoscere ⁊ intētionem vel imaginem retinere. ¶ Nota tertio q necessitas coegit physicos ad ponēdum istas virtutes iteriores tam in hoibus q in brutis: qr percipimus multas fieri cognitiones: tam in nobis q in brutis que non possunt in aliquem sensum exteriorem reduci. primo qr ponimus differētiam ⁊ ɔuenientiam iter sensibilia diuerso℞ sensuum: vt dicimus q album est frigidum: ⁊ iste homo albus est iaculator ⁊ cantator: ⁊ illud croceum est dulce. ⁊ hac de causa canis visis carnibus mouet ad eas ad comedendum ⁊ non ad lapidem: qr visu iudicat prima vtus iterior saporem. hoc ergo nō potest aliquis sensus exterior. ¶ Secundo qr notabili tēpore post absentiam obiectorum ⁊ cognitionis actualis eorum possumus recognoscere precognita: vt pz in recordationibus amico℞: ⁊ in brutis que domum propriam reuertunt post pastum: ⁊ ista non possunt in sensum exteriorem reduci. ¶ Item in somno ligatis sensibus pcipimus sensibilia: ⁊ qđ clarius est argumentum actu dormiētes excecati: qbus oculi sunt eruti somniant visibilia ⁊ colores percipiunt: ⁊ tamen nō potest dici q vident: vt dicit Auicēna sexto naturalium. parte quarta. ¶ Iste vie pro nunc sufficiant ad ostēdendum vtutum corporearū interio℞ cognitionem: qr in eis nō est dubitatio. ¶ Quidā aūt reducunt quasdam alias in qbus est dubitatio: vt infra ostendam. ¶ Quarto nota q modus cognoscendi istas vtutes interiores est: qr sensus exteriores imutant ab obiectis: ita vt recipiāt earum spēm siue formam siue īām: ⁊ est ſm viam nūc currētem recipere spēs sine materia: recipere qualitatem representatiuam rei que qualitas nō reqrit istas materiales preparationes in subiecto suo quas suum significatum reqrit in suo subiecto: vt verbi gratia spēs in oculo recepta representās albedinē non reqrit in oculo lucem ⁊ opacitatē ⁊ complexionem quam reqrit albedo quam significat in suo subiecto. per istas ergo imutatiōes sensus exteriores mediantibus neruis imutant cerebrum: vel organum sensus cōmunis de quo infra: ⁊ postea imutantur alie virtutes. ¶ Ultimo nota q quēadmodum iste species in subiecto cognitiuo recepte materie natural'r representāt suū significatum: ita vtus recipiens eas: cum est per eas cognoscitiua materie natural'r per eas cognoscit: ita q positis spēbus visibilium in oculo bene disposito per conueniens tēpus necessario fit visio: experientia enim docet q per volūtatem nō possumus istis stātibus sensationē phibere

ficut nec dolorem imprimēte obiecto doloroso ⁊ organo sufficiēter disposito. ¶ Ex quo sequitur ꝙ quādiu remanet species in organo cognoscitiue virtutis impedimento deducto tādiu fit actualis cognitio.

Sed istis notatis est dubitatio quot sint ille v̾tutes īteriores cōprehēsiue occulte: ⁊ in quo mēbro suas pficiunt opationes. In qua qōne inuenio tres modos dicēdi limitatos. Nam Auer. nullibi hoc pcise determinat gñ ex equocationib⁹ qbus als vtit̄ cadat dubitatio qd in hoc quesito voluerit: vt apparet ↄsiderāti cōmētuȝ sextum tertij de aīa. ⁊ ea que dicit in libro de memoria ⁊ remi. ⁊ ea que in 3° circa mām de v̾tute motiua. ⁊ in de somno ⁊ vigilia. ⁊ 2° colliget. cap̊ de iuuamētis mēbroꝝ que sunt instrumēta v̾tutuȝ sensibiliuȝ īrinsecaꝝ. pōt eniȝ ad opiniones arabū adaptari ⁊ ad opiniones grecoꝝ. ¶ Primo ergo narrabo viam arabū cū suis fundamētis. Scdo viam que magis videt̄ grecis ⁊ Arist. pcipue ↄformis: ⁊ eaȝ quātum potero ↄformādo snie ⁊ textibus Aristo. Tertio viam quorūdam nouoꝝ Parisiēsiuȝ meo iudicio minus ↄsiderate loquētuȝ. ¶ Quātuȝ ad p̊muȝ dōm ex Auicē. 6° nālium parte p̊ma. cap̊ vltimo: ⁊ parte 4° cap̊ p̊. ⁊ prima p̊mi. doctrina 6° cap̊ de v̾tute aiali. gnque eē huiꝰ v̾tutes adinuicē loco ⁊ subiecto distinctas. ¶ Prima est sensus cōmunis cuius locus est medietas p̊ma primi ventriculi cerebri: ⁊ huius sensus cōis opatio fm Auic. est oiuȝ exteriorum sensuū obiecta pcipere: ⁊ pati a copulatione formaꝝ sensibiliuȝ in eo. Et ↄsiderāduȝ ꝙ nō est intētio Auicē. ꝙ sensus cōis affirmet cōponendo aut neget diuidendo: sed vult istam cōpōnem ⁊ diuisionē esse tm̄ ex opibus itellectus: vt sumit̄ ex eo parte 4° cap̊ p̊cuȝ loqtur de opatione sensus cōis. ¶ Sed tūc est difficultas si sensus cōis non est ille qui indicat ꝙ hoc albuȝ est frigiduȝ demōstrando niuem. quō ergo iuuat sensus cōis aialis in cōprehendendo sensibile gustu per visuȝ. ¶ Item qd ↄfert ista copulatio istaruȝ imaginuȝ sensibilium in sensu cōmuni ad hoc indiciū faciēduȝ per itellm: ¶ Dic dī ꝙ nō per indiciuȝ factū affirmādo vel negādo mouet̄ bos viso colore viridis herbe ad ipsam tanq̄ȝ ad dulce: sed qꝛ simul alias cōprehēdit in eodē similē viriditatē ⁊ saporē ↄuenientem ex nāe instinctu cōprehēso simili colore mouet̄ ad ipm tāq̄ȝ ad sapiduȝ: ⁊ appetit illud: nō qꝛ fiat affirmatio ꝙ h̾ est dulce. ¶ Intellectus aūt ⁊ si p̊mo faciat hāc affirmationem hoc viride est sapidū: tn̄ nō crederet firmiter nisi in sensu cōmuni vel alia v̾tute iteriori simul: de hoc copulate fuissent iste intētiones: ⁊ hoc vult Auicē. loco allegato si qs ↄsideret. ¶ Cōsiderāduȝ 2° ꝙ hic sensus nullius nisi cōprehēsi per sensuȝ exteriorem est cognoscitiuus: vel sub rōne sub qua per exteriorē sensuȝ cōprehēdi pōt. Et ideo qꝛ silētiuȝ ⁊ tenebra nō cōprehēdunt̄ sensu exteriori: nec ēt isto cōi sensu cōprehendunt̄. Et hoc sumit̄ expresse ex Auicēna 6° nāliuȝ pate 2° cap̊ 2°. ¶ Sed cadit hic difficultas: qꝛ sensus cōis cōprehendit sensationes exteriorū sensuȝ: ⁊ iste nō cōprehendunt̄ sensu exteriori: qꝛ visio non cōprehenditur visu: cuȝ non sit lux aut color. ¶ Dic dicitur ꝙ sensationes alioꝝ exterioꝝ sensuū cōprehendūtur exteriori sensu. vt visio visu: ⁊ sic de reliqs. Et hoc vult p̊nceps sexto nāliuȝ. parte 2° cap̊ 2°. ꝙ primū sensatuȝ ꝓprie est illud qd est in organo. s. eius sensatio: ⁊ quodāmodo videtur dici 2° de aīa. textu cōmē. 138. ⁊ cōmēto eodē. ¶ Et si arguit̄ ↄ ex his que in de somno dicunt̄. s. nō eniȝ visu qdē videt ⁊ indicat̄ ⁊ pāt discernere: qm̄ alia qdē sunt dulcia ab albis: dī ꝙ visus non indicat: ⁊ pōt discernere ⁊c. ⁊ iō negatio posita negat cognitiuā ⁊ nō vtrāqȝ ptēȝ. vel 2° dī ꝙ sensus cōis nō pcipit visionē: sed alia v̾tus interior.

¶ Scda autē v̾tus apud Auic. est phātasia cuiꝰ locus est 2° ps p̊mi vētriculi cerebri: ⁊ huiꝰ v̾tutis opatio est imagines sensibiles reseruare: ⁊ fm cōem modū exponētiuȝ Auic. nō cognoscit hec v̾tus: sȝ seruat tm̄. Attēde tn̄ ꝙ retinere imagines aliquāto tpe ⁊ post absentiaȝ sensibilis nō solū fit in v̾tute interiori sed in exteriori: vt 2° de somno vult Arist. ⁊ iō talis reseruatio nō est illa de qua hic loqmur. Utilitas aūt huius v̾tutis est: vt imediate representet cogitatiue ⁊ cōmuni sensui quibus in medio ponitur.

¶ Tertia v̾tus est que in hoie vocat̄ cogitatiua: cuiꝰ locus est medius cerebri vētriculus: ⁊ pcipue quo ad ptē iferiorem. ¶ Et huius opatio est imagines sensatas cōponere nō solū mō quo sit inuēte sunt ille imagies apud sensuȝ: sed ēt mō qui nunq̄ȝ apud sensuȝ fuit: vt imaginē hois cū imagine volātis: ⁊ imaginē mōtis cū imagie auri: vl' smaragdi: ⁊ hec v̾tus duobꝰ modis differt a cōi sensu: p̊mo qꝛ sensus cōis per se ⁊ directe nō recipit nec inq̄ȝtū ab extra offert̄: ⁊ cōposite sunt apud eum: vel ↄiuncte imagine in vno in quo ex̄ ita fuerunt inuēte. Sed cogitatiua pōt alr̄ facere. Scdo qꝛ sensus cōis directe nō cōprehēdit cessante actuali imutatione sensibilis: vel exterioris sensus. hic aūt cōprehēdit: vtilitas aūt huiꝰ v̾tutis est eo mō cōponere: vt extimatiua de qua statiȝ dicet̄ possit debite intētiones insensatas ex tali collectione formaꝝ dicere. ¶ Ubi nota ꝙ v̾tus in brutis inuēta huic ꝓportionabilis dī imaginatiua nō cogitatiua: quomō autē istius v̾tutis operationes sequtur iudiciuȝ: ⁊ quō nō dixi p̊ma p̊mi. doctrina 6°.

¶ Quarta v̾tus est cuiꝰ locus est suprema ps medie ↄcauitatis vel medij vētriculi cerebri: vt dī ab Auic. pte 4° 6° nāliuȝ: ⁊ eius opatio est per collectionē multaꝝ formaruȝ sensibiliuȝ dicere formas insensatas: ⁊ hec est altior oium v̾tutuȝ corporearū hois. ⁊ per hanc v̾tutem indicat equus lupuȝ inimicū. ⁊ qui annonā prebere ↄsueuit eē amicum: a quo nō est fugiēdum. ¶ Cōsidera tamē ꝙ ille compositiones nō fiunt affirmādo vel negando ⁊ ꝓpositiones formando cuȝ hoc sit itellectus ꝓprium vt dī supra.

¶ Quinta v̾tus est memorialis: ⁊ est v̾tus reseruās intētiones que fiūt apud extimatiuā: ⁊ fm colorē modū sequentiuȝ Auic. ista reseruat ea que fiunt apud extimatiuā siue fuerint imagines siue itentiones: ex quo tn̄ non tollit̄ necessitas phātasie: vt est dictū. ¶ Et si arguit̄ ꝙ v̾tutes cognoscitiue p̊ter extimatiuā sunt frustra: qꝛ v̾tus extimatiua est cognoscitiua oiuȝ: ⁊ oī mō quoꝝ ⁊ quō sunt cognoscitiue alie v̾tutes p̊cedentes: vt pȝ ex p̊dictis. ¶ Rñdet̄ ꝙ iste nō sunt frustra. nam p̊parāt ad hoc vt extimatiua possit suo mō cognoscere. Sicut eniȝ nō sequtur oē qd pōt cōprehendi per sensus exteriores pōt sensu cōi cōprehendi ⁊ sub eadē rōne. g̃ sensus exteriores supflui sūt: qꝛ isti sensus cōprehendēdo iuuāt hūc sensuȝ cōem ad posse ita cōprehēdere. ¶ Et si arguit̄ scdo ꝙ nulla v̾tus cognoscitiua alia a sensu cōi est necīa pp cōponere ⁊ diuidere: vl' pp elicere itētiones nō sensatas ex sensatis. Sed nulla videt̄ alia cā ꝓpter quam sint alie v̾tutes ponēde. g̃ nulla v̾tus alia est ponēda. Dī vt supra negādo aīs. Et si arguit̄: qꝛ h̾ sufficit facere sensus cōis: pȝ ex dictis iuxta mētem Auic. aīs eē negādū: sed ēt ↄcesso aīte ꝙ hoc pōt facere sensus cōis. s. insensatoꝝ spēs elicere ex sensatis. ↄsña nō valet: qꝛ nec eo mō cōponere sufficit quo cogitatiua ⁊ extimatiua: neqȝ eo modo intētiones insensatorum abstrahere. ¶ Et si queraī iuxta hāc viam que virtus est reminiscitiua: dī ꝙ hoc nomē est equocuȝ ad v̾tutēȝ inqsitiuā intētionis preexistētis: sed iam aut delete aut debilitate: ⁊ illius v̾tutis actus est sicut qō ⁊ syllogiçatio quedā: vt vult Ari. libꝰ de memoria. ⁊ hoc mō v̾tus reminiscitiua est estimatiua. ¶ Scdo modo īportat virtutem reseruātem in qua reseruatuȝ ita debilitat̄: vt per se nō sufficiat de nouo mouere virtutem cognoscitiuam: sed cum alio secum aliqua habitudine coniuncto sufficiat. Et hoc modo dicit Auer.

scđo colliget: ꝙ opus memoratiue est reseruatio cōtinua: sed opus reminiscitiue est reseruatio intercisa. ꝛ h̄ mō reminiscitiua ṽtus est memoria. Et nota sīlem equocationē huiꝰnois memoria. qn̄qꝫ enīꝫ sumit̄ pro ṽtute cognoscitiua ꝑcogniti p modum ꝑcogniti: ꝛ illa est extimatiua. Secūdo mō sumit̄ pro reseruatiua mō dicto: ꝛ est alia in postremo vētriculo vt ꝑdicit̄. Et 3ᵒ sumitur pro tali actu cognoscēdi aliqđ per moduꝫ precogniti: ꝛ isto mō est opatio cogitatiue vel extimatiue. ❡ Sed restat vltimo querere quare solue hō oīuꝫ aīaliuꝫ reminiscit̄. Dī ꝙ reminisci est querere oblitū ꝑcognitū: sed appetitū querendi h̄ nō hn̄t nisi illa que cognoscūt se aliqđ cognouisse cuiꝰ sūt oblita. Sed h̄ nō pn̄t nō hn̄tia itellm̄: qꝛ includit gnāle ꝛ cōem intentionē: ꝛ iō alia aīalia si memorant̄: memorant̄. si ṽo nō tūc nō curāt. Et iste est modus cōior ex arabuꝫ inla.

❡ Sed Arist. 2ᵒ de aīa in plerisqꝫ locis loquēs nō videtur mentionē fecisse nisi de tribꝰ ṽtutibꝰ: sensu coi: phātasia: ꝛ memoria. ꝛ per sensuꝫ cōeꝫ itelligit ṽtutē cognoscitiuam oīuꝫ reꝝ sensibiliuꝫ p exteriores sensus sensataꝝ. ❡ Per phātasiam ṽo vt est opatio ṽtutis itelligit motū factuꝫ a sensu ſm actuꝫ. i. apparitionē rei vel cōprehēsionē rei ſm quā sensus actu rep̄sentat eam ṽtuti iteriori: vel facit eaꝫ cōprehendi per illā. Et per phātasiam vt est ṽtus itelligit virtutem in qua pōt fieri talis imutatio a sensu actu comprehēdente. Et qꝛ sensus cois est virtus que pōt imutari a sensu actu cōprehendēte ad cognoscēduꝫ: ideo vbiqꝫ ponit phātasiam ꝛ sensuꝫ cōem eē idem subm̄: ꝛ arguit multotiens: ꝙ si aliqđ sit passio eius cuiꝰ est phātasia: ꝙ illud sit passio p̄mi sensitiui: vt in libro de somno ꝛ vigilia: ꝛ in libro de memoria ꝛ reminiscētia. Oēm g̊ ṽtutem iteriorē corpeam cōprehēsiuā vocaret phātasticā pro q̄nto pōt immutari a sensu ſm actuꝫ facto. ꝛ ideo oēs imagines ꝛ oēs intētiones vocat phātasmata: ꝛ ideo dicit ꝙ opꝫ itelligentē phātasmata speculari: ꝛ h̄ mō vult ꝙ somniū est phātasma factū in somno. ❡ Memoria ṽo apud ipm̄ nō est nisi ṽtus renouatiua phātasmatis prius deleti apud phantasiam. nā ṽtutes cognoscunt̄ per actus. ❡ Actus aūt vel opatio quā vocat Arist. memoriā nō est nisi illius phātasmatis renouatio: ita vt cognoscat̄ ꝑcognitū per modū cogniti ꝑus per tps: vt pꝫ legēti librū de memoria. g̊ memoratiua ṽtus est illa que pōt h̄ renouare. ꝛ qꝛ memoria pro opatione sumendo est actus ꝛ passio memoratiue ṽtutis. est aūt p̄mi sensitiui vt vult Aristo. loco allegato: iō memoratiua ṽtus est eadem subto cuꝫ p̄ sensitiuo. ❡ Ex qbꝰ seqtur ꝙ idem sunt realr̄ ꝛ quo ad subm̄ sensus cois phātasia ꝛ memoria: ꝛ in eodem precise organo cōplent̄. ꝛ qꝛ manifestū est ꝙ sensus cois viget in p̄ma pte cerebri. phātasia hoc mō accepta maxime in media. memoria ṽo in posteriori: vt docēt lesiones istis ṽtutibꝰ accītes per lesiones istoꝝ organoꝝ: ideo ꝯtr dī vnaqueqꝫ istaruꝫ ṽtutū eē in quolibet vētriculoꝝ cerebri: ita ꝙ cerebruꝫ quo ad vnūqueqꝫ vētriculū sufficit facere opationes sensus cois phātasie ꝛ memoratiue. ꝛ h̄ idē ꝯfirmat̄: qꝛ nerui sensitiui imutāt cerebrū cū sentiūt. p̄mo quo ad ptē cui ꝯtiguātur q̄ꝫ quo ad remotiorē. cuꝫ g̊ nerui auditꝰ terminent̄ ad postremū cerebri vētriculū: ꝛ per mediuꝫ tādem referuntur ad p̄mū. seqtur ꝙ prius fiet cognitio sonoꝝ in medio vētriculo q̄ꝫ in p̄mo: ꝛ ꝑus in postremo q̄ꝫ in medio. Sed vbi prius fit cognitio post sensuū exterioꝝ cognitionem. ibi est sensus cois: cū sit p̄ma ṽtus de iterioribus. g̊ sensus cois est in postremo cerebri. ❡ Cōfirmat̄: qꝛ cerebrū per suā subaꝫ medullarē tanq̄ꝫ per ptem simplicē est factiuū istarū opationū. cum g̊ oēs ptes sube medullaris cerebri sint eiusdē rōnis: seqtur ꝙ oēs erunt per se earūdem operationuꝫ ꝑfectiue. ❡ Cōfirmat̄ 3ᵒ. qꝛ alr̄ Gal. nō sufficiēter docuisset significare per opationes istarum ṽtutū sup cerebri dispōne cuꝫ per facilitatē discēdi que pertinēt ad sensuꝫ cōeꝫ ꝛ phātasiā arguat gnālr̄ mollē cerebri subaꝫ: qꝛ nō argueret̄ h̄ nisi de pte vbi iste ṽtutes vigēt. ❡ Itē 4ᵒ hn̄i memoratiui eēnt hn̄i reminiscitiui. nā stat ptē posteriorē eē siccā ꝛ durā hn̄i reseruātē: ꝛ anteriorē mollē bene recipiētes. ꝯn̄a tn̄ ꝯ̄ Arist. in de memoria ꝛ reminiscētia.

Sed tunc restāt alique difficultates. p̄ma videt̄ ꝙ stāte lesione in vno vētriculo oēs istaruꝫ ṽtutū opationes lederent̄: qꝛ in isto vno ventriculo sunt oēs. ꝯn̄s tn̄ falsuꝫ: qꝛ ꝓpter lesionē ptis anterioris leditur sensus cōis: ꝛ ꝓpter mediuꝫ discretiua: ꝛ ꝓpter lesionē postremi memoria. ❡ Hic pōt dici ꝯcedēdo ꝯn̄eꝫ. Notādo tn̄ ꝙ lꝫ in quolibet istoꝝ triuꝫ vētriculoꝝ quelibet istaꝝ ṽtutuꝫ opetur: tn̄ in vno fortior est vnius earum opatio: ꝛ in alio alterius. nam lꝫ epar generet sanguinē choleram ꝛ alios humores: per quālibet ptem carnis sue: tn̄ aliqua ps istius est aptior gnōni sanguinis: ꝛ aliq̄ cholere: ꝛ aliq̄ flā tis ꝛc̄. qꝛ epar nō est vniforme. ita g̊ dī hic ꝙ in pte posteriori magis viget memoria: in media magis phātasia. in prima sensus cois. Qđ ergo dicūt doctores nō est itelligēduꝫ cuꝫ precisione: sed ꝙ magis ledit̄ opatio talis ṽtutis q̄ꝫ talis. lesa g̊ posteriori pte cerebri magis mā ifeste ledit̄ memoria: ꝛ añriori sensus cōis: ꝛ media discretio. vel 2ᵒ dī spūm cerebri p distīcta tēpara ꝓportionari opōni istaruꝫ ṽtutū. magis g̊ recipit tēperatū ꝓportionatū pro memoria in posteriori vētriculo: ꝛ p sensu cōi in añriori: ꝛ p discretiua in media. ꝛ iō pp istaꝝ ptiuꝫ lesiones. ille opationes ꝓprie ṽtutis illis ptibꝰ cōparate magis leduntur.

Secunda difficultas est: qꝛ si ille ṽtutes nō differūt loco: videt̄ nec̄io vna opōne oēs opari: ꝛ qđ nec̄io sensu cōi cōprehēdēte: fieret cōpositio imaginū eo mō quo nō fiūt apud sensuꝫ: ꝛ abstractio itentionū nō sensataꝝ. pꝫ: qꝛ iste imagines mouētes ṽtutes sunt pn̄tes ṽtuti factiue talis copule vl̄ ꝯiunctiōis ꝛ nō est ipedimētū. g̊ ṽtus cōpositiua cōponit. ❡ Hic dī ꝙ quedā est opatio sensus cois quā nec̄io ꝯsequr abstractio deducto ipedimēto. quedā enīꝫ sunt itentiones sensatoꝝ: que cū sunt in sensu cōi cogūt abstrahi stante debita dispōne ṽtutis. quedā aūt sunt que h̄ nō hn̄t. ❡ Sed de ꝯiunctione itentionū reruꝫ sepataꝝ: ita vt vna cōprehendat̄ in sinu alterius: nō videt̄ ꝙ pn̄tia intētionū ad talē compōnē necessitet: sicut nec apud viam p̄mā stāte imagine auri in cogitatiua: ꝛ imagine mōtis in eadē nec̄io fit imago montis aurei. nō g̊ semꝑ sunt cāe sufficiētes ad mouēduꝫ: ita vt operetur sub rōne cogitatiue vel collatiue qn̄ sunt p̄ſes itentiones apud sensuꝫ cōem. Et si dicat̄ mouēt ille itentiones illam ṽtutē que est collatiua. ꝯcedit̄: sed non ita vt operetur sub rōne illius ṽtutis: qꝛ per se nō sūt ad h̄ sufficiētes: nisi ꝯcurrat volūtas vel appetitꝰ ita agēdi. ista enīꝫ etsi nō ex toto sint volūtati obediētia: nō volūtas istis nālr̄ multū dñat̄: ꝛ ꝑcipue quo ad cōponēduꝫ vl̄ diuidēdū itētiones.

Tertia difficultas est: qꝛ si memoratiua est in quolibet vētriculo cerebri ꝛ simul cuꝫ ṽtute cognoscitiua videt̄ ꝙ illa ṽtus debet ꝯtinue actu illa quoꝝ memoratiua est cognoscere. ❡ Hic dī ꝙ memoria vt sic nō est ṽtus imaginū vel itentionuꝫ reseruatiua: sed eaꝝ que fiunt apud phātasiam renouatiua per habitū qui gn̄at̄ in cerebro ex meditatiōe. talibꝰ aūt hn̄tibus opamur qn̄ volumus: ꝛ ideo nō oīuꝫ recordamur ꝯtinue: sed illoꝝ quoꝝ perfectuꝫ habitū habemus recordamur cū volumus. cuꝫ aūt hn̄tus est debilitatꝰ nō stati obedit volūtati sed idiget adiutorio: sicut pueri cū discūt scribere idigēt exēplari cū quo meliorē formāt lr̄aꝫ q̄ꝫ sine. ꝛ ita ṽtus ista idiget excitatione siliuꝫ vel oppositoꝝ vel alr̄ ꝯferendoꝛuꝫ ad illud cuius recordari volumus. ꝛ hoc fit per reminiscitiuaꝫ virtutē. ꝛ huic positioni oīa Aristo. dicta ꝯformari videntur.

¶ Tertio vero positio ponit nullam esse virtutem interiorem cognoscitivam organice distinctam a sensu communi: sed tales dictas ratione differre. ponit 2° hanc virtutem esse tantum in primo cerebri ventriculo. ponit 3° nullam esse reservativam intentionum vel imaginum: nisi postremo cerebri ventriculo: et nullam talem esse organice distinctam a memorativa. ponit 4° memorativam reservativam specierum et intentionum similium his que fuerant in cogitativa. ponit 5° quod non est possibile eandem esse organice virtutem talem reservativam et sine actuali cognitione: et cognoscitivam. Et hec motiva tacta in positione prima cum contra quasdam conclusiones eius arguebatur. et hec quod a secunda differat clarum est: et negat sensum quod in medio ventriculo fiat cognitio. Ideo eam sic breviter derelinquo. nam eius insufficientia ex dictis in prima via clara est satis etc. XXXIX.

Facilis igitur intellectus subtilis substantie cerebri est cognitio: tarditas vero intellectus pinguioris.

¶ Exequitur nunc Gal. ponendo specialiter significationes ex virtute et vitio istarum operationum principalium. et quia quedam sunt cognoscitive vel comprehensive: quedam motive: ideo primo ponit signa ex comprehensivis. 2° ex motivis. ibi 2° [Et bene mobile.] Prima in duas. primo ponit signa ex opere distinctive sive extimative que apud ipsum vocatur discretiva tertio de accidenti. 2° ex opere imaginationis vel sensus communis ex una parte et memorie ex alia. ibi 2° [Facilitas discendi.] ¶ Dicit primo quod facilitas intellectus est signum substantie subtilis cerebri: sed tarditas intellectus est signum pinguioris substantie cerebri. ¶ Nota ergo primo quod virtus discretiva est illa cuius opera magis manifestantur in medio ventriculo: et vocatur ab Avicenna estimativa: et dicitur intellectus quandoque. unde 3° de anima. hic autem intellectus corruptibilis est: et sine hoc nihil intelligit. ibi enim vocat hanc virtutem intellectum. ¶ Nota secundo quod intellectus dicitur facilis quando ex parvis signis sufficienter et cito elicit: distinguit et discutit. A quibusdam autem hic per facilem intellectum accipitur sollertia. de qua primo posteriorum ultimo capitulo dicitur quod est virtus inveniendi medium in tempore non perspecto: sed in re idem est sollertia de qua hic est facilitas extimative in ita operando: ut dixi. non enim sumitur hic intellectus pro vera virtute intellectus proprie accepti. Nos enim videmus quosdam qui statim viso modo loquendi percipiunt verum id sit simulate dictum. alios autem qui non decipiuntur faciliter: hoc non comprehendentes. et hec facilitas discurrendi et eliciendi unum ex alio vocatur bonitas ingenii. Ista ergo pendet ex claritate substantie cerebri et bona et distincta sigillatione imaginum apud ipsas et bono motu spirituum. hec autem omnia maxime inveniuntur in cerebro substantie subtilis. i. cuius multum aereum est debite permixtum. et quandoque satis de igneo: cum etiam cholericos ingeniosos videmus. ¶ Ex primo sequitur quod facilis intellectus non est signum humiditatis cerebri. patet: quia cholerici non habent cerebrum humidum: et tamen sunt facilis intellectus. ¶ Sequitur secundo: non oportet cerebrum subtilis substantie esse humidum que duo repugnant exponi pluribus commentatoris. Gal. ergo: quia vidit quod facilis intellectus stat cum siccitate ignea et cum humiditate aerea. dixit quod est signum subtilis substantie cerebri. i. substantie in qua est abundantia elementorum subtilium. s. ignis et aeris: et non dixit humidi vel sicci: quia iste qualitates cum fuerint elementorum frigidorum faciunt pigrum. ¶ Sed queritur quid de mediocri in substantia verum aliis paribus habeat facilitatem intellectus. ¶ Hic dicerent illi qui ponunt in temperato unamquamque operationem perfectiorem quam in distemperato: quod ille est facillimi intellectus: vel iuxta quosdam eiusdem secte est optimi: sed fortassis non est facillimi. ¶ Ego autem puto quosdam distemperatos acutius habere ingenium. unde particula 30° problematum. probleumate primo. melancholici qui ex cholericis facti fuerunt tales maximi et excellentissimi in philosophia fuerunt. Sed temperatus in multis aliis excedit intantum ut melius sit esse temperatum. ¶ Nota 3° quod tarditas intellectus intelligenda est hic opposita facilitati supradicte: et significat substantiam cerebri pinguem. i. grossam: quam stat esse humidam aquea humiditate et siccam terreo melancholico multo: et ideo non dixit sicce sed pinguis etc. XL.

Facilitas vero discendi est mollis.

¶ Ponit signa ex operibus sensus communis et memorie: que etsi iuxta viam tertiam supra dictam in qualibet parte cerebri inveniantur: tamen sensus communis maxime in parte anteriori manifestatur: et memoria in posteriori. et dividitur in quatuor. ibi 2° [Memoria vero] 3° ibi [Sic vero.] ibi 4° [Oblivio.] ¶ Dicit primo: quod facilitas discendi significat substantiam cerebri mollem: ubi per facilitatem discendi intelligere debemus facilitatem recipiendi impressiones a sensibilibus et signis. et quia tales impressiones facilius in molli quam in duro fiunt: ideo facilitas discendi significat mollem substantiam cerebri. ¶ Sed dubium est utrum significat humidam substantiam cerebri: et videtur quod sic: quia molle est humidum. ¶ Hic puto quod non significat humidum sed molle. nam multa aliis sicciora sunt molliora. quia humiditas sua est aerea et aliorum aquea. cholerici igitur habent cerebrum molle: quia humiditas sua est aerea non grossum in substantia: et propterea habent perfectos sensus in pueritia: et illi igitur sunt sicci cerebri tam interiores quam exteriores: verum est tamen quod aquea humiditas non ita impedit facilitatem discendi sicut impedit intellectus facilitatem. et ut hoc notaret dixit: quod est signum mollis: et non dixit subtilis sicut in parte precedente.

¶ Et memoria permanentis.

¶ Dicit quod bonitas memorie est signum substantie cerebri permanentis durioris. ¶ Nota igitur quod memoria est bona quamdiu est potens renovare intentionem precognitam: et hoc significat substantiam in qua sive habitus sive imago vel intentio imprimitur esse permanentem: quia constantem et aliqualiter duram. unde in de memoria et reminiscentia pueri et senes male memorantur. et ratio: quia utriusque cerebri substantia est in permutatione. in pueris propter augmentum: in senibus propter decrementum: licet cum istis concurrant alie cause fortiores suo loco vidende. ¶ Nota 2°: quod nimia siccitas quandoque et nimia constantia mater est causa malitie memorie: quia prohibet convenienter reservandum: immo apud talem substantiam nimis duram transeunt phantasmata: et non imuiont. XLI.

Sic vero et difficultas discendi dure.

¶ Dicit quod difficultas discendi significat substantiam duram cui non fit impressio contrario modo facilitati discendi supradicte.

¶ Oblivio vero fluentis.

¶ Dicit quod oblivio est signum substantie cerebri fluentis. i. existentis in multa permutatione. nam nec omnino siccitatem nec humiditatem significat ut est dictum: sed quod sit in permutatione multa sicut accidit senibus siccum cerebrum habentibus. ¶ Nota ergo quod per oblivionem intelligimus debilitationem aut delitescentiam habitus vel imaginis vel intentionis reservate. delitescit autem aut propter resolutionem accidentem proprio subiecto: aut quia ex sui natura continue tendit ad non esse deducto conservante licet non habeat contrarium. et ideo ad salvandum rei memoriam requiritur meditatio: et enim meditationes memoriam salvant apud Arist. XLII.

Et bene mobile in opinionibus est calide: manens vero frigide.

¶ Ponit signa ex virtute appetitiva que est una de virtutibus regitivis et motivis dicens: quod esse mobile bene in opinionibus. i. in preceptis appetitive virtutis est signum calide complexionis cerebri: sed esse manens in eadem voluntate vel precepto appetitive est signum frigide complexio-

nis aliis partibus. cuius est: quia calida cōplexio motus spūum causat. ⁊ ita noua facit fieri extimare iudicia ad que sequitur appetitus diuersum preceptum. Friditas vero est causa fixionis spūum ⁊ gentis: ⁊ per cōsequens permanentie in eodem iudicio ⁊ permanentie in eodem appetitu: ⁊ ideo isti effectus significant illas suas causas. ¶ Cōsidera ergo quod in animali perfecto duplices sunt virtutes motiue. quedam percipientes vel imperantes: quedam exequentes. imperantes sunt appetitiue cū cognoscitiuis interioribus. imperate sunt virtutes musculorum. ¶ Posuit ergo supra signa sumpta ex operatione virtutis motiue imperate. hic vero ponit signa sumpta ex operatione virtutis motiue imperantis. ¶ Tertio nota quod in motu voluntario concurrunt plura secundum ordinem: quorum vnum in hoc motu est mouens nō motum: aliud motum nō mouens ⁊ intermedia sunt mouentia mota mouens primum est obiectum appetibile. virtus vero cōprehensiua mouetur ⁊ mouet appetitiuam que mota mouet spūm motiuum ad neruum: spūs mouet neruum: neruus musculum: musculus chordam: chorda mouet partes per se nō mobiles motu voluntario. s. ossa ⁊ carnem: ⁊ multa talia que sunt mota nō mouentia alia membra. ¶ Attende vltimo: quod hec pars aliam pateretur expositionem. quod cum posuit signa modorum sube ⁊ dispositionum pendentium ex passiuis qualitatibus hic ponit signa qualitatum actiuarum. Et mobilitas de vna opinione ad aliam: sumendo opinionem proprie est signum caliditatis: ⁊ firmitas est signum friditatis. ⁊ probatur vt de appetitu. XLIII.

Adhuc vero mihi videntur duo quidem deesse genera cognitionum que ex principio suscepi dicere: vnum quidem naturalium: alterum vero extrinsecus accidentium. erit autem cōmunis de vtrisque ratio.

¶ Nunc Hal. quodammodo se excusat a determinatione signorum duorum generum dicendo quid de illis intendat: dicens quod adhuc deficiunt duo genera cognitionum. i. signorum que in principio promissa fuerunt. vnum est virtus ⁊ vitium naturalium operationum. 2m est signum sumptum ab his que extrinsecus accidunt. ¶ Et subdit quod intendit de vtrisque simul dicere infra. s. cum specialium cerebri complexionum signa ponentur: ⁊ ideo nunc supersedet ab illis ⁊c. XLIIII.

Iam si eucraton cerebrum existit secundum quatuor qualitates omnia que dicta sunt habebit cum modo ⁊ mensura.

¶ Postquam superius posuit in generali signa bonitatis vel malitie cerebri: descendendo specialiter ad modos complexionum. hic specialiter intendit signa cōplexionum cerebri. ⁊ licet superius permiserit signa dicere egri simpliciter: nō tamen intelligitur hic immiscet signa cerebri temperati. Nam ista consideratio faciet nos potentes visa habitudine distemperatorum ad temperatum cerebrum. cognoscere qualis debet esse habitudo aliorum membrorum distemperatorum. ad ea sue speciei que sunt temperata: ⁊ sic erunt nobis note reliquae due latitudines sanorum. de quibus supra dixerat quod fierent facilius ex signis egrorum simpliciter manifeste. ¶ Diuiditur autem pars presens in duas. nam primo ponit signa temperati cerebri. 2o distemperatorum incipit. ibi 2a [Si vero caliditas.] Prima in duas. nam primo ponit signa. 2o canones attendendos in dictorum signorum verificatione. 2a ibi [Audire vero.] Prima in quatuor. primo ponit in generali signa sumpta a gestibus sensitiuarum ⁊ motiuarum operationum ⁊ principalium: ⁊ totius capitis dispositione. 2o specialiter signa sumpta a virtute operationum naturalium. 3o specialiter signa sumpta ab extrinsecis alterantibus. 4o signa sumpta a capillis. 2a ibi [Et superfluitatum.] 3a ibi [Et minime.] 4a ibi [Talibus quidem.] ¶ Dicit primo continuando cum precedentibus. dictum est quod dicemus similiter signa sumpta a naturalibus operationibus ⁊ extrinsecus accidentibus. nam si cerebrum est temperatum in cōplexione: tunc habebit omnia ea que dicta sunt cum modo ⁊ mensura. ¶ Vbi per cerebrum temperatum debemus intelligere temperatum ad iustitiam in propria specie. ⁊ per omnia ea que dicta sunt debemus intelligere nō virtutum naturalium operationes ⁊ ea que extrinsecus accidunt: sed quantitatem figuram virtutum ⁊ vitium sensitiuarum ⁊ motiuarum ⁊ principalium operationum. omnia enim ista habet cerebrum temperatum. deducto aliunde impedimento accidentali cum modo ⁊ mensura. s. optime proportionata. ad perfectissimas operationes cerebri omnes similiter sumptas. nam cum quantitas ⁊ figura ⁊ cetera fiant a natura propter operationes ⁊ operationes propter perfectissimum esse operantis tanquam propter finem. finis autem mensurat ea que sunt ad finem. tunc dicemus omnia ista haberi cum mensura cum habebuntur proportionatissima ad perfectissimum esse cerebri humani. ⁊ verificatur hoc dictum: quia ex quo cōplexio est temperata virtus informatiua fuit potens optime cōplexionare: ⁊ materia fuit obediens. deducto ergo accidentali impedimento vt in pluribus reliqua sequuntur optima ⁊ fini proportionata ⁊c.

¶ Et superfluitates quecunque per palatum: aut nares aut aures aut oculos purgantur: ⁊ hec habebit moderate.

¶ Ponit signa a naturalibus operationibus dicens: quod quecunque in tali capite temperati cerebri superfluitates expurgantur per palatum ⁊ nares ⁊ aures erunt moderate. ¶ Vbi notandum: quod quia cerebrum est valde fridum: ideo superfluitates sue tertie digestionis nō ita bene possunt insensibiliter per poros expelli sicut aliorum membrorum: precipue cum multo indigeat nutrimento a quo multa superfluitas resecatur. Adiuuat etiam ad hoc quod a corpore toto multi vapores ad caput eleuantur qui ibi infrigidantur: ⁊ nō potentes bene dissolui conuersi ad flegmatis naturam oportet quod sensibiliter expellantur: ⁊ ideo natura fecit emunctoria seu purgatoria per que sensibiliter ille superfluitates egrediuntur. vnum est foramen in osse basilari quod ad palatum tendit. 2m est duo foramina per que due caruncule mamillares porriguntur ad nares. ⁊ 3m est duo foramina que sunt in ossibus petrosis vbi sunt aures per hec ergo tria loca superfluitas naturaliter egreditur a capite. ¶ Nota 2o quod ista resecata sint superfluitates tamen digeruntur a calore naturali: licet enim digestio principaliter dicatur de transmutatione facta a calido naturali in humido principaliter intenta: tamen etiam applicando dicitur de dispositione introducta ab eodem calore in superfluitatibus. ¶ Nota 3o quod iste superfluitates duplr dicuntur moderate. vno modo in quantitate: quia non nimie quantitatis nec multum deficientis. Alio modo in qualitate: quia iste superfluitates nō erunt in temperato cerebro ita frigide ⁊ fluide: sicut in flegmatico: nec ita sicce ⁊ calide sicut in cholerico: sed mediocri modo. ⁊ patet hoc quia calor in temperato est mediocris: ⁊ similiter humiditas mediocriter ergo se debet habere in effectibus statis dictis. ⁊ hoc est signum sumptum a casibus naturalium operationum. vtrum autem in cerebro calo ⁊ humido proportionali existente ipsum in vtraque qualitate sint plures superfluitates: videbitur infra: sed pro nunc sufficit quod nō dicimus esse caput isto modo dispositum in superfluitatibus esse temperatum: sed hec dispositio cum aliis signis cōcurrit ad significandum cerebrum temperatum: quare ⁊c.

¶ Et minime leditur ab omnibus quecunque extrinsecus calefaciunt ⁊ infrigidant: ⁊ desiccant: ⁊ humectant.

¶ Ponit signa ab extrinsecus alterantibus dicens: quod hoc caput minime leditur a causis extrinsecis calefacientibus: exsiccantibus: infrigidantibus aut humectantibus. ⁊ hic. s. potest habere tot expositiones quot sunt opiniones in questione. s. disputata. vtrum complexio temperata magis resistat egris causis. ¶ Dicamus ergo hic tres modos. vnus est: quia cerebrum oportet temperatum magis resistit aliis partibus vnicuique cause siue calefacti siue infridati ⁊c. quam aliquod ab isto recedens in eadem etate. ⁊ hoc quia temperatum est virtuti magis proportionatum. ¶ Secundus modus est quod a quibuscunque causis extrinsecus alterantibus

datis eque ꝓportionabiliter excessibus qualitatis tẽpera ti ⁊ distẽperati.tardius alterabit̃ tẽperatum ꝙ̃ distẽpera tum:q̃ merito qualitatis ꝓportio est eadem:sed merito virtutis in tẽperato fortioris fit minor illaꝝ causaꝝ ad tẽ peratũ alterãdum ꝓportio. ¶ Tertius modus est.q: sup posito ꝙ equaliter calefiant:aut infrigident̃ ꝑter nãz ⁊c. cerebrũ tẽperatum ⁊ distẽperatũ:tñ minus per illã equa lem calefactionez ledet̃ teperatum ꝙ̃ distẽperatum:⁊ tu hoc referas ad illa que in illa q̃one dixi supra. XLV.

Talibus q̃dez infantibus existentibus capilli fiunt subrufi. pueris ṽo subru bei:perfectis ṽo rubei.

¶ Hic ponit signa ex ꝑte capilloꝝ sumpta. Et diuidit̃ in tres partes.ꝑmo ponit signuz sumptũ a co loribus.2° signũ sumptũ a figura.3° a cito vel tardo casu eorũdẽ.ibi 2° [Medij ṽo.] ibi 3° [Neq: calui fiũt.] ¶ Di cit ꝑ ꝙ in istis tẽperatis cuz sunt īfantes capilli sunt sub rufi.cum sunt pueri capilli sunt subrubei.cum sunt ꝯsistẽ tes sunt rubei. ¶ Ubi nota ꝙ color capilloꝝ pendet ex modo adustionis materie ex qua debẽt gñari.naz magis adusta alio deducto ĩpedimẽto facit capillũ magis ad ni gruz tẽdentẽ.⁊ ideo calidiores alijs paribus hñt capillos ad nigrum magis tendẽtes.põt aũt fieri magis adusta ta lis mã:aut ex vi agẽtis:aut ꝓpter passi ꝑparationẽ:q: mã est magis vstibilis vt in cholerico:aut merito amboꝝ.2° cã caloris capilloꝝ est dispositio cutis in albedine ⁊ nigre dine.nã lz pilus nõ fiat solũ ex sup̃fluitate nutrimẽti pel lis:tñ sup̃fluitas ista cum fumo a toto corꝑe veniẽte ꝑmi scet̃.⁊ ꝑmutat ipm aliqualr̃ ad sui nãm.⁊ hoc maxime hz locuz in brutis. In hoīe enim hec cã est debilis vt sumit̃ 5° de gñatione aĩaliũ.q: cutis hoīs est subtilis.3° cã est ex vaporibus opacis:aut claro aere ꝯtẽtis in porositatib9 pi loꝝ.nam q̃ñ mult9 vapor opacus in illis ꝯtinet̃ ad nigre dinẽ tendũt:vt apparet in portãtibus capita coop̃ta.⁊ nõ nuda.capillos eẽ nigros.in alijs ṽo qui ea discoop̃ta ferũt sunt albi.aut ad albedinẽ tendẽtes. Itẽq: in ꝯualescẽtib9 ⁊ valde exiccatis pili ad quãdaz albedinẽ declinãt ꝓpte rea ꝙ talibus vaporibus ꝑuant̃ ⁊ cuz resumunt̃ ad pristinã redeũt nigredinẽ.4° cã est ex colore materie que cum fu mo adusto in tp̃e gñationis pili cõmiscet̃: sicut in senib9 videmus fieri pilos albos canos ex eo ꝙ vapor grossus a flegmate aliqualr̃ putrescẽte ꝓpter caloris ĩpotẽtiã ad hu miditatẽ corporis regẽdã eleuat9 cum adusta mã gñatio nis piloꝝ miscet̃:⁊ reddit colorẽ eoꝝ albuz muffida albe dine. ¶ Ad ꝓpositũ ergo notãdum ꝙ subruffus color est qui dr̃ flauus medius īter albũ ⁊ aureum:subrubeus aũt est supra ruffum siue aureũ magis ad nigrum tendẽs per viam ruffi.sicut color castaneaꝝ q̃ñ maturari incipiũt.ru beus aũt de quo hic loq̄tur non est roseus:sed color similis colori in castanee cortice rep̃to hora ꝓpinqua maturatio ni qui color nigredini satis attinet. ¶ Ex q̄b9 apparet ꝙ in albis pilis minima est adustionis impressio:sed in sub ruffo est modica:q: ḡ calor in infante tẽperati cerebri mo dicũ sufficit hãc mãm adurere:ideo nõ facit nisi subruf fum colorẽ. In alijs ṽo seq̄ntibus etatibus vigorato ca lore ꝓpter humidi obtũdentis siccationẽ.color ꝯtinue fit magis ad nigredinẽ tendẽs vsq: ad iuuẽtutis finẽ.exp̃tũ est ꝙ fiunt colores in tãto gradu in corpore tẽperato.quã tuz posuit Gal.pro signo ſm varias etates. ¶ Nota 3° ꝙ mã gñationis capilloꝝ nõ tñ a capite ⁊ cerebri calore ele uat̃:sed maxime a partibus inferioribus ⁊ sursum ferĩ:⁊ ideo nõ soluz ſm exigẽtiam caloris cerebri colorant̃.ve rũtamen aliqualr̃ merito caloris cerebri variant̃. ¶ Ex q̄bus sequit̃ ꝙ lz per hoc signuz sumptũ a calore capillo rum ꝓbabiliter possumus sup̃ cerebri cõplexionẽ argue re.tamẽ hoc signuz per se sumptũ nõ sufficiẽter aliquam determinatam cõplexionẽ ostẽdit.nam in corpore chole rico ſm cor ⁊ epar cerebro existente tẽperato.capilli ad ni gredinẽ tendũt.⁊ ideo nõ est generalr̃ verum signũ colo ris capilloꝝ per se sumptum. ¶ Item patet ꝙ potest ex causa extrinseca albari:vt patet ex dictis cum possit expo ni soli grossos opacos vapores secum mixtos exiccanti et extrahenti.ita ꝙ eoꝝ loco aer subingrediat̃ clarus ⁊ for te hoc modo mulieres fumum sulfuris super capillis reci pientes faciunt eos albos.

Sed contra dicta arguit̃ primo per hoc ꝙ ex illis sequit̃ in corpore calido ⁊ sicco pilos debere generari albos.ꝓbatur ꝯñtia.q: in illo corpore ca lor fortis adurens agit in mãm piloꝝ que est sicca. Sed calidũ agẽs in siccũ dealbat.vt ꝑma ꝑmi.caplo de humo ribus.ergo ⁊c. ¶ Hic forte dicit̃ ꝙ calidũ agens in siccũ ĩ.ꝑuatũ humido in grossum fumũ ꝯuertibili dealbat:sed non sic est in corpore calido ⁊ sicco cuius calor agit in mã pili:q: ibi sunt partes humide apte in grossum fumũ trã smutari. ¶ Cõtra mã pili est quolibet humore siccior.vt notat exp̃ientia:sed aliq̄ humor est ita siccus vt agẽte ca lore vstiuo.albet̃.vt patet de cholera prassina cuz in ꝯine riã ꝯuertit̃.ergo pili mã est ita sicca vt albari debeat agẽ te calore. ¶ Cõfirmat̃.q: pilus genitus in corꝑe tẽpera to soli expositus per calorẽ agentẽ dealbat̃:sed siccior est pilus in cholerico ꝙ̃ in tẽperato.ergo in eo per actionẽ ca loris debet fieri dealbatio. ¶ Hic dicit̃ ꝙ calidũ adurẽ do agens in siccuz ꝑuatũ humido ꝯuertibili ad fumum opacum quãdoq: agit solũ in talem mãm siccãt ⁊ tũc de albat.quãdoq: ṽo talis mã est cõiuncta alteri parti humi de.a qua fumus turbidus ⁊ niger eleuari põt ⁊ cum mate ria sicca misceri. Cum ergo agit in tale siccum ⁊ nõ in hu midum cõiunctũ:ita vt vapores grossi turbidi cum sicco illo nõ misceant̃ dealbat.Sed multotiẽs cum agit simul in siccum ⁊ humidũ sibi vicinũ fumos partis vicine cõi cãdo sicco denigrat.⁊ ita accidit cum calor cholerici agit in mãm pili intra corpus existentez:sed calor exterior q̃ agit in nãm pili separatã ab humido dealbat. In cholera aũt prassina nõ est isto modo cum generat̃ ꝯinaria.

¶ Secũdo arguit̃ cõtra modum generationis canoꝝ. Si enim illo modo generent̃:seq̄tur ꝑmo alia aĩalia ab hoīe debere canescere.⁊ ꝑcipue frigida ⁊ humida:vt aues.ꝯñs falsum.⁊ arguit̃ ꝯñtia.q: in talibus eque bene debilitat̃ calor in senectute sicut in hoīe.ergo eque fit impotens ad flegmata:regulãda ⁊ sic accidit putrefactio flegmati ⁊ cõ mixtio sui putridi vaporis cuz mã piloꝝ.⁊ per ꝯñs canoꝝ generatio. ¶ Cõfirmat̃.q: tũc in mulieribus ⁊ castratis sequit̃ ꝙ in iuuẽtute deberet accidẽ canities.pz.q: in vi ris ꝑfectis accidit in senectute:sed talium viroꝝ calor in senectute est vigorosior ꝙ̃ in iuuẽtute sit in mulieribus ⁊ excisis.ergo. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ citius in crurib9 ⁊ in ge nibus deberet accidẽ canities ꝙ̃ in pectore.ꝯñs est cõtra exp̃ientiã.⁊ Aris.3° de hystorijs aĩalium. ¶ Hic dicit̃ no tãdo.ꝙ alia aĩalia ab hoīe excepto elephante sunt breuis vite:⁊ maxime breuis senectutis.⁊ ideo merito istius nõ ita ꝓportionabiliter remittit̃ eoꝝ calidũ stante vita sicut in hoīe. ¶ Dicitur 2° ꝙ multa sunt talia deponẽtia pilos hyemales:vt hñtia cornua ⁊ rostra ⁊ vngues in quas ꝑtes multe superfluitates ꝯuertunt̃. ¶ Itẽq: multo exercitio vtunt̃ ⁊ minus cõiter cibo abũdãt ex q̄bus causis accidit nõ ita in eis sup̃fluitatẽ flegmaticã ꝯtineri.⁊ ideo in illis nõ accidit ꝙ putrescat hec sup̃fluitas cum materia pilo ruz miscẽda:⁊ sumunt̃ iste cause.io.ꝓblematuz.ꝓble mate.64.3° hõ habet cerebrũ plurime quãtitatis ⁊ humi duz ⁊ frigidũ:ideo accidit ibi maxime multiplicari sup̃ fluitatez flegmaticã que nõ possit cõuenienter regulari a

suo

suo calido etiam satis forti. ꝛ iõ fit canoꝝ gnãtio. In alijs aũt aialibus valde minus est de cerebro respectu sue molis ꝛ plurimas hñt ptes carnosas circa cerebrũ ipm calefacientes. ꝛ iõ nõ accidit multiplicari ita in eis istas sup̄fluitates. ex oĩb⁹ istis cõiunctis sil̄ fit vna cõpleta cã q̄re aialia nõ canescũt. s. qȝ nec tãtũ ꝓportionabilr̄ remittit in senectute eoꝝ calor. ꝛ nõ hñt illã mãm putredini paratam sicut hõ nisi equus: cu⁹ cerebrũ est valde frigidũ ꝛ debile vt ibidẽ ab Aristo. similr̄. ¶ Ex his q̄ad p̄⁹ dr̄ negãdo ꝯñtiã p̄mã. Et ad scḋam cõfirmationẽ ꝯceditr̄ ꝙ in mulieribus ꝛ eunuchis in iuuẽtute cani nascunt̄ lȝ pauci. ¶ Uel scḋo dici põt ꝙ nõ obstãte ꝙ mulieres iuuenes ꝛ eunuchi minus habeant de calore q̄ȝ dicti senes: tñ ille potest meli⁹ suas humiditates regulare: ꝓpterea ꝙ nõ est fũdatus in terreo sicut calor illius senis. ꝛ iterũ humiditas flegmatica terreo cõmixta est magis parata illo mõ putrefactionis mussulẽte illi q̄ȝ nõ ꝑmixta cũ terreo. vñ pȝ has mussulẽtias maxĩe in antiqs parietib⁹ fieri vbi sal nitrũ colligit̄. ¶ Ad 3ᵐ negat̄ ꝯñtia qȝ pectori a capite multa cõicatur hũ⁹ flegmatica mã plus q̄ȝ cruribꝰ. ꝛ ẽt in pectore sunt multe partes frigide cuti vicine sicut ossa ꝛ cartilagines. In hõie ḡ p̄mo incipit canities in capite ꝛ p̄ius i timporib⁹: ꝛ rõ secũdi est duplex. vna qȝ circa illa loca est calor minor q̄ȝ in anteriori vel posteriori pte: ꝛ hoc tangitur ab Ar. gnto de gñõne. scḋa q̄ putat̄ verior tangitur a Gal. scḋo cõplexionũ. ꝛ est ꝙ in timporib⁹ sunt musculi satis carnosi ꝛ hũidi nõ sic in anteriori vel posteriori: sȝ ibi cutis ẽ grossior ꝛ nutrimẽtũ viscosi⁹ minus putrescibile. ¶ Tertio ꝯtra dictũ modũ arguit̄ qȝ seqr̄ ꝙ ex forti ꝛ subito timore nõ fierẽt pili cani. qȝ in vna nocte pili illi nõ generant̄: ꝛ p̄ ꝯñs esto ꝙ mã putresceret: non tñ posset ita cõmisceri cũ pilis: vt idẽ pilus fiat canus. ¶ Hic sũt tres modi dicẽdi. ¶ Primus est ꝙ talis dealbatio accidẽs in timore nõ est vera canities: sed ꝯsequit̄ exiccationẽ humidi opaci in poris piloꝝ ꝯtenti. ꝛ hoc qȝ cutis retracto sanguine ꝛ spiritu in corde exiccat̄: ꝛ cõicat̄ exiccatio pilis ꝛ hoc modo albent̄ sicut albescunt pili in cõualescentib⁹. ꝛ tunc exiccatio maxime cõicat̄ parti remotiori a radice pili qȝ illa est siccior. ¶ Scḋo dr̄ ꝙ retẽto calore humiditates flegmatice cutis putrẽt p̄cipue in prepatijs: ꝛ vapor earũ cõiungat̄ pilo p̄ poros. ꝛ ideo pilus fit albus. ¶ Nã pilus lȝ nõ nutriat̄: sumit tñ ex corpore istos vapores: qḋ pȝ qȝ ꝯualescẽtes p̄us hñ pilos albedini attinẽtes postea idẽ pili cũ restaurantur nigrescunt recepto vapore a corpore. ¶ Uel tertio dr̄ ꝙ pilis q̄dã putredo cõicatur deficiente naturali calore in cute. ꝛ iõ illoꝝ humiditas ad albũ colorem trãsmutat̄ ac si de nouo ex mixtione materierũ taliter se habẽtiũ generarent̄. ꝛ isto mõ p̄us icipet canities in parte pili cuti vicina: nec ex istis seq̄t ꝙ capilli a capite separati debeãt albescere. vel ẽt capilli mortuoꝝ. cum isti sint infrigidati ꝛ coagulati: ꝛ strictoꝝ poroꝝ ꝛ merito humas resistẽtes ꝯsumptioni fumoꝝ ꝛ putrefactioni. sed adherentes cuti ꝑticipant quodã calore: ꝛ q̄dã humiditatẽ merito cuius sunt magis preparati putredini q̄ȝ sepati.

¶ Ultimo vr̄ ꝙ si cani ꝓpter caloris debilitatẽ generarent̄ seq̄t ꝙ in decrepitis masculis nõ deberẽt crescere pili in barba. ꝯñtia ꝓbat̄. qȝ exquo istoꝝ pili sunt valde cani ꝛ feminaꝝ in iuuentute existentiũ nõ sunt cani nec eunuchoꝝ: sequit̄ ꝙ multo est debilior calor in istis decrepitis etiã in parte faciei vbi est barba q̄ȝ calor in eadẽ parte in illis femina ꝛ eunucho. sed ꝓpter talis caloris debilitatẽ nõ crescit barba eunuchoꝝ. ḡ a fortiori nõ dȝ crescere barba decrepitoꝝ. ¶ Hic respondẽt quidã negãdo p̄mã consequẽtiã. ꝛ cũ dr̄: debilior est calor in decrepitis q̄ȝ in feminis iuuenib⁹ ꝛ eunuchis: ꝯceditr̄. Sȝ tñ iõ generat̄ barba: qȝ ꝛ si sic debilitatũ aliq̄lis ibi calor a testiculis ad faciẽ reuerberat̄ calor. n. testiculoꝝ ꝓpꝑ̄e ad faciẽ est aptus reuerberari. ꝛ hoc nõ est in mulierib⁹: nec i castratis. ¶ Cõtra totũ aggregatũ ex calore reuerberato ad faciẽ in decrepitis ꝛ calore ibi p̄ se existẽte est min⁹ ꝛ debili⁹ q̄ȝ calor q̄ est in muliere iuuene vel castrato iuuene. ḡ si in muliere ꝓp̄ caloris debilitatẽ nõ nasci barba a pari nõ nascet̄ i decrepito nõ obstãte illa modica reuerberatiõe. ¶ Ideo aliter respõdet̄ ꝙ ista ꝯñtia nõ valet. in castrato iuuene ẽ calor fortior in facie q̄ȝ sit i facie senis. ḡ si in sene barba põt generari: põt ẽt in castrato. vel ḡ si ꝓp̄ caloris ipotentiã nõ põt i castrato nõ põt i decrepito. nã expiẽtia notat q̄sdã mulieres vsq; ad annos fere. 40. nõ hñe barbã que cũ ad senectutẽ: ꝛ p̄cipue ad etatẽ decrepitã veniũt: barbãtur ita vt idigeãt tonsura. ꝛ nõ est dubiũ in illis calorẽ cõtinue esse debiliorẽ. sed cã est: qȝ nutrimẽtũ senũ cum sit terrestrius a debiliori calore est aptũ cõuerti in pilũ. ꝛ qȝ cutis multũ est exiccata pori multi sunt facti in ea. ꝛ ideo senes nõ obstante debiliori calore sufficiũt supfluũ q̄dã nutrimenti cutis faciei in pilũ ꝯuertere: sȝ castrati cũ habeant superfluitatẽ illi⁹ partis minus aptã cõuersioni ad pilũ nõ obstante ꝙ habeant multo fortiorẽ calorẽ nõ sufficiũt illã in pilus cõuertere. requirit̄. n. in iuuene fortior calor ad faciendũ pilum in facie q̄ȝ sic castrati ꝓpter materiei ineptitudinem. ¶ Deinde dicit.

¶ Medij vero quodãmodo existentes crisporũ ꝛ simplicium id est planorum.

¶ Ponit signum sumptum a figura capilloꝝ que sunt crispitudo aut rectitudo dicens ꝙ tẽperatoꝝ capilli sunt medij crispoꝝ ꝛ simplicũ intelligendo per simplices rectos. Notandũ ḡ ex Ar. gnto de generatiõe aialiũ. ꝙ cã crispitudinis capilloꝝ est siccitas eoꝝ ꝛ hoc duob⁹ modis. vno mõ qȝ exhalatio cõuertẽda in pilum participat multo terrestri qḋ hȝ partẽ grauẽ inclinãtẽ deorsũ: ꝛ calidũ mouet sursũ. ḡ ꝓpter istos motus fit ista exhalatio tortuosa ꝛ ex ea pilus generatur crispus. ¶ Secundo modo qȝ ꝓpter defectum humiditatis pilus cõuertit̄ ad suum p̄ncipium sicut videm⁹ accidere in corrigijs igni expositis. hui⁹ aũt pili siccitas aliquãdo accidit ex pte mãe cũ corpus fuerit valde siccũ: aliquãdo ex parte caloris interioris multum cõsumẽtis humidũ vt accidit in corpib⁹ calidis. q̄nq; ex calore exterioris aeris ꝯtinẽtis. vñ ethiopũ capilli ꝓp̄ aerẽ exiccãtẽ sunt crispi. q̄nq; vero ꝓpter oẽs vel aliquã istarũ causaꝝ. ¶ Gal. aũt addit scḋo cõplexionũ torturã pori cutis per quẽ dȝ materia pili exire. nã quãuis esset materia humida: figuratur tamen fm̄ figurã loci vbi constringitur. ¶ Ad ꝓpositum ergo qȝ in corpore tẽperato cause crispitudinis nõ sunt fortes nec opposite cause ideo fiunt capilli in illo nec ex toto plani nec multũ crispi sed medij. ¶ Et ex his dictis sequitur ꝙ quãuis signũ sumptũ a figura piloꝝ nõ sit per se sufficiens ad certe arguendũ aliquam determinatam cerebri complexionem: tamen est ꝓbabile signũ ꝛ multotiens verificans complexionem cerebri. patet p̄ma pars: qȝ põt pilus esse crispus ꝓpter stricturam ꝛ torturam pori que tortura stat cum qualibet cõplexione. ¶ Patet 2ᵃ qȝ potest esse crispus non ex calore cerebri. sed ex calore cordis vel epatis maxime ad talem materierum piloꝝ eleuationem facientis: etiam stante cerebro frigido: ꝛ econtra planus ꝓpter oppositas causas stante cerebro calido. ¶ Secunda pars conclusionis pȝ: qȝ exquo cerebrum sui frigiditate ꝛ humiditate aut contrarijs qualitatibus hȝ hanc mãm piloꝝ alterare alijs paribus cerebro calido aut sicco existente erũt pili crispiores q̄ȝ eo temperato vel frigido. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq; calui fiunt facilius.

¶ Ponit signum sumptum a caluitie dicens ꝙ isti tempe

ratū cerebrū habentes nō fiunt cito calui ⁊c. ¶ Ubi no-
tandū ꝙ caluitium est naturalis defectus piloꝝ in loco
vbi ante sunt soliti esse sine aptitudine ad iterū impleri
pilis. Et dico notāter nālis: qꝛ ex cōbustione vel alis acci-
dētali causa deficientib' pilis nō dicitur caluitiū. dī etiā
in loco vbi soliti sunt eē. qꝛ defectus piloꝝ in lingua vel ī
interiorib' oculoꝝ vel facie mulierū nō est caluitiū. Nūc
aūt qꝛ plurimū accidit in parte anteriori capitis vocata
caluaria: videnͭ homines ꝑ caluitiū intelligere defectum
pilorum in capite. Et dico notanter sine aptitudine ⁊c. qꝛ
depilatio q̄drupedū nō vocaͭ caluitiū: qꝛ hn̄t habitudi-
nē ad iteꝝ impleri pilis. ¶ Notādū scḋo ꝙ cause caluitij
ponunͭ ab Aristo. 5° de generatione aīalium. ⁊ a Gal. scḋo
cōplexionū iste. vna q̄dē generalis q̄ est defectus humidi-
tatis viscose pinguis in cute: merito cuius possint pilorum
radices adherere cuti. ⁊ in hac cā cōicāt depositio folioꝝ
a plātis ⁊ piloꝝ in quadrupedib': ꝓpter qḋ in q̄busdā dī
caluitiū cōmunis passio plantaꝝ ⁊ aīaliū pilos ⁊ plumas
deponētiū. ¶ Secūda cā spālis est: qꝛ multa frigiditate
cerebri ꝓhibeͭ humiditatis aduste ꝑ piloꝝ gnōne attra-
ctio. ¶ Tertio qꝛ cutis tātū exiccata est vt amplius humi-
ditatē viscosā reassumere nō possit. ⁊ hec tertia cā maxi-
me vr̄ ad caluitiū facere. a cute enī valde sicca pili oriri
nō possunt. ¶ Et ex his p; q̄re caluitium accidit homini
maxime in parte anteriori capitis: qꝛ cutis ibi est siccissi-
ma ⁊ maxime in ꝓcessu etatis. est. n. subtilis ⁊ nō cōiūcta
carni: sed craneo. nūc craneū in pte illa exiccaͭ multū: qꝛ
cerebrū in parte anteriori minoraͭ in senectute. iō sit di-
stans a craneo. ⁊ remanet tunc craneū siccū ⁊ fortiter cu-
tē exiccat. adiuuat ēt ascensus fumoꝝ calidoꝝ a toto cor-
pore ad caput: ⁊ spirituū ad partē anteriorē multa delatio
ꝓpter qḋ in habētib' caput valde siccum accidit hōi calui-
tium valde cito vt infra diceͭ. ¶ Ex q̄bus iterum colligi
potest causa dicti Gal. Nam qꝛ in capite temperati cere-
bri cause exiccatiue cutis añrioris partis sunt mediocres
⁊ non multum fortes. ideo nō cito fiant calui.

¶ Sed tunc queriͭ ꝓpter quid pili quorūdā alioꝝ aīaliū
cadant ⁊ postea renascanͭ loco eoꝝ alij. In hoīe autē h̄
nō cōtingit. ¶ Dicēdū ꝙ aīaliū quedā sunt habētia non
multā viscosam humiditatē: ⁊ illā facile cōgelabilē. ista ḡ
cū ꝑ hyemē manserint īfrigidata s̄m cutē valde radices
piloꝝ exiccanͭ. ⁊ modicū ad cutē de tali mā̄ eleuaͭ. ⁊ iō
pili a pelle euelluntͭ vel separanͭ. sed mutato tēpore anni
in alias qualitates reassumiͭ humiditas in cute. ⁊ possūt
iterū pili regenerari. In homine aūt nō est defect' humi-
ditatis in parte anteriori capitis ꝓpter dispositionē exte-
riorem aeris. sed ꝓpter exiccationē nālem factam ex eta-
te a qua nāli exiccatione reassumi nō pōt. ⁊ iō nō iterum
post caluitiū capillaͭ. ¶ Deinde cum dicit. XLVI.

Audire vō opꝫ que dicte sunt ⁊ que di-
cende sunt cognitiones vt in bene tē-
peratis habitationibus.

¶ Nunc ponit canones attendēdos in verifi-
catione signorum positoꝝ. Et diuiditur in duas. Primus
enim canon respicit generaliter signa supradicta. Secun-
dus specialiter signū sumptū a capillis. ibi scḋa [Quecūqꝫ
vō.] ¶ Dicit p̄mo ꝙ cognitiōes id est signa que dicta sūt
⁊ etiā dicēda de cōplexionib' cerebri sunt audiēda suppo-
nēdo ꝙ loquamur de his q̄ apparēt in regionib' bene tem-
peratis. ¶ Notādū ergo ꝙ ex aspectu celi multotiēs figu-
ra mēbroꝝ cursu naturalissimo variaͭ. Nā experiētia no-
tat tartaros habere oēs latā valde faciē. ⁊ ethiopes habe-
re nasū sȳmmū: ⁊ labia grossa: ⁊ pariter etiā nō repugnat
de cranei figura ꝙ influxus vnius patrie agat aliam q̄ sit
naturalissima superius descripta. ⁊ ideo nō stante tēpera-
mēto cōplexionis nō sequereͭ dicta figura. ⁊ ita intelligē-
dum de sensibus ⁊ moribus ⁊ operationib' p̄ncipalibus.
¶ Notat. n. experiētia ꝙ habitātes extrema loca calidis-
sima aut frigidissima nō sunt illius descriptionis sicut ha-
bitātes loca tēperata: ita etiā de capillis. nā habitātes egy-
ptū ⁊ loca ethiopie habēt capillos nigros ⁊ crispos. ⁊ habi-
tātes frigida loca ⁊ alamaniā habent albos. Isti ergo ca-
nones positi de capillis verificanͭ in regionib' hn̄ tempe-
ratis. ¶ Nota scḋo ꝙ ꝑ regionē bene tēperatā itelligim'
tēperatissimā ⁊ vicinas sibi in v̄tute p̄maꝝ qualitatū. S;
apud Auic. temperatissima habitatio est sub equinoctiali
circulo ⁊ in tertio loco in climate quarto. s; vō Gal. 3° afo-
rismorū. est habitatio itercepta inter duas lineas palellas
ab oriente in occidens. quaꝝ vna transit ꝑ indiam terra
ꝯstantinopoli opposita. ⁊ alia per chous insulā Hippocra-
tis que hodie vocaͭ Lāgo. ⁊ huius terre latitudo fere est
300. miliariū. Et tu de hac materia vide que dixi primo
primi. capitulo de complexionibus. XLVII.

Uecunqꝫ vō s̄m capillos nō in regio-
nibus tm̄: sed in humorum tēperantia
ꝓportionē habent temperantie eorū
que sunt s̄m cerebrum.

¶ Ponit regulam seruandā in iudicando ꝑ capillos dicēs
ꝙ hec signa supradicta de capillis sunt itelligenda nō tm̄
s̄m bene tēperatā regionē. sed etiā in homine in quo est
temperantia humoꝝ ⁊ alioꝝ mēbroꝝ habet ꝓportiona-
litatem cū tēperantia cerebri ita ꝙ si cerebrū est tēpera-
tum in specie sua totū residuū corporis ⁊ humores sint tē-
perati in specie sua. ⁊ si cerebrū calidū humores ⁊ corpus
calidū: ⁊ sic de alijs cerebri cōplexiōib'. ¶ Et rō canonis
est posita supra. Nā lꝫ aliqualiter dependeāt dispōnes ca-
pilloꝝ ex dispositione cerebri. tn̄ etiaꝫ multū a dispositio-
ne humorum ⁊ complexione alioꝝ mēbroꝝ dependēt: qꝛ
fiunt ex materia ab illis membris ad caput eleuata. ⁊ hoc
est satis intellectum ex dictis. XLVIII.

Si vō calidius temperato fuerit cerebꝝ
s̄m vō alterā oppositionē eucraton: si
quidem plurimum fuerit calidius for-
tiora omnia que dicta sunt ⁊ dicenda
fient signa. Breui vō superabundantia existen-
te leuia: cōmunis vō hec ratio sit in omnibus q̄
dicende sunt mihi partibus earū que in oībus
temperātijs dicende sunt cognitiones.

¶ Positis signis temperantie cerebri ponit signa distēpe-
rantiarum primo simplicium. scḋo cōpositarum. scḋa ibi
[Composita quidē.] Presens capitulū diuiditur in qua-
tuor partes s̄m quatuor simplices distemperātias. quarū
ponit signa. ibi scḋa [Frigidiores vō.] ibi 3° [Sicciora.]
ibi 4° [Humidioris.] In p̄ma duo facit. primo ponit vnā
regulam generalem in omnibus distemperantijs attēdē-
dam in significando. scḋo specialia signa cerebri calidi po-
nit. ibi [Deinceps.] ¶ Dicit primo ꝙ si cerebrū fuerit ca-
lidius temperato ⁊ fuerit temperatū in oppositione que
est inter passiuas si fuerit multū calidius oīa signa calidi-
tatis dicta erūt fortiora. ⁊ omnia signa dicēda. ¶ Si aūt
breuis id est parua fuerit superabundātia in calore ista si-
gna erūt leuia id est remissa ⁊ debilia in genere suo. Uer-
bi gratia si diciͭ ꝙ cerebro calido ea que circa caput sunt
apparent calidiora tangentibus cum fuerit multum cali-
dū apparebūt multū calidiora: ⁊ si modicū: modicū: ⁊ sic
de rubedie ⁊ capillis ⁊ alijs que ponunͭ in signis calidita-
tis. ⁊ subdit ꝙ hec ratio id est regula est cōmunis in oībus

cognitionibus

cognitionibus de numero eaꝝ que sunt cognitiones dicē-de in oibus temperantys id est in oibus complexionibus in oibus partibus id est. in oibus mēbris que partes sunt dicēde. ⁊ est sensus ꝙ hec regula est cōis in oibus significationibꝰ pꝛiū de qbꝰ tractabit. ¶ Causa regule clara est. nā signa sunt effectus suoꝝ signatoꝝ: ⁊ causa ⁊ effectus debent sibi inuicē ꝓportionari. forti ḡ existente cā ⁊ magno lapsu fortis est effectus ⁊ itensus signū nisi fortasse incātū intenderet lapsus vius vnā qualitatē ꝙ actū ꝓprie virtutis deycerer. ¶ Notādū est tn̄ hic ꝙ ſm mentē Galeni ꝑ cōplexionū. genera cōplexionū distēperatarū sunt octo. quatuoꝛ simplicia. ⁊ quatuoꝛ cōposita. s. calida tn̄. frigida tn̄. sicca tn̄. ⁊ humida tn̄. ⁊ cōposita correspondēt combinationibꝰ possibilibꝰ quatuoꝛ primaꝝ qualitatū. ¶ Et tu videas ꝑma ꝑmi. caplo de cōplonibus. pmo vtrū sit possibile esse malā cōplexionē simplicē. scdo vtrū data illa sit multū mansiua. tertio vtrū sit aliqua mala cōplexio gradualr tēperata. qrto vtrū detur aliq̄ mala cōplexio calida ⁊ frigida. ¶ Nā de ꝑmo dubio ꝯcedit ꝙ datur aliq̄ mala simplex. ex quo. n. humiditas supra tēpamētū stat cum caliditate excessiua vt in sanguineo ⁊ cū frigiditate excessiua vt in flegmatico poterit ēt stare cū tēpamēto. ¶ De 2ꝰ dubio dī ꝙ aliquā talē malā cōplexionē simplicē pōt esse ꝑmanere talē ꝑ oēm etatē eo ꝙ oē tēperatū est aptum manere tale ꝑ oēm etatē: ⁊ in aliquo sicco tn̄ est minoꝛ ꝓportio calidi ad suum humidū in dato tēperato sicut vbi gr̄a capto sicco tn̄ modicū distanti a tēperamēto: sed existēte in extremo remissioꝛi tēperamēti versus frigidū. ⁊ capto tēperato qd sit i extremo tēperamēti versus calidū ⁊ in extremo versus siccū. lz hoc argumētū sit mere ꝓbabile: dī tn̄ Auic. voluisse ⁊ Gal. sexto de regimine sanitatis. ꝙ nō durant cū eodē punctuali tēperamēto cū quo starent si esset tēperamentū in vtraqz ꝯrietate. ¶ De tertio dubio ꝯcedit vt in moriente ex colliquatiua febre ꝑ resolutionē pꝫ ꝙ aliquādo veniet ad gradū caliditatis equalē temperamēto. ¶ Quartū dubiū etiā cōcedit in eodē febriente ꝓpe mortē ꝯstituto cū erit anhelitus frigidus. ⁊ iō dī tn̄ esse octo genera malarū cōplexionū gradualiter a temperamento distantiū. nā alys modis cōtingit eē malas cōplexiones. vt dī ⁊c. XLIX.

Deincep sꝰo signa eiꝰ que in cerebro est caliditatis in his que pꝛiꝰ dicta sūt rubicundioꝛa ⁊ calidioꝛa que sunt circa caput omnia ⁊ que in oculis vene sensibiles.

¶ Ponit signa cerebri calidioris tēperato ⁊ diuidit in sex. ibi 2ꝰ [Calidioꝛa.] ibi tertia [Et q̄ in oculis.] ibi qrta [Capilli.] ibi qnta [Supfluitates.] ibi sexta [Breuibꝰ sōnis.] De ꝑmis tribus partibus simul dicit ꝙ deinceps dicent signa caliditatis que sunt in cerebro. s. supra tēperamentū in his sex generibus que ꝑus sunt dicta. ¶ Primū est ꝙ ea que sunt circa caput sunt rubicundioꝛa. ¶ Scdm est ꝙ illa sunt calidioꝛa. ¶ Tertiū est ꝙ vene que sunt in albis oculorum. s. in cōiunctiua sunt sensibiles. ¶ Notādū ergo ꝙ lz cerebrum nō tangatur: ⁊ etiā iuxta dicta prius sit frigidum respectu cutis: tamen cerebrum minus frigidum minus infrigidat partes circunstantes. Item qa calidum est in spē sua plus attrahit de sanguine. qa attractiua vigoratur calido ⁊ illum sanguinē habet calidiorem ⁊ silr de spiritu. Cū ergo sanguis partibus vicinis cōicet apparent rubicundiores ⁊ per idem ad tactum apparent calidiores. ¶ Nota scdo ꝙ lz vene oriant ab epate ſm viā medicorum. tamen vene ab epate distantes cū frigefiūt in principio ꝓhibetur earum amplitudo. ⁊ cum calefiūt latificantur. Vene ergo oculorum cerebro existente calido alys partibus sunt maiores q̄ꝫ cerebro existente temperato ex causa dicta. scdo quia in istis venis plus de sanguine continetur. ideo etiam sunt manifestiores. Nam in pncipio optalmie ⁊ in homine frigidi cerebri fiunt vene sensibiles vt docet experientia qa sunt sanguine magis plene ⁊ sunt signa ista oia a casibus sumpta ⁊ vera. vt in pluribꝰ maxime in sanguinea cōplexione ⁊ stante ꝓportionabili lapsu alioꝝ mēbroꝝ. Nā stāte cerebro calido si coꝛ ⁊ epar sint multū frigida stat oppositū istoꝝ apparere ⁊c.

¶ Capilli hoꝝ natoꝝ citius in capite nascuntur multū quidem calidioꝛibus existentibus hn̄ tēperatis nigri ⁊ fortes ⁊ crispi fiunt.

¶ Ponit quartum signum a capillis. Et diuiditur in tres ptes. Primo ponit signa a tempore ortus. Secūdo a calore ⁊ figura. Tertio a cito casu. ibi scda [Multū quidem.] ibi tertia [Accidentibus ꝟo.] Dicit primo ꝙ capilli hoꝝ natoꝝ id est post natiuitatē citius nascuntur in capite q̄ꝫ temperatoꝝ. ¶ Ubi notandū ꝙ quāuis temperati nascātur cum capillis tamen illi cum qbus nascuntur sunt pauci. ⁊ iō nō vident adhuc plene capillati. quo ergo ad plenitudinē intelligat ꝙ capilli nascuntur post natiuitatem pueri. citius aūt nascuntur in calidi cerebri capite q̄ꝫ temperati. quia eius caloꝛ citius fit potens ad mām adurendam ⁊ in pilum conuertendam.

¶ Nō multum ꝟo calidioꝛibus subrubei qdem primuz fiunt: deinde nigrescunt.

¶ Facit qd dictū est dicēs ꝙ si isti sunt multū calidiores tēperato ſm cerebrū isti capilli sunt nigri ⁊ fortes. i. grossi ⁊ crispi. sed ipsis nō multū calidioꝛibus ꝑmo sunt subrubei deinde fiunt ad nigredinē tendētes. ¶ Causa autē nigredinis est fortis adustio facta a forti calido fumū grossuz eleuāte. cā fortitudinis est qa multa mā a forti calido aduritur ⁊ pori sunt satis lati: vt possit pilus grossus egredi. Crispi ꝟo fiūt qa caloꝛ cōsūmit humiditatē piloꝝ que erat cā rectitudinis: vt pꝫ ex dictis supra in generali causa hoꝝ accidentiū in capillis. ¶ Sed attende nō ex toto vere nigredinis esse istos capillos in pueritia. ⁊ ꝑcipue in eiꝰ initio: sed coloꝛ ad nigrū valde tendit. ¶ Ex quo pꝫ etiaꝫ cā q̄re nō multū existibꝫ calidioꝛibꝰ fiūt ꝑus subrubei. qꝛ non rubei rubedie de qua dictū fuit supra in capitulo de temperato. sed modicū deficiētes ab illa tendētis versus nigrū que est in illis. nā causa est qa minoꝛ fit in illis adustio ⁊ minus opacus ⁊ grossus fumus in eis eleuat ⁊c.

¶ Accidētibus ꝟo etatibus calui fiunt ⁊ magis plurimum calidi.

¶ Facit qd dictū est dicens ꝙ accidentibꝰ etatibꝰ. s. in processu etatis ꝑcipue cū versus senectutē veniūt fiunt calui ⁊ magis plurimū calidi. Et cā pōt ex supradictis facile cōprehendi. Nā caloꝛ temperato intensioꝛ exiccabit cutē tēperatā magis q̄ꝫ si caloꝛ esset tēperatꝰ. ⁊ iō fiet magis ipotens ad hoc vt pilus ex ea oriat. ⁊ ēt citius magis autē calidū multo magis ab eadē cā ⁊ multo citius. ¶ Nota tn̄ ꝙ ista ꝓꝑo est ꝯcedēda. a. corpꝰ est tēperati cerebri eiusdē sexus ⁊ etatis cū. b. corpe calidi cerebri tn̄. ⁊ alys partibus hꝫ capillos magis crispos ⁊ magis ad nigrū tendētes ⁊ citius fiet caluum q̄ꝫ. b. Patet vbi in. a. sit cum alys paribꝰ in ꝯne positis caloꝛ habens maiorem ꝓportionē ad suuz humidam q̄ꝫ habeat. b. vt cōstat esse possibile ex his que dicta sunt modicum supra.

¶ Superfluitates ꝟo ſm palatū ⁊ nares ⁊ oculos ⁊ aures breues ⁊ digeste his sunt quādo irrepꝛehensibiliter sani sunt.

¶ Ponit signa ab opationibꝰ vel casibus naturalium ope-

rationū sumpta a superfluitatibus. Et diuiditur in duas. ¶ Nā primo ostendit quomodo se habet homo talis cerebri irreprehensibiliter sani. ¶ Scdo quomodo repleť preter naturam. scda ibi [Repleto.] Dicit pmo φ istis superfluitates fm palatum ꝛ nares ꝛ aures ꝛ oculos breues id est pauce ꝛ digeste. ¶ Ubi notandum φ qꝛ cerebrum naturaliter dispositum ꝛ temperatum est frigidum in genere mēbroꝝ. ꝛ superfluitates eius plurimū sunt flegmatice crude. ideo cum cerebrum labitur versus calidū erit potens magis super illas supfluitates digerēdas. ꝛ ideo fiunt in cerebro calido superfluitates digeste. ¶ Scdo qꝛ istarū supfluitatū maior pars potest resolui ꝛ in vaporē conuerti a cerebro calido q̄ a tēperato. qꝛ vapores a corpore eleuati ad caput veniētes pauciores in flegma redigunť in tali capite q̄ in temperato. ideo contingit supfluitates sensibiliter expellendas esse paucas. Cōsidera tn̄ hic φ dissolutio supfluitatū fit a calore vt nālis est: vt colligitur pma aforismoꝝ cōmento decimoquinto. Uidetur ğ φ in tēperato cerebro maior pars supfluitatis sue occulte dissoluať q̄ in cerebro calido tn̄. qꝛ ergo etiā plus de sanguine cōuertiť in substantiā nutriti in temperato q̄ in calido tn̄. qꝛ fortiorē hꝫ nutritiuam ṽtutē. sequiť minus remanere de supfluitate expellēda sensibiliter in capite tēperati cerebri q̄ calidi. Et iō cū iste supfluitates i cerebro tēperato sint moderate vt supra dī: sequiť φ in capite cerebri calidi erunt multe respectu tēperatoꝝ. ¶ Scdo qꝛ digestio fit a ṽtute ꝛ calore vt est nālis. ille aūt est fortior in tēpato q̄ in distemperato. ğ magis digeste supfluitates egrediunť a cerebro tēperato q̄ calido. ¶ Cōfirmať qꝛ oēs operationes debēt esse pfectiores in tēperato q̄ in distēperato: iō ꝛ supfluitatū digestio. ¶ Hic dicunt aliq φ nō dicuntur ille superfluitates pauce ꝛ digeste in relatione ad supfluitates cerebri tēperati sed frigidi. ꝛ tūc rōnes nō pcedunt. ꝛ tu vide modū aliū quo in respectu tēperati intelligatur. Si qꝛ tn̄ sequať dicta supra φ digestio in cōplexione calida nō multū excessiue est pfectior q̄ in tēperata facili⁹ ista effugiet. ¶ Nota vltimo Gal. dicere istos aliqn̄ esse irreprehēsibiliter sanos nō obstāte φ sint egri simpliciter. ꝛ dicunť sani irreprehensibiliter nō respectu optime sani: sed respectu ppriꝫ tēperamenti.

¶ Repleto autem aliquando capite continue ꝛ maxime his quando dietam negligenter obseruant hoc tale accidit: plurima quidem sed nō indigesta fiunt superflua.

¶ Facit qđ dictum est ꝛ diuiditur in duas. pmo hoc. secundo enumerat ista per que istoꝝ capita implentur. ibi [Repletur.] Dicit pmo φ repleto eis capite accidentaliter habent plurima superflua: sed non indigesta. repletur autē in eis continue id est cito quando negligenter obseruant dietam. ¶ Ubi notandū φ hic intelligimus repletionē preternaturalem tam quo ad vasa quia vene ꝛ pori plus de humoribus habeant: q̄ debeant: q̄ quo ad virtutes. qꝛ plus est ibi de humoribus q̄ virtus bene tolerare possit. Stante enim tali repletione nō tn̄ dissoluitur quin multum remaneat superfluum sensibiliter expellendum: ꝛ iō multas habent superfluitates fm loca dicta emittere. verumtamen quia calor est fortis iste superfluitates nō sunt indigeste quemadmodum sunt in cerebro frigido. ¶ Nota secundo per dietā intelligi hic administrationem sex rerum non naturalium: ꝛ non tn̄ cibi. tunc ergo isti dicuntur negligenter seruare dietam: quādo administrant sibi inconuenienter res istas aut in qualitate aut in quantitate. ꝛ precipue excedendo in quantitate ciborum ꝛ potuū aut calida administrando: precipue gradum cerebri excedentia. ¶ Nota tertio φ attractiua iuuatur caliditate. iō in istis aucta caliditate capitis multo plus attrahitur ad ipsum de humoribus q̄ debet. Et similr cum multi cibi ꝛ potus vaporatiui sumuntur. ꝛ ideo ex negligenti ꝛ indebita dieta facillime replentur ꝛc̄.

¶ Repletur autem ꝛ grauatur caput ex cibis calefaciētibus ꝛ potibus ꝛ odorib⁹ ꝛ extrinsecus accidentibus omnibus calefacientibus in qbus est ꝛ cōtinēs nos aer. Adhuc aūt magis si nō solum calida sint taliū nā: sed ꝛ humida.

¶ Enumerat nūc ea qbus istoꝝ caput repleť dicens: φ repletur caput istoꝝ cibis calefaciētibus. Dicit scdo φ potibus. Dicit tertio φ repleť odorib⁹. Dicit quarto φ repletur oibus extrinsecus calefacientibus inter que est aer cōtinēs nos. Dicit qnto φ adhuc magis repleť hic caput ab istis si eoꝝ natura nō tn̄ fuerit calida: sꝫ etiā humida ꝛc̄. ¶ Circa pm̄ dictū nota ex cibis calidis sanguis generatur calidus. calidum autem sursū moueť magis. ideo magis ab istis repleť caput istoꝝ. sicut carnes passerū ꝛ anatuꝫ ꝛ pipionum ꝛ cōdimēta cū aromatib⁹. ꝛ h̄ vult Hippo. particula qnta aforismoꝝ illo. s. Muliebus educit ex aromatib⁹ calefactio: multotiens ṽo ꝛ alia vtilis esse nisi capitis grauedinem faceret. ¶ Causa secūdi est eadē cum causa pmi: nisi φ potus sunt saltem actu humidi. ꝛ ideo magis repletiui. ¶ Causa tertij quia odor est fumalis euaporatio: aut nō sine illa fm quosdā. Et ideo cū odore ad caput multi fumi generātes ascēdūt. ¶ Uel aliter qꝛ odor fundať in humido passo a nimia siccitate. vt dicitur in de sensu ꝛ sensato. ꝛ omnis odor est virtualiter calidus. ideo calefacit odor sicut lumen. ꝛ p ɔ̄ns facit attrahi plus a residuo corporis ꝛ replet caput ꝛ grauat vbi fuerit naturalr calidum: sed capiti temperato ꝛ frigido est odor ad sanitatis ɔseruationē. Nā cū cerebrū sit frigidū vapor cibi ad ipsum eleuatus infrigidať. ꝛ opꝫ cerebrū pati ab illo odore. ergo cū sit calidus est ad temperamētū illius alterationis que fieret a cibo. ꝛ ideo nā ingeniauit organuꝫ odoratus circa cerebrū. quō aūt rose camphora ꝛ sandali habēt odorem. ꝛ sunt frigida: vide in libro de sensu. ꝛ quō fetor ꝛ odor differant vtrū autē odores nutriant infra vidēdum est. ¶ Circa quartū dictū causa est manifesta. Nā extrinsecus calefaciētia faciunt attractionem ppter quā caput repleť. ꝛ qꝛ calefaciūt iō caput magis grauant. ¶ Cā qnti dicti est manifesta. nā calida ꝛ humida magis sunt vaporatiua q̄ calida ꝛ sicca. ꝛ iō magis implent capita. ꝛ hinc est φ vino potenti maxime istorum capita grauantur. Deinde cum dicit.

¶ Breuibus somnis huiusmodi temperātie dominantur adhuc ne pfundi ipsi fiant.

¶ Ponit hic signum sumptū a somno: ꝛ dicit: φ iste temperātie cerebri. i. cōplexiones nāles cerebri calidi tn̄ dominanť capiti cū somnis breuibus. i. faciunt vt talis hō breui somno dormiat. ꝛ adhuc somni nō sunt pfūdi. ¶ Pro parte ğ breuiter vidēdū qđ sit sōnus. scdo cui⁹ mēbri passio. tertio q̄ cā efficiente ꝛ mā accidat somnus in aialibus. Deinde q̄ sunt cause longitudis: q̄ et somni pfundi. ꝛ tūc declarabiť dictū Gal. quō in hoie calidi cerebri sunt sōni breues ꝛ nō pfundi. ¶ Circa pm̄ ğ fm mentē Ar. in p̊ de somno dicēdū est φ somnus est ipotētia seu vinculū vel imobilitas pmi sensitiui ppter refrigerationē accidētes ex nutrimēto vl sibi pportionabili humido. ¶ Cā ṽo est reciprocatio caloris ab instrumētis sensuū ad suum pn̄m. Somnus. n. cum sit oppositus vigilie: ꝛ vigilia sit solutio pmi sensitiui respectu actuū sensuū exteriorum. sequiť φ sit impotentia dicta. sed cū multotiens fiat dicta impotētia vt patet in defectionibus anime nō existēte somno. iō

non

nō quelibet talis impotentia respectu p̄mi sensitiui cōparatione actuū exteriorū sensuū est somnus: sed illa solū que est ꝓpter infrigidationē ab humido nutrimētali vel ꝓportionabili. nā vaporib⁹ nutrimētalis hūidi ad caput ascendētib⁹ frigiditate cerebri īgrossatis īfrigidāt ipsū ⁊ deorsum cōprimunt īfrigidādo spūm ⁊ ipʒ ad cor ꝓpellēdo: ⁊ positi in origine neruoꝝ ⁊ nuche trāsitū a cerebro ad organa sensus ꝓhibent: ⁊ ſm partem stantes in vijs inter cor ⁊ cerebꝝ ꝓhibent trāsitū spirituū ad cerebrum: ⁊ hoc mō etiā cōtacti cordi ipʒ alterāt. In somno ḡ ab humido nutrimētali ille fiūt alterationes ꝑ quas siue p̄ᵐ sensitiuū ponamus in cerebro siue in corde verificat̄ ꝑdicta somni descriptio. Qꝛ aūt somnus debeat dici impotētia p̄mi sensitiui ⁊ nō oīum sensuū simul. pʒ ꝑ hoc ꝙ in somno simul omnes sensus ligant̄: ⁊ in vigilia simul soluunt̄. ¶ In homine sano ergo hoc accidit in aliqua ꝟtute oībus illis cōi que nō pōt poni aliqua istaꝝ. Auic. ꝟo p̄ma tertij dixit ꝙ somnus est reditus spiritus aīalis ab instrumētis sensus ⁊ mot⁹ ad suū p̄nᵐ cū quo priuant̄ mēbra ab exitu in opōnes. exceptis ḡ sunt necessaria ad hoc vt vita permaneat. ¶ Et ſm h̄ ille reditus ad p̄nᵐ sensus ⁊ motus est somn⁹ ex quacūqʒ cā fit: ⁊ iō aliq̄s ab eo ponit̄ somnus nālis cuʒ causa istius reditus est nālis aliq̄s p̄ter nām causa existēte preter nām. aliq̄s modo medio qn̄ causa nō est ex toto nālis nec ex toto preter nām. Accidit ḡ q̄a spūs vitalis est instr̄m sensus ⁊ motus: sed tanq̄ʒ vīc: spiritus ꝟo aialis est instr̄m spāliue ambos spūs hora somni reuocari: aialē ad cerebrū ⁊ vitalem ad cor. ¶ Et q̄a causa in nāli saltem somno est dicta alteratio a vapore nutrimēti. iō cum vapores erūt grossi ⁊ multū oppilantes dictas vias ⁊ diu durātes anteq̄ʒ dissoluant̄: somni fiēt longi ⁊ ꝓfundi. longi: q̄a diu durabūt. ꝓfundi: q̄a cū difficultate excitabunt̄. ¶ Ex q̄bus si bene cōsideras. p̄mo vides q̄d est somnus. secūdo cuius mēbri passio: q̄a illius in quo est p̄mū sensitiuū. In somno tn̄ patiunt̄ cor ⁊ cerebrū: ⁊ iō in quocūqʒ ponetur sensus cōis saluat̄ ꝙ somnus est ei⁹ passio. Apud medicos tn̄ ponit̄ passio cerebri ⁊ ꝑcipue p̄mi ventriculi. ¶ Patet 3° que sunt cause nāles ⁊ ꝓprie somni. Sunt. n. tales vapores a nutrimētali humido vel sibi ꝓportionabili eleuati. ¶ Efficiens est idē vapor etiā ꝟtus organi sensus cōis retrahēs spūm ⁊ retinēs est ꝑncipalis causa. ¶ Patet 4° ꝙ cā lōgitudinis somni est ꝑseuerātia taliū vapoꝝ: ⁊ oēs cause que faciūt diu stare oppilationē īter organū sensus cōis ⁊ sensuū exterioꝝ. ¶ Profunditatis causa est viscositas ⁊ strictura viarum ⁊ breuiter fortitudo oppilationis istaꝝ viaꝝ. ¶ Ex q̄b⁹ verificat̄ textus. Nā in cerebro calido tn̄ nō sunt isti vapores multū frigidi vel grossi potētes multū oppilare: ⁊ vie sūt satis late. iō somni nō fiūt ꝓfundi. Et q̄a calor cerebri cito potest istos dissoluere. iō somni nō fiūt longi. ¶ Reliqua de somno dicēda: ⁊ vidēda dicent̄ locis suis. Nā hic nō subtiliter discutiendo q̄d est somnus ⁊ q̄uo diffiniri habeat sufficit sufficienter: captis diffōnibus que ab auctoribus ponunt̄: ⁊ illis que in somno cōiter ꝯtingunt ostēdisse veritatē ꝯclonis Gal. sʒ ꝑ ista mā vide que exquisitius dicta sunt a me scḋa afori smoꝝ p̄mo ⁊ 3° aforismo. ¶ Deinde cum dicit. L.

Frigidioris q̄ʒ opʒ cerebri cognitiōes sunt plurima supflua ſm ꝓprias effusiones: ⁊ capilli ruffi ⁊ recti ⁊ manētes: ⁊ post multū tp̄s nascentes subtiles ⁊ exiles primum. Et facile a causis frigidis leduntur: ⁊ ſm idem tp̄s lesionis catarris corizis cōsumunt̄ neqʒ tangentibus calida que circa caput sunt: neqʒ inspiciuntur rubea. ⁊ oculorum vene inuisibiles: ⁊ somnolentiores quodammodo sunt.

¶ Ponit hic signa cerebri frigidi cū tēꝑamento passiuaꝝ. Et diuiditur in octo partes ſm ꝙ octo ponit signa. ibi 2° [Capilli.] ibi 3° [Et facile.] 4° ibi [Secūdū id tp̄s.] ibi 5° [Neqʒ tangentib⁹.] ibi 6° [Neqʒ inspiciuntur.] ibi 7° [Et oculoꝝ.] ibi 8° [Et somnolentiores.] ¶ Legendo omnes partes simul dicit p̄mo. ꝙ ista sequētia sunt signa cerebri frigidioris tēperamēto: ⁊ supple in passiuis tēperati p̄mū ꝙ plurima supflua egrediunt̄ ſm ꝓprias effluxiones cerebri. i. plurime supfluitates egrediunt̄ per propria cerebri emūctoria. ¶ Dicit 2° ꝙ capilli sūt ruffi: q̄a valde ad albedinem decliues recti q̄a nō crispi manentes: q̄a non cito fiunt calui: ⁊ nascentes post multū tp̄s postq̄ʒ infans ab vtero exiuit: ⁊ p̄mo sunt subtiles ⁊ debiles. ¶ Dicit 3° ꝙ facile ledunt̄ a causis frigidis. ¶ Dicit 4° ꝙ in tēpore in quo ab illis causis sunt lesi consumunt̄ catarris ⁊ coriçis: q̄a patiunt̄ istas dispōnes humiditate superflua descēdente ad pectus a capite: qui descensus hic ꝓprie dicit̄ catarrus: ⁊ multa descēdēte ad nares q̄ descensus vocat̄ coriça. ¶ Dicit 5° ꝙ nō sentiunt̄ ea que circa caput calida a tangētibus. ¶ Sexto ꝙ illa eadem nō apparent rubea. ¶ Septimo ꝙ vene oculoꝝ sunt inuisibiles. ¶ Ultimo dicit. ꝙ isti sunt somnolētiores tēperatis ⁊ ꝓfundiores. i. habēt somnos longiores tēperatis ⁊ ꝓfundiores. ¶ Cōsidera ḡ circa hoc oīa p̄ter 3ᵐ ⁊ 4ᵐ. ꝙ sunt signa cōtraria signis positis supra in cerebri calidi signis: ⁊ sunt ista ꝓpter causas oppositas: ⁊ limitari debēt opposito mō: ⁊ tu in legendo vnūqōqʒ explana vt supra. ¶ Sed circa 3ᵐ dictuʒ attende ꝙ isti facile a causis frigidis ledunt̄: q̄a cōuersio in genere ꝓportionali est facilior: vt scḋa p̄mi. sed si dicatur: quare nō dixit in cerebro calido q̄ḋ ledit̄ a causis calidis: dī ꝙ dictū est in illa pte. replet̄ aūt ⁊ grauat̄. ¶ Circa 4ᵐ ꝟo attende ꝙ cerebro isto a frigido leso plurime superfluitates in capite cōgregant̄ debilitato multū cerebri calore. ⁊ ideo descendūt postea virtute expellēte ⁊ sui grauitate petētes īferiora. multe ergo ⁊ ad pectus ⁊ ad nares hac causa deueniunt. hoc nomē ergo catarri quandoqʒ sumitur cōiter pro omni defluxu humiditatis ab vno membro ad aliud. hic ꝟo sumit̄ spāliter ꝑ defluxu a capite ad pectus. Coriça ꝟo sumit̄ pro defluxu ad nares: ⁊ sumunt̄ ista vocabula apud grecos forte a similitudine soni q̄ fit in screatu: ⁊ demucatione nariū: vel cora dī os perforatū in quo sunt nasi foramina. ⁊ inde posset nominari coriça. ¶ Attende etiam circa alia ꝙ stat cerebrū aliq̄ḋ frigidaʒ tn̄ stante in alijs membris paritate ⁊ regimine ꝓportionabili aliquo in vtraqʒ oppositionū temperato minus superfluitatibus abūdare: ⁊ minus esse somnolentū. Nam stat plus excedere temperamentū in siccitate q̄ʒ excedit̄ ab eo in caliditate vt capto cerebro tēperato extremo remississimo tēperātie versus frigidū ⁊ humidū: ⁊ capto cerebro frigido tn̄ recedēte a frigiditate eiusdem temperati dari per centesimā partē latitudinis temperamēti: ⁊ sit illud cerebrū temperatum in siccitate in extremo tēperamenti versus siccū: ita ꝙ in siccitate excedat datū temperamētū per tātū quantū est tota latitudo temperamēti: ⁊ in isto casu tu forma rōnes ex his que dicunt̄ de cerebro sicco tn̄. ¶ Ultimo in oībus istis signis intelligat̄ alioꝝ membroꝝ equalitas. nā epate vel corde calido stat plurima istoꝝ falsificari. ¶ Deinde cū dicit. LI.

Sicciores ꝟo cerebri cognitiones: non superfluuʒ est in effluxionibus.

¶ Ponit signa cerebri siccioris temperato. Et diuiditur in quatuor. secunda ibi [Et sensuum.] tertia ibi [Uigilantes.] quarta ibi [Et

capillos.] ¶ Dicit primo. q̄ ista sunt signa cerebri siccioris temperato. primo q̄ nō est tale cerebrum superfluū in effluxionibus .i. nō multa emittit superflua per vias sensibiles purgationis cerebri. ¶ Causa est: q̄a siccitas ꝯsumit illa. verū nō dixit q̄ sunt pauce: sed q̄ nō sunt multe ad denotandū q̄ in calido tñ sunt pauciores. Ratio: q̄a calor magis est illarū cōsumptiuus q̄ siccitas: cum sit qualitas valde magis actiua. ¶ Nota tamen q̄ hic nō dicitur q̄ facile repleт caput a siccis vel alijs. nam in istis nō est qualitas multum attractiua: ꝛ siccitas nō implet: ꝛ humidis hoc cerebrum multum resistit.

¶ **Et sensuum perfectio.**

¶ Ponit 2^m signū dicens: q̄ isti sunt perfectiui sensuum. ¶ Ubi nota primo q̄ per sensus intelligere possumus interiores ꝛ exteriores: ꝛ illos itelligimus pfectiuos sensuum qui sunt perceptiui obiectorū magis distincte ꝛ clarius. ¶ Nota 2° q̄ ista littera pōt habere plures expōnes. vna est cōis ꝛ clara: q̄ isti sunt perfectiui sensuum in relatiōe ad humidos equalr cū eis a tēperamēto recedētes: ꝛ causa est: q̄a nō obstante q̄ humidū facilius patiat: tamē q̄a in humidis multa abundant superflua ꝛ multi vapores. ideo cōfundunt imagines apud eos: sed in siccis nō obstāte q̄ difficilius imprimat: tñ q̄a carent istis vaporibus ꝛ superfluitatib⁹ clarius percipiūt obiecta ꝛ distinctius iudicant. ¶ Alij dicūt q̄ sunt sensuum pfectiui in pueritia respectu tēperatoꝝ: ꝛ nō in qualibet etate iuxta illud qd̄ infra dicet de melancholicis: ꝛ exponit fm varias vias. nā cōis modus est q̄ nō perficiunt sensus in pueritia magis q̄ temperati eiusdem etatis absolute: sed in relatione ad seipsos iuuenes: ꝛ est sensus q̄ nō obstante q̄ minus perfecte sentiāt q̄ pueri temperati: tamen minus ꝓportionaliter excedunt a seipsis iuuenibus q̄ tēperati pueri a temperatis iuuenib⁹ excedant. ¶ Quidā aūt absolute dicunt istos in pueritia esse pfectioꝝ sensuū q̄ tēperatos eiusdē etatis: ꝛ perfectiores habere opōnes comprehensiuas: qd̄ notat experiētia. ꝛ ꝯsiter dicūt nāles opōnes eē perfectiores in temperato tanto plus q̄ in sicco: q̄ totū aggregatū est pfectius: vel q̄ nō est incōueniens aliqd̄ distemperatum aliquo tēperato hr̄e aggregatū oīum opationū p certo tēpore pfectius: sed q̄ p tota etate ꝛ vita sit equaliter omnium collectiue perfectiuum distemperatū sicut temperatum est inconueniens ꝛc.

¶ **Uigilantes vo sunt.**

¶ Ponit 3^m signū dicens: q̄ sunt vigilantes .i. modicū dormiētes ꝛ nō ꝓfunde. causa est: q̄a siccitas est causa: quare fumi nō sunt multi: ꝛ etiā equalibus existentibus minus possunt siccū cerebrū alterare p somno illi vapores q̄ tēperatū. ꝛ ideo modicū dormiunt respectu temperati.

¶ **Et capillos fortissimos habent. citissimeq; ꝓducunt nati crispos magis q̄ rectos: calui breui fiunt.**

¶ Ponit signa sumpta a capillis dicēs: q̄ habent capillos fortissimos ꝛ nati citissime ꝓducunt: ꝛ q̄ faciunt capillos magis crispos q̄ rectos: ꝛ q̄ cito fiunt calui: vbi per fortissimos capillos itelligim⁹ valde fortes: ꝛ p citissime nasci intelligimus valde cito: ꝛ nō q̄ in nullo fiant capilli citi⁹ vel fortiores: q̄a in calida ꝛ sicca fiunt citius ꝛ fortiores. ¶ Et isto mō intelligendo causa primi est: q̄a in istis calor nō multū obtundit ab humiditate. ꝛ ideo est potens aduſtionē facere: ꝛ quia mā est sicca est apta aduri pro pilorū generatione: ꝛ merito dispositionis materie cito ꝓducant ꝛ faciant fortes capillos: sed crispos propter siccitatē que est causa corrugationis: vt dicitur supra. fiunt autem cito calui: quia cito in cute deficit humiditas apta pro piloꝝ conseruatione ꝛc.

¶ **Humidioris vo cerebri capilli fiunt plani: ꝛ non omnino calui fiunt: ꝛ sensus hebetes sunt: ꝛ superfluitatum multitudo. Et he quidē simplices distemperate sunt.**

¶ Nunc ponit Gal. signa cerebri humidioris temperato. ꝛ diuidit in duas partes. primo facit hoc. secūdo epilogat circa presens capitulū. ibi [Et hec quidem.] Prima in tres fm tria signa. ibi secūda [Et sensus.] ibi tertia [Et superfluitatum.] ¶ De omnibus partibus simul dicit. Primo q̄ ista sunt signa cerebri humidioris temperato. primo q̄ capilli sunt plani. ꝛ patet causa: ꝓpterea q̄ humiditate abūdat: ꝛ nō cito fiunt calui eadem de causa. ¶ Dicit secūdo q̄ sensus sunt hebetes ꝛ obtusi: ꝛ hoc propter superfluitatum multitudinem ꝛ confusionem imaginū in eis ꝓpter multitudinem vapoꝝ: ꝛ breuiter ex causis oppositis illis que dicebantur in suo cōtrario de cerebro sicco. nō dixit aūt q̄ sint somnolentiores dans illud intelligi per predicta. ¶ Dicit tertio: q̄ in eis est superfluitatū multitudo: ꝛ hoc ꝓpter humiditatem ꝓhibentem illarū consumptionem. ¶ De secūda vo parte epilogat dicens: q̄ iste sunt significationes distemperantiaꝝ naturalium simplicium cerebri. ¶ Nota ergo circa istā partē ꝛ precedētē de sicco q̄ nō dixit venas oculorum apparere vel nō: nec dixit ea que circa caput rubea vel nō rubea nec calida vel nō calida: q̄a merito qualitatum passiuarum nō fit vlla varietas in illis. ¶ Nota scdo: lꝫ cerebꝝ siccū nō facile repleatur ab extrinseco occurrente. humidum tamen facile impletur. tacuit aūt hec Gal. relinquens sollerti indagini legentium. Sequitur textus. LII.

Omposita qdē calida ꝛ sicca. pria qdē est fm quā nō abūdātes sunt in superfluitatibus: sed perfecti sensibus: ꝛ vigilātissimi ꝛ calui fiunt citius: prima tamen generatio capillorum citissima est eis ꝛ plenissima: ꝛ nigri capilli ꝛ crispi fiunt: ꝛ calidi sunt tangētibus caput ꝛ rubicundi vsq; ad status tempora.

¶ Cum compleuit signa distemperantiaꝝ simplicium ponit signa distemperantiarū compositarū incipiens a calida ꝛ sicca. Et diuidit in quattuor. fm quattuor genera taliū complexionum. ibi secūda [Si vo humiditas.] ibi tertia [Frigide vo.] ibi quarta [Humide vo.] ¶ In prima ponit sex signa complexionis calide ꝛ sicce cerebri: quam cōplexionem ideo primā dixit: quia ista qualitatum combinatio est primi elementi. ¶ Primū signū est q̄ non sunt abundantes in superfluitatibus .s. que per propria emunctoria cerebri sensibiliter expellunt: ꝛ causa est: quia merito caliditatis dissoluuntur ꝛ merito siccitatis consūmuntur ꝛ exiccantur: ꝛ hoc est manifestum ex vtraq; componētiū. ¶ Secundum signū est: q̄ sunt perfectoꝝ sensuū: ꝛ est hoc intelligendum in pueritia ꝛ respectu aliarum cōplexionum compositarum lapsarum fm cōmunē viam ponentē omnē operationē perfectiorem in temperato q̄ in distemperato alijs paribus: quia fm hanc opinionem nō sunt perfectorum sensuum respectu temperatorū. Et q̄a in senectute veniant in complexionem frigidam ꝛ siccā: ideo habentes cerebrum sanguineū in secunda etate perfectiores sensus interiores habere videntur. Causa autē perfectionis sensuum ad modum dictum est mundicia a superfluis vaporibus respectu humidarū ꝛ subtilitas spirituum respectu melancholice.

¶ Ego aūt existimo istos cum nō fuerint vltimi lapsus in pueritia temperatis pueris perfectiores sensus habere: vt

experiētia

experiētia videtᵗ notare ⁊ supra ꝓ pte dixi in sicco tactū. ⁊ puto Gal. intelligere perfectionē tam interioꝝ sensuuz q̄ȝ exterioꝝ. vn̄ Aui. pma tertij. hunc quasi sermonez repetens. caplo de significationibꝰ cōplexionū malaꝝ euenlētiū ex ꝯceptiōe: dixit de eis: ⁊ velocitas ⁊ fortitudo intellectus ⁊ memorie. ꝑ itellectū cōprehēsiuas: ꝑ memoriā retētiuas v̄tutes intelligēs. ¶ Et si queritᵗ: quare dixit hic absolute q̄ habēt ꝑfectos sensus ⁊ nō limitauit ad etatem. sicut fecit infra in frigido ⁊ sicco. ¶ Diciᵗ q̄ per illud voluit idē nos hic intelligere. vel s̄cdo: q̄ nō fit in eis tanta varietas vt experientia notat inter perfectionem habitā in pueritia: ⁊ habitam in senectute: sicut in melancholico. ideo ibi expressit emarcescentiā sensuū in melancholico sene: ⁊ hic nihil dixit. ¶ Tertiū signū est q̄ sunt vigilantissimi. i. vigilias hn̄t longas ⁊ cā est clara: q̄ paucissimos hn̄t vapores ⁊ minime mulcebres ⁊ cito dissoluuntᵗ a calido vstiuo ⁊ vias habent latas. modico ergo tempore ꝑmanet oppilatio per quā somnus fit longus: vt supra dicitur. ¶ Quartū signū est sumptum a dispōne capillorum: ⁊ cōprehendit quinque. Primū q̄ isti citius aliꝭ fiunt calui: q̄ citius deficit humiditas in cute potēs capillos detinere. Secundum est q̄ ꝑma generatio capilloꝝ que est post natiuitatem est in eis citissima: q̄ citius est eoꝝ calor potens māᵐ in pilū ꝯuertendā eleuare. ⁊ quodāmodo adurere. Tertiū est q̄ est plenissima. i. in tali p̄nᵒ plurimos habent capillos: q̄ calor est potēs ⁊ ꝓpter etatem adhuc satis est de humiditate in pilū conuertenda. Quartūȝ est q̄ capilli sunt nigri ꝑꝑ multi fumi adusti permixtionem. Et quintū est q̄ capilli sunt crispi caliditate consumente humiditatē in subā piloꝝ. ¶ Quintū signū est q̄ sunt calidi ad tactū circa caput. ¶ Sextū q̄ sunt rubei circa caput. ⁊ ista duo signa verificantᵗ vsq̄ȝ ad tempora status: propter sanguinē multū calidū ad caput attractū ⁊ multum rubicundū. Et itelligitᵗ vsq̄ȝ ad horā status inclusiue. Nā per totā etatem consistentie remanet calor eiusdez gradus: ⁊ in p̄nᵒ senectutis incipit minui. ⁊ ideo isti remanēt calidi vsq̄ȝ per totū statū. sed post hoc aliqui eoꝝ transeūt in frigidā ⁊ siccā. ⁊ ideo fiūt frigidi ⁊ pallidi. ¶ Circa qd̄ caplm̄ nota ꝑmo q̄ Aui. vltra hec signa ponit tria. ꝑma tertij. loco statim allegato. mobilitatē in opinionibus seu volūtatibus. ⁊ caliditatem ⁊ rubedinē in oculis. ⁊ celeritatē operationū aialiū: que sunt motiue ⁊ cognoscitiue: quoꝝ causa est subtilitas ⁊ mobilitas sp̄uum: ⁊ claritas eoꝝ ꝑ priuationē humidi vaporosi. ¶ Et tu ꝯsidera oīa signa cerebri calidi ⁊ illa hic ponere potes: silr̄ sicci: sed signa que sunt effectus vtriusq̄ȝ qualitatis sunt manifestiora: ⁊ ea magis curauit dicere Gal. ¶ Secundo circa capitulum sunt alie que vidende difficultates.

Prima vtrum ista cōplo sit pessima oīuz complexionū lapsaꝝ cerebri: ⁊ videtᵗ q̄ sicq̄ȝ iste est lapsus disproportionatissimus cōplexioni nāli cerebri. ⁊ per ꝯn̄s est peior iuxta sniaȝ afoᵐⁱ. 34. secūde ꝑticule. In morbis minus periclitantᵗ ⁊c̄. ¶ Et huius sententie vᵗ fuisse Plusq̄ȝcōmentator hic. ¶ Et hec vᵗ sentire Hali. in cōmēto huius capli. dū dixit: cū ergo supplet cerebꝝ est calidū. ⁊ sic tunc iam egrediᵗ exitu multo ab eo qd̄ ei natū est ⁊ nō pōt remanere sup̄ sanitatē quandā. ¶ In oppositū: q̄ frigida ⁊ sicca ⁊ frigida ⁊ humida iperfectiores hn̄t opationes: vt p̄ȝ ex lr̄a. nā in ista sensus ⁊ intellectus ⁊ memoria sunt perfecti: vt diciᵗ supra. ⁊ in illis sunt imperfecti: vt infra dicetur.

¶ Hic rn̄det Monachus hāc eē pessimā: cū dicit in cōmēto huiꝰ ꝑtis. Est aūt adhuc attētione dignū q̄ hec est pessima distēꝑātiaꝝ cerebri nāliū: q̄ magis recedit a tēpamēto eius. ¶ Contra quā rn̄sionē arguo duplr̄. ꝑmo sic. si eēt pessima. ergo stante paritate distātie gradualis magis lederet opōnes. ꝯn̄s falsū: vt supra dᵗ. ¶ 2ᵒ sic. tūc sequeretᵗ q̄ cōplo calida ⁊ hūida cerebri eēt peior cōplone frida ⁊ hūida: ⁊ cōplo frida ⁊ hūida eēt minime mala: q̄ ista calida plus recedit a tēpamēto cerebri: qd̄ opꝫ eē frigidū: ⁊ q̄ frigida ⁊ hūida ē cōploni nāli cerebri ꝓportionatissima. ꝯn̄s tn̄ est falsuȝ: q̄ in frida ⁊ humida nō minime leduntᵗ opōnes. ¶ Itē expiētia notat friditatē accitalē esse magis ledentez cerebꝝ q̄ȝ caliditatē. ergo cōplo nālis calida est minus mala. ⁊ assumptū colligiᵗ. quinta particula aforis. afoꝛismo. 23ᵒ. Calidum sanitem faciens.

¶ Aliter ēt dᵗ q̄ cōplo calida ⁊ sicca nō est deterior: ⁊ q̄ calida est minus mala q̄ȝ frigida: ⁊ minꝰ aliꝭ paribꝰ ipediti ua opōnū saltē nō multū a tēpamēto distantibꝰ ambabꝰ: vt rō ꝓbauit. ¶ Ad argumēta g̃ dᵗ a q̄busdā q̄ lapsus calidus est absolute ꝓportionalis cerebro magis q̄ȝ fridus: q̄ cerebꝝ est absolute calidū: lȝ frigidū sit respectu cutis nā oē viuēs saltē aialis ꝑfecti mēbꝝ est a dominio calidū ⁊ humidū. vl̄ sequēdo viā quā teneo de cōplone tēpata q̄ sit corrn̄dēs tēpamēto ponderali: dᵗ q̄ Hip. loqᵗ ibi de lapsu ꝑter nām pendēte a cā in ꝯseruari: q̄ est malus ꝑꝑ fortitudinez cause. secus est de nāli lapsu. Aliꝭ v̄o ⁊ precipue Plusq̄ȝcōmentator videᵗ in hoc fuisse deceptus.

Secunda difficultas. Vtꝝ istoꝝ capita repleantᵗ cū negligenter obseruāt dietā: q̄ sic arguitur q̄ caput calidū attrahit plurimū sup̄fluitates ex corpore cū fuerint: sed q̄ nō vᵗ: q̄ Gal. hoc tacuit. ¶ Dōm q̄ repleᵗ. lȝ nō tantū quātū calidū ⁊ humidū: vel calidum tn̄: quia merito siccitatis plurima attracta consumuntur insensibiliter: ⁊ pori in ista sunt latiores. vnde facilius euaporant extra ⁊c̄.

LIII.

Si v̄o humiditas accedat caliditati parum quidez superaggrediētibus vtrisq̄ȝ mediocritatez fit bonus color ⁊ caliditas: ⁊ in oculis vene magne: ⁊ superfluitates plurime mediocriter digeste: ⁊ capilli recti ⁊ subrubei: ⁊ nō calui fiunt facile. Replentur autem ⁊ grauantur capita a calefacientibus. Si v̄o humectentᵗ multo magis statim superabundātiā habēt sup̄fluitatum.

¶ Hic ponit signa cōplonis calide ⁊ humide. Et diuiditur in tres. ꝑ̊ ponit illa signa q̄ sunt nō magno existēte lapsu: sed eq̄li vel ꝓportionabili i ambabꝰ q̄litatibꝰ. 2ᵒ magno existēte in ambabꝰ. 3ᵒ cū magnꝰ est in vna ⁊ nō in alia. ibi 2ᵒ [Cū v̄o ad plurimū.] ibi 3ᵒ [Si v̄o multū.] ¶ In ꝑ̊ ꝑte ponit sex maneries signoꝝ. ¶ Pria est. q̄ cerebro existēte calido ⁊ humido cū ꝑuo excessu ⁊ ꝓportionabili in ambabꝰ q̄litatibꝰ in facie est bonꝰ color. ⁊ ꝑ bonū colorē itelligendus est color ꝑmixtꝰ ex albo ⁊ rubeo. ⁊ h̄ fit ꝗ̄ tūc sanguis ad caput in bona quātitate attrahiᵗ: ⁊ pelle alba existēte resultat ibi color mixtꝰ ⁊ nō tā rubeus sicut in choleri cor: cuiꝰ sanguis h̄ȝ rubedinē magis accensaȝ. ¶ Scd̄ȝ signū ē caliditas capitis ꝑꝑ eiusdē sanguis multitudinē. ¶ 3ᵐ signū est vene magne in oculis. nā fuit calor potens vasa dilatare: ⁊ ꝓsentia multe māe sanguinee: ⁊ nō fuit siccitas ꝓhibēs: nec nimia humiditas suffocās ⁊ obtundēs. ¶ 4ᵃ maneries signoꝝ est ex sup̄fluitatibꝰ egrediētibus sensibilr̄: q̄ sūt in quātitate plurime: ⁊ in q̄litate mediocriter digeste. Cā multitudis sup̄fluitatū est multitudo humoꝝ ad caput delatoꝝ a q̄bꝰ stāte eque ꝓportionabili dissolutione plurima tn̄ sepaᵗ humiditas sensibilr̄ expellenda. nō g̃ valet argᵐ stāte lapsu ꝓportionabili eq̄li: est proportio gradualis caliditatis ad humiditatē in calida ⁊ humida. sicut in tēperata. g̃ eq̄lis multitudo sup̄fluitatū re-

manet.nā ſtāte eque ꝓportionabili diſſolōne multe ſupfluitatis ⁊ modice.plus tñ abſolute remanēt ex pluri q̄ ex modica. ¶ Itē q̄a nō inſequit velocitas diſſolutionis ꝓportionē gradualē caliditatis ad hūiditatē pp multa dicēda infra:⁊ pcipue q̄a pncipali⁹ reſiſtit frigiditas actioni caloris q̄ humiditas:⁊ ſiccitas eſt quodāmodo lima caloris:⁊ humiditas obtuſiua.iūt oūt ſupfluitates nō ex toto ita digeſte ſicut in tēperato:nec ita indigeſte ſicut in frigido ⁊ humido.⁊ iō dixit mediocriter digeſte:⁊ cā eſt clara. ¶ Quinta maneries ſignoꝝ ſumit ex capillis:q in iſta cōplexione ſunt pmo recti pp multā hūiditatez.ſubrubei ꝓpter caliditatē aliqualiter colorantē:⁊ iſti nō fiūt calui facilr ꝓpter multā cutis humiditatē diu ꝑmanentē aptā ad capilloꝝ radices diu tenendas:⁊ q̄a in eis vtplurimus tardius fit cerebꝝ multū a craneo diſtās ꝓpter perfectionē nālīū operationū. ¶ Sexta maneries ſignoꝝ ſumit ab extrinſecis alterantibus:⁊ dicit q̄ hoꝝ capita replent a calefacientibus ꝓpter cām ſupra dictā in capitulo de calido tñ:ſed ſi humectent multo citius ⁊ magis ſtatim incurrunt multitudinē ſuperfluitatū:q̄a cū ibi ſit forte attrahens ſtāte attrabibili.replent cito:⁊ q̄a iſta humectantia ꝓpriaꝝ ſupfluitatū diſſolutionē fieri ꝓhibēt ⁊c.

¶ Quando ꝟo ad plurimū humiditatis ⁊ caliditatis venerint:egrū his caput ⁊ ſupfluitatib⁹ plenū ⁊ facile ex calefacientib⁹ ⁊ humectantibus ledit. Nothus ꝟo his ſemp ↄtrarius:optime ꝟo borea degūt:neqꝫ excitari poſſent vſqꝫ ad multum:⁊ ad ſomnū cōuertētes ſeipſos.ſilr ⁊ grauant dormientes ⁊ vigilantes:⁊ phantaſias vident ⁊ ſenſus ſunt imperfecti.

¶ In iſta parte ſcđo ponit ſigna cerebri calidi ⁊ humidi lapſu multo exñte:⁊ ponit octo maneries ſignoꝝ. Dicendo pmo.q̄ ſi cerebrū ſit plurime caliditatis ⁊ humiditatis caput eius eſt egrū ſm Pluſq̄cōmentatorē ſimplr:quia ſenſibiliter nāliter leſuꝫ in operationib⁹ reſpectu optime ſani. ¶ Sed iuxta Gentilē intelligit egrotatiuū:q̄a aptū facile cadere in egritudinē:⁊ hoc ꝓpter multas ſupfluitates q̄bus abundat:q̄re Hippo.6.particula. Quibuſcūqꝫ nares humide nāliter ⁊ ſemen humidū ſanis egrius.q̄b⁹ ꝟo ↄtraria ſalubrius.⁊ pꝫ Gal.ex hoc velle q̄ paruo exiſtēte lapſu nō eſt egrū:ſed aut ſanū vt multū: aut neutrum ſimplr. ¶ Et ſi querit vtrum ita ſit in alijs cōplonib⁹ diſtemperatis dōm eſt:vt puto q̄ ſic.nā in oī diſtēperantia cū lapſus eſt multus ſiunt corpora egra ſimplr lapſu naturali exiſtente. ¶ Et ſi querit:quare ḡ magis expſſit hoc ī iſto caplo. ¶ Hic rñdet Pluſq̄cōmētator q̄ in hac diſtēperantia magis eſt egrū ꝓpter multitudinē ſupfluitatū. ideo hoc volui hic exprimere:ſed hec reſponſio repugnat dictis eius in cōmento ꝓcedētis capituli.nā ibi vult q̄ diſcraſia calida ⁊ ſicca eſt peſſima diſtēperantiarū cerebri.ḡ in ea magis erit egruꝫ caput. ¶ Hali.ꝟo videt dicere q̄ quando caliditas coniungit humiditati.nā merito humiditatis multū lapſum tolerat in caliditate.⁊ iō fiūt multe manſiones in cerebro ſenſibiliter lapſo a tēperato per calidū ⁊ humidū:⁊ videt innuere q̄ iſta diſcraſia eſt minime mala.⁊ iō qñ eſt ſenſibilis:ſed nō valde magna: caput nō eſt egrū:ſꝫ ſolū qñ lapſus ē plurim⁹.⁊ h̄ dat intelligi a Gal.hic nō q̄ ſit magis egrū q̄ ſi eēt eq̄lr lapſum ad frigidū ⁊ ſiccū.in alijs aūt h̄ nō dixit:q̄a in illis nā nō tolerat ſenſibilē lapſuꝫ cū q̄ tñ cerebꝝ nō dicat ſimplr egꝝ. ¶ Et hec rñſio Hali.meli⁹ tolerat:cū ille lapſus quo ad vtrāqꝫ q̄litatē ſit ſimilis cerebro iuxta cōem viam.

¶ Ego aūt puto hoc idē cōtingere in alijs lapſibus.⁊ Gal. hanc diſtinctionē poſuiſſe in iſto:vt per hanc ſimilē imaginaremur in alijs lapſib⁹ ⁊ ꝓportionabiles ſignificationes. ¶ His habitis redeamus ad ſigna.pmū eſt q̄ caput eſt plenū ſupfluitatib⁹ ꝓpter multā caliditatē attrahētē ⁊ multā humiditatē attrabibilē ⁊ ꝓhibentē diſſolutionē. Et ille ſupfluitates ſenſibiliter expellunt per loca emunctoria. ¶ Scđm ſignū eſt q̄ facile ledunt ex cauſis calefacientibus ⁊ humectantibus:⁊ cauſa eſt clara ex dictis. ¶ Tertiū ſignū eſt q̄ nothus.i.vētus auſtralis eſt ſemp eis ↄtrarius:q̄a eſt calidus ⁊ humidus:⁊ optime degūt in borea:id eſt in tēpore vel regione flatus boree: ⁊ eſt boreas vētus ſeptentrionalis q eſt frigidus ⁊ ſiccus. ¶ Sꝫ pro iſta maneria intelligēda ↄſidera q̄ ventus vlīter eſt exhalatio terreſtris ſicca ſubtiliata a calido:⁊ eleuata ſurſum:que lateraliter mouet. Nā calor ſolis ⁊ celi cōtinentis eleuat ex terra ⁊ aqua duplicē exhalationē.vnā humidam:⁊ aliā ſiccā:⁊ pma eſt materia pluuie grandinis nubium imbrium niuis ⁊ roris ⁊ ſimiliū:⁊ ſecūda eſt materia ventoꝝ tonitruoꝝ ⁊ ſimiliū:que cum in aere lateraliter mouet:dicit vētus.omnis ergo ventus vniuerſalr eſt ex materia terreſtri.⁊ iō naturaliter frigida ⁊ ſicca. Sed aliqui per accidēs humectant ⁊ calefaciunt:ꝓpterea q̄ ſecum humidū vaporē deferunt:⁊ q̄a auſter eſt hꝫ cum trāſeat ꝑ loca marina multe humiditatis:⁊ veniat a loco calido.adeo calefacit ⁊ humectat: ſed boreas a loco frigido veniens.tranſit per loca congelata.vnde non adducit humiditatē:ſed eam exterminat.⁊ ideo eſt frigidus ⁊ exiccatiuus. ¶ Sed vtrum auſter ſemper a locis meridianis ⁊ parte illa.boreas autem a loco ſuppoſito polo arctico veniant:puto q̄ nō:cum experientia perceptus ſit auſter in certa patria:lꝫ in meridianis non fuerit ventus aliquis:⁊ ita de borea. Immo putandū eſt exhalationē que ex hac noſtra patria Lombardie eleuat poſſe accipere īpedimētum mouendi ⁊ incipere moueri verſus ſeptentrionem ⁊ erit ventus meridianus ſiue nothus vel incipere moueri verſus meridiem ⁊ erit boreas. ¶ Et ideo nō puto vnuꝫ iſtorum eſſe calidum.reliquum frigidū.vnum humidum reliquꝫ ſiccū.ꝓpter loco tranſitus:ſed q̄a influentia illorum aſtrorum que talem ventū inclinat verſus talē differentiam eſt humectatiua. ¶ Et iſta influentia que inclinat boream eſt exiccatiua:⁊ tu cōſidera iſta. Naꝫ cū alias verbotenus diſputarē methaurologica:ita dicebaꝫ vt mihi magis conſona.his que apparent videbantur:q̄ ea que ſecus dicuntur:ſed de hoc magis pertinet infra in tertio. ¶ Quartū ſignū eſt q̄ cum dormiunt non poſſunt excitari vſqꝫ ad multū tempus:⁊ cauſa eſt multitudo vaporis in talibus capitibus inuenti:ita q̄ ſunt ꝓfundi ſomni nō q̄ nullo modo excitentur:ſed cum difficultate complete excutiunt ſomnum vt recte hic interpretatur Pluſq̄cōmentator.Cum tamen ad ſomnū cōuertunt:quia dormire intendunt grauant:ita q̄ non pure dormiunt:ſed dormiunt ⁊ vigilant interpolate ſm Monachū:quia vapor preexiſtens a caliditate diſſoluitur:a qua etiam mouetur ſpūs ad exteriora:ſꝫ multa exiſtente humiditate ſuccedit ſecundus vaporante pmi cōpletaꝫ diſſolutionē:⁊ ita dormiunt iterum:⁊ quia in iſta varietate contingit mot⁹ varius ſpirituū nūc ad extra nunc ad intra.ideo iſti grauantur in talib⁹ ſo getis ſomnis:vel ſcđo iuxta ſerieꝫ antique tranſlationis. Iſti cū ↄuertunt ad ſomnū incidūt ſubeth cū vigilijs:id eſt ſomnū grauē a quo cū difficultate plene excitant:in quo tamen ſunt permixti vigiliarum motus: ſicut quoſdā ſepe videtis ecōtrario qui per dieꝫ nec ex toto dormire poterunt:⁊ capita grauia habētes nō erūt plene vigiles:⁊ huius cauſa in cerebro multum calido ⁊ humido eſt preſentia multi vaporis obtūdētis ſenſus ⁊ motus ſortis ſpūs factus a multa caliditate quo mouetur ad exteriora.⁊ iō in hac diſpōne corpus grauat. ¶ Quintuꝫ

ſignum

signuȝ est ꝙ vidēt in somno phātasias. s. multuȝ somniāt ⁊ res extraneas. ¶ Cā multuȝ somniandi est motus spiritusȝ de vno vētriculo ad aliuȝ factus a multa caliditate: ⁊ cā extranearuȝ phātasiarum est multa turbatio a vaporibus sicut accidit videri idola distorta in aqua: de rebus que reflexe per eam videnť cuȝ aqua agitať. ¶ Cōsiderādūȝ tn̄ hic ꝙ ille phātasie sunt somnia. somniuȝ eni apud Arist. in de somno est phātasma factū in somno. i. apparitio facta per aliquā interiorē ꝟtutē in somno. ¶ Modus aūt ſm quē fit est: qꝛ sensibilia imut ie organa sensuū: ⁊ faciūt simulacra sua in illis: ⁊ mediātib⁹ sensibus exterioribus imutāt ꝟtutes iteriores. mō ista imutata reseruāt aliquāto tp̄e istas imagines: vt Ari. ꝓbat ibi de sensib⁹ exterioribus per plures experiētias: ⁊ ille imagines remanētes in vna ꝟtute pnt̄ imutare aliā ꝟtutē: vt remanētes in medio vētriculo imutare ꝑmuȝ: cū in sūmo sit apparitio aliciuius talis vie ab vno ad reliquū remissa in fridi tate ⁊ alteratione facta a vaporib⁹: tūc faciūt ista simulacra alia: sicut nos videmus vnū speculū imutare aliud: ⁊ ꝑceptio talis apparitionis est somniuȝ: ꝑcipiť aūt in somno ⁊ nō ꝑcipiebať in vigilia: qꝛ fortes mot⁹ exterioꝝ sensibilium ipediebāt ne ista ꝑciperenť. ¶ Et istud est intelligēdum: vt puto ab Aristo. tn̄ exēplariter nō pro vlī mō cātionis somnioꝝ vt dixi in illi⁹ libri expōne: qꝛ pōt alys modis fieri: ⁊ ꝑcipue si teneať via tacta supius de memoria ꝙ non reseruat spēs: sed habitū regitatiuū illarū: ⁊ iuxta ea que dicunť in libro de somno de diuinatione. ¶ Sextū signum est ꝙ istoꝝ sensus sunt iꝑfecti taȝ exteriores ꝙ̄ iteriores. Et cā hui⁹ est multitudo vapoꝝ qui cū spiritib⁹ ꝑmiscenť: ⁊ nō ꝑmittūt eos puros ⁊ claros: ⁊ multitudo ēt suꝑfluitatuȝ in organis sensuū aggrauātuȝ eoꝝ virtutem.

¶ Si ꝟo multum temperato sit calidius cerebruȝ: parū ꝟo humidius remanebūt calide crasēos cognitiones. miscebunť aūt eis leuiter humiditatis cognitiones: velut ecōtrario: ⁊ si multo quidem sit humidius cerebrum paulo ꝟo calidius: manifeste quidem erunt ⁊ vehementes humiditatis: leues ꝟo caliditatis cognitiones. Oꝛ si qualitates intenduntur: ⁊ signa erunt intensiora. si ꝟo remisse remittuntur ⁊ signa. Cōmunis ꝟo ratio est hec in omnibus ſm complexionem distemperantiȷs.

¶ In hac pte ponit significationes cuȝ ille q̄litates impro portionabilr̄ recedūt a temꝑamēto. Et diuidiťur in tres. Primo ponit regulā gnālem significādi in ista cōplone. 2° ponit vnā aliam regulaȝ. 3° ambas vniuersaliçat. ibi 2° [Oꝛ si qualitates.] ibi 3° [Cōis ꝟo.] Dicit de oībus simul: ꝙ si cerebrū fuerit multo calidius ⁊ nō multo humidius temꝑato signa caliditatis erunt fortia ⁊ signa humiditatis debilia: ⁊ ecōtra si humiditas erit mlt̄a: ⁊ calitas pauca. Scđa regula est ꝙ q̄litates iste cū intendunť signa earuȝ intendunť: ⁊ cū remittunť signa remittunť. ⁊ iste due regule patēt: qꝛ signa sunt effectus istaꝝ q̄litatuȝ: ⁊ effectus debēt suis causis ꝓportionari in fortitudine ⁊ debilitate. ¶ Dicit vltimo ꝙ ille due regule sunt cōes oībus distēperātys cōplexionalibus in oībus mēbris alys positis partibus: ⁊ hoc propter statim dicta ⁊c̄. LIIII.

Frigide ꝟo simul ⁊ sicce crasēos cerebri frigidum ⁊ sine colore perficiunt caput quātuȝ in ipsis est. Semꝑ eniȝ oportet meminisse eius que in principio determinationis est dicta. Ꝯsiderandum aūt quātum ex humorum crasi alterantur que circa illud sunt. Statim ꝟo huiꝰ crases sine venis circa oculos sunt: ⁊ a frigidis causis cito ledūtur: iō inequalr̄ sunt sani. Aliq̄n qdeȝ leuissima sunt capita: ⁊ nō sunt suꝑflue effluxiones: aliq̄n ꝟo coriȝis ⁊ catarris in paruis causis cito ꝯsumuntur. Sensus ꝟo eis in pueritia quidem ꝑfecti: prouectis ꝟo emarcescūt citius. Et vt breuiter dicam cito senes circa caput sunt omnes: ideo canescunt citius capilli ꝟo eis nati quidem veniunt vix exiles ⁊ ruffi. Accedente ꝟo tempore dominante quidem amplius frigiditate ꝙ̄ siccitate non calui fiunt plurimuȝ. econtrario ꝟo si accidat siccitatem qdem amplius dominari humiditate: frigiditatem ꝟo caliditate parum huiusmodi calui fiunt.

¶ In isto cap̄ ponit signa cōplonis fride ⁊ sicce cerebri. Et sunt in toto ptes sex. Primo eni ponit duas maneries signoꝝ: deinde in q̄libet pte vnū. 2° ibi [Statim ꝟo.] 3° ibi. [Et a fridis.] 4° ibi [Sensus ꝟo.] 5° ibi [Et vt breuiter.] 6° ibi [Capilli ꝟo.] Et est hoc caplm̄ q̄si leclm̄ ex dictis in distēperantys simplicibus: iō breuiter exponaȝ. ¶ Dicit ergo de ꝑma pte ꝙ in his quoꝝ cerebruȝ est friduȝ ⁊ siccū caput est frigiduȝ ad tactū: ⁊ sine colore. s. rubeo ⁊ viuido: ⁊ hoꝝ duoꝝ cā est paucitas sanguinis attracti ad caput ⁊ eiusdem sanguinis fridit as: ⁊ paucus color. Et subdit quo ad hāc ptem ꝙ opȝ recordari canonis positi superius ille pte. Audire ꝟo opȝ. s. ꝙ intelligať in hn̄ tēꝑatis habitationib⁹. ⁊ supplēduȝ est ꝙ itelligatur ꝓportionabili existēte dispōne humoꝝ corpis cuȝ cerebri cōplexione. Nam posset eē ꝙ residuuȝ corpis eēt calm̄ ⁊ humiduȝ: ⁊ iō sanguis multus rubeus ad caput mitteret: ⁊ in tali casu nō verificaret h̄ signuȝ. Opȝ ḡ tunc ꝯspicari q̄tuȝ ad ꝑmutatū caput ex tali humore: ⁊ ꝯsiderare quale remanet merito ꝓprie cōplexionis: ⁊ inueniet ꝙ remanebit quale dī: qꝛ frigidum ⁊ sine colore. ¶ In parte 2° dicit ꝙ hoies huius complexionis statim sunt sine venis circa oculos. i. nō hn̄t venas apparētes: ꝓpterea ꝙ frigiditas ⁊ siccitas dilatari ꝓhibuerūt. ¶ Dicit in 3° parte ꝙ cito ledunť a frigidis causis. ꝑmo qꝛ sunt pauce caliditatis. 2° qꝛ modicuȝ hn̄t sanguinem. ¶ Et ex his infert ꝙ sunt in vita sua inequalr̄ sani. Nam q̄nqȝ hn̄t leuia capita: q̄nqȝ sunt ſm ꝓpriam dispositionem: ⁊ tunc nō hn̄t suꝑfluas emissiones suꝑfluitatum. q̄nqȝ ꝟo cōsumunť coriçis ⁊ catarris cito: ⁊ a leuib⁹ causis: qꝛ infrigidato capite nō pnt̄ aliqd suꝑfluoꝝ expellere insensibilr̄: vl hn̄ digerere ꝓpter nimiam caloris debilitatē. ¶ In parte 4° dicit: ꝙ sensus eoꝝ sunt ꝑfecti in pueritia: ⁊ hoc ꝓpter sensuuȝ claritatē ⁊ debitam subtilitatem nō nimiam. Nam pueroꝝ melācholicoꝝ sanguis est subtilior sanguine iuuenum temperatoꝝ: ⁊ ita spūs ex illo fiunt debite subtilitatis: sed procedente etate: qꝛ cito spūs fiunt grossi ⁊ tarde mobiles: ideo sensus eoꝝ emarcescūt. i. fiunt hebetes. ⁊ hec ꝑticula fere ab oībus sic exponiť modernis. ꝙ in pueritia sensus sunt ꝑfecti nō respectu sensuū temꝑati pueri: sed qꝛ comparādo istos pueros ad se iuuenes: ⁊ tēꝑatos pueros ad temꝑatos iuuenes isti: melācholici in pueritia minus excedunť a seipsis iuuenibus ꝙ̄ tēperati a tēperatis. iō sunt isti pueri ꝑfectioꝝ sensuū respcū suimet iuuenū ꝙ̄ tēꝑat⁹ respectu suimet iuuenis. Et melācholicus iuuenis: est ꝑfectioꝝ respcū suimet pueri ꝙ̄ tēꝑatus iuuenis respectu suimet pueri. ¶ Et propterea dī ꝙ in pueritia sunt ꝑfectoꝝ sensuuȝ ad modum

expositum: sed in processu emarcescunt. ¶ Sed puto absolute istos in pueritia habere pfectiores sensus tēperatis ppter causam dictā: ⁊ in iuuētute imperfectiores ppter spirituū grossitiem ⁊ frigiditatē terrestricitatem ⁊ opacitatem. ¶ Dicit in parte qrta q breuiter comprehendendo ista signa isti hoies cito fiunt senes circa caput: qr cito veniunt ad cōplexionem frigidā ⁊ siccam: cum qua fit virtutis debilitas. ¶ Et hoc qr de se hñt eam complexionez nālem frigidam ⁊ siccā. non opz autē fm alia mēbra cito senescere: nisi esset in eis lapsus pportionalis: ⁊ hinc accidit q cito fiunt cani. Nam vt supra de cerebro tēperato dixi cuz virtus ppter debilitatē flegma grossuz terrestre participat nō pōt bene regulare: huiꝰ flegma recipit quēdam moduz putredinis: ⁊ vapores eiusdē fortissime cum piloꝝ mā miscentur: qr qui habēt colorem albū similem mussulentie: ideo reddunt pilos albos illa albedine que est canities vera: ⁊ qr in istis cito fit isto modo virtus impotens: ⁊ cito etiam flegma terrestre fit ⁊ grossuz: ideo cito fiūt cani. ¶ Dicit in pte sexta ⁊ vltima q capilli in eis fiunt vix: ⁊ cuz difficultate pp caloris debilitatem: ⁊ sunt exiles eadem cā: ⁊ sunt russi in pncipio pp debilitatē caloris cuz terrestricitate: ⁊ in senectute si sunt magis frigidi q̄ sicci nō fiunt calui multū: qr humiditas glutinatiua piloꝝ: ⁊ si sit modica ppter caloris debilitatē nō ꝯsumitur: sed si sit opposito mō: qr modicum frigidi ⁊ multum sicci fiunt calui ex hꝰ humiditatis defectu ⁊c. LV.

Umide vo ⁊ frigide crases cerebri grauiter faciūt dormiētes: ⁊ somnolentos: ⁊ inutiles sensibus ⁊ facile patientes a frigore: ⁊ facile repletos caput: ⁊ facile patientes catarrum ⁊ corizam: neq̄ calui fiunt huiusmodi.

¶ In isto 4° cap̄ ponit signa cerebri fridi ⁊ humidi: ⁊ diuiditur in duas. pmo facit hoc. 2° ꝯtinuat dicta dicendis. ibi [Ex his ergo.] Signa aūt in prima parte posita sunt in toto sex maneries signoꝝ. ⁊ primo tales cōplexiones faciūt hoies grauiter dormientes ⁊ somnolētos. i. somni grauis vel pfundi ⁊ longi. ¶ Et cā est clara: qr ꝯtinue in capitibus eoꝝ est dispositio similis dispōni causanti somnuz. s. infrigidationi: ⁊ qr plurimi vapores retinētur ⁊ diu pmanent anteq̄ dissoluanf. ¶ Scda est q sunt inutiles sensibus: ⁊ hoc qr talia capita sunt paucoꝝ spūuz ⁊ eorundem grossoꝝ ⁊ permixtoꝝ cum multis vaporibus ab humiditate eleuatis: ⁊ qr multa supfluitas organis sensuuz a tali cerebro cōmunicatur grauans eoꝝ virtutes ⁊ obtūdens. ¶ Tertia est: q facile patiuntur a frigore: ⁊ cā est clara. ¶ Quarta est q hec cōplo facit facilr esse repletos circa caput: ppterea q non potest dissoluere humiduz ad ipm veniens: imo vapores in flegma sui frigiditate conuertit. ¶ Quinta significatio est: q facit eos facilr patiētes catarruz: id est fluxuz humiditatis a capite ad pectus: ⁊ corizam: qr fluxū ad fauces. ⁊ cā est: qr ille supfluitates genite in cerebro descendūt sua grauitate: ⁊ a capite tanq̄ inconuenientes expellunf. ¶ Ultima significatio est: q nō fiunt cito calui: qr non deficit humiditas in cute ea humiditate per se p̄ multa existe. Et cā ꝯsumptiua puta caliditate existēte debili ⁊c. LVI.

Ec igitur sunt signa earum que in cerebro crasium. LVII.

Ex his ergo tendens ad vnūquodq̄ organum sensus scies cognitiones trāsferens te de alio ad aliud: sufficiet vo in oculis tm̄ dicere.

¶ Continuat dicta cum dicendis dicens q tu tendens ex consideratione istorum rerū ad vnūquodq̄ organuz sensus scies transferre cognitiones de vno ad aliud. ¶ Sed de h vt de alijs organis possumus per nos itelligere sufficienter ⁊ exēplariter de vno tm̄ dicere organo. s. de oculis de qbus signa cōplexionuz statiz per ordinem ponentur: ⁊ sic hoc totuz pz de se. Sequitur textus. LVIII.

Uicinq̄ ergo tangētibus oculi manifeste sunt calidi: ⁊ mouenf facilius ⁊ frequēter: ⁊ venas latas hñt: calidi sunt oēs hi: frigidi vo qui his ꝯtrarij: humidi qdem qui molles sñt ⁊ multe humiditatis fiunt: sicci vo qui duri simul ⁊ aridi sunt.

¶ Positis signis dispositionum capitis: ponit signa vnius orti a cerebro. s. oculi. ¶ Et videtur quodāmodo ex hoc voluisse abbreuiare notitiam signorum corporis egri simpliciter quo ad membra orta a principalibus. Et diuiditur in tres partes. Primo ponit signa complexionum distemperatarum oculi. Secundo ponit quid significat magnitudo vel paruitas oculoꝝ. Tertio quid significant varij oculorum colores. Secūda pars incipit ibi [Magnitudo vo.] tertia ibi [Ea vo.] Prima in duas. primo enim sigillatim vniuscuiusq̄ complexionis lapse simpliciter ponit signa. secūdo ponit vnam regulam generalem. secūda ibi [Et ledunf quidem.] Prima posset diuidi in quatuor partes: sed lego totum simul. ¶ Dicit ergo pmo q oculi qui apparent ad tactum calidi respectu temperatoꝝ oculorum: ⁊ illi qui facile ⁊ sepe ⁊ celeriter mouētur proprio motu: ⁊ qui habēt venas in albis siue apparentes sunt calidi supple magis tēperatis. ¶ Dicit scdo q frigidi sunt contrarij istis: qr apparent ad tactum frigidi: ⁊ carent venis apparentibus in albis oculoꝝ: ⁊ tarde ⁊ pigre mouentur. ¶ Dicit tertio q humidi sunt molles: qr faciliter cedentes comprimēti ⁊ multe humiditatis: id est multum abundātes humiditate extranea que resudat ab eis aut in angulis oculoꝝ: aut per moduz lachrymaruz. ¶ Dicit quarto q oculi duri ad tactum ⁊ aridi: qr carentes tali humiditate corpulenta sunt sicci. ¶ Causa primi est: qr oculi calidi habēt complexionem excedētem tēperamētum oculoꝝ in caliditate: ⁊ illa tactu percipitur: ⁊ qr isti multum spiritum ⁊ mollem trahūt ad musculos ipsos mouētes de quibus paulopost dicam: ⁊ qr caliditatis est dilatare: ⁊ multum sanguinem trahere: ideo alijs paribus propter has duas causas oculi calidi latas hñt venas. ¶ Ex his ad contrarium conuersis patet causa secundi. ¶ Causa tertij est: quia humiditas in re non fortiter coagulata a frigido facit mollitiem: ⁊ quia eadem conseruat humiditatem ad humiduz membruz decurrētem. Ex qbus contraris conuersis habetur causa quarti dicti. ¶ Pro hec tamen materia intelligenda: notādum q oculus est membruz organicuz in supremo anterioris capitis situatuz ex septem tunicis tribus humoribus ꝯstitutuz ad vidēdum finaliter ordinatuz. ¶ Est aūt oculi figura ad spericitatē tendens cum quadam planitie in parte anteriori. ¶ Ordo vo tunicaruz ⁊ situs ⁊ nomina hinc cognoscanf. Nam prima tunica que vocatur album oculi vocatur coniunctiua fm partem anteriorem perforata in medio foramine rotundo: vbi apparet illud quod vocatur nigruz oculi. ⁊ fm partem sui posteriorez perforatur foramine per qd transit neruus obticus. ¶ Secūda vo tunica quo ad partem anteriorem dicitur cornea: quia in colore suo similis est cornu: ⁊ in transparentia: ⁊ fm partem posteriorem que est versus craneum dicitur sclirotica: ⁊ hec non est in anteriori perforata. ¶ Tertia tunica fm partez anterio-

rem dicitur vuea: quia habeat colorem vue nigre: et ibi est forata foramine rotundo: vt possint spūs visibilium ad crystallinuz pcedere: et fm partem posteriorem dr̃ secundina: qr filis secūdine in qua fetus continetur ppter venas que in ea extendunt. ¶ Quarta vo tunica fm ptem anteriorem dicitur aranea ppter similitudinem cuz tela aranee: et fm posteriorem dicitur retina: qr texitur ex filis nerui admoduz retis. ¶ Iste ergo quatuor integre tunice cōsiderant ita q prima soluz vna dicatur. Reliq vo tres imaginent: ac si quelibet essent due: sicut duo habent nomina. Unuz quo ad anteriorem partem: et vnum quo ad posteriorē: fiuntq3 hac psideratione oēs in toto septem. ¶ Sed haruz quatuor integrarum. Prima oritur a pāniculo cooperiente craneum extra: qui dr̃ almocrati. scda oritur a dura matre. tertia a pia mre. quarta a neruis obticis. ¶ Humoꝝ aūt oculi. Primus qui est versus exterius est albugineus: qui est similis albugini et subtili ouoꝝ et valde clarus: et locus eius est iter vueā et araneam et trāsit per foramen vuee vsq3 ad corneam. ¶ Secūdus est qui dr̃ crystallinus siue grandineus ppter similitudinem: et est pncipalissima pars oculi in qua visio pficitur: lz iudicium de vnitate fiat in incruciatione neruoꝝ obticoꝝ: et iste est in anteriori parte rotundus tēdens ad quandā planitiem sicut est lēticula: et posteriori acutus: vt submergatur in vitreo. ¶ Tertius humor est vitreus qui est similis vitro liquefacto: et habens aliqd rubedinis in quo imergit crystallinus: et isti duo ptinent in tunica quarta cōposita ex retina et aranea. ¶ Notādū3 ēt q oculus mouetur sex musculis: quoꝝ vnus est versus lachrymalē domesticaz: alius versus syluestrem: tertius sursuz: quartus deorsum: et duo sunt transuersales ipsum circūuoluentes. ¶ Itēq3 sunt vnus aut tres musculi fm variam opinionem qui ipsos sustentāt cuz rem aliquam fixe intuentur. ¶ Duo vo nerui pcaui ad ipsos veniētes ferūt a cerebro spūm visiuū: et qr humores sunt humidi: et tunice sunt sicce: et quātitas humoꝝ abūdat sup quātitatem tunicaruz: ideo oculi sunt complexionis frigide et humide.

Sed solent hic moueri tria pbleumata et vna dubitatio. ¶ Primū pbleuma ppter qd minus rigent oculi q̄ reliqꝫ extreme corporis partes cum sint valde sensibiles et frigidi: vt hic dr̃: et sumit in de sensu et sensato: et 5° de gnātione aialium ab Arist. ¶ Hic dr̃ notādo q sub pma tunica que dr̃ piunctiua ptinetur multa pinguedo fm pportionem magnitudinis membri: et qr ēt multi spūs pro visione ad oculum mittunt. Ideo ista pinguedo multum calorem recipit: et reuerberat sicut vestis: et prohibet a congellatione et frigore.

Secundum pbleuma ppter qd si fortiter fricet oculus aut pcutiatur: tunc apparet in oculo fulgor admodū fulgoris ignis: et pcipue in tenebris et nō in lumine. ¶ Videt eniz ex h q opz oculuz hēre aliqd igneuz ītus. Hic dr̃ supponēdo q multa frigida et humida hñt aliqualem lucē vnde sunt apta in nocte fulgere. Sed iuxta magnuz lumen non vident fulgida sicut qdam vermes qui dicunt noctiluce: et oculi gattoꝝ et putredines quercus: de qbus dr̃ 2° de aia: et p̊ de sensu. ¶ Supponitur 2° q pupilla siue cornea hꝫ hō fulgorem: paruum tn̄ in hoīe. ¶ Supponitur 3° q posē est per motuz lucidi ab eo in vna pte imprimi duas vel plures spēs que simul remanēt. Hoc pꝫ eē posē: qr nō subito spēs impressa: et precipue in oculo deletur: vt apparet: cum diu aliqd forte luminosum aspeximus et vertimus faciem: videt enim lux quedam esse coram oculis: et non ppter aliud: nisi qr spēs remansit impressa. Ex his pꝫ causa quesiti. nam cōpresso oculo celeriter pupilla agit in vnam ptem crystalline plures species a diuersis sitibus: et ideo apparet lux videri maior: cum eniz celeriter mouetur anteq̄ species prima deleatur: secūda in pupilla in alio situ existente causatur: sicut experientia notat. Or si habeamus candelam supra puteuz nō poterit gescēte aqua iuxta parietes circa aquā aliqd videri: sed cōmota aqua: qr in multis partibus fit reflexio: videt ac si lumen maius esset. et ita pportionabiliter in oculo cōtingit: et hec vere est Aristo. in predicto loco snia: lz alii alio modo ipsum sunt interpretatus.

Tertiuz pbleuma propter quid humido existente oculo eius conseruatio fit per sicca exterius applicata: vt cuz thucia et similibus: cum pseruatio fiat per similia. ¶ Hic dr̃ q tunice per illa approximata pseruantur que sunt sicce. ¶ Solet autez queri vtrum humores oculi sint animati: et questio quo ad vtrāq3 partem est pbabilis. ¶ Si ergo dicimus eos eē animatos: tūc dicemus q albugineus nō est pprie superfluitas crystallini nec vitreus eius nutrimētum: sed dr̃ albugineus supfluitas: qr nutrit a residuo nutrimenti crystalline: et vitreus dicit nutrimētuz crystalline a doctoribus medicine: qr vitreus humor preparat nutrimētum crystalline. ¶ Motiuum aūt q sint mēbra est: ex hoc q albuginem ptingit esse egruz: vt si in eo sit vapor grossus phibens penetrare spēm ad crystallinam: tunc enim cuz crystallina sit egra per cōmunitatem: aliqd erit egruz per pprietatem: et non nisi albugineus: et qr nihil est egruz nisi animatuz etc. ¶ Si aūt volumus dicere q non est animatus ille humor: dicemus q in tali casu est egra per cōtentiam cornea et egritudo est in numero. Naz est ibi ille vapor ptentus cōnumeratus tanq̄ pars eius que non debet esse sicut lapis in vesica. ¶ Hec sufficiant de compositione et complexione oculi pro breuitate. ¶ Nam in tertia tertij plura videnda sunt etc. LIX.

Et leduntur quidem a similibus causis sue crasi facile: iuuantur vo a contrarijs: sed moderato vsu.

¶ Hic ponit generalem regulam significādi super oculi complexionem. Et diuidit in duas: lz lego simul totum. ¶ Dicit primo q omnes oculi distemperati ledūtur faciliter a causis similibus sue complexioni: et iuuantur a contrarijs vsu moderato. LX.

Et hoc cōmune in omni cognitiōe craseos omnis partis meminisse opz.

¶ Dicit 2° q opz istius regule meminisse tanq̄ cois in omni cognitione complexionis cuiuslibet ptis corpis. ¶ Et itelligat regula: qr qlibet oculus distēpatus facilius ledit a causis silib⁹ sue cōplexioni q̄ tempatus ab eisdē causis ledat: ita q frigidus oculus facilius ledit a frigidis q̄ tempatus a frigidis. et nō q facilius ledat a frigidis q̄ a calidis. Nam fm cōem viam omne mēbruz facilius labit ad calidu3 q̄ ad frigidum. ¶ Or aūt iuuetur a ptrarijs moderato vsu: rō est qr ptraria hoc mō approximata reducūt ad temperamētum: et phibent vlteriorem lapsuz: vnde vsus moderatus dicit: qr est approximatio non faciens subitam mutationē. Natura enim istas nō sustinet: vt dicet infra. Et h fit administrando aut contraria remissa: aut in quātitate modica: aut cum iterpolatione. ¶ Notandum tn̄ hic q aliqd dicitur cōtrarium vel simile duobus modis: aut virtualr: aut formalr. Formalr dicitur aliqd simile: qr habet formā denominātem suam cōplexionem psimilem complexioni corpis lapsi: sicut medicina calida per formam suā dicit similis corpi calido formalr. id vo dr̃ simile virtualr vel dissimile qd nō merito forme in eo existis similis forme corporis est tale: sed merito effectus quem de-

expositum: sed in processu emarcescunt. ¶ Sed puto absolute istos in pueritia habere perfectiores sensus temperatis propter causam dictã: et in iuuẽtute imperfectiores propter spirituum grossitiem et frigiditatẽ terrestricitatem et opacitatem. ¶ Dicit in parte quinta quod breuiter comprehendendo ista signa isti hoĩes cito fiunt senes circa caput: quia cito veniunt ad cõplexionem frigidã et siccam: cum qua fit virtutis debilitas. ¶ Et hoc quia de se hñt eam complexionem naturalem frigidam et siccã. non oportet autẽ secundum alia mẽbra cito senescere: nisi esset in eis lapsus proportionalis: et hinc accidit quod cito fiunt cani. Nam vt supra de cerebro tẽperato dixi cum virtus propter debilitatẽ flegma grossum terrestre participat nõ põt bene regulare: huiusmodi flegma recipit quẽdam modum putredinis: et vapores eiusdẽ fortissime cum pilorum materia miscentur: quia qui habẽt colorem albũ similem mussulentie: ideo reddunt pilos albos illa albedine que est canities vera: et quia in istis cito fit isto modo virtus impotens: et cito etiam flegma terrestre fit et grossum: ideo cito fiũt cani. ¶ Dicit in parte sexta et vltima quod capilli in eis fiunt vix: et cum difficultate propter caloris debilitatem: et sunt exiles eadem causa: et sunt rufi in principio propter debilitatẽ caloris cum terrestricitate: et in senectute si sunt magis frigidi quam sicci nõ fiunt calui multũ: quia humiditas glutinatiua pilorum: et si sit modica propter caloris debilitatẽ nõ consumitur: sed si sit opposito mõ: quia modicum frigidi et multum sicci fiunt calui ex hoc humiditatis defectu etc. LV.

Umide vero et frigide crases cerebri grauiter faciũt dormiẽtes: et somnolentos: et inutiles sensibus et facile patientes a frigore: et facile repletos caput: et facile patientes catarrum et corizam: neque calui fiunt huiusmodi.

¶ In isto 4° capitulo ponit signa cerebri fridi et humidi: et diuiditur in duas. primo facit hoc. 2° continuat dicta dicendis. ibi [Ex his ergo.] Signa aũt in prima parte posita sunt in toto sex maneries signorum. et primo tales cõplexiones faciũt hoĩes grauiter dormientes et somnolẽtos. i. somni grauis vel profundi et longi. ¶ Et causa est clara: quia continue in capitibus eorum est dispositio similis dispõni causanti somnum. s. infrigidationi: et quia plurimi vapores retinẽtur et diu permanent anteque dissoluantur. ¶ Secunda est quod sunt inutiles sensibus: et hoc quia talia capita sunt paucorum spũum et eorundem grossorum et permixtorum cum multis vaporibus ab humiditate eleuatis: et quia multa superfluitas organis sensuum a tali cerebro cõmunicatur grauans eorum virtutes et obtũdens. ¶ Tertia est: quod facile patiuntur a frigore: et causa est clara. ¶ Quarta est quod hec cõplexio facit faciliter esse repletos circa caput: propterea quod non potest dissoluere humidum ad ipsum veniens: imo vapores in flegma sui frigiditate conuertit. ¶ Quinta significatio est: quod facit eos faciliter patiẽtes catarrum: id est fluxum humiditatis a capite ad pectus: et corizam: quia fluxũ ad fauces. et causa est: quia ille superfluitates genite in cerebro descendũt sua grauitate: et a capite tanque inconuenientes expellantur. ¶ Ultima significatio est: quod nõ fiunt cito calui: quia non deficit humiditas in cute ea humiditate per se pro multa existẽte. Et causa consumptiua puta caliditate existẽte debili etc. LVI.

Ec igitur sunt signa earum que in cerebro crasium. LVII.

Ex his ergo tendens ad vnũquodque organum sensus scies cognitiones trãsferens te de alio ad aliud: sufficiet vero in oculis tm̃ dicere.

¶ Continuat dicta cum dicendis dicens: quod tu tendens ex consideratione istarum rerũ ad vnũquodque organum sensus scies transferre cognitiones de vno ad aliud. ¶ Sed de hoc vt de alijs organis possumus per nos intelligere sufficienter et exẽplariter de vno tm̃ dicere organo. i. de oculis de quibus signa cõplexionum statim per ordinem ponentur: et sic hoc totum patet de se. Sequitur textus. LVIII.

Uicunque ergo tangẽtibus oculi manifeste sunt calidi: et mouentur facilius et frequẽter: et venas latas hñt: calidi sunt oẽs hi: frigidi vero qui his contrarij: humidi quidem qui molles sunt et multe humiditatis fiunt: sicci vero qui duri simul et aridi sunt.

¶ Positis signis dispositionum capitis: ponit signa vnius orti a cerebro. s. oculi. ¶ Et videtur quodãmodo ex hoc voluisse abbreuiare notitiam signorum corporis egri simpliciter quo ad membra orta a principalibus. Et diuiditur in tres partes. Primo ponit signa complexionum distemperatarum oculi. Secundo ponit quid significat magnitudo vel paruitas oculorum. Tertio quid significant varij oculorum colores. Secũda pars incipit ibi [Magnitudo vero.] tertia ibi [Ea vero.] Prima in duas. primo enim sigillatim vniuscuiusque complexionis lapse simpliciter ponit signa. secũdo ponit vnam regulam generalem. secũda ibi [Et leduntur quidem.] Prima posset diuidi in quatuor partes: sed lego totum simul. ¶ Dicit ergo primo quod oculi qui apparent ad tactum calidi respectu temperatorum oculorum: et illi qui facile et sepe et celeriter mouẽtur proprio motu: et qui habẽt venas in albis siue apparentes sunt calidi supple magis tẽperatis. ¶ Dicit secundo quod frigidi sunt contrarij istis: quia apparent ad tactum frigidi: et carent venis apparentibus in albis oculorum: et tarde et pigre mouentur. ¶ Dicit tertio quod humidi sunt molles: quia faciliter cedentes comprimẽti et multe humiditatis: id est multum abundãtes humiditate extranea que resudat ab eis aut in angulis oculorum: aut per modum lachrymarum. ¶ Dicit quarto quod oculi duri ad tactum et aridi: quia carentes tali humiditate corpulenta sunt sicci. ¶ Causa primi est: quia oculi calidi habẽt complexionem excedẽtem tẽperamẽtum oculorum in caliditate: et illa tactu percipitur: et quia isti multum spiritum et mollem trahũt ad musculos ipsos mouẽtes de quibus paulopost dicam: et quia caliditatis est dilatare: et multum sanguinem trahere: ideo alijs paribus propter has duas causas oculi calidi latas hñt venas. ¶ Ex his ad contrarium conuersis patet causa secundi. ¶ Causa tertij est: quia humiditas in re non fortiter coagulata a frigido facit mollitiem: et quia eadem conseruat humiditatem ad humidum membrum decurrẽtem. Ex quibus contraria conuersis habetur causa quarti dicti. ¶ Pro hac tamen materia intelligenda: notãdum quod oculus est membrum organicum in supremo anterioris capitis situatum ex septem tunicis tribus humoribus constitutum ad vidẽdum finaliter ordinatum. ¶ Est aũt oculi figura ad sphericitatẽ tendens cum quadam planitie in parte anteriori. ¶ Quo do vero tunicarum et situs et nomina hinc cognoscantur. Nam prima tunica que vocatur album oculi vocatur coniunctiua secundum partem anteriorem perforata in medio foramine rotundo: vbi apparet illud quod vocatur nigrum oculi. et secundum partem sui posteriorem perforatur foramine per quod transit neruus obticus. ¶ Secũda vero tunica quo ad partem anteriorem dicitur cornea: quia in colore suo similis est cornu: et in transparentia: et secundum partem posteriorem que est versus craneum dicitur sclirotica: et hec non est in anteriori perforata. ¶ Tertia tunica secundum partem anterio-

rem dicitur vuea: quia habeat colorem vue nigre: et ibi est forata foramine rotundo: vt possint spūs visibilium ad crystallinuz pcedere: et fm partem posteriorem dr̄ secundina: qr silis secūdine in qua fetus continetur pter venas que in ea extendunt. ¶ Quarta vero tunica fm ptem anteriorem dicitur aranea pter similitudinem cuz tela aranee: et fm posteriorem dicitur retina: qr texitur ex filis nerui admoduz retis. ¶ Iste ergo quatuor integre tunice cōsiderant ita q prima soluz vna dicatur. Relique vero tres imaginent: ac si quelibet essent due: sicut duo habent nomina. Unuz quo ad anteriorem partem: et vnum quo ad posteriorē: fiuntqz hac ɔsideratione oēs in toto septem. ¶ Sed haruz quatuor integrarum. Prima oritur a pāniculo cooperiente craneum extra: qui dr̄ almocrati. scda oritur a dura matre. tertia a pia mre. quarta a neruis obticis. ¶ Humor sūt oculi. Primus qui est versus exterius est albugineus: qui est similis albugini et subtili ouor et valde clarus: et locus eius est iter vueā et araneam: et trāsit per foramen vuee vsqz ad corneam. ¶ Secūdus est qui dr̄ crystallinus siue grandineus pter similitudinem: et est pncipalissima pars oculi in qua visio pficitur: lz iudicium de vnitate fiat in incruciatione neruor obticor: et iste est in anteriori parte rotundus tēdens ad quandā planitiem sicut est lēticula: et posteriori acutus: vt submergatur in vitreo. ¶ Tertius humor est vitreus qui est similis vitro liquefacto: et habens aligd rubedinis in quo imergit crystallinus: et isti duo ɔtinent in tunica quarta cōposita ex retina et aranea. ¶ Notāduz ēt q oculus mouetur sex musculis: quor vnus est versus lachrymalē domesticor: alius versus syluestrem: tertius sursuz: quartus deorsum: et duo sunt transuersales ipsum circūuoluentes. ¶ Itēqz sunt vnus aut tres musculi fm variam opinionem qui ipsos sustentēt cuz rem aliquam fixe intuentur. ¶ Duo vero nerui ɔcaui ad ipsos veniētes ferūt a cerebro spūm visiuū: et qr humores sunt humidi: et tunice sunt sicce: et quātitas humor abūdat sup quātitatem tunicaruz: ideo oculi sunt complexionis frigide et humide.

Sed solent hic moueri tria pbleumata et vna dubitatio. ¶ Primū pbleuma pter gd minus rigent oculi q̄ reliquie extreme corporis partes cum sint valde sensibiles et frigidi: vt hic dr̄: et sumit in de sensu et sensato: et 5° de gnātione aīalium ab Arist. ¶ Hic dr̄ notādo q sub pma tunica que dr̄ ɔiunctiua ɔtinetur multa pinguedo fm pportionem magnitudinis membri: et qr ēt multi spūs pro visione ad oculum mittunt. Ideo ista pinguedo multum calorem recipit: et reuerberat sicut vestis: et prohibet a congellatione et frigore.

Secundum pbleuma pter gd si fortiter fricet oculus aut pcutiatur: tunc apparet in oculo fulgor admodū fulgoris ignis: et pcipue in tenebris et nō in lumine. ¶ Videt eniz ex h q opz oculuz hēre aligd igneuz intus. Hic dr̄ supponēdo q multa frigida et humida hīt aliqualem lucē vnde sunt apta in nocte fulgere. Sed iuxta magnuz lumen non vident fulgida sicut gdam vermes qui dicunt noctiluce: et oculi gattor et putredines quercus: de gbus dr̄ 2° de aīa: et p̊ de sensu. ¶ Supponitur 2° q pupilla siue cornea hz hō fulgorem: paruum tñ in hoīe. ¶ Supponitur 3° q poīe est per motuz lucidi ab eo in vna pte imprimi duas vel plures spēs que simul remanēt. Hoc pz eē poīe: qr nō subito spēs impressa: et precipue in oculo deletur: vt apparet: cum diu aliqđ forte luminosum aspeximus et vertimus faciem: videt enim lux quedam esse coram oculis: et non pter aliud: nisi qr spēs remansit impressa. Ex his pz causa questi. nam cōpresso oculo celeriter pupilla agit in vnam ptem crystalline plures species a diuersis sitibus: et ideo apparet lux videri maior: cum eniz celeriter mouetur anteq̄ species prima deleatur: secūdo in pupilla in alio situ existente causatur: sicut experientia notat. Ut si habeamus candelam supra puteuz nō poterit gescēte aqua iuxta parietes circa aquā aligd videri: sed cō mota aqua: qr in multis partibus fit reflexio: videt ac si lumen maius esset. et ita pportionabiliter in oculo cōtingit: et hec vere est Aristo. in predicto loco snia: lz alr alio modo ipsum sum interpretatus.

Tertiuz pbleuma propter quid humido existente oculo eius conseruatio fit per sicca exterius applicata: vt cuz thucia et similibus: cum ɔseruatio fiat per similia. ¶ Hic dr̄ q tunice per illa approximata ɔseruantur que sunt sicce. ¶ Solet autez queri verum humores oculi sint aīmati: et questio quo ad vtrāqz partem est pbabilis. ¶ Si ergo dicimus eos eē animatos: tūc dicemus q albugineus nō est pprie superfluitas crystallini nec vitreus eius nutrimētum: sed dr̄ albugineus supfluitas: qr nutrit a residuo nutrimenti crystalline: et vitreus dicit nutrimētuz crystalline a doctoribus medicine: qr vitreus humor preparat nutrimētum crystalline. ¶ Motiuum aūt q sint mēbra est: ex hoc q albuginem ɔtingit esse egruz: vt si in eo sit vapor grossus phibens penetrare spēm ad crystallinam: tunc enim cuz crystallina sit egra per cōmunitatem: aligd erit egruz per pprietatem: et non nisi albugineus: et qr nihil est egruz nisi animatuz &c. ¶ Si aūt volumus dicere q non est animatus ille humor: dicemus q in tali casu est egra per eēntiam cornea et egritudo est in numero. Naz est ibi ille vapor ɔtentus cōnumeratus tanq̄ pars eius que non debet esse sicut lapis in vesica. ¶ Hec sufficiant de compositione et complexione oculi pro breuitate. ¶ Nam in tertia tertij plura videnda sunt &c. LIX.

Et leduntur quidem a similibus causis sue crasi facile: iuuantur vero a contrarijs: sed moderato vsu.

¶ Hic ponit generalem regulam significādi super oculi complexionem. Et diuidit in duas: lz lego simul totum. ¶ Dicit primo q omnes oculi distemperati ledūtur faciliter a causis similibus sue complexioni: et iuuantur a contrarijs vsu moderato. LX.

Et hoc cōmune in omni cognitiōe crascos omnis partis meminisse opz.

¶ Dicit 2° q opz istius regule meminisse tanq̄ cois in omni cognitione complexionis cuiuslibet ptis corpis. ¶ Et itelligat regula: qr glibet oculus distēpatus facilius ledit a causis silib° sue cōplexioni q̄ tempatus ab eisdē causis ledat: ita q frigidus oculus facilius ledit a frigidis q̄ tempatus a frigidis. et nō q facilius ledat a frigidis q̄ a calidis. Nam fm cōem viam omne mēbruz facilius labit ad calidū q̄ ad frigidum. ¶ Ut aūt iuuetur a ɔtrarijs moderato vsu: rō est qr ɔtraria hoc mō approximata reducūt ad temperamētum: et phibent vlteriorem lapsuz: vnde vsus moderatus dicit: qr est approximatio non faciens subitam mutationē. Natura enim istas nō sustinet: vt dicet infra. Et h fit administrando aut contraria remissa: aut in quātitate modica: aut cum itrpolatione. ¶ Notandum tñ hic q aligd dicitur cōtrarium vel simile duobus modis: aut virtualr: aut formalr. Formalr dicitur aligd simile: qr habet formā denominātem suam cōplexionem ɔsimilem complexioni corpis lapsi: sicut medicina calida per formam suā dicit similis corpi calido formalr. id vero dr̄ simile virtualr vel dissimile qđ nō merito forme in eo existētis similis forme corporis est tale: sed merito effectus quem de-

relinqt in corpe humano sicut exercitiuz & somnus & gere & ei similia quoad nidicine dicunt tales virtualr. ¶ Simile vero formalr est duob⁹modis: qz aut est sile in forma & gradu sicut calim in pmo sile calido in pmo: aut est sile in forma sed in gradu aut intensius: aut remissius sicut hoi calido in 2°est silis medicina calida in 3°: & medicina calida in pmo. ¶ Sile vo effectiue di duob⁹modis: aut in denoiatione ipali aut in gradu & denoiatione. & si mo primo: aut respectu teperati aut respectu effectus relinquedi in corpore: cum di sile: & sile effectiue in gradu di duob⁹modis: aut qz in latitudine sue denoiationis in relone ad teperatuz silem gradu obtinet illi que obtinet corpus in relone ad teperatu sicut exercitiuz calidus in pmo respectu teperati diceremus sile effectiue corpi calido in pmo: qz sicut h corpus di vt vnuz calim respectu teperati: ita illud exercitiuz est calefactiuu vt vnu corpis teperati: lz forte h corpus calidus in pidem exercitiu amplius calefacere vl minus sm quosdaz. ¶ Scdo mo di aliqd effectiue sile corpori: qz est tale q illi corpi applicatuz: cui di sile est aptuz illud in eadem: & sili dispone coservare sicut sm aliquos frigida in pmo respectu corporis teperati sunt silia corpori naturalr calido: vt duoqz sibi approximata per eoz approximatione faciunt h corpus in eodez gradu pmanere no pmittedo vlterius labi: lz de se caliditatem no agant. Et similes distinctiones de contrario dari possunt.

His ergo notatis pro his que breuiter h dici pnt ponunt due 9nes. ¶ Prima 9clusio. ois immoderata discrasia est apta ledi facilr a sibi sili in forma effectiue vel formalr respectu sui vel respectu temperati: qd est in gradu eqli vel maiori. naz per talia aut 9seruat & sic 9seruat in malo: & fit ei⁹copio minus facilr reducibilis ad tempamentuz: & sic ledit: aut alteratur versus extremu sue distepatie magis distas a tempameto: & sic et ledit. ¶ Scda 9clo. oe tale corpus aptu est iuuari vsu moderato tam formalr q vtualr talibus siue sint 9ria effectiue respectu illius corpis siue respectu teperati. Patet: qz per tale moderatuz reducunt versus teperametuz.

Sed restat dubitatio vtruz talia sint apta iuuari a similibus effectiue primo mo. s. similez denominatione obtinetibus in relatione ad teperatu: sed in remissiori gradu: vt corpus calidus in 3°vtruz sit aptuz iuuari per medicina vel exercitium qd respectu teperati di calidaz: lz minus q in 3°: puta in secudo. hoc enim non paruam habet dubitatione que ptinet ad tertium: vbi dicemus de 9seruatione & reductione. ¶ Silr remanet in dubio vtruz corpus calidu in 2°a medicina calida in primo: puta camomilla sit aptu ledi vel iuuari. & qz h no est huic loco necius ideo dimitto. sufficit eniz Gal. q ista corpora discrasiata per silia in forma siue vtualr siue effectiue in gradu: tn intesiora facilius leduntur q temperata. ¶ Silr remanet dubiuz vtrum simile in gradu & forma alteraret ista vel 9seruaret qd etiam ad 3m pertinet: ideo vsqz ad illum locuz relinquitur. LXI.

Magnitudo vero oculoz cum pportione qdem & opationuz virtute multitudinem subse eucratam ex qua oculi facti sunt ostendit: que vero sine his multam qdem substatiam: sed non eucrata declarat.

¶ Hic ponit significationes sumptas ex puitate & magnitudine. Et diuidit in duas. ibi 2°[Paruitas vo.] ¶ Dicit pmo q magnitudo oculoz 9iuncta cu quada pportione: id est cuz quada pportione aliaruz naliuz compositionaliuz. i. figure & situs & siliuz: & cu vtute hn operadi ta visionem q alias opationes nales est signu q ma ex qua facti sunt oculi fuit in pncipio & eucrata & supple significat virtutem informatiua fuisse fortem. ¶ Et hoc pz: qz alr hec mam no ita pmutasset vt potuisset ibi ee debita pportio & pfectio opationis nisi ma fuisset eucrata & virtus fortis. ¶ Si vo fuerit magnitudo oculoz cum non pportione: qz cuz defectu in alijs naturis copositionis: & cuz vitio videndi significat mam fuisse multa. sed no eucratam: aut supple vtutem non fuisse fortem in oculoz formatione: & hec duo suppleméta que addidi de virtute ideo sunt addenda: qz simili ca supra in signis magni capitis sunt addita: & hoc opus per ea que dicuntur est cognituz &c.

¶ Paruitas oculorum vero cum pportione quidem & virtute operationum: paruam quidem: sed eucratam declarat substantiam: ex qua facti sunt oculi: cum non proportione vero quadam & vitio opationum paruam simul & inutilem esse significat substantiam oculorum.

¶ Ponit significata paruitatis dicens: q paruitas oculorum cum dicta proportione & virtute operationuz significat materiam fuisse paucam: sed bene complexionataz: cum vo fuerit sine istis significat mam fuisse paucam simul & inutilem. i. male coplexionatam: & cause amboruz dictorum sunt manifeste ex parte precedente.

Circa hec dicta due cadunt difficultates. Prima quare Gal. supra dixit cerebruz paruu necio ee malaz. hic aut no ponit de oculo sed distinguit. Immo videt q oculus paruus sit peior magno: qz orta pportionatur suis pncipijs. cum ergo a paruo capite oritur paruus oculus: a magno vo magnus: & caput paruum alijs paribus sit peius magno. Videt q oculus paruus sit vliter peior magno alijs paribus. Sed q oculus puus sit melior magno pro visione causanda ondit: qz ipse alijs parib⁹est magis posit⁹in pfundo: sz magnus extra: nuc aut oculi eminetes non hn videt a longe: & oculi pfundi hn visiui sunt eoz que de longe: vt vult Arist. p de hystorijs aialiuz: & 5°de gnatione animaliuz.

¶ Hic sunt duo modi rndendi. qdam eniz dicut puos oculos ee melius visiuos: & per 9ns meliores magnis: qz plus ledit oculus per dispersionem visibilis spus in magnis q per nimiam vnionem que fit in puis. ¶ Et ad argm ad pmuz negat silitudo. na cerebrum dz multu spum gnare pro mebris que ab ipso oriunt. ¶ Ite cuz multa debeant simulacra reseruari in eo regrit potius magnitudo: & plus ipedit in recto iudicio pp pmixtione spuuz cu vaporib⁹. In oculo aut qz no videt itegre nisi illd qd orthogonalr respicit oculu: io magnitudo non 9fert: nec puitas obest. ¶ Ad 2m argm di a qbusdam q ista regula orta suis pncipijs attestant: intelligit alijs paribus: vt posita paritate in magnitudine vel puitate a cerebro meliori meliora orta pueniunt: nuc aut in argo ponit disparitas: qz in vno cerebruz est magnu in alio puuz. ¶ Hec rnsio no placet: qz facta coparatione in malitia que sequtur magnitudinez & puitate cerebri: & stent cetera paria. ¶ Quero vtrum orta debeat in vtute & vitio suis pncipijs attestari: & vult Gal. q sic: io dico q ceteris parib⁹ no opz q a cerebro magno gnet oculus magnus. eqli g existe ma pro oculoz gnone meliores gnabit magnum cerebruz alijs paribus: sed no necio magnos: cum tn paruuz generabit paruos.

¶ Scds modus est Plaisācometatoris volentis absolute oculuz magnu state pportionabili ipsu ee minus maluz paruo pro visione. ¶ Ad argumetuz cuz di q puus alijs parib⁹est pfundus respectu magni. Negat. na stat ee paruuz eminetem: vt pz. & eode mo dico q stat magnuz esse profundum. ¶ Et si queratur quis oculus a longiori di

stantia videt alijs paribus profundus vel medius. Dicūt quidam ꝙ medius: ⁊ cum Aristo. dixit: ꝙ oculi profundi sunt apti a longe videre intelligunt respectu eminentium non respectu temperati. ⁊ hoc non puto verum.

¶ Alius est modus ridendi ꝯformiter ad Arist. ꝙ pfundi magis a lōge vidēt mediocriter positis. Et si arguiꝭ ꝯtra. qꝛ mediocriter positi sunt magis sani in situ alijs parib⁹. ꝯcedo. ergo sunt a longe magis visiui. Negaꝭ argumētū: sed hūt aliquas pfectiones istuȝ defectuȝ recōpensantes: ꝙ. s. facilius possunt lateralia sine motu colli ꝓspicere.

Secunda est

dubitatio vtruȝ in oculo temperato melius pficiaꝭ visio ꝙ̄ in distēperato: ꝙ sic videꝭ innuere Gal. cum dicit: ꝙ pfectio opationis est signuȝ ꝙ mā fuit eucrata. Et idem vult Auic. 3° tertij. caplo 2°. Oꝫ nō arguiꝭ: qꝛ tūc tēperatus esset acutissimi visus. sed ꝯñs est falsuȝ. nam tūc sequereꝭ ꝙ ꝑpter nimiam acutiē nō posset accidere lesio opōnis: qꝛ ista nō ꝓueniūt a tēperato. mō hoc est falsuȝ: qꝛ ꝑpter nimiā acutiem fiunt imaginationes: vt 3° tertij. tractatu 4° cap̄ de imaginationibus. ¶ Hic di ꝙ temperatus oculus est acutissimi visus. Et cū arguiꝭ ꝙ ex acutie visus nō seqtur nocumētuȝ in opatione visiua ꝯcediꝭ ꝯñs. ⁊ cum arguiꝭ ꝙ non: qꝛ ex ista accidūt imaginationes ꝯcedo: sed negaꝭ ꝙ oēs imaginationes sint actio lesa corrupta. ⁊ pȝ ꝙ Auicen. loco allegato. vult ꝙ illi duo modi imaginationuȝ qui apparent habētibus visum suggredientem in bonitate nō comparantur ad nocumētum: id est non sunt actio lesa sicut nec somnia sunt actiones lese ⁊c. LXII.

EA vo que sunt ꝫm colores sic oportet determinari: glauci quideȝ oculi splēdentes humiditate pura ⁊ non multa luminis splendidi sunt continentia: nigri vo econtrario. medij autem sunt ꝫm medias causas.

¶ Hic ponit significationes coloꝝ. Et diuidiꝭ in tres. Primo in ꝯfuso dicit cās que significanꝭ per colores oculoꝝ. Scdo cās illas spālius dilucidat. Tertio docet ex humoruȝ dispōne de qbus mentionē fecerat: signare cōplones quasdam oculorum. ibi 2° [Glaucus vo. ibi 3° [Subtile.] ¶ Primo dicit tria. pmuȝ est ꝙ ea que ꝑtinēt ad colores ostēdendo eoꝝ significata opȝ isto mō determinare: vt statim diceꝭ. ¶ Dicit 2° ꝙ oculi fiunt glauci: qꝛ sunt splēdentes pura humiditate. i. ꝑp humiditatē crystallinā que purior est ꝑs oculi a supfluis: ⁊ ꝑpter ꝯtinētiam pauci luminis splendidi. i. humoris albuginei. quem humorē albugineū: ideo vocat lumē splēdiduȝ: qꝛ in ipso splēdet lux crystalline. ¶ Dicit 3° ꝙ nigri oculi fiunt ꝑpter cās ꝯrias: sed medij fiunt ꝑpter medio mō se hñtes cās. ¶ Nota ergo pmo litaliter circa 2m dictuȝ: ꝙ textus iuxta veterē trāslationē est hoc mō exponēdus. Oculi sunt glauci splendentis ꝯtinētia. i. ꝑpter ꝯtinētiam luminis splēdidi in humiditate pura nō multa: tūc per humiditatē purā itelligemus humorē albugineuȝ nō crystallinū: vt puto hāc esse Gal. mētem: lȝ pmuȝ modū exponēdi habuit Pluscꝗ̄ commētator. ¶ Nota 2° circa dictuȝ pmū ꝙ hoc nomen coloratuȝ aliqñ importat corpus informatuȝ qualitate per se ꝑprie visibili non sine lumine medij imutatiua. ¶ Secundo sumiꝭ coloratuȝ pro omni corpore informato qualitate per se ꝑprie visibili: qꝛ luce vel colore. ¶ Et tertio sumitur pro informato luce vel colore vel illoꝝ specie: eo modo disposito vt videri possit iuxta ponētes lumen esse visibile: nunc autem lȝ oculi quo ad quasdam partes. s. cōiunctiuam ⁊ vueam sint isto modo colorati non intendit Gal. de isto colore: sed de luciditate clara ⁊ eius ꝑuatione: que cōmuniter in corpore diaphano considerantur. Oculus ergo hic diciꝭ coloratus: qꝛ luce vel lumine visu proprie perceptibili participans ⁊ albus vel glaucus: quando multum illuminatus apparet: eo ꝙ lucida ⁊ fulgētia cum albo maiorem habent conuenientiam.

Hic tamen

cadunt duo dubia. pmuȝ vtruȝ oculus quo ad humorē crystallinū sit lucidus ⁊ videꝭ ꝙ non: qꝛ est organū visus. ergo debet eē denudatus ab oibus per se ꝑprie visibilibus: cuȝ recipiēs debeat esse denudatuȝ a nā rei recepte: vt 2° de aīa: imo ꝑpterea ꝙ oculus omni visibili qualitate per se ꝑprie est ꝑuatus. di 2° de aīa. cōmēto. 118. ꝙ visus percipit visibilia ꝫm totum. tactus aūt qꝛ non pōt tangibilibus qualitatibus ex toto esse priuatus percipit tm̄ excellentias. ¶ In oppositū: qꝛ multi oculi in obscuro videnꝭ vt cattoꝝ ⁊ luporuȝ. ergo habent lucem medij tenebrosi per se imutatiuam. ¶ Item hoc videꝭ de mente Aristo. in de sensu ⁊ sensato volētis ꝙ sine lumine iterioris oculi non cōtingit videre. ergo habēt oculi lumen itrinsecum. ⁊ non nisi in crystallina. igiꝭ vnde dixit. videtur aūt sicut exterius nō sine lumine ita ⁊ interius. ¶ Hic respondēt qdam ꝙ in crystallina oculi humani est lux intrinseca. inde modica vt cum diaphaneitate stare possit sicut videnꝭ qdam preciosi lapides simul diaphani ⁊ luminosi. ⁊ dicunt ꝯsequēter oculum humanū non eē oīuȝ visibilium per se ꝑceptiuuȝ: qꝛ non similis lucis sue vel silr lucidi. ¶ Oꝫ aūt Auer. dixit loco allegato 2° de aīa visum ꝑcipere sua visibilia ꝫm totum: itelligunt de visu optime disposito ad videndum. ⁊ hic nō est humanus: sed alicuius bruti cuius oculi oino luce ꝑuanꝭ ꝑpria: vnde experiētia notat aīalia obtusi ⁊ mali visus habere oculos lucidos: vt quedam aues nocte volantes. ¶ Secūda respōsio est: ꝙ oculi humani priuātur luce ꝑpria quo ad crystallinam: ⁊ nō valet argumētum. si in alioꝝ aīaliuȝ oculis ista lux ꝑspiciaꝭ. ergo est in oculis humanis. ¶ Uel dici pōt in crystallina istoꝝ aīaliuȝ non esse lucem: sed lumē causatū a luce spūuȝ visibiliuȝ quos habent ista aīalia. ¶ Et ad auctem Aristo. dī cōcedendo ꝙ nō videꝭ sine intrinseco lumine: qꝛ nō videtur sine visibili spiritu. ⁊ ille illuminat ad itra crystallinaȝ. ⁊ hoc puto itellexisse Auer. in tractatu de sensu ⁊ sensato. cum dixit: oculuȝ nō habere lucem itrinsecaȝ: imo sibi ab extrinseco coicari: nō dico ab extrinseco corpori humano: sed a re que nō est de suba oculi. ⁊ hoc mō extrinseca puta a spiritu. ¶ Et ex hoc pȝ qūo cum positione Auer. saluaꝭ quedam aīalia in nocte videre ⁊ crystallinam nullā habere lucem sibi itrinsecam: imo ab extrinseco lucido coicatam.

Et ex his

patet qūo secūda dubitatio dupli saluaꝭ. Solet enim queri vtrum crystallina habeat lumen ab intrinseco vel ab extrinseco: in quo sunt due positiones: iuxta nunc dicta. ⁊ patet vtriusqȝ probabilitas tam dicētium ꝙ nō habet lumen ab intrinseca sibi dispositione: ꝙ̄ dicētiuȝ ꝙ habet. ¶ Nota tertio ꝙ glaucos grece idem est qḋ albuȝ latine. Illi ergo oculi diciunꝭ glauci quos cōmuniter dicimus albos. ⁊ hos vocat Auic. in tertia tertij virides. ¶ Nota 4° ꝙ cōiter glaucedo ex quinque consideraꝭ. primo ex parte tunice cornee que clara ⁊ peruia est causa glauci oculi: vt sumiꝭ 5° de gnōne animaliuȝ. ¶ Scdo ex ꝑte vuee que cuȝ est modicuȝ nigruȝ oculuȝ reddit glaucuȝ: vt appet in nouiter natis: quoꝝ fere oīuȝ oculi sūt glauci. ⁊ hec cā sumiꝭ 3° tertij. tractatu 2°. cap̄ de viriditate oculi. ¶ Tertio ex ꝑte albuginei humoris: vt infra diceꝭ. ¶ Quarto ex ꝑte crystallini: vt ēt diceꝭ infra. ⁊ ab istis tm̄ sumit h̄ Gal. cās: qꝛ magis ex hoꝝ varietate ꝯtingit. ¶ Quīto sumiꝭ ex luciditate spūs aīalis ad oculū veniētis. Gal. ḡ ex cā dicta nō nisi cās que ex ꝑte duoꝝ humoꝝ sumunꝭ assignat. ¶ Deīde dicit. LXIII.

Laucus vero oculus.

¶ Causa coloꝝ in gnāli enumeratas spāliꝰ declarat. Et diuidit in duas. pmo facit h de glauco. 2° de nigro. ibi 2° [Niger vero.] ¶ Prima in tres. pmo assignat cās ex pte crystallini. 2° ex parte albuginei. 3° ponit causas graduū diuersoꝝ in glaucedine. ibi 2° [Aut ꝓpter subtile.] ibi 3° [Oībꝰ qdem.] ¶ Dicit primo ꝙ oculus fit glaucus ex parte crystallini humoris ꝓpter aliqđ triū. s. aut ꝓpter eius magnitudinem: aut ꝓpter eius splendorem: aut propter eius positionem in sūmo. i. valde prope corneam.

Primo ergo si teneamus ꝙ crystallinꝰ nō hēat lucē de se videt ꝙ magnitudo crystalline nullo mō sit cā glaucedinis: imo nigredinis cum nō possit multa eius qtitas ita bn̄ illuminari ab extrinseco sicut modica. ¶ Dic dī ꝙ crystallinꝰ: qꝛ est dēsa ⁊ cū h multū: quia sicut crystallus multū lumē reflectit. sic a crystallo posita in directo candele fere tota domus ꝓp reflexionē reddit luminosa. ⁊ ꝯcedit ꝙ multa qtitas nō ita facilr illuminat sic modica: sed cū illuminat valde magis reflectit. ¶ Scđo dubitat de splēdore crystalline qđ per illū debemus itelligere. ⁊ iuxta tenētes crystallinā eē lucidā itelligimꝰ h lucē: qꝛuis sit iter lucē ⁊ splēdorē dr̄ia. Si vero dicimus ꝙ nō hēat lucē de se tūc splēdor crystalline ē lumē ab alio sibi coīcatū īde reflexū circūqꝫ ⁊c̄.

¶ **Aut propter magnitudinem aut splendorem crystalloidos: aut in sūmo positionem: aut per subtilis ⁊ aquosi humoris qui est sm pupillam paucitatem ⁊ puritatem fit.**

¶ Ponit cās ex pte albuginei: ⁊ dic̄ ꝙ oculus fit glaucus aut ꝓp dictas cās: aut ꝓp paucitatē humoris subtilis albuginei. nā h nō est tāte dēsitatis vt lumē ab eo reflexū colliget aliqs multus sic lumē a crystallina: imo penetrat: sꝫ cū est multꝰ h humor lumē nō pōt ita penetrare: ⁊ cū est paucus facile penetrat vsqꝫ ad crystallinū ⁊ īde reflexū fortiter totꝰ oculus appet lucidus. ¶ 2° ꝓp hꝰ albuginei humoris claritatē. i. puritatē vel diaphaneitatē: qꝛ tūc ēt minꝰ īpedit crystalline irradiationē. ⁊ h pcipue hꝫ verū de humore albugineo qui est sm pupillā. i. qui est in directo foraminis vuee qđ vocat pupilla. 4° de accitī. caplo 2°.

¶ Sed circa hec ꝯsidera: ꝙ ꝓp pmā de istis duabus causis senū oculi sunt glauci: qꝛ paucificat in eis humidū subtile aquosū. ¶ Et si dicat ꝙ tūc habitātes terras septētrionales ⁊ humidas debēt hēe oculos nigros: ⁊ hitātes meridionales albos: vt ethiopes ⁊ egyptij: qꝛ in pmis istoꝝ multa est humiditas albuginea vt notat expientia: ⁊ in scđis modica calore multū ꝯsūmēte. ⁊ h manifeste vr̄ fl̄m. ¶ Dr̄ ꝙ humor albugineus lꝫ sit multꝰ in istis septētrionalibus vt in theutonicis ⁊ anglicis. est tn̄ valde puꝰ ⁊ subtilis ⁊ clarus. in illis vero meridionalibus est siccus ⁊ grossus ⁊ opacus calore resoluēte subtile ⁊ ēt tunica cornea ī eis est opacior ex opaciori sanguine genita ⁊ nutrita: ⁊ iste cause plꝰ faciūt ad nigredinē ꝗ paucitas albuginei humoris ad glaucedinē. ¶ Et si dicat ꝙ in pueris nouiter natis mlta humiditate pncipātibꝰ oculi apparēt glauci: dr̄ cām eē ex pte vuee que in eis nō est adhuc vere nigredis: sic appet in foliis arboꝝ cū nasci īcipiūt ꝙ tēdūt ad albedinē ⁊ postea nigrescūt. ita est de vuea ī pueris que nigrescit cū ad iuuētutē tendūt. ⁊ hec cā assignatur 3° terrij loco allegato. ¶ Ex his pꝫ cā quare glauci nō bn̄ vidēt in loco fortiter illuminato. hoc eniꝫ accidit: qꝛ lumē fortiter in istos oculos īprimit ꝓp puritatē eoꝝ. ⁊ iō subtiliat ⁊ dissoluit spūs ⁊ ꝓp fortē motū multe humiditates eliquant. ⁊ ad oculū cum quātitate multi spūs aīalis sui caliditate exiccantis mandatur. ⁊ qꝛ glaucus valde imutat a lumine: ideo īpedit ꝑcipere res per modū coloratoꝝ: cū fortiores motꝰ īpediāt minores: que oīa nō ꝯtingūt in oculo nō glauco.

¶ **Omnibus qdem simul ꝯuenientibus sunt glaucissimi. Si vero hec qdem hoꝝ adsint: hec vero nō: magis ⁊ minus in glaucedine consistunt.**

¶ Hic ponit cās diuersitatis graduū in glaucedine dicēs: ꝙ oībus istis causis ꝯcurrentibꝰ fiunt oculi glaucissimi. si vero alique ꝯcurrāt ⁊ alique nō: tūc fiūt plus ⁊ minus glauci sm exigētiā fortitudinis cāꝝ: ⁊ tu ꝯsidera ꝙ h est dictū de causis tn̄ ad humores ptinētibus. nā ex aliis causis ēt pnt fieri oculi glauci: vt supra dr̄ ⁊c̄. LXIIII.

Niger vero oculus fit aut ꝓpter in ꝓfundo positionē: aut ꝓpter paruitatē crystalloidis: aut qꝛ splēdidū ⁊ rutilās perfecte non est: aut qm̄ subtile humidū aut amplius aut purum non est: aut ꝓpter quedam hoꝝ aut ꝓpter oia natū est fieri magis ⁊ minus in eis quēadmodū dictū est prius.

¶ Ponit cās nigredinis: ⁊ sine diuisione dic̄ ꝙ oculus est niger: aut qꝛ crystallinꝰ humor est nimis positꝰ in ꝓfūdo: aut qꝛ est paucus: aut qꝛ nō est splēdidus ⁊ rutilās: aut ex pte albuginei qꝛ est multꝰ: aut qꝛ nō est clarus ⁊ purus vel parus: ⁊ hec aut oībꝰ istis causis ꝯcurrētibꝰ aut qbusdā tn̄. ⁊ hec qn̄ oīs vel fortiores ꝯcurrūt faciunt oculū nigriorē: qn̄ vero quedā fit niger: sed plus ⁊ minꝰ iuxta cāꝝ exigētiā. ¶ Ex qbus plura pnt inferri. Primū ꝙ oculus glaucus nō est ex glaucedine alicuius determinate cōplonis ostēsiuū cū stet eē humidū ⁊ stet eē siccū. ⁊ silr de calo ⁊ frigido: vtplm̄ tn̄ glaucissimi oculi cū hēant multū crystallinū ⁊ modicū albugineum debēt esse sicci ⁊ nigri: qꝛ vt plurimū denigrant ꝓpter grossitiem ⁊ opacitatē humoris albuginei. sunt etiā sicci. ¶ Patet 2° ꝙ ex solo colore nō arguimus sufficiēter sup bonitatē vidēdi absolute: qꝛ qlibet color stat cū distēperamēto. ¶ Patet 3° ꝙ oculus medij coloris talis exn̄s ꝓpter mediocritatē in oībꝰ causis nimie albedis sigillatiꝫ est optimi visus: qꝛ est optime sanus: sed vbi sit ꝓp alias cās nō opꝫ ipm bonū hēe visū. ¶ Et si querat qs oculus est melior pro visione glaucus aut niger. ¶ Rn̄sio nō pōt dari nisi limitādo causas. vꝫ. glaucus ꝓp multitudinē spūum: ⁊ ꝓpter claritatē albuginei ⁊ claritatē crystalline ⁊ claritatem cornee ⁊ melior nigro: ex causis positis. Glaucus vero ꝓp pōnē in sūmo: aut ꝓpter vuee albedinē ex incōplemēto digestionis cāteris est deterior ⁊ ꝓp in sūmo positionē saltē quo ad lōge videndum. ⁊ tu istas cōparationes in aliis per te ꝯsidera. ¶ Ex qbus oībus pōt ꝯcludi cā ꝓpter quā ꝓspiciētes valde lucida sicut solē cecant qnqꝫ ⁊ debilitant ⁊ pcipue glaucos oculos hñtes. 2° ꝓp qđ diu in tenebris morātes vt incarcerati debilitant in visu: ⁊ si subito ad locū multi luminis veniāt cecant. ¶ Cā eniꝫ pmi est ꝙ lumē est subtiliatiuū ⁊ resolutiuū ⁊ dissolutiuum humidoꝝ: ⁊ iō a multo lumine spūs dissoluunt oculi: ⁊ humiditates motu disgregatiuo ⁊ ebullitionis mouent. vn̄ seqtur nocumētū vel cecitas: ⁊ pcipue in oculis multū passiuis quales sunt glauci. ¶ Cā vero scđi est: qꝛ ꝓpter longā morem in tenebris vtus modicū de spū trāsmittit ad oculū: ⁊ ideo accidit illū infridari ⁊ multiplicari loco spūū in illis poris in qbus spūs recipiebant ⁊ recipi sup̄flua flegmata: ⁊ modicū remanere spūs: ita vt aliqn̄ sequatur cecitas. ꝙ si visus valde est factus debilis modicis in eo spiritibꝰ existētibus: cū forti lumini exponant subito. spūs cito dissoluunt ⁊ ipleri post humiditate extranea vnde sequitur cecitas.

Sed hic solet queri vn̄ est φ holuz sunt qdam videntes bn̄ a longe ⁊ de ppe: ⁊ qdam bn̄ de lōge ⁊ male de ppe: qdam bn̄ de ppe ⁊ male de longe: qdam male longe ⁊ male ppe. hanc diuersitatē notat experiētia quo ad tria mēbra. Qz aūt qdam melius lōge q̄ ppe videāt: pz ēt de senibus qui ab oculis elōgant lr̄as cum bn̄ videre voluerint. ¶ Hic sunt duo modi dicēdi. vnus ɔformis pro parte Gal. 4° de accidēti. cap̄ 2°. supponēdo φ in oculis spūs qui ɔtinetur aut est multus ⁊ subtilis: aut est mult⁹ ⁊ grossus: aut paucus ⁊ subtilis: aut paucus ⁊ grossus. ⁊ ad subtilem reducit̄ clarus ⁊ lucidus ⁊ opposita ad grossuz. ¶ Supponit 2° φ oculus clari vel subtilis spūs facile transmutat̄ a lucido: ꝛ fortē trāsmutationē nō tolerat ab eodē. pz: qz est peruius ⁊ facilr̄ dissoluit̄. ¶ Supponit 3° φ lz visibile positū a remotis alijs paribus remissius imutet oculuz q̄ idē visibile positū ppe. tñ ɔtingit oculuz vidētem visibile remotū fortius ⁊ magis imutari a lumine. nā in aere itermedio iter visibile remotuz ⁊ oculuz plus de lumine ɔtinet̄ q̄ in aere intermedio iter visibile ppinquū ⁊ oculum. ¶ Supponit 4° φ respectu cuiuslibet oculi ⁊ determinati visibilis ab eo dat̄ certa distātia ad quā illud videri pōt. in qua distātia quo ad quasdam ptes nō bn̄ videret̄ datuz visibile ppter ppinquitatem: ⁊ in qbusdam nō bn̄ videret̄ ppter lōginquitatez. ⁊ quedā est media distātia in qua visibile optime videt̄: ⁊ hoc pz experimēto. Cuz ergo dicimus oculū melius videre remota q̄ ppinqua: hoc nō est absolute itelligēdum: φ ad quālibet distātiam melius videat remota. ⁊ ita cū dicimus φ melius videat ppinqua: sed pōt itelligi trib⁹ modis. Unus modus est φ in distātia sibi respectu illius visibilis vidēdi appropriata minus male videt ea que sunt in remota pte in qua ppter remotionē non bn̄ videt q̄ illa que sunt in ppinqua: in qua ppter ppinqtatē non bn̄ videt. Scd̄s modus est respectu oculi temꝑati: qz in remota pte distātie melius videat absolute q̄ tēꝑerat⁹ in eadem pte. Uel 3° in eadem relone ad tēperatū: sed alio mō imaginādo φ in qualibet triuz ptiuz deterius videat q̄ tēperatus. sed φ in minori pportione melius videt in pte distantie sibi pportionatissima q̄ in pte distātiori q̄ fit pportio per quam tēperatus in pte sibi pportionatissima melius videt q̄ in parte remota de distātia oculo tēperato respectu eiusdem visibilis corn̄dente. Et tunc vult in sūma quattuor ɔnes. ¶ Prima φ in oculo multi ⁊ subtilis spūs fit visio bona longinquoꝝ ⁊ ppinquoꝝ: ⁊ hec est Gal. loco allegato. ¶ Scd̄a. in oculo pauci ⁊ subtilis spūs nō fit bona visio remotoꝝ. pz: qz ꝑspiciēdo remota a multo medio iter visibile ⁊ oculuz illuminato: fortiter imutatur: ⁊ ita a ꝑcipiendo remoto ꝓhibet̄. ¶ Tertia ɔclō. oculus multi simul ⁊ grossi spūs videt bn̄ de longe ⁊ nō de ppe. pz: qt indiget forti motu vt subtiliet̄ eius spūs: qui fortis motus fit cuz lōge aspicit ⁊ nō cuz ppe: vt supra declaratuz est in vno supposito. ⁊ hec 3° ɔclusio videt̄ de mente Gal. 4° de accn̄ti. cap̄ allegato cuz dixit. ¶ Item si humores sunt multi longinqua videbit: non tñ ea secernet: ⁊ expressius est Auic. 3° tertij. tractatu 4° cap̄ 2° cum dixit. Et si est grossus est plurimus nō deficit ei ꝑscrutatio videndi longinquū: ⁊ non ꝑscrutatur visionem ppinqui. ⁊ clare assignat paulo infra cām hic positam cum dixit. ⁊ apud illos qui dicūt peruiuz vehere formas videndi ⁊ reliqua. causa est φ glatialis motus fit fortis cum videt illud qd̄ elongat̄: ⁊ illud est ex eis que subtiliāt spūm grossum habitātem in ipso. ¶ Quarta ɔclusio. oculus modici ⁊ grossi spūs male videt longinqua ⁊ male ppinqua: sed tñ in latitudine pprie distantie sibi respectu dati visibilis corn̄dente melius videt de longe q̄ de prope. pateqz: qz indiget etiam subtiliatione talis spūs. ¶ Ex quibus sequitur φ ille melius videt de lōge q̄ oculus pauci ⁊ subtilis spūs ⁊ peius de ppe. ⁊ pz cū ꝓbleumatis quesiti ab Arist. 31. ꝓblematū. ꝓpleumate. 25. q̄re debiliter vidētiuz qdam visibilia magis approximāt: qdam magis elongant vt senes. ⁊ pportionales ɔnes istis ponūt ex parte albuginei humoris variati s̄m multuz ⁊ paucuz: peruiuz ⁊ turbiduz.

¶ Mihi videtur φ ex fundamēto huius positionis sequeretur φ hn̄tes multuz spūm ⁊ grossum si ꝑspicerēt visibilia longinqua que bn̄ viderent ppter spūs subtiliationē: si ɔuerterent̄ ad ꝑspiciendū ppinqua possent illa melius videre q̄ longinqua. nam tunc iam spūs est subtiliatus ⁊ ppinqua fortius imutāt. ergo melius poterūt videre ppinqua: ⁊ s̄m illos facere tales ꝑspicere remota vel luminosa faceret eos potēter videre ppinqua. ¶ Preterea h videt̄ ɔtra experiētiam. Nam oculi positi in loco obscuro melius vidēt remota: vt stātes in puteis alijs paribus q̄ positi in loco luminoso: ergo non iuuat eos illuminatio facta ab aere subtilians spūs. ⁊ idē apparet in hoibus cuiuslibet maneriei oculoꝝ. ¶ Preterea: φ non sit hoc mō dicēduz de humore turbido ⁊ grosso ⁊ mlto sicut isti dicunt de spū multo ⁊ grosso est textus Gal. 4° de accn̄ti. cap̄ 2° dicentis. ¶ Dicamus ḡ si grossior q̄ opz efficiatur ⁊ claritas visus ⁊ eius extēsio minuet̄ vn̄ remota videre nō poterit ⁊ ppinqua secernere nō valebit. ¶ Et videtur mens Aristotelis 5° de generatione aialiuz. caplo primo.

¶ Videt̄ ergo dicēduz: φ ex parte dispositionis spirituz pōt ɔtigere varietas in posse bn̄ vel male cū certis circūstantijs videre: sed aliter q̄ isti dixerunt. Nam si spūs est multus ⁊ clarus ⁊ tēꝑerate subtilitatis est optimi visus. hoc vult Gal. loco allegato. Si v̄o est paucus ⁊ clarus ppinqua videbit bn̄: ⁊ secernet sine multo lumine: sed remota nō bene secernet. ¶ Causa est: qz in tali distinctione remotoꝝ est oppoitunū oculuz moueri sup varias partes ⁊ figi: ⁊ sic spūm visiuuz ēt motu locali moueri tali φ ad illuz sequtur eius resolō cuz est modicus. ¶ Itemqz si multū est lumen in medio oculuz imutās: vt dixit precedens positio: oculus iste eius motum ferre nō pōt: qz cito diuaricat̄ ⁊ dissoluit̄ a luce hic spūs ⁊ modicus ⁊ subtilis existens. ¶ Et hoc voluit Auic. 3° tertij. tractatu 4° caplo scd̄o. cum dixit. veruz eius. s. spūs. subtilitas cuz est superflua non figit vel als fert rem luminosam valde: imo fugat eam. s. substātiam subtilem spūs lumen clariz ⁊ separat ipsam: ita φ hic oculus in lumine vel cuz motu multi luminis: ēt ppinqua discernere nō pōt. ppterea φ a lumine mouet̄ motu dissolutiuo impediente visionem. ¶ Si v̄o spūs est multus ⁊ grossus impedit̄ merito grossitiei: ⁊ ideo nō videbit nisi visibile fortiter illuminatuz ⁊ fortiter potēs visuz imutare. ⁊ hoc siue fuerit ppinquuz siue remotuz: sed remota nō bn̄ secernet ppter non clare ⁊ distincte recipe spēs vt faceret tēperatus. ⁊ melius alijs paribus videbit ppinqua q̄ remota: qz fortius spm imutabūt. sed in h differt ab oculo cuius spūs est paucus ⁊ subtilis: qz ille non pōt longinqua in lumine multo existētia videre: qz a lumine impedit̄ ppter debilitatez spūs in resistendo: sed oculus multi ⁊ grossi spūs bene pōt hoc pati ⁊ ꝑscrutari ad hoc vt videat sine lesione: ex illo eniz motu subtiliabunt̄: ⁊ sic meliorabuntur. ⁊ hoc voluit Auic. loco allegato: cuz dixit. Et si est grossus ⁊ plurimus nō deficit ei ꝑscrutatio vidēdi lōginqua: ⁊ cetera nō pōt ꝑscrutari: ⁊ hoc in lumine magno posita: ⁊ in ppinqs nō indiget ꝑscrutatione. Sed oculus pauci ⁊ clari hoc nō pōt: ⁊ sic nec ex Auic. nec ex Gal. pōt colligi φ iste oculus meli⁹ videat lōginqua q̄ ppinq̄. Si aūt spūs est grossus ⁊ paucus tunc male videt de ppe ⁊ male de lōge: sz idiget lumie mediocri ⁊ visibili fortiter imutāte: ⁊ iō meli⁹ vide t alijs parib⁹ de ppe q̄ de lōge. Et si dicat̄ φ oppositum. experimur in

senibus qui elongant a se lr̃as. ¶ Dr̃ q̄ illud non accidit senibus ꝓpter sp̄us dispōnem q̄ elongēt in vidēdo. nam q̄ntūcunq̄ illuminent̄: nō vidēt bn̄ discurrēdo lr̃as de ꝑ pe: sed h̄ est ꝓpter cornee rugositates: vt vult Aristo. 5° de gnōne aialiū allegato cap°. ⁊ si bn̄ ꝯsideras huic determinationi ⁊ Gal. ⁊ Auic. ⁊ apparētia oia ꝯcordāt. ꝓportionali modo possunt fieri visiones ſm varietatem dispōnum humoꝝ ⁊ tunicarum. ¶ Deinde dicit. LXV.

Subtile q̄dem huiusmodi humidum aquosius ⁊ amplius factū humidiorē demonstrat oculū: quēadmodū si spissius ⁊ minus fiat sicciorem.

¶ Hic ponit significationes complexionū oculi sumptas ex humoꝝ noiatoꝝ dispōne. Et posset diuidi in duas. Nam primo dicit q̄ humor subtilis qui est albugineus cū sit aquosior ⁊ amplioris quātitatis tūc significat oculū humidiorem aliis paribus. pꝫ: q2 ipse est humidissima pars oculi. ḡ per eius crementū: ⁊ per hoc q̄d fiat aquosior tot⁹ oculus reddit̄ humidior. sed si iste humor fiat minoris q̄ntitatis aut fiat grossius per exiccationem: seq̄tur q̄ totus oculus fiat siccior opposita rōne alioꝝ paritate posita. LXVI.

Crystalloides vero siquidē durius sit sicciorem operatur oculū: si vero mollius humidiorē. Ita vero vt si quid sit peraddatur contemperantie subtilis sicciorem: si vero deficiat contrarium.

¶ Dicit 2° q̄ crystalloides siue humor crystallin⁹ si est durior significat oculū sicciorē: q2 ista durities nō pōt poni ꝑ ꝯgelatione a frido. ⁊ si fiat mollior significat subiam humidiorē aliis semꝑ paribus: sed ē si iste humor crystallinus supaddat̄. i. fiat hn̄s maiorem ꝓportionē ad albugineū. stante aggregati ex ambob⁹ equali q̄ntitate: fit oculus siccior: q2 crescit ꝓportio ꝑtium minus humidarū ad humidiores. si vero deficiat. i. fiat minor ꝓportio humoris crystallini ad albugineū: tūc oculus est humidior: q2 est maior ꝓportio ꝑtiū humidaꝝ aliis paribus ad sensū datū. ⁊ priscoꝝ canonū cāe sūt note: ⁊ altiori arti hec dimitto. I.

De cordis autem crasibus deinceps dicatur prius hoc cōmemorātibus nobis q̄ vnāquāq̄ ꝑtem calidiorē aut frigidiorem aut sicciorē aut humidiorem seipsa factā eē dicimus: non ad aliquam aliam comparantes: quantūcunq̄ enim cor fiat quadā natura frigidissimum multo calidi⁹ est ſm crasim calidissimo cerebro.

¶ Positis signis distemperantiaꝝ cerebri ⁊ oculoꝝ q̄rūdā. In ista ꝑte supra diuisa Gal. ponit signa distēperantiarū cordis. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. Nam p̄mo ponit intētionem ⁊ q̄ndā gnālem canonē. 2° exeq̄tur. ibi 2° [Calidioris ergo.] ¶ De p̄ma ꝑte ponit tria. p̄mū est q̄ deinceps dicemus de crasibus. i. de cōplexionib⁹ cordis. ¶ Dicit 2° q̄ ante oia debemus memorare istā regulā. q̄ in isto tractatu de signis cū dicimus de aliqua ꝑtium corpis. q̄ sit calida vel frida: humida vel sicca: tūc dicimus ipsam esse factā calidiorē aut fridiorē aut humidiorē aut sicciorē se ipsa. i. tēperata parte vel mēbro sue ꝓprie spēi. verbi gr̃a. cū dico cor eē calidū intelligo q̄ est calidius corde tēperato: ⁊ ita de aliis. ¶ Dicit 3° q̄ cā est ista: q2 aliter si cōpare mus vnū mēbrū ad aliud mēbrū spēi alterius: oporteret dicere oē cor eē calidū: ⁊ oē cerebrū frigidū: ⁊ sic nō haberemus ꝯuenientem modū loquēdi de corde distemperato. ⁊ pꝫ ꝯclusio prima: q2 oē cor licꝫ fieret nāliter frigidū quantūcunq̄ potest esse frigidissimū: ipsum tn̄ est calidius cerebro calidissimo nāliter. omne ergo cor aliis mēbris cōparatū eē calidū: q̄d fuit ꝓbandū. ¶ Circa partem notādū p̄mo q̄ causa ordinis forte fuit ordo istorū membroꝝ in situ: q2 cerebrū est supra cor. ¶ Circa 2m dictum nota: q̄ cū dr̃ apud medicos cor eē calm̄ vel aliud mēbrū: pōt intelligi aliquo triū modoꝝ. Uno modo cōparādo ad mediū in genere mēbroꝝ q̄d est cutis. ⁊ h̄ mō graduant̄ mēbra in cōplexionibus suis. p̄ma p̄mi. cap° de cōplexionibus mēbroꝝ. ⁊ p̄mo ⁊ 2° cōplexionū. ¶ Scd̄o mō intelligit̄: q̄ mēbrū datū est denoiandū tale comparando ad mediū ꝓprie spēi. s. cōparādo ipm ad mēbrum tēperatū in specie sua. verbi gr̃a. cū dico hoc cor eē calm̄: intelligere possū q̄ est calidius tēperato corde. ¶ Tertio mō intelligit̄ in cōparatione ad ꝓpriū tēperamētū. sicut verbi gr̃a. capio sor. flanco qui ꝓpter exercitiū sit calefactus: nos dicemus eius cor eē calidū: ⁊ hoc respectu ꝓprij tēperamēti cordis illius sor. ¶ Ad ꝓpositū Gal. hic cum dicit mēbrū eē calm̄ vel frigidū intelligit respectu medij ꝓprie spēi. s. 2° modo. ⁊ cā est: q2 cū hic loquat̄ de lapsib⁹ nālib⁹. Mēbrū aūt nō dr̃ lapsum nāliter respectu cutis: nec dr̃ lapsū nāliter respectu ꝓprij tēperamēti: sed respectu tēperati in specie sua: ideo respectu illius intelligit̄ hic a Gal. ¶ Nota 3° q̄ nālis cōplexio cordis est calida ⁊ sicca. ſm Gal. ⁊ Auic. ⁊ alios seq̄ntes eos. Calidū eniꝫ tactu ꝑcipit̄: vt dr̃ in 2° cōplexionū. ⁊ in libro de malitia cōplexionis diuerse. sed sicca indicat̄ ꝓpter duritiem. ¶ Et si dicat̄ ab Arist. dici mēbrū maxie sanguineū: intelligit̄ q̄ in eo plurimus sanguis ꝯtinet̄: nō q̄ sanguinis cōplexioni maxime assimilet̄. Auer. aūt 2° colliget videt̄ velle cor eē humidū: ⁊ in h̄ nō puto cadere demōstrationes. Tn̄ est ꝯsiderādum est q̄ cor multo magis recedit a tēperamento cutis per calm̄ q̄ꝫ per siccū vel ꝑ humidū: si humidū ponat̄: ⁊ hoc notat tactus. ¶ Et si q̄rat̄ q̄d est calidius vel cor vel sp̄us vitalis in corde existēs ⁊ ꝑmanēs adhuc nulli mēbro appropriatus. ¶ Dicēdum q̄ sp̄us gnāt̄ a corde: ⁊ habet gradū caliditatis intēsiorem: q̄ꝫ hēat cor in suba sua: q2 illū recipit ab alio sp̄u cōmuni: quo mediāte cor agebat ipsū. vel a forma sua intrinseca post gnōnem reduxit se ad gradū intensiorē gradu cordis. ¶ Ultimo nota q̄ forte esset possibile inuenire ante mortē per preter nālem infridationē: ita infridatū sit in hoie hr̄e fridū anhelitū. ⁊ ꝯtigit repiri aliq̄d cerebrū ita calm̄ ꝓpter nām vt pꝫ in herisipillarū q̄ cerebrū illō erit illo corde calīus. ¶ Et iō Gal. nō dixit absolute q̄ cor q̄ntūcunq̄ fridū sit cerebro q̄ntūcunq̄ calido calidius. ¶ Sed addit quādā nāa: q2 impole est cor mere nālr̄ dispositū eē aliquo cerebro nālr̄ disposito minus calm̄. ¶ Deinde dicit. II.

Calidioris ergo vt ad proprium modum referamus cordis signa inseparabilia quidem ⁊ familiaria hec sunt magnitudo respirationis.

¶ Exeq̄tur de signis cōplexionū distēperatarum cordis. Et diuidit̄ in duas. p̄mo ponit signa distēperātiarū simplicium. 2° compositarū. 2° ibi [Secundum singingiam.] Prima in quatuor. ibi secunda [In frigidiori vo.] ibi 3° [Siccū vo.] ibi 4° [Humidioris.] Primo ponit signa calidi cordis. Et diuidit̄ in septem ꝑtes ſm septē manerie signoꝝ. 2° ibi [Et pulsus.] 3° ibi [Et audacia.] 4° ibi [Et ad actiones.] 5° ibi [Est autem ⁊ pilosum.] 6° ibi [In plurib⁹.] ibi 7° [Est autem pectoris latitudo.] ¶ Dicit primo: q̄ signa inseparabilia ⁊ familiaria cordis calidioris: q̄d est calidum vt referatur ad modū ꝓpriū: id est mō quo diximus supra debere intelligi. i. in cōparatione ad cor temperatum

ratum

ratum sunt ista que dicunt̃ quoꝝ pⁱmū est magnitudo re-
spirationis ⁊c. ¶ Ubi notandū ꝙ respiratio est motus di
latationis ⁊ ꝯstrictionis pectoris ⁊ pulmonis: ꝓ refrigerio
cordis ⁊ spūum coꝛdisq́ȝ mundificatiōe ab anima per mu-
sculum: q est in diaphragmate. vel ꝑ musculos pectoris fa
ctus. Nā sicut pulsus se hȝ ad receptacula spūs: ita respira
tio ad pectus ⁊ pulmonē. ¶ Notandū tñ ꝙ de organo pⁱn
cipaliter ⁊ ꝓpinque faciente respirationē: ꝓbi vane sunt lo
cutiōnes Auer. scdo colliget vult ꝙ pulmo sit ille in quo pⁱn
cipaliter est hec vꝛtus anhelandi cōicata a corde ꝑꝑ cuius
vtilitatē pⁱncipalr̃ est a natura inuēta. aliter. n. si in pulmo
ne nō esset hec virtus sequeret̃ ꝙ pulmo violēter ⁊ ab ex-
trinseco moueret̃ in isto motu. ¶ Uidet̃ tñ hec vꝛtus pul
monis ita colligata cū virtute pectoris dilatatiua ꝙ non
possit nisi simul cū illa operari: ⁊ ideo leso pectore pulmo
nō dilatat̃: ⁊ qꝛ motus anhelitus fm̃ ipsum est mixtꝰ ex
nāli ⁊ volūtario: iō ponendū est pⁱncipiū naturalis motus
esse in pulmone ⁊ corde: ⁊ voluntarij in musculis diaphra
gmatis. s. ⁊ pectoris. ¶ Sȝ Gal. in libro de vtilitate respi-
rationis: ⁊ in libello de motibus liqdis: ⁊ interioꝝ quarto
expresse vult diaphragma esse pⁱncipale instrumētū ⁊ im-
mediate efficiens respirationē sine adiutorio alteriꝰ palo-
ris efficiētis qñ dilatatio est parua: vel nālis: ita ꝙ muscu-
lis mesopleuris nō indiget nec musculis superioribus pe-
ctoris a collo venientibus nisi in magna vel mixta dilata
tione ⁊ necessitate. ¶ Et hanc sniam sequit̃ Aui. tertio ca
nonis. fen. x. tractatu pⁱmo. capło septimo de sermone vni
uersali anhelitus: ⁊ hoꝝ rō est: qꝛ omnis motus localis in
hōie fit per neruos vel villos. ¶ In pulmone aūt nullus
est neruus: aut villus: qꝛ omnino sensu caret. ¶ Item qꝛ
pulmone multū leso vt in ptisi in qua ptes pulmonis ex-
puuntur nō est notabile anhelitus nocumētū: sed leso dia
phragmate: qꝛ ꝑforato statim cōcidit pulmo ⁊ morit̃ hō
morte suffocatoꝝ. ¶ Hec est ergo sūma vie Gal. quē seq-
tur Auic. fo. sexti capitulo octauo. ꝙ in anhelitu nāli non
ꝯcurrit effectiue post diaphragma aliō mēbꝝ: nā diaphra
gma eleuat pectus sufficienter: ⁊ illius eleuationē seqt̃ ꝑ
colligātiā quā hȝ pulmo eiusdē dilatatio: ⁊ aeris igressus:
⁊ ecōtra in depressione. Cū aūt virtus diaphragmatis est
debilis: ⁊ indigetur maiori eleuatione: tūc iuuat̃ a muscu-
lis mesopleuris. i. medicostalibus: ⁊ a musculis superiori-
bus. s. a collo ⁊ furcula venētibꝰ: ⁊ sic ēt ab inferioribꝰ. s.
qñ multa est necessitas vel alia debilitas. ¶ Utrū autē
motus anhelitus sit nālis vel voluntarius: vel mixtus: est
questio: in qua vr̃ ꝙ nō sit voluntarius fm̃ intentionē pri
mā ois motus anhelitus: vt pȝ de illo q fit in somno. ⁊ si-
ne deliberatione imo ꝯtra voluntatis iperiū: vt pȝ in tussi
cū hō tussire nollet. Aliquis tñ est volūtarius fm̃ intētio
nē primā sicut ille q fit precepto volūtatis: qꝛ ille fit per
musculus mediāte spiritu aīali cōcurrente voluntatis im
perio. ¶ Sed adhuc restat dubitatio de motu illo q non
est volūtarius fm̃ intentionē pⁱmā verū sit dicēdus nālis
aut volūtarius: ⁊ vr̃ Gal. ꝙ hic motus dicendus est volun
tarius: qꝛ fit sempꝛ a musculo q est instr̃m naturalr̃ subor-
dinatum in motu volūtario. ¶ Auer. aūt vult ipsum esse
mixtū: sed magis nālem cuȝ videamus ipsum fieri qńqȝ
ꝯtra dictamē volūtatis. ¶ Sȝ seqnēdo Gal. hec cōsequē
tia est negāda. hic motus fit contra volūtatis imperiuȝ: ḡ
nō est voluntarius: ⁊ ego hanc materiaȝ magis declaraui
prima pⁱmi capitulo de motiua virtute: ideo ibi requirat̃.
¶ Ultimo notandū ꝙ qꝛ iste motus est factus ad finem
refrigerij cordis: ideo cum coꝛ abundat multo calore: tūc
multū dilatantur instrumenta anhelitus constante virtu
te ⁊ obediente instrumēto: ad hoc vt multū aeris attraha
tur pro euentatione: ⁊ fit anhelitus magnus. Penes autē
quid habeat attēdi magnitudo in anhelitu ⁊ velocitas ⁊
spissitudo ⁊ contraria: dicēdū sicut infra dicemus de pul-
su. ¶ Et similiter verum ex corde calido supra tempera-
tum fiant necessario anhelitus magni veloces: ⁊ infra se-
quentes dicetur infra. ¶ Deinde dicit.

¶ Et pulsus velocitas ⁊ frequentia.

¶ Ponit 2ᵐ signum ⁊ est sumptū a pulsu dicens ꝙ de cor
de calido respectu tēperati fiant pulsus veloces: ⁊ frequē
tes. Et ita velocitas pulsus ⁊ frequētia est signum cordis
calidioris temperato. ¶ Ubi notandum primo ꝙ lȝ plu-
res dentur pulsus diffinitiones: inter omnes tamen com-
pletior est Aui. que ponitur 2ᵒ primi. sūma de pulsibus: est
hoc. Pulsus est motus receptaculorum spiritus ex diasto
le ⁊ systole compositus ad regendū spūm per aerem attra
ctum: ⁊ sumitur in hac diffinitione: motus pro aggregato
ex motibꝰ ⁊ quietibꝰ ad vnū finē attributionē habentibꝰ.
¶ Qualiter dicimus bellū esse motū: ⁊ peregrinationem
in qua multi sunt somni ⁊ quietes ⁊ ambulationes inter-
cise esse motū. Nā nullus pulsus est vere motus vnus cō
tinuus: sȝ necessario compositus ex diastole ⁊ systole ⁊ qe-
tibus intermedijs. ¶ Dicit̃ autē receptaculoꝝ spūs. s. vi-
talis: vt apprehendant̃ vno vocabulo coꝛ ⁊ arterie. ¶ Et
dicit̃ 3ᵒ ex diastole ⁊ systole compositus ad denotandū ꝙ
nec sola dilatatio est pulsus: vt solet constrictio: sed aggre
gatū. Et addit ad regendū spūm per aerē attractū ad spe
cificandū finē ꝓpter quē fit talis motus ab aīa: nā saltus
cordis: ⁊ tremoꝛ eius in quibus coꝛ dilatat̃: ⁊ ꝯstringit̃ nō
dicunt̃ hoc modo pulsus: qꝛ nō fiunt ab anima: vel virtu
te ad regendū spūm per aerē attractū. Cōsidera tñ ꝙ spi-
ritus regit̃ ꝑ aerē attractū multis modis. pⁱmo. n. ꝓhibet̃
ab intensione nimia tali aere ipsuȝ refrigerante. 2ᵒ hic aer
permiscetur cum fumis qñ eleuantur a sanguine in gene-
ratione spūum: ⁊ cū postea expellitur iste aer simul cū eo
fumi expellant̃ qui sine permixtione aeris nō ita fuissent
expulsi: sicut accidit de aqua: cū volumus per eam pānos
mundare a sordibus. 3ᵒ fm̃ mentē Gal. octauo de iuuamē
tis membroꝝ. ex tali aere aliq spūs generant̃: lȝ hoc non
placeat Auer. scdo colliget. Regitur ergo spiritus per ae-
rē attractū istis tribus modis: quia euentatur cum attra-
hitur: ⁊ mundificatur cū expellitur: ⁊ generatur quādoqȝ
ex parte que retinetur. ¶ Notandū scdo ꝙ coꝛ in sua dila
tatione attrahit ab arterijs tā venali q̄ȝ adorti aerē frigi-
dū pro suo refrigerio. Et quandoqȝ reuocat spiritus ad se
cos attrahendo tempore anime passionū ⁊ debilitatis: ⁊ re
solutionis multe: sed in sua cōstrictione pellit in arterias
spiritū vitalē membris cōmunicandū sanguineȝ arteria
lem: fumū malū siue capinosos vapores: ⁊ aerē calefactuȝ
qui est factus inconueniēs suo refrigerio. ¶ Arteria autē
in sua dilatatiōe ab extra trahit aerē per poros suos aptū
suo refrigerio. ⁊ a corde trahit fumū capinosuȝ aerē cale-
factū spiritū ⁊ sanguinē arterialē. Cū aūt ꝯstringit̃ pellit
extra vaporē ⁊ aerē calefactū: ⁊ pellit in coꝛ aerē frigidū.
¶ Sanguinē aūt nō expellit sub forma sanguinis manē
te naturaliter nisi causa necessitatis vel nisi abundet: sed
spiritū vitalē pellit in membroꝝ porositates. ¶ Ex qui-
bus pȝ nō valere hoc argumentū. a. arteria a simili cōstri-
cto esse incipiens dilatari sicut. b. dilatatur fȝ oēm dimē-
sionē magis q̄ȝ. b. omni rarefactione: ⁊ condensatione de-
ducta: ergo plus de frigido aere attrahit. a. q̄ȝ. b. nec econ-
tra: stat enim impleri pluri spiritu: vel sanguine: vel cale-
facto aere: ⁊ sic nō valet ista consequētia: arteria. a. ⁊. b. cū
suis ꝯtentis eque resistunt infrigidationi ⁊ in simili aere
sunt posite: ergo ex equali dilatatione eq̄liter infrigerabū
tur: nec ecōtra. ¶ Nota tertio in pulsu cōmuniter maxie
sex notari differentias: scilȝ magnitudinem ⁊ paruitateȝ:
velocitatē ⁊ tarditatē: spissitudinem ⁊ raritateȝ: que sunt
tres contrarietates: ⁊ pulsus nō nominat̃ aliqua istarum

cum absolute proferṫ nisi in respectu temperati:ita ꝙ cū dicimus.a.pulsus est magnus:intelligiṫ respectu temperati:⁊ ita de veloci ⁊ frequente ⁊ sine oppositis:dr̄ ergo dilatatio pulsus magna:q̄a excedit tēperatā dilatationē quo ad omnes dimēsiōes:ita scilꝫ ꝙ id qđ illa dilatatione dilatatur in eius sine est magis dilatatū quo ad longitudinem ⁊ latitudinē ⁊ altitudinē q̄ꝫ temperatū sibi correspōdens sit dilatatū in fine temperate dilatationis:⁊ ita constrictio dicitur magna:q̄a per eam deducitur cor:vel arteria ad maiorē stricturā suoꝝ parietū q̄ꝫ per tēperatā constrictionem deducatur correspondens para in temperato corpore. ¶ Si vero fuerit excessus respectu temperati in lōgitudine tm̄ vel vnica aliaꝝ dimensionum non diceṫ pulsus absolute magnus:sed longus aut latus. ¶ Ex q̄bus pꝫ primo concedendum esse ꝙ.a.pulsus quo ad diastolē est maior.b.⁊ tamen totū qđ attrahitur in ipso est in magna ꝓportione minus eo qđ attrahiṫ in pulsu.b.deducta quacunqꝫ cōdensatione ⁊ rarefactione. Et proportionabiliter dic:de constrictione. ¶ Sequitur scđo ꝙ in infinitū modicum magnus est aliquis pulsus maior tēperato. ¶ Sequitur tertio ꝙ hic.a.pulsus est minor.b.⁊.b.nō est maior a.a.pulsu eodē demōstrato:⁊ multa talia possunt ex istis inferri:que sophismata ego modicū oppꝛecio. ¶ Velocitas vero attenditur penes paruitatē temporis mensurantis vnū integrum motum pulsus puta diastolem aut systolē in comparatione ad tempus mensurans correspondētem motū in temperato pulsu ⁊ tarditas penes magnitudinē illius temporis. Et in hoc aliqui volunt ꝙ ita absolute dicatur. Aliqui vero ꝙ hoc sit in cōparatione ad spatiū descriptū.⁊ isti scđi verius dicunt:nā aliter nō dareṫ pulsus in vna parte vnius pulsus differens in velocitate:cui⁹ oppositum habetis plane a Galeno in libro de differentijs pulsuum. ¶ In magnitudine aūt nō ꝯtingit in vna pte vni⁹ pulsus diuersitas. frequētia vero attendiṫ penes paruitatē tēporis intercepti inter vnū motū ⁊ reliquū apud cognoscētes systolē:vel penes paruitatē totius temporis intercepti inter vnā diastolē ⁊ aliā apud nō cognoscētes systolē. ¶ Ex quo sequiṫ ꝙ.a.pulsus est frequētior.b.⁊ cōtinue ꝑ vnā horā perseuerabit frequētior:⁊ tn̄ pluribus vicib⁹ in duplo in eadē hora diastolabit.b.q̄ꝫ.a.vbi.a.ponat triplū:vel duplū tempus in motu q̄ꝫ.b.⁊ in quiete minus q̄ꝫ.b.ita tamen ꝙ totū tēpus mensurans motū ⁊ quietē in.a.sit duplum ad tempus in.b.mensurās motū vnū cū sua quiete correspondente. ¶ Notandū quarto ꝙ causarum pulsus q̄dā sunt accidētales:vt exercitiū febris ⁊ multa similia:q̄dā vero dicunṫ essentiales ⁊ cōtentiue a Gal.⁊ Aui.⁊ sunt tres. vna est v̄tus pulsatilis q̄ effectiue ꝯcurrit. Scđa est obediētia instrumēti que ꝯcurrit dispositiue:nā disponit instrumētū vt possit virtus operari. Tertia est necessitas euentandi aut mūdificādi:que necessitates non sunt nisi calor ita excrescēs:vt sit opportunū euentari:⁊ alia est fumi ⁊ vapores quos opꝫ expellere:⁊ iste sunt quodāmodo cause finales:q̄a v̄tus agit:vt istas dispositiōes remoueat. ¶ Notandū q̄nto ꝙ lꝫ possibile sit pulsuꝫ esse magnum modico attracto aere:tn̄ cōiter in magna dilatatione.multus attrahiṫ aer.⁊ iō magis satisfit forti necessitati ꝑ pulsum magnū q̄ꝫ per mediocrē:⁊ silr̄ velociter ⁊ frequenter attrahēdo magis satisfit q̄ꝫ si mediocriter alijs paribus. ¶ Ex his ergo apparet causa quare in calidiori temperato:⁊ multum calidiori constante virtute ⁊ obediente instrumento pulsus fiunt veloces ⁊ frequentes:nāꝫ tunc est magna indigentia euentationis propter multum calorem:⁊ mundificationis propter fumos multos ⁊ malos ⁊ acutos a multo calore factos:⁊ iō vt illi necessitati satisfiat oporret pulsuꝫ esse velocē ⁊ frequētē:precipue multo existente calore:vt est in egro simpliciter propter calorem.

Sed hic dubitatur Utrꝫ necessario ex corde calidiori tēperato fiāt pulsus simul magni veloces ⁊ frequētes. Et arguiṫ ꝙ sic.primo ex corde calidiori ⁊c̄.fiūt necessario pulsus veloces ⁊ frequētes:ergo ⁊ magni ꝯstante virtute ⁊ obediēte instrumēto:ꝯn̄tia tꝫ:q̄a melius satisfit ꝑ magnitudinē necessitati q̄ꝫ ꝑ aliquā aliā dr̄iam:⁊ assumptū pꝫ in tex. ¶ Confirmaṫ:q̄a pulsus fiunt veloces ⁊ frequētes:vt dr̄ in textu.⁊ respiratio magna:sed pulsus ⁊ anhelitus sibi inuicē ꝓportionanṫ:ergo ēt pulsus sunt magni. ¶ Scđo p̄ncipalr̄ arguiṫ sic.necessitate aucta supra tēperamētū pulsus fiunt frequētes:ḡ magni ⁊ veloces:tꝫ ꝯn̄tia.q̄a v̄tus cōstāte virtute ⁊ obediēte instrumēto nō facit frequētiā sine velocitate ⁊ magnitudine:cū ꝑ istas melius satisfaciat:⁊ sumiṫ hoc 2ᵒ p̄mi.sūma de pulsib⁹.cap̄ de his q̄ ꝓueniunt ex causis cōtētis pulsus.⁊ assumptū arguiṫ.sit sor.calidior temperato.⁊ sit Plato tēꝑatus:alijs paribus in vtroqꝫ ꝯstāte v̄tute ⁊ obediēte instrō:⁊ sit vtriusqꝫ arteria nūc p̄ in constricto esse. Et arguiṫ sic.citius insurget efficax necessitas in sor.⁊ arterijs ei⁹ ad euentandū q̄ꝫ in arterijs Platonis:ergo citius dilatabunṫ sor.arterie.tꝫ argumētū:q̄a statim sic īsurgit efficax necessitas stāte v̄tute ⁊ obediēte instrō fit dilatatio.aliter.n.nō eēt efficax illa necessitas:⁊ ex consequēti arguiṫ.p̄us icipiēt arterie sor.dilatari:ḡ minori tēpore q̄escent:ḡ pulsus erit frequentior. ¶ Tertio v̄tus facit de possibilib⁹ qđ est meli⁹ cū ꝯstat ⁊ instrm̄ obedit:sꝫ melius satisfit necessitati aucte supra tēꝑamētū ꝑ magnitudinē velocitatē ⁊ spissitudinē eque ꝓportionalr̄ a tēꝑamēto recedētib⁹ sicut necessitas a temperamēto recedit q̄ꝫ ꝑ solā magnitudinē:ergo virtus facit oēs istas in pulsu differētias. Minor pꝫ:q̄a pulsus temperatus est optime quo ad oēm dr̄iam ꝓportionatus satisfactioni necessitatis tēperate:ḡ cū ille q̄ est eque ꝓportionabilr̄ recedēs fm̄ oēs dr̄iaꝫ a tēꝑamēto sicut recedit necessitas hēat ad suaꝫ necessitatē quo ad oēm dr̄iam similē ꝓportionē.nō aūt maior tm̄:seq̄ṫ ꝙ ille est magis necessitati aucte ꝓportionat⁹:⁊ ꝑ ꝯn̄s aucta necessitate supra tēꝑamētū dꝫ virtus si fortis est ⁊ instrm̄ obediēs facere pulsum eque proportionabilr̄ quo ad omnes istas tres dr̄ias augmentatum.

In oppositum vr̄ eē cōis schola medicoꝝ:⁊ vr̄ esse mēs Aui.2ᵒ p̄mi summe de pulsibus cap̄ de his q̄ ꝓueniunt ex causis ꝯtētiuis pulsus.

In hac questione sunt duo modi dicēdi.vnus est supponens ꝙ impossibile est ꝯstante v̄tute ⁊ obediēte instrō inueniri in pulsu frequentiā temperamētū excedentē sine magnitudine ⁊ velocitate temꝑamentū excedentibus:hoc vr̄ posse colligi ex mōloquēdi Auic.loco allegato q̄ vr̄ dicere ꝙ virtus ꝯstās nō facit frequētiā nisi cū nō sufficit ꝑ solā magnitudinē aut magnitudinē cū velocitate necessitati satisfacere:⁊ hanc suppositionē ēt admittūt hoies alteri⁹ positionis. ¶ Supponit scđo ꝙ q̄ꝫ cito īsurgit in corde vel arterijs necessitas efficax ad euentādū ꝯstāte v̄tute ⁊ obediēte instrō tā cito fit dilatatio:aut ꝯstrictio. B pꝫ:q̄a si est talis nec̄itas:⁊ nō fit dilatatio:⁊ v̄tus est fortis ⁊ instrm̄ est obediēs:tūc necessitas illa non erit efficax.faceret.n.fieri effectū:ḡ si est efficax cū illis ꝯditionibus fit aut dilatatio aut ꝯstrictio. ¶ Supponit 3ᵒ ꝙ loq̄mur de nec̄itate ꝑseuerāte q̄ nō tolliṫ ꝑ vnā euētationē:sꝫ ē talis ꝙ ꝑseuerat ēt tēpore ꝯstrictiōis supra tēꝑamētū. ¶ Suppoṅiṫ 4.ᵒ ꝙ loq̄mur de corde calido respectu tēꝑati ꝯstāte v̄tute ⁊ obediēte instrō ⁊ la psu existe ꝓportiōabili i corde ⁊ arterijs:nā nō ē dubiū ꝙ in corde calo cū v̄tutis debilitate vl̄ instrī inobediētia stat pulsū eē tardū puū ⁊ raꝝ. ¶ Tūc ponūt hāc ꝯnē rn̄siuā. vl̄r nec̄itate aucta supra tēꝑatū ꝯstāte v̄tute:⁊ ēt instrō obediēte nec̄io simul acgruntṫ magnitudo velocitas ⁊ spissitudo

tudo: ꝛ sic ex corde calidiori cū dictis cōditionibus puenīūt pulsus magis veloces ꝛ frequētes. pbaꝫ ꝯ. ex tali corde pueniūt pulsus frequētes: ḡ magni ꝛ veloces. ꝯña tꝫ ex suppōne pᵃ. assūptū pbaꝫ. sit. a. cor tēpato calidius ꝛ. b. tēperatū: ꝛ sit vtrūqꝫ nūc pmo in ꝯstrictō esse: ꝛ seqꝫ ꝙ pus dilatabiꝫ. a. ꝙ̄. b. ꝛ p ꝯñs minᵘ qescet. a. ꝙ̄. b. post systolē: ꝛ iō pulsus erit frequētior. assūptū pbaꝫ: qꝛ citius insurgit necessitas efficax ad euentandū in. a. ꝙ̄ in. b. nā. a. est calidiᵘ ꝛ spūs sui sūt iflāmabiliores. ḡ citiᵘ acqrit gradū necessitatis ad euētādū ꝙ̄. b. sed ꝙ̄ cito isurgit hec euētādi nec̄itas efficax tā cito dilataꝫ. ḡ citiᵘ dilatabiꝫ: qḋ fuit probandū: qꝛ tñ magnitudo est magis pceptibilis ꝙ̄ velocitas: ꝛ velocitas ꝙ̄ spissitudo: iō ꝯtingit ꝙ istis differētijs eque pportionabiliꝛ crescentibᵘ pus apparēt pulsus maiores: deinde velociores: deinde frequētiores. ¶ Et h̄ ēt est ꝙ eque pportionabiliꝛ decrescentibᵘ. istis differētijs i pulsu in quo sensibiliꝛ sunt maiores tēpatis ꝛc. quousqꝫ ad tēpamētū veniāt pus desinet pulsus esse sensibiliꝛ frequentior tēpato: deinde sensibiliꝛ velocior: ꝛ tertio maior.

¶ Sꝫ hec positio nō vī viꝛ vā: sit. n. sor. in cōplexione tēpatus: ꝛ sit tenuis siue gracilis in habitudie respectu tēpati: ꝛ arguiꝫ sic. pulsus sor. respectu tēpati ē maior ꝛ rarior: ꝛ instrm est obediēs: ꝛ vtus fortis. sꝫ nō p quolibet augmēto necessitatis tota raritas depdeꝫ: ḡ stabit augeri necessitatē in eo pulsu exīte raro: ꝛ p ꝯñs nō necessario aucta necessitate supra tēpamētū ꝯstāte vtute ꝛ obediēte instrō fient pulsus magni veloces ꝛ frequētes. assumptū p maiori est Gal. in cōmēto pulsuū cōmēto 3ᵒ vbi dicit ad litteraꝫ. Qui vō tenuiores maiorem qdem ꝛ rariorē multo: vehemētiorē vō nō multū. s. hñt pulsuꝫ. ¶ Nec pōt itelligi ꝙ hñt rariores. i. minus frequētes ꝙ̄ magnos: qꝛ Gal. in cōmēto arguit in oppᵐ: ꝙ qꝛ necessitas nō est aucta: ꝛ pulsus tñ est maior. Iō opꝫ pulsuꝫ fieri tāto rariorē quāto est maior tēpato. Nā aliter nimiū fieret refrigeriuꝫ. ¶ Et pꝫ ēt ꝙ Gal. loqꝫ de tenui in cōplone tēpato si qs cōmētū ꝯsiderat. dicit. n. in pnᵒ cōmēti. Rursus ꝛ hic tenuiores itelligēdi sine aliq̄ tali dispōne. si. n. aut crisi alterata: aut vtute: aut pp aliquā passionē tenuior fiat cōpositiua: vtiq pulsuū erit: ꝛ nō adhuc pp solā tenuitatē. Et ꝙ i tali corpe sit pulsus vē magnus ꝛ rarus iuxta suā mētē pꝫ p seriē sequētē q̄ ita hꝫ. ¶ Tenuitas ḡ ipsa sola ſm suipsiᵘ rōnē latiores qdē regiones arteriaꝝ operans: leuiora vō supiacētia corpa magnitudinē sufficientē addit pulsibᵘ. ¶ Ubi aūt vtiqꝫ pari manēte vtilitate rariores opaꝫ: ꝛ auget magnitudinē: ꝛ rariores hic necesse est fieri pulsus intātū i q̄tū ꝛ maiores: maiores vō erāt multo. fiēt igiꝫ vtiqꝫ ꝛ rariores multo. Hec Gal. ¶ Nō pōt igiꝫ negari qn stāte necessitate i isto tali modicū supra tēpamētū addita. intātū vt tota raritas nō deperdaꝫ qn fiāt in corde calidiori tēpato cū ꝯstantia vtutis ꝛ obedientia instri ꝛ pportionali lapsu exīte: ꝛ in corde ꝛ in arterijs: ꝛ nec̄itate pueniēte: pulsus rari: ꝛ p ꝯñs nō frequētes. ¶ Isto vnico argumēto quasi sum ꝯtētus ꝯ pōnē. ¶ Nā ex hoc multos casus poteris cogitare simul cū his q̄ de tertia positione nostra diceꝫ in qbus ꝯclusio falsificaꝫ apud Auicēnā ꝛ doctores. ¶ Secūda positio supponit pᵒ ꝙ ꝯstāte vtute ꝛ obediente instrō aliqua necessitas supra tēpamētū est tā modica ꝙ p soluꝫ magnitudinis augmētū sufficit virtus illi satisfacere. hec suppositio pꝫ: qꝛ virtus sufficit. certū magnitudīs augmētū facere supra tēpamētū: sꝫ p tale augmētū maiori necessitati satisfaceret: ꝙ̄ p tēpatā magnitudinē: ergo stabit aliquā esse necessitatē supra tēpatā cui p solū magnitudinis augmētū vtus satisfaceret. ¶ Supponit 2ᵒ ꝙ de istis tribus dijs. s. magnitudie ꝛ velocitate ꝛ spissitudine magnitudo est p quā magis satisfit necessitati: ꝛ velocitas est in 2ᵒ loco: ꝛ spissitudo est i 3ᵒ loco. hec est satis clara. ¶ Supponit 3ᵒ ꝙ vtus potens necessitate satisfacere satisfacit p quā potissimas differētias pōt. Facit. n. melius de polibᵘ: sed melius est p pauca ꝙ̄ p plura eūdē effectuꝫ consequi. ¶ Supponit 4ᵒ ꝙ virtus fortis p vnicā dīam intēdēs necessitati satisfacere: p illā satisfacit per quā meliᵘ ꝛ fortius alijs paribus necessitati satisfit. Patet eodē motiuo. ¶ Supponiꝫ 5ᵒ ꝙ qñ nō pōt p vnicā dīam sꝫ p duas tūc satisfacit p illas duas q̄ magis ad satisfactionē. pꝫ: vt pcedens. ¶ Tūc ista est pma ꝯ. posē est alicuius corporis calidioris tēpato scḋo cor ꝛ arterias pulsus esse magnos: nō tñ veloces aut frequētes: hoc pmo pꝫ p rōnē: qꝛ possibile est cor esse calidius tēperato: ita tñ modicū vt illi necessitati ꝯuenienter p solā magnitudinē satisfieri possit: vt dixit pma suppositio: ꝛ tūc virtus p vnicā dīaꝫ satisfaceret iuxta suppōnē tertiā: ꝛ ista erit magnitudo iuxta q̄rtā: naꝫ facit p illā p quā melius ꝛ fortius satisfit: ꝛ illa est magnitudo iuxta scḋam suppōnē. Auctoritate vō pōt colligi. qꝛ balneatoꝝ in aqua frigida: ita vt fortificeꝫ calor: pulsus ē magnᵘ. In velocitate tñ ꝛ frequētia tēpatus: vt Gal. in cōmēto pulsuū: ꝛ in letitia pulsus ē magnᵘ ꝛ tardus ꝛ rarus ꝛ posset pbari p motiuū ꝯ pcedētē pōnē. ¶ Scḋa ꝯclusio acqsita necessitate euētādi supra tēpamētū stātibus alijs paribᵘ posē est solā magnitudineꝫ acqri: pꝫ vt precedens. ¶ Tertia ꝯ. stat acqri p augmētū necessitatis alijs paribᵘ solū magnitudinē ꝛ velocitatē. pꝫ: qꝛ stat augmētū necessitatis esse tñ: vt p magnitudinē solā satisfieri nō possit sꝫ bñ p magnitudinē cū velocitate. ¶ Quarta ꝯ. p cōtinuū augmētū necessitatis supra tēpamētū alijs stātibᵘ paribᵘ: quousqꝫ acqranꝫ magnitudo velocitas ꝛ frequētia. Prius acqreꝫ magnitudo: deide velocitas. ꝛ 3ᵒ spissitudo. h̄ pꝫ ex pcedentibus: qꝛ pmo acqriꝫ dīa p quaꝫ optime satisfit: ꝛ scḋo illa p quā scḋo loco bñ satisfit: ꝛ qꝛ ista est velocitas: iō scḋa dīa q̄ acqriꝫ est velocitas. 3ᵒ vō frequētia acqriꝫ. ¶ Cōtra istā pōnē est rō pcedentis positionis: qua arguitur ꝙ quātūcūqꝫ modica exīte necessitate pueniēte supra tēpamētū opꝫ acqri frequētiā saltē in diastole: qꝛ qes sequēs systolē est minor in illo ꝙ̄ in tēpamēto: cū pus isurgat euētādi nec̄itas efficax alijs paribᵘ. ¶ Scḋo ꝯ fundamētū pōnis arguiꝫ: qꝛ nā potēte p solā magnitudinē satisfacere: tñ aliqñ facit velocitatē ꝛ magnitudinē vt magis pportionate satisfaciat. Certū. n. est ꝙ añq̄ ad maximuꝫ pulsuꝫ veniat icipit velocitari: ꝛ ita icipit velocitas acqri p tēpore p quo adhuc loco eius posset acqri magnitudo. ¶ Tertio seqꝫ positio q̄ mihi vā viꝫ: ꝛ ad mētē Gal. ꝛ aliorū medicīe auctoꝝ: p q̄ declarāda supponiꝫ pᵒ ꝙ diastoles arteriaꝝ est facta a vtute vitali ad attrahēdū a corde spūm ꝛ sanguinē arterialē: ꝛ fumū capinosuꝫ ꝛ aerē calefactū ꝛ a venis nō pulsantibᵘ sanguinē: ꝛ ab exꝫ aerē frigidū p poros: ꝛ hec suppō p q̄libet pte colligiꝫ i libello Gal. in vtilitate pulsus. ¶ Suppō scḋa. systole arteriaꝝ fit a vtute pulsatili pp expellere fumū ꝛ aerē calefactū exꝫ ꝛ spūm delegare mēbris ꝛ venis nō pulsantibᵘ ꝛ arterialē sanguinē in mēbra trāsfūdere: hec ēt q̄ ad oēs ptes colligiꝫ loco allegato. ¶ Tertia suppō diastole cordis fit a vtute vitali ad attrahēdū aerē frigidū ab arterijs ꝛ sanguineꝫ a venis: ꝛ ad h̄ vt sanguis pparatus in spūm ꝯuerti transeat a dextro cordis vētriculo i sinistrū: hec suppositio q̄ ad oēs eiᵘ ptes loco allegato colligiꝫ excepta vltia q̄ colligiꝫ vndecimo tertij. caᵒ pᵒ. Ubi vult ꝙ vie q̄ sūt i latere iter vnū vētriculū ꝛ reliquū dilataꝫ i hora dilatatiōis cordis ꝛ cōstringunꝫ i ꝯstrictione q̄ nō videnꝫ dilatari nisi ad h̄ vt fiat attractio. ¶ Quarta suppō systole cordis fit a vtute vitali: ꝛ ad expellēdū fumū ꝛ aerē calefactū: ꝛ ad cōicandū arterijs spūꝫ ꝛ sanguinē arterialē: ꝛ colligiꝫ loco allegato. ¶ Nota tñ ꝙ apud q̄sdā aerē calefactū ꝛ fumū capinosū i nāli dispōne nō pellit cor i arterias q̄ nascūꝫ ab arteria

adorti:ſ; tñ in venalé arteriã. ¶ Quidã aũt volũt cor in vtranqз arteriã hec talia pellere. ¶ Quinto ſupponiť aeré frigidũ:q attrahiť nõ ſolũ attrahi ꝑ cordis vel arteriarũ euẽtatiõe:ſ; ẽt ꝑ ſpiritus vitalis gnõne:ꝛ hoc colligiť in libro de vtilitate pulſus:ꝛ ab Gali.in cõmẽto:ꝛ in cõmẽto pulſuũ. ¶ Ex his ſuppõnib⁹ ſeqť ꝙ dilatatioẽ arterie vel cordis nõ ſolũ fieri ꝑꝑ caloris euentatioẽ:ſed ꝑꝑ ſpiritus gnõnẽ:ꝛ eius ẽt ſanguinis arterialis a corde ꝛ venalis ex venis attractioẽ. ¶ Sequiť ſcðo ſtante oino ſilr virtute ꝛ inſtr̃i obediẽtia nõ ſolũ poſſe variari diaſtolem ꝑꝑ caloris in intẽſione ꝛ remiſſione varietatẽ:ſed ꝑꝑ multas alias cauſas ꝑꝑ quas finaliter fit vt pз ex ſuppoſitiõe. ¶ Sequiť tertio pari ſtante caliditate quo ad gradu;:ꝛ multitudinẽ nõ tñ eſſe ſemꝑ parẽ dilatandi neceſſitatẽ:ꝛ ſimilia correlaria ſequũť de ſyſtole. Et h̃ eſt vnũ de illis in qb⁹ pleriqз ſcriptores in hac mã videnť erraſſe cũ nullã ponant aliã neceſſitatẽ diaſtolãdi niſi caloris euẽtatioẽ. ¶ Sexto ſupponiť magnitudinẽ velocitatẽ ꝛ ſpiſſitudinẽ ꝓportionari aucte neceſſitati:paruitatẽ vo raritatis ꝛ tarditatẽ ꝓportionari diminute neceſſitati ad iſtũ intellectũ ꝙ paruitas ꝓportionať diminute neceſſitati:ꝛ ſilr tarditas ꝛ raritas:ſimiliter magnitudo ꝓportionať aucte neceſſitati:ꝛ ſilr velocitas ꝛ ſpiſſitudo totũ intelligẽdo ſigillatim:hec ſuppõ eſt manifeſta per ſe. ¶ Septimo ſupponiť ꝙ tẽꝑato maxie ꝓportionať tẽꝑies in qualibet dictaꝝ diľaꝝ pulſus:pз qa vtus in tẽꝑato ol ĩpedimẽto ꝛ accidẽtali diſpõne remotis facit tẽꝑiẽ in qualibet iſtaꝝ:ꝛ cũ illa ꝓportionalẽ opereť ꝛ ſatiſfaciat fini ꝛ neceſſitati. ſeqť ꝓpoſitu;. ¶ Octaua ſuppõ.poſe eſt tam in diſpõne nãli ꝙ̃ nõ nãli cũ tẽꝑata neceſſitate pulſum fieri magnũ ꝛ rarũ ꝯſtãte vtute ꝛ obediente inſtr̃o hec ſuppõ.ꝑ pз de pulſu terraꝝ ſ; mẽtẽ Gal.in cõmẽto pulſuũ ſupra allegato ꝙ̃ nõ põt gloſari:ꝛ pз de pulſu letitie in eodẽ cõmento. ¶ Et põt ſaltẽ de magnitudine ꝛ raritate colligi ab Aui. 2⁰ ꝑmi ſũma de pulſib⁹.cap̃ de his q̃ ꝓueniũt ex cauſis cõtẽtiuis pulſus.vbi dixit ꝙ cã raritatis eſt virtus q̃ neceſſitatẽ in magnitudine ſupat.ğ poſe eſt virtutẽ facere pulſũ maiorẽ ꝙ̃ ſue neceſſitati correſpondet ꝛ ꝑ tũc rariorẽ:ꝛ qꝛ hoc nõ magis cũ vno gradu neceſſitatis ꝙ̃ cũ tẽꝑato:ſequitur ꝙ hoc poterit facere cu; tẽꝑata neceſſitate. ¶ Ex iſta ſuppõne pз cũ ꝑcedẽtib⁹ ſeq ꝙ ꝯſtãte vtute ꝛ inſtr̃o obediente.vtus nõ neceſſario facit pulſu; quo ad oẽm diľam de iſ dictis ſue neceſſitati ꝓportionatiſſimũ.nã tẽꝑate neceſſitati ſolũ tẽꝑamẽtũ eſt ꝓportionatiſſimũ in q̃libet dictarũ diľaꝝ cũ ſtet vtutẽ fortẽ cũ obedientia inſtr̃i ꝛ tẽꝑamẽto nečitatis facere pulſũ magnũ tardu; ꝛ raꝝ:ſeqť ꝙ fiet pulſus in nulla triũ diľaꝝ ꝓportionatiſſim⁹. ¶ Forte dž inſtr̃m nõ eẽ obediẽs. Cõtra iſtr̃; eſt obediẽs dilatationi magne.ğ ẽt aliꝭ dixenã difficili⁹ ẽ arteriã multũ dilatare ꝙ̃ velociter aut freqnẽter h̃ faceť:ꝛ ꝑ idẽ ꝓbať in illis caſibus vtutẽ eẽ fortẽ reſpectu illi⁹ effect⁹ q eſt pulſu; magnũ velocẽ ꝛ frequẽtẽ facere:nã eſt fortis ad magnificandũ:ğ ẽt ad velocitãdũ ꝛ frequẽtãdum. ¶ Et in h̃ vž tolli vnus alius paſſus fundamentoꝝ Jacobi de forliuio:nam vult ꝙ ꝯſtante vtute cũ inſtr̃i obediẽtia ſemꝑ pulſus ſiãe neceſſitati ꝓportionabiles q̃ ad quãlibet iſtaꝝ differẽtiarũ. ¶ Scðo ſeqť ꝙ ſtante virtute:ꝛ obediẽte inſtr̃o non ſemꝑ ex neceſſitate minori tẽꝑata fit pulſus paruus. Na; capio tẽꝑatam tenuẽ cuius pulſus eſt magnus iuxta dicta Gal.i cõmẽto allegato:ꝛ rarus:ꝛ ſeqť ꝙ ille pulſus eſt aliquãto maior tẽꝑato:ſed nõ ꝑ quãtũlibet modicũ receſſu; a tẽꝑamẽto totũ illũ exceſſu; deꝑderet.ğ ſtat remitti eius neceſſitatẽ pulſu adhuc remanẽte magno:ponať ergo:ꝛ ſequitur ꝓ. ¶ Supponiť nono ꝙ magnitudo pulſus velocitas ꝛ frequẽtia nõ ſolũ attẽdunť penes magnitudinẽ frequẽtiã ꝛ velocitatẽ diaſtoles:ſ; ambaꝝ ſil' mutationu;.ſ. diaſtoles ꝛ ſyſtoles. ¶ Hec ſuppõ ſumiť a Gal.in cõmẽto pulſuũ illa pte:vbi cõmẽtať mã; de pulſu ſomni. Sic.n. dixit ad lr̃am:ita ꝛ qcũqз nõ aſſequũť ſyſtolẽ arteriaꝝ q dẽ:ex ſola diaſtole dignatiões faciãt tardũ ſimplr̃ dormientiũ enũciãt pulſũ.hic aũt ẽ nõ tardus ſimplr̃:ſ; ſ; alterã ptẽ motuũ tardus totus aut nõ magis tardus ꝙ̃ citus: e⁹.n.diaſtoles qdẽ tarda:cita vo eſt ſyſtoles:hũc neutru; ſimplr̃ op; vocare neqз citũ neqз tardũ:ꝛ ſic de tardo ꝛ cito ſine veloci loqť Gal.intelligendũ eſt de magno ꝛ pũo. ¶ Et ſi dicať ꝙ in introductorio pulſuũ Gal.dicit ſolũ ſm quãtitatẽ diaſtolis dici pulſu; magnũ aut paruũ:nã ita dicit ad lr̃am poſtꝙ̃ dedit modũ cognoſcẽdi pulſu; lõgũ latũ ꝛ altũ ꝛ magnũ abſolute ꝛ oppoſitos dicit:hec qdẽ ſunt q̃ ſ; quãtitatẽ diaſtoles i pulſu ſunt diľe. ¶ Et paulo poſt dicit. Que vo magnitudis ꝛ pulſatis ſ; quãtitatẽ diaſtolis. Diaſtoles vo nõ ſine motuẽ:vž ğ velle pulſũ ſolũ dici magnũ:aut pũũ rõne diaſtolis ꝛ nõ rõne ſyſtolis. ¶ Dic dž ꝙ Gal.loqť ibi introducẽdis qb⁹ ſyſtole nõ eſt cognita:ꝛ iõ apud illos ſolũ de magnitudie eius loqť:ꝛ nõ de magnitudie toti⁹ pulſus.ꝛ ꝙ hec ſit Gal.intentio:patet ex his q̃ dicunť ab eo cõmẽto ꝑ pulſuũ. ¶ Ex hac nona ſuppõne ſeqť hoc argumẽtũ nõ valere qes ſeqnẽs conſtrictionẽ.a. pulſus eſt minor qete ſequẽte ꝯſtrictionẽ.b.igiť.a.eſt frequẽtior.b.nec eõ. ¶ Et in hoc ẽt pз rõnẽ Jacobi nõ ꝓcedere cũ arguit ꝙ ex corde calidiori neceſſitate ꝑſeuerãte ꝓportionabili exñte neceſſitate in corde:ꝛ arterys ꝯſtãte vtute:ꝛ obediẽte inſtr̃o ſint nečio pulſus frequẽtes. Nam arguit.minori tẽpore qeſcet talis arteria poſt ſyſtolẽ:ğ pulſus erit frequẽtior. ¶ Decima ſuppõ tã qes ſeqnẽs ſyſtolem ꝙ̃ qes ſequẽs diaſtolẽ eſt a nã intẽta:pз ꝑ ꝑꝑ vtilitates iſtas qetes ſequẽtes. Nã ꝑꝑ quietẽ ſequẽtẽ diaſtolem aer frigidus tãto tẽpore teneť ꝙ̃tũ eſt opportunũ:ad hoc vt fiat debita refrigeratio:ꝛ debita aeris cũ fumis expellẽdis cõmixtio. ¶ Et fit ſpũum ꝑparatio:ad hoc vt membris qbus demandanť facilius approprienť:ꝛ in corde fit ſufficiens ſpirituũ generatio ad trãſmittẽdũ ꝛc̃.ꝑꝑ qete; vo ſeqnẽtẽ ꝯſtrictionẽ tã in corde ꝙ̃ in arterys fit debita ſanguis arterialis ꝯuerſio in ſpũ;:ꝛ ſanguis venalis attracti ad arteriã ſubtiliatio cũ calor acuiť:ꝛ in corde fit ſubtiliatio ſanguinis:vt debite i dilatatiõe trahi poſſit de vẽtriculo dextro i mediũ ꝛ õ medio i ſiniſtrũ ob illã acuitiẽ caloris ꝑꝑ ꝓpinqtatẽ parietũ cordis:vľ arteriaꝝ ꝛ ſtricturã loci ꝯtinẽtis factũ. ¶ Patet ſcðo hec ſuppõ:qꝛ in arterys ꝛ corde ſunt villi trãſuerſales ꝑ ſe deſeruiẽtes quieti cũ ſeruiãt retẽtiue:cuius potiſſima opatio ẽ qes:vt ſumiť ꝑma ꝑmi.doctrina ſexta. ¶ Ex qua ſuppõne ſeqť hãc ꝯſequẽtiã nõ valere eque fortis eſt neceſſitas euẽtandi in.a. ſicut in.b.ꝛ cõtinue poſt hoc remanebit ꝑciſe eque fortis ꝯſtãte vtute:ꝛ inſtr̃o dilatãdo obediẽte:ğ eque cito dilatabiť arteria.a.ſicut.b. Nã cũ eqli neceſſitate euẽtãdi ſtare põt multo maior neceſſitas tenẽdi arteriã i ꝯſtricto eẽ.ita ꝙ vt⁹ villoꝝ trãſuerſaliũ qetãs arteriã ꝓhiberet ne villi lõgitudiales extẽderẽt ꝛ dilatarẽt. ¶ Seqť 2⁰ ꝙ maior ẽ neceſſitas euẽtãdi in.a.ꝙ̃ in.b.ꝛ continue poſt h̃ magis ꝛ veloci⁹ creſcit in.a.ꝙ̃ in.b.ꝛ tñ citius dilatabiť ab intrinſeco.b.ꝙ̃.a.ſuppoſito ꝙ i.a.ſit cã neceſſitãs ad quietãdu; multo maiori ꝓportiõe fortior ꝙ̃ in.b.ſit neceſſitas euentãdi maior i eodẽ. ¶ Et i h̃ põt cõprehẽdi alius error in multis argumẽtationib⁹ Jacobi i hac pulſuũ mã. ¶ Ultimo ſupponiť ꝙ neceſſitati tẽꝑamẽtũ excedẽti ꝓportionatur maior velocior ꝛ frequẽtior pulſus.hec ſuppõ pз:qꝛ in aliquo caſu ꝯſtãte vtute ꝛ obediẽte inſtr̃o tẽꝑate ꝑꝑ ſolũ nečitatis augmẽtũ ſil' creſcũt magnitudo velocitas ꝛ ſpiſſitudo:ꝛ nõ niſi qa magis ꝓportionãť ꝙ̃ ſola magnitudo. Nã vt⁹ illã poſſet facẽ i eodẽ caſu:ğ a pi cuil; maiori nečitati ꝓportiõať aliq̃lr pulſus maior velocior ꝛ frequẽtior:

His habitis pono tres ꝯnes. Prima necesse est ꝑ solũ necessitatis augmẽtũ supra temperamẽtũ quãtũcũqȝ paruũ: a gradu tẽpamẽti icipiẽs cõstãte vtute ⁊ instro tẽpatissime obediẽte aliis parib⁹ fieri pulsus magnos veloces ⁊ frequẽtes. hec ꝯ pbat̃ ꝑ auctoritatib⁹. scđo rõne. p⁹ est auctoritas Gal. in prĩi lectione cuȝ dicit pulsus velocitas ⁊ frequẽtia ⁊ dedit magnitudinẽ intelligi ꝑ id qđ dixit ꝺ anhelitu. ¶ Et pȝ ꝙ vult h̃ eẽ signũ ꝓpriũ ⁊ inseparabile cordis calidioris tẽpato: ḡ cuilibet tali cõueniet merito hui⁹ nisi ex alio fiat varietas. ¶ Scđa est auctoritas Gal. in itroductorio pulsuũ: vbi vult ꝙ pulsus cõplexiõis calide sint maiores velociores ⁊ frequẽtiores. Nã ita dicit ad lrãm. ¶ Qui vo nã calidiores sunt maiorẽ qdẽ ⁊ sicciorẽ ⁊ spissiorẽ multo supple hñt pulsus. Idẽ eodẽ libro. Exercitia ſȝ pncipiũ ⁊ vsqȝ mensurã vehemẽtes ⁊ magnos ⁊ veloces ⁊ spissos pulsus operant̃. ¶ Si ḡ h̃ faciũt exercitia a pncipio vsqȝ ad tẽpamẽtũ vȝ ꝙ ex oĩ eque modica itẽsione caloris fiat in illis trib⁹ differentiis additio. ¶ Idẽ eodẽ lib⁹. balnea vo calida magnos ⁊ spissos ⁊ citos ⁊ vehemẽtes quoad fuerint moderata: supple faciũt pulsus. ¶ Idẽqȝ dicit de cibis ⁊ calidis apostematibus a pncipio: expssius aũt in libro de vtilitate pulsus hãc sniam dicit i his vbis. Qm̃ q gymnasio exercitat̃ aut balneũ itrat aut corpus ei⁹ quolibet aliter calefit: dicem⁹. n. anhelitũ velocẽ fieri ac spissũ ⁊ magnũ: ⁊ pulsus ei⁹ hac eadẽ imutatione mutari. Et q ocio vel qete mensuratur: aut corpus suũ aliter ifrigidat̃: anhelitũ ipsius inuenim⁹ rarũ paruũ ⁊ tardũ pulsumqȝ ei⁹ silr. ¶ Sȝ in cõmẽto pulsuũ nõ posset clari⁹ hãc sniaȝ dicere: vbi sic inqt. ¶ Nos aũt ꝯsuetudo est vocare calidos q qtuor virtutũ: vnã solũ sup alias habẽt: hi ḡ inquãtũ calidiores eucrati sunt intãtũ ⁊ maiores ⁊ citiores ⁊ spissiores hñt pulsus: ⁊ cũ ẽ manifesta his q meminerũt eoꝝ q̃ in ꝑ libro scripta sunt pro q̃libet mensura caloris non existente alia varietate. Ubi vult oẽs istas tres dñas acqri. ¶ Itẽ hãc sniaȝ vult Auic. scđa pmi. capitulo de pulsu cõplexionũ: vbi vult ꝙ in cõplexione frigida declinat pulsus ad latus diminutionis: sicut puitas tarditas ⁊ raritas. ḡ opposito mõ in calida: ⁊ h̃ colligit̃. xi⁹ tertii. cap̃ de signis cõplexionum cordis: vbi exp̃sse i calida ⁊ sicca vult pulsuȝ magnũ velocẽ ⁊ frequẽtẽ: ⁊ in frida paruũ tardũ ⁊ rarũ: vȝ ḡ ista pma ꝯ consona maxie Gal. deinde Auic. ſȝ rõne arguit̃: q̃a vtus fortis cuȝ instro ꝓportionatissimo facit dñas necessitati ꝓportionatissimas: ⁊ tales sũt cũ necessitate aucta: silr magnitudo velocitas ⁊ frequentia: vt dixit suppõ vltima. ¶ Scđo sic: ⁊ suppono si sit poĩe ꝙ ꝑ augmẽtũ necessitatis a tẽpamẽto: vt vnũ cũ aliis parib⁹ nõ acqrat̃ nisi magnitudo. Tũc capio sor. in quo ꝑꝑ augmẽtũ necessitatis cũ aliis parib⁹ incipiat pulsus esse magnus velox ⁊ frequẽs: ⁊ sit. a. gradus necessitatis ei⁹: ⁊ arguit̃ sic. ꝑ oẽ quãtũcũqȝ paruũ augmẽtũ necessitatis supra. a. cũ aliis parib⁹ cresceret silr in eius pulsu magnitudo velocitas ⁊ frequẽtia. Sed non est aliq̃ rõ ꝑꝑ quã ex quolibet q̃tũcũqȝ pũo augmẽto supra gradũ. a. deberẽt silr acqri magnitudo velocitas ⁊ frequẽtia q̃ in tẽpato ꝑ acqsitionẽ vnius gradus necessitatis supra tẽpamẽtũ debeãt ẽt oẽs ille tres dñe acqri. ḡ ⁊ ꝑ acqsitionẽ vnius gradus supra tẽpamẽtũ acqrent̃ oẽs ⁊ nõ solũ magnitudo: ⁊ sic argueret̃ de qualibet mẽsura necessitatis aucte supra tẽpamẽtũ: ergo ex oĩ tali necessitate augmẽtata a tẽpamẽto incipiẽdo cũ aliis paribus silr acqrunt̃ oẽs: qđ fuit pbãdũ. ¶ Dic forte dĩ negãdo maiorẽ. s. ꝙ per qualibet acqsitionẽ necessitatis supra gradũ. a. acqrant̃ ille tres differentie. ¶ Cõtra: possibile est: imo ita est aliquẽ pulsũ esse ex augmẽtata necessitate maiorẽ velociorẽ ⁊ frequentiorẽ alio dato magno veloci ⁊ frequenti. igit̃ est poĩe in pulsu magno veloci ⁊ frequenti per augmẽtũ necessitatis oẽs istas tres dñas acqri simul. nõ. n. possum⁹ dicere ꝙ ex certo augmẽto necessitatis iã acqrat̃ sola magnitudo aut sola velocitas postq̃ pulsus est factus velox ⁊ frequẽs ex necessitate augmẽtata: q̃a virtus ꝑ solã magnitudinẽ non poterat satisfacẽ. Minor pbat̃ ꝙ nõ sit maior rõ de sor. cuius pulsus est magnus velox ⁊ frequens: ꝙ ex qualibet necessitate augmẽtata aliis parib⁹ acqrant̃ silr ille tres differentie q̃ in tẽpato ꝑ acqsitionẽ necessitatis vt vnũ. Primo. n. nõ põt dici ꝙ virtus in sor. nõ possit itãtũ magnificare supra magnitudinẽ quã hȝ vt necessitati ita satisfaceret sicut faciet ꝑ triũ dñaꝝ acqsitionẽ: sed sic in tẽpato: ⁊ h̃ q̃a vtus in sor. põt aliquãtũ magnificare cũ iã dĩ ꝙ magnificat. posset ḡ magnificare vt vnũ. tũc arguo. magnitudo vt vnuȝ certo gradui necessitatis sufficit satisfacere: ḡ posset ꝑ solã magnitudinẽ pulsus alicui necessitati satisfacere. ¶ Forte diceret̃ ꝙ q̃a magnificare supra magnitudinẽ quã nũc hȝ sor. erat maioris difficultatis: iõ melius fuit cũ magnitudine ꝯiũgere velocitatẽ ⁊ frequẽtiã: ⁊ nã facit de poĩb⁹ qđ meli⁹ est. ¶ Contra: ꝑ ex rñsione sequit̃ fundamentũ positionis eẽ falsuȝ. pbant. n. ꝙ vtus agit sine velocitate: q̃a qñ põt ꝑ vnicã dñam satisfacere facit ꝑ vnicã: cũ meli⁹ sit ꝑ vnã dñam q̃ ꝑ multas facere. ¶ Secũdo sic. magnificare vt vnũ supra tẽpamentũ certe difficultatis. ḡ aliquãtã velocitatẽ addi sine tãto augmento eẽt meli⁹. ſȝ argumẽtũ a simili. ¶ Breuiter ḡ vis argumẽti stat in isto ꝙ ꝯtingit capere cor calidius tẽperato ex q̃ pulsus ꝓueniũt magni veloces ⁊ frequẽtes: ⁊ ex quolibet pũo augmẽto nec̃itatis supra illã quã hȝ faceret pulsus maiores velociores ⁊ frequẽtiores. ḡ a pari ita ꝯtingit ex necessitate aucta supra tẽpamẽtũ cũ aliis parib⁹ fieri pulsus maiores ⁊ velociores ⁊ frequẽtiores. ¶ Scđa ꝯ pncipalis est ista. nõ necessario augmẽtata necessitate a tẽpamento cõstãte vtute ⁊ instro obediente silr acqrunt̃ in pulsu magnitudo velocitas ⁊ frequẽtia ẽt ꝑseuerante necessitate: ⁊ in corde ⁊ arteriis lapsu ꝓportionabili existẽte. pȝ cõclusio supponẽdo ꝙ ex macilentia q̃ acqrit̃ fierẽt pulsus magni ⁊ rari ⁊ tardi: ⁊ ꝙ ꝑ necessitatis acqsitionẽ deberẽt fieri ꝑ esse ita veloces ⁊ frequẽtes: ꝙ simul acqsita necessitate ⁊ tenuitate acqrat̃ sola magnitudo: ⁊ possibilitas colligitur ex suppositionib⁹. ⁊ istaꝝ cõclusionũ pma repugnat scđe positioni. 2ª vo positioni pme. ¶ Tertia ꝯclo. nõ necessario ex q̃lȝ corde calidiori tẽpato ꝓueniũt pulsus magni. pȝ: cũ vt⁹ eẽt debilis: vt i febrib⁹: vel cũ instrȝ eẽt iobediẽs: ⁊ istis ꝯnib⁹ ꝑ breuitate suȝ ꝯtẽt⁹. Gal. ãt voluit ꝯnẽ pmã de istis ⁊ argumẽtoꝝ pncipalium solones sunt manifeste. ¶ Nũc redeam⁹ ad text⁹ expõnẽ: ⁊ legi illa pticula ⁊c.

¶ Et audacia.

¶ In q̃ ponit 2ᵐ signũ dicẽs ꝙ h̃ signũ ẽ audacia. ¶ Ubi nõ ꝙ h̃ nomẽ audacia hic sumit̃ ꝑ nãli iclinatiõe ad audẽdũ aggressũ terribiliũ plusq̃ oȝ. Et cã dicti ẽ qm̃ i istis calidũ cor hñtib⁹ stati sic vt⁹ cõpheñsiua cõpheñdit victoriã ꝑ modũ ꝯueniẽtis spũs mouent̃ ad exteriora ſȝ opportunitatẽ ꝓsecutiõis: ⁊ hic mot⁹ ẽ nãlis: ſȝ calidi spũs magi obediũt. ¶ 2ª cã ẽ: q̃ i istis ꝑꝑ spũum calitatẽ ⁊ leuitatẽ vigor ẽ forti iõ sperãt supare terribile. ¶ 3ª cã ẽ: q̃ ñ multũ sũt ꝯsiderãtes i pĩculis. nã mlta calitas fac̃ mltũ motũ spũuȝ: i mlto ãt motu ẽ mlta ꝑturbatio: ⁊ mior discretio ⁊c.

¶ Et ad actiones i pigꝛ. Si vo cor ad plimũ veniat caliditatis: furor est eis ⁊ maniaca ꝯfidẽtia.

¶ Ponit 4ᵐ signũ dicẽs ꝙ talis q ẽ cordis calidi ẽ ipiger ad actiões imo ꝓmpt⁹: ⁊ cã est spũuȝ mobilitas: ⁊ corpis leuitas: ⁊ ꝯfidẽtia superãdi obstacula. ¶ Dic̃ 2° q̃ ad hãc ptẽ ꝙ si ad plurimũ calitatis deuenerit hõ cor i illis hoĩbus est furor ⁊ maniaca cõfidẽtia vbi ꝑ furorẽ hic debemus itelligere irã vehemẽtẽ: q̃a isti facilr mouent̃ ad for

tē irā: nā cū in irā ꝯcurrāt appetit⁹ repelīēdi ꝯtristāe ⁊ fervor caloris circa cor pꝫ ꝙ ex eq̄li appetitu itensiue: multo magis effrenesceret sanguis circa cor illoꝝ. ꝓp caliditatē nā lē valde itēsaꝫ: ⁊ illo multū feruēte plurima fit ꝑturbatio spūum cerebri: ⁊ debilitaꝛ rō ⁊ discretio: ⁊ iō passionē sequunꝛ aīo ⁊ rōne īpedita. ¶ Dñr ḡ isti aptitudinē ad furorē. i. irā vehemētē ⁊ maniacā ꝯsiderīā. i. ꝯsidūt supare ꝑiculosa ⁊ ardua sine rōne sic̄ maniaci. i. illi q̄ maniaꝫ patiunꝛ: ⁊ hui⁹ cā est multitudo caloris faciens motiuā virtutē fortē: ⁊ paucitas discretiōis: vn̄ sepissime decipiūꝛ: ⁊ ex h̄ intelligiꝛ ꝙ in corde calido est ꝑparatio ad irā. ¶ Dicere aūt q̄d est fortitudo ⁊ audacia ⁊ ꝓmptitudo ꝑ assuefactionē acq̄sita: ⁊ q̄ illoꝝ ꝓprietates nō ꝑtinet huic loco.

¶ **Est autem pilosum eis pectus: ⁊ que circa hypocundria ⁊ his proxima.**

¶ Ponit signū q̄rtū ⁊ ē pilositas pectoris maior. s. q̄̄ in tēperato pectore. ⁊ silr in loco circa hypocūdria. i. sub costis mēdosis. Et hui⁹ cā pꝫ ex his q̄ dicunꝛ i caplō de cerebro: nā cū mā pili fiat ꝑ adustionē. pꝫ fortē calorē multo plurē talē mām ꝑparare ⁊ ad loca pectoris mittere q̄̄ faciat tēperat⁹. cā vō ꝓp quā partes anteriores in hoīe ⁊ auibus sunt pilosiores posterioribus: colligēda est ab Aristo. q̄nto de animaliū generatiōe: ⁊ est. q̄ꝛ cor est ⁊ virtualiter ⁊ s̄m sitū ꝓpinquius cuti anteriori q̄̄ posteriori: ⁊ in posteriori est nucha refrigerāa ⁊ situs est rectior ad pectus.

¶ **In pluribus vō ⁊ totū corpus ca. ex calido corde fit nisi maxime cōtraopereꝛ epar. Dicenꝛ aūt paulo posterius totius corporis cognitiones.**

¶ Ponit signū sextū dicēs ꝙ in plurib⁹ hn̄tib⁹ cor calidū totū corpus est calidū nisi maxie ꝯopereꝛ epar. Sꝫ paulo post ēt diceꝛ: q̄ño cognoscaꝛ toti⁹ corpis cōplo. ¶ Ubi nota ꝯoperātiā nō eē nisi opōnē vel visum alteri opōni vel visui ꝯriū. ¶ Et danꝛ de ꝯoperātiꝗ plurime distictiōes: q̄̄s nūc ponā breuiter: nā plene de h̄ diceꝛ infra. cap̄ de signis dispōnū epatis. ¶ Pria ḡ ē ista. ꝯoperātiaꝝ q̄dā est positiua q̄dā ꝑuatiua. ¶ Positiua est illa ꝑ quaꝫ ponitur gradus q̄litatis ꝯrie q̄litati quā reliquū opaꝛ aut corrūpitur gradus q̄litatis ab alio ꝓductus. ꝑuatiua vō ē visus ꝑ quē īpediꝛ alteꝝ itegre in toto aut in pte ab eius actione. ¶ Exēplū p̄mi sicut si cerebꝝ corrūperet ꝑ suā frigiditatē aliquē gradū caliditatis factū a corde: aut gn̄aret loco ei⁹ aliquē caliitatis gradū. Exēplū scd̄i sic̄ si cerebꝝ sui frigiditate ꝓhiberet alicui⁹ gradus caliitatis itroductionē: q̄ suo īpedimēto deducto a corde ꝓduceretꝛ. ¶ Scd̄a distinctio. ꝯoperātiaꝝ q̄dā est mēbroꝝ iter se. q̄dā i tertio. Exēplū p̄mi. sicut si cerebꝝ ꝯopereꝛ cordi ipꝫ ifrigidādo aut calorē remittēdo aut itēsionē ꝓhibēdo: vel eꝯ. Exēplū secūdi sicut si musculus frigefactus eēt a cerebro aut cute: ⁊ influxu cordis supueniēte calefieret. tūc. n. diceremus cerebrū ⁊ cor ꝯopari in 3°: ⁊ de h̄ loqꝛ Gal. hic. ¶ Tertia distinctio. ꝯoꝑantiaꝝ q̄dā ē ꝑ simplicē alterationē: q̄dā ꝑ transmissū. Exēplū p̄mi. sicut si cor ꝓpinqua mēbra ad que nō multū de spiritu trāsmittit ꝑ simplicē alterationē calefacit: ⁊ ꝑ illā ifrigidatiōi illoꝝ a cerebro ꝯopaꝛ. Exēplū scd̄i. sicut si cor ꝑ spūm ⁊ sanguinē arterialē ꝯopereꝛ actioni cerebri quā facit i tertio ꝑ spūm aīalē. ¶ Quarta ꝓ nūc distinctio. ꝯoꝑantiaꝝ q̄dā est equās. q̄dā minuēs. q̄dā ad ꝯriū ducēs. Exēplū p̄mi. si merito influxus cordis musculus eēt calidus: ꝫ merito influxus cerebri itantū reddaꝛ frigidior ꝙ reddiꝛ tēpat⁹. Exēplū scd̄i. sicut si cerebꝝ frigidū nō sufficeret musculū illū ad tēꝑamētū ducere: ꝫ tn̄ gradū caloris remittere: ita ꝙ musculus merito illi⁹ eēt minus calidus. Exēplū tertij. sic̄ in casu mō ille musculus ab aliq̄ intātū ifrigideꝛ: vt nō obstāte corde fiat frigidus respectu tēꝑati: ⁊ de hac loqꝛ Gal. ⁊ de p̄⁹ dicens ꝙ ex corde calido totū corp⁹ reddiꝛ calidū nisi maxime ꝯopeꝛ epar. ¶ Ultia distictio. ꝯoꝑantiaꝝ q̄dā ē a mēbro ꝑ se ꝯoꝑante: q̄dā ꝑ accn̄s. tūc. n. dicim⁹ ꝙ ꝑ se mēbꝝ ꝯopaꝛ qn̄ ꝑ p̄n™. ꝑ se ꝓductiuū q̄litatis ꝯrie q̄litati mēbri cui ꝯopaꝛ corrūpit illā aut ei⁹ ꝓductionē īpedit: sic̄ cerebꝝ ꝑ suā frigiditatē remittit caliditatē arteriaꝝ a corde ꝓductā: ꝑ accn̄s aūt qn̄ nō ita adiuuat ad q̄litatis itēsionē sic̄ faceret si eēt tēꝑamētū: ꝫ ꝑ nullū p̄n™ ꝑ se ꝓductiuū opposite q̄litatis illā corrūpat aut ei⁹ ꝓductioni resistat: sicut qn̄ epar super musculos mittit sanguinē ⁊ spūm frigidiores tēꝑatis: q̄ tn̄ sunt calidiores musculo: tūc. n. ꝯopaꝛ epar cordi: nō q̄ ꝓducat aliquē gradū friditatis i musculo ꝑ se: ꝫ q̄ min⁹ adiuuat ad caliditatis ꝓductionē: quā deberet iuuare tēꝑatū epar. dicim⁹ ꝙ est cā ifrigidatiōis illi⁹ musculi: sicut nauta ꝑ absentiā est cā ꝑiclitatiōis nauis: ⁊ h̄ mō sup habitudine toti⁹ pōt epar magis ꝯopari cordi: q̄̄ aliqd̄ aliud mēbꝝ: ⁊ iō puto lrām isto mō exponēdā: ꝙ corde existe calido: vt in plurib⁹ totū corp⁹. i. habitudo repñtata i musculis exteriorib⁹: ⁊ cute ē calidū: ⁊ h̄ maxie est veꝝ nisi ꝯopereꝛ epar: q̄ plurimū pōt ꝑ ꝯoperātiā epatis īpedirit: ꝫ q̄ pōt ēt ꝑ alias cās īpedirit: vt cerebri ꝯoperātia ⁊ aliꝗ: iō dixit: vt in plurib⁹: ⁊ iō expō ꝓ h̄ sic̄ cōmētatoris q̄ cōiūgit iy maxie cū iy. ꝯoperaꝛ nō vr̄ acceptāda: nā tā modicus pōt eē lapsus cordis ad caliditatē ꝙ cerebri ꝯoperātia equaret musculoꝝ complexionem. III.

Est aūt latitudo pectoris calidi cordis cognitio: nisi ⁊ huic aliquando cerebꝝ maxime contraoperetur.

¶ Ponit signū septimū ⁊ vltimū: ⁊ diuidiꝛ in duas ptes: nā p̄ ponit itētionē. scd̄o dat cām dicti: ⁊ modos ex h̄ signo arguēdi sup cordis complōne: ibi 2°[Qm̄ aūt.] ¶ Dicit p̄ ꝙ latitudo pectoris est signū caliitatis nisi ⁊ hic. i. in ista ꝯopeꝛ cerebꝝ: vbi ꝑ pectus itelligere debemus ꝯcauitatē icipientē a fine colli. terminatā ex pte inferiori circūquaqꝫ ad diaphragma ꝯtinētē cor ⁊ pulmonē. ꝑ latitudinē aūt itelligim⁹ hic ⁊ altitudinē ⁊ latitudinē.

¶ **Qm̄ aūt spinalis medulle magnitudo ꝓportionalis est illi plurimū: ⁊ tanta sunt spondilia s̄m magnitudinē quanta spinalis medulla: itaqꝫ ⁊ spina tota. Coniungitur vō torax ad posteriorē partē s̄ꝫ longitudinē quidē equalis metaphreno: s̄m latitudinem vō cū quadaꝫ ꝓportionali grossitudine spōdiliū ꝯiunctio fit s̄m illā spinam.**

¶ Dat cām dicti ⁊c. ⁊ diuidiꝛ i tres. p̄ ostēdit q̄ño cerebꝝ in h̄ pōt ꝯopari cordi. scd̄o q̄ño cor calidū ē cā latitudīs pectoris. 3° ex his ponit modos arguēdi ex h̄ sup cordis cōplōnē tā calidā q̄̄ fridā. 2° ibi[Cū vō calitas.] ibi 3°[Et iō cū.] ¶ De p̄⁹ pte dicit p̄ ꝙ magnitudo spinalis medulle ē proportionalis cerebro vtplm: q̄ꝛ spinalis medulla a cerebro oriꝛ: ⁊ orta attestanꝛ suis p̄ncipijs. ¶ Dicit 2° ꝙ tāta est magnitudo spōdiliū quāta est spinalis medulla: ⁊ tota spina ē ita magna sic̄ spinalis medulla: ⁊ cā ē: q̄ spia ⁊ spōdiles sūt nata ꝓp ꝯtinere spinalē medullā: ⁊ ordiata ad finē debent suo fini ꝓportionari. ¶ Dicit 3° ꝙ torax. i. pectus ꝯiūgiꝛ ad ptē posteriorē. i. spine: vt sit s̄ꝫ longitudinē eq̄lis metaphreno. i. equalr lōgus vsqꝫ ad metaphrenū. i. diaphragma: nā supra dixi ꝙ pect⁹ ex pte iferiori termiaꝛ ad diaphragma vndiqꝫ. ¶ Dicit 4° ꝙ pect⁹ si ꝯsideratur s̄m latitudinē ēt ei⁹ cōiunctio fit s̄m ptē posteriorē illā. i. ad illā partē posteriorē: ⁊ hoc cū quadā ꝓportionali grossitudine spondiliū: ita ꝙ latitudo ꝓportionaꝛ grossitudini spondilium sicut longitudo proportionaꝛ longitudini

corundem: et cā est: qz a spondilib' grossis oriunt coste longe et fm costaz longitudinē fit pectus latū. ¶ Ex his ḡ pz q ex magno cerebro seqt magna nucha. Nucham vo magnā seqt longitudo spondiliū et grossitudo longitudinē: et grossiciē spondiliū seqt magnū pectus tā fz longitudinē q̄z fm latitudinez: et io ex magno cerebro et forti seqt magnū pectus: et econtra ex paruo paruum: hoc ergo mo pōt cerebrum cōtraoperari cordi in latitudine pectoris.

¶ Cum vo caliditas cordis dominata fuerit augmentabit toracem: et dilatabit fm primaz generationē ,pportionaliter huius caliditatis.

¶ Dat cām q̄re latitudo pectoris est signū et c. dicēs q qñ caliditas cordis dominata fuerit. i. fuerit maior temperata fm p̄mā generationē. i. a principio generationis: tūc augebit toracez ,pportionabilr hu' caliditati. i. fm ,pportionē crescēti caliditatis: qz caliditatis est dilatare et extēdere. ¶ Et nota q hoc signū tm̄ hz locū in cōplone nālī cōtracta a p̄ncipio generatiōis vel ,ppe: nā cū indurata sunt ossa lz calor augeatur nō pōt notabilr pect' dilatari.

¶ Ideo etiā et cū in paruo quidē capite torax positus fuerit: maxima fm cor fit cognitio caliditatis: quādo vo in magno paruus maxime et hoc proprium signum est cordis frigidioris: si vo ,pportionem habeat cum capite: alijs signis determinandum erit de corde: ita vt ex toracis quantitate nil accepturus sis.

¶ Hic ponit Gal. modos significādi ex latitudine: vel strictura pectoris: et intēdit tres ɔnes. p̄ma qñ cū paruo capite pectus est latū tūc est maxīa significatio caliditatis cordis: et hic intelligat nō maxima absolute: sz maxima que ex pectoris latitudine haberi pōt: nā pōt eē paruū cerebz et ossa grossa: vt dictū fuit supra: et iō illat h̄ signū fallere: et pz cā ɔclusiōis: qa latitudo pectoris tūc vr̄ solū vel quasi solū a caliditate cordis ,pcedere. ¶ Scḋa ɔ est: q qñ i magno capite torax fuerit paruus ista est maxima significatio frigiditatis cordis: qa pectus nō deficit a latitudie ,pp defectū in cerebro: sz ,pp defectū caloris cordis debētis extēdere. ¶ 3° ɔ est q si pectus ,pportionat cerebro in magnitudie opz determinare de cōplone cordis alijs signis: ac si hō nihil ex hoc possit accipe ad significādū calidum vel frigidū cor: et cā est: qa nō est notū qua cā fiat talis magnitudo an ,pp cerebrū an ,pp cor. ¶ Hic ḡ notāda sunt q̄dā noia in hac pte posita. s. torax: et methaphrenū: et spinā: p toracē itelligim' pectus ad sensuz supra datū: p methaphrenū itelligit diaphragma qḋ ēt vocat succinctoriuz et est pāniculus itrinsecus musculos pectoris circūdās: et circulās os stōchi: et incipit a pte posteriori in fine spine vbi oriunt coste vltime: et ,pcedit p extremitates costaz mendosaz vsqz ad ɔiūctionē vltimaz costaz veraz: et dr̄ methaphrenū q̄si p suā alterationē pmutās mētem. diaphragma vo dr̄ q̄si distinguēs iter mēbra nālia et spūalia: et dr̄ succinctoriū: qz sub loco est vbi ponit cingulū: p spinā itelligit aggregatū ex ossib' icipiētib' a craneo et terminatuz ad caudā: in quoz ossiuz cōcauitate ɔtinet nucha vel proprius aggregatū ex spondilibus tm̄. Sequit textus. IIII.

Si frigidiori vo corde pulsus minores sunt cōplectentibus non tamen ex necessitate tardiores aut rariores.

¶ Positis signis cordis calidi. Pōit Gal. signa cordis frigidi: et diuiditur in quatuor partes. primo ponit signum sumptū a pulsu. scḋo ab anhelitu. 3° a passionibus aie. quarto a quibusdā casibus oppositionū nāliū. ibi scḋa [Spūs vo.] ibi tertia [Tales.] ibi q̄rta [Et nudus.] Dicit p̄ Gal. q in corde frigidiori tēperato pulsus necessario sūt minores tēpatis: sed nō de necessitate tardiores aut rariores. ¶ Ubi nō iuxta oēm viā q iter dr̄ias pulsus superi' narratas magnitudinē: velocitatē: et spissitudinem difficilior est vtuti magnitudo q̄z aliq̄ alia. scḋo difficilior est velocitas. tertio spissitudo. ¶ Ex hoc pz q stāte necitate eq̄li si debeāt ,pp vtutis defectū ille tres dr̄ie deṕdi. p̄ deṕditur magnitudo. 2° velocitas. 3° spissitudo: et silr deṕdunt ,pp instri iobediētiā. ¶ Nō 2° q ex corde frigidiori oriūtur coiter alijs parib' arterie minores et duriores: et p ɔns minus obedientes. ¶ Nō 3° q frigiditatē cordis seqt debilitas vtutis et p̄cipue vbi fit intēsa. ¶ Nō 4° q cū vtus necessitati nō pot satisfacere p magnitudinē satisfacit velocitate: et cū nō pōt velocitate satisfacit frequētia: vt pz. ¶ Ex his pz cā dicti Gal. nā corde existe frigido tm̄ et lapsu ,pportionali l corde et alijs mēbris necessitas est diminuta. ḡ instro ita obediēte: vt tēpatū: et vtute ɔstāte pulsus fiunt pui et tardi et rari iuxta determinata in q̄one p̄cedēte. Si vo vtus fiat debilis aut instrm inobediēs: tūc ɔtingit q virtus nō sufficienter magnificet ,pportionabilr sue necessitati: et iō addat in velocitate et spissitudine: stabit ḡ q̄nqz pulsus fieri tēpatos l velocitate et tarditate: et puos aut ēt veloces: et frequētes: et paruos: et qa hoc poterat satis accidere in corde multū tēpato frigidiori: iō vult Gal. q nō necessario in eo corde de q̄ hic loqmur sunt pulsus tardi: aut rari: si tn̄ diminuat a tēpato gradu necessitatis constāte vtute et istro obediēte tēpate alijs parib' fiūt pulsus parui sil' et tardi et rari: et hoc vult Auic. 2° p̄mi. summa de pulsib'. cap̄ de pulsu cōplexionū. dicit. n. in cōplone vo frigida declinat pulsus ad ptē diminutionis sicut ,ppue est puitas tarditas et raritas. ¶ Et pz ɔformiter dicēdo cum q̄one de corde calidiori cōcedēdū esse ex corde frigidiori tēperato cōstante vtute obediēte instro et diminutioe necessitatis ɔueniente pulsus fieri magnos tardos et raros. ¶ Patet 2° nō eē verā positionē dicentē q diminuta necessitate a tēperamēto cū cōstantia vtutis: et obediētia instrumēti necessario p̄mo deperdat frequētia. 2° velocitas 3° magnitudo nec positionem dicentē cōuersum ordinez: nec ēt positionē generaliter ponentē cum istis conditionibus necessario simul omnes deperdi. V.

Spiritus vo siqdē tāto minor torax sit quanto cor frigidius pulsibus est ,pportionalis: si vo torax maior fuerit fm quātitatē frigiditate cordis nō minorem tm̄: sed tardiorem declarat natura.

¶ Nunc ponit signa sūpta ab anhelitu dicēs q anhelitus si torax. i. pect' ē tāto minor mediocri quāto est cor tēpato frigidius erit ,pportionalis pulsui: qa nec tio puus: nō tn̄ necessārio tardus et rarus et cā ē eadē q̄ ibi. sed si torax fuerit maior fz q̄ntitatē. i. fuerit latior q̄z correspondeat q̄ntitati caloris cordis: tūc declarat anhelit' nō tm̄ minores debere fieri: sz merito hui' tardiores: et cā hui' ē: qa ex eq̄li eleuatiōe multo plus de frido aere attrahit: et iō opz q cum illa q̄ntitas sit amplior q̄z sit necitati corrndēs q ,ppterea fiat tardior et rarior. ¶ Nō ḡ hoc q quēadmodū in pulsu ɔsideram' sex dictas dr̄ias: ita ,pportionabilr ɔsideram' l anhelitu: vez pect' multo maiori eleuatiōe eleuat q̄z arteria l sua diastole ēt mai' ē tp̄s qetis iter vnū motū et reliquū anhelit': q̄z iter vnū motū pulsus et reliquū. Et cā est qa fuit opportunū in vno anhelitu attrahi aerē p multis pulsib'. iō plus dilatat pect' q̄z cor vel arteria. ¶ Fuit ēt bonū attrahi in anhelitu aerē p multis pulsib'. p qa aer ille ,ppārat in pulmone: ne subito multum frigidus cordi

occurrat: ⁊ vt possit hō notabili tēpore sub aqua manere: ⁊ vt possit p voce causanda ꝯtinuo satis hr̄e aeris: ⁊ vt possit abstinere a tractu aeris: cū est trāsit⁹ p loca fetida aut fumosa i qb⁹ aerē trahere nō volum⁹. ℂ Ex h̄ pꝫ qḋ dicim⁹ anhelitū pulsui ꝓportionari: nō dꝫ itelligi ꝙ absolute sint eq̄les in magnitudie aut frequētia: ſꝫ ꝙ ꝓportionabilr sicut se hꝫ pulsus ad pulsus tēpatos: ita anhelitus ad anhelitus tēpatos. ℂ Nota scḋo ꝙ qn̄qꝫ nullū est ipedimētū in strumēti anhelitus: nec est disproportio iter lapsuꝫ cordis ⁊ istoꝝ anhelit⁹ cōplōnē: qn̄qꝫ aūt ꝯtingeret ꝙ aliqḋ horū adesset. vbi gr̄a cor est calidū ⁊ instrm̄ pulsus est et calidū: ſꝫ in diaphragmate aut pectore aut pulmone est apostema: tūc. n. anhelitus ꝓhibet a magnitudie nō ꝓhibito pulsu. ℂ Exēplū p̄mi: sicut si corde ⁊ arterys calidis existētib⁹ sit pulmo calidus ⁊ nullū sit accidētale ipedimētū in aliquo istoꝝ. ℂ His habitis dōm est ꝙ stante ꝓportionabili cōplōne in corde ⁊ arterys ⁊ istrīs anhelit⁹: ⁊ ꝓportionabili cōpōne deductis accn̄talib⁹ ipedimētis anhelitus est pulsui ꝓportionabilis: pꝫ qa ambo ad eundē finē ordinanꝰ. deductis ḡ ipedimētis sibi inuicē ꝓportionanꝰ: ⁊ hāc ꝯnē vult hic Gal. ⁊ infra plurib⁹ locis. stāte aūt accidētali ipedimēto: ⁊ et nō ꝓportionabili exn̄te cōplōne instrumētoꝝ anhelit⁹ ⁊ cordis nō necessario ꝓportionanꝰ: ⁊ ad hunc sensuꝫ exponaꝰ textus Gal. hic ⁊c. VI.

Tales ⁊ timidi ⁊ curiosi.

ℂ Ponit signa ab accidētib⁹ aie dicēs ꝙ isti frigidū cor habētes sūt timidi ⁊ curiosi. i. pleni cura: vel ſm antiquā translationeꝫ tardi in ope ac si cū magna cura agerēt. Cā p̄mi est directe oppositum eius pp̄ qḋ calidi sunt audaces. Cā scḋi est paucitas ⁊ imobilitas spūum ⁊ grauitas corporis ⁊ timor.

ℂ Et nuduꝫ eis pilis est pectus: de paruitate vō eius determinandū est: vt prius dictum est: ſm hoc vō ⁊ de totius corporis qualitate.

ℂ Ponit signū a causis nālīū opōnū dicēs tria. Primum pect⁹ istoꝝ est nudū pilis: q2 calor est ipotēs ad mām adurēdā ⁊ eleuādā. ℂ Dicit z° ꝙ de puitate toracis dicenduꝫ est: vt supra de corde calido expressuꝫ est: ⁊ silr de toti⁹ habitudie. est. n. pect⁹ paū nō ꝯopante cerebro: ⁊ corpus ſm toti⁹ habitudinē frigidū nō ꝯoperante epate. VII.

Sicci vō cor pulsus opaꝰ duriores.

ℂ Positis signis calidi ⁊ frigidi cordis ponit nūc signa sicci: ⁊ diuidiꝰ i tres ptes. z° ibi [Et furorē.] ibi 3° [Ut multum vō.] Dicit p̄ ꝙ cor siccū opaꝰ pulsus duros. i. pulsus duri sunt signū sicci cordis sicut effectus cause. ℂ Ubi notādū pulsum dici durū: q2 arteria i es⁹ ꝯcm vī dura ⁊ corrigiosa: ⁊ iō durū ⁊ molle sunt dr̄e pulsus q̄ sumunꝰ ex q̄litate arterie nō sumunꝰ ex pte pulsus: vt est mot⁹. ℂ Nota z° ꝙ h̄ signū ē veꝝ ꝓportiōabili exn̄te lapsu i corde ⁊ arterys: ⁊ tunc cā ē clara: q2 arteria sicca ē dura: ⁊ iō pulsus durus. ℂ Et si q̄raꝰ qd sit dōm de magnitudie ⁊ puitate ⁊ velocitate ⁊ frequētia. ℂ Dī ꝙ nō opꝫ merito hui⁹ pulsū fieri maiorē: nā q̄uis calor eēt acutior: tn̄ arteria ē inobedientior dilatationi: ⁊ iō imaginādū ē merito illi⁹ alys parib⁹ pulsus alīq̄liter quo ad diastolē velocitari ⁊ frequentari. Sꝫ q2 in systole est oppositū pp̄ fumoꝝ paucitatē: iō pensatis oīb⁹ nō ē bn̄ certū: vtꝝ sit velocior: vel nō: ⁊ sic de frequētia nisi intātū eēt idurata arteria: vt pp̄ illud oporteret pulsum minorari: tūc. n. fierēt ꝯstāte v̄tute veloces ⁊ frequētes: pp̄ has ḡ ambiguitates videꝰ Gal. tacuisse.

ℂ Et furorē si promptum quidem: sed feroceꝫ ⁊ difficile placabilem.

ℂ Ponit z^m signū: ⁊ est ꝙ isti patiunꝰ furoreꝫ. i. iram non promptā. i. in quā nō sunt pati de facili cadere: ſꝫ tn̄ cū in iraꝫ cadunt: ipsa nō est facile placabilis. ℂ Causa difficultatis casus in iraꝫ est: qa impressio in sicco fit difficulter. Causa vō ꝓpter quā nō facile placanꝰ est: qa impressio facta in sicco difficulter tollitur.

ℂ Ut multum vō ⁊ totum corpus siccum si nō epar contraoperetur.

ℂ Ponit tertiū signū: ⁊ dicit ꝙ vt in plurib⁹ corpus ſꝫ habitudinē totius. i. representatā in cute ⁊ musculis exteriorib⁹ est siccū nisi maxie ꝯopereꝰ epar. Et cā est: q2 ex corde sicco trāsmittunꝰ sup toto spūs exiccatiui: ⁊ sanguinis arterialis paucior ⁊ siccior: nisi ḡ epar ꝯopereꝰ trāsmittēdo tāto plurē ⁊ humidiorē sanguinē ⁊ spūm q̄ꝫ tēpatū totuꝫ corpus reddiꝰ siccius. ℂ Dr aūt maxie de epate: q2 ipsuꝫ est potenti⁹ ad operādū q̄ꝫ aliud mēbꝝ in hoc: ⁊ dr vt multū: qa et ex ꝯoperātia cerebri posset nō esse totū siccum.

ℂ Humidioris vō cordis signa sūt pulsus molles.

ℂ Hic ponit signa humidioris cordis: ⁊ diuidiꝰ in tres. ibi scḋa [Et ꝯsuetudo.] ibi 3° [Et totū corpus.] ℂ Dicit p̄ ꝙ signa cordis humidioris tēpato sunt pulsus molles. Causa est arterie mollities: sed puto et alys parib⁹ fieri magnos tā quo ad diastolē q̄ꝫ quo ad systolē. ℂ Sꝫ de velocitate dicēdū quo ad diastolē esse tardiorē: ⁊ silr rariorē pp̄ calorē obtusiorē: ⁊ plus dilatari arteriā sua obediētia q̄ꝫ correspondeat vt plurimū necessitati. ℂ Sed quo ad systolem est dubiuꝫ: qa magnificaꝰ pp̄ obediētiā: ⁊ regriꝰ et maior pp̄ multos vapores pellēdos. ℂ Restat ḡ dubiū vtꝝ fiat maior q̄ꝫ ꝓportioneꝰ necessitati: ita vt oporteat fieri tardā systolē: vel mediam vel remaneat velox. Et ꝓpter has ambiguitates Gal. breuitati intēdēs tacuit de istis.

ℂ Et consuetudo facile mobilis ad iram: ⁊ facile placabilis.

ℂ Ponit z^m signum dicēs ꝙ in istis est ꝯsuetudo. i. dispositio. per quā sunt de facili: ⁊ ex parua causa mobiles ad irā ⁊ de facili placabiles: ⁊ huius cā est humiditas que facilr recipit impressiones ⁊ faciliter dimittit.

ℂ Et totū corpus humidius: nisi ea que ſm epar contraoperentur.

ℂ Ponit signū tertiū dicēs ꝙ totū corp⁹ est humidius ex corde humido nisi ea que sunt circa epar. i. dispōnes epatis ꝯoperenꝰ: ⁊ est intelligēda ꝓpo ista ꝓportionabiliter: vt supra diximus de sicco ⁊ calido. Sequiꝰ textus. VIII.

Secūdū cōpositionē vō primaꝝ qualitatū distēpantie cordis sic se habent.

ℂ Positis signis distēpantiaꝝ simplicīū ponit signa distēpantiaꝝ cōpositaꝝ. Et diuidiꝰ in q̄tuor ſm q̄tuor distēpantias cōpositas. ibi z° [Si vō hūiditas obtinuerit.] ibi 3° [Humidioris vō.] ibi 4° [Frigidū vō.] pria in quatuor. Primo ponit signa ex opatione v̄tutis vitalis: ⁊ ex anhelitu. Scḋo ex casibus nālīū opationū. ibi [Omniū pilosissimi.] 3° ex opationib⁹ alalib⁹ ⁊ passionib⁹. ibi [Ad actiones.] 4° iteruꝫ ad casus reuertiꝰ operationū naturaliū ibi [De totius vō.] p̄ma in tres. p̄mo continuat ponendo intentionē. scḋo ponit signū sumptum a pulsibus. tertio ponit signuꝫ sumptū ab anhelitu. z^a ibi [Calidi quidē.] 3^a ibi [Et spiritus.] Dicit primo ꝙ distemperantie cordis ſm sinzugiam primarum qualitatuꝫ. id est que sunt distemperantie composite se habēt quo ad signa vt dicetur infra.

ℂ Calidi q̄dē ⁊ sicci cordis signa sunt pulsus duri ⁊ magni: ⁊ veloces ⁊ spissi.

ℂ Facit qḋ dictū est: ⁊ dicit ꝙ signa distemperātie calidi ⁊ sicci cordis sunt pulsus duri magni veloces ⁊ frequentes.

Et causa

Et causa est: q2 stante nāli lapsu fm quosdam non est tan ta siccitas in arteriis que prohibeat a magnitudine. Et q2 virtus in magnitudine non superfluit: ideo fiunt pulsus etiam veloces ⁊ frequentes. Causa vero duritiei ex dictis de corde sicco manifesta est: ⁊ fm alios addendum est cō stante virtute ⁊ instrumento obediente ⁊ proportionabi li existente lapsu in corde ⁊ arteriis.

¶ Et spiritus sunt magni: ⁊ veloces ⁊ frequen tes: ⁊ multo magis ad velocitatem accedunt: ⁊ frequentiam non crescente fm proportionē cordis torace.

¶ Ponit signuz ab anhelitu dicēs duo. Primuz q in isto corpe calidi ⁊ sicci cordis sunt anhelitus magni veloces ⁊ frequētes. Dicit scdo q si torax non fuerit pportionabilr maior tēperato sicut cor est calidius ⁊ siccius: sed deficiat ab isto cremēto: tūc anhelitus multo magis accedant ad velocitatem ⁊ frequētiaz. ¶ Cā pmi est: q2 anhelitus de bet pportionari pulsui. ¶ Cā secūdi est: q2 paruo torace existente modicuz attrahit de aere in vice vna aliis parti bus: ⁊ ideo necesse est ad eque refrigerādum compensare cuz velocitate ⁊ frequētia additis. hic tn̄ volumus q vi deamus moduz quo per anhelitū fit cordis refrigeratio. ¶ Nota ergo q in pulmone sunt due arterie. vna vocat trachea arteria vel cāna pulmonis: ⁊ est ad moduz arbo ris: cuius stipes ptendit in gula vsqz ad os: ⁊ rami dissemi nantur per corpus pulmonis quasi per totuz veniēdo ad puitatem capillariuz venaruz: ⁊ per istam ab ore imedia te trahit pulmo aerem. scda est arteria que vocat arteria venalis que hēt breuem stipitem que terminat ad sini struz ventriculum cordis: ⁊ rami ptendunt in pulmonez sparsi per ipsum iuxta ramos trachee arterie: ita q sunt quasi due arbores ecōtra cōposite: ita q rami vnius iux ta ramos alterius iaceant. ¶ Tertio considerāda est sub stātia pulmonis que est caro spongiosa plena foraminib⁹. Cum ergo pulmo dilatat ex duobus locis attrahit: preci pue tn̄ ab exteriori. nam ab exteriori impletur aere frido: ⁊ ab iteriori recipit a corde aerem calefactuz ⁊ fumū capi nosum. Cum igit fridus aer est in poris pulmonis arteria venalis cum dilatat attrahit a pulmone per suas porosita tes aerem friduz: ⁊ a corde fumuz capinosum ⁊ aerem ca lefactū. Cum ergo frigidus aer est in arteria venali per cō strictionem ei⁹ pellit in cor. primo g̃ attrahit aer per tra cheam arteriam in pulmone tēpore dilatationis pulmo nis. secūdo cum dilatat arteria venalis recipit in ipsa il le fridus aer modificatus a pulmōis substātia. tertio per constrictionem arterie venalis: pellit in cor ⁊ fit refrige rium. Mundificatio vero cordis per anhelituz fit hoc mo do: q2 cōstricto corde arteria venalis recipit ab eo fumū capinosum ⁊ aerem calefactum: ⁊ cuz ista arteria constrin gitur: pellit istum calefactum aerem in pulmonem ⁊ fu muz: ⁊ cuz pulmo constringitur hunc calefactuz aerem in arteriam tracheam: ⁊ exterius pellit.

Sed tunc insurgit difficultas: videt enim ex isto q opz totiēs anhelare quotiens pulsare. Nam qn̄ cor constringit arteria vena lis dilatat: ⁊ qn̄ arteria venalis dilatat pulmo ꝯstringit. qd pbat: q2 arteria recipit a pulmone: ⁊ ideo pulmo in ar teriam venalem pellit: ⁊ ideo ꝯstringit. ergo qñcunqz cor ꝯstringit pulmo ꝯstringit: ⁊ qn̄ dilatatur cor recipit a ve nali arteria: ⁊ ideo venalis arteria ꝯstringit: ⁊ qn̄ venalis arteria constringit pellit in pulmonem. Et quādo pulmo recipit dilatatur: ideo quādocūqz cor dilatat pulmo dila tatur. ¶ Hic respondet cōmuniter dicendo: q dilatatur pulmo nō totiens quotiens cor: ⁊ ꝯstringit nō totiēs quo tiens cor: ⁊ ꝯcedit q ꝯstricto corde arteria venalis dila tatur. ⁊ ꝯceditur etiam q cuz venalis arteria dilatat ipsa attrahit a pulmone. ⁊ cuz dī attrahit a pulmone: ergo pul mo ꝯstringitur. hec ꝯñtia negat. nam lz aliqd de aere fri gido modicuz. s. trahatur ex pulmone ꝯtingit residuuz ra refieri: ⁊ ideo pulmonem manere eque latuz: vel a conca uo pectoris ⁊ exteriori illud modicuz recompēsari sine di latatione: vel ꝯstrictione pulmonis. Et ita dī de ꝯstrictio ne: ⁊ per cōstrictionem pellit arteria in pulmonem: nō ta men opz pulmonem dilatari: q2 egreditur tantūdem per poros non dilatato pulmone: vel fit condensatio contenti in eo. ¶ Nota tn̄ vlterius q arteria venalis: lz pprio mo tu moueatur in sana dispositione motu dilatationis ⁊ cō strictionis totiens quotiens cor. Tamen mouetur etiam per accidens motu pulmonis cum constringitur constri ctione: ⁊ cum dilatatur dilatatione ⁊c. IX.

Omniuz pilosissimi sunt hi fm pectus ⁊ hypocundria.

¶ Nunc ponit signa a casibus operationum nāliuz: dicens q isti sunt omniuz hoiuz maxi me pilosi fm pectus ⁊ hypocundria. Et cā est: q2 calor in eis est acutior ⁊ mā adustioni parata: ⁊ ideo ex vtraqz causa sunt pili multi ⁊c.

¶ Ad actiones vero parati ⁊ animosi ⁊ veloces ⁊ tyrannici: moribus etenim furiosi sunt ⁊ dif ficile placabiles.

¶ Ponit signa ab opationibus animalibus ⁊ passionibus: ⁊ sunt quatuor. ¶ Primuz q sunt parati ad actiones: ⁊ cā est spūuz suoz mobilitas ⁊ corporis leuitas. ¶ Secūduz est q sunt animosi: id est audaces. Et cā est dicta supra in corde calido tn̄. ¶ Tertium est q sunt veloces in moti bus voluntariis. Et cā est leuitas corporis ⁊ spūuz mobi litas ⁊ claritas ⁊ subtilitas. ¶ Quartum est q sunt tyrā nici in moribus. nam de facili irascuntur ira forti que dī furor ⁊ difficulter placantur. ¶ Causa facilitatis casus in iram fortem est fortis caloris acuitas. Et cā difficilis pla cationis est siccitas ⁊ fortis impressio a multo feruore fa cta. Et hec omnia sunt supra cognita sufficiēter ex signis simplicium: ex qbus hec discrasia componitur ⁊c.

¶ De totius vero corporis crasi adhuc ⁊ toracis amplitudine proportionaliter his que prius di cta sunt determinandum est.

¶ Nunc redit ad signa sumpta a casibus opationum nā lium dicens: q de crasi: id est de complexione totius dicen dum est: vt supra in simplicibus. s. q totū corpus cordi si milatur vtplurimum in complexione. ⁊ hoc maxime hēt verum nisi epar contraoperet: ⁊ adhuc de latitudine tora cis dicens pportionabilr illis que dicta sunt supra in sim plicibus distemperātiis. nam pectus est latum: vt in pluri bus ⁊ maxime nisi cerebrum contraoperetur. X.

Si vero humiditas obtinuerit cum ca liditate: pilosi quidem minus his qui prius dicti sunt huiusmodi.

¶ Nunc ponunt signa complexionis calidi ⁊ humidi cordis. Et diuidit in duas. pmo ponit signa ge neralia lapsus. 2° specialr signa magni lapsus: ⁊ magis ad humiduz tendētis. 2° ibi [Multa vero.] Prima in quatuor. Nam pmo ponit signa sumpta a pilis. Secundo ab aiali bus opationibus ⁊ passionibus. Tertio a pulsibus. Quar to ab anhelitu. ibi 2° [Et parati.] ibi 3° [Pulsus vero.] ibi 4° [Et spūs.] ¶ Dicit pmo q si in corde humiditas obti nuerit cuz caliditate lapsuz: tunc isti sunt pilosi fm pectus ⁊ hypocūdria: sed minus q̄ hi q dicti sunt. s. calidi ⁊ sicci. ¶ Cā pilositatis est fortitudo caloris. Et cā quare minus

sunt pilosi est: q2 humida mã est minus apta adustioni q̃3 sicca. ⁊ q2 calidũ ɔiunctũ humido minus est aptũ adherere alijs partibus q̃3 cũ siccitate coniunctum ⁊c̃.

¶ Et parati ad actiones non minus illis: nõ tñ ferociores in furore: sed in iram tm̃ parati.

¶ Facit qđ dictũ est dicẽs p̃mo: q̃ isti calidi ⁊ humidi sunt pati ad actiones non minus q̃3 calidi ⁊ sicci. i. sunt ꝓmpti ad agẽdũ sicut illi cholerici. ¶ Dicit 2° q̃ nõ sunt ferociores in ira q̃3 illi: sed tñ sunt pati in irã magis q̃3 illi. ¶ Cã p̃mi est: q2 nõ obstãte q̃ non hñt spũs ita mobiles: tñ hñt multo plus de spũ ⁊ sanguie: ⁊ ideo vigorosiores sunt: ⁊ calliditate etiã spũs sunt mobiles. satis pensatis ergo oĩbus non minus sunt parati ad actiones. ¶ Cã secũdi est: q2 calor cum humiditate non magis exiccat q̃3 cum siccitate: sed stimulat magis cũ eq̃li ebullitione coniunctus siccitati: vt p3 de aqua ⁊ oleo. ¶ Cã tertij est: q2 isti sunt humidi ⁊ a leuiori cã propter hoc passibiles ⁊c̃. ¶ Ex quibus apparet q̃ sunt magis placabiles.

¶ Pulsus v̓o molles ⁊ magni ⁊ veloces: ⁊ frequentes.

¶ Ponit signũ sumptũ ex pulsu: dicẽs q̃ pulsus sunt molles: ⁊ magni veloces ⁊ frequẽtes. ⁊ cã mollitiei est mollities arterie: ⁊ cã magnitudinis est nec̃itatis augmẽtũ cũ obediẽtia instr̃i. ¶ Et q2 magnificat pulsus nõ solũ s̃m exigẽtiam gradus caloris: sed ꝓpter multitudinẽ spũũ ⁊ vapoꝝ recipiendoꝝ a corde: ideo vltra magnitudinẽ est velocitas ⁊ frequẽtia. Et hoc ẽt quo ad systolem ⁊c̃.

¶ Et spiritus torace quidem ꝓportionalr̃ se hñte cordi s̃m eãdẽ formã erit similis pulsibus: minore v̓o existẽte tanto velocior ⁊ frequẽtior est predictis spũs quanto ⁊ torax minor.

¶ Ponit signa ex pte anhelit⁹ dicens: q̃ anhelitus si torax fuerit ꝓportionabilr̃ maior tẽꝑato: sicut cor est calidi⁹: est ꝓportionabilis pulsui iuxta sup̃ius declarata. Si v̓o torax fuerit minor: tũc op3 q̃ fiant tãto velociores ⁊ frequẽtiores. q̃nto torax fuerit minor q̃3 proportionabilr̃ corr̃ndeat caliditati cordis. ⁊ rõ p̃mi est sup̃ius dicta. ¶ Et rõ scđi est: q2 puus torax non satisfacit necessitati cũ magnitudine: ideo op3 cum velocitate ⁊ frequentia compensari.

¶ Multa v̓o ɔuersione s̃m crasim facta ⁊ maxime si s̃m humiditatem accidit hoc preter ea que dicta sunt adhuc ⁊ in putridas egritudines ex corruptis ⁊ putrescentibus in eis humoribus incidunt.

¶ Ponit nũc signa cũ est mult⁹ lapsus ⁊ p̃cipue maior versus humidũ. Et diuidit in tres s̃m tria signa que addit vltra p̃dicta. ibi 2° [Et expirationes.] ibi 3° [Et in pulsib⁹.] ¶ Dicit p̊ q̃ multo existẽte cõplonali lapsu: ⁊ maxie si s̃m humiditatẽ plus labat̃: tũc apparẽt signa supradicta: ⁊ cũ hoc isti cadũt in egritudines putridas pp̃ corruptos: ⁊ pp̃ putrescẽtes humores in eis. Et causa est: q2 humiditas est preparans rem ebullitiosã. Ad quã seq̃tur propt̓ caloris exhalatio: ⁊ calor fortis hoc idẽ facit: ⁊ iste due cause sufficiũt de se ad putredinẽ. ¶ Preterea isti multos generãt humores: ⁊ multos vapores ⁊ calidos: qui indigent euentatione ⁊ trãspiratione ne putrescãt: ⁊ ꝓpter humoꝝ multitudinem fiunt in istis plurime oppilationes hãc euentationem ⁊ trãspirationem ꝓhibentes: ⁊ ideo cadũt isti humores in putredinẽ: ⁊ inde postea fiunt egritudines putride: vt febres: vlcera: ⁊ apostemata ⁊c̃.

¶ Et expirationes maiores ⁊ velociores inspirationibus.

¶ Ponit 2m̃ signũ: ⁊ est q̃ in istis expirationes sunt maiores inspirationibus ⁊ velociores. ¶ Ubi nota nõ obstãte q̃ pectus in ɔstrictione p̃osse tãtũ spatiũ ptrãseat q̃tũ eõ in dilatatione: tñ adhuc stat ad modũ loquẽdi medicoꝝ q̃ expiratio sit maior ĩspiratiõe ad hũc sensũ: ⁊ per ɔstrictionẽ inspirãdo ptransit̃ nãlis terminus cõstrictionis tẽꝑate: ⁊ nõ ptrãsitur in dilatatiõe terminus nãlis dilatationis: aut si in vtroq3 ptrãsit̃ plus ptrãsitur in ɔstrictione q̃3 in dilatatione: aut si nõ ptrãsit̃ in ɔstrictiõe: scđ itur vsq3 ad illũ in dilatatione: nõ veniat pectus vsq3 ad nãlem terminũ: sed deficiat. Et si ambe deficiãt a termino suo nãli minus deficiat ɔstrictio q̃ dilatatio. ⁊ q2 apđ medicũ non dĩ magna absolute ɔstrictio: nisi que ptrãsit terminũ nãlẽ: ⁊ silr̃ dilatatio: iõ ɔcedẽdũ est q̃. a. dilatatio est mior. b. ɔstrictiõe: ⁊ ambe sũt finite: ⁊ tñ in nulla ꝓportione. a. est minor. b. ¶ In velocitate aũt ⁊ frequẽtia cõꝑant̃ ɔstrictio ⁊ dilatatio sicut alij motus. Nam illa ɔstrictio est velox: per quã spatiũ eq̃le in miori tpe ptrãsit̃: ⁊ ista est frequẽs quã p̃cessit modica q̃es. ¶ Ex his veniamus ad cãs dicti Gal. Nã in corde calo ⁊ humido: sed magis humido plus ꝓportionabilr̃ respectu tẽꝑati crescit necessitas mũdificãdi q̃3 euẽtãdi pp̃ multitudinẽ vapoꝝ: ⁊ iõ op3 q̃ magis crescat ɔstrictio respectu nãlis q̃3 dilatatio. ⁊ ẽt velociter fiat. nõ dixit aũt de frequẽtiori: q2 in tẽꝑato anhelitu est frequentior absolute constrictio q̃3 dilatatio: vt Galenus in libello de vtilitate pulsus: ⁊ hoc nota. Patet ergo causa dicti ⁊ possibilitas.

¶ Et in pulsibus systoles velox.

¶ Ponit signũ a pulsu: ⁊ est q̃ in istis systole est velox respectu systolis tẽꝑate magis q̃3 diastole respectu temꝑate diastolis sit velox. Et cã dicti est: q2 maior est nec̃itas mũdificationis in arterijs q̃3 euẽtationis in eisdẽ: ideo systole deseruiẽs mũdificatiõi est velox: ⁊ pariter ĩtelligat̃ magna respectu diastole ad sensũ statim expositum supra in anhelitu: q2 plus trãsit arteria in ɔstrictione nãlem terminum cõstrictionis q̃3 in dilatatione trãseat nãlem terminũ dilatationis. ¶ Et tu nõ hic q̃uo ɔcedẽdũ sit aliquã diastolẽ eẽ maiorẽ systole ĩproprie loquẽdo: ⁊ ɔclusiones que sequunt̃ ad illud: vt pro pte stati3 dictũ est. ¶ Nota 2° q̃ l3 arteria in diastolãdo recipiat a corde fumũ capinosum: ⁊ aerẽ calefactũ: tñ arteria quã tãgimus pro pulsu cõprehendẽdo modicũ de illo recipit: sed recipit plurimum de spũ ⁊ sanguine. Ecõtra aũt arteria venalis modicũ de spũ ⁊ sanguine recipit: sed plurimũ de aere calefacto ⁊ fumo capinoso: vt educant̃ cum anhelitu: ⁊ ideo l3 in corde multũ crescat necessitas mũdificãdi: nõ tñ ꝓpterea multum mutat̃ diastole arteriarũ nisi forte arterie venalis. ¶ Et pp̃ hãc cãm: q2 in febre putrida multos fumos op3 expurgari arterijs plus ꝓportionabilr̃ q̃3 oporteat magnũ calorẽ euentari: ɔtingit q̃ in illis systole: vt plũm est maior ⁊ velocior diastole. ¶ Et p3 ex dictis quare arteria venalis habuit duo hostiola in itroitu cordis que claudunt̃ ab intus ad extra. Nam q2 illa p̃ncipalr̃ est ad pellẽdũ fridũ aerem in cor: ideo hostiola apiunt̃ ab extra ad itra: vt cũ arteria pellit in cor via fiat aperta. ¶ Sed q2 nõ multũ debuit recipere arteria a corde: ⁊ precipue de sanguine ⁊ spũ: ideo illa hostiola constricto corde constringunt̃: nõ tñ itegre viam claudunt: vt aer calidus ⁊ fumus sufficiẽter expelli possint: sed in arteria adorti sunt tria hostiola que aperiunt̃ ab intus ad extra: ⁊ eõ claudunt̃. Et cã est: q2 ista arteria facta est ad recipiẽdũ p̃ncipalr̃ spũm ⁊ sanguinẽ a corde: qui debent per illã alijs membris mãdari. Claudunt̃ autem ɔstrictis arterijs: ne spũs ⁊ sanguis facile redeãt ad cor ⁊ suffocent. ¶ Nota tertio q̃ arterie cõstringunt̃ dilatato corde ⁊ ecõtra: q2 expellunt qñ cor attrahit ⁊ attrahunt qñ cor expellit: ⁊ melius istarũ opatio perfi

titur si illo mō faceret: q̄ si 3ᵒ alio: puta q̄ cum vnus attraheret: et reliquū attraheret: tūc enī vnū reliquū impediret etc. ¶ Nota tamen q̄ non est necessarium quandocūq; cor constringitur oēs eiusdē corporis arterias dilatari: aut econtra. nam maiori existente necessitate euentandi q̄ mundificandi diastole est velocior systole: et sic diastole cordis velocior systole eiusdem: et quia proportionali existente necessitate systole arteriarum et cordis sunt correspondentes: et ita diastole: sequitur q̄ systole cordis in illo casu est tardior diastole arteriarum: et ideo in maiori tempore cōpletur: ergo pro tūc nō quandocūq; cor constringitur arteria dilatatur: immo oportet q̄ aliquando quiescat dum cor constringitur: et ita cor quiescat dum arteria constringitur. ¶ Similiter patet q̄: vbi cor esset calidum et arterie frigide: aut econtra. nam tūc arteriarū pulsus essent rari: et tardi et cordis frequentes et veloces. Ideoq; nō quandocūq; vnū dilataretur reliquū constringeretur. ¶ Et si dicatur ergo q̄ nō semper dilatato corde constringuntur arterie: sed quandoq; sic: et quandoq; non. quando ergo est q̄ vno constricto reliquū dilatatur. ¶ Ad hoc puto dicendum q̄ corde et arterijs existentibus in naturali dispositione et cum proportionali cōplexione: et virtute constante et instrumento obediente: et omni accidentali impedimento cessante vnicuiq; cordis cōstrictioni correspondet vna arteriarū dilatatio: et econtra: et credo q̄ in tempore coicant: ita q̄ in parte temporis mensurantis vnius constrictionē fiat alterius dilatatio totalis aut partialis: et econtra. et hoc puto voluisse Gal. cum dicit in introductorio: q̄ arterie pulsant alternatim sibi inuicem et cordi: nec video q̄ stante proportionali necessitate in corde et arterijs constante virtute et obediente instrumento si maior sit necessitas euentandi q̄ mundificandi sit necessarium dilatationē cordis et cōstrictionē arteriarum simul incipere: sed nō simul finire: vt putat Ja. Nā sint nunc ille necessitates equales in for. et sit nūc primo cor in constricto esse: et sequitur q̄ alijs deductis eque cito inciperēt arterie constringi sicut cor dilatari. Pono ergo cum illis q̄ incipiat crescere necessitas euentandi nō crescente necessitate mundificandi in corde et arterijs proportionaliter: et sequitur q̄ prius incipiet cor dilatari: quia prius insurget efficax necessitas deducto impedimento et nō prius incipiet arteria constringi: quia mundificandi necessitas nō variatur: ergo sequitur q̄ nō simul incipiet cor dilatari sicut arteria constringi.

¶ Nec video sequendo viā medicorum: q̄ stante pariter equali necessitate euentandi sicut mundificandi: deducto impedimento: et stante proportionali necessitate in corde et arterijs sit oportunū semper cū dilatatur cor constringi arteriā et econtra: quia sit in for. necessitas euentandi maior q̄ mundificandi tam in corde q̄ in arterijs existente necessitate proportionali: et sit nunc primo arteria in constricto esse. et sequitur iuxta positionē Jacobi q̄ cor est dilatatū: et q̄ eque primo incipiet arteria dilatari sicut cor constringi. Ponatur ergo cū casu q̄ in illo tempore gratia remittatur euentandi necessitas in vtroq; quousq; ad equalitatē veniat cum necessitate mundificandi: et nō vltra. et sequitur q̄ arteria tardius incipiet dilatari q̄ incipiebat alijs paribus cum tardius insurget necessitas euentandi q̄ insurrexisset: sed nō tardius incipiet cor constringi. ergo arteria incipiet dilatari postq̄ cor incipiet constringi. et quia equali tempore durabit eius dilatatio: sicut cordis constrictio: sequitur q̄ tardius desinet dilatari q̄ cor constringi. ergo aliquando dilatabitur arteria stante equali precise necessitate euentandi sicut mundificandi cū alijs paribus et pro tūc cor nō constringetur. h. ¶ Mirādum est ergo quō Jacobus se in istā cōclusionē huic oppositā implicuit: quia ex suis principijs falsa esse mōstratur. sed hoc hactenus et nobis pro nūc sufficiat q̄ in corde calido et humido est systole velox respectu sue diastolis: et magna lapsu maiori existente versus humidū q̄ versus calidum: vt dicit Gal. ¶ Vltimo nota plures cōmentatorē sentire q̄ arteria venalis sit cum corde dilatatur et constringitur: et quia motiua leuia sunt: ideo nō insisto. Sequitur textus. a. ¶ Item in temperato corpore quies sequens constrictionē est multo maior quiete sequente dilatationē. ergo nō oportet in temperato corpore simul semper cum cor dilatatur arteriam constringi et econtra: et per consequens equali existente necessitate euentandi sicut mundificandi: nō semper simul dilatatur cor et cōstringuntur arterie: et econtra. Tenet consequentia: quia in temperato ille necessitates sunt equales. et assumptū primum est Gal. lib. de vtilitate pulsus sic dicentis. Et quies quidē que eam imitatur constrictionē diuturnior multo est q̄ quies que sequitur dilatationē earum. s. arteriarum. h. Mirādum etc. XI.

Timidioris vero et frigidioris cordis signa: pulsus molles et consuetudo timida: et formidolosa et pigra. sunt vero et nudi pilis hi secundum pectora: et minime irascuntur: et in iram non sunt parati. quod vero circa toracem totum corpus his que prius dicta sunt similiter determinandum est.

¶ Hic ponit signa cōplexionis fride et humide cordis que presentes faciliter ex prohabitis cognosci. ¶ Dicit ergo primo q̄ istorum pulsus sunt molles. Et causa est mollities arterie. sed nihil dicit de magnitudine relinquēs notū q̄ sunt parui tardi et rari. ¶ Dicit 2ᵒ q̄ consuetudo eorum. i. ipsi ex consueto: et vt multū sunt formidolosi. i. formidātes dolos: timidi et pigri. nā leues forme rerum timēdarū eos faciūt timere: vt cū quis audiuerit loqui de morte nō possit solus in nocte dormire et timēda ab eis intelle timentur: sic hostium insultum: et plus timetur q̄ sit oportunū: et sunt pigri propter paucitatē et imobilitatem et grauitatē spirituum qui sapiūt aque naturam: et propter corporis grauitatē. ¶ Dicit 3ᵒ q̄ hi sūt nudi pilis secundum pectora. Et causa est: quia calor est debilis et in humiditate submersus: et ideo nō potest materiam adurere que sit in pilū conuertēda. ¶ Dicit 4ᵒ q̄ minime irascuntur et irā modicū seruāt. Et causa primi est: quia sanguis et spiritus in eis de difficili bulliūt. Et rō 2ᵉ est: quia propter humiditatē impressionē modico tempore tenēt et nō sūt pati in irā: quia caro nō faciliter bullit. ¶ Dicit 5ᵒ q̄ de latitudine toracis et habitudine totius corporis dicendum est proportionabiliter his que dicta sunt. s. q̄ pectus est strictū nisi cooperetur cerebrū: et totū corpus est frigidum et humidū nisi cooperetur epar. Reliqua signa sunt colligēda ex his que dicta sunt de lapsibus simplicibus. XII.

Frigidum vero et siccum cor pulsus quidem duros operatur et paruos: spiritus vero siquidem proportionaliter frigiditati paruus torax sit competēs. si vero maior rarum et tardum: minime vero omnium iracundi: hi coacti tamen aliquibus irasci seruāt memoriam. Sunt vero et hi nō pilosi pectora omnium maxime. De paruitate vero toracis et totius corporis frigiditate similiter determinandum est.

¶ Ponit signa cordis frigidi et sicci. et diuiditur in duas. primo facit hoc. 2ᵒ ponit quēdam canonē correctiuū eorum que sunt dicta de moribus. ibi 2ᵒ [Vnum cōe.] De prima parte dicit quinque. ¶ Primū est q̄ cor frigidū et siccū operatur pulsus duros et paruos: et ideo pulsus paruus et durus est signū cordis fridi et sicci. Et causa duritiei est arterie duricies: et causa paruitatis est primo paruitas necessitatis et instrumenti inobediētia 2ᵒ. et ideo stat q̄ fiant veloces et frequentes: vt fuit dictū supra capitulo de corde frido tamen. ¶ Dicit 2ᵒ q̄ si torax fuerit proportionaliter minor sicut cor est fridius sūt anhelitus cōpetētes. i. proportionales pulsibus: et hanc expositionē tene. Si vero torax fuerit magnus spiritus vel anhelitus fiet tardus et rarus: et hoc totū supra est habitū in corde frido. ¶ Dicit 3ᵒ q̄ isti sunt minime iracūdi inter oēs. causa est: quia difficile cadūt in iram et remissius ab equali causa imutantur: et hoc propter frigiditatē et siccitatem: sed tamen quando sunt coacti irasci seruāt memoriā lesionis: et hoc quia siccitas est causa reseruationis impressionum.

¶ Dicit 4° q isti sunt mexle oliuz nō pilosi fm pectora: r cā est caliditatis remissio r māci paucitas. ¶ Dicit 5° q de qualitate toracis r de frigiditate toti⁹ corpis dicēduz est ꝓportionalr: vt supra: r totū ex pcedētib⁹ pz. XIII.

Vniuersaliter aūt fm aliam aliquā scripta sunt

[Initial V] Nluz cōe in oib⁹ his que dicta sunt cōmemorātes q quecūq3 de morib⁹ aut nūc aut fm aliam aliquā scripta sunt orationē ad agnitionē crascos: nō pro bonis aut prauis moribus ex philosophia exercitatoꝝ: sed pro nālibus vniuscuiusq3 dictuz est.

¶ Hic ponit canonem dicēs: q opz hēre mēti vnū cōe pceptum: r est h q quecūq3 dicunt añ r hic aut in alijs locis de signis cōplonū sumptis a morib⁹ siue aie passionib⁹ nō sunt itelligēda de bonis r malis moribus exercitatoꝝ in phia. i. acqsitis per exercitiuz dictoꝝ in phia: sed tñ est itelligēduz de moribus qui a nā insunt. ¶ Ubi nota q nomen moris aliqñ iportat habitū acqsitū ex exercitatione inclināte ad bñ vl alr agēduz: qñq3 sumit pro nāli dispōne inclināte ad talē vel tales actionē: r h aliqñ pro coi ad ambo: r ita sumit hic nomē moris Hal. r vult q mores ab exercitio acqsiti nō signant cōplonē. nā pnt acqri ꝯ inclinationē cōplonis: vt legit de socrate. ¶ Nota z° q quēad modum tēperātiam cōplonis seqt inclinatio ad tēpatos r optimos mores: ita ēt mores acqsiti si sint boni sunt facti tēpate cōplonis r ꝓportiōalr dicat de malis. ¶ Nota 3° exercitatos in phia aliqñ acqrere ex illo exercitio bonos mores: qñq3 vo malos: q2 scia abutētes vl falsa pn⁹ste mētes: vt epicuri: vel alteri⁹ ad mala exercitia inclinant: r sic malos acqrūt mores: r h mō exercitati in phia dicūtur nō tñ illi qui verā in phia credūt sniam: sed r qui falsam. ¶ Quarto nota quedā eē climata ex influxu suo gnāli inclinātia ad certas passiones r actiones vt hoies vni⁹ terre audaciores sunt stāte pari cōplone q̄ alterius: r illi mores nāles ex tali generali influxu acqsiti nō sunt signū cōplexionis: sed illi qui iueniunt in vno pter gnālem inclinationē sui climatis. ¶ Ultimo nota q nāles mores cognoscunt ex inclinatione in pncipio habita añ cōplemētuz acqsitoꝝ per exercitiuz. Seqtur textus. I.

[Initial E] Patis vo calidi cognitiones sunt venarum amplitudo.

¶ Positis signis cordis ponunt signa cōplonū distēpataꝝ epatis: r diuidit in duas ptes. Nā p ponit signa simpliciuz distēpantiaꝝ. z° cōpositaꝝ. ibi z° [Calidi gdē.] Prima in q̄tuor r est ibi z° [Fridioris.] ibi 3° [Humidioris.] ibi 4.° [Siccioris.] Prima in sex: fm sex signa posita. ibi z° [Rubea cholera.] Et alie ptes legēdo patebūt. ¶ Dic g p q ista que sequunt sunt cognitiones epatis calidi. i. signa significantia epar eē calm: r pmū est amplitudo venarū. Et cā est: q2 cum vene oriunt ab epate aut saltem ab ipso plurimuz recipiāt influxuz mediāte sanguine: opz eas variari fm epatis dispositiones: r q2 caloris est ampliare ideo vene cum epar est calidum sunt ampliores temperatis: r hoc signum est verum vt in pluribus.

¶ Cholera rubea multa.

¶ Ponit signū z^m dicēs q hic est multa chola rubea. i. cuz hec est multa in corpe signat epatis calitas. Sed pro hac pte itelligēda r sequētibus hic sunt plura vidēda. ¶ Primo nota q cibi in stomacho recepti trāsmutātur in chilū. qui est quedā suba silis ptisane: r illi⁹ chili ps melior trahit ad epar p quasdā venas que vocātur meseraice: r ista ps dissemināt in epate per venas que diduns ad minimas r vtute carnis epatis gnātur ex ea sanguis: fla: cholera: r melia: nāles g dicunt a medicis humores pmi: eo q sunt imediate ex chilo per z^m digestionem gnābiles r aquositas vrinalis postea ab istis sepat r ad viam vrine mittit per venas emulgētes. ¶ Nota z° q istoꝝ humoꝝ sāguis est tēperat⁹ r dulcis r in relone cutis calidus r humidus: r magis benignus r in colore rubeus: r per tēpatā decoctionem genitus. Flegma vo est humor pmus fridus r humidus cholere alb⁹ in sapore ad dulcedinē declinās: per diminutā decoctionē genit⁹: apt⁹ per vlteriorē trāsmutationē a nro calore in sanguinē trāsmutari. ¶ Cholera vo est humor cōplone calis r siccus: colore rubeus clarus: r citrinus: sapore amarus: vel acut⁹ p supfluā decoctionē in z° digestione gnāt⁹. ¶ Melia āt est humor fridus r siccus colore ad nigredinē tendēs sapore medius iter dulcē r pōticū tāq̄ fex hypostasius p digōnē tēpatā sanguis supfluēs ¶ Di aūt a medicis q melia gnātur a calore tēpato: sanguis ēt a tēpato: sed chola a supfluo: r fla a diminuto: non q2 ali⁹ sit calor per quē epar vnū istoꝝ humoꝝ gnāt a calore per quē gnāt aliuz: sed q2 idē calor in vnius gnōne tēperate agit: in alterius aūt gnōne agit aut supflue: aut diminute. ¶ Quō aūt melia que est frida dicat a calore tēpato gnāri pz: q2 a calore nō ita intēse sic cholera: nec ita remisse agēte sicut in flatis gnōne: r quo ad hec duo vidētur q̄si oēs medici conuenire. ¶ Ex qbus pz cā dicti Hal. nā epate calo existe plurima ps illius chili est apta ab eo in humorē calidū r siccū per supfluā decoctionem conuerti: ideo in eo debet plurima rubea cholera generari.

Sed post hec nō q magna cadit iter phos r medicos dña. qdā eniz volūt q nō solus sanguis nutrit: sz ēt alij humores: r io nā cū sanguine per venas trāsmittit cholerā r fla r meliam. ¶ Hoꝝ aūt due sūt pncipales rōnes. vna sumit a diuersitate mēbroruz: q2 si oiuz mēbroꝝ eēt vna mā nō differrēt in suis cōplonib⁹ r modis sube mēbra nri corpis abinicēnā os nō est duꝝ r cerebrū molle: nisi q2 vnū istoꝝ est genitū ex sanguine cui multa melia fuit admixta: sed aliud. s. cerebruz ex sanguine genitū est cui multū fla cōmixtū fuit. ¶ z° rō sumit ex h q alr oporteret sanguinē iueniri puruz in mēbris vl venis sine alioꝝ humoꝝ admixtiōe: cū illi alij hūores salté qñq3 frustra eēnt cōmixti. mō h est flm: q2 capto q̄cūq3 hoie r cuiuscūq3 etatis vel cōplonis vl regionis in sanguie suaꝝ venoꝝ inenit chola fla r melia. r h docet expientia in flōmijs: r ēt h docet expiētia de medicinis solutiuis q̄ a venis istos humores euacuāt. r sumunt iste rōnes a Hal. in z° eltoꝝ ēt ꝯfirmāte Hip. auctē i libello de huana nā. r. 6. de iuuamentis mēbroꝝ ab eodē Hal. ¶ Hāc g sniam coiter sequunt medici: q illud qd est in venis qd nos coi appellatione dicimus sanguinē: r qd alij massam sanguineā vocāt est aggregatū ex sanguine flate chola r melia: sed domināte sanguine a vulgo dī sanguis. ¶ Quidā aūt dicūt solū sanguinē iter pmos humores nutrire: ita q nullo pm⁹ humor est mā restaurationis ptis dissolute nisi sanguis aut fla p ꝯuersionē suā ad sanguinem. ¶ Dicūt z° q alij humores a sanguine pter fla cuz gnāti sunt corpe nāliter se hnte nō trāseūt per venas cū sanguine: sed chola trāsmittit ad chistim fellis: r melia ad splenē. fla aūt vadit cū sanguine adhuc: vt cōplete digerat r tādem ꝯuertat in sanguinē. ¶ Et ad hec hnt rōnes plures. pma: q2 nullus humor nutrit nisi dulcis: cuz nullaz videamus absolute placere saporē sano icalpate nisi dulcē. mō nullus humor est dulcis nisi sanguis: nam cholera est amara: melia pontica: r fla insipidum. videt ergo nullus humor nutrire nisi sanguis. ¶ Scda rō: q2 ex eisdem sumus r nutrimur: eadē eniz est mā gnōnis r nutritionis cū nutritio sit quedā ꝯiuncta gnātio: r colligit h z° colliget. sed nō sumus geniti nisi ex sanguine in mrice r nutriti. g.

¶ Tertia rõ qr cũ sanguine in corpe inculpate sano nõ pmiscet chola aut melia. De chola eni pbat: qr cũ sit val de amari saporis totũ sanguinẽ redderet amarũ: ⁊ pcipue illũ maxie qui mutat cholerica mẽbra: mõ h est fl̃m. naz capto sanguine nutriẽte pulmonẽ: pz ꝙ ille est gustui dulcis. ⁊ de melia pbat ẽt per h ꝙ ille põticus sapor in nulla pte sanguinis ĩuenit. ¶ Et hãc sniaz seqt Arist. 2° de pti bus aialiuz. tractatu 2°. ⁊ in de somno ⁊ vigilia. in 3° de hystorys. ⁊ vbiqz. ⁊ Auer. 2° colliget. ⁊ pleriqz medici ⁊ phi. ¶ Isti g̃ dicũt ꝙ in corpe sano iculpate in venis ex̃ epar nõ est nisi sanguis aut aquositas vrinalis que adiuuat ad penetrãduz aut fl̃a qõ digerit vt in sanguinẽ ↄuertat: sed melia ⁊ cholera non ĩueniunt in sanguine venaꝝ sanissimi hoĩs: imo secernunt ⁊ vna ad kistiz fellis: reliq̃ ad splenẽ mittit. ¶ Sed ista positio videt in duas diuidi. Quidam eniz volũt ꝙ sanguis est vnus humor homogeneus hñs ptes ↄsimiles: ⁊ ꝙ nõ est oppertunũ in eo eẽ ptes cõplonatas dissimiles: verũtñ põt eẽ vnus sanguis alio subtilior ⁊ calidior: ⁊ sic põt eẽ sanguis p totũ vniformis grossitiei quo ad oẽs ptes cõplonatas: ⁊ ꝙ sanguis temparatissimus est ฿m oẽs ptes que sunt cõplonate in eo tẽpatus in cõplone: ⁊ in mõ sube: ⁊ id qõ in flobotomys egredit qñ ptẽ hẽt rubeã clarã supnatãtez quo ad illã ptẽ est sanguis subtilis: ⁊ quo ad feculẽtã est grossus sanguis: ⁊ ꝙ sint ambe ptes sanguis ostẽdit ex sapore qui in vtraqz est dulcis. ¶ Alia est põ ꝑlisq̃z cõmẽtatoris in expõne huius ptis: ⁊ imaginat ꝑlisq̃z cõmẽtator sic est dcm̃ supra: ꝙ in venis nõ est humor ali⁹ a sanguie nisi forte qñqz fl̃a qõ nõdũ cõplete digestũ ẽ: est ẽt ibi aquositas vrinalis q̃uisqz fecerit sãguinẽ ad stricta loca penetrare: que postea ad vesicã fz maiorẽ ptẽ tẽdit reliq̃ pte resoluta. ¶ Dicit 2° ꝑlisq̃z cõmẽtator ꝙ ille sanguis nõ est res simplex per carẽtiã cõpõnis ptiuz cõplonataꝝ: imo q̃libet sanguis p se extñs est cõposit⁹ ex pte pportionata cholere que est subtilis ⁊ quo ad cõplone primã sibi ppriã cala: ⁊ sicca respectu sanguis ⁊ ex pte pportionata melie grossa terrestri quo ad cõplonem pmã siue ppriam frida ⁊ sicca respectu sanguis: ⁊ ex pte aquosa quo ad cõplonẽ primã sibi ppriam frida ⁊ humida respectu sanguinis. ⁊ iste tres ptes cõmiscent adinuicẽ in sanguinis gñõne: ⁊ acgrit ex istarũ ptium mixtione cõplo quedã que dr̃ cõplexio 2ª: que est in q̃libet pte: quã cõplexionẽ scḋm seqt forma sanguinis: ⁊ iõ in toto est forma sanguinis ⁊ in q̃libet pte quẽadmodum cõplo ista: ⁊ ita ps subtilis est sanguis ⁊ grossa ps: ⁊ ps aquea in ista cõpositione: sed si vna istaꝝ separet ab alys statiz deperderet formã sanguinis ⁊ cõplonem illã secũdum quã illa forma ↄseqt: ⁊ h qr illa cõplo pẽdebat ab oĩb⁹ illis tribus substãtys diuersis sil̃ ↄiunctis: que est ita apta ab illis pẽdere cũ hñt certũ modũ applicationis: qr illo remoto nõ amplius ab illis ↄseruat: sz desinit eẽ. ¶ Dicit 3° ꝙ ista cõplexio 2ª qua ptes sanguis vniunt est cõplo debilis ppter qõ ex facili cã ille ptes separant abinicẽ: ⁊ vnaqueqz trãsit ad nãm humoris cui pportionat. Qr aũt in venis nõ sit humor alius a sanguine vel fl̃ate pbat auctribus ⁊ rõnibus pro pte quas supra posui. ¶ Qr aũt sanguis non sit res simplex ad sensuz datuz ostdit pluribꝰ signis. Primuz qr si ↄtingeret dare sanguinẽ simplicẽ tẽperatuz tũc ille eẽt optimus. ergo aliqualr ĩueniret in vena qõ est falsuz. nã oĩs sanguis a vena euacuat⁹ videt in istas tres partes sequestrari: ⁊ h in corpe sano: vt docet expientia in flobotomys. ¶ Scḋo qr cũ lac sit sanguis bis coctus seqtur ꝙ pportionales debẽt eẽ ptes lactis ptib⁹ sanguinis: mõ ↄstat ꝙ in quolibet lacte sunt tres tñ tales sube quas manifeste cõtingit sequestrari. ¶ Tertio qr a sanguine tres tñ sepant supfluitates istis tribus ptibus pportionate vt cholera q̃ ad chistim trãsmittit fellis ⁊ melia ad splenem ⁊ aqua ad vesicã: quaꝝ vna pti subtili alia terrestri grosse alia aquose pportionat. Nulla aũt ĩuenit supfluitas pportionata pti tẽpate simplici. g̃ nullã talẽ ptem opz ponere. ¶ Quarto qr nulla febris putrida fit ex sanguine pseuerãs: ⁊ h qr sanguis adueniente putredine corrũpit cito cũ illa cõplo 2ª sit debilis. ⁊ pbat assumptuz: qr si accideret putrida de sanguine tũc posset eẽ iterpolata de sanguine: ⁊ frequẽter deberet ĩueniri qõ est ↄ oĩuz doctoꝝ mẽtẽ. His g̃ ⁊ qbusdã debilioribꝰ rõnibus ↄfirmat põnem suã que si ↄsidaret nõ dicit sanguinẽ nõ esse q̃rtã subaz distinctã a fl̃ate cholera vel melia: imo dicit ↄdictoriuz: sz vult sanguinẽ oẽm in venis extñtem vel ex̃ per se extñtẽ cõponi ex trib⁹ ptibus: quarũ quelibet est cõplonata: sicut rosa cõponit ex pte subtili sube odorifera ⁊ pte grossa stiptica. ⁊ istas tres ptes de facili separi in sanguine: qr illa cõplo scḋa est debilis: sed cũ abinuicem sepate fuerint nõ sunt amplius sanguis. ¶ Etiaz sanguinis diuersitatẽ dixit ꝑꝑ tria. p̃: qr in flõmia: vt dicit Hip. locis allegatis videntur euari iste tres sube: ⁊ tñ ipse nõ dicit eẽ in venis nisi sanguinẽ. cuz g̃ dr̃ ꝙ sanguis ↄstituit ex illis trib⁹: ⁊ facilr sequestrat in illa dz mirãduz eẽ si illi egrediunt per flõmiã ⁊ sepant corrupta cõplone. ¶ Scḋz signũ est ꝙ pharmaca exhibita euantia a venis p̃ euãnt alios humores a sanguine in quolibet sano corpe: ⁊ iõ videt ꝙ in illis sint isti humores. Dicit eni ꝙ pharmacuz facile sepat ptes sanguinis. vnã cuz qua ↄuenit ad bonũ sensum in pprietate: que cum sepata fuerit expellit ĩuuãte ṽtute: sed sanguinẽ sub forma sanguinis nõ attrahit nisi cũ multũ fuerit venarũ ṽtus ↄtẽtiua debilitata: tũc eniz dimittũt sanguinẽ in forma ppria: ⁊ h est vl̃r. ¶ Tertiũ est ꝑꝑ febres ↄtinuas pportionales ⁊ calores hoĩuz sanoꝝ saluãdos. ¶ Et vt breuiter dicã cuz hac diuersitate ptiuz sanguis videt melius saluari Aristotelis põzq̃ si ponamus sanguinẽ esse humorẽ simplicẽ per p̃uanonẽ cõpõnis ex ptib⁹ etherogeneis: sed diceremus ꝙ aliqs est grossus aliqs subtilis aliqs tẽperat⁹ nõ hñs hãc cõmixtionẽ. nã tũc opz aliqñ illũ tẽpatuz puruz ĩueniri in vena qõ nõ accidit: ⁊ forte ꝙ Auer. integre sensit hãc viã 2° colliget. cap̃ de iuuamẽto sanguis si bñ ↄspiciat. ¶ Ex qb⁹ pz ꝙ humor tẽpate coctus iter humores corpis est mixt⁹ ex talibus trib⁹ subys debitã pportionẽ hñtib⁹. Cũ aũt aliq̃ istarũ triuz subaꝝ mediocritatẽ sanguini debitã supauerit dr̃ sanguis ฿m denolationem a dñio illi⁹ ptis cholicus: fl̃aticus: aut melicus. Nunq̃ ãt dr̃ sanguis sanguineus. ¶ Patet ex his duo argu cõia ↄ hãc põnẽ facta nõ ponderare. nam argm qõ fit supponẽdo fl̃a tñ eẽ fridam sicut cholera est cala respectu cutis: ⁊ supponẽdo ꝙ melia ⁊ fl̃a sunt multũ maioris q̃ntitatis q̃ cholera. ex his arguit sanguinẽ ex trib⁹ talib⁹ humoribus cõpositũ circa fridũ pz ꝙ supponit sanguinẽ esse cõpositum iuxta hãc opinionẽ ex cholera ⁊ fl̃ate ⁊ melia: qõ hec opio nullo mõ vult. ¶ Si ṽo supponit ptẽ sanguis fl̃ati pportionatã eẽ frigidã h esse negãduz gnãlr. nã cuz ille sit sanguis dũ est in cõposito: pz sine dubio ꝙ ẽ cala ⁊ humida: q̃uo aũt cõplo pma frida ⁊ humida fiet in eodẽ subto cuz cõplone 2ª cala ⁊ humida colligat ex his que dicunt circa 2m caplm scḋi canonis. ⁊ ex his que dicunt de cõplone nerui cordis ⁊ inata ⁊ influente. Sequitur textus.

¶ In tempore ṽo augmastice etatis: nigra.

¶ In hac pte ponit 3m signũ dicens ꝙ in habẽte epar calidum tñ in tẽpore augmastice etatis. i. in etate cosistentie gnãtur multa nigra cholera. ¶ Ubi nota istos terminos ĩueniri melãcholia fel nigruz ⁊ nigra cholera: qui ⁊ si videãtur idẽ signare tñ pprie sumptis vocabulis hoc nomẽ melãcholia sumit pro col ad oẽm humorẽ a dñio fridũ ⁊ siccum ꝑꝑ rei dñiuz siue ille fuerit nãlis siue p̃ter nãm. Cholera nigra sumitur aliqñ gnãliter pponi melãcholia

genita per adustionem. Aliqñ võ sumit̃ pro melia facta ex adustione cholere rubee: ⁊ ita sumitur hic ⁊ eadem appellat̃ ꝓprie fel nigrū. Cuꝫ ḡ epar est calidū in etate status calore coniuncto cum multa siccitate fit magna adustio cholere rubee: ⁊ sic multe cholere nigre generatio.

¶ Calidior enim est sanguis eis.

¶ Hoc est 4.m signum in quo dicit ꝙ istoꝝ sanguis est calidior t̃perato. cā est clara cum epar generet sanguinem calidius. calidiorem generabit.

¶ Et propter hoc vniuersū corpus calidius nisi ea que f̄m cor contraoperentur.

¶ Ponit 5.m signū dicēs ꝙ ꝑꝑ hāc cām totuꝫ corpus. i. corpus f̄m totī habitudinē est calius nisi ꝯopent̃ ea que sunt f̄m cor. i. ea que a corde ꝓcedūt: ⁊ pꝫ cā dicti: q2 cū totius habitudo a sanguine trāsmisso calefiat alijs paribus a calidiori sanguine magis calefit. Sed pōt eē hic ꝯoperātia cordis: q2 cor trāsmittat spūm vitalem ⁊ sanguinem arterialem tāto frigidiorē q̄ t̃peratuꝫ cor ꝙ totius habitudo cōpensato influxu epatis cum influxu cordis sit frigidior in isto hn̄te epar calidū q̄ in temperato corpore.

¶ Densitas võ coꝝ q̄ f̄m hypocūdriū ⁊ vētrē.

¶ Ponit signū 6.m dicēs ꝙ i istis est dēsitas. i. pilositas multa hypocūdrioꝝ ⁊ vētris: itelligēdo per hypocūdria loca imediata sub costis mēdosis posita: ⁊ ꝑ vētrē ꝑtem circa vmbilicū que vocat̃ sumē. Et cā est dicta: q2 mult⁹ calor multā adurit mām aptā piloꝝ gn̄oni. Seqt̃ textus. II.

Frigidioris võ epatis cognitiones angustia venaruꝫ: flegma plurimū sanguis frigidior ⁊ vniuersa corpis habitudo frigidior nisi ea que circa cor calida fuerūt nuda pilis hypocundria ⁊ venter.

¶ Ponit signa fridi epatis: ⁊ sunt qnque. Primū est angustia. i. strictura venaꝝ. Et cā est: q2 friditas nō amplificat sicut t̃pata caliditas: imo coangustat ⁊ ꝯstringit. ¶ Secūduꝫ est ꝙ in istis corpibus est plurimū fl̄a. Et cā est: q2 merito friditatis multe sunt ꝑtes in chilo apte in epate t̃perato ꝯuerti in sanguinē que ēt in epate frido ꝯuertunt̃ in fl̄a: ⁊ sic generat̃ in tali corpe fl̄a plurimū. ¶ Tertiuꝫ signuꝫ est ꝙ sanguis eoꝝ est fridior qd̄ ꝑcipit̃ colore. ⁊ cā est epatis frigiditas. ¶ Quartū signū est ꝙ vniuersa habitudo corpis est fridior nisi ea que f̄m cor. i. cor: ⁊ ab eo ꝓducta: puta spūs ⁊ sanguis arterialis fuerint calida. naꝫ sanguine fridiori existēte totius habitudo reddit̃ fridior cum ꝑcipue sanguinis caliditate reddit̃ calida: sed t̄n pōt cor tāto esse calidius t̃pato ꝙ totius habitudo tāto plus recipient de caliditate per influxum cordis: q̄ diminuat̃ de caliditate quā recipit ꝑꝑ epatis friditatē: ꝙ totuꝫ erit calidū. ¶ Quintū signū est ꝙ illa que sunt circa hypocūdria sunt nuda pilis. ꝑmo q2 calor remissus modicū sufficit adurere. 2.o q2 ille calor in humido submersus est ⁊ obtusus: ⁊ merito huius ēt minus sufficit adurere. III.

Siccioris võ epatis sanguis qdē spissior ⁊ paucior: vene dure ⁊ vniuersa corpis habitudo siccior vel durior.

¶ Ponit hic signa epatis t̃pato siccioris: ⁊ diuidit̃ in tres ꝑtes: f̄m tria signa: quoꝝ ꝑmuꝫ est ꝙ sanguis est spissior ⁊ paucior. Cā ꝑmi est siccitas inspissans ⁊ ad terrestreitatem mouēs. Cā scd̄i est ꝯsumptio ꝑtiuꝫ humidaꝝ chili ⁊ quarūdā exiccatio: ⁊ per ꝯn̄s pꝫ ꝙ in eo plus de cholera rubea ⁊ plus de melia gn̄at̃: sed non multū notabilr̃ ꝑꝑ nō esse excessum in actiuis: ⁊ iō tacuit Gal. ¶ Scd̄m signū est ꝙ vene sūt dure. ⁊ cā est q2 oriuntur a sicco: ⁊ ideo sunt sicce: ⁊ siccius alijs parib⁹ est durius vt 2.o cōplonuꝫ. igit̃. ¶ Tertiuꝫ signū est ꝙ vniuersa corporis habitudo est siccior. Et nota ꝙ hic non dicitur nisi ꝯoperetur cor: quia cor quantūcunqꝫ humidū non potest ꝯoperari epati sicco ꝯoperantia ad ꝯtriuꝫ ducente: de qua tamen dicetur modicum post. IIII.

Humidioris võ epatis cognitiōes: sanguis qdē plurimus ⁊ humidus vene aūt molliores: ita võ ⁊ vniuersuꝫ corpus nisi ea que circa cor ꝯoperentur.

¶ Ponit signa humidioris epatis: ⁊ sunt tria. Primum ꝙ sanguis est plurimus ⁊ humidus. cā multitudinis est temperamētuꝫ caloris ⁊ modica resolō ꝑtium chili minor q̄ in t̃peramēto ꝑꝑ obtusiorē calorē ⁊ humiditatē: ⁊ hoc intelligēdo sanguinē pro 4.o hūo. Si aūt itelligat̃ pro massa sanguinea res est valde clarior ꝑꝑ humiditatē cūm eē ne multū dissoluat̃. Et sic nota ēt fl̄a plus esse ⁊ choleras pauciores: sed q2 hec nō sunt fortia tacent̃ a Gal. Scd̄m signū est mollities venarū cuius cā est multa humiditas eaꝝ que facit eas molles alijs parib⁹. Tertiuꝫ signū est ꝙ habitudo corpis est humida nisi ꝯoperet̃ cor: nā cor posset intm̄ esse siccuꝫ ꝙ ꝯoperaret̃ epati humido in toto ita vt totū non esset humiduꝫ: vt paulopost videbit̃. V.

Calidi qdē sil' ⁊ sicci epatis signa pilosuꝫ hypocūdriuꝫ dextrū sanguis spissior ⁊ paucior amara cho. mlt̃a. circa augmasticā võ etatē nigra venaꝝ amplitudo ⁊ duritia: ita võ ⁊ vniuersum corpus.

¶ Positis signis distēperātiaꝝ simplicium ponunt̃ signa cōpositaꝝ in epate: ⁊ diuidit̃ in q̄tuor f̄m q̄tuor spēs hꝫ distemperātiaꝝ. ibi 2.o [Humidū qdē.] ibi 3.o [Humidius võ.] ibi 4.o [Frigiduꝫ võ.] Prima in duas. ꝑmo enim facit qd̄ dictum est. 2.o q2 de ꝯoperātijs epatis: ⁊ cordis in toto sepe fecerat mentionē ad quorūdā dictoꝝ declarationeꝫ. Ostēdit qbus q̄litatibus epatis pōt cor ꝯoperari facilr̃: ⁊ qb⁹ non. ibi 2.o [Caliditas siqdem.] ¶ In ꝑte ꝑma ponunt̃ septē signa epatis calidi ⁊ sicci: ⁊ sic posset diuidi in septem: sed lego oia simul ⁊c̃. ¶ Primum ḡ signum est pilositas dextri hypocundrij: ⁊ hoc q2 calor epatis acutus aptus est multā mām adurere ⁊ humores istius corpis ꝑꝑ caliditateꝫ ⁊ siccitatē sunt apti aduri: ⁊ iō sunt pilosissimi quo ad illam corpis regionē. ¶ Scd̄m signū est ꝙ sanguis in tali corpe est spissior ⁊ paucior. cā spissitudinis est calor cuꝫ siccitate ꝯsumēs humidas ⁊ subtiles ꝑtes que sunt magis apte aduri ⁊ dissolui q̄ grosse. Cā paucitatis est ista: ⁊ cuꝫ ea q2 plurime ꝑtes chili in isto epate ꝯuertunt̃ in cholerā que in t̃perato ꝯuerterent̃ in sanguinē: ⁊ multe ēt in melācholiam ⁊c̃. ¶ Tertiuꝫ signū est ꝙ in eis est multa cholera amara: q2 cholera rubea. ¶ Et h̄ in adolescētia. ⁊ cā est multitudo caloris ⁊ siccitatis multā cholerā gn̄antiuꝫ ꝑꝑ q̄litates cholere. ¶ Quartū signū est ꝙ circa etatem augmasticā. i. circa etatem status multa cholera nigra est in eis. Et huius cā est: q2 circa illā etatem multū augmentata siccitate ⁊ calore eque intēso virtus adurēdi est fortior: ⁊ ideo per viam adustionis plurima cholera nigra generat̃. ¶ Sumpta cholera nigra pro adusta: vt sepius dicebat̃ ⁊c̃. ¶ Quintuꝫ signuꝫ est amplitudo venarum: ⁊ si fortassis non tāta sicut in sanguineo ꝓpter mām siccam: ⁊ cā est caloris potentia in ꝑncipio gn̄ationis. ¶ Sextus signū est venaꝝ durities. ⁊ huius cā est siccitas. ¶ Septimuꝫ signū ꝙ vniuersuꝫ corpus est: ita ēt durum. ¶ Et nota ꝙ ly ita: refert̃ ad duritiem venaꝝ ⁊ non ad sīlitudinē cōplexionis vniuersi corpis cuꝫ cōplone epatis significandam in ambabus q̄litatibus: q2 hoc esset falsum absolute

ꝓlatuz:sed cuz ly ita referk ad ly duritiem venarũ:est verum absolute: nec opz ꝙ addat:nisi ꝯoperet cor:qꝛ epati sicco multũ:nõ põt cor ꝯtrã cuiqꝫ humidũ ꝯopari. Cõtra operantia equãte:nec ad ꝯtriuz ducẽte. ¶ Deinde dicit. VI.

Caliditas siqdem a corde prorumpẽs vincere potest prorumpentem ab epate frigiditatem queadmoduz ⁊ frigiditas quidem caliditatem.

¶ Positio istis signis:qꝛ quãdoqꝫ dicit totuz corpus dispositũ ſm qualitates dominãtes in epate:quãdoqꝫ vͦ hoc nõ dixit absolute sed cũ ista exceptione nisi ꝯoperet cor: vt huius cã cognoscat ostendit cui qualitati epatis facilr ꝯopat cor ⁊ cui difficilr. ¶ Et diuidit ista ps in tres ptes. Primo ostẽdit q̃litates cui facilr ꝯoperatur cor. Secundo illã cui difficillime. Tertio illam cui medio mõ. ibi 2ͦ [Siccitatis vͦ.] ibi 3ͦ [Media vͦ.] ¶ Dicit primo ꝙ caliditas ꝓrumpens a corde põt vincere frigiditatẽ ꝓrumpentem ab epate queadmoduz frigiditas ꝓrumpẽs a corde põt vincere epatis caliditatez. ¶ Ubi nota ꝙ qꝛ Hal. supra semper locutus est de ꝯoperantia epatis ⁊ cordis in 3ͦ parte in habitudine totius:ideo existimãduz est eum ita loqui hic. vult ergo in hoc dicto ꝙ cor merito sue caliditatis per quã totuz disponit põt vincere friditatẽ epatis: id est potest superare effectuz qui sequit friditatem epatis in habitudine totius:⁊ friditas cordis quo ad trãsmutationẽ habitudinis totius ipsaz ꝯsequẽtem põt vincere caliditatẽ epatis quo ad effectũ ab ipsa sup totũ ꝓrumpẽtem:⁊ ad hũc sensuz itelligant reliqua que dicent de hac mã. ¶ Nota 2ͦ ꝙ epar quantũcunqꝫ fridum generat tñ sanguinẽ:⁊ illuz toti trãsmittit:⁊ iste est ẽt habitudinis totius calefactiuus.ergo nunq̃ per se ab epate nãliter dispositoꝓrumpit sup toto frigiditas:⁊ silr a corde:sed per accidens hoc mõ. Nam ꝓp elemẽtoꝝ frigidoꝝ dominiuz caro ⁊ cutis deductis influxu cordis ⁊ epatis eẽnt frigide:⁊ per influxuz tẽꝑatuz reducunt ad tẽꝑamẽtuz. ¶ Cum ergo alicuius istoꝝ mẽbroꝝ influxus deficit a potẽtia mediocriter calefaciẽdi alijs paribus cutis ab itrinseco ⁊ ab aere infrigidat:⁊ ita dicimus illã friditatem fieri a corde vel epate per accidẽs:qꝛ cor non ꝓhibuit vt debuit illius ꝓductionẽ:aut epar. ¶ Et ad hũc sensuz dicit Hal. ꝓrumpere friditatem a corde vel epate sup toto. ¶ Nota 3ͦ ꝙ victoriarũ quedã est equãs:quedã minuẽs:quedã ad cõtrariuz ducẽs:vt fuit de ꝯoperãtijs expositum supra caplo de signis calidi cordis:⁊ ita hic itelligat de victoria oibus istis trib⁹ modis:aut maxime de victoria ducẽte ad ꝯtriuz. ¶ Nota 4ͦ ꝙ caliditas influẽs inuenta in habitudine totius plus depẽdet ab influxu cordis notabilr q̃ ab influxu epatis:lz notabilr ab epatis influxu depẽdeat.nã spũs vitalis ⁊ sanguis arterialis multo sunt calidiores sanguine venali ⁊ spũ nãli. ¶ Cuz ergo cor ad illa duo calefaciẽduz sup toto trãsmittat epar aũt ista alia:iõ magis põt cordis caliditas totum calefacere q̃ caliditas epatis. ¶ Ex istis pz cã ambaruz ptiuz ꝯnis.nã si epar est friduz:ita ꝙ merito istius deficeret calor in habitudine totius a tẽꝑamẽto stante corde tẽꝑato põt eẽ ꝙ cor sit tãtuz tẽꝑato calidius ꝙ nõ solũ recõpensabit epatis defectũ:sed vltra tãtaz caliditatẽ addet ꝙ totum reddet calidum:⁊ hoc mõ vincet epatis friditatẽ victoria ad ꝯtriuz ducẽte. ¶ Et sic ꝯsilr si epar sit calidũ:ita ꝙ merito hui⁹ influit sup totũ caliditatem supra tẽꝑatam põt cor ita eẽ frigidũ ꝙ tãtuz deficiet de caliditate merito defectus in suo ifluxu ⁊c̃.ꝙ fiet absolute friduz:⁊ ita vincet cor friduz epar caliduz victoria ad ꝯtrium ducente. ¶ Et nota ꝙ hoc nõ nisi in experientia ꝓbari posset:qꝛ rõnes ad hoc non sufficiunt sine illa.

¶ Ultimo nota ꝙ de contraoperantia membrorum inter se que sunt contrariarum complexionuz due diuerse sunt inuente positiones. ¶ Quidã enim volunt ꝙ vnũ membrum nostri corporis nãlr dispositum potest alteri membro sano sibi ꝯoperari positiue per se: ducendo ipsum ex͂ latitudinem ꝓprij tempamenti. verbi grã. Sit. a. caro ⁊ b. os:ꝯtingit ꝙ. a. caro sana alterat. b. os ipsum ad caliduz ⁊ humiduz respectu sui ꝓprij tempamenti ducẽdo. istam ꝯclusionem probãt supponẽdo ꝙ omne alio intẽsius calidum aut humidũ eidem iuxtapositũ est de se illius calefactiuuz deducto impedimẽto. ¶ Cuz enĩ omne tale appetit sibi iuxta positum assimilare.⁊ hoc nõ fit in remissio ri nisi ipsuz intendendo sequit ꝙ appetit illud intẽdere. deducto ergo impedimẽto sequit ꝙ intendet. hoc supposito sit. a. os tempatuz in medio temperamẽti ꝓprij ⁊. b. caro temperata punctualr ẽt in medio temperamenti ⁊ sint iuxta posita. ¶ Et querit vtruz caro sufficiat agere in os aut eꝯ:aut nõ. si sic:tunc caro aget in os:ergo sufficit caro grã exẽpli in os agere certũ graduz caloris. ¶ Sit ille. c. ⁊ arguit. aliqꝺ os distat a latitudine caliditatis respectu sui ꝓprij tẽꝑamẽti minus q̃ per. c. ⁊ caro iuxta posita sufficit ipm per. c. gradũ facere calidius.ergo illud os poterit caro ex͂ latitudinẽ tempamẽti ꝓprij ad caliduz trãsmutare assumptũ est possibile:ergo ⁊ ꝯñs. ponat ergo assumptuz in eẽ:⁊ habet ꝯclusio. ¶ Si dicat ꝙ os nõ sufficit carnez alterare:nec caro os vt videt velle Hẽtilis in tractatu de resistẽtijs ꝓp q̃litatẽ resistẽtie ossis cũ actiuitate carnis ⁊ eꝯ. ¶ Calefiãt ergo caro ⁊ os quousqꝫ vtrũqꝫ sit in extremo tẽꝑamẽti versus calm:⁊ sequit hoc facto ꝙ caro erit potentior ad calefaciẽduz q̃ os ad resistẽduz:⁊ per ꝯñs aget calefaciendo.nã nũc sunt eqpotentes qñ sunt in medio tẽperamẽti:⁊ per hãc trãsmutationẽ ꝯtinue crescit potẽtia calefactiua carnis cũ ipsa fiat calidior:⁊ decrescit resistẽtia ossis cuz fiat minus frigidum alijs parib⁹.ergo ꝯtinue post hoc erit caro potẽtior ad calefaciendũ q̃ os ad resistendum:⁊ per ꝯñs ꝯtinue post hoc aget os calefaciendo. ¶ Et similr posset sic argui:si tã os q̃ caro eẽnt ambo tẽperate in sua specie vtrũqꝫ in extremo tẽꝑamenti versus frigidũ illa nõ sufficerẽt agere ꝓp equipotẽtiã vnius actiuitatis cũ alterius resistẽtia. ¶ Cuz ergo caro sit nũc potentior ad calefaciẽduz q̃ tũc eẽt cuz sit calidior:⁊ os impotẽtius ad resistẽduz eadez cã:sequit ꝙ nũc caro in medio tẽperamẽti extña põt alterare os sibi imediate positũ in medio tẽperamẽti existẽs ⁊ ipsum calefacere:⁊ sic poterit aliqd tale a ꝓprio tẽperamẽto educere. ¶ Ex qua conditione sequit si bene ꝓspiciat ꝙ vnuz mẽbruz nrĩ corporis põt alteri ꝯoperari positiue. põt ẽt ꝓuatiue:põt per se: põt etiã per accidens:imo sunt in istis quattuor combinationes:qꝛ potest esse contraoperãtia per se ⁊ positiua:⁊ potest esse per se ⁊ priuatiua:⁊ similiter per accidens ⁊ positiua:⁊ per accidens ⁊ priuatiua. ¶ Et hãc positionem sequit Marsilius ⁊ Jacobus de Forliuio ⁊ multi alij.

¶ Scđa positio est quã tenet Hẽtilis in tractatu de resistẽtijs. Et vult Hẽtilis ꝙ ipoẽ est vnũ mẽbruz nrĩ corpis sanuz iformatũ cõplone inata actuata per influẽtez alterũ mẽbruz cuiuscũqꝫ cõplonis fuerit:siue mediate siue imediate positiue alterare ex͂ latitudinem ꝓprij tempamẽti. ¶ Pro qua declarãda supponẽduz ṗ ꝙ oẽ corpus tẽꝑatũ est aptũ merito itrinsece dispõnis ꝑmanere sup tẽꝑamẽtuz. pz:qꝛ tale est sanũ semp. ¶ Scđo supponit ꝙ vni gradui tẽꝑamẽti aliqñ corridet maior mẽsura caloris aliqñ minor:⁊ sic de friditate ⁊ alijs ꝑmis q̃litatibus actualib⁹ ita ꝙ nõ ꝑmutato cõplonali tẽꝑamẽto sor. aliqñ est actu calidior quãdoqꝫ frigidior quo ad actualẽ cõplexionem. ¶ Hec suppositio pz:qꝛ homine manẽte in medio tempamẽti in quo est aptus vsqꝫ ad totã iuuentutẽ decurrere:⁊ conseruato optime quo ad illuz gradum:tñ erit aliqñ ca-

lidior aliquis frigidior: sicut appet de istis ꝑmutationibus factis de hyeme ad estatē: ⁊ de motu ad quietē: ⁊ de somno ad vigiliam. ¶ Et ꝯfirmat᷑: qꝛ sit sor. flegmaticus nāliter tñ assuetus arti calefaciēti. verbi grā custodie balnei vel coquine: ita ꝙ ꝯsuetudinarie hēat caliditatē supra tēperatā actualiter. plato aūt sit tempatus: ⁊ ambo calefiant supra gradum tempamēti: ⁊ postea dimittant᷑ in aere tēperato nō iuxta loca calefaciētia. ⁊ notat experientia ꝙ plato reducet᷑ ad gradum tempamēti: ⁊ ibi qescet. sor. aūt reducetur ad frigiditatē maiorem. ⁊ nulla est alia cā: nisi qꝛ sor. nō obstāte ꝙ calefacientibus assuetus: tñ adhuc hēt suaꝫ nālem cōplexionē que est qualitas scđa limitās sibi minorem graduꝫ caliditatis q̄ sibi pro nāli mēsura limitet complexio platonis que est tēperata. ergo cuꝫ ista caliditate itensa itrinsece stat cōplexio flegmatica in eodē gradu: vel eiusdem modi cuius est ante calefactionē. ¶ Forte dr̄ ꝙ nō est cā huius reductionis cōplexio que est qualitas secūda: sed qꝛ sorti est gradus friditatis actualis intensior magis nālis q̄ platoni: qꝛ est ꝯsuetus sibi vel magis forme sue ꝯueniens. ¶ Cōtra pmo de ꝯsuetudine pꝫ hoc esse in casu remotum. de nālitate pꝫ ꝙ ex quo forme sunt oīno etiam eiusdem rōnis merito earuꝫ idem precise gradus qualitatis essent vtriqꝫ forme conuenientis.

His ergo suppositis ista est pma conclusio. Impossibile est aliqđ membruꝫ nostri corporis sanuꝫ alteri mēbro sano hñti suā cōplexionem inatā per influētes actuatā ꝯtraoperari positiue: ꝯoperātia per quā mēbruꝫ mutet suū moduꝫ cōplexionis quo ad virtutem cōplexionis que est qualitas secunda: vel ita ꝙ ipm trahat a latitudine ꝓpꝛij tēperamēti. Cōclusio ꝓbatur: qꝛ si nō sit vera sequeret᷑ ꝙ nō omne tēperatuꝫ est aptū manere tale per totā vitam. ꝯña ꝯtra pmā suppositionem: ⁊ ꝓbatur ꝯñtia: qꝛ sit sor. tempatus in extremo tempamēti versus calidum: ⁊ plato tempatus quo ad oia in medio tempamēti: ⁊ seqtur si mēbra nostri corporis contrariaruꝫ cōplexionuꝫ possint sibi inuicem ꝯoperari: ꝙ in platone caro pōt os sibi imediate calefacere. sit ergo ꝙ per. a. graduꝫ. ¶ Et arguit᷑: caro in sor. est potētior ad calefaciēduꝫ q̄ in platone ⁊ os minus resistēs calefactioni: qꝛ vtrūqꝫ est calidius in sor. q̄ in plone. ḡ si caro pōt in platone per. a. calefacere os eius: seqtur ꝙ stāte sufficienti cōtrarietate potent caro sor. calefacere os eiꝰ plus q̄ per. a. cuꝫ ergo os sit in extremo sui tempamēti versus calidū: seqtur ꝙ educet᷑ a latitudine ꝓpꝛij tēpamēti plus q̄ per a. graduꝫ: ⁊ sic sor. ab itrinseco exibit tempamentuꝫ: ⁊ per ꝯña nō est aptus per totā vitā ꝑmanere talis: qđ fuit ꝓbanduꝫ. Et hāc ꝯnē videt᷑ sentire Gal. libro de malitia cōplexionis diuerse. ¶ Scđa ꝯclusio. possibile est vnuꝫ membruꝫ alteri ꝯoperari ꝑuatiue. patet: qꝛ posse est mēbruꝫ frigidum calido iuxtapositum resistere: ne illud calidum calefaciat gradu quo calefaceret deducta iuxtapositione alterius. ¶ Tertia ꝯclusio. Et si posse sit vnū mēbruꝫ ꝯtriuꝫ sibi viciuꝫ mēbruꝫ vtroqꝫ sano exñte alterare. Impossibile tñ est vnū taliuꝫ mēbroꝝ per se reliquuꝫ a ꝓpꝛio tēperamēto educere. Scđa ps huius ꝯclusionis pꝫ ex pma ꝯclusione. Prima ps videt᷑ ad experiētiam. nā in somno precipit᷑ nos sup sinistro latere iacere: vt epar stomachuꝫ calefaciat: ⁊ ide melior in cibo celebret᷑ digestio. ¶ Imaginat᷑ ergo Gētilis: ꝙ lꝫ mēbra nostri corporis sana sint sibi īuicem ꝯtria: tñ in tali dispōne existentia hñt ꝓpꝛietatem currētem īter ea que ꝓhibet vnuꝫ a reliquo alterari alteratione extra ꝓpꝛij tēperamēti latitudineꝫ educente: que ꝓpꝛietas ita fortis est: vt etiam si vnū eēt sanuꝫ in suo genere calidissimum: reliquuꝫ autem quantūcunqꝫ friduꝫ: aut calidum sibi sanum: nunq̄ per eoruꝫ coalterationem posset vnū alteruꝫ mō dicto alterare: secus aūt cuꝫ aliqđ eoꝝ esset infirmuꝫ. ¶ Et ad argumētuꝫ positionis precedētis quo sua pncipalis ꝯclusio robarat᷑: videt ꝯcedendo suppōnem de intēsius calido ⁊ remissius. Et ad argumētuꝫ dr̄ ꝙ caro nō calefacit os propter impedimētuꝫ: qꝛ in osse est ꝓpꝛietas resistendi carni illi ita vt nō sufficiat extra latitudinē tempamēti os alterare. ¶ Et ad argumentuꝫ qñ arguit᷑ si ambo eēnt in medio tempamēti precise tāta eēt potentia ossis resistitiua sicut carnis calefactiua: hoc negat᷑: imo dr̄ maiorem esse in vtroqꝫ resistēdi potentiaꝫ q̄ sit in alio actiua: ⁊ sic pꝫ argumēta illa nō ꝓcedere. ¶ Et si arguit᷑ caro sana pōt os sanuꝫ itra latitudinē temperamēti alterare: ergo ponat᷑ ꝙ per. a. gradum. Sed magis poterit q̄ ante idē os calefacere cū fuerit in extremo tēpamēti q̄ ait: ergo cuꝫ in extremo fuerit sufficiet ēt per a. graduꝫ alterare. ¶ Dr̄ negādo minorē. ⁊ rō est: qꝛ frigiditas ossis resistit vt ab aīa regulata: ⁊ ideo qñ ad h̄ venerit: vt nulla possit acqri caliditas nisi ꝑter nām illius inductioni magis resistit. ¶ Scđo ēt illa cōplexio que est qualitas scđa caliditatis inductioni infra latitudinē proprij tēpamenti nō resistit: sed sola frigiditas. Sed illa cōplexio hñ resistit inductioni caliditatis vltra tempamentū: qꝛ illa nō est sibi ꝯueniēs. Et hec de ista positione nūc breuiter sint dicta. Ex qbus pꝫ ꝯm pmum modum dicēdi cor posse ꝯopari epati in 3°. i. cute ⁊ musculis cōtraoperātia vere mutāte totius cōplexionē ad ꝯtriuꝫ. ¶ Sed iuxta opinionem Gētilis nō qꝛ cutis remanet eiusdeꝫ modi cōplexionis calide vel frigide: siue cor sit caliduꝫ nāliter siue fridum. ¶ Et si dicat᷑ calefacto corde cutē apparere calidiorē ad tactū. Dicit ꝙ veruꝫ est ꝙ ita apparet: sed tñ pro tunc nō sola cutis tangit᷑ sed aggregatū ex cute ⁊ sanguine ⁊ spū tam nāli q̄ vitali: q̄ aīali in ea existētibus: ⁊ illud apparet calidius ꝓpter vitalem spūm trāsmitti calidiorem: nō qꝛ ille spūs nālem alteret extra ꝓpꝛiuꝫ temperamētuꝫ aut cutem: sed sicut si in aqua tepida omni alteratione subducta poneret᷑: ⁊ hñ cō misceret᷑ aqua calidissima totuꝫ ꝯfuse tactuꝫ apparet calidius: ⁊ qñ cuꝫ aliquo liquore semicroceo plus croci miscemus totū visu apparet magis citrinū: lꝫ nulla sit ps in qua per huiꝰ mixtionē citrinitas intendat᷑. ¶ Et ideo dicit Gētilis Galenuꝫ intelligere hic de ꝯoperātia quo ad actualem apparētiam in cute: ⁊ ambitu totius repꝛesentataꝫ. ¶ Ex qbus pꝫ aliqñ totius habitudinē appere tēperataꝫ qñ oīa eius simplex ps est notabilr̄ distempata sicut epate ⁊ cute: ⁊ in fluxu epatis valde frigidis existētibus sed corde ⁊ in fluxu eius tāto calidioribus: vt in cute illud totuꝫ ꝯfusum repꝛesentet᷑ tanq̄ temperamētuꝫ: ⁊ hoc modo sine alteratione mutua cordis vel epatis: vel alteratione tertij sibi inuiceꝫ modo quo dicit Galenus ista mēbra in toto ꝯoperant᷑. ¶ Vltimo circa hāc partem nota ꝙ aliqua littera textus inuenitur ita caliditas qdem a corde ꝑrumpens vincere pōt ꝑrumpētem ab epate caliditatem. Et si ita habeat non intelligit᷑ ꝙ ꝯopet᷑ caliditas cordis ⁊ caliditas epatis. Sed ꝙ caliditas cordis vincit: qꝛ magis pōt facere totuꝫ apparere caliduꝫ: ⁊ isto mō ꝑter victorias triuꝫ modoꝝ supra noiatas: eēt alia victoria augēs. ¶ Sed ego puto istū textuꝫ ita stātem eē incorrectū. ¶ Deide cū dicit. VII.

Siccitatē vero nō possibile est ad ꝯtrium a corde humidiori facto adduci.

¶ Vidit hic Gal. illā epatis q̄litatē cui q̄ ad influxuꝫ sup totū cor difficillime ꝯopat᷑. Et dicit ꝙ siccitatē ab epate ꝑrūpentē est ipossibile duci ad ꝯtriuꝫ a corde facto humidiori. i. a corde quātūcūqꝫ humido nāliter. ¶ Circa quā pteꝫ ꝯsiderāduꝫ pͦ ꝙ hic loquit᷑ Gal. de ꝯopantia cordis ad epar: ad ꝯtriū ducēte: quā dicit eē impossibileꝫ in totius habitudine ad hūc sensuꝫ. ꝙ si

epar est siccū ita φ merito illi⁹ toti⁹ bitudo corde tēpato
existēte eēt sicca:ipoſſe ē p cor bumidū illo epate ita sicco
pmanēte toti⁹ bitudinē itātū bumectari vt ducaꝛ ad cō/
trariā denominationē illi quā bꝫ merito siccitatis epatis
ita φ vbi babitudo est sicca respectu tēperamēti fiat pp
cordis bumiditatē būida. ¶ Et si queraꝛ q̄re est φ bumi
ditas cordis nō pōt in toto ꝫopari siccitati epatis ꝫoperā
tis ad ꝫrīū ducēte. ¶ Di φ epate sicco existe nō pōt cor
tēperatū intātū bumectari φ merito bumiditatis in toto
vel tāta latitudo bumiditatis quātū distat extremū lati/
tudinis tēpamēti totius versus lapsum ad siccū ab extre/
mo tēperamēti v̄sus lapsuꝫ ad bumidū. ¶ Cū ergo meri/
to epatis totū est citra extremū p̄mū ꝛ iā lapsuꝫ est in sic/
cū.pꝫ φ iā nō poterat p cordis bumiditatē supra tēpera/
mētū in tātū bumectari:vt pueniat ad ꝫrīū lapsum.cum
boc nō posset facere nisi tantā faceret latitudinē bumidi
tatis acgri toti quāta est latitudo temperati:ꝛ boc nō pōt
cor bumidum facere vt predicitur.

¶ Et in bac generali cā opꝫ cōuenire oēm opinionem expo
nentium bunc locū que opiniones vt itelligaꝛ bic in bre/
ui recitabunꝛ. ¶ Prima ḡ est Dali.in cōmento istius di/
centis cām esse q̄a siccitas epatis est defectus in fonte bu/
miditatis.ꝛ in p̄ncipio eius q̄a epar est.ꝛ sic p̄ncipium bu
miditatis ꝛ defect⁹ in fonte nō pōt p aliud recompēsari.
¶ Cōtra istā expositionē ꝛ cāꝫ arguiꝛ cōiter q̄a ex bac se
quereꝛ φ epar calidū nō posset ꝫopari cordi frigido:ꝯñs
ꝫtra Gal.superius.vbi dixit ex corde frigido totū corpus
fieri frigidū nisi ꝫopereꝛ epar.ꝛ ꝯñia pꝫ.q̄a sicut fons bu
miditatis est epar.ita fons caliditatis est cor.ḡ si nō pōt p
aliud mēbrū defectus bumiditatis epatis recōpensari sic
nō poterit cōpensari defect⁹ caliditatis cordis. ¶ Scdo
posset argui q̄a tūc sequereꝛ cor bumidū nō posse ꝫopera
ri epati sicco ꝫoperantia equante.q̄a defectus in fonte re
cōpēsari nō pōt.ꝯñs tñ est falsuꝫ.q̄a ex corde bumido to/
tū corpus pōt aliquātū reddi bumidius.vt pꝫ ex p̄dictis.
sit ḡ φ p.a.Et arguiꝛ φ stat minus q̄ꝫ p.a.merito siccita/
tis epatis totū distare a tēperamēto ꝛ sic stabit p bumidi
tatē cordis φ merito epatis esset siccū fieri temperatum.
¶ Pro solōne isti⁹ argumēti ꝛ p̄cedētis dicit Plusq̄cōmē
tator in argumēti p̄cedētis solōne φ alio mō est epar fōs
būiditatis q̄ꝫ cor fons calitatis:ꝫ.n.cor sic fons calitatis.
tñ ex cor gnāꝛ corp⁹.qð in loco ex cor acgrit a mēbro alio
a corde ꝯcurrēte sine cordis actione tātū calitatis gradū
vt sufficiat notabilr calefacere corpis bitudinē. ¶ Nā in
epate gñaꝛ sanguis venalis cū p̄ncipatu cordis qui acgrit
multū calorē itātū vt sufficiat toti⁹ bitudinē notabilr ca/
lefacꝛ.Et iō ex vigore isti⁹ alteri⁹ mēbri pōt defect⁹ talis
fontis recōpensari sicut imagiato sole ꝛ speculo cbalibeo
cōcauo.ꝛ φ sol cōtinue min⁹ lumē directū influat ad cer
tū pūctū. ¶ Sꝫ tñ ꝯtinue illud speculū fiat meli⁹ disposi
tū ad reflectēdū lumē ad talē pūctū.intātū vt plus addaꝛ
lumē ex reflexiōe q̄ꝫ remittaꝛ ex elōgatione solis vel ei⁹
debilitatione ad imaginationē.ꝛ tūc illū defectū in fonte
luminis possum⁹ recōpēsare p pticulare adiuuātia quo ad
illud qð accidit in tertio. ¶ Sed in epate est sec⁹:qm̄ nul
lū corp⁹ sup totū influiꝛ ad bumectandū qð in mēbro alio
ab epate recipiat augmētū sue bumiditatis ita φ oēꝫ gra
duꝫ bumiditatis traxit ex fonte aut ipso existe sub p̄pria
forma.aut q̄a illud ex q̄ gñaꝛ illū graduꝫ traxit ex fonte.
¶ Ad qð itelligēdū.Cōsidera φ sup totū influiꝛ spūs vi/
talis.spūs nālis.sanguis arterialis.sanguis venalis.ꝛ spūs
aīalis.mō ꝯstat φ sanguis venalis ꝛ spūs nālis cū sup to/
tū deferunꝛ nō babēt maiorē bumiditatē q̄ꝫ traxerūt ab
epate:ꝫ poti⁹ minorē. ¶ Sanguis vō arterialis fit ex ve/
nali in corde.Et pꝫ φ ibi nō acgrit bumiditatē supra illā
quā ab epate ꝯtraxit. ¶ Et silr spūs vitalis nō acquisiuit

maiorē bumiditatē in corde q̄ꝫ ꝫxit ab epate.ꝛ silr aīalis.
¶ Uel si par dicaꝛ aliqð istoꝝ aliquā būiditatē ꝯtraxisse
ex epar illa nō est notabilis aut notabilr toti⁹ bitudinē in
bumiditate varians.Et iō defect⁹ tātus quātus est i corpe
qð est siccū merito siccitatis epatis nō pōt recōpensari ex
bumectatione cordis.Jta vt totū nō fiat solū tēperatum.
¶ Sed trāseūdo totā latitudinē fiat bumidū.banc puto
esse mentē Plusq̄cōmentatoris.

¶ Cōtra quē modū rō Gentilis in tractatu de resistentijs
nō p̄cedit ꝛ est modus veritatis partem exponēs ꝫ forte
vltra alique cause sint assignabiles.

¶ Marsilius aūt imaginaꝛ φ cor quātūcūqꝫ nālr bumi/
dū est siccū respectu cutis.nā cor est siccū in gñe mēbroꝝ
ꝛ iō si totū corp⁹ fiat siccū respectu tēpamēti cutis cor quā
tūcūqꝫ bumidū nō poterit toti⁹ bitudinē bumectare:sed
poti⁹ ipꝫ exiccaret.ꝛ iō nō opꝫ vt ipse dicit cām eē q̄a epar
est fons bumiditatis.iō ei⁹ defect⁹ recōpēsari nō pōt.naꝫ
siue totū eēt siccū respectu cutis pp defectū in epate:siue
pp aliū defectū nūq̄ꝫ ex solo cordis influxu fieret bumidū
respectu cutis.q̄a cor quātūcūqꝫ bumidū.respectu tñ cu/
tis tēpate exiccādo,ageret de se ꝛ nō bumectādo. ¶ Con/
tra istā pōnē cōiter istaꝛ tria icōueniētia iferēdo. Primū
φ epar calidū nō posset i toto ꝫopari cordi frido. ¶ Se/
cūdū φ cor frigidū nō posset ꝫoperari epati calido q̄ am
bo sunt ꝯtra Galenū in textu.ꝛ pꝫ istoꝝ ꝯñia:q̄a sicut cor
quātūcūqꝫ bumidū est siccū respectu cutis.ita tam cor q̄ꝫ
epar quātūcūqꝫ frigidū est tñ calidū respectu cutis.ꝛ iō
nō poterūt cutē ifrigidare citra tēpamētū. ¶ Tertiū icō
ueniēs seqꝛ φ cor bumidū nō posset ꝫoperari epati tēpe
rato totū ad lapsuꝫ bumidū trabēdo cū adbuc cor est illa
cute siccius.ꝛ ꝯñs tñ est cōtra Gal.supra cū dixit φ ex cor
de bumido totū corp⁹ est bumidū nisi ꝯtraopereꝛ epar.

¶ Ego ꝫ existimē positionē nō eē verā.soluo tñ argumen
ta supponēdo φ cutis ꝛ toti⁹ bitudo deducto influxu epatis
ꝛ cordis eēt sicca ꝛ frida.pꝫ q̄a eēt sic mortuū:ꝛ tale respe/
ctu sui viuētis est frigidū ꝛ siccū.scdo cōplonū.caplo 3°.
¶ Ex B pꝫ φ si cutis dꝫ eē tēpata vel būida idiget agēte
p se bumectāte.nā ab intrinseco exiccareꝛ. ¶ Seqꝛ scdo
φ ad B vt sit frida respectu tēpati nō idiget influxu p se in
frigidante.nā p solū defectū calefaciētis cause ꝯtingit ab
intrinseco ifrigidari.Ex quo pꝫ sufficienter dici φ q̄a cor
est siccū respectu cutis.iō merito sue būiditatis cutis nō
bumectaꝛ.q̄a siccū respectu bumidi nō per se bumectat.
¶ Sed nō seqꝛ.boc est calidū respectu cutis.ḡ nō ifrigi/
dat ꝫ seqꝛ φ nō per se infrigidat:mō stat tale ifrigidare
p accidēs p quāto nō tātū calefacit quātū naturaliter de
beret.ꝛ ita cor infrigidat cutem quāuis sit calidius.ꝛ idēꝫ
est ita de epate.ꝛ fm̄ boc duo p̄ma soluta sunt. Tertiū est
difficilius ꝛ possum⁹ dicere φ cor pōt bumectare p̄uatiue
q̄a nō tantū exiccare quātū exiccat tēpatū.ꝛ iō corde exi/
stēte bumido epate vō tēpato ꝯtingit cutē fieri bumidaꝫ
merito influxus tēpati epatis q̄a nō tātū exiccaꝛ a corde q̄ꝫ
tum si ipm cor eēt tēpatū. ¶ Sed ꝯstat φ si epar ita fiat
siccū φ merito sui influxus totū fieret siccū.tūc būiditas
cordis nō p p̄uationē exiccatiōis faceret totū eē bumidū
q̄a nō est ibi positiue bumectās.Et sic pꝫ φ bec rñsio ali/
qualr cadit i scda volēs eā euitare.ꝫ tñ adbuc ex alīqa pa
to pōnē insufficiētē q̄ p breuitate dimitto. ¶ Alij imagi/
nanꝛ Gal.loq de bumiditate substātifica q̄ est in toto per
restaurationē nutrimēti.ꝛ d siccitate illi opposita ad quā
modicū facit cordis influxus.ꝛ bec positio stare nō pōt.q̄a
Gal.vult supra ex corde bumido totū reddi bumidū.ope/
raꝛ ḡ cor ad bāc bumectationē de q̄ bic loqꝛ. ¶ Jtē bec
positio imagiaꝛ sanguinē arterialē nō nutrire:qð ē falsū.
¶ Gentilis aūt in tractatu de resistētijs imaginaꝛ φ Gal.
loqꝛ bic de ꝫoperātia cordis ad epar i toti⁹ bitudine:ꝛ B

videnẽ oẽs sentire. ¶ Imaginaẽ scdo ꝙ ista ꝫoperantia nõ est ꝑ alterationẽ faciẽdã in cute vel in fluxibus cordis vel epatis adinuicẽ. cute.n. existẽte.c.gradus ⁊ veniẽte epatis calidioris in fluxu ⁊ cordis calidioris cutis nõ calefit vltra suũ gradũ mõ supra dicto ĩ sua positione de ꝫoperãtia mẽbroꝝ iter se: ⁊ ẽt spũs vitalis nõ alterat sanguinem venalez aut arterialẽ ex suũ tẽꝑamẽtũ nec ecõtra. ¶ Sꝫ ista inuicẽ cõmixta iuxta cutẽ repñtaẽ tactui aliqñ vt tẽꝑerata. ⁊ mutata cõplõne vni⁹ illoꝝ. aut mutata ꝓportione in quãtitate vni⁹ illoꝝ cõplõne stãte repñtabunẽ tactui vt calida directe ac si ꝑ pośe imaginemur cũ aq̃ tepida misceri aquã feruentẽ illis nõ se alterãtib⁹: totuꝫ tñ apparet calidius. ¶ Corde ğ existẽte calido spũs ad cutẽ trãsmittiẽ calidior ⁊ sanguis arterialis calidior. Et iõ cutis alijs parib⁹ repñtaẽ calidior. Nõ qa in cute ponatur gradus calitatis itensior q̃ añ eẽt. quo ğ ad hãc tactualez apparẽtiã possunt sibi ĩ toto ꝫoperari cor ⁊ epar. ¶ Imaginaẽ 3° ꝙ ex toto cordis influxu quo ad tactualẽ apparentiã nõ acqriẽ notabilis gradus hũiditatis quãtũcũqꝫ cor fieret humidi⁹ tẽꝑato: qa suus influxus nõ est multũ corpulẽtus: sꝫ magis aereus. ⁊ ita modicũ est illud qđ põt addi de hũiditate quo ad hãc apparẽtiã. ꝙ maior est tota latitudo tẽꝑamẽti. sꝫ in caliditate epar ꝑ sanguinẽ venalem trãsmissum ad totũ facit notabilẽ varietatẽ in ista apparẽtia tactuali. ⁊ hinc ẽ ꝙ corde frido existẽte epar põt tãtũ eẽ calidi⁹ ꝙ totũ apparebit calidũ. sꝫ epate sicco existẽte ita vt inde totũ debeat siccũ apparere nũq̃ merito cordis totũ apparebit humidũ. Et põt reduci facile ad Plaĉcõmẽtatoris inlam. ¶ Ultimo possumus dicere ꝙ ad h̃ vt cor ꝑ ei⁹ humiditatẽ nõ possit addere in toti⁹ hitudine tãtã latitudinẽ hũiditatis quãta est tẽꝑamẽti latitudo plura ꝯcurrũt. Primũ ꝙ cor modicũ põt labi ꝑ humiditatẽ. ita ꝙ quãtũcũqꝫ labaẽ remanet tñ siccuꝫ respectu cutis. Scdm ꝙ h̃ cor ẽ multo siccius respectu sanguis ab epate ad ipm trãsmissi. ⁊ iõ illũ trãsmissũ necio exiccat. Tertio qa suus influxus nõ ẽ notabilr humectatiu⁹ ꝑp calitatis intẽsionẽ resoluẽtis. Quarto qa defectu existẽte ĩ epate ita ꝙ sit siccũ sanguis ad cor trãsmissus sui aptitudie multũ a calore cordis q̃tũcũqꝫ hũidi exiccabiẽ. ⁊ sic nõ fiet tãtũ iuuamẽtũ ad humectãdũ ex corde hũido epate existẽte sicco sicut si eẽt epar tẽꝑatũ. ¶ Et ex his oĩb⁹ sit sũpẽis siue loquamur de siccitate ⁊ humiditate repñtata q̃ ad tactualẽ apparẽtiã ĩ cute vt Gentilis: siue de v̾a hũiditate cutis q̃litatiua aut substãtiſica. pꝫ cũ q̃siti ꝑ aggregationẽ oĩuꝫ istoꝝ directe sicut si dicaẽ q̃re siccitati epatis ꝑ quã totuꝫ reddiẽ siccũ. nõ põt humiditas digiti ꝫoꝑari ita vt totuꝫ dicaẽ humidũ. Rñdeẽ ꝙ digitus ꝑ suã humectationẽ nõ posset totũ tãto gradu humectare aut tãta latitudie quãta est latitudo tẽꝑamẽti. Cũ ğ illa tota ẽ deꝑdita merito lapsus in vno mẽbro nõ poterit ꝑ istĩ⁹ humectationẽ tota acqri ⁊ totius hitudo ad ꝫtiũ puta ad humidũ adduci. Et sic vꝫ mihi facillima solõ. Seqẽ illa ꝑticla videliꝫ. VIII.

Edia ꝟo est q̃ ab epate humidites eorũ que dicta sunt: ⁊ magis siq̃deꝫ ab ea que in corde est vincitur siccitate q̃ siccitas ab humiditate. IX.

Jnus ꝟo caliditate amplius autẽ min⁹ frigiditate: facile.n. vincibilis est hec earũ q̃ ab epate ꝓrumpunt qualitatũ.

¶ Ondit hic q̃ est q̃litas epatis cui medio mõ ꝫopaẽ sibi opposita q̃litas cordis. ⁊ diuidiẽ in duas. p̃mo h̃ scdo ĩfert vnũ correlariũ ibi [Manifestũ.] ¶ Et ꝑ ponit istã ꝯclusionez hũiditas epatis est media in facilitate ad vinci ꝑ q̃litatẽ cordis. ꝓbaẽ. ista hũiditas facili⁹ vincitur q̃ epatis siccitas. qa siccitas epatis nõ põt a corde humido duci ad ꝫtiũ. Sꝫ hñ ista hũiditas vt dcm̃ est. Jtẽqꝫ ista hũiditas difficili⁹ ⁊ min⁹ vinciẽ q̃ epatis calitas. qa facili⁹ põt cor ꝑ suã friditatẽ vincere epar calidũ q̃ ꝑ suã siccitatẽ vincere epar hũidũ. Jtẽqꝫ min⁹ facilr vinciẽ q̃ epatis friditas. qa ista facillime iter q̃litates epatis vincitur. ¶ Ex qb⁹ appet ꝯ. Si.n. facili⁹ vinciẽ siccitate ⁊ difficili⁹ calitate vel friditate seqẽ ꝙ ipsa ẽ media q̃ ad h̃ qꝫ est facile vinci iter q̃litates epatis. ¶ Cã at q̃re hũiditas vinciẽ facili⁹ siccitate cordis q̃ siccitas hũiditate ẽ qr cor ꝑ ei⁹ siccitatẽ facili⁹ pt totũ exiccare q̃ humectare. ¶ Primo qa vt dixi cutis ⁊ toti⁹ hitudo ꝑ cõplõnẽ inatã tñ est frida ⁊ sicca. ¶ 2° qa siccitas adiuuat calitatez cordis ad agẽdũ ⁊ exiccãdũ. ¶ 3° qa eadẽ cordis calitas sanguinez faciet pauciorẽ ipꝫ dissoluẽdo. ¶ 4° qa cor ꝑ se est cutis exiccatiuũ ⁊ nõ ꝑ se hũectatiuũ cũ cor sit cute sicci⁹ ⁊c. X.

Anifestũ est ergo quoniã si in idipsuꝫ cõcurrant principioꝝ. vtrorũqꝫ crases totũ corpus ꝑfecte circa eas disponetur. Dicenẽ ergo paulo posterius totius corporis cognitiones.

¶ Infert correlariũ dicẽs qđ ex dictis mãifestũ est: ꝙ qñ vtrũqꝫ mẽbroꝝ p̃ncipaliũ dictoꝝ. s. cordis ⁊ epatis disponeẽ ẽm idẽ. tũc totũ corpus. i. toti⁹ hitudo ꝑfecte disponetur. i. itẽse disponeẽ circa eas crases. i. ẽm similitudinẽ dictarũ cõplõnũ. qa vtrũqꝫ eoꝝ ẽ potẽs ad ita disponẽdũ ꝑ se nisi ab alio ĩpediaẽ. cũ ğ iuuãt se seqẽ ꝙ multo magĩ totũ iuxta istoꝝ mẽbroꝝ cõplõnũ exigẽtiã disponeẽ. ¶ Diẽ vltimo ꝙ paulo post dicenẽ cognitiones. i. signa cõplõnũ toti⁹. i. habitudinis totius ⁊c. XI.

Umidũ q̃dẽ siẽ ⁊ calidũ epar min⁹ quidem calido: ⁊ sicco ea q̃ circa hypocõdria sunt opatur pilosa. Plurimũ ꝟo sanguinez ⁊ venas magnas ⁊ corpis habitudinẽ humidam ⁊ calidam si nõ ea que circa cor sunt contraoperentur.

¶ Ponit signa epatis calidi ⁊ humidi. Et diuidiẽ in duas. Primo facit hoc gnãliter. Scdo ostẽdit signa qñ multus est lapsus calitatis ⁊ humiditatis. scda ibi [Si ꝟo.] Jn p̃te p̃ma ponit q̃tuor signa calidi ⁊ humidi epatis. p̃mũ est ꝙ hypocũdria sunt pilosa: sꝫ min⁹ q̃ in calido ⁊ sicco cum calor ei⁹ nõ sit ita adustiuus. ¶ Scdm signũ est ꝙ hic epar facit plurimũ sanguinẽ qđ ex calore corpis cõprehẽdiẽ ⁊ hui⁹ cã ẽ similitudo cõplonis ei⁹ cũ cõplõne sanguis. ¶ Tertiũ signũ est ꝙ vene sũt late. p̃ qa ẽ calor fortis ad dilatandũ. 2° qa mã ẽ dilatatiõi obediẽs ꝑp hũiditatẽ. ¶ Quartũ signũ est ꝙ ipꝫ opeẽ ⁊ facit hitudinẽ toti⁹ calidã ⁊ humidã nisi ꝫopeẽ cor. ¶ Et hui⁹ cã pꝫ ex supradictis.

¶ Si ꝟo ampli⁹ vtriusqꝫ q̃litatib⁹ augeaẽ ab eo ꝙ ẽꝫ nãm ꝓpẽpte sunt ꝯsumunẽ a cacochimis ⁊ putrefaciẽtib⁹ egritudinib⁹. adhuc ꝟo magis si plurimũ augeaẽ humidũ. paululuꝫ ꝟo calidũ. si ꝟo econtrario paꝝ q̃dem humidũ: plurimuꝫ ꝟo calidum minime cacochimi fiunt.

¶ Facit qđ dcm̃ ẽ ⁊ diẽ tria. ¶ Primũ ẽ ꝙ si fiat mult⁹ lapsus ẽꝫ vtrãqꝫ q̃litatẽ. i. ẽꝫ hũiditatẽ ⁊ calitatẽ ꝓpẽpte. i. facilr ꝯsumunẽ a cacochimis. i. ab hũorib⁹ malis ⁊ dr̃ a cachos grece qđ ẽ malũ latie. ⁊ chim⁹. ⁊ cũ h̃ isti ꝯsumũẽ ꝓpẽpte. i. ledũẽ ex egritudib⁹ putrefaciẽtib⁹. i. ꝓcẽdẽtib⁹ ab hũore putrido. ⁊ cã p̃mi est: qa multã mãꝫ sui calore attrahũt ⁊ suꝑfluitates nõ dissoluũt: nec hñ digerũt calitate nõ

potente

potente obtinere supra humidū ꝓpter humidi multitudinē que est vna cā pncipalis indigestionis: vt pz 4° metheaurorꝫ. ¶ Et cā scōi est: qa humores nō bn̄ digesti non regulant̄ bn̄ a nā: ꝛ isti nō bn̄ regulati pp hūiditatez sunt ad putrefactionē parati: ꝛ pp caliditatē putrescūt. ¶ Secundū pncipale qd dicit in ista pte est. ꝙ si crescat hūiditas a tēpamēto plusq̄ caliditas. tūc multo magis fiunt cachochimi: ꝛ incidūt putridas egritudies: ꝛ cā est manifesta: cū in istis calor multo min⁹ possit sup suū humidū regulandū. qz calor est paucior: ꝛ multo magis supfluitates abūdāt. ¶ Tertiū pncipale dem̄ hic ꝙ si cō calidū multū abundet: sz humidū parū crescat a tēpato fiunt minime cachochimi iter hn̄tes cōplonē calidā ꝛ humidā. ista eniz cōplo cala ꝛ hūida generalr̄ facit corpora apta in putridas egritudies cadere: sz iter calidas ꝛ hūidas minime facit cachochimā ista nūc dicta: qz calidū est potēs humidū regulare ꝛ supfluitates dissoluere. ¶ Utrum aūt isti minus cadāt in putridas nō dicit: sz putādū est ꝙ sic propter calorē esse poteriorē ad suū humidū regulandū cum qua regulatione nō stat putredo. XII.

Humidus vo ꝛ frigid⁹ epar sine pilis qdē hz hypocūdriū: sanguinē vo magis opat̄ flegmaticū cū venarꝫ gracilitate ꝛ vniuersuz corpus silr se hn̄s nisi ea q̄ a corde sunt ad ɜria illud traducant.

¶ Ponit signa epatis fridi ꝛ humidi ꝛ sunt q̄tuor. ¶ Primū ꝙ hypocūdriū est sine pilis. cu⁹ cā est: qz calor est modicus: ꝛ ēt submersus in hūido. ꝛ iō nō pōt adurere mām p gnōne pilorꝫ. ¶ Scōm signum est ꝙ sanguis est magis flegmaticus: ꝛ h̄ si intelligam⁹ de massa humorali. iō est qz epar multū flegma generat pp silitudinē cū illo in cōplexione. Si vo itelligam⁹ de sanguine p 4ª subā. tūc dr̄ flegmaticus fm silitudinē: qz fridus ꝛ hūidus: ꝛ h̄ est ita pp q̄litates epatis. ¶ Tertiū signū est gracilitas venarū pp caloris extēdētis impotentiā: sed minor est gracilitas q̄ in frigido sicco ꝓpter humiditatē. ¶ Quartū signū ꝙ vniuersuz corpus est frigidū ꝛ humidū nisi ɜoperet̄ cor ꝛ hoc est clarum per supradicta.

¶ Frigidū vo ꝛ siccuz epar pauci sanguinis ꝛ gracilitū venarꝫ efficit corp⁹: ꝛ fridi⁹ ꝛ hypocūdriū nudū pilis: nisi ꝛ hic vincat cor.

¶ Ostēdit signa epatis frigidi ꝛ sicci. Et sunt q̄tuor. p̄ ꝙ h̄ epar facit paucū sanguinē siue sumatur sanguis p quarta suba siue sumat̄ p aggregato humorꝫ. ꝛ hoc. n. epar modicū trahit ꝛ modicū humorē generat. ¶ Scōm signuz est ꝙ facit corp⁹ venarꝫ gracilitū: ꝛ hoc maxie pp cōiungi i eo caloris debilitatē ꝛ māe paucitatē. ¶ Tertiū signū est ꝙ totū corp⁹ est frigid⁹ nisi ɜopet̄ cor. de sicco aūt nihil dixit dans ex p̄dictis itelligere ꝙ totū corp⁹ est nec̄io siccū siue cor ɜopet̄ siue nō. ¶ Quartū signū ē ꝙ hypocūdriuz est sine pilis ꝛ hoc pp caloris debilitatē. Sequit̄ tex. I.

Testiculorū vo crasis calida qdem maxime venerea est ꝛ masculorꝫ generatrix ꝛ citius pubescunt eis partes genitales.

¶ Positis signis cōplonū mēbrorꝫ pncipaliū q̄ ꝓducūt instrm̄ p se nec̄io effectiue ɜcurrēs ad ɜseruationē indiuidui. Hic ponunt̄ signa cōplexionis mēbri pncipalis nec̄arij ad spei ɜseruationem ꝛ sūt testiculi. Et diuidit̄ in duas. p̄ ponit signa cōplonū simpliciū. scōo cōpositarꝫ. ibi 2ª [Cala vo ꝛ sicca.] p̄ª in q̄tuor ptes. ibi 2ª [Frigida vo.] ibi 3ª [Humida vo.] ibi 4ª [Sicca vo.] ¶ In p̄ma ponit tria signa. ¶ Primū est ꝙ cōplo calida testiculorꝫ ē magis venerea. i. facit hoies magis appetētes venerea. ¶ Scōm signū est ꝙ illa cōplo est gnātrix masculorꝫ. ¶ Tertiū signū est ꝙ hoib⁹ hu⁹ cōplonis citi⁹ pubescūt ptes genitales. vz. pecten ꝛ bursa testiculorū. ¶ Circa q̄rtā ptē notādū p̄ ꝙ apud Ar. 3° de hystorijs aialiū. ꝛ p̄ de gnōne aialiū. testiculi nō ponunt̄ membrꝫ in aliq̄ aiali nec̄iū ad gnōnē: sed vult ꝙ vasa seminaria q̄ circa testicl'os voluunt̄ sūt illa q̄ gnānt spma vtute sibi a corde cōicata: ꝛ rō ei⁹ est: qa si testiculi eēnt necessarij ad gnōnē spmatis. tūc fuissent iuenti i oī aiali gnānte sibi silē: qd nō est verꝫ vt apparet de piscib⁹ ꝛ serpētib⁹ q̄ nō hn̄t testiculos: sz bn̄ hn̄t vasa seminaria. vn̄ in eisdez locis dicit ꝙ tauro cuidā fuere abscisi testiculi q postea coiuit ꝛ vaccas ipleuit. dixit tn̄ eos eē vtiles: qa ꝓhibēt ista vasa a ɜstrictiōe ꝛ clausura sic pōdera i liciatorio tenēt stamina aperta vt p ea possit textoris nauicula decurrere. hinc accidit ꝙ in oīb⁹ aialib⁹ sibi silē p coitū gnāntib⁹ vasa seminaria inueniunt̄: qz in illis ɜsistit gnātiua vtus. ¶ Medici autē dicūt testiculos eē mēbrꝫ pncipale ꝛ eē nec̄ios ad gnōnē: qa necesse est si oz fieri vniuoca gnō aialis testiculos nālr hn̄tis ɜcurrere ad gnōnē vtutēqz a testiculis genitaz ꝛ in semine derelictā: cui⁹ signū dicūt eē: qz multi sunt testiculi renib⁹ adherētes q nō hn̄t suo pondere hoc vasa apta tenere cū nō pēdeāt a vasib⁹: sz sūt alligati ossib⁹ alchatim siue dorsi. ¶ Scōm signū dicūt eē ꝙ in aialib⁹ semel tm̄ in anno coeuntib⁹ tēpore coit⁹ vn̄r testiculi pleni spmate ꝛ grossiores valde intātū ꝙ qbusdā taliū alio tēpore non apparēt inesse: q tn̄ coitus tēpore inueniunt̄ grossi. ¶ Itē 3° ꝙ testiculi post coitū manifeste detumescūt. ¶ Dicūt q medici ꝙ testiculi sūt carnes glandole p ꝓpriū tēpamētū spmatis ꝛ gignitiui spūs ꝓductiue: sz ergo pisciū ꝛ serpentū q̄dā gnā nō hn̄t testiculos ꝓpter eorꝫ iperfectionē nō indigētes tāta spmatis digōne: tn̄ in aialib⁹ perfectis testiculi ad gnōnē ad sensuz expositū sunt necessarij ꝛ sūt mēbrū pncipale. qa ꝓductiui p ꝓpriū tēpamētū instri p se nec̄io ꝛ effectiue ɜcurrētis ad fetus gnōnē ꝛ spei ɜseruationē. ¶ Preter hoc aūt testiculi cordis calorē sup totus reflectūt. ita vt inde robur masculinitatis ꝛ pilositatis in facie seruet̄. ꝛ iō testiculi dicti sunt p diminutionē a testibus: qa a nā sexus testes positi sunt. huic ēt accidit: ꝙ eunuchis cadūt pili barbe ꝛ robur deficit. ¶ Scōo pncipaliter notādū. ꝙ ad testiculos duplicia terminant̄ vasa q̄ a medicis vasa spmatica siue seminaria dicunt̄. p̄ª veniunt ad testiculos deferēdo eis mām spmatis: ꝛ sunt duo. vnū qd terminat̄ ad dextrū. alterꝫ qd ad sinistrū testiculū terminat̄ ꝛ ista cū h̄ ꝙ ad testiculos hāc mām deferūt etiā p̄parāt vt facili⁹ in spma ɜuertat̄. ¶ Primū horꝫ orit̄ ex vena chilis ꝛ arteria adorti dscēdētib⁹ i directo renis dextri. 2ᵐ oritur a vena emulgente sinistra: ꝛ hinc est ꝙ calidius spma generat̄ i dextro q̄ i sinistro testiculo pp spermatis multitudinē p arteriā sibi cōicatā. hinc etiā accidit ꝙ sperma a testiculo dextro veniens est magis masculorꝫ gnātiuū. hinc 3° accidit ꝙ illis qb⁹ dexter testiculus euellit̄ plurimū steriles remanent: nō sic aūt illi qbus euulso sinistro remanet dexter. istaq̄ dn̄r vasa seruiētia testiculis seruitute p̄paratoria: ꝛ cū ad testiculos veniūt ꝓtendunt̄ ab vno extremo testiculi ad aliud ꝛ iteruz reflectunt̄ ad p̄mū extremū ibiqz terminant̄. ꝛ per poros in subaz testiculi sperma fundūt. ¶ Alia ēt vasa a testiculis oriuntur ꝛ cū collo vesice iuxta anū transeuntia tandē ad calamum veniunt ibiqz per foramina sperma fundunt in calamuz: ꝛ seruiunt seruitute delatoria testiculis.

¶ Tertio nōndū. ꝙ de mā ꝓpa gnōnis spmatis plures phi varie locuti eē vn̄r. Quidā. n. dicūt ꝙ hec est supfluitas in quāto digōnis q̄rte: ita ꝙ a cambio qd est vltimuz alimētuz aut glutine si nō ponat̄ aiatuz supfluit q̄dā pars vtilis

ingrossata ꝛ mēbris q̄si assilata:q̄ ps a v̄tute testiculoꝝ attrahit̄ ad venas.p̄ ꝑ porositates vcīn de ꝑuis venis venit ad magnas:ꝛ tādē ad venā chilis:ꝛ tūc ꝑ vasa seminaria ad testiculos deferī:ꝛ ꝫ̄ istos ista spmatica mā p̄ ꝑparat̄ in bitudine toti⁹:ꝛ ab illa decidit̄ p̄ cū ad testiculos attrahit̄:ꝛ ad hūc itellectū dixerūt q̄dā ꝙ spma decidit̄ a toto ꝛ ꝓprie hāc sniam vī̄ sensisse Aui.zo⁹ tertij.cap̄ 3⁹ de causis spmatis cū dicit in p̄n⁹. Spma est supfluitas q̄rte digestionis:q̄ fit cū dispartit̄ cib⁹ i mēbris resudādo a venis 3ª digōne iā cōpleta ꝛ est de sūma hūiditatis ꝓme coagulationi ꝛ ex q̄ nutriunt̄ mēbra dura vtpote vene ꝛ arterie ꝛ sīlia illis. ¶ Et ego existimo Aui.nō velle mā3 illā p̄us fuisse ex̄ venas digestā 4ª digōne:s3 ꝙ in venis sanguine digesto:ita vt in p̄mā hūiditatē sit apt⁹ ꝯuerti cū abūdat hec mā ꝛ nō tota trahit̄ ad ex̄ venas.tūc mēbra circūdantia agūt istā dealbādo ꝛ dādo aliquā digōnē ꝑparantē facilius ad h̄ vt in mēbra solida ꝯuertat̄:ꝛ hec mā est illa q̄ ꝓprie est in spma trāsmutabilis. ¶ Et ꝙ hec sit mēs Aui. vī̄ ex his q̄ paulo post dicit.s.ꝛ q̄nq3 repit̄ plurimū de ea retētū in venis:ad qō iā ꝑcessit digō 4ª supple nō cōpleta:ꝛ remansit vt nutriant̄ ipse vene:aut ꝑuenit ad mēbra homogenea ꝛ nutriant̄ ea ꝑter qō nec̄ia sit magna alteratio illius.vī̄ ḡ innuere ꝙ nōdū ad illa mēbra ꝑuenit:imo i venis hāc q̄rtā digōnē recepit. ¶ Et q̄si h̄ vī̄ velle Gal. p̄ ꝓnosticoꝝ cōmēto vlti.cū dicit. Et ostēdim⁹ in lib⁹ nr̄o de spmate ꝙ sanguis vī̄ multotiēs in venis ex q̄b⁹ nutrit̄ hō accedere ꝛ suscipe quādā imutationē ad ḡnōnē spmatis. ¶ Et tūc dicūt diffōnē de spmate positā ab Ar.p̄ de ḡnōne aialiū.s.spma est supfluitas vtilis vltimi alimenti distributi ꝑ p̄tes hūs totū in po⁹ itelligit de illa mā.h̄ mō ꝑ 4ᵃᵐ digōnē trāsmutata:nec ē itelligendū ab eis.s.Aui.ꝛ Gal.ꝙ velint nec̄iū eē a q̄libet p̄te ḡnāntl dcīdi spma ex q̄ sibi ꝓportionata ꝛ corridēs ps i fetu ḡnāri debeat.h̄.n. est falsū ꝛ iꝓbatū ab Ar.p̄ de ḡnōne aialiū.tūc.n.sp colob⁹ siue defectiu⁹ ḡnāret colobū:qō manifeste est falsū.

¶ Alij v̄o volūt ꝙ vltimū alimētū cōe toti corpi est sanguis sub ꝓpria forma sanguis manēs ꝛ hūc eundē i venis existētē:alteratū tn̄ aliqualr a ꝓpria nō esse mām spmatis nō ꝙ p̄us sit nec̄iū.tertiā digōnē cōpleri:ꝛ vlterius a mēbris alterari:s3 ꝙ dū sanguis est in venis recipit q̄sdā trāsmutationes ꝑparātes leui ꝑparatione ad mēbroꝝ nāz.ꝛ hic sanguis est q̄ trahit̄ ad testiculos ꝛ i spma hora coitus vel equalēti ꝯuertit̄:cui⁹ rei plurima signa putāt adducere q̄ si colligas inuenies ꝯ̄ ꝑcedētē pōnē nullā efficaciam hic itelligēdo:vt dixi Gal.ꝛ Auic.intelligere:ꝛ est q̄si via media iter antiquos ꝛ Ar. ¶ 4⁹ nōndū hāc mām spmaticā trāsmutari a corde maxie cū i spma ꝯuertit̄. ¶ Primo hoc p3 signo:q2 sīlitudo in fetu maxie inuenit̄ f3 cor. ¶ 2⁹ p3 rōne:q2 cor est tanq̄ ḡnāle agēs in oī nāli opōne alioꝝ mēbroꝝ:mō cā p̄maria magis īfluit super causatū:verūtn̄ illud mēbrū:qō imediate p̄bet formā spmati ꝛ v̄tutē gignitiuā est testiculus:q̄ h̄ agit sicut cordis vicari⁹ ꝛ hoc est qō dī cōiter spma p̄ncipalr iter mēbra nostri corporis decidi a corde:sed imediate decidi a testiculis. ¶ 5⁹ nōin spmate duplicē inueniri p̄tē.vnā spumosā.aliā corpulētā.pars spumosa est illa q̄ dī spūs gignitiu⁹:ꝛ cum eo sunt spiritus nālis ꝛ vitalis ꝛ aialis sub ꝓpria forma manētes:qō ḡ dictū ē supra itelligat̄ de p̄te corpulēta:s3 ꝙ q̄ ad spūosā p̄tē debeat ex nāli ꝛ vitali ꝛ aiali cōponi vī̄ ꝙ iste gignitiuus spūs est ꝓductiuus tēꝑamētoꝝ ꝓportionatoꝝ opōnib⁹ illarū triū v̄tutū cū sit ꝓductiu⁹ cordis epatis ꝛ cerebri.vltra āt istos tres spūs a corde cerebro ꝛ epate ꝓuenītes ꝯtingit cū spmate q̄ ad spumosā p̄tē ꝯtineri spūs p̄ticulares a mēbris p̄ticularib⁹ decisos:q̄ agūt ad assimilandū fetū patri q̄ ad mēbroꝝ a q̄b⁹ decidunt̄ dispositiones:nō tn̄ nāles:s3 accidētales:vt vbi ḡra.stigma ꝛ sīles dispōnes.vñ ꝛ q̄nq3 hereditarij morbi ꝯtrahunt̄:ꝛ hoc voluit Aui.zo.tertij.cap allegato ad finē cū dixit:imo op3 vt sit ei.s.spmati ex oī mēbro principali fons:ꝛ vt sicut ex membris alijs resudatio ēt ad istas radices:ꝛ ꝑꝑ illud est assimilatio:ꝛ ꝑꝑ h̄ generat̄ ex mēbro diminuto mēbrum diminutū. ¶ Et si ꝯsideras ibi mētē Aui.nō vult ꝙ ḡnat̄ diminutū ex diminuto mō cōiter assignato:q2 a p̄te callosa q̄ est iter extremitates mēbri decidat̄ spūs agēs ad productionē callositatis i tali extremitate:puta bracchij ꝛ illa callositas ꝓhibet in fetu applicationē alteri⁹ mēbri.nā tūc Aui.nō diceret illud qō imediate subdit.dicit.n.l3 illud.s.ḡnātio diminuti fiat dū vene nō vltimū finē consequunt̄:ꝛ nō ꝓcedit appetitus vltimus cū digōne cōpleta. Potius.n.dixisset oppositū:si bñ ꝯsideras. ¶ Redeūdo ḡ ad p̄ncipale spma quo ad p̄tem spumosā ꝛ corpulētam decidit̄ tanq̄ a fontib⁹ a tribus p̄ncipalib⁹ mēbris:ꝛ contingit ipm ab vnoquoq3 p̄ticulari mēbro spūm p̄ticularē recipere faciētē ꝑ accidēs ad mēbri ꝓductionē ꝛ assimilationē. Et hinc est ꝙ abscisio venaꝝ q̄ sūt post aures facit sterilē:vt Aui.eodē cap̄ vult expsse:l3 Gal.dicat se h̄ ignorare. ¶ Nō 6⁹.ꝙ h̄ nomē spma q̄nq3 sumit̄ ꝓ cōi ad oēs hūiditatē ꝑ coitū expellibilē.siue illa humiditas fuerit ꝓlifica siue nō.ꝛ isto mō diuidit̄ spma in ꝓlificū ꝛ nō ꝓlificū.2⁹ mō sumit̄ solū ꝓ hūiditate ꝓlifica ꝑ coitū expellibili:ꝛ h̄ mō loquēdo hūiditas q̄ egredit̄ aū coitū i mulierū amplexu nō est spma:s3 dī alguadi ab Aui.zo.tertij.

Et hoc modo sumendo erit dubiū apud ph̄os ꝛ medicos vtꝝ mulier hēat verum spma:in q̄ dubio inueniunt̄ opiones varie.nā Gal.vī̄ velle ꝙ mulier hēat spma veꝝ ꝙ ꝯcurrat ꝑ ei⁹ spumosā p̄tē effectiue ad fetus ꝓductionē:sed ꝑ corpulētā suā partem mālīter cōcurrat ad fetus ḡnātionē:ꝛ vī̄ fundari sup̄ hoc ꝙ nisi ita esset nulla posset assignari cā assimilationis fet⁹ ad matrem in dispōnibus tā nālibus q̄ accidētalib⁹.nā3 cū isti sint effect⁹ positiui debēt habere cām positiuā per se illos intēdentē:sed viri spma h̄ nō itendit nec mēstru⁹ sanguis pōt hoc facere:q2 mere mālīter cōcurrit.ḡ est oportunū spma mulieris h̄ facere:ꝛ q2 videmus spmatica mēbra alba.iō illoꝝ mā d3 esse spma tā muliebre q̄ virile quo ad suā partē corpulētā. ¶ Dicit vlteri⁹ Gal.ꝙ sperma viri ad efficiendum cōcurrit fortius q̄ sperma mulieris:ꝛ ad patiendū fortius cōcurrit sperma mulieris.ꝛ imaginandū est ergo gratia exēpli debilissimum sperma viri ꝓlificum esse potens vt tria:sed nullam mulierē posse facere sperma potens:vt tria ad effectiue cōcurrendū ad fetus generationē.ꝛ hoc mō saluamus ꝙ nunq̄ effectiue ad animandū fetū ita fortiter cōcurrit spma mulieris sicut viri. ¶ 2⁹ imaginandū est istas virtutes actiuas duorū spermatū nō esse oīno eiusdē rōnis.ꝛ iō non posse per augmentū vigoris spmatis viri ꝯtingere ꝙ ex ipso solo fiat generatio:ꝛ ita de spermate mulieris.sicut ad radium visualē coloris repñtatiuū causandū ꝯcurrit iuxta quosdā ph̄os color ꝛ lumē:sed semꝑ siue debile siue forte magis cōcurrit lumen totale q̄ color. ¶ Ex quo p3 ꝙ mulier nō pōt sine spermatis viri ꝯcursu recte cōcipere:ꝛ si in causa similis inueniant̄ virtus actiua ꝛ passiua ad ꝓductionē fetus. ¶ Notādū tn̄ circa h̄ quosdā velle ꝙ alioꝝ paritate:vtputa etatis cōplexionis regiminis verū est sperma viri potētius ad fetus generationē cōcurrere q̄ mulieris sed nō aliter est nec̄iū. ¶ Et tu iuxta hos modos ꝯsidera q̄ñ saluat̄ fetū aliq̄ñ assimilari matri ēt debiliori existēte sua spermatis v̄tute ꝑꝑ mēstrui aptitudinē ad recipiēdū sīlitudinē matris magis q̄ patris:ꝛ q̄ñ cōtingit similari matri in cōplexione.patri v̄o in cōpōne:ꝛ ecōtra.

¶ Secunda positio est Aristote.ꝛ ipsum sequentium ꝛ isti dicunt sperma mulieris non posse per se actiue concur

rere ad generationē fetus. ¶ Dicunt 2° nō esse necessariū mulieris spma ad gñatione cōcurrere actiue vel passiue: ꝛ hoc declarāt: qa in illis viuentibus in qb⁹ vnum indiuiduū est potēs dādi vtutē actiuā ꝛ passiuā nō fit generatio p coitū masculi ꝛ femine. sicut in plantis apparet in qbus est vtus vtriusqꝫ sexus: ꝛ ēt in qbusdā aialib⁹. ḡ in illis in qbus generatio fit p coitū maris ꝛ femelle nullū eoꝝ est potēs dare mām gñationis ꝛ vtutē actiuā: cū ḡ femina hbeat mām: sequit̄ q̄ nō dabit actiuā virtutē. ꝛ sic sperma eius nō p se ꝯcurrit ad gñationē fetus actiue. ¶ Scdm patet signis: qa multe mulieres ipregnate sūt sine hō spermatis emissione: imo ēt cū violate fuerint ꝛ eis coitus displicuerit: sed tūc nō cōcurrit spma: qa nō emittunt. ergo nō est necessarium mulieris spma ꝯcurrere. ¶ Dicunt tñ hō muliebre sperma qn̄ in testiculis mulierū digeritur ꝛ dealbat̄ esse sicut māꝫ magis obedientē transmutationi faciende a spermate viri: ꝛ pp hoc facilius fieri generationē cōcurrente muliebri spermate q̄ꝫ nō ꝯcurrente. ¶ Itē adiuuat pp delectationē quā mulier hꝫ in emissione sua. vñ auidi⁹ sperma cōplectit̄: ꝛ hoc pꝫ signis ꝛ effectibus: quos quotidie videmus de modis impregnādi: qa multū est rarū q̄ fiat impregnatio sine amborum spermatū simultanea emissione.

Sed hanc sequendo viam restat dubitatio quō accidit fetū similari matri: ꝛ quō fiāt femine cū sperma masculi semp intēdat marē pducere: ꝛ tertio quō fiat similitudo fetus ad matrē nō solū in nālibus dispōnibus: sed etiam accidētalibus. ¶ Pro p° dī q̄ similitudo fetus ad matrē est in nālibus dispōnibus. s. cōplone ꝛ cōpōne: ex menstrui aptitudine ꝛ nō opꝫ cām pticularē illā silitudinē efficientē illaꝫ p se intendere: imo ille est effectus p accñs. ¶ Silr dī q̄ femella fit pter pticularis agentis intentionē sicut lateralis descēsus aque nō obstāte q̄ fiat a grauitate: tñ est pter aque intētionē. ¶ Uel 2° dī q̄ semen viri nāliter itēdit oēm silitudinē vel dispōnē q̄ pōt esse indiuiduo naturalis: sed aliquā pars aliquā posteri⁹ ꝛ p se facit femellaꝫ ꝛ matri similē: ꝫ ista nō fit de pncipali agētis intētiōe. de similitudine vo in stigmate vel cicatrice: multi putāt cām esse: qa menstruū cōtingit a totius habitudie decidi ꝛ partem q̄ a cicatriçato mēbro decidit̄ esse aptiorem vt ex ea correspondens pars in fetu pducat̄. ꝛ iō qr illa etiā ad cicatricē recipiendā vel cicatricis similitudinē est apta: pducitur ab agēte preter intentionē sicut monstra.

¶ Aliq vo volūt: q̄ ꝫ mulieris spma quo ad ptē suā spirituosaꝫ nō possit p se effectiue cōcurrere ad fetus generationē: tñ pōt p accñs iuuare ꝛ imutatiōes q̄sdā iprimere. vñ sicut emplm nō p se digestiuū est: ꝫ ꝯtingit ipm iuuare calorē stōchi ad digerēdū: ita imaginādū est de spmatis mulieris pte spirituosa. ꝛ iō aliqs talis spūs ad calefaciendum aut idurādū aut colorādū māꝫ gñonis pōt ꝯcurrere: ꝫ nō p se ad fet⁹ pductionē ꝯcurrat. ¶ Et fm hāc viā. seqt̄ pmo mulieres nō hēe spma pprie: sed illa sua humiditas q̄ in coitu expellit̄ dī gutta ab Ar. ¶ Seqt̄ 2° mulieres nō hēe pprie testiculos. ¶ Ultimo nō. q̄ spma qñqꝫ dī a phis aiatū esse: qḋ nō est ita itelligendū q̄ forma subalis spmatis sit aia: ꝫ q̄ spma p vtutē in eo a patre derelictā est p se aiati corpis pductiuū: ꝛ ista dicantur aiata vtualiter. ¶ His ḡ expeditis reuertor ad lrām. ꝛ fuit p^m signū dictū cōplonis calide q̄ isti sūt magis appetētes coitū. cū. n. testiculi māꝫ spmatis ad se trahāt ꝛ digerāt: ꝛ calor ad has opōnes iuuet: pꝫ q̄ ex calidis testiculis fit q̄ in eis est spmatis calidi abūdātia. vñ ad illi⁹ expulsionē insurgit appetit⁹ pcipue illo sua calitate stimulante. ¶ Pꝫ rō scdi dicti. s. q̄ isti gñant plurimos masculos cū masculus gñet̄ p spmatis viri vigorē iuxta oēm viam: ꝛ pcipue māe i gñonis calefactionē. calidoꝝ aūt testiculoꝝ spma ē magis calm. igit̄ magis masculos gñānt. accidit tñ istos gñāre femellas aut merito dispōnis matris: aut merito influx⁹: aut merito iordinati regiminis patris. tertiū vo signi cā est clara: qr calor intensior eiu⁹ pōt māꝫ gñationis pilorū adurere ꝛ in pilos cōuertere: ꝛ hoc est dicere q̄ cito pubescunt genitalia. ¶ Deinde cum dicit. II.

Frigida vo crassis est contraria.

¶ Hic ponit Gal. signa fride cōplonis dicēs: q̄ cōplo frida testiculoꝝ est ꝯtria his q̄ ad effectū. s. qr nō est multū venerea: ꝫ modicū: ꝛ q̄ nō est masculoꝝ gñātrix: qr aut non gñāt: aut gñāt femīas: ꝛ q̄ tarde pubescūt ptes genitales. cā pmi ē qa modicū attrahit̄ de spmatica mā ad tales testiculos: ꝛ illa modicū digerit̄ ꝛ fit paꝝ stimulās ad expulsionē pp frigiditatē. ¶ Cā scdi est: qa spma eoꝝ debili existe calore nō sufficiēter digerit aut calefacit māꝫ gñonis. ¶ Cā tertij est: qa calor debilis non cito pōt māꝫ adurere ꝛ in pilum conuertere. III.

Humida q̄dē ꝛ multi semis ꝛ hūidi est.

¶ Pōit signa hūide cōplonis dicēs: q̄ cōplo hūida tñ ē multi seis ꝛ hūidi. ¶ Cā ē: qr cū caloreꝫ hēat eq̄lē: mediocriter attrahit māꝫ spmatis: ꝫ qa est hūida i digōne illi⁹ nō mltū dissoluit̄: nec tātū q̄ꝫtū in tēpato. ꝛ iō semē est multū: ꝛ qr calor nō ita obtinet sup multū hūidū. sic sup mediocre. iō nō ē ita bñ digestū: ꝛ p ꝯñs ē auidū siue hūidū. nā coagulatio spmatis fit a calo spūosante ꝛ aqueas ptes ad aereā nām ꝯuertēte: cū ḡ calor est impotētior fit aquosius.

¶ Sicca vo ꝛ pauci seis ꝛ mediocriter spissi est.

¶ Pōit signa sicce dicēs: q̄ cōplo sicca ē pauci semis ꝛ mediocriter spissi: ꝛ cā paucitatis est ꝯsumptio māei merito siccitatis: ꝛ qr calor cū siccitate ē potētior ad dissoluēduꝫ. cāe vo spissitudis sūt eedē: ꝛ qa calor modicū hūidū cum nō adurit magis digerit: ꝛ p digōnē spma fit globosum ꝛ spissuꝫ. ¶ Et nō. q̄ ꝫ ex cōplone testiculoꝝ fiāt q̄dā sup totū apparētie: qḋ pꝫ p trāsmutationes ꝯtingētes per testiculoꝝ abscisionē: tñ Gal. has tacuit volens q̄ ex dictis de corde ꝛ epate ista p nos apprehēderemus. IIII.

Calida vo ꝛ sicca crassis ꝛ spissi seminis ēst: ꝛ maxie gñātrix masculorū: ꝛ citissime ad coitū excitat. a principio ḡ ꝛ hui⁹ citissime pubescunt in partib⁹ genitalibus ꝛ in oibus circuitu sui: sursum q̄dē vsqꝫ ad regionē circa vmbilicum. deorsum vo vsqꝫ ad mediuꝫ coxarū. Petulca igit̄ est huiusmodi crasis satis ad venerē. Citissime vo satiatur: ꝛ si cogatur nocet.

¶ Ponit signa cōplonū lapsaꝝ cōpositaꝝ: ꝛ diuidit̄ i q̄tuor. ibi 2° [Cōuenientib⁹.] ibi 3° [Si vo fridi.] ibi 4° [Sicca q̄dē.] ¶ In p° pte ponūt̄ septeꝫ signa cōplonis cale ꝛ sicce testiculoꝝ: quoꝝ p^m ē q̄ istoꝝ semē ē spissuꝫ: ꝛ cā ē calitas digerēs ꝛ siccitas aquosam ptē exterminans. 2^m signū est q̄ hns hāc cōplonē ē maxie gñātiu⁹ masculoꝝ. Masculus. n. ē hns potētiā digerēdi ꝛ faciendi ꝯstare ꝛ segregandi spma hns pn^m spēi tale vt mouēs nō vt motū siue mā. femella āt ē q̄ pōt suscipe hō semē: ꝛ māꝫ pbere gñonis: ꝛ ipotēs ē ad digerēdū spma mō dicto. ¶ Et qr po⁹ digerēdi ꝛ segregādi maxie p caliditatē ꝯsistit. iō masculus ē siccior ꝛ calior femella ad sensū positū p° pmi. cap de cōplonib⁹ etatū. ꝛ iō calidiori ꝛ sicciori existēte spmate magis masculi generant̄ sue complexioni magis pportionati.

Sed hic nota dubiū eē an cōplo tēpata sit magis masculoꝝ gnātrix q̄3 calida ⁊ sicca. ⁊ vr̄ ꝙ sic: qꝛ vtus ei⁹ est fortior: ⁊ p ꝯñs magis ꝯsequitur finis p intētū q est masculus. B mō dicit Hali. cōmē. 95. ꝙ cōplo tēpata est maxie gnātrix masculoꝝ ⁊ nō cōplo calida ⁊ sicca: nec Gal. B dixit hic. ⁊ iō in antiq̄ trāslatione nō hr̄ ꝙ sit maxie gnātrix masculoꝝ: s3 solū ꝙ ē gnātrix: qꝛ hec cōplo digerit bn̄ spma ⁊ facit ip3 ꝓlificū: s3 tn̄ qꝛ facit ip3 aliqn̄ ꝓpter lapsum debilius. ꝯtingit ꝙ generet feminas. ¶ Sed Pliuscōmētator in cōmēto hui⁹ ptis vult ꝙ hec cōplo est maxie gnāns masculos ēt ī rōne ad tēpatā. nā cū masculus sit calidus ⁊ siccus. ⁊ hic generet spma sibi ꝓportionale. iō masculoꝝ maxie est gnātiua. ¶ Dicit 2° ꝙ duplr possumus imaginari spma forte. vno mō ad gnāndū absolute. ⁊ isto mō tēpata cōplo est fortior. scđo modo ad hūc effectū. puta masculinare: ⁊ q̄ ad hoc potentior est cōplo calida ⁊ sicca qꝛ aliquā mām ꝯuerteret ad nāꝫ masculinā spma calm ⁊ siccuꝫ q̄3 ad masculinā nō ꝯuerteret tēpatū: ꝑꝑ min⁹ calefacē ⁊ siccare: s3 tn̄ plus suffic̄ gnātiuū spma facere tēpata: ⁊ pfectiorē masculū sufficit gnāre.

¶ Hic dōm est sic de epate calo ⁊ hūido plus de sanguine gnānte q̄3 epar tēpatū: l3 fortius sit tēpatuꝫ epar. ¶ 3ᵐ signū hꝫ cōplonis est ꝙ citissime excitat ad coitū. i. minori tēpore post natiuitatē sunt potētes ad coitū: ⁊ hui⁹ cā est: qꝛ calor eoꝝ nō in multo humido submersus ⁊ intensior existēs cito sit potēs digerere ⁊ separe spma. ¶ 4ᵐ signū est ꝙ isti citissime pubescūt in ptib⁹ genitalib⁹. s. virga testiculis ⁊ pectine vsq3 ad vmbilicū ⁊ infra vsq3 ad mediū coxarū. nā vsq3 ad loca illa ꝓcedit influxus fortis testiculoꝝ mām adurēs ⁊ in pilos ꝯuertēs. ¶ 5ᵐ signū est ꝙ ista cōploest petula. i. appetitiua actuum venereoꝝ: ⁊ hui⁹ cā est stimulatio quā fac̄ spma multū pruritiuū exīs. ¶ 6ᵐ signū est ꝙ cito satiant̄ coitu: qꝛ cito mām seminalē ꝓpellunt ea exn̄te modica ⁊ p caliditatē ⁊ siccitatē ꝯsumpta. ⁊ est ēt cā: qꝛ in delectatione plurimi eoꝝ spūs dissoluunt̄. ¶ Septimū signū est: qꝛ si cogant̄ p̄ delectatiōe vel appetitu multū coire nocent̄: qꝛ cadunt in arefactionē ipotentiam digerendi ⁊ pessim. V.

Conuenientib⁹ siqdē caliditate ⁊ humiditate: pilosi qdeꝫ minus huiusmodi his q dicti sunt: multi vō seminis magis: nō concupiscunt vō magis alijs. Sufficiunt vō sine lesione magis venereis plurimis. Si vō satis augeat̄ vtraq3 ⁊ calidū ⁊ humidū: nō sine lesione abstinent a venereis.

¶ Pōit signa cōplonis calide ⁊ hūide ⁊ sūt qnque. ¶ Primū est ꝙ isti sunt pilosi circa genitalia: ⁊ B ꝑꝑ calorē fortē: s3 tn̄ sūt min⁹ pilosi calidis ⁊ siccis: qꝛ minor in eis sit adustio. ¶ 2ᵐ signū est ꝙ isti emittūt multū semē magis q̄3 dicti calidi ⁊ sicci. ⁊ cā est hūiditas ꝑꝑ quā mā spmatis nō ꝯsumit̄. ¶ 3ᵐ signū ē ꝙ nō appetūt magis eis: qꝛ ⁊ si plus hēant de spmate: nō tn̄ ē ita pruritiuū. Sꝫ dices vtꝝ tn̄ appetāt: puto ꝙ nō ꝑꝑ cām dictā. ¶ 4ᵐ signū est ꝙ sine lesiōe sufficiūt plimis venereis. i. coitib⁹: ⁊ cā est multitudo māei spmatice ⁊ spūuꝫ. ¶ 5ᵐ ⁊ vltimū signū est ꝙ si isti fuerint multū calidi ⁊ hūidi nō abstinent sine lesione ab istis actib⁹ ⁊ cā ē: qꝛ multū supabūdat hꝫ mā spmatica vel l spma trāsmutāda ⁊ ista retēta ⁊ nō dissoluta alsūde tandē īficit̄ mala q̄litate. vn̄ fit quodāmō venenosa ⁊ facit malas multas egritudines. VI.

Si vō frigidi ⁊ hūidi f̄m crases fiūt testiculi. nuda fiūt q̄ sūt in circuitu pilis: ⁊ tarde coire incipiūt: neq3 vehementes sunt ad operationes: aquosuꝫ vō ⁊ tenue semen eius: ⁊ paꝝ generans vel nō generans: ⁊ si generans: feminas generans est.

¶ Ponit signa cōplonis frigide ⁊ humide: ⁊ sūt quinque. ¶ Primū ē ꝙ loca q̄ sūt circa testiculos sūt nuda pilis: ⁊ hui⁹ cā ē defect⁹ caliditatis adurētis. ¶ 2ᵐ signū ē ꝙ tarde post natiuitatē icipiūt coire: ⁊ cā est: qꝛ calor debilis ⁊ ī multo hūido submersus tarde fit potēs ad māꝫ spmaticā segregādā ⁊ digerēdā. ¶ 3ᵐ signū ē ꝙ nō sūt vehemētes in coitu: qꝛ nō multū appetūt ⁊ nō multū pñt: ⁊ cā ē paucitas māe attracte ad testiculos: caloris paucitas: ⁊ modica stimlatio facta a spmate: cū sit modicū pruritiuū. ¶ 4ᵐ signū ē ꝙ spma eoꝝ est aquosuꝫ p ꝓuationeꝫ digōnis: ⁊ B ꝑꝑ sui caloris debilitatē: ⁊ tenue: qꝛ calor nō agit fortiter in ei⁹ spiritualificatione. ¶ 5ᵐ signū est ꝙ semē eoꝝ est paꝝ gnāns: aut nō gnāns. ⁊ B ꝑꝑ sui caloris debilitatē: ⁊ si est gnāns gnāt plurimū feminas. qꝛ femine sūt frigide ⁊ humide. ⁊ iō hꝫ spmatis complexioni similate: ⁊ per consequens ex illo plurimum generant̄ femelle. VII.

Sicca quidē ⁊ frigida crasis filiis qdeꝫ plurimū ei que predicta est crasi: spissius vō semen eis ⁊ omnibus magis exiguum.

¶ Ponit signa cōplonis fride ⁊ sicce dicēs. pmo ꝙ in multis silatur ista cōplo illi: q̄ nūc dicta est: qꝛ nuda pilis hēt loca genitalib⁹ ꝓpinq̄: ⁊ tarde pōt coire: ⁊ modicū appetit ⁊ modicū sufficit: s3 tn̄ B hꝫ spāle ꝙ semē suū ē spissius semine fride ⁊ hūide cōplonis ⁊ cā est siccitas: ⁊ qꝛ est modica mā idē calor magis īprimit effectū q est digō: ⁊ etiaꝫ istoꝝ semē est modicū ꝓpter siccitatē exterminantē ⁊ ꝓpter caliditatē diminutam modicū attrahentē. VIII.

Totius vō corporis habitudines dicte quidē sunt prius in his q̄ assimilant̄ cordi ⁊ epati. dominat̄ vō similitudo vehementiorē hūtis mēbri quālibet primarum qualitatū quas ⁊ operatiuas noiamus.

¶ Positis signis corpis lapsi a tēpamēto f̄m mēbra ꝑncipalia ꝯñter vt supra diuidit̄: in ista parte ponit signa corporis eiusdē multū lapsi f̄m q̄dā mēbra habētia vtutē innatā actuatā p īfluētē ⁊ nō oium taliū: s3 quorūdā ꝑꝑ breuitatē: ⁊ diuidit̄ in duas. pmo ponit signa quorūdā spālr. 2° reliquoꝝ in generali. ibi [Alie vō ptes.] ⁊ sunt q̄tuor in genere. p q̄ ponit signa cōplonis musculoꝝ. 2° in toti⁹ habitudie ꝯsistētiū stomachi. 3° pulmonis. 4° canne pulmonis. 2ª ibi [Uentres cognitiōis.] 3ª ibi [Diligēter.] 4ª ibi [Nō vō ipsa.] ¶ Prima in q̄tuor. p rememorat̄ quorundā dictoꝝ ꝑus de cōplone musculoꝝ in toti⁹ habitudine. scđo ostēdit in qb⁹ maxie cōsiderat̄ toti⁹ habitudo. tertio ponit canones seruādos in signis dicēdis. q̄rto descendit ad ponēdū signa cōplonū habitudis totius. ibi 2ª [Toti⁹ vō corporis.] ibi 3ª [Dicent̄ igit̄.] ibi 4ª [Competentis.] ¶ Dicit primo. ꝙ superius in capitulis de signis cordis ⁊ epatis fuit dictū de totius habitudine: ꝙ similat̄ in cōplone cordi vel epati: ⁊ scđo fuit dictū ꝙ similitudo habitudinis toti⁹ dominat̄. i. est maior cū mēbro de illis duob⁹ hn̄te quālibet. i. aliquā de q̄tuor q̄litatib⁹ pmis q̄ dicunt̄ optime vehemētiorē ad iprimēdū sup totū. ⁊ B fuit dcm̄ in cap̄ de epate: vbi ostēdit̄ q̄n ꝯpant̄ hec mēbra: ⁊ q̄ q̄litates facit̄: ⁊ q̄ difficulter dicant̄. IX.

Totius vō corporis habitudo in illis maxime discernit̄ ptibus quecūq3 videntibus primo subiacent. Musculi

vero sunt hi oībus ossibus circumuoluti.

¶ Ostēdit in quibus ptib⁹ maxie ꝯsideraṫ hītudo toti⁹. Et diuidiṫ in tres ptes. p̄ facit hoc. 2° describit musculū. 3° ridet tacite q̄oni. ibi 2° [Et composite.] ibi 3° [Utraqȝ vero.]
¶ Dicit p̄. ꝙ totius habitudo maxie discerniṫ .i. cōsideratur in illis partibus que p̄mo subiacent tanq̄ obiecta vidētibus: ꝛ ille partes sunt musculi circumuoluti ossibus.
¶ Ubi nota p̄mo. ꝙ dispositio illarum partiuȝ que p̄mo visui obyciunṫ dr̄ habitudo toti⁹: q2 a dispōne illaꝝ ptiū vulgus denoiat totū cū ipse sint notiores. ¶ Nō 2°. ꝙ musculi sunt ossib⁹ circūuoluti nō oēs: sed plurimi: ꝛ illi q̄ nō circūuoluunṫ ossib⁹ nō cōnumeranṫ in toti⁹ hitudine sicȝ diaphragma ꝛ musculi lingue: ꝛ epiglotis ꝛ multi aliȝ. solū g̃ illi q̄ ossibus circūuoluunṫ ꝛ pelle q̄si imediate cooperiunṫ: sunt in quib⁹ totius habitudinē discernimus dicendo totuȝ esse album carnosum molle siccum gracile: ꝛ sic de aliȝs. ꝛ hoc vult Galenus hic.

¶ Et cōposite q̄dā carnes sunt ex simplici ꝛ prima carne ꝛ neruis quib⁹ he circumuolute sunt. Propria .n. musculoꝝ suba hec est.

¶ Nunc ponit musculoꝝ descriptiones dicens: ꝙ musculi sūt carnes q̄dā cōposite ex simplici ꝛ pura carne neruis q̄bus iste carnes sūt circūuolute: ꝛ h̄ est ꝓpria suba musculoꝝ .i. cōposita ex carne simplici ꝛ neruis. est aūt simplex caro q̄ fit ex mēstruo vel sanguie coagulato īter neruoruȝ villos: vt diṫ Gal. 2° cōplonū. ¶ Notandū est aūt ꝙ hec descriptio solū mālia explicat musculū subalr cōponētia: s3 formā ꝛ v̄tutē p q̄s maxie notificaṫ nō exp̄mit. Cōpletior g̃ musculi descriptio pōt colligi p̄° prīmi. doc. 5°. sūme 2°. cap̄ p̄. ꝛ musculus est mēbruȝ ex simplici carne ꝛ villis neruoꝝ ꝛ ligamētoꝝ ꝯtextū voluntary mot⁹ p neruū in eo exn̄tē effectiuū. nā neru⁹ in musculo vi v̄tutē hn̄te voluntarie mouēdi. ꝛ nō ī alio mēbro: ꝛ h̄ pp tēpamētum a carne musculi receptū: merito cui⁹ p̄paraṫ vt adueniēte spū aiali a cerebro: aliȝs ipedimētis deductis possit neruus s3 voluntatis iperiū p se ꝯbi ꝛ extēdi: ꝛ ꝯsiter merito nerui musculus moueṫ: ꝛ alia mēbra musculo mediāte: ꝫ ī expōne capituli de motiua v̄tute. p̄ms p̄mi dixerim musculū p̄ p se moueri: disputatiue illud defendēdo. ¶ Ex q̄b⁹ vi Gal. hic p neruos non tm̄ neruos itelligere: s3 ligamēta. p3 2° motiuā v̄tutē p̄us in neruis eē nālr q̄̄ in musculis: ꝫ ī neruo eē nō possit nisi neru⁹ sit ps musculi. ¶ Deide cū diṫ.

¶ Utraqȝ ad eos vero ꝯueniētia: hec vasoꝝ velut riui quidā sunt nō cōplentes eoꝝ substātiaȝ: sed seruiētes ad cōseruationem.

¶ Remouet dubiū dicens: ꝙ vtraqȝ de numero vasoꝝ .s. vene ꝛ arterie veniētia ad hec .s. musculos. sunt velut quidā riui: nō tn̄ de cōplemēto sube musculi: sed sunt partes seruiētes ad ꝯseruationē deferēdo sanguinē ꝛ spiritū naturalē ꝛ vitalem. itaqȝ breuiter arterie ꝛ vene deferentes sanguinem ꝛ spiritū. ꝛ per ipm musculū penetrantes: non sunt partes musculū integrantes. ¶ Et huius ratio est: q2 illa sola dicunṫ partes integrātes mēbꝝ aliqđ organicuȝ: que deseruiunt p se oppōsitioni p̄ncipali illius organici in eo exn̄tis. Sed vene ꝛ arterie nō deseruiūt opōni musculi q̄ est mot⁹ ꝛ hāc rōnē assignat Plusq̄cōmētator: s3 forte rō sit: q2 iste solū dnr̄ itegrātes musculi subaȝ: q̄rū sites in spe in oi musculo reguanṫ: mō aliq̄ sunt parui musculi q̄ nō hn̄t intra se venā ꝛ arteriā. ¶ Deinde cū dicit. X.

Dicenṫ igiṫ ꝛ eoꝝ craseos cognitiones s̄m bn̄ tēpatam habitationē. pmutant eniȝ distēperātie regionū cutes s̄m se formātes: ꝛ corrumpunt q̄sdā cognitiones: ita vero ꝛ s3 bn̄ tēperatā regioneȝ tēpore messis seipȝ soli aliq̄s nudū exponat: ꝛ pmutabit eas cognitiōes q̄cūqȝ s3 colores sunt: ꝛ i mollitie ꝛ in duritia s3 ꝯsistētiā. Si vero vt bn̄ tēpata est regio: ita ꝛ ip̄e bene tēpata dieta vtatur: neqȝ exustus in sole iaceat nudus vnaquaqȝ die plurimum: neqȝ vt q̄dam more virginis in vmbra degens perfecte craseos demonstrabuntur signa: quasi in his igitur in oratione futura intendam⁹ iam intellectum est.

¶ Ponit canones seruādos in signis dicēdis. Et diuidiṫ ī q̄tuoꝛ. p̄ ponit vnā cōditionē obseruādā ad v̄itatē dicēdorū. 2° ponit aliā. 3° q̄bas colligit. ꝛ 4° ꝯtinuat se ad sequētia. ibi 2° [Ita vero.] ibi 3° [Si vero.] ibi 4° [Quasi in his.]
¶ Dicit de oīb⁹ sīl. p̄ ꝙ signa dicēda sunt itelligēda in habitatione .i. regiōe tēpata: cui⁹ cā est: q2 regiōes distēpate pmutāt cutes ꝛ formāt eas s3 se .i. s̄m exigentiā dispōnis aeris: q2 cutis imediate aeri exponiṫ ꝛ alteraṫ ab illo. ꝛ iō regiōes dicte corrūpūt quasdā significatiōes: vt nigredo in ethiopia: ꝛ albedo in germania. ¶ Dicit 2°. ꝙ etiā si q̄s habitet regionē tēperatā: ꝛ omni die tēpore messis q̄ñ .s. ē maximus estus se exponat nudū soli. illa regio tamen pp incōueniētē expōnē corporis ad aerē pmutabit ēt cognitiones in calore ꝛ duritie ꝛ mollitie: ꝛ sic appet ꝙ habitatio d3 esse in regione tēpata ꝛ cū debito mō. ¶ Dicit 3° ꝙ signa pfecte cōplonis .i. tēpate v̄ificanṫ: si regio in qua est habitatio sit tēpata: ꝛ ipse de q̄ loq̄mur cōueniēti dieta .s. administratiōe cuiuslibet sex reꝝ nō nālium in die vtatur: itaqȝ neqȝ vnaquaqȝ die exutus iaceat in sole plurib⁹ horis: neqȝ ꝯtinue degat in vmbra ad modū virginū puellarū. ¶ Dicit 4° ꝙ nos iā intēdam⁹ ad signa q̄ dicentur tanq̄ futura orōne ī his .s. hoīb⁹ q̄ tēpatā regionē ihabitāt ꝛ dieta ꝯueniēter vtunṫ: ꝛ ps tota de se clara est. ꝛ iō Gal. in toti⁹ hitudine meminit hui⁹ canonis: q2 cutis maxime ab aere alteraṫ ꝛ signa hitudis toti⁹ maxie sumūṫ ab his q̄ ī cute repūsentanṫ. ¶ Ubi nō ꝙ hec signa ēt ad alias regiōes adaptari pnt vt locis calidis quēadmodū ī egypto nigriores ꝛ pilosiores sūt calidiores: ꝛ sic ꝓportiōabilr de aliȝs. ¶ S3 posset q̄s dicē q̄ ē hec bn̄ tēpata regio. dōm ē ꝙ ī h̄ varie sunt mētes doctoꝝ. nā Aui. p̄° p̄mi. cap̄ de cōplonib⁹. diṫ regionē sub circulo eq̄noctiali eē tēperatissimā: ꝛ itelligiṫ de illa q̄ directe supponiṫ duob⁹ gradib⁹ vni citra: alteri vltra eq̄noctialē: cui⁹ latitudo a peritis ponitur 113. miliariū: ꝛ q̄rte ptis miliaris: ꝛ 2° loco ponit clima 5m. Gal. aūt 3a particula afo(rismorum) dixit esse regionē itercepta inter duas lineas ab oriēte in occidēte ꝓtensas: quarum vna trāsit p īdiaȝ q̄ est terra ꝯstantinopoli opposita visus oriens: ꝛ alia trāsit p eboū insulā Hippocratis: q̄ hodie vocaṫ langō: ꝛ est istaꝝ lineaꝝ distātia circa 300. miliaria: ꝛ hec nō multū differt a scđo loco posito ab Aui. q2 ista patria capit initiū q̄rti climatis ꝛ maximā pteȝ q̄rti. ¶ S3 Hali. vult medietatē tertij climatis versus q̄rtū: ꝛ q̄rti versus 3m eē tēpatā regionē: ꝛ illā terrā Albumasar tertio introductoriȝ vocat terrā ꝓphetaruȝ: sed Auerro. scđo colliget. laudat quintum clima pre ceteris: quorum omnium quid verius sit dicendum super. prima primi exposui. capitulo allegato. XI.

Competentis vero craseos cognitiōes s̄m totam animalis habitudineȝ sunt: color q̄dem ex rubeo ꝛ albo commixtus. Capilli vero rubei ꝛ mediocriter crispi vt in pluribus. Mediocritas vero carnosi-

tas in quantitate ⁊ qualitate.

¶ Dabitis trib⁹ pambulis Gal. descēdit ad ponēdū signa cōplonū habitudis toti⁹. ⁊ pmo tēperate. scdo distēpataꝝ. ibi [Quecūqz vo.] Et diuidit p⁹ in duos. pmo ponit tria signa tēperate cōplonis habitudis toti⁹. scdo dictū suū. ibi [Mediū.n.] In pte pma ponit tria signa. pmuz est color faciei pmixtus: supple q̄si eq̄liter ex albo ⁊ rubeo: ⁊ hoc p pte declarauimus supra in signis tēpati cerebri. ¶ Scdz signū est ꝙ capilli sunt rubei ⁊ mediocriter crispi: ⁊ huius cā eodē caplo assignata est. ¶ Tertiū signū est mediocritas carnositatis in q̄ttitate ⁊ q̄litate. ⁊ p q̄litatē debemus itelligere caliditatē: frigiditatē: duritiē ⁊ mollitiē: asperitatez: lenitatē: pinguedinē ⁊ eius carētiā: dēsitatē ⁊ raritatē. in qbus oībus in cōplone tēperata habitudinis totius dz eē mediocritas. ¶ Pro itellectu tñ hui⁹ ptis notādūz fm mētē Gal z⁰ cōplonū ꝙ multitudo carnis ⁊ pinguedinis est pp augmētū humiditatis: qꝛ pinguedo ⁊ caro mālit ter sunt a sanguine: ⁊ vnctuositate eius: ⁊ nō exñte multo sanguie: nec p calorē: nec p frigus fieret hō multe carnis. ⁊ silr sine mā: que est vnctuositas nō fieret pinguedo: sz humiditas nō eodē mō augmētata est cā pinguedinis ⁊ carnis: qa hūiditas aucta cū tēpamēto caliditatis facit pinguedinē: ⁊ ēt cū aliquāta caloris diminutione: qꝛ coagulatio vnctuose ptis in pinguedie fit a frigido. augmētū vo caliditatis diminuit pinguedinē. ⁊ silr augmētū siccitatis accidētalis. carnē vo auget hūiditatis abūdātia cū tēpamēto caloris aut cū caloris excessu: vt colligi pōt a Gal. z⁰ cōplexionū. cap 4⁰. ¶ Et tūc iste ꝯnes ex eo sunt colligēde. ¶ Prima ꝙ augmētū hūiditatis cū tempamēto caloris auget carnē ⁊ pinguedinē: sed multo magis carnē: ⁊ cā est qa humiditatē in piguedinē trāsmutādā tēperatus calor p maiori pte aut dissoluit aut in carnē ꝯuertit: cū caro sit magis de nāe itēriōe. ¶ Scda ꝯ. si cū tēpamēto humiditatis diminuat caliditas a tēperamēto multo plus est in illo corpore de pinguedie q̄ de carne ⁊ cā est: qa pp diminutam caliditatē illa pars sanguis subtilior a venis resudās sup mēbra pāniculosa ⁊ frigida statiz coagulat in pinguedine a fridirate pāniculoꝝ. ¶ 3⁰ ꝯ. si fuerit cōplo calida cū tēpamēto passiuaꝝ erit caro amplior pinguedine ⁊ pinguedo diminuta: pz pp caliditatē ꝯsumētē ptē vnctuosaz ⁊ in carnē ꝯuertētē. ¶ 4⁰ ꝯ. cōplone sicca tñ est modicū carnis ⁊ modicū pinguedis ⁊ caro dura: pz pp māe defectū ⁊ si ꝯsideras cōplonē pmaz magis deficiet ista pinguedo q̄ caro. ¶ Et ex his possum⁹ colligere cōbinatiōes distēperātiaꝝ cōpositaꝝ. in cōplone g̃ tempata qꝛ nullus est istoꝝ excessuū caro est mediocris quātitatis in se ⁊ in comparatione ad pinguedinē: ⁊ etiam mediocris qualitatis in duritie ⁊ mollitie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Mediū.n. pfecte est huiusmodi corpus oīum supfluitatuz: vt hec dicant ⁊ intelligant ad hoc necesse est. etenim spissum corp⁹ ad hoc dicitur spissum ⁊ tenue. silr adhuc ⁊ multā carnez hñs ⁊ paucā carnē: ⁊ crassum ⁊ macrum ⁊ molle ⁊ durum: ⁊ pilosum ⁊ nudum pilis. Nihil igitur horum est mediocre.

¶ Assignat cām dictoꝝ: ⁊ pmo facit qđ dictū est. z⁰ colligit ꝯditiōes tēpati corpis ibi [Sz quasi.] ¶ Dicit p. ꝙ istud corp⁹ tēpate cōplonis est mediū pfecte oīuz supfluitatuz dictarū. ⁊ rō est: qꝛ oīa q̄ denoiant absolute aliq̄ extrema denomiatione. itelligunt ⁊ dnr in cōpōne ad ipm. vbi grā spissuz dr respectu tēpati. ⁊ tenue qđ opponit spisso dr in relatione ad tēpatū. ⁊ silr multā carnē hñs ⁊ modicam: ⁊ crassum: ⁊ molle ⁊ durū: ⁊ pilosuz ⁊ nudū pilis. Si g̃ dnr i relatiōe ad tēpatū sequit ꝙ mediocre. i. tēpatū nihil est horū. ¶ Hic cadit dubitatio vtrū medicie q̄ dicunt calide vel frigide dicant tales in relatione ad tēperatū corpus. ⁊ hanc cōplete disputaui scda pmi. caplo de eo qđ comedit ⁊ bibitur. ibi vide vbi dicitur ꝙ sic.

¶ Sz quasi polycleti regula ad sūmū venit mediocritatis vniuerse: vt tangētibus quidez neqz molle neqz durū appareat: neqz calidum: neqz frigidū: vidētib⁹ vo neqz pilosum neqz nuduz pilis: neqz grossum: neqz gracile: neqz aliquam aliam habens intemperantiam.

¶ Hic in summa colligit cōditiones isti⁹ corpis ponens similitudinē quādā: ⁊ dicit: ꝙ istud corpus est q̄si statua polycleti q̄ ad summū venit mediocritatis vniuerse quo ad dispōnes hominū: ita vt tāgētib⁹ neqz appareat calidū: neqz frigidū: neqz molle: neqz durū plus debito: ⁊ vidētib⁹ neqz pilosuz. i. plus opportuno: neqz nudū pilis: neqz grossuz: neqz gracile: aut hñs aliquā aliā intēperātiā. ¶ Et nō ꝙ p hoc verbū intēperāna manifeste itelligit ꝙ cū dicit neqz apparet calm: neqz frigidū dz suppleri plus opportuno. ⁊ sic in alijs. ¶ Hic cadit dubitatio. pmo vtruz cōplo tēpata sit vere media p eq̄distātiā gradualē nārū calidi ⁊ fridi iter extremas cōplones ꝯrias. In q̄ qōne ⁊ si iueniātur cōiter tres pōnes. vna ꝙ est vere p eq̄distātiā media quā pleriqz antiq sequunt. scda ꝙ est magis gradualr distās ab extremo calo q̄ frido. ¶ Ego tñ sequor tertiā: dicētē ꝙ plus gradualr distat corp⁹ tēpatuz a fridirate terminātē latitudinē toti⁹ cōplonis hūane q̄ a caliditate: ⁊ hāc viā itegre declaraui sup pma pmi. cap de cōplonib⁹: vñ nō ꝯcessi quēlibet lapsuz ad frigidū eē deteriorē quo ad gradus nārū sibi eq̄li lapsu ad calidū: sz aliquē eē deteriorē. aliquē min⁹. aliquē eq̄lr. ¶ Et ꝯñter dixi ꝙ si incipiāt duo corpa labi pportionalr q̄ ad oīa mēbra a tēperamēto optimo. vnū ad calm reliquū ad frigidū ꝯtinnatis lapsib⁹ ꝯtinue eq̄lr q̄ ad mēsurā itēsiōis istoꝝ q̄litatū vsqz ad mortē citius moriet illud qđ labit ad calm q̄ illō qđ labit ad fridū: sz in isto casu nō citi⁹ egrediat latitudinē tēpamēti. ¶ Nō obstāte tñ h ꝯcessi ꝙ caliditas est vite ⁊ sanitati ⁊ tēpamēto pportionalior ⁊ cōuenientior q̄ friditas: sz nō q̄libet calitas nec cū oīb⁹ circūstantijs: imo aliq̄ ē deterior q̄ sibi eq̄lis friditas: ⁊ ne ponā caplm i cap (nō me vlterius extendo.

Sed vtrum idē corp⁹ magis appropinquet extremo sicco q̄ hūido. adhuc nō scio nec video viā plane i illo vītatē iuestigādi ita certe pp̄ter tactū nō eē ita veꝝ in dicē i sicco ⁊ hūido sić i calido ⁊ frido. Et si queraī vtruz ista cōplo sit media i vniuersa suba pp illō qđ hic dr mediocritatis vniuerse. ego tenui p⁹ pmi. ca⁰ allegato. ꝙ sic: sz cōis schola tz ꝙ nō: qꝛ hō tēpat⁹ respectu eq̄litatis ad pondus ē calidus ⁊ hūidus. ¶ Et si q̄rat q̄uo venit ad sūmū mediocritatis vniuerse itelligit h in latitudie dispōnuz hūanaꝝ: ⁊ nō p eq̄distātiā ab extremis: sz p abnegationē causalz supfluitatis isficiētis. ⁊ hec oīa sūt ibi disputata. ¶ Pro textu tñ nō ibi polycletū fecisse statuā q̄ erat summe pulchritudis: ⁊ alij statuifici ⁊ ipse cū statuā aut grossaz: aut pilosaz: aut alio⁹ a mediocritate recedētem facere volebāt pp alicui⁹ psone silitudinē repñtādā faciebāt cōparatiōe hita ad polycleti statuā. Ita nos i medicia fingimus alo hō corp⁹ cōphēsiōe extremoꝝ: ⁊ si illō nūq̄ viderim⁹. nulli.n. claudit repugnātiā eē: sz tñ qꝛ nō videm⁹ alo fingim⁹: ⁊ i ei⁹ resolōne reliq̄ sub aliq̄ supfluitate nōiam⁹. ⁊ iō vocat istud corp⁹ canon siue regula vel mēsura alioꝝ. pz q̄uo ei⁹ cōsideratio est medico necīa. hic tñ ponuntur signa tēperati cū quadā parua latitudine: qđ videm⁹ sepe: vt vult Gal. in libello de optima cōpositione.

198

Uecꝫ vo temperato calidiora qdeꝫ sunt non tamen humidiora aut sicciora fm carneꝫ: de his eniꝫ presens ratio est. apparent quidem ⁊ tangētibus calidiora tanto quāto fm crasim sunt calidiora: ⁊ pinguedinis minus habentia: colore vo rubea: ⁊ nigros capillos habentia.

¶ Nūc ponit signa cōplonū distēpatarū habitudinis totius. ⁊ pmo simpliciū. 2° cōpositarū. ibi [Et fm copulationē.] Prima in q̄tuor fm numeꝝ simpliciū cōplonū. ibi 2° [Frigidioris.] ibi 3° [Sicca vo.] ibi 4° [Humida vo.] In pte pma dicit pmo ꝙ corpa que sunt calidiora tēperatis fm carnē: ⁊ nō sicciora vel humidiora. nam soluꝫ de istis in pnti sermone loqmur. ista apparēt tāgentib⁹ calidiora tempatis tanto q̄to sunt calidiora. Et hui⁹ cā est: qꝛ caliditatis cert⁹ index est tact⁹: vt ipse Gal. vult 2° complonū. ¶ Dicit 2° ꝙ ista corpa sunt minus hñtia de pinguedine q̄ꝫ tempata: ⁊ ēt minus pportionabilr de pinguedine q̄ꝫ de carne. Et hui⁹ cā pꝫ ex illis que dicta sūt supra. ¶ Dicit 3° ꝙ istoꝝ calor est rubeus nō cōmixt⁹ vt in temperato. cuius cā est: qꝛ sanguis est magis rubicūdus ⁊ magis penetrās ad supficiē cutis: ita vt totū magis rubeū appareat tēpato: q̄uis minus hēat de sanguine. ¶ Dicit 4° ꝙ isti habēt nigros capillos. ⁊ huius cām diximus supra cap° de complexionibus cerebri. XIII

Rigidioris crasEos corporis signa nō pilosum ⁊ pingue frigidum tangentibus. Color vo eorum cum capillis magis ruffus.

¶ Ponit hic signa cōplonis fride: ⁊ diuiditur in duas. p ponit illa que signant nō multum lapsuꝫ in friditate. 2° illa que multū. ibi 2° [Multa vo.] In pte pma ponunt q̄tuor signa cōplonis habitudinis totius fride tm: quoꝝ pmum est ꝙ corpus nō est pilosum: ⁊ nō itelligat ꝙ nullos pilos hēt: sed qꝛ paucos. Et cā nota est pp debilitatē caloris adherētis ⁊ in piluꝫ conuertētis. ¶ Scōm signuꝫ est ꝙ tale corpus est pingue: ⁊ causa fuit dicta prius. nā vnctuosum sanguis a venis resudās: nec resoluit a calore nec in carne mutat: sed in pinguedine coagulat. ¶ 3m signū est ꝙ corpus tale appet friduꝫ ad tactū: ⁊ pꝫ cā sicut de calo. ¶ 4m signuꝫ est: ꝙ calor cutis ⁊ capilloꝝ est ruffus. i. tēdit ad albedinē. Et h⁹ cā in cute est qꝛ sanguis nō est mult⁹ qui rubificare possit: ⁊ idē sanguis ad colorē flaris ōclinat qd est albū. cā vo in capillis dicta est supius loco allegato.

¶ Multa vo frigiditate: existente liuida quodāmodo est caro: sed vocare consuetudo qbusdā medicoꝝ est hos tales plumbei coloris.

¶ Ponit signa multe friditatis dicēs: ꝙ cū mlta est friditas caro est quodāmō liuida. cui⁹ cā est: qꝛ sāguis ad extremū veniēs infridat: ⁊ spūs q in eo sūt igrossant ⁊ luciditas eoꝝ pdit. iō sanguis ad colorē subnigruꝫ vertit. ⁊ ille appet mixt⁹ cū albo q est liuidus. ¶ Dic 2° ꝙ pp silitudinē ꝯsuetudo medicoꝝ notat ista plūbei coloris. XIIII.

Icca vo crasis gracilior est ⁊ durior bene temperata tanto quāto sicciou: ⁊ alia vo proxima signa sunt his.

¶ Ponit signa cōplonis sicce dicēs: cōplone sicca corpa sunt graciliora. i. minus carnis ⁊ pinguedinis hñtia q̄ꝫ tēpata. Et hui⁹ cām supra dixim⁹: ⁊ sunt ēt duriora fm carnē tāto q̄to sunt sicciora. Et hui⁹ cā est: qꝛ durities cuꝫ tēpamēto actiuaꝝ seqt siccitatē: vt vult Gal. scdo complexionuꝫ. ¶ Dicit 3° ꝙ alia signa sunt pxima signis his. i. positis in caplo de cōplexione tempata: qꝛ ꝯsequuntur tempamētuꝫ actiuarum qualitatuꝫ. XV.

T humida vo alia signa qdeꝫ similr magis carnosa vo ⁊ mollior.

¶ Ponit signa cōplonis humide dicēs: ꝙ cōplone humida tm sunt alia signa ab his que dicent. sunt eniꝫ silia signis tempatoꝝ. ¶ Dicit 2° ꝙ isti sunt magis carnosi q̄ꝫ tempati: ⁊ h pp cām supradictā. pinguedo aut etsi aucta sit: non tm ita sicut caro. ¶ Dicit 3° ꝙ caro istoꝝ est mollior. ⁊ cā est: qꝛ mollities cū tēpamento actiuarū seqt humiditatē: vt vult Gal. 2° cōplonū. XVI.

T fm cōpilationem primaruꝫ qualitatum qua fiunt distemperātie cōpositam cognitionū formam habent.

¶ Ponit signa distēpantiaruꝫ cōpositarum: ⁊ diuidit in duas ptes. pmo dicit hoc. 2° dat quosdaꝫ modos effugiendi errores circa ista signa. ibi [In oībus vo.] Prima in q̄tuor. 2° ibi [Humida vo.] ibi 3° [Frigida vo.] ibi 4° [Si vo frigidum.] Prima in duas. pmo ponit vnū generalē canonē circa signa complexionuꝫ cōpositarum. Scdo ponit spālia signa complexionis calide ⁊ sicce habitudinis totius. ibi 2° [Calida qdem.] ¶ Dicit primo ꝙ distemperātie que fiunt fm copulationē primarū qualitatum habēt formā cognitionuꝫ: id est modos cognoscendi eas per signa composita: qꝛ eas significāt signa aggregata ex signis simpliciuꝫ ex qbus distemperātia cōponitur. Et pꝫ cā: qꝛ ambe qualitates excedētes suuꝫ effectū faciunt ita vt vtriusqꝫ cōprehēdi possit. ¶ Nota tm ꝙ qñqꝫ vltra ista signa simpliciuꝫ inuenit aliquod vnū qd est effectus duaruꝫ ꝯiunctarum adinuicē: ita ꝙ a nulla illarum per se fieri posset. ¶ Nota scdo per cōpositā distempantiaꝫ intelligēdaꝫ eē illam que est cuꝫ lapsu in qualitatibus duarum pmaruꝫ qualitatuꝫ ꝯrietarū qualitatū tāgibilium.

¶ Calida quidem ⁊ sicca crasis pilosior ⁊ durior ⁊ calidior ⁊ minus pinguis est ⁊ gracilis ⁊ nigri capilli: si vo ad amplius caliditas veniat: ⁊ nigri coloris cutis.

¶ Ponit signa cōplexionis calide ⁊ sicce: ⁊ sunt sex cōplexionem calidā ⁊ siccam significātia: ⁊ vnū significās multuꝫ in istis qualitatibus excessuꝫ. Primū ergo signuꝫ est ꝙ isti sunt pilosiores ppter caliditatem multā māam pro pilis adurētem. ¶ Scōm signū est ꝙ isti sunt duriores: ⁊ hoc qꝛ siccitas facit duritiem. ¶ Ternuꝫ signum est ꝙ corpus est calidius: ⁊ pꝫ vt supra. ¶ Quartuꝫ signum est: ꝙ est minus pinguis homo istius cōplexionis: qꝛ modicū habet de pinguedine. i. minus q̄ꝫ aliqua alia cōplexio: qꝛ non potest multa subtilis pars sanguinis coagulari in ista cōplexione in pinguedinem: sed dissoluit a calido: aut in carnem ꝯuertit. ¶ Quintū signū est: ꝙ est gracilis. i. modicuꝫ habens de carne: ⁊ hoc ppter siccitatē exterminantem māam: ⁊ ppter caliditatē dissoluētem. ¶ Sextum signuꝫ est ꝙ capilli sunt nigri: ⁊ hoc ppter fortē adustionem que fit in istis corpibus. ¶ Dicit septimo: ꝙ si plurimuꝫ fuerint calidi ⁊ sicci: tūc cutis eoꝝ fit nigra mlta pte adusta ꝯmixta cuꝫ sanguine qui nutrit eam. XVII.

Umida vo ⁊ calida crasis mollior ⁊ calidior ⁊ multo carnosior optima crasi inquantum aucte fuerint vtreqꝫ qualitates.

¶ Hic ponit signa cōplonis calide ⁊ humide. Et diuiditur in duas. p facit hoc. 2° ponit vnaꝫ gnalē regulam in oībus

cõplonibus cõpositis. ibi 2° [Ulr vo.] Primã in quattuor. p̃ enim ponunt̃ signa cõplonis calide ⁊ humide absolute. 2° qñ dñant̃ ambe q̃litates eque ꝓportionalr̃ ⁊ multum. 3° qñ multũ dñat̃ caliditas ⁊ paruꝫ humiditas. 4° qñ cõ p̃limũ dñat̃ humiditas ⁊ paꝝ calitas. ibi 2° [Ad plimũ.] ibi 3° [Si vo paꝝ qdẽ.] ibi 4° [Si vo paꝝ qdẽ sit.] ¶ Dicit p̃ q̃ in cõplone calida ⁊ humida inueniunt̃ vlr̃ hec tria signa. Primũ q̃ talis cõplo appet mollior: ⁊ h̃ ꝑꝑ humiditatẽ. 2m q̃ appet calidior ad tactũ. ⁊ hui⁹ cã est: qꝛ tact⁹ est verus iudex calidi ⁊ fridi. 3m signũ est q̃ est multo carnosior optĩa cõplone: intẽtuꝫ. i. inq̃tũ est calidior ⁊ humidior. nã ꝑꝑ humiditatẽ hꝫ mltã mãm ĩ carnẽ trãsmutabiliꝫ: ⁊ ꝑꝑ calitatẽ v̾tus est potẽs ad hãc trãsmutationẽ faciẽdã. ⁊ h̃ dcm̃ vltimũ ĩtelligat̃ recessu a tẽpamẽto exñte ꝓportionali in ambabus q̃litatib⁹. ⁊ iõ dixit Gal. inq̃tuꝫ aucte fuerint vtreqꝫ q̃litates. nã si multũ in calitate supa ret modicũ vo in humiditate: nõ oꝫ multũ eẽ carnosiorẽ.

¶ Ad plurimuꝫ vo aucte putridis cõsumuntur egritudinibus ⁊ cacbochimi cito fiunt.

¶ Ponit signa multo exñte recessu in ambab⁹ q̃litatibus dicẽs q̃ cõplones aucte ad plm̃ graduꝫ. s. tã in calitate q̃ in humiditate cito ꝯsumunt̃ putridis egritudinib⁹: ⁊ fiũt cito cacbochimi. i. pleni malis hũorib⁹. Hui⁹ cã est ꝑ p̃ dicta supra in cap̃ de signis epatis: ⁊ est qꝛ mlta hũiditate exñte: nõ ita bñ obtinet̃ a calore: esto ẽt q̃ eẽt eque ꝓportionabilr̃ supra tẽpamẽtũ augmẽtata calitas sicut humiditas. nã ista victoria nõ ĩseq̃t̃ actionẽ caloris vt est calor absolute: sꝫ vt calor nãlis: ⁊ iõ nõ tã bñ digerit̃ ⁊ plurie supfluitates multiplicant̃: ⁊ iõ ꝯtingũt duo. vnũ q̃ mãe sunt apte putrefactioni. s. supfluitates ille que nõ sunt bñ digeste. Scdm̃ qd̃ seq̃tur est q̃ fiunt oppilatiões: ⁊ iõ vapores calidi mali q̃ plimũ a talib⁹ corpibus eleuant̃ nõ bñt exitũ: ⁊ remanẽt ꝯmixti cũ illis humiditatib⁹ ꝑatis putrescere: ⁊ sua caliditate actuali extranea illas alterant: ⁊ ad putredinẽ mouẽt: ⁊ iõ isti cito cõsumunt̃ putridis egritudinibus: ⁊ cito fiunt cacbochimi. i. pleni humorib⁹ malis.

¶ Si vo parum qdem humidior sit: multo vo calidior molliores qdem parũ tempato hi tales ⁊ magis carnosi: pilosiores vo nõ modicum ⁊ tangentibus nõ parum calidiores: nigri vo his sunt capilli: ⁊ caro non sine pinguedine.

¶ Ponit signa hui⁹ cõplonis dñante caliditate: ⁊ sunt sex. ¶ Primũ: q̃ isti sunt paꝝ molliores tẽpatis: qꝛ humiditas est pauca. ¶ 2m q̃ sunt magis carnosi paruꝫ tempatis ꝑꝑ eãdem cãm. ¶ 3m signũ est q̃ sunt multũ pilosiores: ⁊ h̃ qꝛ calor multũ excessiuus exñs hꝫ multã v̾tutẽ pro adustione: ⁊ pili ex adusta mã gñantur. ¶ 4m signuꝫ est q̃ nõ apparẽt tangentib⁹ paꝝ calidiores: sed multũ: qꝛ ita iudicant̃ in calore a tactu vt sũt. ¶ Quintũ signũ est q̃ istoꝝ capilli sunt nigri ꝑꝑ fortẽ adustionẽ factã a calido. ¶ 6m ⁊ vlti m signũ est q̃ istoꝝ caro est sine pinguedine. i. non hꝫ tantã pinguedinẽ q̃tuꝫ tẽpata. Et cã est fortitudo caloris ꝓhibẽtis subtilis ptis coagulationẽ in pinguedinẽ ⁊ resoluentẽ illã: aut decoctione maiori in carnẽ ꝯuertentis.

¶ Si vo parum quidem sit calidior: multo vo humidior mollis est his caro ⁊ multa ⁊ color cõmixtus ex albo ⁊ rubeo: ⁊ tangentibus paululum calidiores.

¶ Ponit signa vbi dñat̃ humiditas dicẽs q̃tuor. Primuꝫ q̃ caro est mollis. 2m q̃ est multa: ⁊ patẽt hec duo. 3m q̃ color est mixt⁹ ex albo ⁊ rubeo: ⁊ nõ multũ vincẽs in rubedine ꝑꝑ sanguinẽ tempatum vincẽtem in actiuis. 4m q̃ apparet parũ calidior: ⁊ hoc qꝛ calor est paucus.

¶ Uniuersalr̃ vo est dicẽ q̃ s̃m copulationẽ crasios semꝑ dñantis q̃litatis dñabuntur signa.

¶ Ponit gñalem regulã dicẽs: q̃ cũ fuerit cõplo cõposita in qua vna qualitas dñet̃ semꝑ dñabunt̃ signa q̃litatis dñantis. ⁊ h̃ qꝛ alijs parib⁹ fortioris cause manifestior est effectus: ⁊ puto addẽduꝫ eẽ alijs paribus: qꝛ stat vnã q̃litatẽ dñantem alteri in hoc qd̃ est eẽ multũ vel paucũ recedẽtem a tẽpamẽto: eẽ tñ factiuã effectuũ minus sensibiliuꝫ aut minus distinguibiliuꝫ. vñ humiditas cordis est minus ĩpressiua in cutẽ q̃ caliditas: ideo q̃uis cor eẽt humiduꝫ ⁊ calidum: ⁊ magis distãs a tempamẽto per humiditatẽ q̃ per caliditatẽ: tñ manifestiora erũt signa caliditatis q̃ humiditatis. ¶ Et si dicat̃ istuꝫ casum nõ ꝯtenire dicas nũc hoc mõ ĩtelligendo: qꝛ humiditas comparatur caliditati. Dicit̃ q̃ quo ad illud qd̃ apparet in cute nõ multuꝫ superat̃ humiditas a caliditate: ⁊ ideo quo ad ea que hic dicunt̃ non multa est facienda varietas.

Hic tamen dubitare ꝯtingit ꝑꝑ illa que Hali. paulo post dicet: vtruꝫ cõplo sanguinea sit alijs cõplexionibus vite lõgioris: q̃ sic p̃mo videt̃ ex mẽte Gal. 6° de regimine sanitatis. caplo 2°. Qui humidissimi sunt ⁊ calidissimi lõgeuissimi. ¶ Idem vult Hali. in cõmẽto illius ptis infra Decidẽte vo. ¶ Et idem videt̃ intẽdere Aristo. in de cã lõgitudinis ⁊ breuitatis vite: cuꝫ ponit potissimã intrinsecã dñiuꝫ calidi supra friduꝫ ⁊ humidi supra siccũ. Et in de morte ⁊ vita di. q̃ caliduꝫ ⁊ humidũ cã existũt iuuẽtutis ⁊ vite. ¶ Et ꝯfirmat̃ rõne supposito q̃ loquamur de lõgitudine vite que est merito nãliuꝫ p̃ncipioꝝ: ⁊ stãt in vtroqꝫ optimo regimine ꝯseruatiuo posi in eis: ⁊ deductis impedimẽtis alijs: exceptis illis que ad ista cõsequunt̃. Illa cõplexio est vite longioris in qua tardius fit ꝯsumptio humidi: vel tardius humidum est terrestrificatuꝫ: sed h̃ est in sanguinea. igit̃ ⁊c̃. Maior pꝫ: qꝛ mors aduenit nãlis ꝑꝑ defectũ caloris ꝯsequẽtis humidi terrestrificationẽ: vt colligit̃ p̃mo p̃mi. cap̃ de cõplexionib⁹ etatũ. ⁊ minor pꝫ: qꝛ plus est de humido in sanguineo ⁊ tardior fit ei⁹ dissolutio cũ sit minor ꝓportio calidi ad humidũ in eo. ¶ Confirmat̃: qꝛ in q̃libet istãri etatis humidior nãli humiditate est sanguineus q̃ tẽpatus: alr̃ enĩ nõ eẽt calius ⁊ humidus respcũ tempati per totũ vite decursum: ⁊ ꝑ ꝯñs tardius ad siccitatẽ cũ qua nõ stat vita deducit̃ sanguineus. ¶ Cõfirmat̃ 2° q̃ senex sanguineus est p̃cise ꝯsilr̃ dispositꝰ cuꝫ iuuene tẽpato: vel saltẽ stat ita eẽ cuꝫ in fine ꝯsistẽtie sit sanguineus calidior ⁊ humidior tẽpato. g̃ cuꝫ in senectute diminuant̃ in eo calitas ⁊ humiditas aliq̃ñ veniet ad graduꝫ p̃cise eq̃lẽ illi: qui est in iuuene tẽpato. vel saltẽ ita eẽ nõ repugnat: ⁊ tũc seq̃t̃ q̃ ille sanguineus est senex tãtuꝫ victurus q̃tuꝫ iuuenis tẽpat⁹: ⁊ iõ lõgioris vite est sanguineus tẽpato: paritate posita in etate. ¶ Cõfirmat̃: qꝛ ꝑfectior fit digestio in corpe calo ⁊ humido q̃ tẽperato ⁊ ꝑfectior nutritio. g̃ lõgioris est vite cũ per hũc actũ maxie videat̃ vita ꝯseruari: ⁊ assumptuꝫ colligit̃ 6° de accĩti ⁊ morbo. ꝓpe finẽ per duas chartas. ¶ Scdo p̃ncipalr̃ arguit̃ supponendo p̃ q̃ sanguinea sunt lõgioris vite q̃ melica cũ fuerit in situ ꝓportionali suaꝝ latitudinũ: h̃ manifeste colligit̃ 6° de regimie ex Gal. cap̃ 2° supra allegato. tũc capiunt̃ duo corpa tempata. vnũ in extremo tẽpamẽti v̾sus melicam cõplonẽ: aliud in extremo tẽpamẽti v̾sus sanguineã. ⁊ sit p̃muꝫ. b. scdm̃. a. ⁊ seq̃t̃ a. eẽ logioris vite q̃ b. cũ sit eque tempatuꝫ ⁊ calidius tñ ⁊ humidius: nulla enim est alia cã q̃re calidi ⁊ humidi ponant̃ vite lõgioris alijs eque distẽpatis cõplonib⁹. sit g̃ i duplo lõgioris vite: ⁊ qꝛ est dare sanguineuꝫ in duplo breuioris vite q̃ a. vt pꝫ: qꝛ. a. est in situ imediato latitudini sanguineitatis: ideo dabitur aliquod sanguineum aliquo

temperato longioris vite alijs paribus.

Oppositum ꝙ tēpata cōplo sit vite lōgioris ondit: qꝛ ipsa est ꝯformior fronte nr̄e: sed cū instrō ꝯformiori diuti⁹ est apta vita ꝯseruari. ḡ ipsa est lōgioris vite. ¶ Ista qō est valde vulgata: ꝛ videt᷑ apō antiquos nō fuisse dubium: ꝙ nulla cōplo distēpata ꝑter calidā ꝛ humidā: aut humidā tm̄ sit vite lōgissime. Sed de istis est hn̄ dubitatio que sit lōgioris vite: an tēpata an sanguinea vel cal'a ꝛ humida. ¶ In qua qōne duas inuenio pōnes cōes. ṗma est Hali. 2⁹ huius cōmēto illius ptis Decidente vō. 2ᵃ est Conciliatoris dr̄ia 2ᵃ. Ego igit᷑ huic qōni ponā q̄tuor articulos. in ṗ ponā caīa ꝑambula: in q̄bus oēs ꝯueniūt rōnales phi. in 2⁹ tractabo ṗmā pōnem. in 3⁹ secūdam. in 4⁹ dicam solutiones ad argumenta.

Quantum ergo ad ṗmū attēdendū ꝙ per vitā itelligimus hic pn̄tiam aīe nutritiue in corpore: cuius ipsa est forma. ꝛ dr̄ lōga s̄m ꝙ lōgo tp̄e mēsurat᷑: qn̄qꝫ tn̄ nō ita ꝓprie sumit᷑ vita: sed ꝑ ogatione viuētis: ꝛ qn̄qꝫ pro eē ṗmaꝝ itelligētiaꝝ: vt pōt colligi 2⁹ celi. ꝛ 2⁹ de aīa. ¶ Nota 2⁹ ꝙ hic itelligimus illud corpus esse alio vite lōgioris qō est lōgiori tp̄e aptū viuere in futuro sic puerū dicimus sene lōgioris vite: ꝛ h̄ merito itrīsecoꝝ ꝑncipioꝝ stāte regimine ꝯseruatiuo vel optio poli in vno quoqꝫ ꝛ itrīnsecis ipedimētis cessantib⁹. ¶ Et ex h̄ pꝫ ꝙ si plato plus fuisset melicus: ꝛ nūc ꝑ sit tempatus in extremo tempamēti versus melācholicitatē in ꝑ instāti ꝯsistētie: ꝛ cicero sit tempat⁹ in eodē pūcto tēpamēti: ꝛ pro nūc eodē mō instāti etatis: ꝛ qui ꝑus ꝯtinue sunt tēpatus alijs paribus ꝙ isti sunt eque lōge vite: cū sint merito itrinsecoꝝ ꝑncipioꝝ eq̄lr victuri: lꝫ forte diutius vixerit cicero q̄ꝫ plato. ꝛ h̄ tene mēti. ¶ Nota 3⁹ ꝙ cāꝫ longitudis vite quedā sunt vl'es: ꝛ quedā ꝑticulares. ꝛ ꝑticulariū quedā sunt extrinsece: quedā itrinsece. vl'es sunt dispōnes supcelestiū maxie byleg ꝛ alcbocboden: s̄m mētem astrologoꝝ qui de illis iudicāt per figurā natiuitatis. de lōgitudine ꝛ breuitate vite nati: ꝛ ꝑ bylegi itelligūt dispōnē celi merito cui⁹ ꝑpat᷑ nat⁹ ad recipiēdū iflux⁹ stellaꝝ dātiū pn̄ vite ꝓlogatiuū: ꝛ iō byleg vocat᷑ ab eis mr̄ siue nupta: cū mr̄is sit mūm ꝑstare. per alcbocboden āt itelligūt dispōnē celestē que ꝑstat pn̄ vite ꝯseruatiuū seu ꝓlōgatiuū: ꝛ iō dr̄ pr̄. ¶ Quo aūt cognoscat᷑ que dispō vel q̄ stella vel astroꝝ sit byleg: vel que stella vl' astrū sit alcbocboden dicēdū est ab astrologis: ꝑcipue de natiuitatib⁹ tractātib⁹. ꝑticulares v̄o extrīsece sūt sex res nō nāles: ꝛ alie accītales cāe que faciūt ad vite ꝓlōgationē vel abbreuiationē. ¶ Intrinsece aūt cāe sunt ex ꝑte forme subalis: ꝛ ex ꝑte q̄litatū. Qr aūt forma subalis in se faciat ad vite lōgitudinē pꝫ ex Arist. 4⁹ de gnōne aīaliū dicentis ita. Cā eius qō est eē longe vite al' qōcūqꝫ est cū tēpamēto forme ad ꝯtinētem aerē ꝛ ad periodos solis ꝛ lune. Et h̄ ēt pꝫ rōne: qꝛ merito forme ꝯtingūt actionū varietates que sunt ad vite ꝑdurationē nec'ie. ꝛ hinc est ꝙ nō incōuenit in aliq̄ spe minus eē humidū ꝛ mēsurā caloris eē minorē: ꝛ tn̄ lōgioris eē vite. ¶ Itē cum minori caliditate maiorē fieri nutritionē. ¶ Ex ꝑte v̄o q̄litatū quedā sunt manifeste: quedā occulte. manifeste sunt caliditas: ꝛ humiditas ꝑn̄ vite lōge: nō tn̄ q̄litercūqꝫ inuicē ꝓportionate vel in se disposite. Nam ad h̄ vt aīal sit lōge vite ꝯfert multitudo caloris nālis dn̄antis sup frigiditatē. ꝯfert 2⁹ istū calorē eē ꝓportionatū humido: ita. l. vt hn̄ possit ipm regulare. nam calor mult⁹ nō nālis: aut iproportionat⁹ nō facit ad vite lōgitudinē. ¶ Ex ꝑte v̄o humidi ꝯfert ꝑ ipm eē multū. 2⁹ ipm eē calori debite ꝓportionatū. 3⁹ reqrit᷑ hꝰ humidū esse tenax ꝛ viscosū siue pingue. ꝛ h̄ vltimū ideo reqritur: qꝛ hꝰ viscosū ꝛ pingue est magis pabulū calidi ꝛ minus resolubile humido ꝛ aqueo ꝑꝑ fortē mixtionē quā hēt cum terreo multū resistente dissoloni. Et hec cā est q̄re liquato auro per calorē ignis resoluit᷑ ex multo auro q̄ātitas notabilis: imo nec calcinatoꝝ. nō est ita de ferro ꝛ alijs metallis in q̄b⁹ nō est tam bona humidi ꝯmixtio. hinc ēt est ꝙ lutū vel aliud humidū nō ꝯmixtū forti ꝯmixtione cito dissoluit᷑ ab actuali calo: sed pinguedo vel pix vel aliud tale nō ita dissoluit᷑ nō obstāte ꝙ humiditatē hēat subtiliorem. ꝛ hinc est ꝙ quedā sunt corꝑa humida exuberātis carnis que cito dissoluunt᷑: ꝛ famē tolerare nō pnt: vt dicit ṗma q̄rti. caṗ de cibatione febricitātiū. ¶ Ex quo sequit᷑ nō eē incōueniēs duo eē corꝑa q̄ ad oīa mēbra eque humida ꝛ eque cal'a: ꝛ oīno cum sitū regione recta: ꝛ nulla extrīte dispōne ꝑter nām: ꝛ tn̄ vnū eoꝝ fortius dissolui q̄ꝫ aliud: imo minus viuere. ꝛ h̄ mixtio est illud qō Auer. vocat ꝑpationē occultā 6⁹ colliget. vt ego puto. ¶ Nota tn̄ me nō itelligere h̄ per humidum pingue adipinū aut lardonē. sed humidū tenax q̄le est in carne cordis: ꝛ alijs viuētib⁹ oībus: lꝫ plus in vno q̄ꝫ in alio: occulte v̄o dispōnes sunt iflux⁹ recepti a dispōnib⁹ celi de q̄b⁹ diximus supra: ꝛ alias q̄s astrologi iudicātes ꝯsiderāt. ꝛ hos iflux⁹ q̄dā vocāt coplonē mām insequētē: qꝛ est occulta: sic mā difficilis est cognitionis: ꝛ putāt de his itellexisse Auer. in illo loco allegato. ¶ Ex q̄ pꝫ nō eē incōueniēs duoꝝ corꝑorū oīno quo ad manifesta pn̄⁹ ꝯsilr dispositoꝝ vnū esse alio q̄ātūlibet lōgioris vite. ꝛ h̄ ꝑꝑ astroꝝ influxū vnū adiuuātē ad viuēdū: ꝛ reliquū ꝑpantē ad moriēdū. iste oēs sn̄ie de mēte phicoꝝ colligi pnt sparsim. nā de humido ꝛ cal'o ꝛ dispōnib⁹ eoꝝ colligit᷑ ab Arist. in de cā lōgitudinis ꝛ breuitatis vite: ꝛ de forma ꝛ astroꝝ dispōnib⁹ colligitur 4⁹ de gnōne aīaliū. ꝛ pro ꝑte 2⁹ de gnōne ꝛ corruptione. ꝛ ab Aui. 18. de aīalibus. Concedūt ergo oēm hoiem cuiuscūqꝫ cōplonis vel merito cōplonis isequētis mām: vel merito celestis influx⁹: vel ꝑꝑ cās accītales ipedientes vitā tempati vel sanguinei qn̄qꝫ sanguineū vel tēpato eē lōgioris vite. ¶ Itēqꝫ ꝯcedūt cōplonem temꝑatā aut sanguineā eē lōgioris vite. vtrū aūt oībus alijs positis parib⁹ q̄ātū est pole sit lōgioris vite: an sanguineus: an tēpatus remanet apud phos in dubio. Et cā est: qꝛ in sanguineo cal'm est ampli⁹: ꝛ humidū est amplius: sed tn̄ nō ita ꝓportionatū suo cal'o est humidū: ꝛ aīe nō ita ꝓportionatū est cal'm. Dubiū est ḡ an plus faciat ad vite ꝓlongationē multitudo vtriusqꝫ ꝑncipij q̄ꝫ faciat ad defectū improportio: vel nō. ꝛ qꝛ de ista cōpatione nō videmur certas demrātiones hic nāles: iō q̄dā vnā sequunt᷑ oppōnē: ꝛ q̄dā aliam. ¶ Notādū vltio: ꝙ tā calor inat⁹ viuificus q̄ꝫ calor influēs nālis extrā in aīali triplicē hꝫ v̄tutē. vnā celestē inq̄ātū est calor determiati cōplonati: ꝑ quā v̄tutē hēt agere ad ꝯtinēdū ꝛ ꝯseruādū cōplonatū in q̄ est. vt distās ab excellētijs ꝯrietatū que sūt in simplicib⁹ eintis. Scōam v̄tutē hꝫ que est v̄tus sui motoris ꝓprij qō est aīa sicut malleus cū mouet᷑: v̄tutē hꝫ artis que est in mēte artificis: ꝛ q̄ ad h̄ hꝫ oꝑa vite. Hēt 3⁹ v̄tutē elītalē: ꝛ quo ad h̄ agit ꝯgregādo homogenea ꝛ segregādo etherogenea: ꝛ subtiliando ꝛ dissoluēdo. digestionē v̄o facit vt calor ꝛ nālis sil: vt ōndit᷑ in ṗn⁹ quarti metauroꝝ. ꝛ qꝛ ab ista vitia v̄tute nō absoluit᷑: hic accidit ꝙ calor in aīali ꝛ plāta cōtinue agit ad humidi dissolutionē: ꝛ nisi fieret restauratio cito mors accideret. restauratio aūt que fit exiccationem hāc ꝓhibere nō pōt ex toto. Nā si posset tūc in se v̄tus vite aliq̄ eēt infinita: ꝛ aīal ꝑpetuaret᷑: ꝛ iō opꝫ ꝙ humidū ꝯtinue fiat siccius: ꝛ tādē multū exiccatoꝝ cū nō poterit tātum calorē sustētare calor remittet᷑: quo remisso aut ꝯrio frido ꝯgelatione deficiet: aut paulatī tāta fiet dissolutio ꝛ exiccatio ꝛ merito hui⁹ caloris remissio ꝙ vita ꝯseruari nō poterit: ꝛ seq̄tur extinctio per viam marcoris: ꝛ adiuuāt hāc extinctionē alie cause narrate ab Aul. ṗma ṗmi.

caplo de cōplonibus. ⁊ ab Arist. in de morte ⁊ vita. ⁊ 3° pri
mi. cap p̄ de necitate mortis. ⁊ mors per hos modos ɔtin/
gens dī nālis: ⁊ finis periodi vite: ⁊ de lōgitudine vite ta/
li termino terminate querit in qōne hic. Et h de p̄ arti°.

Quantum ad z^m articulū supponit p̄ q̄ qlibet de quo loqmur calidus ⁊ humidus est sub
stātifice humidior tēpato posita paritate in etate ⁊ sexu.
Hec suppō pz: qr cū h cōparamus calm ⁊ humidū itellig/
mus calm nālr ⁊ humidū substātifice. nemo eni dubitat
q̄ accntalis humiditas supra tēpamētuz acqsita aget ad
vite abbreuiatiōe. ❡ Forte h dī q̄ h eēt ipole: qr per hu/
miditatē substātificā itelligimus humiditatē ad calorez
pabulādūz pportionatā mō magis pportionata est in tē/
perato q̄ in calo ⁊ humido. ❡ Cōtra. hoc est directe ɔtra
mētez Gal. 6° de regimine sanitatis. cap z°. vbi vult calos
⁊ humidos eē humidissimos humiditate opposita exicca
tioni facieti senectutē ⁊ mortē: ⁊ talis est substātifica hu/
miditas. ❡ P. alio mō iuuenis tēpat° eēt substātifice hu/
midior puero tēpato cū magis pportionatā hēat humidi/
tatē. ❡ Suppono z° q̄ mors q̄ est terminus vite tempati
ōducto ipedimēto accntali est pp exiccationē: ⁊ silr mors
que est terminus vite sanguinei nō multū a tēpamēto re
cedētis. Hec suppō pz ex Arist. 3° p̄mi. cap p̄. Gal. 6° de re/
gimine sanitatis. loco allegato: ⁊ libello de tabe. ❡ Sup/
pono 3° q̄ restauratio est pfectior alijs parib° in corpe cali
do ⁊ humido nō multū excedēte tēpamētuz q̄ in tempa
mēto. Hec suppō pz ex Gal. 6° de accnti ⁊ morbo. circa fi/
nem. ❡ Supponit 4° q̄ illi qui in senectute sunt humi/
diores substātifice ⁊ sūt robustiores: alijs parib° sunt vite
lōgioris. pz: qr ex quo fortiores hnt vtutes melius pro vi/
ta ɔseruāda opant ⁊ humidiores sunt substātifice. magis
ergo distāt a morte. ❡ Supponit 5° q̄ cali ⁊ humidi sunt
in senectute robustiores oībus alijs: ceteris paribus. Hec
suppō est expsse Gal. 6° de regimine sanitatis loco allega/
to: ita dicēte. Quātuz sūt in cōplone lōgeuissimi oīuz qui
calidissimi ⁊ humidissimi ⁊ nimirū: ⁊ sani sunt cū solida/
tuz fuerit corpus magis alijs efficiunt ⁊ fortiores vsqz ad se/
nectutē vltimā hīs que eādē etatē hnt: sūt. ❡ His suppo
sitis hec est p̄ma ɔclo. lōgioris vite est alijs parib° cōplo
cala ⁊ humida q̄ tēpata. Probat. tardius deducit ad sic/
citatē cū qua nō stat vita. g̃ tardius morit. Tenet ɔña:
qr nō alr fit mors de qua loqmur: vt pz ex suppōne z°. As/
sumptuz pbat: qr isti plus distāt ab illo termino ɔtinue:
cū sint humidiores alijs parib°: ⁊ tardior fit in eis dissolo
pter minorē pportionē ad dissoluēdum: ⁊ melior fit re/
stauratio: vt dicit suppō 3°. g̃ ⁊c. ❡ Cōfirmat z° q̄ isti sūt
in senectute sanissimi oīuz ⁊ robustissimi. g̃ sunt longissi/
me vite. pz ɔña ex suppōne 4°. ⁊ assumptuz ex suppōne
gnta. idē pz ex Gal. auctē allegata. ❡ Forte dī h q̄ Gal.
nō cōparat ibi calidam ⁊ humidā nisi distēpatas: vt dicit
Cōciliator diña. zi. nec dicit h appere: qr Gal. in 6° illo lo/
quit de regimine distēperatax: vt pegit in p̄n° illius textꝰ.
❡ Cōtra. p̄ manifestū est legēti q̄ sermo p̄or cui iste suc/
cedit dī ēt vlr de tēpata. sic enim hz lra cui p̄ma allegata
succedit ɔtinuo sermone. Intētio g̃ in eis est ipsas qdem
pticulas aīalis custodire humidas cōe ex his h oīs cōplo/
nis. si demū ɔtrā eius citꝰ ad senectutē ducit corpa aīa/
liuz oīa. loqt g̃ hic nō soluz de distēpato: ⁊ si textuz ɔside/
res ita itelligit Gal. vt h allegat. ❡ Scdo ēt iuxta Conci/
liatoris viaz nō eēt verus text° Gal. nā humida tm̄ eēt vi
te lōgioris: cuz nō hēat iproportionē nisi in vno vite p̄n°.
⁊ silr calida tm̄. nō g̃ eēt calida ⁊ humida oīuz cōplonum
distēperatarū lōgeuissima. ❡ Scda ɔclo. nō soluz cōplo
cala ⁊ humida est lōgioris vite q̄ tēpata: sz humida tm̄.
pz: qr stat humiditatē crescere: ita vt plꝰ faciat ad vite lō
gitudinē multitudo hūidi q̄ iproportio faciat ad defectū.

❡ Et pro hac videt snīa Gal. loco allegato cuz dicit. Lon
geuissimus aūt est qui nūc desiccat° fuerit. ❡ Et arguo z°
sic. talis cōplo in tpe status fit tēpata ⁊ senectute. g̃ cū tar
dius veniat ad statuz erit lōgioris vite: et assūptū est Gal.
6° de regimine. cap z° ad p̄mū dictū. Quēadmodū demuz
⁊ humida qn̄ silr cū calore moderato existit fieri qnqz fm
vtrasqz oppōnes eucratā: vtrasqz vo oppōnes manifestū
est: qm̄ dico eā que fm calm ⁊ fridum ⁊ eā que fm humi/
dū ⁊ siccū. est g̃ eucrata h talis fm tps stat°: non minime
vo ⁊ in tpe q̄ fm dclinationē vt illis ɔgruū. Ex q̄ pz Hali.
nō ex toto Gal. nō fuisse secutuz recte in ordie cōplonum
oīuz. ❡ 3° ɔ̄. nō qlibet cōplo cala ⁊ humida est alijs pari/
bus vite lōgioris q̄ tēpata. pz de multuz recedēte a tēpa/
mēto: ita q̄ calor fiat iproportionat°: ⁊ merito huiꝰ plꝰ im
pediēs q̄ iuuās merito sui cremēti: aut vbi multo plus p/
portiōabilr itēderet humiditas q̄ calitas: ita q̄ calor nō
eque hnī suo hūido regulādo pportionet. ❡ Et ex dcis po
tes iferre: q̄ nō qlibet tēpat° est pfectior distempato alijs
parib°: vt pz de sene sanguineo quē Gal. dic̄ saniorē. ⁊ mul
ta alia ɔ̄ coīter ɔcessa hodie colligere potes: ideo cogita.

Quantum ad 3^m arti^m supponit p̄ in tēpato corpe alijs parib° vnāquāqz opationē magis
pfici q̄ in distēpato: pz supra in vna qōne motiuuz ad h.
❡ z° supponit q̄ in tēpato humidū est pfecti°: ⁊ suo calo/
ri magis pportionatū: ⁊ calor est sue forme pportionatissi
mus. h pz: qr alr nō diceret cōplo tēpata p̄ma alijs digni/
tate: ⁊ qr alr ad illā nō niterent medici reducere alias cō
plones. ❡ Supponit 3° q̄ cū dispōnib° ɔuenietib° lōgiori
tpe est apta vita ɔseruari q̄ cū minus ɔuenietibus. pz: qr
dispōnes ɔuenietes fore faciūt formā in mā eē: ⁊ lō ɔue/
nietiores faciūt magis eē. i. diutius. ❡ Ex his ponit vni/
ca ɔclo. tēpata cōplo ceteris parib° est oīb° alijs vite lōgio
ris. pbatur p̄: qr in tēpata fit melior restauratio: cū vnā/
quāqz opationē faciat pfectiorē: ex suppōne p̄ma. ❡ z° qr
cāe p se facietes ad vite lōgitudinē sunt in tēpato fortissi/
me. humidū eniz est optime digestū ⁊ optie calo pportio/
natū: ⁊ nō est tā modicū vt nimis cito dissoluat: nec tam
multū vt suffocet calorē vel putrefiat: ⁊ calm est tātuz vt
nō ɔgelet: ⁊ optie suo humido pportionatū: nō tm̄ est tan
tus vt nimiū dissoluat. q̄titas g̃ ⁊ q̄litas ⁊ pportio: ⁊ fois
quo ad p̄n° vite in tēpato sunt optime disposite pro vita. g̃
est vite lōgissime: ⁊ assumptū pz ex z° suppōne. ❡ 3° qr cū
dispōnibus sibi ɔuenietiorib° est apta diuti° ɔseruari vita
q̄ cū minus ɔuenietib°: vt dicit 3° suppō. sed ille sunt dis/
pōnes tempate: vt pz z° ɔplonū. cap p̄. ⁊ supra in z° tegni.
⁊ p̄ cōplonū. cap vitio: ⁊ in libello de optia cōpōne. g̃ ⁊c.
❡ Attēdendū tm̄ q̄ qdā hāc viā tenētes supponūt q̄ p quē
libet recessū in vna spe a suo optio tēpamēto siue pp p̄n°
vite abūdantiā siue pp defectū fit aīal breuioris vite: qr
cōplo est deterior. ❡ Supponūt z° q̄ alijs parib° meli° est
p̄n° vite abūdare q̄ deficere. ❡ 3° supponūt q̄ iter p̄n° vi/
te calm est nobili° ⁊ pncipalius ɔcurrēs q̄ humidū. Ex q̄
iferit q̄ melior est caloris abūdātia q̄ humidi pro lōgitu
dine vite. Ex qb° hūc ordinē ɔcludit: iter distēperātias cō
positas in vite lōgitudine p̄° oīuz est cala ⁊ humida. z° est
cala ⁊ sicca. 3° frida ⁊ humida. 4° aūt frida ⁊ sicca. de sim
plicib° aūt distēpātijs nō loqt: sz iux̄ eū in spēb° cōplonuz
iste eēt ordo in lōgitudie ⁊ breuitate vite: p̄ma oīuz ⁊ lon
gissime vite est tēpata. z° est cala tm̄. 3° humida tm̄. 4° ca
lida ⁊ humida. 5° sicca tm̄. 6° frida tm̄. 7° cala ⁊ sicca. 8°
frida ⁊ humida. 9° frigida ⁊ sicca: ⁊ pz ordo fm p̄n° in sup/
pōnibus positas: ⁊ fm ea que ab ipsis de peioritate lapsuū
dicunt: sed ɔ̄ hūc ordinē est mens Gal. 6° de regimine sa/
nitatis: qui dicit cōplonē calidā tm̄ citius senescere. ⁊ sic/
cā citius senescere nō siccā: ⁊ videt certe velle calidā tm̄
citius senescere q̄ calam ⁊ humidā: vn̄ ad lrām de calida

tm̄ dicit. Et vtriqʒ senescet h̄ citius quãto citius ad statuʒ veniet. oibus enī in declinatione desiccatis rõnabile est q̄ṑ nãliter siccius est in illi imensitate siccitatis deuenire citius. ⁋ Et sic pʒ ordinē calidē ꝛ sicci nõ esse incõuenienter positū: nec ordinē calidi tm̄. Preterea de humido tm̄ supra fecimus argumẽta. Esset ergo fortassis melius trãsponere ordinem humide tm̄ ꝛ calide tm̄.

Quantum ad .4.ᵐ articuluʒ sequẽdo põnem p̄mã. nã puto illam verã: lʒ nõ videaʒ clarissimã demȭratiõnē pro aliq̃ ptium. sed q̃ auctoꝝ mẽtes magis videnť mihi in illa ꝯuenire. ⁋ R̄ndeo ad argumẽta huius secũde põnis que sunt pro conclusione p̄ma. ⁋ Ad p̄muʒ dĩ primam suppõnē no esse verã: imo in aliquo distemp̃ato multe op̃ationes fiunt pfectiores q̄ꝫ sibi siles in corpe tẽp̃ato aliis paribus. nec video antiquos pro inconuenientĩ habuisse aliquã distẽp̃ataʒ cõplonem in aliq̃ pte etatis magis op̃ationes pficere q̄ꝫ temp̃ata in eadē etate: sed ẽt supposito q̄ magis pficiant op̃ationes ex illo nõ sequiť q̄ sit vite lõgioris: vt pʒ de puero ꝛ iuuene. silr 2ᵃ suppositio est vera pro aliq̃ etate puta statu: sed negať. ergo diutius est in eo vita seruabilis sicut apud oẽs nõ. seqť si cõplo status sit optima ꝛ cõplexione puerili pfectior ꝛ forme humane ꝯueniẽtior q̄ cũ illa diutius posset forma ꝯseruari. ⁋ Itē idēʒ dĩ de tertia suppõne q̄ dispõnes cõuenientes dicunť absolute ille que op̃ationi pfecte deseruiunt: nũc aũt pʒ q̄ nõ opʒ istas eẽ illas cũ q̄bus optime vita ꝛ diutissime ꝯseruať. ꝛ q̃ argumẽta fundanť sup illis suppõnibus: ideo facile videtur ex istis solutio.

Sed tamen querẽda esset vna difficultas: si cõplo calida ꝛ humida in senectute sit perfectior q̄ꝫ tẽp̃ata in senectute. ad q̄d ĝ querimus cõplonē ad temp̃atã reducere. ⁋ Ad illud ꝯcedẽdo iuxta dicta in 2ᵒ articulo dĩ q̄ nõ querimus calidã ꝛ humidã nõ multũ a tẽp̃amẽto distãtem in senectute reducere: sed ꝯseruare. nam cõplo tẽp̃ata est pfectior in pueritia ꝛ in iuuẽtute q̄ꝫ cala ꝛ humida: sed no per totã senectutē. ⁋ Et si dĩ q̄ absolute cõplo tẽp̃ata nõ eẽt ita pfecta sicut calida ꝛ humida. negatur ꝯñtia: imo dĩ q̄ est pfectior quo ad correspondentiam oĩuʒ etatũ ꝛ oĩuʒ op̃ationuʒ ad hũc itellm̃ q̄ tẽp̃atus per oẽs etates manẽs talis est apt⁹ merito hui⁹ melI⁹ ꝛ pfecti⁹ in totali vite op̃ari q̄ꝫ sãguineus: ꝛ h̄ sufficit pp̃ laudes tẽp̃ate cõploni datas. Si q̄s aũt hãc calaʒ ꝛ humidã diceret in senectute eẽ tẽp̃atã: q̃ optimã r̄ndeť negando ꝯñtiaʒ: q̃ hec nõ est p̄pria rõ tẽp̃amẽti: sed alia. Et sic est finis istius q̄õnis: ex cui⁹ declaratione multa potes antiquoꝝ dictis ꝯformia colligere: sed quorundã modernoꝝ scriptis dissonãtia. Nũc redeo ad textum. XVIII.

FRigida vo ꝛ humida crasis paululũ quidem vtrisq̄ꝫ augmẽtatis sine pilis est ꝛ alba ꝛ mollis ꝛ spissa ꝛ pinguis. si vo amplius alia qualitas augmentetur: cõsiderantur signa q̄dem s̄m p̄portionem augmẽtationis qualitatuʒ. Color vo cuʒ capillis magis ruffus quẽadmoduʒ ꝛ plimũ vtrisq̄ꝫ augmentatis liuidus sit in eis cutis color: si vo ineq̃lis sit augmẽtatio qualitatuʒ dñabunť magis augmentate qualitatis propria signa.

⁋ Nũc ponunť signa cõplonis fride ꝛ humide. Et diuidiť in q̄tuor. p̄ ponit signa cola cõploni nõ multũ lapse. 2ᵒ docet cognoscere q̃n lapsus est ineq̃lis in istis q̄litatibus. 3ᵒ ponit signa cũ mult⁹ est lapsus in vtraqʒ. 4ᵒ docet cognoscere q̄litates in lapsu ineq̃li dñantes. ibi 2ᵒ [Si vo.] ibi 3ᵒ [Quẽadmodũ.] ibi 4ᵒ [Si vo inequalis.] ⁋ Dicit p̄ q̄ cõplo frigida ꝛ humida cognosciť q̃n ambe qualitates dicte modicũ a tẽp̃amẽto distãt p̄ q̄nque signa. ⁋ P̄mũ est q̄ ista cõplo est sine pilis. i. paucos hʒ pilos. ꝛ cã supra patuit pp̃ paucã adustionē. ⁋ 2ᵐ signũ est: q̄ alba cã est defectus sanguis rubificãtis ꝛ frigoris multũ p̄ ꝯgelationeʒ liuidũ facientis. ⁋ 3ᵐ signũ est q̄ est mollis: ꝛ h̄ pp̃ humiditatē. ⁋ 4ᵐ signũ est: q̄ est spissa. i. grossa quo ad multitudinē carnis ꝛ pinguedis sit. ꝛ h̄ pp̃ paucitatem resolonis ꝛ multitudinē humiditatis. ⁋ 5ᵐ signũ est: q̄ est pinguis p̄pterea q̄ a friditate coagulať vnctuosuʒ sanguis in pinguedinē: ꝛ p̄hibeť ei⁹ dissolõ. ⁋ De pte 2ᵃ dicit: q̄ ad ꝯsiderãduʒ vtrũ iste q̄litates sint ineq̃lr augmẽtate ꝯsideranť signa si sint p̄portiõabilr augmẽtata: aut nõ: q̃n ipa augẽtur s̄m p̄portionē augmẽtatiõis q̄litatis. si ĝ que p̄portionabilr creuerint signa posita supra cuʒ dicebať de malis cõplonib⁹ simplicib⁹: tũc nõ ineq̃lr creuerũt. i. nõ ip̄portionabilr. si aũt nõ eque p̄portiõabilr augenť: tũc nõ eq̃lr creuerũt siue eque p̄portionabilr hui⁹ q̄litatis. ⁋ De pte 3ᵃ dicit: q̄ si multũ fuerint aucte q̄litates ambe: tũc color cutis est liuidus pp̃ friditatē ꝯgelãteʒ: vt supra dictũ est. ⁋ De 4ᵃ dicit: q̄ si lapsus in istis q̄litatib⁹ sunt ineq̃les tuc dñabunť signa q̄litatis dñantioris: ꝛ p̄ illã cognosciť que est q̄litas magis lapsa a temp̃amento. XIX.

SI vo fiduʒ cuʒ sicco equalr augmẽteť: nãliter duruʒ ꝛ gracile hĩ corpus: ꝛ nõ pilosuʒ: ꝛ tãgentibus frigidum. Pinguedo vo silr est eis: ꝛ gracilib⁹ extãtibus dispsa est per carnē: capilli vo ꝛ color p̄portionalr sunt mensure frigiditatis.

⁋ Hic ponunť signa cõplonis fride ꝛ sicce: ꝛ q̃ aliqua est cõplo frida ꝛ sicca nõ nãlis in senectute inuẽta ex transmutatione calide ꝛ sicce in eam. ꝛ aliqua talis est natiua ideo Gal. p̄ ponit signa natiue. 2ᵒ illius que fit per decidẽtiam calide ꝛ sicce. ibi [Decidente vo.] Et sint p̄me ꝑtis signa in q̄ñe sex. p̄ᵐ q̄ taliuʒ corpus est durũ pp̃ siccitatem. 2ᵐ q̄ est gracile per carnis p̄uationē. deficit enī in vtroqʒ p̄n⁹ carnificatiuo. s. in calitate ꝛ humiditate. 3ᵐ q̄ nõ sint pilosi: ꝛ h̄ pp̃ friditateʒ nõ adurẽtem ꝛ eleuãteʒ mãm pro pilis. 4ᵐ q̄ app̄et ad tactũ fridum: ꝛ cã pʒ. 5ᵐ signuʒ est q̄ silr ẽt hẽt de pinguedine q̄uis sint graciles: ꝛ hec pinguedo est dispsa per carnem. Cã quare isti hñt pinguedinem est frigus: merito cui⁹ coagulať subtile sanguis in pinguedinē. ⁋ Item cã q̄re pinguedo in istis est dispsa per carnē est: q̃ humidũ sanguis vnctuosuʒ pp̃ maiorē siccitateʒ in istis a leuiori frido coagulať. vñ frigus villoꝝ neruoꝝ qui sunt in carne sufficit ad coagulãdum: nõ silr aũt accidit in frido ꝛ humido vel calo ꝛ sicco vel calo ꝛ humido. in p̄ pp̃ humiditatē pp̃ quaʒ no tam facile coagulať. in 2ᵒ pp̃ calitatē. vñ neruoꝝ villi in carne mixti nõ p̄nt sufficiẽter infridare. in 3ᵒ pp̃ vtrũqʒ. 6ᵐ signuʒ est q̄ color corpis ꝛ capilli est p̄portionalis frigiditatis mẽsure: q̃ si multa est tendit ad liuiditatē: nõ multa vo tendit ad albedineʒ. Nota tm̄ q̄ isti minus sunt albi q̄ꝫ flegmatici propter humorem melancholicum genitum in eis. XX.

DEcidente vo calida ꝛ sicca crasi: in tẽpore paugmastice etatis in frigidaʒ ꝛ siccam: habẽdo vo talium gracilis q̄dem simul ꝛ dura ꝛ melancholica est: ꝛ p̄pterea nigra simul ꝛ pilosa. Dñante vo altera qualitate multum: altera vo paruʒ a mediocri mutata dñabuntur q̄dem dominantis signa: mediocres vo erũt alterius cognitionis.

¶ Ponit nunc signa cōplonis melice facte ex casu cholice in meliam: et diuiditur in duas. pͦ facit hͦ. 2° redit ad declarādū in frida et sicca inequli extrite lapsu: que q̄litas dicit ibi dn̄ante. ¶ In pma pte ponunt quinque signa. ¶ Pro ergo dicit q̄ si cōplo calida et sicca in tpe pauginasticę etatis .i. diminutiue etatis que est senectus trāseat in fridam et siccā: tūc signa erūt hec. ¶ Primū q̄ corpus est durū. ¶ 2ᵐ q̄ est gracile: et cā pȝ supra. ¶ 3ᵐ q̄ istorū hitudo est melia .i. abūdat melia facta p viā adustionis. et hͦ vr̄ inuenire alia trāslatio. et cā est mlta adustio que pcessit: et i hͦ differt ab alia senect' ista. ¶ 4ᵐ signū est q̄ pili sūt multi et nigri. Et cā est: q: adhuc calor modicus q remāsit ē adustiuus: et humor pmixt' mlte melie aptus a leui calitate aduri: et iō multa gnā in istis pilorū mā et nigrā. ¶ 5ᵐ signū est q̄ color cutis est niger pp huius aduste melie nigre in cute pmixtionē. ¶ Sed circa istā ptem pͦ est notādū q̄ dupli possumus imaginari corpus in etate senectutis trāsire in cōplonē fridam et siccā. vno mō q: senis cōplo sit frida et sicca respectu preexntis. 2° q̄ cōplo senis sit frida et sicca respectu tēperati senis. Et pͦ mō ois trāsiens in senectute trāsit in fridaȝ et siccā cōplonem: q: talis est cuiuslibet senis cōplo respectu sui iuuenis. 2° mō sola cōplo cholerica de nō frida et sicca trāsit in fridaȝ et siccā. Et de ista decidētia intēdit hͦ Gal. ¶ Nota 2° q̄ aliquē transire in frigidā et siccā cōplonez mō 2° ex etate: itelligit q̄ hͦ accidit nō ppter vinȝ rerū nō nāliū hītiū hāc pmutationē facere: q: hͦ mō q̄libet alius posset in melicam cōplonē trāsire: sed itelligit corpe recto per sue nāli cōploni pportionalia. ¶ Nō 3° q̄ cā ppinqua et maxia iter pticulares qr̄ calor i sene remittit: est humidi radicalis ↄsūptio. ¶ Nā queadmodū eq̄li infuso oleo non ↄseruat eq̄lis flāma in lycinio cōbusto: sic in nō cōbusto pp substātifice humiditatis defectū. ita imaginādū calore in corpe viuēte q̄ facta diminutione humiditatis radicalis citra certū gradū. nō pōt illud humidū nālr eq̄lez gradū caloris sustētare. ¶ Ex istis seqt pͦ q̄ posē est aliqd cholicū corpus a natiuitate per oēs suas etates decurrēs nunq̄ fieri melicum. pȝ: q: posē est ipm reduci ad tēperamētū vl̄ pmutari ad sanguineū. ¶ Seqt 2° q̄ nō est euidēter demr̄abile q̄libet corpus calm et siccū rectū pportionato regimie in tpe senectutis fieri fridum et siccū respectu tēpati senis: pȝ in puo lapsu quo ad vtrāq; q̄litatē. ¶ Seqt 3° q̄ multo existēte lapsu a tēpamēto per calm et siccū: et recto corpe regimine pportionato lapsui in senectute erit corpus fridū et siccū: si debeat per oēs suas etates decurrere. ¶ Istud 3ᵐ pȝ: q: a multa calitate fit multa humidi ↄsūptio maior q̄ in tēpato: et per ↄn̄s fit humidū ipotēs in senectute respcū tēpati ad tātū gradū caloris nālr ↄseruādū q̄tū nālr ↄseruat humidū tēpati: et iō fit corpus fridū et siccū. puto tn̄ hāc cōplonem expientia et effectu magis deduci posse apud nos q̄ ex cā. Et hanc innuit hͦ Gal. in lr̄a. nam textus nō dicit vlr calidū et siccū corpus fieri fridum et siccum: sed ponit signa huius cōplexionis qn̄ est hͦ decidentia.

Sed tunc cadūt difficultates alique. pͦ q: nō vr̄ humidū in tali corpe ad senectutē deducto esse ipotēs ad gradū tēpati caloris ↄseruādū: q: pōt multo intensiori remissiori hūido eē fixus: vt pȝ: si illa corpa cadāt in febrē ethicā. ¶ Dic dr̄ q̄ in vno hūido a certa cā figit gradus caloris puus: a fortiori vō figi pōt itēsus: et ideo in istis si fiēt ethici: q: cā calefaciēs est fortior q̄ in senis: intensior gradus caloris figit: sed nālis calor nō pōt figi in illo humido ita intēsus sicut in tempato eiusdem etatis.

Secunda difficultas est: q̄re alalia nāliter cal'a et sicca alia ab hoie cum sint multo calidiora hoie nō trāseunt in frida et sicca respcū hois. ¶ Dicēdum hic illa infridari ſm quoddā respcū sui iuuenis: nō tn̄ opȝ q̄ fiāt frida et sicca respcū hois: q: mlto maior est distātia cōplonis illorū alaliū a cōplone frigida et sicca respectu hois q̄ hois cholerici ab hoie melico. ¶ Cōtra: q̄libet calidior tēperato est calidus dicēdus absolute respectu hominis. respectu enim tēperati intelligit cum absolute pfertur: vt supra diximus. et q̄libet frigidus respectu temperati est frigidus respectu hois. ergo nō est maior distātia dicta vel saltē non repugnat eē minorem. ¶ Ideo alr dicēdum q̄ nō a simili causa fit illius caloris fixio in illis et hominē: et etiam forme illorū alaliū sibi limitant itensiorem gradū q̄ forma hois. et ista est verior causa.

Tertia difficultas est in qua etate fit iste trāsitus de calido et sicco in frigidū et siccū. ¶ Respōdetur q̄ hoc est in senectute. nā in iuuentute adhuc humidum est sufficiēs ad calorem ↄseruādum: vt habet prima primi. caplo de etatibus. tota ergo hec remissio fit in senectute. et ideo oē tale corpus calidū et siccū per suas etates decurrēs in senectute est calidū et siccū stante regimine pportionato ↄseruationi lapsus. ¶ Dominante vō: facit qd dictū est dicens q̄ qn̄ harū duarum qualitatū vna multū dominat et reliqua parum: tunc signa dominātis multū erunt dominātia: id est fortiora. ¶ Sed signa alterius erunt mediocria siue remissa siue remisse dn̄atur. Et hec pars pȝ ex multotiens dictis. XXI.

n omnibus vō que predicta sunt et que dicēda sunt: cōmunis agnitio eras scos: siqdem facile frigescens sit per aut frigiditate aut raritate fit. si vō difficile frigescens aut calore: aut spissitudine.

¶ In ista pte dat Gal. modos siue cautelas ad fugiēdū errores qui pñt ↄtingere in iudicādo per signa de cōplexione habitudinis totius. et diuidit in quinque ſm quinque cautelas. ibi 2ᵃ [Considerare vō.] ibi 3° [Similr opȝ.] ibi 4° [Que aucta et diminuta.] ibi 5° [Silr vō.] Pria in duas. primo ponit cautelas ad vitādū errorē in iudicādo per extrinsecus alterātia in calido et frido. scdo docet per ista alterātia significare sup humido et sicco. 2° ibi [Si vō ex desiccātibus.] ¶ Dicit pmo q̄ si aliqd mēbrum facile infrigidet: aut hoc est q: mēbrū est frigidum: aut q: est rarū. et si difficulter infrigidet: hoc est q: mēbrū aut est calidū aut densū. et hec est gnālis regula in oībus mēbris: et ita pportionabilr est itelligēdum de calefactione. ¶ Et ex hac regula colligit cautela: q: nō statim sicut videmus mēbrū facile infrigidari iudicādum est eē frigidū: nec statim cognito q̄ difficulter infrigidat iudicādū eē calidū. Uidi eni quosdā calidi capitis qui ppter cutē et ossis raritatē leuissime infridant ſm caput. alios aūt cutem et ossa grossa hñtes nō obstāte q̄ sint fridi: tn̄ vidi facilr tolerare expositionē ad fridū aerem: vt pȝ de mulieribus et viris. ¶ Est tn̄ circa partem notādū q̄ aliqd dr̄ densum multis modis equocie: et totiēs dicit rarū sibi oppositū. vno mō dicit aliqd densum qd in pauca quātitate multū hēt de mā: vt aer respectu ignis. ¶ Scdo mō dr̄ aliquid densum put ↄtra lubricum distinguit: et isto mō caro viri dicit densior carne mulieris: q: ↄstantior: et rarū opposito mō: et ita sumitur 3° canonis. caplo de sputo sanguinis. et scdo canon. caplo 3°. ¶ Tertio dicit densū: q: carēs poris et rarū porosū. et hoc mō videt loqui Auic. pmo canonis. caplo de etatibus. ¶ Quarto mō dr̄ dēsum: vt distinguit ↄtra cauernosū: vt Aristo. io. pticula phleumatū. pbleu. 4°. et rarū mō opposito. ¶ Quinto sumit dēsū pro bn̄ ex vilis ↄtexto sicut pānum bn̄ textū dicimus dēsū: et rarū sumit pro male ↄtexto. et hic modus sumit 2° pmi. caplo de causis debilitatis membrorū. et .iȝ. tertij. capitulo

de debilitate digestionis. τ pz q̄ōlibet istoꝝ modoꝝ raruz alijs paribus minus resistere q̄ densuz: τ eō depsiuz magis resistere. τ iō ex h pz cā dicti. ¶ Patet 2° ex his distinctionib° q̄ multis modis ꝓpter calitatē mēbꝝ fit raꝝ. lz aliqñ ꝯungat cū calitate ꝯiungi dēsitatē p̄mi modi. sic cor est densius cerebro τ calidius. τ scdi modi sic viri sunt mulieribus densiores τ caliores. ¶ Itē pz de 3° mō sicut corde τ pulmone. ¶ Item 4° mō τ 5° clarū est: tñ vtplm ex caliditate mēbꝝ est aptuz fieri rarū saltem p̄ τ 3° mō alioꝝ posita paritate. ¶ Et ex his pz Plusq̄cōmētatorē non vere hunc locuz exponere cuz per raritatē texture intelligat raritatē: vt dicat hāc plurimuz a calore ꝓcedere. nam de alijs modis raritatis regula verificatur. Item q꜄ texture raritas natura precipue sequit̄ virtutis informatiue debilitatem que sepius est a frigido.

¶ Si v° ex desiccantibus fit aridum τ siccuz τ difficile mobile fiat: ex siccitate fit quēadmodū si grauetur humidus ab humiditate.

¶ Docet per extrinsecus alterātia significare sup humiditate τ siccitate: dicēs q̄ si aliqd membroꝝ a siccātibus extrinsecus exiccet̄: τ fiat ariduz. i. multū siccuz τ imobile: q꜄ difficulter flexibile significat̄ mēbrum esse siccum: quēadmoduz si a causis humectātibus grauet̄ significat̄ esse humidum: τ cause sunt clare. XXII.

Onsiderare v° oportet τ si similem adinuicem omnes musculi aut nō similem crasim habent simul.

¶ Ponit scdaz cautelā dicēs: q̄ opz ꝯsiderare si oēs musculi hñt similem cōplonem aut nō. nam si simile existe oīuz musculoꝝ cōplexione: possumus ex vno de totius habitudine iudicare. Si v° non habeāt silem cōplonem tūc possemus errare. si ex quorūdaz habitudine nos de toto τ oībus feramus iudiciuz. ¶ Ubi ꝯsidera q̄ non oz oēs musculos siles oīno eē cōplonis in corpe tēꝑato. nā caliores sunt q sunt circa cor: q̄ȝ qui sunt in crure. ¶ Sed itelligēduz est q̄ opz ꝯsiderare vtrū ꝓportionalē habeāt cōplonē oēs musculi: ita q̄ sic musculi colli ad musculos colli: ita alij ad sibi corrñdētes. pōt eni accidere vt vētris τ coxarū musculi sunt calidi musculis pectoris existētib° frigidis. sic si eēnt epar τ testiculi calīi: τ cor fridū. XXIII.

Imiliter opz considerare in omnibus quātitatem inuolutoꝝ ossiuz. aliquādo enim gracilior videtur esse pars nō existens gracilior quantum ad musculos: sed ꝓpter angustiam ossiuz talis videtur eē apparens. Similiter autem τ spissior videtur esse multotiens nō ꝓpter amplitudinem ossium sed propter carnis multitudinem.

¶ Ponit cautelā tertiam τ est q̄ opz cognoscere q̄ititatez ossiuz que iuoluuntur ab istis musculis. Et cā est: q꜄ qñqz corpus apparet gracilius q̄uis quātuz ad musculos nō sit gracilius τ apparet qñqz eō. Et cā est: q꜄ ossa angusta faciunt totū mēbꝝ videri subtilius τ ita musculos eē graciles. si q̄s nō bene ꝯsiderat. τ ita aliqñ corporis habitudo apparet spissior. i. grossior existēs talis q̄tuz ad musculos. τ hoc ꝓpter carnis multitudinē nō ꝓpter ossiuz grossitiez vel amplitudinem: τ ita supple imaginādum est econtra posse ꝯtingere. ꝯfert aūt hec cautela: q꜄ supra di q̄ multitudo carnis significat humiditatē: ideo si ossa sunt grossa videbit̄ aliquādo erranti caro esse multa: que tñ non eēt multa τ iudicaret̄ corpus esse humiduz: qd in rei veritate esset siccuz: τ ecōtra errare contingeret. XXIIII.

Ue aucta τ diminuta τ durior τ mollior duz fit siccior aut humidior appet paruz ꝑs siqdem pauca τ dura siccior si v° multa τ mollis: humidior.

¶ Dat q̄rtaz cautelā dicēs: q̄ caro augmētata aut diminuta respectu tempamēti: aut facta durior aut mollior: facit ptē appere humidiorē aut sicciorē. nā ex multitudine facit corpus appere humidi° τ ex paucitate siccius: τ ex duritie facit appere siccū: τ ex mollitie facit appere humiduz. τ ꝯiunctis inicē paucitate τ duritie indubitāter est sicca. ¶ Silr ꝯiunctis inicē mollitie τ multitudie est humida. τ ex hac ꝯsideratione vide vtruz ista duo sil ꝯiungant̄ in carne an vnū tñ. nā ꝑ vnicū istoꝝ nō sufficiēter arguit̄ eē humida aut sicca: nisi illd multuz ꝑualuerit. XXV.

Imilr v° τ medie regiones similes ptes hñtiuz corpoꝝ aut ampliorē aut minorē humiditatē in seipsis ꝯtinētes aut spissiorem: aut tenuiorē: aut humidiorem: aut sicciorem demōstrant ptem. humida qdem pars est vbi tenuior τ amplior est humiditas: sicca v° vbi spissior τ simul minor.

¶ Ponit q̄ntā cautelaz τ vltimā: τ diuidit̄ in duas. p̄ cautelā ponit. 2° remouet dubitationes q̄sdā. ibi 2° [Ipsas tñ solidas.] ¶ Dicit in pte p̄ma q̄ medie regiōes. i. porositates mēbroꝝ ꝯsiliuz aliqñ ꝯtinētes in se aut ampliorē aut pauciorē humiditatē aut spissiorē aut subtiliorē significant ptez eē aut humidiorē aut sicciorē: ita q̄ cuz in istis medijs regionib° ꝯtinet̄ humiditas nutrimētalis mlta vel subtilis alijs parib°: mēbꝝ appet humidius: cū v° est pauca vel spissa mēbꝝ appet duri°. ¶ Ista igit̄ ꝯsideratio ꝯfert: q꜄ cū tāgimus multotiēs appet ariditas: nō q꜄ ptes in se sint sicciores: sz q꜄ minus ꝯtinet̄ in poris de humiditate nutrimentali: aut q꜄ illa nutrimentalis humiditas est spissior. ¶ Ubi nota p̄: q̄ sanguis in extremitatibus venaꝝ capillariū ꝯuertit̄ ad p̄mā humiditatē de scdis τ resudat in porositatib° mēbroꝝ: ex pte dīna: vt vult Auic. p̄° p̄mi cap̄ de humoribus. τ ibi q̄ñant̄ ros τ cābiuz τ gluten: τ iste tres humiditates 2° itelligunt̄ h noīe humiditatis que in medijs regionib° ꝯtinet̄. i. in porositatib° mēbroꝝ. ¶ Nō 2° istaz humiditatē saltē quo ad tactualē apparētiā facere totum appere humidius aut siccius: q꜄ nō solū mēbri suba obijcit̄ tactui: sed simul cū illa hec scda humiditas. ¶ Ex q̄bus pz caute eē agēdum: nec prius ex tactuali apparentia iudicādum de mēbri humiditate vel siccitate quā cognouerimus quātitatem τ qualitatez humiditatis in medijs regionib° ꝯtente. pōt aūt hec q̄ititas τ q̄litas ex vsu rerū nō nāliuz precedēte precipue cibi dispositione cognosci.

¶ Ipsas tñ corpis solidas ptes vere solidas τ primas s̄m nullaz modū posse est humidiores facere: sed satis est si q̄s ꝓhibeat eas siccari nō cito.

¶ Remouet dubōnes: τ diuidit̄ in 4°r. ibi 2° [Eas v° ꝯtinētes.] ibi 3° [Id v° ꝓprius.] ibi 4° [Cois v°.] Dicit g̊ p̄ q̄ lz ex humiditate ꝯtēta in medijs regionib° mēbra appareāt humidiora aut sicciora: tñ h nō est veruz vlr de oīb° mēbris corpis. Et rō est: q꜄ ipossē est s̄m aliquē modū ptes solidas corpis. vere solidas τ p̄mas facere humidiores quo ad tactualē apparētiā: de qua diximus: sz satis est si p talē humiditatē nutrimētalē ad earū poros defluētez q̄s ꝓhibeat eas ne cito siccent̄. ¶ Et hec est expō Plusq̄cōmentatoris: que valde videt̄ textui τ precedēti snie ꝯformis. τ tūc per solidas corporis partes intellige mēbra que apud Gal. dicuntur spermatica: q꜄ genita a ꝑncipio ex materia

duoꝝ spermatuꝫ: sicut verbi gra oia membra preter carnem ꝛ pinguedinem. s. ossa neruí cartilagines. ꝛ hoc mō itelligendo cū dicti est qꝛ multū dura existūt: ꝛ modicum potētia iter suos poros humiditatis recipere nō imutant notabilr eoꝝ tactus per pñtiam talis humiditatis. Cōtinent aūt ideo paucuꝫ nutrimētuꝫ: qꝛ modico tali indigēt cuꝫ sint frideꝫ modicuꝫ resolnētes ꝛ modicuꝫ attrahētes.

℄ Hec responsio est multum ambigua. pmo qꝛ nerui non sunt tāte duritiei gn per infusionem aque appareāt molliores: vt appet in neruis exiccatis ꝛ aqua infusis. ℄ Secundo qꝛ cor videt membꝛuꝫ spermaticuꝫ: ꝛ caro cordis. pma pars eius que multo nutrimento indiget. Et multe similes difficultates hanc positionem circūstant.

℄ Ideo alius est modus Cōciliatoris dīis. iiꝫ. itelligentis per solidas corpis ptes mēbra spmatica: ꝛ per pmas mēbra pncipalia: sed per vere solidas itelligit Gal. vere exiccatas etatiue: ita ꝙ etatē iuuētutis trāsiuerit. ꝛ tūc est sensus ꝙ lꝫ possumus iplere humiditate ista mēbra spmatica quo ad porositates: tñ ipole est cuꝫ fuerint vere solidate ꝛ exiccate. ꝙ p talē humiditatē fiāt humidiores substātifice saltem. nā si h eēt pole possemus ppetuo viuere. Et hāc expōnē colligit ex qbusdā dcis Gal. i libello de tabe.

℄ Et lꝫ in se vera sit Cōciliatoris snia ꝙ iste ptes non possint fieri humidiores substātifice: tñ hec expō nō videtur ꝯformis dictis Gal. hic. Nā sic est verū de ptib⁹ vere exiccatis etatiue ꝙ nō possint fieri humidiores ꝙ̄ pus: ita est verum de ptibus in qualibet etate. nunꝙ̄ enim possibilis est retrocessus in etate: alr posset corpus perpetuari.

℄ Aliter ḡ per ptes corpis vere solidas intelligo oēs illas ptes que sunt aiate ꝛ pprio termino terminabiles. per primas itelligo spermaticas: vel sm se totas pexistētes. ꝛ per fieri humidiores itelligo fieri humidiores cōplexionalr vel substātifice: qꝛ. s. in eoꝝ suba sit plus de pte humida ꝛ aerea ꝙ̄ pus. ꝛ tūc dico ꝙ impole est in corpe viuente aliquā eius ptem pexistentē sm se totā fieri humidiorē substātifice quo ad illud qd pfuit per nutribilē humiditateꝫ. verbi gra. cor hꝫ pro nūc eius mām quā pus habuit. Dico ꝙ per nutrimētum adueniens bñ pole est totū cor qd in fine nutricatiōis erit. puta cōprehēdens mām. c. quā nūc hēt ꝛ mām. b. sibi ex nutrimēto aduenientē in fine eē humidi⁹ ꝙ̄ est nūc: cū soluꝫ ꝯtinet mām. c. sꝫ tñ est ipole ꝙ quo ad ptem cui adeq̄te in fine corrñdebit. c. mā cor illō sit substātifice humidius. Et rō est: qꝛ nō fit vera mixtio de nouo pro iformatione. c. māe merito cuius inata cōplo in mā. c. fiat humidior. ꝛ sic nullū eliuꝫ humiduꝫ per hāc nouā mixtionē sibi amplius ꝙ̄ prius admiscet: nec est possibile resolonē fieri ptiuꝫ siccaꝝ magis ꝙ̄ humidaꝝ: ideo semp ꝯs pexñs quo ad illud qd adeq̄te corrñdet māe pre existēti in ea nō pōt substātifice stante vita humectari. ꝛ hūc gnālem moduꝫ loquēdi colligere possumus ex Gal. 6° de regimine sani. cap 2° ita dicente. ℄ Meminisse aūt opꝫ in talibus sermonibus eoꝝ que dicta sunt in libris de crasibus. vt nō ꝯs exprimet eos qui a supfluis humiditatibus grauant humidos fieri cōplone: ꝙ ꝛ eos q putāt humidā ꝛ frigidā eē senectutē decepit. Nō enim ipse pticule senib⁹ humidiores cōplone fiunt: sed que in medio corpoꝝ sunt regiones senū ꝛ egrotātiuꝫ humidis egritudinibus supflua humiditate replent. ℄ Posset ēt dici gnalr nō posse ptem aliquā cōplonalr fieri humidiorē. ℄ Sed tūc est difficultas de morbis siccis quō curent: ꝛ complexionem pforē ꝛ subnālem attingāt: quā deo dante infra dicemus 3° huius. quō autē per talem humiditatis nutribilis pñtiam ꝯs phibeat ptes ne cito siccent est clarꝫ.

℄ **Eas vo contingētes regiones licet replere humiditate aut tali.**

℄ Remouet dubium 2m. vt si quis diceret quō possumus istas medias regiones humiditate replere multa aut subtili aut grossa. respondet ꝙ nobis licet pro volūtate istas regiones replere humiditate q̄ta. i. pauca aut multa: ꝛ q̄li. i. subtili aut grossa. ꝛ h per cibos quos afferimus corpi.

℄ **Id vo pprium est nutrimētuꝫ similes partes habentium ex appositione non per vasa factuꝫ.**

℄ Docet que est illa humiditas dicens: ꝙ hoc replens regiones medias est nutrimētuꝫ appropriatuꝫ mēbris ꝛ appositū in loco nutricationis: ꝛ est factū nutrimētuꝫ appositꝫ mēbro: nō per vasa. i. nō per h ꝙ in venis ꝛ arterijs ꝯtineat vel alijs mēbris manifestas ꝯcauitates hñtibus: sed in ipsis in sensibus foraminibus reptis in mēbro. ꝛ est hoc nutrimētuꝫ pprium: qꝛ mēbro appropriatum in hoc differens a sanguine sub forma sanguinis manente.

℄ **Cōmunis vo hec rō est oiuꝫ ptium: ꝛ de hoc dicetur postea in sanaruꝫ ꝛ egrarum causarum doctrina. nunc vo que sequuntur dicamus.**

℄ Hic remouet vnā dubitationē dicens: ꝙ in repleri quo ad porositates nutrimento appropriato est rō cōmunis omnibus membris corporis. Et de hoc dicet postea in doctrina causarum sanarum ꝛ egrarum: qꝛ in 3° huius. Sed nunc reliqua que sequunt dicamus. L.

Entris cognitiones natura quideꝫ siccioris velocius sitientes fiunt: ꝛ paruus eis sufficit potus ꝛ grauātur ampliori: ꝛ fluctuationes habent: ꝛ supnatat superfluuꝫ in eis: cibisqꝫ gaudet siccioribus.

℄ In hac parte superius diuisa determinat Gal. de signis distemperātiaruꝫ stomachi. Et diuidit in duas: qm pmo determinat de signis distemperātiaruꝫ simpliciuꝫ. 2° vo compositaruꝫ. ibi 2° [Scdm cōplexionem vo.] Prima in duas: qm primo facit qd dictuꝫ est. 2° ostēdit dñiam inter nāles distēperantias ꝛ pter nām. 2° ibi [Ex egritudinib⁹.] Prima in quatuor. pmo ponit signa stomachi sicci. 2° humidi. 3° calidi. 4° fridi. ibi 2° [Humidioris.] ibi 3° [Calidior.] ibi 4° [Frigidus.] ℄ In pte pma ponit quatuor signa vētris siccioris tempato. Unū signū est: ꝙ holes istorum vētriuꝫ fiunt velocius sitiētes ꝙ̄ tēperati. ℄ Scdm signuꝫ est: ꝙ puus potus pro vice sufficit eis ad sedādam sitim. ℄ Tertiuꝫ signuꝫ est: ꝙ si ampliorē potū sumāt ꝙ̄ tēperati grauant ꝛ molestant: ꝛ patiunt fluctuationes ꝛ reuolutiones de latere in latus ppter grauitatē potus in stomacho: ꝛ supfluus potus supnatat versus os stomachi in eis. ℄ Quartuꝫ signū est: ꝙ isti gaudēt siccioib⁹ cibis: qꝛ alijs paribus magis in illis delectant. ℄ Ad itellectuꝫ istius ptis ꝛ plimū sequētiuꝫ notāduꝫ p ꝙ h nomē vēter apud medicos sumit multis modis. pmo gnalr pro omni ꝯcauitate in corpore nrō inuēta: vt 15° afor. prime pticule. aforismoꝝ Hip. ꝛ primo de crisi. caplo 11°. ꝛ 6° aforismoꝝ. afor. 20°. ℄ Scdo sumit pro ꝯcauitate totali ꝛ maxime in alalis corpore inuenta que incipit a supiori furcula ꝛ terminat inferius ad pectinē. cōtinens spūalia ꝛ nālia mēbra sil. ꝛ h mō sumit p Almans. caplo de forma pectoris. ℄ Tertio sumit vēter pro cōcauitate ꝯtinēte sola nālia. vt phleumatū 5°. phlegmate 3° ꝛ 5°. ℄ Quarto sumit pro mēbro ꝯcauitatē hñte: in quo pma digestione cibus integre digerit. ꝛ isto modo sumit hic. ꝛ vocat hodie stomachus coiter sed iproprie. nā stomachus apud grecos dr de via oblonga per quā aliqd in ventrē mittit. ℄ Notāduꝫ 2° ventrē in hoie ex duab⁹ tunicis eē ꝯstitutuꝫ. quaꝝ pma iterior est neruosa. nā qꝛ fuit opportunū eā eē valde sen-

sitiuam

sitiuā fuit bonū φ esset multum neruosa. exterior aūt est carnosa vt sit calida ꝛ digōnē adiuuet. ⁋ Notandū 3° φ qꝛ in aiali fit ꝯtinua resolutio humidi partim a cōtinēte. ptiꝫ a calore nāli. fuit oppoꝛtunū ad pduratiōnē aialis ab ex̄ suscipe alimētū. vñ pdicta dissolutio cōpensetur. ſꝫ ad hoc etiā cōcurrat: φ aial est in pncipio sui ꝑuum ineptuꝫ ad ogōnes sibi debitas. vnde est oppoꝛtunū suscipere alimētū p augmento. nō tñ pro restauratione. ꝛ qa nō est ꝑ/ fens cib⁹ ꝯtinue: iō fuit oppoꝛtunū in aiali esse vtutē solicitantē ad querendū hꝫ alimētū. hec aūt vtus nō inclinaꝶ ad sic petēdū nisi aliquo ꝑcepto defectu p cuius rememoratione excitaꝶ vtus appetitiua. nā ergo ne vnūqꝺqꝫ mēbrum nocumētū recipiat ordinauit vnū qꝺ onus tot⁹ suppoꝛtaret in percipiendo ꝛ in illo istā vtutē appetitiuam collocauit. ꝛ hoc mēbꝝ est stomachus vt sumiꝶ clare ī 3. tertij. ca° pmo. ⁋ Nota quarto istū eē modū ad appetitū ad potuꝫ ꝛ cibū excitandū in stomacho. qꝛ in eo ꝛ aliꝭ mēbris corporis duplex inueniꝶ humidū. q̄ꝝ ad p̄sens ꝑtinet. ſ. vnuꝫ grossuꝫ corpulētū qꝺ est de suba mēbri. in quo fundaꝶ calor nālis. ꝛ p huius ꝯsumptionē excitaꝶ fames mō infra dicendo. z^m est humidū subtile sic rori qꝺ mēbra humectat ꝛ eoꝝ iflāmationē ꝓhibet. ꝛ hui⁹ ꝯsumptionē sequiꝶ sitis mō quo nūc dicā. qꝛ cū in ore stomachi fit tale humidū roridū cū p calorē nālēꝫ aut dissoluiꝶ aut attrahiꝶ ad alia mēbra aut ingrossaꝶ aut in cambium conuertiꝶ tunc os stomachi calefit ꝛ exiccaꝶ: ꝛ hanc caliditatē fientē ꝛ siccitatē sentientū sit valde sensibile: ꝛ ad hāc sensationē nāliter seqꝶ appetitus huius caliditatis ꝛ siccitatis remouēde p aliqꝺ frigidū ꝛ humidū actu ab ex̄ intrisum. qꝺ nos appellamus potū. ꝛ ita nomen sitis cōmuniter importat hunc appetitum oris stōchi ad reꝫ frigidā ꝛ humidā actu ab extra recipiēdā. ꝛ iō diciꝶ scdo de aia φ sitis est appetitus frigidi ꝛ humidi. ⁋ Nota qnto φ aliqua sitis dī nālis aliqua nō nālis vel pꝛeter nām. naturalis sitis est appetitus oris stōchi quo appetit potū mō dicto ꝑꝑ exiccationē ꝛ calefactionē ꝯsītē actionē nālē. ꝛ ꝯiter caloris nālis in humidū roridū mēbroꝝ illud resoluēdo vel attrahendo vel in cambiū ꝯuertēdo. sitis vō nō nālis est appetit⁹ potus nō ꝯnis tñ hui⁹ nālē ꝛ ꝯuenientē actionē caloris nālis in humidū roridū. ſꝫ ipressionē alicui⁹ cāe nō nālr aut pternālr iprimētis. sicut nimiū aeris calorē. aut potū vel comestionē rei salse vel acute: aut ipressionē humoris preternālr calidi vel sicci. vt in febrib⁹ putridis. ⁋ Nota vltimo q̄tū ad hāc ptē φ sitis aliqñ fit ꝑꝑ stomachi dispōnē: aliqñ ꝑꝑ dispōnē mēbroꝝ cōmunicantiū stomacho sicut epatis pulmonis cordis vel talis alteri⁹ mēbri. ꝛ hic loquiꝶ de siccitate cā stōchi accidente ꝛ nāli. ⁋ Ad ꝓpositū ergo veniēdo patet primo causa primi signi. ſ. φ velocius fiunt sitientes habētes stomachū siccuꝫ. nam hoc est ideo qꝛ modicū habēt de humiditate. fit ergo eius velox ꝯsūptio ꝛ modico existēte defectu sitiunt. ꝛ iō velociter sitiꝫ incurrunt. ⁋ Sed restat videre quomodo modicus sufficit potus. ꝛ huius causa est qꝛ modicū sunt exiccati ꝛ distantes a naturali dispōne. ꝛ ideo ex leui potu redeunt ad dispositionem sibi naturalissimā. ⁋ Multo aūt grauantur quia alterat extra ꝓꝑrij temperamenti latitudinem. ꝛ ideo stomachus illū mouet tanq̄ incōuenientē motu extraneo. ꝛ facit supnatare ꝛ fluctuare ꝛ habeꝶ causa tertij signi. Ideo vō gaudēt cibis siccioꝛib⁹: qꝛ sunt similes ꝛ quo modo hoc habeat intelligi dicam infra.

Sed circa dicta circūstāt aliq̄ dubitationes. ⁋ Prima qꝛ si sitis sequiꝶ ꝯsumptionē humidi roridi: fames aūt ꝯsūptionē humidi corpulenti: vī φ qlibet homo sanus citius deberet incurrere sitiꝫ q̄ famē: qꝛ velocius humidū roridū ꝯsumiꝶ q̄ humidū corpulentū. ⁋ Hic diciꝶ φ ꝯitia nō valet. nā plus est de humido rorido cōsumptibili ante incursum in sitim. q̄ de substātifico ante incursum in famē. ꝛ pter huius humidi cōsumptionē requiriꝶ supcalefactio ꝛ exiccatio stomachi.

Secunda difficultas est imediata cā sitis. ⁋ Hic dī φ sumēdo sitim p appetitu aiali ad potū: eius imediata cā est tristis sensatio in stōchi ore extis. Si vō sumaꝶ sitis p tristi sensatiōe quā alatū desideriū seqꝶ ei⁹ imediata cā est spēs spūalr in os stōchi ipressa a cā calefaciēte ꝛ exiccāte. ſꝫ obm est caliditatis ꝛ siccitatis ipressē l os stōchi aut saltē ille q̄ꝝ illa spēs dicta ē reprñtatiua.

Tertia difficultas. Utꝝ ois sitis siue nālis siue nō nālis vel pter nām sit appetit⁹ frigidi ꝛ humidi. hic diciꝶ φ nō: nā aliq̄ sitis est solū appetit⁹ fridi: aliq̄ solūꝫ appetit⁹ hūidi. vñ sitim factā a caliditate sedat acetū ſꝫ nō factā a siccitate: vt p̄ de simplici medicia. ꝛ sitiꝫ ꝯtīpē calitatē pulmonis sedat aeris fridi attractio: ꝛ ita ꝯtingit hoies aliquos ꝑꝑ siccitatē cū tñ sint īfrigidati appetere potū actu calidū ꝛ hūidū. Sitis ḡ nālis est appetit⁹ fridi ꝛ hūidi: ſꝫ nō nālis: aliqñ ē appetit⁹ hūidi aliqñ frigidi: aliqñ vtriusqꝫ: ꝛ h̄ plane colligiꝶ a Serapiōe 2° breuiarij.

Quarta difficultas ꝑꝑ qd aues rapaces calide ꝛ sicce existes nō bibūt nisi raro. cui⁹ oppositū deberet accidere. dī hic φ est qꝛ habent pulmonē valde rarū. ꝛ os stomachi illi vicinū. per aerē ḡ frigidū multū ifrigidaꝶ. ꝛ qꝛ comedūt crudas carnes. iō in eis multa humiditas rorida cōtinetur. que nō cito dissoluitur: ꝛ ex dictis multa alia soluere poteris. ·II.

Humidioꝛis vō vētris signa sī neqꝫ sitientes fiāt: ꝛ ampliorē hūiditatē moleste ferāt cibisqꝫ gaudēt hūidioꝛib⁹.

⁋ Ponit hic signa stōchi hūidi. Et sunt tria. ⁋ Primū φ isti stōchi nō multū sitiūt. i. nō de facili sitiunt. ꝛ cā est manifesta ex pcedētibus. ⁋ Scdm est φ si sumāt ampliorē humiditatē. i. ampliorē potū non ferunt illū moleste. qꝛ cū nō multū sue cōplonī dissimileꝶ non moueꝶ stōchus ad ipꝫ agitādū ꝛ expellēdū. ꝛ sic nō fit agitatio ꝛ fluctuatio. ⁋ 3^m signū ē φ gaudent cibis hūidioꝛibus. ꝛ h⁹ cā ē silitudo nālis cōplonis: de q̄ ifra diceꝶ. III.

Calidioꝛ vō natura venter digerit qdē melius q̄ appetat.

⁋ Hic pōit signa stōchi calidioꝛis tēpato. Et diuidiꝶ l qnque ſꝫ φ qnque pōit signa. ibi z^a [Et magis.] 3° ibi [Corrumpunꝶ.] 4° ibi [Gaudet.] 5^a ib [Nec a frigidis.] ⁋ Dicit p̄ φ vēter calidioꝛ tēpato melius digerit q̄ appetat. i. min⁹ distat in bñ digerēdo a stomacho tēperato q̄ in bene appetēdo. ⁋ Ubi nō φ qꝛ digestio perficiꝶ caliditate ꝛ hūiditate: appetit⁹ aūt excitaꝶ a frigido. vt diceꝶ nūc. iō vēter calidioꝛ tēpato nō tñ ipediꝶ augmētato calore supra tēpamētū l digerēdo q̄tū ipediꝶ in appetēdo. Sūt tñ aliq q volūt itelligere φ vēter calidioꝛ tēpato digerit meli⁹ q̄ tēpat⁹. Juxta ea q̄ dicta sūt supra φ in cōplone calida ꝛ hūida fm Gal. 6° de accidēti ꝛ morbo: fit digō pfectior. ſꝫ appetit⁹ l eis fit min⁹ bon⁹ q̄ l tēpato. ꝛ iō min⁹ bñ appetūt q̄ digerāt respectu tēpatoꝝ. ⁋ Quidā āt itelligūt istos forti⁹ digerere q̄ digerāt tēpati: qꝛ forti⁹ ꝛ veloci⁹ eliquāt mlta eoꝝ calitate: ſꝫ ñ pfecti⁹ digerūt q̄ tēpati: qꝛ tēpati quālibet opōnē hñt pfectissimā. ⁋ Quidā aūt dicūt tēpatos veloci⁹ ꝛ pfecti⁹ digerere. nā digerere nō ē eliq̄re. ſꝫ pficere mixtionē debitā hūidoꝝ ꝛ siccoꝝ ꝛ h̄ veloci⁹ facit tēpatus cū ei⁹ calor sit magis nālis. ⁋ Ego aūt puto q̄dā cibaria velocius digerere stōchuꝫ calīn ꝛ pfecti⁹ q̄ faciat tēpatus. vt dura q̄ eliquatione indigent: que fit citius in calido q̄ in temperato. ſꝫ tamen quelibet istarum viarum defendi potest.

Dubiũ tamen est ex q̃ in stõcho cibi digerunt̃ ⁊ ꝓprio calore ⁊ circũstãtiũ calitate i eis inata an magis ꝑficiat̃ digesti cibi i stõcho calore ꝓprio q̃ȝ calore circũstãtiũ mẽbroꝝ. ¶ Et intelligo ꝑ calorẽ ꝓpriũ stõchi calitatẽ ei⁹ inatã actuatã ꝑ influẽtẽ: ꝑ calitatẽ vo mẽbroꝝ ⁊ circũstãtiũ itelligo mẽsurã calitatis recptã in ipso ꝑ viã simplicis alteratiõis a vicinis mẽbris ⁊ calitate mẽbroꝝ vicinoꝝ. vt cordis epati splenis ꝯirbi vene magne ⁊ arterie ꝑ quãto agit i rẽ i stõcho ꝯtẽtã ꝑ viaȝ simplicis alterationis. nã aliter itelligẽdo nõ est dubiũ qꝛ calor cordis ꝑncipali⁹ ꝯcurrit q̃ȝ calor stõchi ⁊ magis cuȝ sit vl'is cã. isto mõ itelligẽdo sunt duo modi respondẽdi.

¶ Prim⁹ modus ẽ absolute ꝯcedẽdo ꝙ ad calefactionẽ ⁊ eliq̃tionẽ cibi i stõcho vt ẽ absolute calefactio magi ⁊ forti⁹ ꝯcurrit calor mẽbroꝝ circũstãtiũ q̃ȝ calor stõchi. ¶ Pȝ qꝛ itẽsior ⁊ fortior. ¶ Dicũt 2° ꝙ ad digõnẽ cibi q̃ est lubricatio forti⁹ ⁊ magis ꝯcurrit calor stõchi q̃ȝ calor circumstãtiũ mẽbroꝝ. pȝ qꝛ calor circũstãtiũ mẽbroꝝ ad sensuȝ dcm̃ est calor illimitat⁹ ad hãc digõnẽ. calor vo stõchi vt sic ẽ limitat⁹ a nã ad hãc digõnẽ faciẽdã. ¶ Et nõ ꝙ non dicim⁹ calorẽ circũstãtiũ mẽbroꝝ eẽ calorẽ illimitatũ ad hãc actionẽ: qꝛ ꝑm dcm̃ modũ ꝯcurrẽdi sit tanq̃ȝ agẽs vl'e ⁊ cã ꝑmaria. sȝ ẽ cã ad digõnẽ iuuãs ꝑ accidẽs. sicut calor emploꝝ. ⁊ iõ pȝ circa hanc põnẽ nõ militare difficultates q̃s Jacob⁹ de forliuio tãgit ꝯ viã Gẽtilis. sllc.n. ꝓcedũt ꝯ suũ malũ intellectũ illi⁹ põnis. vt pȝ legenti Gentilẽ sup̱ iȝ. tertij. ꝙ nõ voluit illũ modũ quẽ innit Jacobus.

¶ Scd̃s modus rñdẽdi est ꝙ ad digõnẽ cibi forti⁹ ꝯcurrit calor stõchi q̃ȝ circũstãtiũ mẽbroꝝ ⁊ i h̃ cõcordat cũ ꝑ. sȝ rõ apud hũc modũ est qꝛ nõ icõuenit duoꝝ caloꝝ vnum eẽ absolute alio potẽtiorẽ sȝ ad digõnẽ minus potentẽ. sicut pȝ de calore ignis q̃ nõ tã cito eliquat auꝝ sicut calor stõchi structionis. ⁊ iõ calor circũstãtiũ mẽbroꝝ sic agẽdo vt dĩ nõ tñ est cibi digestiu⁹ sicut calor stõchi. ⁊ ꝑȝ h̃ nõ icõueniret ita magis eliquari calorẽ stõchi q̃ȝ circũstãtiũ: tñ dicũt magis imutari cibũ a calore circunstantiuȝ qꝛ est fortior.

¶ Ex q̃b⁹ pȝ ꝙ doctores ponẽtes silitudinẽ stõchi ⁊ lebetis in coquẽdo cibo nõ itelligũt oĩmodã similitudinem.

¶ Ex his g̃ pȝ ꝙ cã primi signi. s. ꝙ melius digerit q̃ȝ appetat est clara. ꝑ appetitũ itelligẽdo famẽ. nã iuxta ꝑ᷑ dictũ in notabili magis in appetẽdo distat a tẽꝑamẽto q̃ȝ in digerẽdo lȝ in vtroqȝ deficiat. ¶ Sed iuxta 2ᵐ modũ augmentũ caliditatis facit digestionẽ meliorẽ q̃ȝ in tẽꝑato. iuxta tertiũ vo modũ nõ melius sȝ forti⁹ digerũt ⁊ iuxta melius digerũt: saltẽ qꝛ cibaris multã resistentia melius digerunt ꝑꝑ fortitudinẽ instrumenti ad hunc actum.

¶ **Et magis q̃cũqȝ dura sũt. nã ⁊ difficile mutabilia: corrũpunt̃. n. i eo facile mutabilia. gaudet ꝟo calidis cibis ⁊ potibus. neqȝ a frigidis nihil leditur ꝑm moderatum vsum.**

¶ Ponit 2ᵐ signũ sȝ legant̃ oĩa reliqua signa sil'. ꝑ dicit ꝙ maxie digeret dura ⁊ difficile mutabilia. 2° dicit ꝙ facile mutabilia corrũpunt̃ in ipso. ¶ Dicit 3° ꝙ gaudet cibis ⁊ potib⁹ calefaciẽtibus. ¶ Dicit 4° ꝙ nõ facile ledit̃ a frigidis. Et pȝ ex dictis. ꝑmo quare maxime digerit dura ⁊ difficile mutabilia. qꝛ. s. sua caliditate itensa illa faciliter eliquat qd̃ nõ ita accipit i aliis stomachis. facile vo mutabilia sicut vitelli ouoꝝ iõ in illis stomachis calidis corrũpunt̃. qꝛ calor multũ fortis agit nimiũ calefaciẽdo ⁊ ꝑtes illoꝝ humiditas dissoluẽdo ⁊ in fumũ ꝯuertẽdo ꝑꝑ passibilitatẽ ꝑtiũ. ⁊ iõ ꝓhibet̃ debita mixtio reqsita ꝑ digõne. gaudẽt aũt cibis ⁊ potib⁹ calefaciẽtib⁹ ad sensuȝ: dõm ꝑꝑ silitudinẽ nõ ledũt̃ aũt facile a fridis ꝑȝ moderatũ vsuȝ. qꝛ forti coꝝ exñte calore multũ resistũt ifridãtib⁹. IIII.

Frigidus ꝟo nature venter appetere quidem bonus.

¶ Põit hic Gal. signa stõchi fridi ⁊ sũt octo. 2ᵐ ibi [Digerere.] 3ᵐ ibi [Et maxime.] 4ᵐ ibi [Acescũt.] 5ᵐ. ibi [Propterea.] 6ᵐ ibi [Et gaudet.] 7ᵐ ibi [Ledit̃.] 8ᵐ ibi [Ita vo.] ¶ Dit̃ ꝑ ꝙ stõchus fridus est bon⁹ ad appetẽdũ. ¶ Ubi notãdũ hũc locum multiplr exponi. qdã. n. volũt ꝙ nõ itelligam⁹ stõchũ frigidũ appetẽ nalr tãtũ quãtũ stõchus calidus vel tẽꝑat⁹: imo remissi⁹. sȝ cõꝑando hui⁹ stõchi appetitũ ad digõnẽ plus distat a tẽꝑamẽto ꝑȝ digõnẽ q̃ȝ ꝑȝ appetitũ: iõ appetitu ei⁹ dr̃ bon⁹ vel itẽsus i relõne ad suã digõnẽ ⁊ nõ i relatiõe ad appetitũ stõchi calidi. nã ita itelligẽdo esset falsuȝ: ⁊ ad h̃ ꝓbãdũ adducũt rõnes. ꝑ⁹ qꝛ digõ ẽ melior i calido. g̃ appetit⁹. tȝ ꝯña. qꝛ appetit⁹ ꝓportionat̃ digõni sicut ordinat⁹ in illã tanq̃ȝ i finẽ. ¶ Et ꝯfirmat̃ qꝛ si stõchus tẽꝑat⁹ tãtũ appetit q̃tuȝ hñ digerere põt: calidus aũt pluri nutrimẽto indiget q̃ȝ tẽꝑatus ⁊ min⁹ appetit seqt̃ ꝙ min⁹ appetit q̃ȝ idigeat ⁊ sic debite regẽdo eẽt hõ talis stõchi cibãdus vltra saturitatẽ. ¶ 2° arguit qꝛ stõchus calidus ẽ melioris cõplonis q̃ȝ fridus. iõ oẽs opõnes hȝ meliores ⁊ sic meliorẽ appetitũ. ¶ Et 3°. qꝛ tũc sequeret̃ ꝙ senes aliqb⁹ magis appetẽt q̃ȝ iuuenis cũ stõchus ei⁹ sit frigidior. ¶ Ista tñ positio nõ vĩ va qꝛ ꝑ friditatẽ ꝑter nãm itẽdit̃ sup̱ tẽꝑamẽtũ appetit⁹ cũ nõ vltimat̃ friditas. vt pȝ in canio appetitu ⁊ ꝑ calitatẽ deijcit̃. ¶ Iõ putãdũ ẽ stõchũ fridũ nalr nõ nimiũ a tẽꝑamẽto distãtẽ itẽsius appetẽ q̃ȝ calm aliqs q̃b⁹ ⁊ itẽsius q̃ȝ tẽꝑat⁹ ⁊ h̃ mõ itelligim⁹ stõchũ fridũ eẽ bonũ appetẽ qꝛ itẽsi⁹ appetit q̃ȝ stõchus tẽꝑatus.

¶ Et ad rõnes factas dĩ ad ꝑmã negãdo ꝯñtiã. nec i oib⁹ ordiata ad finẽ ꝓportionãt̃ fini oĩno nisi corp⁹ fuerit optime dispositũ. ⁊ ꝯcedit̃ i ꝯfirmatiõe ꝯ ꝙ alicui corpi plus est tribuẽdũ d̃ cibo q̃ȝ appetat ẽt i regimie sanitati. ¶ Ad 2ᵐ rõnẽ negat̃ arg᷑. nã. n. q̃ȝlȝ opõnẽ opȝ eẽ deteriorez cũ deteriori cõplone. ¶ Ad 3ᵐ arg᷑ negat̃ ꝯñtia. nec sunt alia paria i sene ⁊ i iuuene: qꝛ attractio fit mior valde in sene ⁊ mẽbra sũt i se min⁹ sẽsibilia. ¶ Sȝ vt videat̃ cũ q̃re stõchus fridus magi appetit. aliq̃ sũt hic dicẽda de fame q̃ ẽ appetit⁹ de q̃ hic loqmur ⁊ õ mõ ꝑ quẽ seqt̃ hũidi sub stãtifici ꝯsũptionẽ ⁊c. ¶ Est g̃ no᷑ ꝙ ad finẽ nalẽ vt volt Gal. 4° de accĩti. 5. mot⁹ ꝯcurrũt. ⁊ ꝑm⁹ ẽ mẽbroꝝ inanitio: nã ⁊ a calore ꝯtinẽte ⁊ a ꝓpo calore mẽbra inaniant̃ ⁊ dissoluũt̃. scd̃s ẽ desideriũ nale mẽbroꝝ ad cõpẽsationeȝ deꝑditi. Terti⁹ attractio. ⁊ in ista attractiõe ꝯsiderate. ꝙ mẽbra ꝑ attrahũt a venis. vene ab epate epar a venis meseraicis. meseraice a stõcho. nã mlte eaꝝ ad os stõchi terminant̃. oẽs g̃ iste attractiones cõputãt̃ ꝓ vno motu. 4° est tristis sẽsatio i ore stõchi ꝯña istã attractionẽ. nã cũ vene mouent̃ motu locali se extẽdẽdo ⁊ postea ꝯhẽdo. nec̃io os stõchi i q̃ iste vene q̃ ad sua capita alligant̃ mouet̃ motib⁹ diuersis ⁊ ꝑtes oris stõchi ꝯfricant̃ adiuicẽ. fit g̃ tũc i ore stõchi sensatio tediosa. 5⁹ mot⁹ ẽ desideriũ alatũ qꝛ stõchus appetit aliqd: ꝑ cui⁹ ꝑñtiã ista tediosa sensatio remouet̃ ⁊ illõ est cib⁹. ¶ Et attẽde ꝙ hora q̃ fit ista fortis attractio a meseraicis. nã expellit meliam ad os stõchi de splene q̃ multa fride ⁊ pontica exña facit vn'ri ⁊ corrugari os stõchi. ⁊ ꝑꝑ suã frigiditatẽ itensius facit sentire hanc ꝯfricationẽ seu venaꝝ suctionez. ¶ Nota scd̃o ꝙ hoc nomen fames q̃nqȝ sumit̃ ꝓ ista tristi sensatione in ore stomachi reperta: q̃nqȝ ⁊ magis ꝓprie ꝓ appetitu alali hanc tristem sensationẽ ꝯñte: ⁊ sumendo famem ꝓ appetitu vt magis ꝓprie sumit q̃ñ fit intensior sensatio illa fames fit intensior. ⁊ eius imediata causa est illa tediosa sensatio.

Sed sumendo famez pro illa tristi sensatiõe. est dubiũ ꝑmo qd sit eius imediatũ

obiectum

obiectum. ¶ Scđo est dubiū que sit eius imediata cā effectiua. ¶ Tertiū est vtrū defectus humidi chilosi vel sibi ꝓportionalis inanitio sit vltima eius cā: vel defectus humidi substātifici: queadmodū in alijs mēbris appetit⁹ insurgit merito defectus substātifici humidi. ¶ Quartū dubiū est vtrū aliqua fames sit dispositio nālis. Pro primo ergo attende cōem modū dicēdi ꝙ obiectū famis est ille motus ꝯfricatiuus ꝑtiū stomachi. ꝛ hoc vi᷑ velle Gal. 4° de accidenti. loco allegato. cū dixit. sensus aūt hanc fractionē sentiens fames appellat᷑. ¶ Attendēdū ergo ꝙ aliqui volunt ꝙ qñ ꝯiungunt᷑ simul sensibile ꝓpriū ꝛ commune licȝ sensibile cōe nō multiplicet aliquam speciē aliā a specie sensibilis ꝓprij: tñ vtua facit multotiens duas distinctas sensationes. vnā sensibilis ꝓprij. aliam sensibilis cōis: ꝛ hoꝝ stat sensationē ꝓprij sensibilis esse cōfusam ꝛ sensationem cōis sensibilis esse distinctā. hui⁹ exēplū est si penna vel pilus fricetur in facie vel alio corporis loco distincte sentit᷑ moueri. sȝ nō distincte sentit᷑ aliq̄ talis qualitas tangibilis. Ita in fame dicunt partes stomachi se inuicē cōfricantes causare per ꝓpriā tangibilē qualitatem spēm sensibilē in se inuicē: sed ex illa fieri in vna sensum motus alterius distinctum tediosuȝ. sensuȝ aūt tangibilis q̄litatis nō esse distinctū nec tediosuȝ. ꝛ qꝛ fames est sensatio tristis vt d᷑ in libello de malitia cōplexiōis diuerse: iō fames est sensatio. cuius obiectū est ille mot⁹. ¶ Et hȝ hec positio motiua. qꝛ ꝑ nullius tangibilis q̄litatis remotionē remouet᷑ fames. nā piper modicū comestū multuȝ calefacit ꝛ nō tollit famē: ita ēt modica aq̄ frida nō tollit sitim. g̊ nec calor nec frigus est ꝓpriū obiectū. veꝝ qñ in ꝑtib⁹ illis est friditas notabilis sentit᷑ hꝫ mot⁹ ꝛ tediosi⁹ vt ꝓbat expiētia de fricatione pili infusi i humore frido.

¶ Sed alij dicūt sensationē eē vnā q̄ ꝑcipit᷑ sensibile ꝓpriū ꝛ cōmune. ꝛ nullā esse sensationē tactiuā qua nō sentiat᷑ aliq̄ sensibilis q̄litas. ¶ Dicunt 2° eandē q̄litatē cuȝ ꝗbusdā circūstātijs tediose ꝛ cū ꝗbusdā deliciose sentiri. cū illo g̊ motu ꝯfricatiuo vna ꝑs aliā tediose sentit. sed tediosius cū frigido humore sūt imbibite. ꝛ iō illi⁹ sensationis obiectū est aliq̄ tāgibilis q̄litas subiectiue in partib⁹ stomachi extis aut in humore illis imbibito. nec tñ ꝑ illi⁹ q̄litatis remotionē esset oppoꝛtunū stomachū nō pati tristeȝ sensationē. nā cū illo motu ꝯfricatiuo vtraqȝ q̄litatū ꝯtrium sentitur tediose. Et sic iuxta vtrūqȝ modū ꝑȝ cā q̄re in stomacho frigido fit intēsioꝛ appetit⁹: qꝛ cū frigiditate stante equali attractione illa sensatio fit tediosioꝛ.

¶ Et ꝑȝ ex hoc solutio secundi dubij. nam imediata causa famis est species tangibilis qualitatis in oꝛe stomachi impressa ꝛ non defectus humidi chilosi vel substantifici cuȝ isti non sint aliquid positiuum.

Tertium dubium

est cum nō fiat fames nisi ꝯsequēdo aliquē defectuȝ in stomacho. ꝛ ꝑcipue nālē. ga est defect⁹ quē seq̄t᷑ fames imediate nō ad hunc sensuȝ ꝙ ille defect⁹ sit imediata cā famis. sed qꝛ post illū nullū aliū defectū sit necessariū accidere ad hoc vt fiat fames. ꝛ ad hunc sensuȝ querūt istaȝ q̄ōnē doctores ad quē sensuȝ ꝑȝ sȝ viā Jacobi de forliuio nō esse responsuȝ. ¶ In hoc dubio puto ꝑmo ꝯcedēdū eē ꝙ stante defectu chilosi humidi ꝛ sibi ꝓportionalis deducto motu attractionis nō fieret fames. qꝛ ibi nō eēt obiectū illius sensationis. ¶ Dico scđo ꝙ stāte forti attractione cū stomachus est plenus chilo ac ꝓportionali humiditate. nō fit fames. h̄ notat expiētia. ꝛ rō est qꝛ in partibus oris stomachi ꝛ in parietib⁹ ꝯtinet᷑ aliq̄d ꝓhibēs illas partes ꝯfricari inuicē imediate. ¶ Dico 3° ꝙ presente multo humido substātifico cū carētia chilosi fit fames i Socrate ꝛ in Platone in duo minoꝛ est quātitas substātifici humidi ēt respectu mensure sibi cōuenientis. si sit abundātia chilosi nō fit fames. Nā capto corpore ꝯualescente cibato ꝑȝ ꝙ eius stomachus min⁹ hȝ de substantifico humido q̄ stomachus platonis sani ꝑfecte eiusdē cōplonis ꝛ etatis. ꝛ nō famet sȝ sanus cū deficit chilosum humidum famet. ¶ Ex his g̊ ꝑȝ responsio ad tertiū ꝙ cā famis inter defect⁹ est carentia humidi chilosi vel ꝓportionalis ei vt in fetibus anteq̄ȝ comedant iō nō est fames qꝛ in stomacho est ꝑsens humiditas chili locū tenēs in ꝓhibēdo famem.

Pro quarta

dubitatione sunt inuenti duo modi respondēdi. quidā. n. dicūt famē nō esse dispositionē nālem ex eo ꝙ nulla dispositio minus remotionē per se intēdit nā est nālis. sed fames est hꝫ. ergo. ¶ Dicunt 2° omne corpus famelicū exire latitudinē temperamenti cū in temꝑato nulla sit dispositio preter nām. ¶ Dicunt 3° ꝙ in regimine ꝯseruatiuo temperamēti corporis opȝ cibare hꝫ corpora ante famem veram. ꝛ hoc fit medico mensurante horā qua cibus debet a stomacho eē digestus ꝛ ad epar totus chilus expulsus. ꝛ tunc anteq̄ȝ fames insurgit est cibus exhibēdus ꝛ maxie vi᷑ ꝓ se habere sniam Gal. 4° de simplici medicina dicētis ꝙ nō venim⁹ ad sumēdū cibū existētes in dispositiōe nāli oino. ¶ Sȝ hec positio maxime quo ad scđam ꝛ tertiā cōclusionē vi᷑ esse ꝯtra mentē oium doctoꝝ. ꝑmo eniȝ nullū esset corp⁹ temperatū per totū decursum etatiuū qꝛ in dentiū emissione est ibi aliqua dispositio ꝑter nām vt solutio cōtinuitatis ꝛ doloꝛ. ¶ Item Aui. tertia ꝑmi. caplo de regimine q̄d comedit᷑ ꝛ bibit᷑ vult ꝙ nō debem⁹ sumere cibuȝ nisi desideriū fuerit certū ꝛ fames manifesta. ꝛ loq̄t᷑ ibi de regimine tēperati. ¶ Iō alij supponunt ꝙ nāle d᷑ multis modis. vno mō ꝓut distinguit᷑ ꝯtra violētū. 2° mō vt distinguit᷑ ꝯtra aiale. 3° vt distinguit᷑ ꝯ ꝑter nām. appellādo h̄ mō illā opōnē nālē que fit a nā nō ꝯcurrēte aliq̄ causa ꝑternālr iprimēte. supponūt scđo ꝙ si aliq̄d ordinatuȝ in finē est ꝑ se intētū a nā ꝙ finis est per se itētus a nā ꝛ ecōtra. nā cū ordiatū in finē appetat᷑ ꝑꝑ finē. multo g̊ magis nā appetit finē. ꝛ iō cū nā nō deficiat in necessarijs si intēdit finē itēdit ēt ordiata ad finē q̄ sūt necīa. ꝛ tūc ponūt q̄sdā ꝯnes. ¶ Pria capiēdo nāle ꝓut distinguit᷑ ꝯ violentū ois fames est nālis. ꝑȝ qꝛ ois talis fit a ꝑn⁹ ꝑncipali intrinseco. q̄d est aīa mediātib⁹ suis instrūis nālib⁹. Itē os stōchi nālr inclinat᷑ vt ꝑsentato sibi tali obiecto cū talib⁹ circūstātijs tali mō sentiat᷑. g̊ hec sensatio est ꝼm nālē inclinationē. ex quo ifert᷑ oēm sensationē oēm dolorē oēm sensitiui appetit⁹ passionē esse h̄ mō nālē. nec repugnat opōnē ex toto genere ꝑter nām esse nālē h̄ mō sicut doloꝛ. ¶ 2° ꝯ. aliq̄ fames vel sitis est ꝑter nām. ꝑȝ qꝛ aliq̄ talis est accidētis morbi. ꝛ ꝑȝ ēt ex Aui. iȝ. tertij. ꝛ 4° de accidēti. ꝛ pluries alibi. ¶ 3° ꝯ. aliq̄ fames est nālis vt nāle distinguit᷑ ꝯtra ꝑter nām. hoc ꝑȝ. ꝑ qꝛ pōt aliq̄ talis nā fieri nulla cōcurrēte cā ꝑternālr iprimēte vt ꝑȝ discurrēdo. ꝛ ꝑ ꝯñs erit nālis ex descriptione supra posita. 2° qꝛ nutritio est nālis in quā ꝑ se ordinat᷑ fames cū sine fame aīalia nō mouerētur ad cibū capiendum ꝑcipue bruta. 3° qꝛ nā transmittit neruū magnū ad os stōchi ꝛ facit illud multū sensitiuuȝ vt suctionē venaꝝ hora famis ꝑcipiat. g̊ intendit fameȝ ꝛ ꝑȝ assumptū. iȝ. tertij. cap ꝑ ꝛ pluries alibi. ¶ 4° ꝯ magis nālis est stōchi dispositio cū nō est famelicus q̄ȝ cū est famelicus. ꝑȝ. qꝛ illa est optima inter nāles. nec inconuenit duaꝝ nāliū dispōnū vnā esse alia naturaliorē. sicut ꝑȝ de somno ꝛ vigilia. ¶ Sȝ mirādū est cur putēt ista argumēta ꝯcludere. nā ꝯcesso ꝙ fames sit opatio a nā ꝑ se intēta. ex h̄ nō seq̄t᷑ ipsam nō esse dispōnē ꝑter nām vt ꝑȝ in probatione ꝑme cōclusionis hui⁹ pōnis. ¶ Iteȝ in ꝑma ꝯne est ambiguitas vt ꝑȝ in motu vaporis q est subalr aq̄ sursum. ¶ Plusq̄ȝ cōmentatoꝛ vō dicit famem esse dispōneȝ quodāmodo mediam inter naturalem: ꝛ preter naturam.

participat enim ratione preternaturalis pro quanto inclu dit esse nociuam dispositionem in stomacho. imo actu le dentem. vnde insurgit appetitus ad illius remotionem. ⁊ conuenit etiam cum naturali in hoc ꝙ est intenta a natu ra propter aliquem finem. ¶ Et ideo possumus dicere ꝙ illa operatio est naturalis pure que intenditur a natura. ⁊ nõ per se includens dispositionem cuius remotio a natu ra intendat. vnde q̃uis natura intendat sensationem tri stem. intendat etiam per se attractionem meseraicarum. nõ tñ per se intendit aut malam complexionẽ aut solutio nem cõtinuitatis que in fame necessario ꝯiungitur. ⁊ hũc modũ puto veriorẽ. post hec redeo ad textũ. ⁊ sequitur.

¶ Digerere ṽo non bonus.

¶ Ponit 2m signum dicens ꝙ iste stomachus non est bo nus ad digerendũ: ⁊ huius causam diximus quia digestio plus indiget caliditate.

¶ Et maxime quicunqʒ difficile mutabiles: ⁊ fri gidi ciborum fiunt.

¶ Ponit signum 3m dicens ꝙ maxime male digerunt sto machi frigidi illos de numero ciborum qui sunt difficile mutabiles. ⁊ huius causa est quia isti indigẽt forti eliqua tione que indiget calido. ⁊ q2 defectus virtutis maxime apparet in illis que fortiorẽ virtutẽ requirunt.

¶ Acescunt enim cito in eo.

¶ Ponit 4m signum dicens ꝙ isti cibi difficilis digestio nis acescunt in eis. ⁊ hoc est q2 acetositas sequit̃ diminu tam caloris actionem in digerẽdo vt patet in plerisqʒ fru ctibus qui sunt acetosi anteq̃ʒ dulcescãt ⁊ maturent̃. ergo q2 hic stomachus debiliter digerit nõ est mirum si in ace tositate conuertant̃ cibi difficulter digestibiles.

¶ Propterea ⁊ acide ructuans est hꝰ venter.

¶ Infert signum 5m ⁊ est ꝙ isti acide ructuant: nam vento sitas a materia acetosa eleuata que ꝑ eructuationẽ emit titur sapit. sicut humiditas. vnde eleuatur.

¶ Et gaudet quidẽ frigidis.

¶ Ponit signum 6m dicens ꝙ gaudet cibis frigidis. ⁊ cau sa est similitudo vt infra dicam.

¶ Ledit̃ ṽo facilius imoderate vtens.

¶ Ponit signuʒ 7m ꝙ ab vsu frigidoꝝ leditur faciliter ex vsu imoderato. i. iproportionato: ⁊ hoc q2 modicum infri gidantibus potest resistere.

¶ Ita ṽo extrinsecus ei accidentibus frigidis nõ fert eorum diuturnam dispositionem quemad modũ neqʒ calidus calidorum.

¶ Ponit 8m dicens ꝙ extrinsecus accidẽtia frigida si sibi approximẽtur sicut emplastra ⁊ epithimata ⁊ similia nõ fert faciliter eoꝝ approximationẽ q2 nõ resistit multum. sed nocetur eis. quemadmodũ ⁊ calidius nocetur ex ap proximatione calidorum. V.

Ex egritudinibus tamen in vẽtre distẽ perantie in hoc differunt a naturalibꝰ sꝫm ꝙ contraria cõcupiscũt ⁊ nõ simi lia: quemadmodum ⁊ naturales.

¶ In hac parte superiꝰ diuisa docet Gal. ex appetitu discer nere inter complexiones naturales ⁊ distemperãtias pre ter naturam stomachi. ⁊ est regula vna dicens ꝙ distẽpe rantie preter naturaʒ appetunt contraria nõ similia sicut naturales appetunt similia. ¶ Ubi nota ꝑmo ꝙ aliquid non dicitur cibus nisi q2 est res que ingrediens corpus est apta transmutari a nostro calore ⁊ in substantiam mẽbro ruʒ conuerti. nec dicitur cibus calidus vel frigidus vel si milis vel dissimilis corpori nisi impotentia. apud medico rum locutionem ⁊ taliter est cibus: similiter q2 precise im potentia cibus. ¶ Nota secundo ꝙ cibus cum assumitur in principio est contrarius: sed quando est in fine ꝯuersus est similis vt vult Arist. 2o de anima. ¶ Nota tertio ꝙ ꝑ cibum similem stomacho possumus intelligere cibum si milem denominationem habentem ad cibuʒ temperatũ relatum denominationi quã habet stomachus cũ ad tem peratum membruʒ refertur. ⁊ isto modo cibus stomacho similis eẽt frigidus ⁊ siccus. cũ stomachus respectu cutis sit membrum frigidum ⁊ siccum. secundo potest intelligi ꝙ cibus habeat situm similem in latitudine ciborum illi situi quem habet stomachus in specie stomachorum ita ꝙ stomacho temperato in specie sua similis est cibus in genere ciborum temperatus. ⁊ stomacho calido calidus. ⁊ sic de aliis. ⁊ ad hũc sensuʒ intelligitur in textu ꝙ distẽpe rantie naturales appetunt cibos similes. ¶ Nota quarto cibum habere conuenientiam cũ cibato merito qualita tis: merito modi substantie: merito proprietatis occulte: ⁊ merito saporis. ⁊ propter occultam proprietateʒ currentẽ inter cibum ⁊ cibatum est ꝙ quedam animalia valde fri gida nutriuntur cibis dure digestionis vt asinus paleis ⁊ tenero ligno aut carice: ⁊ quedam calida nutriuntur cibis frigidis vt quoddã aquilaruʒ genus qđ piscibus vescitur. ¶ Nota quinto nullum stomachum appetere soluʒ simi lia vel solum contraria. nos enim videmus ad experiẽtiã vnuʒ ⁊ eundem hominẽ appetere succhoꝝ vinũ pruna la ctucas carnes acetum ⁊ sic multas ciboruʒ in cõplexione varietates. ¶ Ex quo sequitur ꝙ cum dicimus ꝙ stoma chus calidus appetit similia nõ intelligitur ꝙ soluʒ simi lia appetant. hoc enim esset falsum. ⁊ sic de frigido ⁊ tẽpe rato siue loquamur de appetitu naturali siue de animali verumtamen posita paritate ex parte saporũ ⁊ modi sub stantie ⁊ ꝓprietatis occulte ⁊ consuetudinis. quilibet sto machus naturaliter lapsus. magis animali appetitu fert̃ in cibos similes q̃ʒ dissimiles. pʒ q2 vnumquodqʒ magis suo simili congaudet: ⁊ quia stomachus appetit pro toto: ideo stomachus appetit cibos ꝓportionatos sibi in cõplo ne. in quibus tamen cibis est virtualiter pars apta restau rare tale quale a stomacho est deperditum.

Sed modo videndũ est quomodo stomachus pre ternaturaliter dispositus appetit con traria. pro quo dicunt quidam esse notanduʒ ꝙ cibus du pliciter potest dici contrarius dispositioni stomachi. vno modo formaliter ⁊ actualiter sicut actu calida frigidis ⁊ humida siccis. secundo modo virtualiter sicut lactucam actu calefactioni: dicimus tamen virtualiter contrariam stomacho ⁊ epati calido. ¶ Tunc respondẽt ꝙ quilibet stomachus preternaturaliter dispositus appetit cõtraria sue dispositioni taʒ formaliter q̃ʒ virtualiter: q2 appetit ea per que dispositio sua preter naturaʒ remoueatur. sed sto machus in naturali dispositione existens famescens appe tit formaliter ꝯtraria dispositioni sub qua est. ⁊ virtualr similia. naʒ quia appetit ea per que fames remouet̃ ⁊ illa sunt actualiter contraria dispositioni in eo existenti. ideo appetit cõtraria formaliter. Sed quia appetit illa ꝑ que sua naturalis complexio conseruatur. ideo appetit virtua liter similia. ⁊ in hoc differunt distemperantie preter na turam a naturalibus. ¶ Sed mihi videtur hunc moduʒ nõ esse verum vniuersaliter. nec ad mentem Gal. primo enim opʒ ꝙ si stõchus famescens appetit ea ꝑ que fames eius remoueat̃ ꝙ ꝓpter illud appetat formaliter contra ria dispõni sub qua est stõchus. Nã q2 fames vt dĩ prius est sensatio confricationis partiũ stomachi que per ꝑsen tiam calidi cibi remouetur ⁊ per presentiam cibi frigidi ⁊ per presentiaʒ humidi ⁊ sicci ⁊ temperati vt quilibet ex peritur idõ nõ opʒ ꝙ appetat formalr contraria sue dispo sitioni

stioni sub qua est merito huius.imo v̄tualr. Cibus.n.removet famē nō calefaciēdo vel īfrigidādo vel humectādo vel exiccādo:sz p suā corpulētiā phibēdo:necilla corrugatio seniaf:z per suā cōmixtionē cū multa phibendo eā ne ipsa corruget os stomachi.z ideo p remotiōe famis nō opz stomachū nāliter se habentē vel preter nām appetere formaliter ꝯtraria dispositioni sub qua est cāz istud fiat tā per ꝯtraria formaliter q̄ʒ nō formaliter. Sed putādū est quēlibet stomachū p quāto famescit inclinare indifferenter in quēlibet cibū eius famis remotionem.z vt dixi isti sunt tā calidi q̄ʒ frigidi. Sz cū stomachus est sub aliqua mala cōplone preternām appetit cibos formaliter z virtualirer ꝯtrarios alijs paribus magis q̄ʒ nō ꝯrios qa appetit illius dispositiōis remotionē. ¶ Stomachus aūt actu famescens z existens sub cōplone sibi naturali z nō preter nām nō appetit ea per q̄ cōplexio actu existens removeatur.sed p que sua cōplexio ꝯservet. Nō eniz est opportunū in fame aliquā preternālem cōplexionē ꝯcurrere vt pz ex dictis.z iō alijs parib⁹ magis inclinaf in cibos z pot⁹ sibi formalr z virtualr siles aiali appetitu. ¶ Unī cōcedendū est quēlibet stomachū nāliter dispositū cibos siles.z cibos tā formalr q̄ʒ actualr dissimiles aiali appetitu appetere:z ita de stomacho preternāliter disposito vt notat experientia q̄ febrientes vina calida in potu z brodia carniū actu calida appetunt.z cholerici vina malvatica z cōfectiōes z acetū z fercula calida.z fructus frigidos petunt. Sed est in hoc vt dixi differētia.q̄ naturalr dispositus appetit alijs paribus magis similia q̄ʒ cōtraria actu z virtute z aiali appetitu.sed preternāli cōplexiōe alteratus magis appetet contraria ceteris paribus.

Sed circa has materias adhuc restat dubitatio quare fames dī operatio mixta ex naturali z aiali. ¶ Hic dicit Plusq̄ʒcōmentator causam esse q̄z in ore stomachi sensus z appetitius sunt vna composita virtus.z nō vbicūqz in eodē organo inveniunf iste due v̄tutes sunt vna virtus cōposita. ¶ Dicit z⁹ q̄ hui⁹ cōpōnis modū solū novit de⁹. Sed ista est demētia q̄daz in phia. nec invenio Avi.ad aliū sensuz dicere q̄ fames sit opatio cōposita ex nāli z aiali.nisi q̄ fames cōplef opōne duarū v̄tutū:q̄ꝝ vna ē nālr attractiua venaꝝ meseraicaꝝ.z alia est sēsitiua oris stōchi. Sz l se fames siue sumaf p appetitu ꝯsite sēsatiōe:siue p sēsatiōe tristi.ē vna vnica simplex opō vt colligif ab Avi.p⁹ pmi.cap visio.z est opō aialis. ¶ Jacobus aūt de forlivio in q̄ōne de siti dicit hoc iō dici q̄z in fame cōcurrūt nālis appetitus stomachi z aialis. z ita in siti.z hoc nō est ad mētē Avi.vt pdicif. VI.

SEcundum cōplexionem v̄o in vētre distemperātie cōposite per simpliciū cognoscuntur compositiones.

¶ Hic docet invenire signa distēperātiaꝝ cōpositaꝝ dicēs:q̄ iste cognoscunf p cognitionez signoꝝ distemperantiarū simpliciū ex q̄bus ille componunf.verbi gratia.si invenio signa cōplexiōis calide z signa cōplonis humide:tunc significaf complexionem esse calidam z humidam.q̄ si aliqua sequantur hanc cōpositionē que nullam simpliciū insequerentur tunc tacita sunt ob brevitatem cū in isto libro sit breviloquus. VII.

DIligenter v̄o opz adhibere intellectū his que dicta sūt discernētes ea ab his que dicenda sunt. Non solum eniz v̄enter sitiētes z nō sitientes operaf:z frigidū z calidū potū desiderantes.sed etiā ea que circa toracem:z epar:z cor:z pulmonem.

¶ Positis signis cōplonū stomachi distemperantiarū ponit ꝯsiter signa pulmonis.sed q̄z calor pulmonis in faciendo sitim cōicat cū stomacho ponit vnum documentū generale in significādo ex siti.scdo spāliter ponit signa complexionū pulmonis.ibi[Sed ppter.] ¶ Dicit pmo q̄ opz in iudicando ex siti sup cōplexionē mēbroꝝ diligēter adhibere intellectum his que sunt dicenda.z ratio est.q̄z nō solū stomachus est ille qui facit homines sitientes.i.cito cadentes in sitim.z nō sitientes.i.tarde in sitim cadētes. z desiderantes calidūz aut frigidū potum. Sed etiā hoc faciunt mēbra que sunt circa toracē.z epar.z pulmo.z cor: z iō opz cognoscere q̄ sitiunt cito holes pp istoꝝ caliditatē:z q̄ ppter stomachi caliditatē. ¶ Ubi nota q̄ quia ista mēbra sunt stomacho vicina z ori suo.iō illoꝝ caliditate ꝯtingit calefieri z exiccari os stomachi:z per ꝯñs stomachum sitim incurrere.pulmo aūt sui caliditate z ꝯtētis in eo multū in hoc operef:q̄z merito q̄ ori stomachi continuaf multo spatio vicinatur pulmoni.z hinc accidit q̄ quedā aialia calidi stomachi valde raro incurrunt sitim: sicut gampersonia siue aves rapaces.que pulmonez rarū habent z multū de frigido aere attrahunt.z iō stomachorū ora infrigidāt z sitiunt. ¶ Nota scdo q̄ lz Gal.hic plura nominaverit.ex quorum caliditate fit sitis:nō tamen ponit signa nisi complexionum pulmonis. Et ideo p facilior dicendorum doctrina. Est notandum q̄ pulmo est membrum compositum ex parte carnosa spongiosa z vena arteriali a dextro ventriculo cordis veniente:z sibi calidū z cholericum sanguinē quo nutritur deferēte.divisa in eo ad parvissimos ramos capillares.z tertio arteria venali q̄ a sinistro cordis ventriculo oritur z divisa ad capillares ramos per totā etiam pulmonis substantiā disseminaf.z quarto trachea arteria ab ore veniente z in ipso divise iterū ad parvissimas partes.z q̄nto pāniculo ipsuz tegente:cuius compositionis vtilitas magis colligēda est decima tertij.primo capitulo.z scdo de iuvamento membrorum.principalis tamen finis propter quē pulmo fact⁹ est:est refrigerium cordis per aerez attractum:z quia nō fuit decens q̄ aer ita frigidus sicut ab extra trahitur ad cordis substanciam perveniret:ideo pulmo ipsum in suis poris predisponit z alterat. ¶ Item q̄z cāz necesse esset multotiēs cor pulsare nō attracto aere ab exteriori vt pz in submersionibus in aqua z longa voce z transitu per loca fetida providit ad hanc vtilitatez natura vnicuiqz aiali vt in vice vna per anhelitum attraheretur plus de aere q̄ʒ vnice cordis eventationi sufficiat.z hoc sm modūz naturam illius animalis consequentem.vnde quedam animalia longo tempore sub aqua sine respiratione manere possunt sana.quedam v̄o non:vt patet de avibus z quibusdam quadrupedibus z quibusdam piscibus pulmonē habentibus. ¶ Notandum est vlterius q̄ pulmo habet cōplexionem sibi naturalem que inest merito componētiū ipsum z vicinitatis ad alia membra z influxus a pncipalibus.habet autem quasdaz qualitates a superfluitatibus ad ipsum decurrentibus acquisitas.z ab aere inspirato.q̄ q̄uis vt mee est opinionis sint necessarie ad operationuz perfectionem:tamen dicuntur a medicis accidentales.sive complexio accidentalis:quia non resultans merito pncipiorum statim nominatorum. ¶ Et patet ex hoc primo non ideo dici aliquam accidentalez complexionem:quia non sit operationibus conveniens vt Marsilius z Gentilis z alij expositores imaginantur. Nā quero de homine de secūdo modo equalitatis in principio vel medio iuvētutis constitutū.vtrum ipsius pulmonem sit concedendū habere cōplexionē accidentalē.z pz q̄ quelibet in illo est opationū pfectiua.cum per eius remotionē fierent deteriores. ¶ Patet secūdo q̄ pmo est dicēdū quo ad vtriqz

mensurã calidũ ⁊ humidũ. ⁊ apparet ad tactũ. tã quo ad cõplonẽ nãlẽ q̃ ꝙ ad aggregatũ ex nãli ⁊ accñtali. tum qꝛ est valde sanguineus ⁊ carnosus ⁊ mollis. tum qꝛ ad tactũ calidus ⁊ humidus iudicaꝰ. ¶ Patet tertio ꝙ si dicatur apud medicos ſm cõplonẽ accidentalẽ frigidus ⁊ humidus. intelligiꝰ ꝙ cõplo accidentalis in eo inuenta est frigiditas ⁊ humiditas. nõ tanta vt totum membrum sufficiat denominari facere frigidũ ⁊ humidũ. VIII.

SEd ꝓpter hoꝝ caliditatẽ sitiẽtes inspirant amplius ⁊ exufflant longius: ⁊ sentiũt ꝑ thoracẽ cauma: nõ quẽadmodum q ꝓpter ventrẽ ſm hypocũdriũ patiunꝰ calorem: hi quidem bibentes nõ statim quiescunt: ⁊ frigidus potus sistit magis eoꝝ sitiz q̃ multꝰ calidus. refrigerat aũt eos ⁊ fridus aer inspiratus: nihil alleuiãs ex ventre sitientes.

¶ Nũc ponunꝰ signa cõplonũ pulmonis. ⁊ diuidiꝰ in quatuor ptes. scda ibi [Ita vo ecõtrario.] ibi tertia [Siccitates vo.] ibi quarta [Quẽadmodũ ⁊ humiditates.] ¶ In pma parte ponunꝰ qnque signa pulmonis calidi. ¶ Primuz est ꝙ isti inspirant amplius. i. isti habent inspirationẽ maiorẽ tẽperata. ⁊ exufflant longius. id est habent expirationem istã maiorẽ tẽperata: ⁊ cã est pulmonis caliditas: ꝓpter quã indigeꝰ maiori refrigerio ⁊ maiori mundificatione. ¶ 2m signũ est: ꝙ isti sentiũt cauma. i. calorẽ excedẽtẽ ſm thoracẽ. nõ ſm hypocũdria. i. loca vicina costis mendosis. ⁊ cã est clara. ¶ 3m signũ est ꝙ nõ statim qescũt a siti cũ bibunt. qꝛ nõ vadit potus sup mẽbrũ ipsum calẽs ad ipsuz refrigerãdũ. ¶ 4m signũ est ꝙ potus paucus frigidus magis sistit eoꝝ sitim q̃ multꝰ ⁊ calidus. ⁊ cã est qꝛ ista sitis est plus ꝓꝓ calefactionẽ q̃ ꝓꝓ humidi roridi idigentiã. ¶ 5m signũ est ꝙ aer frigidus ĩspiratus refrigerat istos: qꝛ remittit sitim eoꝝ. ⁊ nõ alleuiat sitim notabiľr illoꝝ q ꝓꝓ ventris caliditatẽ sitiunt. ¶ Et hoc sum expertꝰ in estate: ⁊ post exercitiũ in sole plurimo: ꝙ quiescere in locis subterraneis sedat sitiz plus q̃ bibere. ⁊ cã est: qꝛ frigidus aer ĩspiratus os stomachi refrigerat. ⁊ qꝛ sitis illa nõ sequebaꝰ nisi calefactionẽ stomachi: ideo tollitur.

¶ Ita vo ⁊ econtrario habẽtes frigida ĩspiratione sensibiľr leduntꝰ: ⁊ maxie hec est cognitio in pulmonis frigiditate: quẽadmodũ frigidũ inspirãtes sentiũt manifeste lesionẽ ⁊ ĩfrigidationez. ita calidũ est eis amicũ. sed etiã flegmaticas supfluitates loquentes ⁊ cum tussi expuunt.

¶ Ponit tertiũ signũ pulmonis frigidi. pm est ꝙ habentes pulmonẽ frigidũ leduntꝰ ab ĩspiratiõe aeris. ⁊ hoc est maximum signum frigiditatis pulmonis ex eo ꝙ ad ips aer frigidus sine medio ferꝰ. ¶ Scdz signũ est ꝙ quẽadmodum manifeste leduntꝰ ab inspiratione frigida: ita manifeste iuuanꝰ ab inspiratione calida. ¶ Tertiũ signũ est ꝙ expuunt superfluitates flegmaticas cũ tussi ⁊ cã est ꝑsentia multi flegmatis stimulãtis ad expulsionẽ. nam ꝓpter pulmonis frigiditatẽ nõ dissoluunꝰ partes aquee ad ipm descendẽtes sicut in tẽperato dissoluuntur ⁊c. IX.

SIccitates vo pulmonis sine superfluitate sunt: ⁊ pure a flegmate: ⁊ vocem habent claram.

¶ Ponit duo signa pulmonis sicci. Primuz est ꝙ sunt sine superfluitate humida ⁊ puri. i. mundi a flegmate: ⁊ h qꝛ pulmo talis ad sui nutrimentũ sicciorẽ sanguinẽ trahit a quo minꝰ de flegmate supfluit. scdo qꝛ merito siccitatis humiditatẽ exterminat. tertio qꝛ caliditas siccitati cõiuncta magis dissoluit. Scdm signũ est. vox eoꝝ est clara. ⁊ cã est lenitas ⁊ siccitas trachee arterie q̃ seqꝰ pulmonis siccitatẽ. sz de hoc paulo post ⁊c.

¶ Quẽadmodũ ⁊ humiditates obscurã quidez ⁊ raucam operanꝰ vocẽ. Incurrunt aũt eis supfluitates magis ⁊ acutius loqui volentibus.

¶ Ponit duo signa pulmonis humidi. Primuz ꝙ pulmo humidus facit vocẽ obscurã ⁊ raucã ꝓꝓ humiditatez trachee arterie ⁊ inequalitatẽ supficiei sue. Scdm ꝙ cũ magis aut acutius volunt loqui incurrunt eis superfluitates id est currunt in cannas eorum superfluitates. ⁊ causa est qꝛ in multo ⁊ forti motu dissoluuntur ⁊ eliquanꝰ flegmata que eliquata currunt ad cannam. X.

NOn vo ipsa vocis magnitudo a caliditate fit quemadmodum neqz paruitas a frigiditate fit.

¶ Positis signis cõplexionũ pulmonis. nũc ponit consequenter signa complexionuz canne pulmonis que trachea arteria dicitur. ⁊ diuiditur hec pars in duas. Primo ostendit quas causas essentialiter cõsequitur magnitudo vocis ⁊ quas non. secundo ex differentijs in voce repertis docet super complexionem canne significare. ibi [Quoniam vo.] pma in duas. pmo eniz facit qđ dictũ est. secundo infert vnuz correlariũ. ibi [Itaqz neqz.] ¶ Prima iterum in duas. primo ostendit que cause cõmuniter assignate non sunt cause essentiales magnitudinis ⁊ paruitatis vocis. secũdo que sunt. ibi secũda [Sed hec qdẽ.] ¶ Dicit primo ꝙ magnitudo vocis nõ fit a caliditate. sicut paruitas nõ fit a frigiditate. vbi nota ꝙ vox est sonus causatus ex repcussione aeris ĩspirati in vocali arteria cũ imaginatione ⁊ appetitu significandi aliquid: ⁊ hinc est ꝙ carentia pulmone nõ vocant. Ista aũt percussio aeris fit a musculis a quibus pectus dilatatur ⁊ constringitur: ⁊ h mediante fit scdo a musculis epiglotis aerem ꝑcutientibꝰ in exitu a canna. ⁊ isti inter membra sunt imediate factores vocis vt colligitur decima tertij. caplo primo. tractatꝰ secũdi vbi dicitur. Uocis factor est lacertus epiglotis: instrumentũ aũt vocis est epiglotis. ¶ Nota scdo vocẽ dici magnã qꝛ multus est aer in quo tanq̃ in ꝑ percussio fundatur: paruã aũt qꝛ paucus est aer in quo tanq̃ in pmo ꝑcussio fundaꝰ. ⁊ hic percutitur auditu sed confuse. ¶ Ex quo apparet ꝙ caliditas non est per se causa magne vocis. qꝛ cum caliditate cõplexionis stat strictura trachee arterie: ⁊ sic paucitas aeri ꝑcussi itaqz cuz frigiditate complonis stat multũ aerẽ simul percuti. ⁊ ideo Gal. textus intelligẽdus est ꝙ caliditas nõ est per se adequata causa magnitudinis vocis. ⁊ sic pz Gal. statim inferre. ¶ Patet secundo quomodo magnitudo trachee arterie est causa magne vocis simul cũ vehemẽtia virtutis impulsiue. nam istis duobus stantibus moueꝰ simul. ⁊ percutiꝰ multus aer. magnitudo aũt trachee arterie sine fortitudine virtutis nõ sufficit pro voce magna. quia virtus debilis multum aerẽ nõ sufficit ita ꝑcutere vt fiat vox magna. ¶ Patet tertio ꝙ vox magna sequitur caliditatez per accidens quia mediate. naz caliditas cõplexionis est causa latitudinis trachee arterie ⁊ fortitudinis virtutis vbi fuerit naturalis caliditas ⁊ ad hec duo sequiꝰ magnitudo vocis. Ideo caliditas nãlis est mediata causa magnitudis vocis. Et isto modo patet snia ⁊ causa secũde partis textus cum dicitur.

¶ Sed hic quidem ab amplitudine trachee arterie fit ⁊ ex exufflatione vehementiori: paruitas vo contraria sequitur.

¶ Dicitur

¶ Dicitur enim in hac parte.s.magnitudo vocis fit ppter amplitudinē trachee arterie ꝛ vehemētiā insufflationis. Et hoc est inō dicto ꝛ paruitas seq̄t ꝯtraria.s.aut strictu- rā trachee aut debilitatē insufflationis. XI

Itaqꝫ neqꝫ semꝑ neqꝫ principalr̄:ſꝫ ſꝫ accidens ꝛ ex solis naturalibus crasib⁹ superuenientibus non consequitur vocis magnitudo ꝛ paruitas.

¶ Hic infert vnū correlariū dicēs qḋ ex dictis sequit̄. Pri mo ꝙ vocis magnitudo vel paruitas nec semꝑ nec princi paliter.i.imediate sequit̄ cōplexionem. ¶ Sequit̄ scḋo ꝙ magnitudo vocis vel paruitas seq̄tur solū nāles cōplo nes. Nō accidentales ꝛ superuenlētes. pmū est claruꝫ ex dictis imediate ante. ¶ Circa 2ᵐ dictū nota ꝙ alicuius hoīs vocē dicimus magnam naturaliter aut paruaꝫ:q2 ex nāli inclinatione est aptus loq̄ voce magna aut parua:ali- quādo tñ ex accidente aut voluntarie facimus voceꝫ ma gnā aut paruam vt notat experientia:ꝛ ideo Gal.loquit̄ hic de magnitudine vocis ꝛ paruitate naturali:ꝛ tunc pꝫ secundi dicti causa. Nam vox magna nō sequit̄ calidita- tem nisi ꝓ quanto ad illā sequit̄ nālis latitudo canne pul monis:ꝛ fortitudo virtutis insufflantis:ꝛ parua nālis mō dicto nō sequit̄ frigiditatē nisi pro quāto ad frigiditatem sequit̄ strictura arterie trachee ꝛ virtutis motiue debili- tas:mō caliditas ad quā sequit̄ hec latitudo nō est accidē talis:sed nālis:ꝛ ita frigiditas:ꝛ ideo iste nāles differētie vocis si cōplexionē sequunt̄ tūc sequunt̄ solas nāles non accidētales. ¶ Nota 2° ꝙ hic nolum⁹ negare vocē paruā sequi accidētalē cōplonē. vt apparet in febrientibus in q- bus ꝑꝑ debilitatē v̄tutis ꝯtis cōplonē calidaꝫ valide vo ces fiunt parue ꝛ acute.sed negat mō pdicto ꝛc. XII.

Quoniā v̄o hui⁹ organa ꝑpter crasim facta sunt talia.s.ampla vel stricta, ta- lis vox cōsequitur: ꝛ ꝑpterea ex voce est aliquid de naturali crasi colligere.

¶ Galenus docet significare ex differētijs vocū sup cōplo- nem canne pulmonis. ꝛ pmo dat modū ſm que valde me diāte possum⁹ hoc facere. scḋo specialr̄ ponit significatio- nes:ibi scḋa[Etenīꝫ lenis.] Dicit pmo ꝙ q2 differētie vo- cis sequunt̄ cōpositionē canne.s.ꝙ sit ampla vel stricta ꝛ organa.s.canne pulmonis in hoībus multotiēs sunt facta talia ꝑꝑ crasim.i.cōplexionē. ideo ex voce cōtingit aliq̄d colligere de nāli crasi id est complexione tanq̄ ex signo. ¶ Ubi nota ꝙ cōpositio ſm mentē Gal.p cōplexionum caplo vltimo. sequit̄ cōplexionē ꝛ rem diuinā:q2 qualita- tē occultā ꝛ influxū celestē:ꝛ cum hoc etiam variatur ex quātitate mātē ꝛ loco ꝯtinente. ꝛ ideo quodāmodo ad va- rietatē cōplexionis variat̄ cōpositio. sed tñ multotiēs cō- tingit simili existēte cōplexione compositionē variari ex alijs causis accidentalibus. ꝛ iō hec significatio est modi ca. vnde Gal. ꝑꝑ hoc dixit aliq̄d de crasi. ꝛ nō absolute.

¶ Etenīꝫ vox lenis lenitatē trachee arterie seq̄t: ꝛ aspera asperitatē. Lenitas v̄o arterie cōtem- perantiā craseos sequit̄: asperitas v̄o siccitateꝫ. Asperitas siq̄dē inequalitas quedaꝫ est ſm cor- pus durū. Arteriaꝫ v̄o operatur durā omīome ron partiū eius siccitas: inequalē v̄o eius disper se humiditatis indigentia

¶ Ponit signa pmo cōplexionū nāliū ex nālibus differen tijs vocis. scḋo accidētaliū docet sumere significationes. ex accidētalibus. ibi scḋa[Proportionalr̄.] pma in duas. pmo docet hoc significare ex lenitate ꝛ asperitate. scḋo ex acuitate ꝛ grauitate. ibi scḋa[Ad eundē v̄o modū.] ¶ Di cit primo ꝙ lenitas vocis significat temperamentū in hu mido ꝛ sicco. Sed asperitas significat siccitatē. Et modus est q2 vox lenis est illa que vniformiter ꝛ equalr̄ mouet auditū:ꝛ ista sequit̄ lenitatē trachee arterie. aspera v̄o est illa q̄ inequalr̄ mouet auditū:ꝛ ista seq̄t asperitatē canne. ¶ Asperitas aūt canne est ineq̄litas cū duritie. nā asperi- tas ꝑprie dī ineq̄litas ſm duruꝫ corpus. pꝫ aūt ꝙ lenitas arterie sequit̄ tēperātiā cōplonis. nā nec est nimis sicca, vt cōplexio canne aspere. nec nimis humida vt inde vox rau ca sequat̄ ſꝫ media:ꝛ hac rōne dī temperata. nō q2 oīno in medio optimo temperamenti sit ponenda. asperitas autē sequit̄ defectū humiditatis in loco coniunctionis anulo- rū canne ꝛ ideo sequit̄ siccitatē. ¶ Sed circa istā partem nota inueniri vocē lenem vocē asperā raucā ꝛ claraꝫ:que sit lenis dictū est:que sit aspera iterū dictū est. ¶ Sed at tende ꝙ inequalitas arterie quedā est cū duritie ꝛ illa fa- cit clarā vocē.i.distinctā. nā nō intercedūt motus tremu li flegmatū in canna existentiū claritatē īpedientes:que- dā v̄o inequalitas est ꝑpter nimiā humiditatē ꝛ ista non est causa vocis clare:sed rauce ꝛ idistincte. ꝛ causa est mo- tus irregularis humiditatis existētis circa epiglotū ꝛ can nam pulmonis:ꝛ ideo lenis est media inter raucaꝫ ꝛ aspe- ram que ambe sunt inequales. vna propter siccitateꝫ. alia ꝑpter humiditatem superfluā. Et pꝫ ex hoc pmo ꝙ leni- tas vtriqꝫ ꝯtrariat̄. pꝫ scḋo ꝙ nō opꝫ si asperitas lenitati contraria sequit̄ siccitatem q̄ lenitas sequit̄ humiditatē. sed temperatum sicut apparet in virtute ꝛ vitijs ꝛ hec est respōsio Thadei. ¶ Patet tertio causa quare nō oīs vox inequalis dī aspera:nā cū sumat denominationē a cā pꝫ: q2 illa dꝫ dici aspera cuius causa est asperitas ꝑprie dicta. hoc aūt nō est oīs inequalitas. sed tñ ſm durū corpus.

¶ Ad eundem v̄o modū neqꝫ acuta vox. nā sine angustia gutturis:neqꝫ grauis sine latitudine fie ri pōt. Angustia.n.naturalis filia ē frigiditatis: amplitudo v̄o caliditatis.

¶ Ponit signa sumpta ab acuitate ꝛ grauitate vocis dicēs ꝙ acuitas naturalis in voce significat frigiditatē ꝛ grauī- tas significat caliditatē cōplexionis:ꝛ causa est:q2 acuitas sequit̄ angustia canne pulmonis: ꝛ illa est nālis filia fri- giditatis:id est sequit̄ complexionalem frigiditatē ita ꝙ nō pōt esse vox acuta sine angustia gutturis:ꝛ grauis non fit sine latitudie. que latitudo est nālis filia caliditatis id est naturaliter sequit̄ complexionalē caliditatē:ꝛ sic me- diante latitudine aut magnitudine vox grauis significat caliditatē acutam aut significat frigiditatē nālem. ¶ Et nota ꝙ dico frigiditatē aut caliditatē naturalē q2 acciden talē caliditatē nō opꝫ ꝙ sequat̄ latitudo gutturis ꝛ hic ꝑ guttur intelligere debem⁹ cannā pulmonis. ¶ Circa hāc partē p notandū ꝙ vocē dicimus acutā aut grauē similitudi narie. nā acuta dī que in paruo tēpore multū mouet audi- tū ꝛ celeriter. grauis aūt que in multo tēpore modicū mo uet auditū ꝛ sic tarde. ꝛ iō cā acuitatis vocis est velocitas motus aeris pmo percussi ꝛ ei⁹ tarditas est cā grauitatis. ¶ Nota scḋo ꝙ in stricta canna paucus aer cōtinet̄. in la ta v̄o multus. sed eadē virtus velocius mouet paruuꝫ mo bile q̄ magnū. ꝛ iō stante paritate virtutis mouētis aerē ꝛ conatus cum canna lata:fit vox grauis cum aer motus motu tardo mouetur. stante autem eadē paritate ex par te virtutis stricta existente canna vox fit acuta q2 modi- cus est aer mouendus in ea ꝛ ideo velociter mouet̄ ꝛ per- cutitur. ¶ Nota tertio ꝙ lꝫ aer sit modicus contingit ta- men ex virtute mouente debilitata aut pauco conatu mo tum fieri tarduꝫ. ꝛ multo existente aere virtute valde for ti ꝛ magno conatu existētibus ꝯtingit motū fieri velocē.

¶ Ex qbus ꝓ sequit᷑ ꝙ acuitas nõ absolute ⁊ necessario sequit᷑ stricturã cãnne aut frigiditatẽ. nã sicut stat cũ angustiori cãna ⁊ frigiditate maiori fieri vocẽ grauiorez. vt pꝫ de vacca ⁊ tauro. ⁊ pariter grauitas nõ seqt᷑ necessario latitudinem canne. Sed alijs positis parib᷒ ex pte virtutis mouẽtis ⁊ conatus acuitas seqt᷑ stricturã cãne. ⁊ grauitas latitudinem ad sensuꝫ datum. ⁊ hoc mõ exponat᷑ hic Gal. ¶ Sequit᷑ scdo ꝙ vbi vtus est ꝓportionabiliter fortior q̃ lata sit canna. cũ latitudine sequit᷑ acuitas. ⁊ ideo tauri respectu vaccaꝝ ⁊ boues respectu vituloꝝ acute vocãt. vt dicit᷑ qnto de gñatione aialiũ. caplo 7°. ⁊ vndecima particula ꝓbleumatũ. sꝫ Ar. aliã cãꝫ assignet que est ex pte tẽsionis canne pulmonis ꝓpter quã valde velocius ꝯtingit aerẽ in ea existẽtẽ emitti. ⁊ iõ videmus cantores cũ vocẽ eleuare volunt guttur extendere.

¶ Sed ꝯ̃ dicta arguit᷑ qꝛ eque lata existẽte canna debilitata vtute vox fit acutior. sicut apparet in febricitãtibus ⁊ enfirmicis ⁊ i oib᷒ debilib᷒ vt dꝫ pticula vndecima. ꝓbleumatũ decimo 4°. ⁊ 16. ꝓbleumatibus. ¶ Pro solõne nota ꝙ epiglotis q̃ est ꝓpriũ vocis instrm̃ ꝯstat ex trib᷒ cartilaginib᷒: quaꝝ vna est in capite gutturis ex pte anteriori ⁊ vocat᷑ petalis siue scutalis vel clipealis. scda est nomen non hñs ⁊ est ex pte posteriori gutturis ita ꝯiuncta cũ pma vt possit p eaꝝ appropinquationẽ ⁊ sepationẽ ꝯcauitatis que est iter ambas ampliari ⁊ ꝯstringi. tertia vo oritur a scda ad modũ semicirculi in basi cũ scda ꝯiuncta. ⁊ põt claudere hanc cõcauitatẽ ⁊ p ei᷒ eleuationẽ aperire: ⁊ illa vocat᷑ fistula cymbalaris. ⁊ est in rei veritate instrm̃ vocis. vltra istas tres cartilagines sunt decẽ musculi q dilatãt aut cõstringũt cooperiũt vel aperiũt epiglotũ volũtarie. ¶ Nota 2° ꝙ vltra istud ꝓncipale instrm̃ sunt alia adiuuãtia instrumẽta intrinseca sicut diaphragma ⁊ musculi pectoris cannam ⁊ palatũ ⁊ pulmo. vnde solis musculis pectoris ⁊ diaphragmate aerẽ ex̃ prementib᷒ fit aeris exitus. adiuuãtib᷒ musculis epiglotis fit flamẽ. percutiẽte cymbalari fit flamẽ cũ ictu. oibus ꝯcurrẽtib᷒ cuꝫ forti conatu fit vox. ⁊ post lingua ⁊ labijs ⁊ dentibus dearticulantib᷒ fit sermo. ¶ Ex quo pꝫ facili᷒ ipediri sermonẽ. scdo vocẽ. tertio flamen cũ ictu. q̃rto flamẽ anhelitũ. Pꝫ 2° ꝙ ꝯtingit eque lata existẽte canna volũtarie facere vocẽ acutã ꝯstringẽdo epiglotim ⁊ cãnã extẽdẽdo. ⁊ cũ conatu expellẽdo aerẽ: sꝫ iste modus faciẽdi vocẽ acutã est volũtari᷒. ⁊ h̃ mõ non negam᷒ cũ magnitudie ⁊ latitudie cãne stare vocẽ acutã. sed idẽ poterit grauẽ facere. imo cõiter grauiorẽ facit stãte vtutis paritate ⁊ alioꝝ accñtaliũ. ¶ Nõ 3° ꝙ ifirmi qꝛ vtus est debilis nõ potẽs sil̃ multũ aerẽ mouere iõ cũ loquunt᷑ inclinant᷑ ad epiglotim ꝯstringẽdũ. ⁊ iõ vox eoruꝫ fit acuta: nõ ꝙ nãlr̃ habeãt acutã. ¶ Ex istis dico pmo ꝙ gnãlr̃ debilitata vtute stãte paritate in latitudie canne ⁊ alijs fit vox grauis. ¶ Dico scdo ꝙ i debilib᷒ multo plus diminuit᷑ quãtitas aeris quã isti mouent respectu quãtitatis aeris quã mouent saniq; vtus debilitet᷑ ꝓportionalr̃: ⁊ iõ illũ velocius mouẽt. ¶ Dico 3° ꝙ inclinant᷑ modicũ mouẽdo aerẽ ad ꝯstringẽdũ epiglotũ plusq̃ in nãli locutione ⁊ iõ faciunt viam angustã p quã aer egredit᷑: ⁊ ideo fit vox acuta. itẽ ⁊ tunc pꝫ solutio quare in istis debilitata vtute remanẽte equali canne latitudine. tamen cetera nõ sunt paria. qd̃ requiritur vt dixi.

¶ Proportionabiliter ꝟo nãlib᷒ differẽtijs vocũ que s̃m passionẽ pficiunt᷑ cognitiones existes efficiẽtiũ causaꝝ sunt de qbus oibus in his que de voce dicta sunt sufficiẽter determinatũ est.

¶ Hic ex accñtib᷒ dispõnib᷒ vocis docet sup accidẽtales dispõnes significare. dicẽs pmo ꝙ passiones pficiunt vocẽ ꝓportionabiliter nãlib᷒ differẽtijs. i. sicut nãles cõplexiones. nã sicut nãlis cõplexio calida cum ad eã sequitur fortitudo vtutis expulsiuã ⁊ latitudo canne pulmonis facit vocẽ magnã. ⁊ illa ad quã sequunt᷑ opposita. facit paruã: ⁊ silr̃ dicat᷑ de acuta ⁊ graui ⁊ aspera ⁊ leni. ¶ Dicit 2° ꝙ iste differẽtie vocis sunt etiã signa illaꝝ passionũ sicut effectus suaꝝ causaꝝ. ¶ Dicit 3° ꝙ de oibus istis est dictũ plene in libello de voce ⁊ hoc pꝫ. ⁊ magis sigillatim explanãtur vndecima pticula ꝓbleumatuꝫ. que oia ex his que paulo ãte dixi in solutione vltimi solui possunt: ⁊ qꝛ multa sunt ⁊ hic labor indiget breuitate pretermitto. XIII.

Alie ꝟo aialis ptes q̃ intrinsecus sunt nõ leues habẽt crascos cognitiões. tentandũ est tñ ea p adiuuãtia ⁊ nocentia cognoscere. amplius ⁊ s̃m naturaliuꝫ potentiaꝝ opationes. Dictuꝫ est aũt in tertio loco de causis q vniuscuiusq; potẽtie ꝟtutis ⁊ vtij dominatrix est crasis. Crascos igitur cognitiones ⁊ species dicte sunt.

¶ In hac pte quodãmõ excusando se a pticulari determinatiõe signoꝝ cõplonis alioꝝ mẽbroꝝ occltoꝝ sensui dat duos modos gnãles cognoscẽdi cõplones eoꝝ. ⁊ diuidit᷑ i q̃tuor. ꝓ se excusat a spãli determinatiõe dicta. 2° ibi [Tẽtandũ.] dat modos qb᷒ possum᷒ hoꝝ cõplone inuestigare. 3° ibi [Dcm̃ est aũt.] remittit nos ad alia loca. 4° ibi [Crascos.] ꝯcludit finẽ ponẽdo huic tractatui. ¶ Prio dic̃ ꝙ alie ptes nostre supple habẽtes vtutẽ innatã ⁊ influẽtẽ. ⁊ q̃ sunt itrinsecus nõ hñt signa valde manifesta ⁊ leuiter significãtia sup cõplonẽ suã. ⁊ iõ supple nõ specialr̃ hic ponent᷑ cũ breuitati intẽdat. ¶ In scda pte dicit ꝙ duobus modis debem᷒ tẽtare cognoscere cõplones istoꝝ mẽbrorũ. vnus est p iuuãtia ⁊ nocẽtia. scd᷒ ex opõnib᷒ vtutũ nãliũ. ¶ De tertia dicit ꝙ si tu vis p opõnes nãliũ vtutum iudicare de talib᷒ cõplonib᷒: tũc te iuuabit liber terti᷒ de causis. i. liber sextus de accidẽti ⁊ morbo. q ideo intitulat᷑ de causis qꝛ in eo cause accidentiũ declarant᷑. ⁊ iõ dꝫ tertius de causis: qꝛ in 4° libro incipit de causis accidẽtiũ determinare: ⁊ sextus est tertius a q̃rto. est g̃ liber ille in quo dꝫ que crasis. i. cõplo est dominatrix. i. adiuuatrix ad vnãquãqꝫ opõnẽ. nã dꝫ ꝙ expulsiua iuuat᷑ hũiditate. digestiua caliditate ⁊ hũiditate. retẽtiua siccitate ⁊c̃. ¶ In q̃rta pte dicit ꝙ hec sunt illa q̃ volum᷒ esse dicta de cognitionib᷒ crascos. i. de signis cõplonũ sanatiuꝫ: circa qd̃ caplm̃ nota ꝙ mẽbra de qb᷒ hic itẽdit sunt renes splen itestina vesica ⁊ silia iteriora vtutẽ inatã ⁊ ifluentẽ hñtia. ¶ Nõ 2° ꝙ p iuuãtia ⁊ nocẽtia possum᷒ h̃ mõ iudicare. vbi gr̃a. si video sor. cũ potat aquã frigidã faciliter cadere in colicam: aut cũ aq̃ frigida balneat᷑ cadere in ipotentiã retẽtionis vrine: ⁊ sic de silib᷒ ⁊ ꝯ̃rijs: tũc argueret sor. hẽe intestina frigida ⁊ vesicã frigidã. qꝛ a frigido faciliter leduntur. Ex opõnib᷒ aũt nãliũ virtutũ vt cũ video sor. lubrici ventris ⁊ iõ debilis vtutis retẽtiue iudico intestina eẽ humida ⁊ sic de alijs ꝓportionabilr̃. ¶ Nota tertio ista iudicia esse arbitratiua nõ necessaria. nã supra habitũ est ꝙ mẽbrũ facile ledit᷑ a frigido qñqꝫ nõ qꝛ frigidũ: sꝫ qꝛ rarũ: ⁊ ita de calido. itẽ qꝛ ois imoderata discrasis deijcit actũ ꝓprie vtutis. iõ qñqꝫ ex siccitate nimia debilitat᷑ retẽtio. ⁊ calitate digõ. ⁊ iõ ẽt significatio modi scdi est ꝯiecturatiua nõ certa. ¶ Et pp h̃ dic̃ Gal. nõ leuiter posse ex his signis cognosci cõplonẽ talis membri supple certe. reliqua hic dicta sunt intellecta si sciueris ꝙ potentie nãles quarum operationes vult esse signa: sunt attractiua retẽtiua digestiua ⁊ expulsiua: que quõ sint in vnoquoqꝫ membro. ⁊ quõ qualitates pme eis deseruiãt. vide pma pmi. doctrina 6°. caplo de virtutibus ministrantibus. XIIII.

Que vo

Que vo ppter magnitudinem aut plasmationē aut numerū aut positionē labunt ita se hnt. Queciqȝ igitur cadūt sub sensu: cognosci facilia sunt. Eorū vo que nō cadūt sub sensu: hec qdem difficilia sunt ad cognoscēdū: hec vo ignota sunt.

¶ In ista pte supra diuisa Gal. ponit signa corpoꝝ lapsoꝝ ab optime sano in cōpositionali nā. Diuidit aūt hec ps in duas: qm pposito modo gnāli facilitatis ꝛ difficultatis in positate cognitionis hoꝝ lapsuū. p exēpla declat in pte 2ª qd dixerat. ibi 2ª [Capitis.] ¶ Dicit p 4ᵒʳ. pmū est q illa mēbra que sūt lapsa pp magnitudinē aut numerū aut situ: itelligēdo per situ locū ꝛ societatē aut plasma q̄ ad cognosci facilr vel difficulter se hnt h mō qui statim dicet. ¶ Dic 2ᵒ q q̄cūqȝ mēbra sunt exteriora ꝛ cadētia sub sensu facilr cognoscunt q̄ ad lapsū in dictis naturis. ¶ Dic 3ᵒ q eoꝝ que sub sensu nō cadūt quedā sunt que difficulter cognoscunt q̄ ad hūc lapsū: sed tn̄ sunt cognoscibilia. ¶ Dic 4ᵒ q aliq̄ sunt que cognosci a nobis distincte quo ad hūc modū lapsus nō pnt. ¶ Circa pmū dictū nota in illis q̄tuor gnib9 dictis ptineri oēm nām cōpōnalē. Que aūt sit illa ꝛ qb9 mēbris magis ppria: ꝛ qūo simplicib9 inquātū sut organicoꝝ ptes pueniūt: dictū est supi9 in p. reliq̄ aūt tria dicta statī manifestabunt exēplariter. XV.

Apitis igit magnitudo ꝛ figura ꝛ cū eo cerebri māifesta est: vt prius dictū est: fm h vo ꝛ toracis: ita vo ꝛ quecūqȝ labunt fm hōplatas: aut humeros: aut bracchia: aut cubitos: aut sūmas man9 aut ischion: aut suras: aut pedes: non est difficile cognoscere: siue fm plasmationē lapsū sit aliqd taliū: siue fm magnitudinē: siue fm numerū aut ordinationē cōponētiū ea. Manifeste vo ꝛ opationū in vnoquoqȝ sunt lesiones.

¶ In ista pte sigillatī manifestat dcā tria. ꝛ diuidit in tres. p eniȝ declarat qūo mēbra sensui manifesta facilr cognoscunt. 2ᵒ qūo cognosci nō pnt. 3ᵒ ponit quorūdā occultoꝝ mēbroꝝ exēplū: que cognosci q̄ ad hos lapsus pnt sed cū difficultate. ibi 2ª [Ea vo.] ibi 3ª [Uentrem.] ¶ Dicit p q claꝝ est mēbra que sub sensu cadūt facilr suo lapsu cōpōnali cognosci. sic verbi gr̄a caput ꝛ cerebrū p ipm quo ad figurā ꝛ alia dicta māifestissime cognoscunt: ꝛ ita magnitudo toracis. i. pectoris ꝛ lapsus isti fm hōplateos. i. spatulas ꝛ humeros ꝛ bracchia ꝛ sūmas manus. i. manus pruas que sunt in sūmo seu in extremo magne manus. nam manus qnqȝ di de toto ab ascella icipiēdo: qnqȝ de pte extrema ex digitis pectine ꝛ raseta cōposita: ꝛ ita sumit h. ꝛ ita silr ischion. i. anchas aut suras. i. coxas: aut pedes. i. pruos incipiētes a clauicula. hec oīa nō est difficile cognoscere: siue sint lapsa ab optime sano fm magnitudinē: siue fm plasma: siue fm situ: siue fz nūeꝝ: ꝛ h est p se notū. Et cā est: qꝛ iste dispōnes sunt sensibiles. ¶ Nō tn̄ cerebrū nō nisi mediante capite nobis obyci in sano: sed qꝛ q̄si semp quātificat: fm quātitatē capitis ꝛ figurat ei9 figura: ideo iter manifesta numeratur. XVI.

A vo que intra corpus sunt: non oīa sunt cognosci possibilia.

¶ Declat que sūt ipossibilia cognosci sano existente hoīe: dicēs q quedam itrinseca corpi stante sano hoīe cognosci quo ad hūc lapsū nō pnt: sicut verbi gr̄a renes pori vel ... rete mirabile ꝛ multa similia. XVII.

Entrem siqdem cuiusdam ita pruū ꝛ rotūdū ꝛ ppēsū iuxta hypocūdriū vidi: vt manifeste appereret fm circūspectionē pprīaꝫ ꝛ vidētib9 ꝛ tāgentibus. Silr vidi ꝛ vesicam cuiusdā extra positaꝫ ꝛ pruam: ita vt si aliqn̄ tardaret ad egestionē vrinarū tumor circūscriptus appereret manifeste.

¶ Docet qūo quedaꝫ mēbra itrinseca quo ad ipsos lapsus cognosci: lȝ cū difficultate pnt. ꝛ qꝛ aliq̄ istoꝝ notificant eo q eoꝝ q̄titas ꝛ sit9 ꝛ figura est phācastabilis ex supra positis. qdā vo eo q ex vitio vl pfectiōe opōnū cōpō illi deseruiens est hn̄ piecturabilis. Ideo p ponit duo exēpla mēbroꝝ que p mō dicto cognoscunt. 2ᵒ duo alia mēbroꝝ que per piecturā ab opationib9 lapsa esse iudicant. ibi 2ª [Uelut si.] Prima in duas. p ponit dicta exēpla. 2ᵒ narrat alia mēbra nō sibi fuisse sensu manifesta. ꝛ docet mēbrū in illis piecturādi lapsū. ibi 2ª [Nō tn̄ alioꝝ.] ¶ De prima dicit duo. pmū est q vidit vētrē cuiusdā ita pruum rotūdū ꝛ ppēsū iuxta hypocūdriū. i. pēdentē iuxta costas mēdosas que dicunt hypocūdria: q cū paulo amplius comedisset tumor circūscript9 sibi ex syphac: ꝛ visu ꝛ tactu discerni posset. ¶ Ex isto g phātastabili erat h9 stōchi triplex lapsus. pmus in q̄titate: qꝛ erat pruus. 2ᵒ in figura: qꝛ erat rotūdus: ꝛ dȝ eē oblōgus. 3ᵒ in situ: qꝛ iste stomachus erat nimis sursū versus diaphragma. ¶ Scdm dcm est q vidit quēdā hn̄tē vesicā pruā ꝛ expositā. i. extra positā: ita vt qn̄ abstineret a mictu videret tumor circa pecten circūscriptus ei: ꝛ ista duo habuerūt lapsus phātastabiles facilr ex supra positis. Et cā ē: qꝛ syphac ꝛ totū mirach: cū sic molle ab iterioib9 cū tumēt ppellit ex sic pānus ꝛc.

¶ Nō tn̄ alioꝝ q̄ itrinsecus sunt manifestā dedit mihi cognitionē aliqn̄. Tentare tn̄ opȝ cognoscere vt posse est p virtutē ꝛ vitiū eoꝝ: ꝛ si nō fm disciplinā certā: sȝ fȝ piecturā quādā artificialē.

¶ Facit qd dictū est: dicēs q de aliys mēbris occultis nullā sibi dedit manifestā cognitionē. i. per sensum: subdit ēt q tn̄ tētandū est per vtutē ꝛ vitiū opōnū. ꝛ si nō fm disciplinā certā: saltē fm piecturā artificialē cognoscē illa. ¶ Ubi nō. q qnqȝ possumus ēt alioꝝ mēbroꝝ lapsus cognoscere pcipue pter nām vt apa cōis ꝛ splenis per tactū sub hypocūdriys. Sed Gal. hic loquit tn̄ de nāli: qm in aliys mēbris nō vidit: hoc mō pceptibile. XVIII.

Elut si ita accidat epati vidi quosdam iam ꝛ multos graciles qdē venas habētes: sicut colore vo vniuersum corpus: ꝛ si paulo ampli9 cibi itulerint ꝛ magis si sint inflātia ꝛ spissa ꝛ glutinosa: hos qdē velut quodā pondere iposito ꝛ suspenso fm dextrū hypocūdriū sentientes in pfundo: hos vo cū extēsione q̄dam dolētes. in his ergo puenīens est pruū eē epar ꝛ angustū in suis extrib9.

¶ Hic ponit exēpla mēbroꝝ: que ex opationū lesione cognoscunt labi. ꝛ diuidit in duas. p facit h. 2ᵒ ifert quedā. ibi 2ª [Ex qbus.] pma in duas: sicut duo sūt talia mēbra que narrat. ibi 2ª [Alterū vo.] Dicit p q querēda est piectura artificialis ꝛc. velut si ptingat in aliquo hoīe: ita vt vidit iam in multis qui hnt graciles venas in toto corpe: ꝛ hnt vniuersū corpus sine colore. ꝛ cum h si paulo amplius comederint pcipue res glutinosas ꝛ iflatiuas sentiebāt isti. i. qui glutinosa ꝛ multa comederāt: velut qōdā pondus eē eis suspēsū vsus dextrū hypocūdriū in pfundo corpis

q2 dolorē hēbant grauatiuū. ¶ Alij vō .s. vētosa comedentes erāt dolētes in dextro hypocūdrio cuȝ q̄dā extēsione: ita ꝙ extēsiuū dolorē patiebant. in istis g̃ h̄ mō patiētib⁹ ꝛ talē corpis dispōnē hn̄tib⁹ ꝯueniēs est iudicare eē puuȝ epar ꝛ angustū in suis meatib⁹ vł venis. ¶ Et rō est: q2 ex quo corpus est discoloratū signat modicū sāguinē gnāri. ꝛ q2 vene sunt aut anguste ꝛ orta ꝓportionant suo pn° verisilr est epar eē puū. cuȝ vō addit ꝙ grauat aut extēdit facile. maxie pōt hēri credulitas ꝙ sit ꝓpterea ꝙ modici cibi ē capax: ꝛ iō est puū: ꝛ i suis meatib⁹ angustū. XIX.

Aterum aūt vidi flegmaticum totum ſm habitudinem: vomētem vō quotidie cho. ci. agnoui ergo oporte me egestiones eius videre ꝛ mime habuerūt fellis. Cognoui ergo ex hoc signo felleuȝ humorem emittēteȝ poruȝ nō puā eius pte in pileron vētris trāsmittere: vt in qbusdā appet aialibus.

¶ Ponit 2ᵐ exēpluȝ dicēs: ꝙ vidit hoiem ſm totā habitudinē flegmaticū: ꝛ iō nō cali epis ꝛ cordis cū ab istis duobus mēbris maxie totius hitudo dependeat. ꝛ iste quotidie vomebat cholaȝ pallidā .i. citrinā. cuȝ g̃ hec quodāmō viderent ꝯtriari ꝯsiderauit ꝙ in hoib⁹ expellit chola citrina cū fecib⁹: ꝛ iō posset si illa expulsio dficeret ēt in flatico regurgitare ad stōchuȝ: ꝛ iō voluit videre egōnes. ꝛ q2 illas vidit cuȝ paucissima chola vel oino sine ea: q2 erāt albe: aut ſm colorē assumptoꝝ: iō iudicauit poꝝ emittēteȝ felleū humorē .i. cholaȝ: qui .s. porus orit a chisti fellis nō puam ptē chole trāsmittere in pileron vētris .i. in funduȝ stōchi: vt appet ex anathomia accidē in qbusdā aialib⁹ .s. accipitrib⁹ qui stercora alba hac cā egerūt ꝛ stōchos calos hn̄t. ista g̃ ꝯiectura merito hī cū tali stāte hitudie: vt pscribit: nō possit ex nimia chole gnōne talis vomit⁹ accidere. ¶ Nō igr̄ h̄ ꝙ chola q̄ ad chistiȝ fellis mittit: hora opportuna trāsmittit ad itestina vt vt⁹ expulsiua sui acuitate stimulet ꝛ ad flata abstergēda: ꝛ est iō q̄dā via q̄ orit a chisti fellis ꝛ vadit ad itestinū duodenū qđ est supmū oluȝ itestinoꝝ: vt illuc ista chola deferat: ꝛ vocat iste porus emittēs cholaȝ. Iste aūt in multis hoib⁹ iuenit ramificat⁹ ꝛ pa vna magna vadit ad itestinū dcm̄. altera pua valde: ꝛ que in multis est isensibilis vadit ad fundū stōchi. nā qn̄ multa chola ad stōchū mitteret sui horribilitate icitat vomitū ꝛ corrūpit digōnē. qn̄qȝ aūt ex lapsu ꝯtingit eȝ latū eē illū qui ad stōchuȝ: illū vō q ad itestina strictū eē: ꝛ ita in isto hoie est imaginādū eē. hec aūt chola iō pallida erat: q2 corpe flatico exñte nō ita vere citrinitatis fuit sicut in tēpato: sed q̄dam mixtione flegmatis discolorata. XX.

Ex qbus manifestuȝ est ꝙ in remotis a sensibus valde ꝓficit ad cognitionē ex anathomijs apparētiū mēbroꝝ notitia ꝛ opationuȝ ꝛ vtilitatū inuētio. Quicūqȝ igit cognitor esse vult sicut dictuȝ est nūc lapsoꝝ corpoꝝ in anathomijs ei exercēduȝ est: ꝛ opationū ꝛ vtilitatuȝ iuentionibus. Scriptuȝ est aūt de oib⁹ his sepatiȝ in alijs negocijs: de qb⁹ in fine totius ozonis dicet gr̄a cognoscēdi amātes discere: singuli quoꝝ desiderant scire ex quo maxime negocio eligere oportet. XXI.

Sed de his sufficienter dictum est.

¶ Infert h̄ q̄daȝ. ṗmū ꝙ in cognoscēdis passionib⁹ mēbroꝝ remotoꝝ a sensib⁹ valde ꝓficit cognitio membroꝝ: que fiunt apparētia ꝛ manifesta in anathomia: ꝛ nō soluȝ mēbroꝝ sed operuȝ ꝛ iuuamētoꝝ illoꝝ. ¶ Infert 2° ꝙ qui vult eē cognitor lapsoꝝ corpoꝝ .i. mēbroꝝ deficiētiū a sanitate. que nō sunt sensui manifesta dȝ se exercere in ṗdicta cognitione anathomie ꝛ iuuamētoꝝ ꝛ opōnuȝ mēbroꝝ. ¶ Dic 3° ꝙ ipse scripsit sigillatiȝ de oib⁹ istis in alijs libris: de qb⁹ libris in fine istius libri tegni faciet mētionē: vt amātes discē sciāt ex quo lib° possint eligere illud qđ querūt. ¶ Dicit 4° ꝙ hec dicta pp breuitatē nūc sufficiāt d cognitiōe istoꝝ corpoꝝ lapsoꝝ in cōpōne. ꝛ hec tota ps est clara: ꝛ tu pp has suasiones vide bn̄ ꝛ diligēter libros anathomie: ꝛ de vtilitate pticularuȝ: ꝛ de iuuamētis membroꝝ. XXII.

Vecūqȝ vō in pn̄ti egra sunt corpa cognoscere opȝ. Sed hec qdem sensib⁹ subiacētia in mutatione coꝝ cognoscūtur: que ſm nām eis insunt in magnitudine ꝛ colore ꝛ figura ꝛ numero ꝛ pōne ꝛ duritia ꝛ mollitie ꝛ caliditate ꝛ friditate dr̄ia.

¶ Positis signis corpis tēpati ꝛ paruȝ lapsi: ꝛ egri simplr. per que dant intelligi signa neutrius. simplr in hac parte Gal. ponit signa corpoꝝ egroꝝ nūc ꝛ neutroꝝ nūc. ꝛ sic diuidit ps ista in duas. ṗ ponit signa egri nunc. 2° neutroruȝ nūc. ꝛ incipit ibi 2° [Ea vō que sunt egrotatiuoꝝ.] ṗma in duas. nam ṗ ponit quosdā gnāles modos cognoscēdi egritudines. 2° spāliter. ibi 2° [Scdm vō pteȝ.] ṗma in duas. ṗ ponit modos gnāles in cognoscēdo egritudines mēbroꝝ que sunt sensui manifesta. 2° eoꝝ que sunt occulta. ibi 2° [Nō apparētia.] Dicit ṗmo ꝙ egra corpa que dicunt egra in pn̄ti: ex eo ꝙ hn̄t egritudinē ṗter nām que vocat egritudo nūc: opȝ ꝙ cognoscant in signis .s. in ista pte libri dicendis. ¶ Dicit 2° ꝙ mēbra egra subiacētia sensibus cognoscunt ꝓpter mutationē dispōnum que sibi insunt ſm nām a ꝯueniēti ꝛ nāli mō ad dispōnē incōueniētem: aut in magnitudine: aut in colore: aut in numero: aut figura: aut in pōne: aut in colore: duritie ꝛ mollitie: ꝛ calitate ꝛ frigiditate dr̄ia ab eo .s. qđ sibi ꝯuenit ſm nām: ita ꝙ ex tali mutatione per quā cognoscunt esse dr̄ia ab eo ꝙ sibi ꝯuenit ſm ꝓprietaȝ nām cognoscunt eē egra. ¶ Ubi pro itellu supponat illđ qđ dictū est libro ṗ. de dr̄ia iter egritudinē vt nūc: ꝛ egritudinē simplr. Et ꝙ est ista dr̄ia: q2 egritudo vt nūc est dispō preter nām per se imediate ꝛ sensibilr ledēs opōnes respectu taliuȝ opationū tali corpori cui ipsa est egritudo debitaruȝ. ¶ Nō 2° ꝙ ṗter hec signa hic enumerata a Gal. Itē ex lesione opationuȝ possum⁹ exterioꝝ mēbroꝝ egritudines cognoscere: sed illas tacuit dans itelligere per ea que iferi⁹ dicunt. nā q̄cūqȝ mō cognosci pōt egritudo occulti mēbri. pōt sili mō cognosci egritudo mēbri manifesti: sed nō ecōtra. h̄ g̃ posuit solū illa signa que ita iueniunt in mēbro manifesto sensui: ꝙ nō in occulto. ¶ Nō 3° ꝙ istoꝝ signoꝝ quedā sunt a subalr inherētib⁹: sicut q̄litas friditas ꝛ calitas: situs nūerus ꝛ figura. q̄daȝ sunt a casibus: vt color ꝛ duritics ꝛ mollities. XXIII.

Non apparētia vō ꝛ vlr qdem discere sit lesionib⁹ opationuȝ aut egestionib⁹ aut doloribus aut tumoribus: preter nām aūt qbusdam hoꝝ aut oibus.

¶ Nūc ponit signa in gnāli qbus cognoscunt mēbra egra sensui nō apparētia. dicēs ꝙ talia vlr cognoscunt aliquo istoꝝ q̄tuor modoꝝ .s. aut lesionib⁹ opōnuȝ: aut egōnib⁹ .i. supfluis exeūtib⁹ a q̄cūqȝ fuerit mēbro: aut dolorib⁹: aut tumorib⁹ ṗter nām: aut qbusdā hoꝝ ꝯcurrentib⁹ aut oib⁹. ¶ Ubi nota ṗ: ꝙ signoꝝ quedā sumunt a subalr inherentib⁹: quedā a casib⁹: quedā ab opōnibus mō mēbroꝝ que

sunt occulta sensui substaliter inherentia non sunt nobis cognita nisi per opationes ꝛ casus: ꝛ ideo signa egritudinuꝫ istaruꝫ sumunt ex casibus ꝛ opationibus. ꝛ q᷒ sola operatio lesa est significationuꝫ morbi iter opationes: ideo oia signa morboꝝ in mēbris occultis. sumuntur aūt a lesione operationuꝫ aut a casibus. ꝛ hec duo genera dedit Gal. intelligi per dolorē ꝛ lesionē opationuꝫ: dādo pmuꝫ per egestiones. ꝛ per tumores dando 2m intelligi. ❡ Ex quo infero ꝙ nō fuit mens Gal. solū istis quatuor modis posse cognosci egritudinē membroꝝ interioꝝ. nam per colorem: per sonū: per odorē docet Auic. cognoscere membroꝝ interioꝝ egritudines: vt apparet 2o primi. ex Auic. ꝛ pluries in 3o. Sed voluit Gal. oia illa per ista quatuor dare itelligere. ❡ Nota 3o ꝙ duplr possumus dicere opationem eē lesam. vno modo in respectu tempati: ꝛ talis lesio nō est signuꝫ egritudinis nunc sed simplr. ꝛ de h nō loqtur Gal. hic. aliter dr̄ operatio lesa respectu pprie opationis debite illi cuius est. ꝛ hoc mō sumit hic: ꝛ significat morbum sicut effectus cām. nam ois morbus est per se ꝛ imediata cā lesionis opationis. per egestiones aūt hic vlr intelligende sunt nō tm̄ feces: sed ois superfluitatis aut humoris expulsiones: que cū fuerint pter nām significāt morbuꝫ mēbri a quo pellunt. vt rubea vrina ꝛ fetide feces. per tumores vō pter nām itelligunt tumores discōuenientes corpori in quo apparēt. sicut verbi grā. si in sinistro latere in directo splenis reperiat incōueniēs: tunc significat apostema splenis nō per tumorem splenis. ille enim eēt signum a substātialr inherētibus: sed per tumoreꝫ mirach: qui est casus tumoris splenis. Et reducunt oia ista aut ad qualitatem mutatā: aut ad exiena mutatā: aut ad actionem lesam: que sunt tria genera accidentis: a Gal. enumerata in 3o de accīti ꝛ morbo. ❡ Nota vlterius per lesionē opationis significari mēbruꝫ egrum: sed q᷒ duplr ꝯtingit membruꝫ egrotare: aut per ppͥetatem: aut per coitatem: ex lesione operationuꝫ mēbri cognoscimus ēt mēbruꝫ aliquo istoꝝ modoꝝ esse egruꝫ. ❡ Sed ꝙ sit membrum egrum per ppͥetatē non possumus semꝑ ex vnius opationis lesione cognoscere nisi plura alia signa coniungamus. verbi grā. si abscindat vox: q᷒ vox est opatio epiglotis: ideo cōuenienter arguimus ledi epiglotim ꝛ eē egram: aut per ppͥetatem aut coitatem. sed an per ppͥetateꝫ ledat ex sola vocis abscisione nō cognoscimus: q᷒ stat hoc esse ppter malitiam ꝛ defectū in instrumētis anhelitus. plura ergo alia ad hoc cognoscendum opꝫ ꝯiungere. ❡ Sed q᷒ Gal. hic dicit lesionibus opationuꝫ ꝛ doloribus: videt per dolorem itelligere aliqd aliud q̄ lesionem opationum.

Et ideo vt hanc mām plane itelligamus opꝫ videre pmo que res est dolor: ꝛ cuius virtutis operatio. Secūdo videbit an dolor sit actio lesa: ꝛ an sit ex toto gñe preter nām. Tertio videbit de causa doloris loco suo: sed nūc duo pma cōpleamus. ❡ Cōsiderandūꝫ ꝙ qdam doctores voluerūt dolorē esse quādaꝫ qualitatē per se pprie sensu tactus ꝑceptibilē: que q̄litas nec est calitas: nec friditas: nec humiditas: nec siccitas: nec grauitas: nec leuitas: nec asperitas: nec lenitas. ꝛ illa q̄litas fit ab obō tangibili cū approximat organo tactus: tanq̄ 3riuꝫ velociter valde ꝛ mālr īprimēs: siue malā cōplones inducēdo: siue soluēdo ꝯtinuuꝫ. ❡ Et hꝫ hec risio fundamenta. pmo ex auctē Auic. 6o nāliuꝫ. parte 2a. cap 3o. cuꝫ expresse dicit. Dolor igit ꝛ remediuꝫ doloris sunt de sensibilibus tāgibilibus. ❡ Et hoc sentit Cōciliator dīa. 77. cuꝫ dicit dolorē esse passionē sensus sensu ꝑceptibilē per se ꝛ pprie. ❡ Hec positio fundat sup hoc ꝙ forti ꝛ intēsa sensatione exñte non est pōle qn sub rōne ppͥa cōprehendat obm eiusdem pro quanto est sensibile ppͥum vnde forti existente visione ꝑcipit species coloris aut lucis que illa visione videt ꝛ forti exñtēte sensatione gustus ꝑcipitur sapor: ꝛ ita de alijs: sed in forti dolore in quo est intēsa sensatio tactus multotiēs nullū ꝑcipit tāgibile nisi dolor. ergo dolor est ppͥuꝫ obm tactus. nullus enīꝫ est qui nō possit experiri se dolere multotiēs: cuꝫ nullū aliud obm tactus ꝑcipit pter dolorem. ❡ P̄. 2o dato opposito seqtur eiusdeꝫ sensibilis ppͥuꝫ plures eē sensationes specie distinctas. ꝯñs falsum: ꝛ pꝫ ꝯñtia: q᷒ si fiat incisio cū cultello calido non excessiue. ꝛ pꝫ ꝙ sibi est sensatio calitatis cultelli ꝛ dolor. ergo cum dolor nō sit illa sensatio: nec sit q̄litas tāgibilis: restabit ꝙ dolor sit sensatio illius caliditatis alia per quā non per moduꝫ caliditatis ꝑcipit: sed per moduꝫ dolorose impͥmētis. ❡ P̄. ponat ꝙ fiat incisio cū cultello oino silis cōplonis mēbro incidendo ꝛ aer sit ēt silis. ꝛ pꝫ ꝙ fiet dolor: sꝫ nulla fiet sensatio q̄litatis cultelli cū sint oio siles. Ergo dolor est aliud a sensatione q̄litatuꝫ obi exterioris: ꝛ nō nisi sensibilis q̄litas ipressa ab illa. ergo ꝛc̄. ❡ P̄. cū extendit membruꝫ neruosuꝫ fit dolor in medio vbi nulluꝫ approximat obm tāgibile aliud a colore. ergo dolor debet eē qualitas ibi facta: que est sensibilis: ꝛ plurima alia ad hāc parteꝫ prīt adduci motiua. ❡ Qd̄ autē dr̄ a Gal. ꝙ dolor est tristis: vel ab Aui. ꝙ dolor est tristis sensatio: ꝛ ab alijs doctoribus dicētibus dolorem eē sensuꝫ aut sensationem cū adiectiuo triste nō arguit dolorē esse sensationē: q᷒ doctores per sensum tristem itelligūt tristitiam sensibilem. sicut ergo non seqtur. ros est pua pluuia. ergo ros est pluuia. vel pruina est pua nix. ergo est nix. vel flegma est sanguis diminute decoctus. ergo est sanguis. ita nō seqtur dolor est tristis sensatio. ergo dolor est sensatio. ❡ Et tu si consideras ista videbis Jacobuꝫ de Forliuio non plene viam Cōciliatoris itellexisse. ❡ Mihi vō hec via videt verior ꝛ sensu iudicanda: nec video ꝙ possit ostēdi ꝙ albedo est q̄litas per se visibilis: aut calor q̄litas per se tangibilis: qn simili mō pbet ꝙ dolor est qualitas tactu perceptibilis.

❡ Scda positio dicit dolorē eē sensationem sensus tactus. Et hec positio p̄ hēt auctē Gal. in p̄ iterioꝝ dicētis: ꝙ dolor est sensus tristis ꝛ delitia sensus hylaris. ꝛ Aui. 2o pmi. cap de causis doloris. cū dicit: ꝙ dolor est sensibilitas rei 3rie ꝛc̄. ꝛ Gal. in 4o de accīti ꝛ morbo. ❡ Scdo pbat rōne: q᷒ dolor est passio ppͥa organo tactiuo: sed nulla nisi sensatio vel dispō ꝯñs sensationē est passio organo tactiuo ppͥa. ergo dolor est sensatio vel sensationeꝫ ꝯñs. ❡ Sed cū nō sit ꝯñs sensationē cū nō videat in organo tactus alia dispō sensui ppͥa sensationē ꝯñs seqt ꝙ dolor est sensatio. ❡ Cōfirmat: q᷒ dolor aut est sensatio aut est sēsibile: sed nō est sensibile: cū nō sit sensibile ppͥuꝫ nec cōe. seqt ergo ꝙ est sensatio. Qꝫ nō sit sensibile cōe est claꝝ: q᷒ nō alio sensu ꝑcipit q̄ tactu. Qꝫ nō sit ppͥuꝫ arguit: q᷒ tūc tactꝰ eēnt plures q̄ q̄tuor. ꝛ ꝙ nō oēs qualitates pprie tangibiles reducerent ad pmas: vt pꝫ intuēti: seqtur ergo ꝙ sit sensatio tactus nō tm̄ quelibet: sed sensatio obiecti 3riȷ: subito ꝛ māliter imprimētis. ❡ Qꝫ si querit vtrum in alijs sensibus a tactu sit dolor. Dicēdūꝫ ꝙ hoc nomen dolor qñqꝫ sumit pprie: qñqꝫ coiter. coiter accipit pro oi sensatione rei per moduꝫ discōuenientis. pprie vō soluꝫ pro sensatione rei 3rie subito ꝛ mālr īprimētis. ꝛ h est ppͥuꝫ tactui. Nam alij sensus: vt sic non māliter imutant a suis obiectis. pmo ergo mō in alijs sensibus potest esse dolor ꝛ silr in iteriori vtute. 2o mō est soli tactui proprius. ❡ Qꝫ si apud istā viā queratur qd sentit ꝑ dolorē tanq̄ eius ppͥuꝫ obm. dicet ifra cū queremus de causis doloris. ❡ Itē apō hāc viā si qs diceret exteriores sensus sentire ppͥas sensationes: ꝯñter diceret ꝙ dolor est sensu tactus perceptibilis. ❡ Illi vō qui dicunt nō ꝑcipi exterioꝝ sensuuꝫ sensationes sensu exteriori: sed cōmuni: dicūt dolorē nō eē aliquo exteriori sensu perceptibilem: sed soluꝫ iteriori: ꝛ ad hunc

sensum dixit Hippo. secunda particula aforismorum. Quicũq₃ dolentes aliquid sui corporis ⁊c.

¶ Tertia positio dicit dolorem nõ esse sensationẽ: sed passionem appetitus sensitiui tactum ꝯñtis. Pro qua intelligenda notãdum ꝙ queãdmodum itellectiua aĩa est virtus cognoscẽdi que ꝓprie vocat̃ itellectus: ⁊ vtus appetendi que vocat̃ voluntas. ita in quolibet organo cognoscitiuo est vtus cognoscitiua ⁊ vtus appetitiua: ⁊ hoc siue iste vtutes sint vna res cum aĩa siue diuerse nõ obest. nam istarũ vtutum operationes vt sic abinuicẽ differunt. Alia enim est operatio vtutis itellectiue que est itelligere: ⁊ alia voluntatis que est velle. cum stante eadem cognitione nõ semꝑ stet idem velle. ita in sensu alia est operatio sensus: alia est appetitus sensitiui. nam hora famis obiectum pingue percipit̃ a gustu cum delectatione. hora aũt repletionis eodem existe obõ ⁊ eadem sensatione ꝑcipit̃ cum tristitia ⁊ abominatione. ¶ Supponẽdum 2° ꝙ sicut se hẽt dolor itellectualis ad cognitionẽ intellectiuam: ita dolor sensitiuus ad cognitionem sensitiuã. ¶ Ex istis ꝓbatur positio. nam sicut dolor itellectualis ad itellectum: ita dolor sensitiuus ad sensum. sed dolor itellectualis est passio itellectui appetitus. s. volũtatis ⁊ distincta ab operatione itellectiue virtutis: vt p₃ in ꝑmo notato. ⁊ coiter ab omnibus est ꝯcessum. ergo dolor sensitiuus est passio sensitiui appetitus distincta sensatione. ¶ Et nota iuxta hãc viam: ꝙ queãdmodum est appetitus ꝯñs extimatiue iudicium: ita est appetit⁹ sensitiuus ꝯñs sensus exterioris iudicium. ⁊ dolor proprie est passio huius appetitus: qui est ꝯñs sensum exteriorẽ: ⁊ est virtus ista eadem subo cum vtute sensitiua: ⁊ ideo sm hoc in eodem ꝑcise organo est dolor in quo est sensatio rei disconuenientis per modum discõuenientis apprehẽse. ⁊ sic in exteriori organo tactus. ¶ Et si dicat̃ hũc appetitum poni superflue: dĩ hoc negando. p₃ enim ꝙ volũtate ⁊ extimatiua precipiẽte quiescere sub cauterio: ꝓpter dolorem ⁊ appetitũ in membro exteriori existẽtem refrigidat multotiens membrũ nobis inuitis: vt p₃ in flobotomys. ⁊ idem possumus iudicare ex tussi ⁊ ex remissione fecis multum mordicãtis nobis inuitis. ¶ Et hec positio iterum diceret dolorẽ nõ sentiri nisi sensu coi: quo non solum sensationes sed passiões appetituũ exteriorum sensuum cõprehẽdunt̃.

¶ Quarta est positio que mihi videt̃ verior: ponẽdo dolorem esse aliud a qualitate tãgibili. s. aĩe operationem. que dicit dolorẽ esse actionem vtutis imaginatiue imꝑfecte coextense cum tactu. ¶ Pro qua declarãda notandum: ꝙ apud Aristo. 2° de aĩa. textu cõmenti. 20. ⁊ Conciliatorem cõmento eodem. iste vtutes sensus imaginatio ⁊ appetitus sunt in eodem subo. qđ ostendit̃ ibidem per diuisionem aĩalium anulosorum: q₂ in vtraq₃ ꝑte diuisa queãdmodum apparet in cauda lacerte. remanet sensus ⁊ motus. Et dicit ibidem Cõmẽtator: ꝙ q₂ forte aliqs posset dicere ꝙ iste ꝑtes talium aĩalium nõ hñt nisi sensum ⁊ motum ⁊ non alias. s. imaginationẽ ⁊ desiderium: ideo hic ꝓbauit Aristo. ꝙ imaginatio ⁊ desiderium sunt in illis: q₂ vbicũq₃ est sensus ibi est delectatio ⁊ tristitia. alr enim nõ ꝓsequeret̃ delectabile ⁊ fugeret tristabile: ⁊ vbi est delectatio cum tristitia est imaginatio ⁊ desiderium. q₂ nisi eẽt res imaginata ⁊ desiderata in actu: ad illã rem nõ esset motus. ¶ Ex hac sñia infert̃ ꝙ vtus sensitiua exterior nõ sufficit: vt sic rem comprehẽdere per modum ꝯueniẽtis vel discõuenientis. Probat̃: q₂ si sufficeret nõ oporteret illud ad qđ est mot⁹ esse nisi sensatum in actu: ⁊ nõ de necessitate eẽt imaginatum. nam apprehẽsio rei per modum ꝯtinẽtis est sufficiens ad faciẽdum desiderium. Si igit̃ illam apprehẽsionẽ sufficeret facere sensus exterior: cum sensu solo sine imaginatione staret aliqd esse actu desideratum. cum ḡ hoc sit falsum apud Cõmentatorem loco dicto sequitur ꝙ sensus exterior

nõ iudicat de ꝯueniente ⁊ disconueniente. ¶ Item stante eiusdem obiecti oino simili sensatione aliquãdo comprehẽditur delectabilr: aliquãdo tediose. ergo alia est sensatio exterior a comprehẽsione per modum cõuenientis vel discõuenientis. ⁊ assumptum p₃ in re pingui presentata famelico ⁊ saturo. ¶ His ergo ita suppositis ꝓbatur conclusio positionis. dolor est ꝑceptio in organo exteriori vt notat experiẽtia: sed non est ꝑceptio sensus. ergo imaginationis. Tenet ꝯñtia: q₂ ibi nulla alia videret̃ cognoscitiua vtus. ⁊ p₃ minor: q₂ dolor est perceptio obiecti tãgibilis per modum discõuenientis. ⁊ hoc nõ pertinet ad sensum exteriorem. ⁊ sm hãc viam auctes medicorum dicẽtium dolorem opationẽ vel passionẽ tactus itelligẽde sunt ꝙ est opatio imaginatiue imꝑfecte coextẽse tactui: nec solum in iꝑfectis aĩalib⁹ est talis imaginatio ponẽda: sed ne nimiũ lõga fiat hec mã sufficiant ista pro nũc. XXIIII.

Secundum ꝓ partem sm cerebrum quidem egre dispõnes aut desipientie spẽbus aut sensibilium aut phantasiarum lesionibus: aut appetituũ vomẽdi: aut egestionibus per palatũ ⁊ aures ⁊ nares ⁊ oculos: aut sm illud dolorum differentys.

¶ Positis modis generalibus significandi super egritudines membrorum nõ apparẽtium ponit hic speciales. ⁊ ꝑmo sm spẽm membrorum specificando illos. 2° insequitur illorum modorum ponẽdo distinctiones. ibi [Ex tumoribus.] Circa ꝑmum duo facit. ꝑmo specificat quo ad tria membra principalia. secũdo quo ad tria habẽtia virtutem inatam ⁊ influẽtem. ibi secũda [Ita vo ⁊ sm vẽtrem.] Prima in tres sm numerum membrorum quorum egritudinum signa ponit. ibi 2° [Ea vo que sm cor.] ibi 3° [Ea vo que sm epar.] Et causa breuitatis de testiculis nõ facit mẽtionem. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ per qnque signorum maneries possumus arguere in cerebro esse egritudinem. Una est ex speciebus desipientie intelligẽdo per desipiẽtiam corruptionẽ aut diminutionem: aut ablationẽ operationum extimatiue virtutis: que iudicat de bono ⁊ malo ⁊ vtili ⁊ inutili: ⁊ elicit intentiones nõ sensatas. ⁊ ideo iste lesiones dicunt̃ desipientie: q₂ illius virtutis videt̃ esse operatio sm ꝓudẽtiã que appellat̃ improprie sapiã: ⁊ ideo illius opationes cum leduntur homo dĩ desipiens quasi deorsum sapiẽs vel deorsum a sapiẽte. ¶ Alia est lesio opationum imaginationis ⁊ cogitatiue: ⁊ sensus cois. ⁊ ista dĩ lesio sensibilium phãtasiarum. ⁊ hoc cõtingit cum qs imaginat̃ presentia que nõ sunt: sicut accidit illi de quo dicit Gal. ꝙ extimabat tubicines esse in camera ⁊ ꝑcipiebat eos expelli tanq̃ inconuenientes. In hoc enim nõ erat lesa extimatiua: sed imaginatio sensus cois vel cogitatiua: ⁊ quõ tam loco q̃ opere iste virtutes differũt: dictum est supra: ⁊ ꝑma ꝑmi. ⁊ p₃ ꝙ hec duo sunt signa a lesionibus opationum ꝓpriarum cerebro: q₂ cerebrum est istarum opationum organũ: aut sm totũ: vt voluit Plusq̃cõmentator. aut sm varias partes: ⁊ hoc supra dictum est. ¶ Tertia maneries significãdi est ex appetitibus mouẽdi: vt cum aliqs mouet se inordinate ⁊ ex corrupto iudicio. verbi grã: q₂ membra ostẽdat in publico non ostẽdenda: ⁊ sic de alys. ⁊ ista significatio est per lesionem opationum: q₂ in eodẽ subiecto fit appetitus ⁊ extimatio. Quarta est per differẽtias preter nãm in quãtitate ⁊ qualitate eorum que per palatum ⁊ nares ⁊ aures ⁊ oculos expelluntur: vt q₂ plura vel pauciora egrediant̃: vel colore vel sapore permutata vel modo substantie. ¶ Quinta est ex differentys dolorum. s. pungitiuo grauatiuo vel extensiuo: ⁊ sic de alys. nã ⁊ si cerebri substãtia medullaris nõ sentiat tamen pãniculi ipsius tegẽtes sentiunt: ⁊ vario modo sm

varietatem egritudinum cerebri: aut cuꝫ mā aut sine mā ⁊ sunt iste significationes forte a casibus. plures aūt modos significandi cerebri morbos: quos Auic. primo tertij posuit: reliquit hic causa breuitatis ꝯtentus in ꝑncipalioribus. reliquit eniꝫ memorie lesionem: ⁊ in facie ⁊ oculis ⁊ sensibus exterioribus ⁊ motibus exterioribus apparētia. ❡ Et h̄ vīr nota ꝙ Gal. hic nō docet spāles egritudines cognoscere: sed tm̄ membra egrotantia volens ex alio libro: vt libro interiorum nos ad specialiter cognoscendas egritudines fieri doctos. XXV.

Ea vo que ſm cor patiuntur ex disnie spēbus ⁊ motibus ſm ipm: ⁊ adhuc ex pulsibus ſm ipsum ⁊ arterijs ⁊ animositatibus ⁊ pusillanimitatibꝰ ⁊ febribus ⁊ infrigidationibus ⁊ in colore differētijs ⁊ doloribus qui circa ipm ⁊ circa arterias.

❡ Hic ponit maneries signoꝝ egritudinum cordis: ⁊ sunt octo. Prima est ꝙ ex disnija significamus. ⁊ per disniam hic itelligimus oēm difficultatem anhelitus siue dispōnem anhelitus ꝑter nām. Nam lꝫ cor nō sit ꝓpriuꝫ anhelitus instrumētuꝫ. tn̄ qꝛ anhelitus fit ſm necessitatē cordis. ⁊ qꝛ a corde tanꝙ a fonte recipiunt mēbra anhelitus spūm dantem eis vigorem mouēdi se: ideo ⁊ diuersitates disniaꝝ anhelitus sepe (lꝫ nō necessario) presentē cordis egritudinē significāt. ❡ Secunda est motus sui: qꝛ aliqñ cor tremit aut salit: ⁊ ex hoc significatur cordis egritudo. ❡ Tertia est pulsus tam cordis ꝙ̄ arteriarū. nam ſm varietatem dispōnuꝫ cordis in caliditate ⁊ friditate ⁊c. ⁊ ēt ſm cōplexionales egritudines variant̄ pulsus taꝫ cordis ꝙ̄ arteriaruꝫ: ꝙuis non ex toto arterie ſm exigētiam necessitatis in corde existētis moueant̄: vt supra dictuꝫ est. ❡ Quarta maneries est ex animositatibꝰ ⁊ pusillanimitatibus. i. passionibus anime ad animosuꝫ ⁊ audacem pertinentibus que calidos morbos significāt ⁊ passionibus ad timidum pertinētibus que significant morbos frigidos. ❡ Quinta maneries est ex febribus. naꝫ ois febris significat malam cōplexionem calidā in corde. nō eniꝫ videt̄ aliqs calor aptus mediante sanguine ⁊ spū totuꝫ inflammare nisi calor cordis. ⁊ solum ille vel ab illo speciali dependētia pendens est febris: vt melius ꝑma q̄rti videbit̄. ❡ Sexta est ex ifrigidationibus que in extremitatibus apparēt. nam lꝫ cor non infrigidet mēbra exteriora positiue ⁊ per se: tamē per accidēs infridatio cordis est potissima causa infridationis totius: qꝛ totuꝫ non calefit ab eo vt debet. ❡ Et nota hic infridationē aliquādo sequi morbum calidꝫ cordis: ꝓpter quē debilitat̄ ⁊ spūs trāsmittere non potest ꝗ̄ trāsmissos reuocare cogit̄. ❡ Septima est ex differentia coloꝝ. nam cor fridum sanguinem nō ita calefit ⁊ mouet ad extra: ⁊ spūs minus operat̄ lucidos: vnde qdam modi accidūt discolorationū. ❡ Octaua sunt dolores in corde ⁊ arterijs. nam cor potest ⁊ ꝓpter malam complexionem tam sine mā ꝙ̄ cum mā dolere: ⁊ propter solutionem continuitatis. XXVI.

Ea vo que ſm epar ex humorum indigentia ⁊ abundantia: ⁊ conuersione coloris in nō naturales discolorationes: ⁊ adhuc ex his que sunt ſm digestionem aut nutrimentum aut superfluorum egestionem imutatis: sed ponderibus ſm ipsuꝫ ⁊ tumoribus ⁊ doloribus non in regione epatis tm̄: sed ſm cōpassiones quecūꝙ fiunt alicui membro: vt sunt disnie species ⁊ tussis.

❡ Ponit hic gnāles modos cognoscendi egritudines epatis postꝙ egritudinū cordis signa posuerat: ⁊ sunt in toto nouem. ❡ Primus est ex abūdantia vel defectu humoꝝ in quātitate. ⁊ h̄ pōt itelligi duobus modis. aut ꝙ oēs humores crescant: aut vnus tm̄. ⁊ ꝑmuꝫ cognoscit̄ ex plenitudine venaruꝫ ⁊ membroꝝ tumore: ⁊ quādo est cuꝫ vnius tm̄ abūdantia: vt cholere flegmatis vel melancholie vel sanguis cognoscit̄ ex colore corporis ⁊ accidētibus illius humoris. vnde flegma facit pallidū aut subalbiduꝫ: melācholia nigruꝫ: cholera citrinuꝫ: ⁊ sil'r accidūt aut febres aut apostemata ex mā ab epe multiplicata. vñ humoris dñiuꝫ cognoscit̄ ⁊ ſm varietatē humoris abūdantia varia significat̄ in epe egritudo: ⁊ hoc supposito debito regimine. nā si ex cibis cholericis multā choleram gnāret nō esset mirāduꝫ. ❡ Scdo est ex ꝑmutatione coloris in colorationes nō nāles. i. ꝑter nām. ⁊ hoc accidit qꝛ mutatis humoribus mutat̄ corpis color. iuxta illud ꝑme afoꝝ commēto 2°. auc̄te Hip. Color ingt corporis humoꝝ abūdantiam ostēdit nisi in ꝓfundo acubuerit. Cuꝫ ergo fiunt corpora pallida vł plūbea dñiuꝫ fridoꝝ humoꝝ significat̄: ⁊ per ꝯñs friditas epis. Cuꝫ vo fusca vel citrina calidoꝝ significat̄ dñiuꝫ. ❡ Tertius modus est per digestionē. ⁊ h̄ credo itelligi de digestione 2ª que in ipso epe cōplet̄. nam cum sanguis generat̄ crudus ⁊ multo flegmati ꝑmixtus aut alio mō incōueniēter digestus significant̄ epis egritudines digestionē impedientes. cognoscit̄ aūt sanguis indigestio in flobotomia: aut fluxu aliquo sanguinis: aut ex colore ⁊ plerisqꝫ talibꝰ: quoꝝ signa habētur in cāp de debilitate epis. ❡ Quartus modus significādi est ex nutrimēto. i. ex defectu nutritionis. Sunt aūt nutritionis tres actus. s. appositio: vnio: ⁊ assimilatio. ⁊ ꝯtingit defectus in appōne in egritudine que vocat̄ atrophia: qꝛ mēbra non apponūt sicut appꝫ in hydropisi ascilite. nā lꝫ humiditates abundēt: tn̄ ꝓꝑ earū malitiam a mēbris ꝓpellant̄ ⁊ in ꝯcauitatē ventris cadūt: ⁊ sic nō ꝯueniēter apponuntur. qñqꝫ vo deficit vnio vt in hyposarcha in qua sāguis ⁊ humores: lꝫ mali: sunt mēbris appositi. ⁊ in poris in quibus debet fieri assimilatio ⁊ vnio: sed ꝓꝑ sanguis cruditatē nō potest debite vniri. qñqꝫ deficit assilatio vt in morphea ⁊ albaras ⁊ alijs cutis defedationibꝰ ex qbꝰ oibus epis egritudines iudicant̄: cū iste fuerit eōes: eo ꝙ hec ex humoꝝ malitia ꝓueniunt: qui in epe gnānt̄. ❡ Quintꝰ modus est ex mutatiōe egōnuꝫ. s. vrine ⁊ fecū. nā in colore odore mō subē ⁊ ꝑmixtiōe alioꝝ ⁊ plerisqꝫ alijs modis. 2° ꝑmi. in libris de crisi ꝯtendis. signant sup epatis egritudines siue in ꝙ̄titate vt in diabete siue in qualitate vt fe. putrida ⁊ ictericis. ❡ Sextꝰ modus est per pondus qđ sentit̄ in regione epis quēadmodū accidit in oppilonibꝰ ⁊ apatibus: vt dī 14° tertij. Nā ligamētales pāniculi qbꝰ alligant̄ diaphragmati extēdunt̄ in dictis casibꝰ: tanꝙ ibi aliq̄ pōdere suspēso. ❡ Septimus modus est ex tumoribꝰ qui apparēt in epis regione. ⁊ opꝫ h̄ medicū eē eruditū multotiēs qui discernat iter tumores accītes in musculis mirach ⁊ apa accñs in epis subā: ⁊ modi distinguēdi sunt colligēdi 14° tertij. trac. 3°. cāp 3°. ❡ Octauus modus est cognoscit̄ ex doloribꝰ. dolores aūt nō sunt in carne epis: qꝛ illa nullū hꝫ sensuꝫ: sed aut in pāniculo tegēte epar cuꝫ extēdit̄ vł vētositate vel multitudie māe ꝯtēte in apate: aut cū pungit̄ a mā mordicatiua ibi ꝯtēta: ⁊ sic de alijs modis doloris: aut grauatiuo dolore q ꝑm est i ligamētali pāniculo. ❡ Nonus modus est nō tm̄ sigiare per ea que in regiōe epis apparēt: sed ex his que apparēt ex cōpassione sicut disnia qñ magnitudie apatis ipedit̄ diaphragma cui colligatus est epar a debita eleuatione pectoris: ⁊ fit difficultas anhelitus. ⁊ h̄ maxie apostemate in gibbo existēte ⁊ magno: vt 14° tertij videndum est: aut tussibus: quia. s. tussis

accidit eadem cā: qꝛ sentit res grauās ac si presens eēt pectori res aliq̄ stimulās tussi expellēda: ⁊ iō tussit. Tacuit aūt vomitū ⁊ singultū ⁊ ꝓstratione appetitus: que apꝑa in ꝯcauo eparis ꝯsequunt̄ gr̄a breuitatis. XXVII.

Ita vo ⁊ ſm ventrem circa digestionem ⁊ orexim humide aut sicce oblationis aut superfluoꝝ egestionibus peccantibus. Similiter vo ⁊ nauseis ⁊ singultibus ⁊ eructuationibus ⁊ vomitib⁹: ⁊ ipsis eorum que vomuntur formis: ⁊ doloribus ⁊ tumoribus ⁊ disnijs.

¶ Cū posuit modos gn̄ales significādi super egritudines triū ꝑncipaliū membroꝝ ꝯꝑiter ponit modos significādi sup egritudines triū membroꝝ hn̄tiū v̄tutem inatā ⁊ influētem. Et diuidit̄ in duas. ꝑmo facit qđ dictum est. 2° vniuersaliçat dictos modos. ibi [Proportionabilr.] prima in tres ſm tria mēbra. ibi 2° [Et ſm pectus.] ibi 3° [Et ſm tracheam.] ¶ Circa ꝑmū qđ est: stomachus ponit. xi. modos: lꝫ plures sint: vt colligi pōt iꝫ° tertij. sed isti sufficiant abbreuiāti. ¶ Primus est ex ꝯsideratione eoꝝ que sunt circa digestionē: qꝛ aut tarde digerit: aut corrūpit cibū. ⁊ si corrūpit: aut in rē acetosā: aut in rem fumosā: aut putridā: aut ꝑuat̄ digestione: ⁊ oīa ista sunt diuersarū egritudinum signa: vt loco dicto videri dꝫ. ¶ Scḋs modus est ex appetitu quē vocat orexim siue sit appetit⁹ oblationis humide qui est sitis. siue sit appetitus oblationis sicce qui est fames. nā gn̄alr̄ in siti appetit⁹ rem fluxibilē ⁊ per ꝯn̄s actu humidā. ⁊ in fame cōmuniter corpulētum masticabile: qđ respectu potus est siccū actu. sed q̄n̄o fames sit appetit⁹ sicci ⁊ sitis humidi satis supra diximus. ¶ Ex fame ergo ⁊ siti significamus supra dispōnem stomachi. ꝑmo merito intēsionis vel remissionis. 2° merito obi per famē aut sitim quesiti: vt fuit dictum superius: qꝛ cum in ꝑternāli dispōne est inclinatio maior ad frida significat̄ egritudo calida. ⁊ sic de alijs que hic nō sunt specificata ꝑꝑ breuilogū. ¶ Tertius modus est. ex egestionibus superfluoꝝ peccātibus: qꝛ ex egestione que fit per anū. inde eniꝫ dꝫ supfluitas ꝑme digōnis expelli que cū quātitate aut qualitate mutat̄ sepissime stomachi egritudinē significat: ꝑcipue cū cibi in ꝑꝑria forma egrediunt̄ vel nō ꝯueniēter trāsmutati. talia enim superflua cum a cibi digestione resecent̄ sup illam significat̄ ⁊ per illā supra stomachi egritudinē. ¶ Quartus modus significādi est ex nausea que est inclinatio stomachi ad vomēdū extrinseca dispōne. illa eniꝫ est significatio egritudinū diuersarū ſm varias circūstantias: vt iꝫ° tertij vidēdū est. Et differūt vomit⁹ nausea ⁊ subuersio aīe. ¶ Nam vomitus est motus ad expellēdū aliqđ corpulētū a stomacho per viam oris cū quo sociat̄ talis expulsio. Nausea vo est dispō stomachi ꝑꝑinqua ad hos motus recipiēdos: sꝫ subuersio aīe dr̄ de motu illo cui tn̄ non associatur expulsio. ⁊ q̄nq3 dr̄ de nausea inseꝑabili: ⁊ q̄nq3 dr̄ de destructiōe appetit⁹. B vide iꝫ° tertij. cap̄ de vomitu. tracta. 5°. ¶ Quintus modus sign̄andi est ex singultib⁹. est aūt singult⁹ motus diuersus cōpositus ex ꝯstrictione ⁊ extēsione dilatatiua extractis in ꝑtib⁹ oris stomachi aut meri aut toto stomacho. cui⁹ aggregatio vel ꝯstrictio est vt fugiat a re nocēte: ⁊ preꝑat ad motū extēsiuū fortis expulsiōis rei que sentit̄ tanq̄ꝫ nocens. ⁊ hec descriptio v̄tualr̄ pōt colligi iꝫ° tertij. tractatu 5°. cap̄ de singultu. ⁊ pꝫ mō ꝙ singult⁹ significat stōchi egritudinē: lꝫ non semꝑ. ¶ Sept⁹ modus est ex eructuationibus ⁊ est eructuatio motus stōchi: quo ventositas ab ipso per viam oris expellit̄ ⁊ sign̄at stomachi dispōnes sapore odore ⁊ frequentia sua: vt loco allegato videndū est. ¶ Septimū signum est per vomitum. qđ vo sit vomitus dictū est: ⁊ q̄n̄o ex eo sign̄at̄ sup stōchum est clarū. ¶ Octauū signū est ex formis. i. dispōnib⁹ q̄litatiuis ⁊ q̄ꝫtitatiuis: ⁊ mō ꝑmixtiōis ⁊ simplicitatis eoꝝ que vomunt̄: vt q̄nq3 flegma: q̄nq3 cholera: q̄nq3 cibus: q̄nq3 ꝑmixta: q̄nq3 sanguis: ⁊ sic de alijs: quoꝝ vnūq̄ḋq3 hēt significationē. ¶ Nonum signū est. ex doloribus aut pungitiuis aut extēsiuis: aut post cibū aut ante cibū euenientibus. ¶ Decimū signū est: ex tumoribus ꝑter nām in directo stomachi apparētibus: qui aut inflāmationem aut apostema protendunt ⁊c̄. ¶ Undecimū signū sunt difficultates anhelitus. nam cū os stomachi diaphragmati alliget̄ apostemata ⁊ inflāmationes ⁊ dolores stomachi. anhelitū qui est diaphragmatis oꝑatio per viam comparationis impediunt a n̄ali cursu. ⁊ sunt hec signa non oīa de necessitate stomachi egritudinem significantia. Sed alique eoꝝ ab aliorum membrorum egritudine possunt pendere: vt patet de se. XXVIII.

Ea vo que ſm pectus ex disnijs ⁊ tussibus ⁊ doloribus adhuc ⁊ ex eorum que expuuntur differētijs: oportet cognoscere in presenti egra.

¶ Hic ponit modos significandi pectoris egritudines: ⁊ sunt quatuor. ꝑmum est disnia ⁊ anhelitus difficultas. Et cā est. nam existēte apostemate in pectore: qꝛ dilatari sine difficultate nō potest: ideo fit disnia. ⁊ ideo in pleuresi est multotiens anhelitus difficultas. ⁊ silr̄ cōtingit in apostemate musculoꝝ pectoris ⁊ spasmo ⁊ nimia siccitate: ⁊ nimia caliditate loci qui est in pectore. ¶ Scḋs modus est ex tussi: ⁊ est tussis motus ꝯcussiuus pectoris ⁊ pulmonis: vt expellat̄ res nociua: aut a pulmone aut a mēbris ei cōmunicātibus: vt dr̄ io° tertij. tractatu 3° cap̄ ꝑ. ⁊ cum in pectore est vlcus vel apostema a q̄bus mā̄ mala refudando pulmonē ingredit̄ cū mouet̄ tussis. ⁊ ideo in pleuresi in ꝑncipio fit tussis sicca nō coicata pulmoni a pectore mā̄ mala corpulenta expellibili. ⁊ q̄n̄ maturat̄ expellit̄ iam cum sputo aliqđ ex mala mā̄. ⁊ ita accidit nō tm̄ in apostemate pectoris: sed in vlceribus ꝑtium pectoris: ⁊ q̄buidā doloribus. ¶ Tertius modus est ex doloribus. nam dolor lateris pungitiuus significat aut apostema pleureticū aut ventositatē stimulātem ⁊ pungētem. ¶ Quartus modus cognoscēdi corpora egra actu ſm pectus est ex diuersitate forme. i. dispōnū: tam qualitatiuarū q̄ꝫ quātitatiuarū eoꝝ que spuunt̄. Nā sputū sanguineū multe quātitatis ad nigredinē decliue cū dolore in latere significat rupturā vene in pectore. sputū vo saniosum cū dolore in dicto loco significat vlcus: ⁊ ita de alijs sputorū differentijs. Que aūt sunt sputi laudabilis ꝯditiones ⁊ que maligne in egritudinibus pectoris vide io° tertij. tractatu 4°. in sermone vniuersali aggregato de sputo. XXIX.

Et ſm tracheam arteriam egritudines disnia ⁊ tussis: ⁊ ſm locum dolor ⁊ sputum ⁊ vocis lesio innotescunt.

¶ Ponit modos significationū egritudinum trachee. ⁊ sunt q̄nque. s. disnia. Nam cū cāna pulmonis sit via trāsitus aeris ad pulmonē. pꝫ ꝙ ꝯstricta via difficultatur anhelitus. ⁊ hec ꝯstrictio aliq̄n̄ est in capite cāne. s. epigloti. aliq̄n̄ in cāna ipsa aut ꝑꝑter mām aut ꝑꝑter apꝑa vl aliam cām. ¶ Ex tussi 2° significamus sup cānam egritudinē. naꝫ mā̄ nociua stimulat v̄tutē expulsiuā ⁊ fit tussis. ¶ Tertio significat̄ ex dolore in loco significāte: aut malā cōplonē aut solonē ꝯtinuitatis. ¶ Quarto sign̄amus ꝑ sputū ex mō sue q̄litatis vt rubore sanguineo vel sanie: ⁊ sic de talib⁹. ¶ Quito sign̄at̄ ex lesione vocis que est aut

rauca aut aspera aut acuta aut grauis pter nãm. ⁊ iste dise vñ dependeãt dictũ est supra: ita vt facile cõprehẽdi põt qñ ⁊ quas cãne palmonis egritudines significẽt: ⁊ maxime sup epiglotim significare habeant. XXX.

PRoportionalr vo his ⁊ in omnibus alijs partibus ex tumore ⁊ dolore ⁊ lesione operationũ amplius ⁊ egestionũ differẽtijs cognitiones erunt.

¶ Dic vniuersaliter reliqs membris sub taciturnitate relictis pp breuitatẽ dicẽs: ꝙ sm pportionem ad hec dicta possumus vlr dicere in oĩbus alijs ptibus corpis ꝙ earũ egritudines significant tumoribus: doloribus: lesionibus opationũ: ⁊ emissionibus supfluitatũ. XXXI.

EX tumoribus qdem preter nãm vt in flegmonibus ⁊ scliroſi ⁊ inflationib⁹ ⁊ herisipillis inspiciendum est.

¶ Dic illos qtuor modos gñales suprapositos ad cognoscẽdas egritudines mẽbroꝝ occultoꝝ subdiuidit. ⁊ diuidit in duas. p facit h. 2ª se excusat. ibi 2ª [Dictũ est aũt.] pma in qtuor sm ꝙ qtuor sunt gnã subdiuidenda. ibi 2ª [Dolores.] ibi 3ª [Nocet aũt.] ibi 4ª [Quocũqȝ vo.] ¶ In pma pte intendit ponere distinctionẽ tumoꝝ pter nãm. siue apostematũ in qtuor sunt gnã. Et dicit ꝙ cũ volumus cognoscere egritudinẽ ex tumorib⁹ preter nãm faciẽdũ est h: vt pꝰ qꝛ ĩspiciẽdũ est in flegmonib⁹ ⁊ sclirosi ⁊ ĩflationib⁹ ⁊ herisipillis. s. de quo gñe istoꝝ sit. nã ista qtuor cõprehendunt oẽ genus apatum. ¶ Ubi nota p per flegmonem intelligẽdũ esse apa sanguineũ a dñio. ⁊ ꝙ qdam addũt cũ pulsatione ⁊ dolore nõ est opportunũ. nam põt flegmon eẽ in mẽbro nõ sentiẽte: ⁊ tñc furũculi ⁊ apata ex mã mixta: in qbus tñ sanguis dñium fuerit: oĩa dicunt flegmones. ¶ Nota 2º per sclirosim h itelligi oẽ apa vlr a dñio melicũ. ⁊ sũt coiter posita triũ modoꝝ in gñe. aliqd enim est ex melia nõ adusta: qd absolute dr sclirosis cũ fiunt vehemẽter cũ carne mixta mãt ⁊ multotiẽs fit incipiẽdo. multotiẽs aũt ex alijs remanet apatibus. 2m genus est ex eadẽ mã: sed magis a suba mẽbri sepata vt nodi ⁊ scrofule. ⁊ 3m genus est ex melia adusta ⁊ est cancer. ¶ Nota 3º per iflationẽ itelligi vlr hic oẽ apa siue flaticũ a dñio: siue vẽtosum siue aquosũ: ⁊ sunt multoꝝ modoꝝ. nã cũ flegma in poris carnis est ibibitũ dr vndimia: cũ in folliculo ɔtẽtum a carne separi põt. vocat glandula. Aquosũ vo apa esset sicut ramex ⁊ aquosa hydrops. ventosa vo apata absolute inflationes vocant. ¶ Nõ 4º per herisipillã hic itelligi oẽ apa a cholã rubea pendẽs dñante in eo. ⁊ ita est multoꝝ modoꝝ: sic formica: impetigo: serpigo ⁊ silia. Ex his pȝ cum qs vult per tumores preter nãm signare egritudinẽ oȝ inspicere in his quatuor gñibus dictis. vt cognoscat vtrũ tumor ille sit in aliquo illoꝝ. Non fecit aũt cõpositoꝝ apatũ expressam mẽtionẽ: qꝛ ad simplicia reducunt: ⁊ paucissima sunt que nõ hẽant vni⁹ humoris dñiũ: sm quẽ alicui⁹ istoꝝ qtuor generũ dici pñt. ¶ Ultio nõ. ꝙ apata que fiũt p viã desitꝰ humoris a venis plimũ sunt mixta: qꝛ in venis humores mixti ɔtinent. Sed apata que fiunt per viã defluxus ab alijs mẽbris sic a cerebro selle ⁊c. qñqȝ sunt simplicia q ad humorẽ: nõ ꝙ aliqd apa sit morb⁹ simplex: cũ nectio in eo morbi plẽs ɔiungant: vt hȝ videri 3º qrti. XXXII.

DOlores vo sm quem incumbunt locum aut continuitatis solutionẽ: aut alterationes subitas ostendunt.

¶ Dic distinguit dolores: ⁊ qꝛ sensationes distinguunt penes obiectoꝝ distinctionẽ: ideo Gal. hic dolores hoc modo distinguit obiectoꝝ doloris ponendo diuisionem. Si qs aũt ponat dolores esse qualitates tangibiles aut sensationes: sed nõ cõplexionis: vt infra dicetur ex Gal. ɔtinuaret dicendo ꝙ distinguit dolores penes distinctionẽ causarũ suarum imediataꝝ. ⁊ diuidit pars ista in duas. Nam pmo ponit vnaȝ diuisionẽ. 2º mẽbra subdiuidit. ibi 2º [Soluitur igit ⁊c.] ¶ Dicit primo ꝙ dolores vniuersalr significãt in loco in quo incumbũt. i. fiunt aut solutionẽ ɔtinuitatis: id est sepationẽ partiũ: aut subitas alterationes: ⁊ per ɔsequẽs malaȝ cõplexionẽ fientem in membro dolẽte. Et causa dicti est: qꝛ ponẽdo ꝙ dolor est sensatio aut cognitio: vel appetitus sensitiui passio cuiuslibet doloris obiectũ imediatũ est mala cõplo fiens aut solutio ɔtinui: que obiecta opȝ esse presentia cum tali aie opatione: sed ponẽdo dolorẽ esse qualitatẽ tãgibilem causa dicti est: qꝛ dolor est qlitas in eẽ dependẽs a mala complexione fiente imediate in mẽbro tactiuo existẽte aut a solutione ɔtinuitatis. Et ideo ɔueniẽter hic dubitatur.

Utrum cuiuslibet doloris imediata cã sit solo continuitatis aut mala cõplo fiens. Ita ꝙ ⁊ mala cõplexio possit eẽ per se imediata doloris cã: ⁊ ẽt solo ɔtinuitatis. ⁊ qꝛ ponẽdo ꝙ dolor sit qlitas tãgibilis nõ est in qõne magna difficultas. supponamus nũc dolorẽ esse sensationẽ tactiuam. ¶ Et arguit ꝙ nõ. Primo sic. põle est mẽbrũ dolere sine solõne ɔtinuitatis vel mala cõplone: vt pȝ in extẽsione mẽbri a cã primitiua. igit ⁊c. ¶ Confirmat. oĩs sensatio tactiua qꝛ percipit ɔtrium ab organo est dolor: cũ dolere non sit nisi ɔtrarij ɔtrietatem sentire: sed cõtingit esse talem qua nõ percipit mala cõplexio vel solutio cõtinuitatis: vt pȝ in sensatione asperitatis aut grauitatis. ¶ Confirmat scdo: qꝛ stat ɔtrium sentiri dolorose per impressionẽ pure spũalem cũ stet per illam pcipi vt ɔtrium. ergo ⁊c. ¶ Forte dr ꝙ ad dolorem causandũ nõ sufficit cõtrarium sentire: sed opȝ ipsum sentire inqñtũ corrumpit cõplexionem sentientis ⁊ ipsum cõtrariũ sensatum imprimere subito ⁊ mãliter: ⁊ ideo in casu ɔfirmationis talis ɔtrij sensatio nõ est dolor. ¶ Et fundatur hec risio sup dicto Auic. 2º pmi. cap de causis doloris absolute in fine cum dicit. Nõne vides ꝙ si qs frigus cõplexionem corrumpẽs sentit vnde cõplexionẽ corrumpit ⁊ fueris sicut nõ accidẽs ppter ipsum ɔtinuitatis separatio: illud sentire an erit cõtrarium ⁊ an dolorẽ faciens. ¶ Contra. illa qualitas ɔtria que per dolorẽ sentit aut est illa que in organũ tactus imprimit: aut est illa que est in obiecto exteriori. nõ põt dici pmũ: qꝛ illa nõ est ipressa subito: sed ɔtrarium exterius extrĩs. ¶ Item quãto magis in balneo calido morarẽ tanto intẽsius caliditatẽ sentirem: cũ intẽsior caliditas fiens eẽt impressa in organũ sensitiuũ ⁊ fortius ageret. cuius tñ oppositũ experimur. nec põt dici ꝙ caliditas cũ est ipressa nõ sentit: sed cũ imprimit. ɔstat enim cũ sensatio sit res pmanẽs qd est in instãti: ⁊ iõ non est tũc nisi respectu impresse caliditatis. ¶ Nec ẽt stabit 2m. s. ꝙ qlitas ipmẽs in obo exteriori extrĩs sentit dolorose. Nam cũ cõe sit oĩbus sensibus per spũales spẽs oba pcipere: sequit ꝙ tale obm percipit inquãtũ mãliter alterius: nõ inquãtũ cõplexionẽ corrumpẽs. ¶ Confirmat. tale obiectũ remissius sentit ⁊ tanqȝ minus discõueniẽs cum mãliter alterauit: non obstãte ꝙ perseueret velocius qȝ prius mãlr alterãdo. ⁊ non obstãte ꝙ qualitas sit fiens que impressa est: vt pȝ de intrãte balneũ calm ⁊ in eo pseuerãte. ɔtinue eniȝ velocius calefit cũ corpus minus resistat. ergo talis mãlis alteratio nõ est cã quare ipsuȝ sentiat discõueniẽtius qȝ sine ea: ⁊ sic nõ est cã quare doleat. ¶ Scdo pncipalr arguit sic. nulla solutio continuitatis est sensibile pprium sensus tactus. ergo nulla talis est imediatũ obm doloris: ⁊ per ɔñs nec imediata cã: qꝛ solo cõ-

tinuitatis nō videt alio mō cā imediata doloris nisi tan q̄ obm. ꝛ pma ꝯtria pz: q2 cuiuslibet tactiue sensationis imediatum obm est sensibile ꝓprium nō cōe. ꝛ illud videt esse Auer. fundamētū cōtra Auic. ꝛ Gal. ¶ Tertio: situs ꝛ figure ꝛ societatis ꝛ quātitatis ꝑmutatio non percipit dolorose. ergo nec solo ꝯtinuitatis. Tenet ꝯña: q2 quēad modum vnitas ita iste regrunt ad mēbri debitam perma nētiam. ergo si ad ꝑcipiēdū nociuum fuit opportunū do lorose ꝑcipere ꝯtinuitates solonem pariter opz percipere dolorose figure ꝛ dictoꝝ ꝑmutatiuam. ¶ Quarto: si ma la complexio posset esse cā imediata doloris tanq̄ obm: sequeret q in eodem organo per vnicā approximationē ꝛ ꝓm eādem partem de eodē obiecto habemus duas sen sationes specie distinctas. ꝯñs est falsū: q2 vnus. inq̄tum vnū non facit nisi vnū. ꝛ pz ꝯña: q2 caliditatem ꝛ frigi ditatē dolorem causantes percipimus per modum calidi tatis ꝛ friditatis: ꝛ cū hoc ēt dolemus. ergo si dolor sit ta lium qualitatū sensatio simul erunt due sensationes eius dē obiecti ꝛ spē distincte facte per vnicā applicationem. ¶ Ex quo sequit q distinctarū sensationū ꝓm spēm nō sunt specifice differētia obiecta ꝓpria ꝛ plura similia.

Ad oppositum est Gal. 2° interiorum. cap. 5° dum dixit: Sed ego scio q2 dixi in B libro q pmitiue spēs doloris sunt duob⁹ modis. Unus est cōplonis subita mutatio: ꝛ ali⁹ sepatio ꝯtinuitatis. Idē vult Gal. in lib° de malitia cōplonis diuerse. cap. 4°. ꝛ iz. terap. cap. 7°. ꝛ Auic. 2° pmi. cap. de causis doloris absolute.

In ista qōne plures inuenio pōnes: sed antiquio res ex nostris expositoribus breuius ꝛ facilius mentē Gal. declarāt q̄ moderni. ¶ Prima opi nio est Bertrādi varignanis quā Mūdinus sup. iz. terap. magis explanat: que opio dicēdo q dolor est sensatio po nit tres ꝯnes. ¶ Prima: solo ꝯtinuitatis pōt eē per se im mediatū obm doloris. ꝓbat ꝯclō. ꝯtingit dolorem eē per quē solo ꝯtinuitatis solo per se sentit. g̃ ꝛc. assumptū ꝓba tur: q2 stat in solone ꝯtinui subita vehemētē fieri dolorē pro tpe ꝑ quo: nec calor nec frigus nec humiditas nec sic citas tempamētū excedētes sunt in mēbro: vt pz ad expe rientiā. ꝛ hoc vult Gal. iz. terapen. cap. de causis syncopis ꝛ docet expientia in multis casib⁹. ¶ Scda ꝯclō eoꝝ est ista. nō ꝯtingit solonē ꝯtinuitatis dolorose sentiri nisi cō currēte alterius tāgibilis sensatione. ꝓbat: q2 solo ꝯtinui tatis est sensibile cōe: ꝛ nō sentit nisi sentiat sensibile ꝓ prium. ¶ Tertia ꝯclō: stat sensationē cōis sensibilis eē do lorosam sensationem sensibilis ꝓprij per qd illud sensibile cōe sentit nō existēte dolorosa. ¶ Istam declarat: q2 stat alicuius rei figurā esse tediosam ꝛ colorem delectabilem. ¶ Item videmus q hōi frigēti si pellis aliqualr calā ap plicet percipit delectabilr: ita q illius caliditas est dele ctabilis. ꝛ si leuiter fricet per faciē aut aliū corpis locū ꝑcipit motus ille tediosus. ꝛ pruritus si nō scalpat est te diosus: ꝛ cum scalpit est delectabilis. ¶ Per multa ergo talia pnt iuxta hūc modū elici duo. pmum q lz sensibile cōe nō ꝑcipiat sine ꝓprij sensibilis perceptione distincta aut cōfusa. tñ diuerse sunt sensationes ꝛ ꝓprij ꝛ cōmunis sensibilis: cū vna sic qñqz delectabilis alia tristabili exi stente. Scdm q lz semper prius naturalr ꝑcipiat sensibi le ꝓprium q̄ cōmune: nō tñ imediatius est doloris cā per se effectiua vel obiectiua. nā in casu dato ꝛ si dolor sequat cōplexionis sensationem: tñ hoc est per accidēs merito so lutionis ꝯtinuitatis. ¶ Sed vtrum mala complo diuersa possit eē per se cā obiua doloris: vel nō remanet adhuc in dubio. ꝓm ēt q in du° relinqt a Gal. iz. terap. c° 7° allegato. ¶ Apud hāc tñ pōnē est pmo dubium: supposito q per di stinctionē nō per rem incidētez soluat ꝯtinuū que cōplo sentit. ꝛ que res est solo ꝯtinuitatis q̄ ibi dolorose sentit.

¶ Et ibi sine dubio est dōm: q corpus inter ꝑtes solutas incidēs vt incidēs ꝛ motū est q dolorose sentit. ad B agē te cōplone sua: qualrcūqz nō multū gradualr tēpamētū excedat: aut ēt nō excedat: q2 non oino ꝓm quālibet ꝑtem ꝑtibus solutis similat. sic g̃ motus rei icidētis est ille qui sentit in dolore: qui tñ motus nisi iterius continuū sensi tiuum solueret non sentiret dolorose. ¶ Secūdo: hec opi nio non declarat quomō mala complexio fiens est causa doloris: ꝛ non mala cōplexio facta: qd tñ dicit Auic. 2° pri mi loco allegato. ꝛ Gal. in libro de malitia complonis di uerse. si quis tamen consideraret opinio hec est ꝓbabilis.

¶ Scda opinio est Plusq̄cōmētatoris in tegni dicentis: q mala cōplexio diuersa pōt esse imediatū obm doloris: ꝛ ēt solo ꝯtinuitatis: sed solo ꝯtinuitatis nō est obm dolo ris vt itentionalr afficiēs organum: sed vt mālr afficiēs or ganum tactus q̄ ēt ita mālr afficientē pōt tactus dolorose sentire ꝛ nō alius sensus: ꝛ reducit ad sensibile cōe: qd est numerus: ita tñ q nō nisi tactus pōt hoc sensibile vt mā liter per ipm sensus afficit sentire: ꝛ ideo lz solo ꝯtinuita tis sit cōe sensibile: q2 numerus: tñ hic modus sentiēdi est ꝓprius tactui. Istum aūt vult eē itellectū Auic. 6° nālium. pte 2ª. cap. de tactu. ¶ Et si qs hāc ꝯsideret q̄tum ad mo dum cōprehēdendi solonē ꝯtinuitatis reducit quodāmō in pmam: nisi q pma dicit motum rei resoluētis: ꝛ B nu merū partiū solutarū sentiri ab vtraqz parte: ꝛ sicut vni tas sentit priuatione diuisionis: ita solo priuatione ꝛ sepa ratione vnitatis: qd dictā hēt dubitationē. Nam nō bene videt modus quo pō vna sentit sepationē alteri⁹: ꝯsertim tanq̄ cōe sensibile: cū nullius alterius ptis nullū sensibi le ꝓprium sentiat. pma ergo istarum videtur ꝓbabilior.

¶ Tertia opio pōt colligi a Conciliatore dña 76°. ꝛ ꝯsistit in duob⁹. pmū est q oē qd dolorose sentit: sentit per quā dam iproportionalitatē ad nām organi sentiētis merito ꝯrie ꝛ mālis ꝛ subite mutatiōis: ꝛ res que est cā obiua do loris sub B rōe est tale obm: q2 est improportionata tactui mō dicto. Illud pz: q2 cū dolor sit spēs quedā sentiēdi: oia sua oba debēt in vna rōne ꝯuenire que nō est alia nisi im proportio. ¶ Scda ꝯ est: q tā mala cōplo q̄ solo ꝯtinuita tis per se pōt eē imediatū obm doloris. pz: q2 vtraqz talis pōt eē organo mō dicto iproportionata. nec est incōueniēs q sensibile vno mō approximatū ꝑcipiat ꝯfuse: ita q per sensum ꝓpria ꝛ distincta rōe: ꝓm quā eē sensibile nō cōpre hendat: vt pz de re a lōge visa: que nullo colore colorata distincte ꝑcipit. ¶ Et si qs hāc viam ꝯiungat cū his que dixi de qditate doloris: putā q sit cognitio ꝓhātasie ipse cte qua tāgibile mālr iprimēs ꝑcipit per modū discōue niētis ꝛ nō ꝑ modū calidi vel fridi ꝛc. videbit quō sustinet facillime q tā mala cōplo q̄ solo ꝯtinuitatis sit obm im mediatū doloris: q2 de illa saltē certū est q qñqz solū cōe sensibile ꝑcipit ꝑ modū discōueniētis. ꝛ si qs hū ꝯsideret opionē Dini dicētis: q solo ꝯtinui pōt eē per se ꝛ imedia ta cā doloris. s. obiua: sed tñ necio iteruenit cōplo que est mala ꝑ iproporᵐ q̄si vi l idē redire. ¶ Cōueniūt g̃ ꝛ dixi oēs iste pōnes. nā oēs iste volūt q si solo ꝯtinuitatis sen tit regrit opatio sensibilis ꝓprij qd est cōplo: ꝛ in B ꝯue niūt. ¶ Sz p°pō nō vult q sit oppertunū cōplonē eē ma lā vel iproportionatā vl dolorose ꝑcepta: q2 nimo stat eam delectabilr ꝑcipi: sicut eē stat motū ꝑcipi delectabilr cōplo ne tediose sensata: vt pz in pruritu qū scalpim⁹. ¶ Alij vo lūt cōplonē aliq̄ mō malā dici ꝑ iproporᵐ saltē ita q q̄li bet que fieret in organo ita diso esset mala. Itē aliq istoꝝ nō dicūt cōplonē ꝑ se dolorose sentiri: sed relinquūt sub du° vt Mūdin⁹. ¶ Alij vt Cōciliator ꝛ plusq̄cōᵗᵒʳ B ꝯce dūt: ꝛ in isto stat istoꝝ dña. ¶ Sz istis omissis tāq̄ pam bulis ad saluādum opionē auctoꝝ. ¶ Nōnᵘ q in hac mā Aui. sēsit ꝯ Gal. ꝛ Auer. ꝯ vtrūqz. sūt igit istoꝝ tres opio nes. quarum

nec quarā vnāquāqȝ puto pbabilē ⁊ defensabilē. ¶ Prima opinio est Gal. ſm φ iponit sibi Aui. ɔsistēs in duab° ɔclusionibus. pma est ista: cā mala cōplo q̄ꝫ solo ɔtinuitatis pōt eē effectiua cā doloris corpi itrīseca: ⁊ iter aduenticulas pncipalis: ⁊ ad hūc sensuȝ dī 2° iterioꝝ loco allegato φ pmitiue spēs doloris sūt due ⁊ illud qȯ dī in libro de malitia cōplonis diuerse. cap̄ 4°. auctoritate Yppo. Dolores nō fiunt in mēbris nisi in dispōne alteratiōis eoruȝ ⁊ corruptiōis ⁊ exitus eoꝝ a naturis suis: ⁊ vnūqȯqȝ qdem mēbrū non alteraṫ ⁊ egrediṫ a nā sua ⁊ corrūpiṫ nisi calefiat ⁊ īfrigideṫ: aut desicceṫ: aut humecteṫ: aut ei° cōtinuitas solnaṫ. silr ⁊ idē vult. iz. terapētice. cap̄ 7° cū dixit. docet aūt itelligētia q̄ est ſm nām passionē idigere esse corpori φ dȝ dolere: vel solonē cōtinuitatis vel alterationeȝ aliquā. ¶ Et φ in istis dictis nō querat cām imediatam doloris pȝ per ea que sequunṫ in eodē. iz° eodē caplo. Nā cum ibi querat causas doloris ⁊ dixerit φ est dubiū vtrū calefaciens ⁊ infrigidās faciāt dolorē soluēdo ɔtinuū sub dit. ¶ Sȝ ad presentia demū qd faciens φ calefacit fortiter ⁊ φ infrigidat vehemēter dolorē opaṫ querere nō est necessariū. siue. n. vt incidēs cōtinuitatē sube sensibiliū siue vt alterās eā repente nisi refert. ¶ Uolo igiṫ dicere φ Gal. cū loqṫ de causis doloris nō querit vtꝝ ala vel complexio nālis sit cā doloris. qꝛ hoc est certū: nec querit vtꝝ sint obiecta doloris vel nō ille cāe: sȝ querit de causis aduētitijs p quas dolor causaṫ ⁊ corpi intrinseci: ⁊ pncipib° in causando: ⁊ vult φ sūt duoꝝ modoꝝ vt dictū est. ¶ 2° ɔ quā vult Gal. est ista. nō est pōe fieri dolorē sine solone ɔtinuitatis mēbri sensibilis. hāc cōclonē p dubitādā esse voluit. iz° terapentice. loco allegato vbi dixit. Igiṫ siqdē ⁊ ipse hoc. s. vehemēter calefieri ⁊ infrigidari diuisionem quādaȝ ɔtinuitatis opaṫ. s. in dolore causando. Ampliori fortassis idiget sermone. ¶ Deinde istā ɔnē vult q̄rto de accidēti ⁊ morbo cū dixit de frigido: facit quoqȝ dolorē: qa subam ɔtundit ⁊ frangit. ¶ Itē res cōtundēs ⁊ extendens est cā pdicti nocumēti: qꝛ corp° fissure appropinquat sicut videm° p ea q̄ perforāt ⁊ incidūt. ¶ Itē dolor nō fit postq̄ꝫ mēbꝝ est incisuȝ: sed donec in ipsa passione fiūt incisiones ⁊ fissure: tñ nota φ p solonē ɔtinuitatis nō soluȝ intelligo verā separationē partis a pte: sed nimiā extēsionē ⁊ nimiā cōpressionē: p quas corp° vere solutioni appropinquat. ¶ Has auctoritates. iō recitaui vt videaṫ Aui. veridice recitasse opi. Gal. 2° pmi. caplo de causis doloris: sȝ Cōciliator dria septuagesimasexta in h̄ mirabilr Aui. vituperet dicēdo φ est recitator dissonus ⁊c̄. Sȝ salua eius reuerētia irrōnabilr cū repꝛhendit. ¶ Ex hac narratione pȝ φ siue dicam° dolorē eē q̄litatē sensibilē siue dicamus solutionē ɔtinuitatis sentiri p se siue dicamus φ nō. hec oīa nō repugnāt huic Gal. positioni: ⁊ iō labor Auerro. ad hanc positionē iprobandā est van°. ¶ Pȝ 2° φ apud Gal. tñ nō tm̄ solo ɔtinuitatis est cā doloris mō dicto: qꝛ ēt mala cōplo. sȝ ɔcurrēte solone ɔtinuitatis facta ab ea. qñqȝ ḡ talis cōplo est pncipalis cā mō dicto: qñqȝ solo ɔtinuitatis facta ab ea. ¶ Quid autē est illud qȯ sentiṫ remanet adhuc in dubio: nec est necīū medico. Itaqȝ neqȝ cām vt obiectiuā doloris nec vt imediate effectiuā: sȝ tanq̄ꝫ pncipalr iter causas corpi aduēticulas ipȝ causantē vȝ querere Gal. ⁊ tu ad h̄ videndum lege caplm. 7m. iz. terapētice. ¶ Ad rōnē ḡ Auer. solo ɔtinuitatis est sensibile cōe ⁊ tact° nō sentit p nisi caliditatē frigiditatē humiditatē ⁊ siccitatē: ⁊ p ɔñs nō dolet nisi pp fortē mutationē in aliqua istaꝝ. negaṫ arg°: sȝ i añcedēte sit ambiguitas. ¶ Rōnes aūt facit Aui. tres ɔtra Gal. ad oñdēdū φ pōt fieri dolor absq̄ꝫ solone ɔtinuitatis. pma est ista. aliqs dolor est similiū ptiū. i. aliqs dolor ē vniformiter occupās certā corpis ptē: sȝ solo ɔtinuitatis nō est siliū ptiū. i. vniformiter occupās oēs ptes mēbri dolētis. nā tūc ɔtinuū esset diuisuȝ in oīa possibilia diuidi. ḡ dolor est in pte vbi nō est ɔtinuitatis solo: ⁊ vltra ē in pte nō soluta. igiṫ nō est ibi pp cōtinuitatis solonē: sȝ pp malitiā cōplonis. maiorē supponit p p se nō. ¶ Sȝ hic rñdere possum° φ dolor etsi videaṫ siliuȝ ptiū ⁊ vniformis h̄ nō ē nisi i extēsiōe mēbri fortassis. Sȝ tñ ɔcediṫ dolorē eē i pte nō soluta: solo. n. ɔtinuitatis ⁊ soluēs ɔtinuū: vt sic facit dolorē in pte soluta nō indiuisibilr. sȝ in certa pte siue dolorē ponam° sensationē siue passionē imaginatiue siue passionē appetitus siue qualitatem sensibilē. nā vt sic diuidēs per suā q̄litatem pōt istas tres facere sine aliq̄ mala cōplone ipressa. imo solū bonā ipimēdo cōplonē vt posito φ mēbrū pus eēt herisipilatū. ⁊ cū ferro incidaṫ. ¶ Nec valet qȯ dicit Gentilis vnāquāqȝ cōplonē illi mēbro occurrentē eē malā: qꝛ improportionataȝ vel iproportionate occurrentē: certū est eniȝ φ curando malū vulnus vel vlcus in loco existēs. primo opȝ malā cōplonē calidā remouere si est: ⁊ itroducere bonā vt dī q̄rta q̄rti. ¶ 2a rō Aui. est ista si friditas faceret dolorē cōprimēdo: tūc nō faceret doloreȝ vlr vbi infrigidat: sȝ maxime vbi stringit. mō h̄ vȝ falsuȝ: qꝛ totū mēbꝝ infrigidatū dolet: ⁊ maxie in medio vbi minus ɔstringit: vt pȝ de illo qui infrigidatas man° approximat igni: ⁊ dolet in radicibus vnguiū. vt dicit Gal. iz. terapentice. loco supra allegato. ¶ Hic rñdetur φ frigidū nō facit dolorē vlr vbi infrigidat: sȝ vbi cōprimit aut soluit ɔtinuū: ⁊ in exemplo illo maxie circa radices illas est cōpressio. ¶ 3a rō est ista dolor nō est nisi ɔriū ipressorez ⁊ subitū inq̄ꝫtū est ɔriū sentire: sȝ ipmēs subito malā cōplonē est ɔrius impressor. ḡ sensus eius sine solone ɔtinuitatis est dolor. ¶ Ad h̄ dī negādo φ p modū ɔrij impressoris percipiaṫ mala cōplo q̄ꝫtūcūqȝ velociter fiēs ad sensum añtis: aut negādo añs: vt pȝ ex dato exēplo nisi ibi ɔcurrat ɔtinuitatis solo: sȝ bñ ɔcipiṫ p modū disconuenientis. nō tñ dolorose. nemo. n. dicit φ cū aq̄ frigida ɔfundiṫ dolet: sȝ eā discōuenienter sentiat. ¶ Aduerte tñ φ ſm Gal. nō solum solo ɔtinuitatis est cā doloris. sed extēsio ⁊ cōpressio per quas corp° sensitiuū appropinquat soloni ɔtinuitatis est cā doloris: ⁊ qa illa extēsio est aliq̄ñ eq̄lis vel saltē per totū mēbrū. iō ɔtigit p totū eē dolorē: ⁊ φ h̄ velit Gal. pȝ ex q̄rto de accidenti. cap̄ de accidētibus sensus tactus. dicit. n. itē res ɔtendēs ⁊ extēdens est causa pdicti nocumenti. s. doloris: qa corpus fissure appropinquat: ⁊ ex hoc multa solui possunt vt pȝ: ex qb° pȝ pbabilitas opinionis Gal.

¶ Nūc v̄o venio ad opi. Aui. que ɔsistit in qbusdā suppōnib° ⁊ vna ɔclone. ¶ Prima suppō φ oīs tristis sensatio tactiua rei ɔrie subito ⁊ mālr ipimētis inq̄ꝫtuȝ hȯ est dolor: ⁊ φ ista sit doloris diffinitio. pȝ p plura dicta doctoꝝ. ¶ Suppō 2° cā soluēs ɔtinuū sine ipressione male cōplonis. q̄ꝫ ipmēs cōplonē malā est ɔriū subito ⁊ mālr ipimēs: est. n. ɔriū inq̄ꝫtū mēbri corruptiuū: ⁊ illoꝝ impsio est mālis esto φ soluēs nullā q̄litatē mālr imp̄meret: qa motu locali mālr trāsmutaṫ organū tact° nō tm̄ itētionalirer. ¶ 3° suppō solo ɔtinuitatis sine mala cōplone dicta pōt eē doloris cā: pȝ qa stat solui mēbꝝ nālissime dispositū nullā imprimēdo q̄litatē mālē: ⁊ p tūc fit dolor: vt pȝ experiētia: ⁊ φ statiȝ cessante solone cessat dolor. sȝ mala cōplexio nō subito cessaret si fcā fuisset: imo forte augereṫ. ¶ Tūc poniṫ ɔ. φ cā mala cōplo diuersa sine solutione cōtinuitatis: q̄ꝫ solo cōtinuitatis sine mala cōplone diuersa: pōt esse p se cā doloris. pbaṫ. qa vtraqȝ istarū pōt esse cā tristis tactiue sensationis rei ɔrie: tanq̄ꝫ ɔrie ⁊ subito mālirer ipimētis. ⁊ h̄ añs in solone cōtinuitatis vȝ sibi notū per sensuȝ: queādmodū ⁊ Gal. nō pbat nisi de mala complexione fiēte: ⁊ h̄ pbare nititur p tres rōnes supra ɔtra Gal. adductas. vide per te q̄ꝫo añs solo ɔtinuitatis per se

dolorose sentit: aut lz nō sentiat sic tñ per se cā q̄re cōplo soluētis ꝯtinuū nō ip̄rimētis aliquā malā cōplonē sentiatur nō declarat: sufficit .n. Aui. q̄ sit dispō intrinseca adueniētia p̄ncipalr ꝛ p se faciēs ad h: vt sit dolor in mēbro: q̄a sine illa cōplo soluētis ꝯtinuū nō dolorose sentiret: ꝛ istā opinionē ego nescirē penitus iprobare. naz ex narratis in p̄mis opinionib⁹ doctoꝝ pz quō saluari pōt: q̄cq̄d dicam⁹ de cā obiectiua doloris p̄ncipali: ꝛ que per illū percipitur. Tu autem hanc opionē integre vide scōa primi. capitulo de causis doloris absolute.

¶ Sz opio Auer. ꝯsistit in his cōplonib⁹. p̄ᵃ nulla solo cōtinuitatis est p se cā doloris. pbat: q̄ nullo sensu accidit p se dolor nisi pp excessuz in sensibili ꝑprio illi⁹ sensus. vt pz in gustu i q̄ dolor ē pp saporē excedētē: ꝛ odoratu pp odorē excedētē: ꝛ visu pp colorē: ꝛ auditu pp sonū: sz solo cōtinuitatis nō ē ꝑpriū sensibile tact⁹. g̃ dolor nō accidit p se pp solonē ꝯtinuitatis. ꝯña vō ꝛ minor pz. q̄a vt dicē declaratū ē q̄ ꝑpria sensibilia tact⁹ sunt p̄ caliditas ꝛ friditas. ¶ 2ᵃ ꝯ. cuiusl3 doloris p se cā est mala complo. q̄a cuiusl3 doloris p se cā est aliq̄d obm ꝑprie ꝛ p se tāgibile: tale aūt in tactu est solū mala cōplo. g̃ ꝛc. ¶ 3ᵃ ꝯ. solo ꝯtinuitatis qñq3 p accñs est cā doloris. pbat: q̄a qñq3 est cā male cōplexionis faciētis dolorē. ¶ Ex q̄bus infert q̄ nec solum cōtinuitatis solo est cā doloris: vt dicit Gal. nec due res sigillatim sunt cā doloris. s. solo cōtinuitatis ꝛ mala cōplo: vt dicit Aui. quē ibi vocauit errantē: ꝛ ista sñia tota colligitur ab eo scōo colliget. cap̄ de accidētib⁹ sensus tactus.

¶ Ego aūt existimo Gal. nō curasse. vtꝝ in dolore sentiat mala cōplo vel solō ꝯtinuitatis vel cōplo extrinseci incidētis. Sz voluit q̄ q̄cq̄d ē illud qō dolore ꝑcipit: nō ꝑcipit ipso dolore sub ꝑpria rōne. ita q̄ sensu cognoscat merito doloris tanq̄ calm vel frigidū vel motū vel q̄escens vel magnū vel pa͡uū. sed apphēdit cō fuse: ꝛ h notat experientia. nā lz in applicatione ignis ad manū ꝑcipiam⁹ calorē ꝛ doleam⁹: aliud tñ est ꝑceptio p modū calidi aliud dolor: ꝛ q̄a sensus tact⁹ dz obta sua distincte ꝑcipere. iō dicimus oēm dolorē eē actionē corruptaz: ꝛ nō ꝑcipi obm p ipm q̄le est sub forma tagibilis ꝑcipiendi a tactu. huī⁹ aūt corruptionis ogōnis cā est solo cōtinuitatis: aut extensio vel cōpressio mēbri: per quā soloni appropinquat siue ponat eā sentire siue nō directe: sicut raritas texture est causa corruptiōis cibi in stomacho: ꝛ vuln⁹ cā saniei: ꝛ diuisio nerui est cā imobilitatis mēbri: lz forte talia positiue non causent. Sz q̄a p ea ꝑuat ꝛ tollit ꝑñtia debiti modi regsti in mēbro ad ꝑfectionē ogōnū directe: sicut nauis perit p absentiā naute: positiue āt causans dolorē causat p accñs sicut oīa mediāte cōplone: ꝛ obz tāgibile q̄dcūq3 fuerit siue p modū cōis sensibilis ꝑceptū siue p modū ꝑprij. nullū enī3 est tāgibile p se vt sit doloris causatiuū: vt pz cū oīa talia sub rōne ꝑpa debite sine dolore ꝑcipiant. ¶ Si cōsideres motū numerū cōplonē gerē ꝛ alia. ¶ Et hic modus si respicis aliter dicit quō dolor sit actio lesa q̄ ꝑcedētes modi ꝑus positi: ꝛ tu illā ꝯsidera. nā ex eo appet q̄ nō opz dolorē fieri in tactu p ꝑprij tāgibilis excellētiam: ꝛ si displicētia fieret in alijs sensib⁹ ꝛ tactu: h mō displicētia: sz nō est dolor: ꝛ dolor h mō sumpt⁹ est tactu ꝑpri⁹ vt pz ex Gal. ꝛ oīb⁹ medicis: ꝛ hec sufficiāt. sed in h tene mēte.

In ista igitur q̄one nolo me ponere iter tales doctores iudicē. sed sequendo viam Gal. soluā argumēta p̄ncipalia. Ad ea g̃ videt notādo: q̄ iuxta hāc viā: nec opz dicere obm doloris esse solonem cōtinuitatis: nec ēt cogimur dicere q̄ sit mala cōplo: q̄cq̄d enī3 sit illud qō dolorose sentitur solutio cōtinuitatis est causa quare dolorose sentitur: sicut enī3 epar supercalefactum preternaturalr grauat cholerā multotiens adustā: ꝛ qñq3 aquositatē3: ita q̄ eius preternālis caliditas est cā quare hoc mō corrūpit actio epatis in obm virtutis digestiue sue: ēt si chilus esset bon⁹: ꝛ sicut dicimus q̄ vapores grossi in albugineo sunt imediata cā imaginationū: non obstat q̄ tales visiones corrupte fiāt ab aīa: ꝛ ꝑñtia sanguinis facit somnia reꝝ rubeaꝝ: nō obstante q̄ talis sanguis sit obm illoꝝ somnioꝝ. ita ꝑportionabilr modo suo solutio cōtinuitatis est cā immediata doloris. Notandū ēt scōo q̄ nō solū actualē separationē ꝑtium vocat Gal. solutionē continuitatis: sz extēsionē ꝛ cōpressionē: p quas mēbrū fissure appropinquat. ¶ Tūc g̃ ad p̄mū argumentū negatur assumptuz. ꝛ dz q̄ in extensione dicta est solo cōtinuitatis: vt hic loquimur. ¶ Ad 2ᵐ argumentuz pōt negari q̄ sit vlr sensatio ꝯrij: nec a Gal. hoc dz: sz dz q̄ dolor est sensus tristis: vel supposito q̄ ois dolor sit sensus cōtrarij ad hūc intellectū q̄ est sensatio rei iproportionate occurrentis: nō opz ecōtra oēm sensum rei iproportionate occurrētis esse dolorē: sicut multotiens ꝛ caliditatē3 ꝛ frigiditatē tēꝑamētū excedētes sentim⁹ sine dolore: sed opz esse sensuz cū forti ꝛ māli imutatiōe mēbri: que adeo sit fortis vt mēbrū inde soluat: nō dico q̄ illa materialr inuitatio sentiatur. nec hoc nego. q̄a positio Gal. non me stringit. sensus g̃ tactus rei fortiter iprimētis cōiunct⁹ cū actu soluendi cōtinuū est dolor: ꝛ hoc notat experiētia: nā si mēbꝝ sit vehemēter calm ꝛ vulneratū: frigida fortiter iprimētia que ad temꝑamētū ducerēt faciant dolorē. concedamus g̃ q̄ stat aliquē esse dolorē quo nō percipit solo cōtinuitatis: sed nō stat esse dolorē cuius nō sit cā solo cōtinuitatis. ¶ Ad 3ᵐ dz q̄ nō repugnat huic positioni q̄ illud qō dolorose sentit mere spūaliter impa͡mit: sed eius sensatio nō esset dolor nisi soloni cōtinuitatis ꝛ impressioni māli ꝯiungeret. ¶ Ad 2ᵐ argumētū p̄ncipale negatur ista ꝯñtia. solutio cōtinuitatis nō est imediatū obm doloris. g̃ nō est imediate cā mō supradicto: lz aliū negari possit: vt pz in suppōne p̄ma. ¶ Ad 3ᵐ arg⁹ negat ꝯñtia. q̄a sigure ꝛ situs ꝑmutatio plerūq3 sunt pp ꝯtinui solonē: ꝛ iō sufficit dolorē sequi solutionē ꝯtinuitatis. ¶ Ad 4ᵐ arg⁹ pōt cōsequens concedi: nec due sensationes fiant ab vno simplici obiecto eque p se ꝛ p̄mo: que sint i spe distincte. nā caliditas p se est factiua sensationis que ꝑcipit per modū caliditatis: accidit aūt q̄ percipit p dolorē pp cōtinuitatis solutionem mēbrū sensus indisponentem.

¶ Et ego video multas alias difficultates hincinde: faciles tñ ad soluēdū ex dictis. sed iste p nūc sufficiāt. Tu tñ attēde q̄ ad has rñsiones nō artat Gal. positio. naz posset dici q̄ dolor est sensatio solonis cōtinuitatis: lz solo illa sine tangibili ꝑprio ꝑcipi nō possit: aut q̄ ois dolor sensus cōplonis vel alterius dispōnis in soluente continuū3 que dolorose percipit p quāto soloni cōiungit: ꝛ sic pz multas doloris diffinitiones saluari posse.

Preter predicta cadit ēt circa lrāz dubiū. vtꝝ tā3 mala cōplexio humida q̄ mala cōplo sicca possit esse cā doloris. nā in hac mā nostri doctores antiq̄ diuersimode sentire videntur. Gal. enī3 in libello de malitia complonis diuerse. caplo 4°. narrando causas doloris dixit. in malitia aūt cōplonis diuerse accidit supple dolor ꝑpterea q̄ mēbꝝ calefit aut infrigidat ꝑprie: ꝛ illud iō qm̄ he due qualitates fortioris sūt operationis: q̄ alie q̄litates: sz iam fit illud. s. dolor. ꝑpterea q̄ mēbꝝ desiccat aut humectat i fame ꝛ siti. Itaq3 vz Gal. velle q̄ mala cōplo humida facit dolorē: ꝛ hoc idē innuit hic cū narrat ea a q̄bus corpus alteratur: ꝛ scōo regiminis acutoꝝ cōmento p̄. ¶ Idem vult Auer. 4° colliget. caplo de signis ꝑticulariū morboꝝ cerebri cū dixit. Sed humida ꝛ sicca. s. cōplo dolorē3 non efficit nisi paꝝ: ꝛ quādo est sola humiditas: tunc sola grauitas sentit: ꝛ sic innuit Auer. dolorem fieri ab humiditate: lz parum. sed Auicen. scōo

primi.cap̄ de causis doloris.calm essentialr: ꝛ frigidū eēn tialr: ꝛ siccū accidētalr: ꝛ humidū dolorez nullo mō facit. ¶ Et Mesue de simplicib⁹.caplo de psilio.pp qd non inuenimus humidaz esse cām doloris inq̄tum humidum. ¶ Et iz° terapētice.cap̄ 7°:nō noiat nisi calidum ꝛ frigidū Gal. ꝛ in 4° de accidēti ꝛ morbo. ¶ Et iō in ista q̄one dicūt q̄dā cōplonē humidā eē cāz parui doloris: vt Auer. innuit: ꝛ qd ab Aui. dr̄ ꝛ aliꝫ negātib⁹ itelligūt de dolore magno curā ad se vertente. Et addens sup hoc passu hanc vel seq opinionē ꝛ Plusq̄cōmentator expressius. ¶ Aliꝫ dicūt cōplonē humidā p quāto ab extrinseco humido: vt sic pendet in fieri nō esse cāz doloris: q2 vt sic nō pōt multū celeriter acquiri. Sed dicunt nō repugnare ab aliq̄ cā virtualr humectatiua causari dolorē: q2 ab illa stat humiditatē multū celeriter introduci. ¶ Sed sequēdo viam Gal. in pcedenti q̄one defensam pꝫ q2 humidū nullo mō vt sic soluit ꝯtinuū: ꝛ dolor nō est sine solone ꝯtinuitatis. iō humidū vt sic: nullo mō dolorē causat: ꝛ est istud vnuz nō mediocre arg⁹ ad Gal. positionē ꝯfirmādā: cū videamus experientia cognitū q̄ illa alteratio ad quā vt sic non seq̄r mediate ꝯtinuitatis solō nullo mō dolorez cāre possit: cū tñ ꝛ velox ꝛ corruptiua eē possit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Soluitur igitur cōtinuitas incisione ꝛ comestione. i. corrosione ꝛ fractura ꝛ tensione.

¶ Positis causis doloris in duob⁹ gnibus: nūc vtrūq3 illorū diuidit. ꝛ p̄ solutionē ꝯtinuitatis. z° alterationē. ibi z° [Alteratur vo substātia.] De p̄ma dicit q̄ ꝯtinuitas soluitur: aut incisione: aut corrosione: aut fractura: aut distēsione. ¶ Ubi p̄mo notandū vt dictū est supra non oportere in oī solutiōe ꝯtinuitatis fieri separationem vnius partis ab alia cui ꝯtinuabatur: sed q̄nq3 sufficit partes distendi ꝛ nō separi: ꝛ hoc mō distēsio est vnus modus solonis ꝯtinuitatis p quē mēbꝝ fissure appropinquat: vt dr̄ 4° de accidēti. ¶ Ex quo pꝫ modus sufficiētie diuisionis: naz aut est solō p quā vere sepaꝛ pars a pte: ꝛ est incisio si est magna in mēbro molli ꝛ fractura si est in membro duro: ꝛ est corrosio: si est parua in molli mēbro: aut nō vere sepaꝛ ps a pte: ꝛ est extēsio. verūtñ puto Gal. ista q̄tuor nō posuisse hic tāquā vlr cōprehēdētia oēm modū solonis ꝯtinuitatis: sed p exēplis: q̄ multis cōtingit solui ꝯtinuū. ¶ Nota z° q̄ manerieꝫ diuerse solonis ꝯtinuitatis enumerate ab Aui. z° primi doctrina p̄ma. ad istas q̄tuor mō preposito collectas reduci possunt. ¶ Ex quo pꝫ q̄ incisio nō sumiꝛ ab Aui. ibi sicut hic a Gal. sumiꝛ.n. ibi a ppriet̄ate p solone diuidēte neruū s̄m latitudinē. ¶ Sed tunc est difficultas. p̄ad qd istoꝝ q̄tuor reduciꝛ cōtusio. dr̄ q̄ est cōposita ex multis corrosionib⁹: q2 paruis solonibus in mēbro molli. ¶ z° queriꝛ ad qd genus reduciꝛ dislocatio ꝛ separatio ossis a panniculo ip̄m imediate tegente. ¶ Hic puto dicendū q̄ Aui. ibi largius sumpsit cōtinuitatem q̄ hic Gal. Nā ibi ad nascentiam ꝛ contiguitatez vocauit cōtinuitatem: ꝛ in illis est lapsus per dislocationez ꝛ separationem de quibus hic nō dixit Gal.

¶ Alteratur vo substātia caliditate: frigiditate: siccitate ꝛ humiditate.

¶ Hic subdiuidit modos alterationū dicēs subā mēbroꝝ alteraꝛ aut caliditate aut frigiditate aut humiditate aut siccitate. ¶ Nota igiꝛ q̄ lz ad colorē ꝛ saporem: ꝛ multas alias q̄litates fit alteratio: istas Gal. nō noīauit: aut q2 ad illas nō alteratur corpus sine alteratione ad aliquā p̄marum q̄litatū quas noīat: aut q2 alteratio per quā formalr ille qualitates acquirunꝛ: nō est cā doloris: ꝛ iō proposito nō pertinebat. ¶ Nota z° iuxta dicētes q̄ humiditas nullo mō est cā doloris q̄ hic nō narrauit istos modos alterationū: quasi velit q̄ per vnūquēq3 istoꝝ possit fieri dolor sed q̄ isti sunt oēs modi alterationū ad p̄mas q̄litates tāgibiles in q̄bus pculdubio ꝯtineꝛ illi q̄ sunt doloꝝ cāe. Si vo vellemus dicere humiditatē eē cām doloris: pꝫ q̄ hic textus illud ꝯfirmare videꝛ ꝛc̄. XXXIII.

Nocetur aūt ꝛ opatio: aut leuiter: aut mediocriter: aut oino non fit.

¶ Subdiuidit mō genus tertiū signorum significantiū sup egritudinē mēbroꝝ occultorum. s. lesionē opationū: ꝛ intēdit q̄ oē operationis nocumentuz cōprehendiꝛ sub aliquo istoꝝ trium modoꝝ. s. q2 aut est lesio leuis: aut mediocris: aut ablatio est totalis opōnis: q2 oīno opō nō fit. ¶ Circa quā prez p̄notē q̄ lz a Gal. hic. ꝛ p̄mo ꝛ tertio de accidenti: ꝛ ab Aui. z° p̄mi. ꝛ q̄si oībus medicine doctorib⁹ sit dictū ledi opōnes: tñ hoc nō est ppriū dictū. nā vtus mēbri est que leditur: aut mēbꝝ ne debite operetꝛ. q2.n. dubitat cū actio est ablata q̄ ipsa nō est. ꝛ p ꝯn̄s q̄ pprie loquēdo nō est lesa: sed vtus vel hō est ita lesus: vt nō opetur debite. Et iō q̄n istas ppōnes ꝯcedim⁹ ad mētē doctoꝝ intelligēde sunt. vt dixi actio est ablata vel lesa. ablate. i. hō est lesus: ita vt ablata sit ab eo opatio. ¶ Nota z° iuxta modū loquendi medicoꝝ hinc sumptos esse tres gnāles modos lesionuz: q2 in opōne ꝯsiderant esse ꝛ quātitatē ꝛ formā vel spēm ppriā que tria quāuis sint q̄nq3 idē in opōne: tñ s̄m rōnē differūt: ꝛ ꝯtingit opōnē s̄m vnū illoꝝ modoꝝ recedere a nāli: nō recedēdo sub alia rōne. iō tres manerieꝫ lesionū opationū in genere posuerūt: nō posuerūt aūt plures s̄m q̄sdā: nō q2 nō sint aliꝫ modi: vt paulo post dicā: sed q2 isti soli respectu quarūlibet spēꝝ opōnū pñt inueniri: aliꝫ tñ lesionū modi: nō in oībus opōnū spēbus inueniri pñt: vt dicūt. vbi grā. aliq̄ opatio p eius nimiā intensionē ledi pōt: ꝛ erit in quātitate lesio: ꝛ nō diminute lediꝛ: nec ablate nec corrupte. vt est appetitus cibi nimis intensus nō tñ ad hoc veniens vt sit caninus. ¶ Itē aliq̄ operatio in gradu illis tēpate ꝛ nō pmutata in spē est lesa. ꝛ nō corrupte vt dr̄: nec ablate: nec tamen intense: nec diminute leditur sed pp indebitā dependētiā a virtute dr̄ lesa: sicut si quis caninum appetitum iciderit pp frigus humoris in stomacho cōtēti ꝛ intendaꝛ hꝫ frigus ita q̄ tandem appetitus fiat remissus respectu temperamēti. oīs enim imoderata discrasia deijcit actū pprie virtutis. ¶ Et sequiꝛ q̄ aliq̄ appetit⁹ in gradu erit illis tempato: ꝛ tñ erit p tūc lesus: q2 a re preter naturam dependens: pꝫ ḡ istis exemplis q̄ alio mō a tribus dictis cōtingit ledi opationē. ¶ Qz aūt isti duo modi aliꝫ predictis nō sint cōmunes oībus opationū specieb⁹. pꝫ q2 multe sunt que pp eaꝝ intensionem nō possunt ledi vt visus. q2 iuxta mentem Auic. z° tertiꝫ acutissima est in tēpato: nec oēs per indebitā depēdētiā: vt pꝫ ledi possunt. sed oēs s̄m spēm corrupte ꝛ diminute ꝛ ablate ledi possunt. ¶ Iuxta ergo istoꝝ mentem concedendum est. p̄mo q̄ stat operationem ledi que nec lediꝛ diminute: nec ablate nec corrupte. sed aut pp intentionez sui: aut pp indebitā dependentiā. ¶ Scdo dōm est q̄ q2 isti duo modi lesionum nō possunt in omnibus operationū speciebus accidere. ideo Gal. eos non posuit: quia solū voluit modos generales ponere: tres autez modi lesionū quos Gal. narrat. isti non omnibus generibus operationū inueniri possunt. vt discurrendo patet.

¶ Mihi vo hec determinatio non placet: quia saltē iuxta modū huius vie in qualibet spē operationū potest accidere lesio pter indebitam dependentiam ꝛc̄. Sed videtur q̄ operatio in modo ꝛ gradu similis temperate nō obstāte q̄ ad illam causandam concurrat res pter naturam possit dici non lesa: nec vt sic accidens morbi. nam aliquādo quādo vnū membrum est egruz oēs eius operationes

diceremus lesas hec modo lesionis:qđ cõmuniter cõcedi tur a Gal.sexto de accidenti ⁊ morbo.⁊ patet ꝯsequentia. quia pendet a morbo.ergo erunt lese ꝓpter indebitam de pendentiaȝ:aut sunt lese:non tamen possunt nobis esse si gnũ lapsus:⁊ quia solum de illis que possunt nobis lapsuȝ significare loquitur hic Gal.ideo illum modum lesionis Gal.dimisit.❡ Uidetur mihi scđo ꝙ omnem recessum a mensura magnitudinis:aut intensionis aut durationis a mediocritate recedentem in operatione vocat diminutio nem:corruptionem:aut ablationem.nam vocat auctaȝ di minutionem:⁊ ideo omnis intensa operatio dicitur dimi nute lesa:nõ aũt corrupta:nec sic dicit̄ ablata.❡ Quare auteȝ aliqua operatio sit corrupta:⁊ ex toto genere preter naturã dicã infra.❡ Tertio nota.ꝙ lȝ cõtingat aliquãdo corruptaȝ operatiõnẽ aliqua diminuta esse minus malã: tñ vt quidã volunt diminuta operatio:vtplurimũ minus est mala q̃ corrupta:⁊ ita vtplurimũ corrupta est minus mala q̃ ablata per viã signi.iđ Gal.dixit ꝙ opđ aut ledit̄ leuiter:per hoc dans intelligi nocumentũ diminutionis: aut mediocriter per hoc dans intelligi nocumentum cor ruptionis:aut oĩno nõ fit:⁊ per hoc dans intelligi opõnis ablationẽ.❡ Diminutio ḡ posita est sufficiens ad illas le siones que vt sic esse possunt signũ pternãlis dispõnis.nã augmẽtata di diminuta ⁊ lesa ꝓpter improportioneȝ vel indebitam dependentiã:in gradu ⁊ mõ similis tẽperate. nõ opȝ ꝙ sit vt sic signum preternaturalis dispositionis. ❡ Et dico notanter vt sic ꝓpterea ꝙ stat ipsaȝ in cõpara tione ad circunstantias quasdam esse auctaȝ vel diminu tã ⁊ hoc modo significare.❡ Nota 4°.ꝙ nocumentũ di minutionis ⁊ ablationis plurimũ sequit̄ frigiditatis com plexioneȝ vbi a cõplone mẽbri ꝓcedat:sed corruptio ple rũq; sequit̄ caliditatẽ:vt p̃ma tertij.cap̄ de significationi bus vĩbus operationuȝ cerebri.⁊ cap.illo has opõnes in greditur lesio.qđ imediate sequit̄.aliqñ tñ corruptio seq tur frigiditateȝ vt acetosi flegmatis in stomacho:⁊ aquo sitatis in epate gnãtio.❡ Iteȝ diminutio operationũ(lȝ raro)qñq; tamen caliditatis augmentũ sequit̄.p̃mo cuȝ ꝑꝑ nimiã caliditatis intensionẽ virtutis actio deijciatur. scđo vt somni diminutio.vt sumitur primo canonis fen secũda.doctrina tertia.capitulo tertio.⁊ pro parte prima tertij loco allegato. XXXIIII.

Quecunq̃ vͦo egrediuntur:hec quidẽ vt particule eoruȝ que patiuntur: hec vͦo vt in ipsius ꝯtenta s̄ȝ nãm. XXXV.

Et ostensionem propriam vnũquod q; faciet.

❡ Hic subdit q̃rtũ genus signoruȝ egritudi nũ mẽbroꝝ occultoꝝ:⁊ sunt ea que egerunt̄.i. a corpore expellunt̄.⁊ s̄m nostrã lr̃am noue translationis dicit ꝙ ea que egerunt̄ aut sũt particule mẽbroꝝ:aut sũt reo ꝯtente in eo mẽbro.Exẽplũ primi:sicut intestinorum cortices q in dissinteria pellunt̄.Exẽplũ scđi.sicut egestio vel vrina.❡ Et nõ ꝙ trãslatio nostra nõ hȝ nisi duo mẽ bra.⁊ iđ hoc mõ placet:⁊ recte Plusq̃cõmẽtatori ꝙ iy s̄ȝ naturã qđ ponit̄ in fine littere p̄sentis cõmẽtationis s̄m Hali.nõ construatur cum precedente parte.nam tunc sen sus diuisionis esset ꝙ egestioꝝ quoddã esset pars membri quoddã contentũ naturaliter in mẽbro ⁊ dimitterent̄ ea que in mẽbro p̄ter nãm cõtinent̄ vt sanies ⁊ lapis:⁊ silia. ⁊ iđ diuisio esset insufficiens:sed dȝ cõstrui cũ sequẽti pte ita ꝙ dicat ⁊ vnũqđq; istorũ s̄m suam naturam faciet ꝓ p̃riã ostẽsionẽ.nã aliud significatur per partem expulsam: aliud per humorẽ vel superfluitatẽ.❡ Antiqua vͦo trãsla tio hȝ trimembrẽ diuisionem vt dicat ꝙ reruȝ egredien tium a corpore:quedaȝ sunt partes membroꝝ:quedam su perfluitates:quedã vͦo res s̄m nãm contente in membris. ⁊ hoc modo ly s̄m naturã cõuenienter construit̄ cum pte ista.Et s̄m hunc modũ nota ꝙ contentoꝝ in membris aliđ qđ est naturaliter ibi contentuȝ:vt sanguis in venis:⁊ due humiditates in alijs mẽbris:aliquid aũt est preternatura liter contentum:vt sanies ⁊ lapis:nũc in ista littera per su perfluitatem intelligitur tñ illud qđ preternãliter in mẽ bro continetur.per res aũt cõprehensas in mẽbris s̄m na turam intelligunt̄ superfluitates naturales:vt feces ⁊ vri na ⁊ similes.❡ Note 2° ꝙ cũ pars membri pellitur a cor pore significatur egritudo in mẽbro cuius erat pars:vt si cortices intestinoꝝ egrediantur significatur egritudo in intestinis.Si vͦo anuli canne pulmonis aut rasura vesice significatur in pulmone:aut vesica esse egritudo.cum vͦo res preternaturam aut s̄m naturam cõtenta in membro expellitur multotiens ẽt egritudo in tali mẽbro significa tur:sed diuersimode s̄m illoꝝ diuersitatem : ⁊ diuersitas modoꝝ exitus ⁊ locoꝝ colligenda est latius scđa p̃mi.do ctrina tertia.⁊ caplo p̃mo.⁊ ideo dixit ꝙ vnũqđq; talium facit ostensionẽ ꝓpriam:qa alio modo:⁊ multotiẽs aliud significat vnum q̃ reliquũ:lȝ qñq; etiam contingat ꝙ si gnificant idem vt exitus saniei ⁊ corticũ iñtestinoꝝ.ambo enim vlcus intestinoꝝ significant. XXXVI.

Dictum est auteȝ de huiꝰ omnibus am plius in patientium locorum negocio nullo hoc in arteȝ prius redigente:aut perfecte assignante : quemadmodum igitur aliud nihil eoruȝ que incipiunt perfecerũt veteres. XXXVII.

Egrotantiuȝ quidem corpoꝝ ex illo ne gocio discere opȝ cognitiones:egrota tiuorum vͦo ⁊ sanandorum ex presen ti sunt facultate.

❡ Nũc vt superius in diuidẽdo dixi excusat simul se:⁊ ex tollit nos ad librũ de interioribus remittẽdo.⁊ pȝ subdẽs ꝙ ex illo negocio.i.libro interioꝝ.opȝ querere signa egro tantiũ:sed ex p̄senti facultate.i.sed in p̄senti libro p̄cipue quo ad ptẽ que sequit̄ dicent̄ signa egrotatiuoꝝ ⁊ sanan doꝝ.i.neutroꝝ tam decidẽtie q̃ cõualescẽtie vel corpoꝝ: vt sunt habitura sanitatẽ:vel habitura egritudinẽ quam nondũ habẽt:sed ad illam habẽt p̄parationẽ ꝓpinquaȝ.⁊ ita cõtinuauit dicta dicendis. XXXVIII.

Ea quidem que sunt signa egrotatiuo rum in medio s̄m formam eoruȝ sunt que sanis ⁊ egrotantibus accidũt:s̄m naturam quidem omnia sanis insunt: preter nãm vͦo egrotantibus inquantũ egrotãt.

❡ Positis signis sanoꝝ semꝑ ⁊ sanoꝝ multũ.⁊ egri simpli citer ex qbꝰ signa neutroꝝ simplr erant manifesta:⁊ posi tis signis egroruȝ:nũc restabat ponere signa neutroꝝ vt nũc:que hic ponuntur:⁊ hoc s̄m Plusq̃cõmentatoris in troductionẽ.⁊ diuiditur presens capitm in duas ptes.p̃mo enim quedã gnãlia ponit.scđo spãliter ponit signa future egritudinis vel sanitatis:⁊ sic neutroꝝ decidentie:vel cõ ualescẽtie.ibi 2° [Future vͦo egritudinis.] Prima i duas. primo facit qđ dictum est.scđo infert vnum correlarium. ibi 2° [Hac igit̄ rõne.] Prima in duas.p̃mo docet genera lia signa future egritudinis.secũdo future sanitatis.ibi 2° [Scđm vͦo eandem rõnem.] Primo in tres.nã p̃mo po nit vnuȝ cõe oĩbus illis signis.scđo vnam distinctionem

cor. 3° ꝯcludit quedā correlaria. ibi 2° [In medio vo bis.] ibi 3° [Et pp hoc ēt.] In p̄ma parte vult hāc ꝯnē. signa corpoꝝ neutroꝝ que sunt parata egrotare sunt in medio iter signa sanoꝝ: ⁊ iter signa actualr egroꝝ ƒm quandā denominationē formalē. p̄batur. q̄ꝫ oīa signa que insunt sanis inquantū sunt sana sunt ƒm nām supple absolute. ⁊ oīa q̄ insunt egris inquātū egrotāt sunt preter nām: sed illa que insunt corporibus nondū egrotātib⁹. sed paratis in morbū cadere: vt sic nō sunt absolute nālia: cū tunc nō significarent futuꝝ morbū: nec absolute p̄ter nām intātū. s. inquātū signa egroꝝ. ḡ erunt hec talia quodāmō in medio: vel iuxta Plus̄q̄cōmētatorē sunt in medio s̄ʒ formā quo ad denominationē sani vel egri: q̄ꝛ hec signa future egritudinis vt futurā distinguit̄ ꝯ p̄sens dicunt̄ neutra: p̄ quanto p̄sentē ostēdūt dispōnē. ⁊ iō media p̄ abnegationē vtriusq̄ꝫ denoīationis sanoꝝ ⁊ egroꝝ. ¶ Nota tñ hic q̄ʒ poſſe est sanis aliqd p̄ter nām inesse ⁊ egris aliqd ƒm nām. Exemplū p̄mi: vt sanus q̄ tñ h̄ʒ paruā pustulā in digito. Exēplū scdi: vt in egris apparent signa future salutis: sed nec p̄ter nālia insunt sanis inquātū sani sunt: nec nālia egris: vt sic: ⁊ iō dcīs reduplicatiue aut specificatiue itelligat̄ ēt respectu sanoꝝ. l3 in egris tm̄mō sit expressum. XXXIX.

In medio vo bis sūt declaratiua egritudinū: quedā ex genere existentia coꝝ que sunt ƒm nām: sed in quantitatibus aut tēporibus permutata: quedā vo ex his que sunt preter nām qdem: sed minora his que in egritudinibus sunt.

¶ Ponit distinctionē hoꝝ signoꝝ satis gn̄alem dicens q̄ʒ in medio sanoꝝ signoꝝ ⁊ egroꝝ sunt signa declaratiua egritudinū mō supradicto: quoꝝ q̄dā sūt de genere coꝝ q̄ sūt ƒm nām p̄mutata tñ a nālib⁹ illi corpi in q̄ inueniunt̄: aut quātitatib⁹ aut q̄litatib⁹ aut tēpore: q̄dā aūt sūt de genere coꝝ q̄ sunt p̄ter nām: s3 tñ minora his p̄ter nām talib⁹ q̄ in actu egris inueniunt̄: inuit ḡ Gal. q̄ʒ signoꝝ future egritudinis quedā sūt ƒm nām merito sui gn̄is: l3 pp coꝝ q̄ntitatē aut q̄litatē aut tp̄s sint p̄ter nām: aut nō ita nālia vt opꝫ p̄ sano. q̄dā aūt sūt p̄ter nām merito gn̄is sui siue ex toto genere. ¶ Et q̄ꝛ nō p̄ua est difficultas videre q̄ signa sint ponēda ex toto genere p̄ter nāʒ ⁊ q̄ nō: iō placet mihi: vt hic introducam⁹ dubitationē q̄ est. Que cōditiones requirant̄ ⁊ sufficiāt ad hoc vt aliqd signū dicat̄ ex toto gn̄e p̄ter naturam. ¶ In qua materia plures modos inuenio dicendi quos narrabo ordine qui mihi melior videbitur. ¶ Prim⁹ ergo modus est quorūdā modernoꝝ ⁊ p̄cipue Jacobi de forliuio: q̄ʒ illud dr̄ signū siue dispō. ex toto genere p̄ter nām qd̄ ita trāscēdat ꝯueniētiā ⁊ p̄portionalitatē ad spēm humanā qd̄ īpoſſe est ip̄m vel dispōnē sibi oīno silem inueniri in corpe humano mere nāliter disposito. ⁊ h̄ siue iste recessus a ꝯueniētia cū spe humana sit merito intēsionis: siue merito ꝯtinuatiōis siue merito remissiōis siue merito formalis ⁊ specifice varietatis. vbi grā. appetitus caninus est ita intensus q̄ʒ īpoſſe est aliquē illi oīno silem inueniri in corpe mere nāliter disposito: ideo dr̄ ex toto genere preter nām nō obstāte q̄ʒ talis appetitus eēt solū ad cibos homini ꝯueniētes: ⁊ hoc erit merito intēsionis: s3 appetitus carbonum ⁊ luti ⁊ siliū est ex toto genere preter naturā tanq̄ʒ in specifica forma permutatus: ad modum loquendi medicorum.

¶ Et si dicat̄ ꝯ. q̄ꝛ ex hoc sequit̄ q̄ʒ appetitus q̄lilibet preternāliter diminut⁹ esset ex toto genere p̄ter nām: cuꝫ īmpossibile sit in aliquo mere nāliter disposito esse appetitū preternaturaliter diminutum.

¶ Rn̄det Jacob⁹ negādo vtrāq̄ꝫ ꝯñtiam. nā l3 nō sit possibile esse appetitū preternāliter ⁊ diminutum in corpore mere nāliter disposito: tñ capto aliquo appetitu preternāliter diminuto respectu vnius hoīs cōtingit inueniri illi similem qui erit alteri homini mere nālis ⁊ nō diminut⁹. ¶ Ex quo cōcludo sensum eius esse pure: vt supra statim recitaui intelligendū. Addit ēt hanc esse verā rōnē quare aliqua opatio dicatur corrupta: q̄ꝛ ita recedit a naturali quecūq̄ꝫ sit: vt nō possit ipsa vel sibi oīno silis inueniri in corpore mere naturalr disposito: ⁊ ob hanc cām dicūt dolorem esse actionem corruptam: nō obstante q̄ʒ per ipsam obiectū ita percipiatur vt debet.

¶ Cōtra hāc pōnem arguit̄ sic. visio rerum apparentium volare que in aere apparēt est ex toto genere preter nām ⁊ actio permutata in forma. tñ visio illi similis pōt inueniri in corpore mere nāliter disposito. ḡ positio falsa. assūptū est Gal. infra pro maiori: minor p̄bat̄. q̄ꝛ possibile est oculo existente sanissimo in aere esse hoī talia volātia ⁊ facere naturalr visionē illi oīno similē quo posito erit operatio illi similis in corpore nāliter disposito: ⁊ vt p3 de sensu salsedinis nullo existēte exteriori sensibili p̄ter saliuā aut amaritudinis in oībus comestis: q̄ꝛ illi similis est aliquādo in corpore mere naturaliter disposito cū ab extra applicatur obiectum talis sensationis causatiuuꝫ in organo sano existēte. ¶ Sile argumentum fieret de sibilo in aure ⁊ odoratu fetoris: siue sono vel odore extrinseco: q̄s tamen Gal. hic vocat operationes permutatas in forma. Et ex toto genere preter naturam.

¶ Scd̄s modus est Plus̄q̄cōmentatoris ⁊ illum seq̄t̄ Dinus: ⁊ vr̄ fundari super textu partis p̄sentis: ⁊ dicit illa signa esse signa future egritudinis de gn̄e coꝝ que sunt s̄ʒ naturam: q̄ ƒm genus insunt sanis intelligēdo per genus vt puto p̄priā spēm. nā si per genus intelligeremus genus generalissimū vel subalternatiuū non inueniret̄ aliqd signū nisi de genere coꝝ que sunt ƒm nām. ¶ Intelligo ḡ ego per genus spēm specialissimā. ita q̄ʒ illa signa que sūt in specie sp̄alissima inexistente in sanis ƒm nām quāuis sint a nālitate recedētia vel q̄ntitate vel qualitate vel tēpore: sūt tñ de genere coꝝ que sunt ƒm nām. vbi grā. appetitus intensus sicut caninus dū eēt ad cibos sanoꝝ est signū nō ex toto genere p̄ter nām: sed de genere coꝝ que sunt ƒm nām: q̄ꝛ est in specie appetitus ad tales vel tales cibos que spēs ad bonū sensum hoī sano inest: ⁊ si nō sub tāto gradu: ⁊ ita diceremus de remisso: econtra autē illud dicunt ex toto genere preter naturam q̄ʒ ƒm totū genus. s. totam suam speciem specialissimā excludit̄ ab homine sano. i. q̄ʒ nō pōt ip̄m vel aliqd eiusdē spēi cū illo inesse homini inculpate sano: sicut dolor: quia nullus talis vel aliq̄ sensatio eiusdeꝫ spēi inuenitur in hoīe inculpate sano: ⁊ l3 p̄mus modus p̄dictus ab isto origine sumpserit tñ est differētia: q̄ꝛ p̄mus modus dicit solum illud: ⁊ omne tale eē de genere coꝝ q̄ sunt ƒm nām q̄ʒ vel sibi oīno simile pōt in corpore humano mere naturalr disposito inueniri: ⁊ q̄ꝛ appetitus caninus nō est hoī. ideo illuꝫ dicit p̄mus modus permutatū in forma. ⁊ ex toto genere preter naturā qd̄ ab isto scd̄o modo nō dicitur.

¶ Cōtra hūc 2ᵐ modū sunt oīa argumēta ꝯtra modū precedētē de tinnitu auriū ⁊ imaginationib⁹ ⁊ gustu ⁊ odoratu. nā cū p̄batū sit q̄ʒ alique sensatiōes illis oīno siles sūt aliq̄n in corpe inculpate sano: seq̄t̄ ex illo q̄ʒ si eodē ƒm speciem specialissimā in corpe tali inueniantur quia oīno similes necessario sunt eiusdem speciei.

¶ Ad hec ⁊ oīa rn̄det Plus̄q̄cōmētator dicēdo q̄ʒ iste sensatiōes nō sunt ex toto p̄ter nām inq̄ntuꝫ sensationes: sed rōne suorum obiectorum. ita q̄ʒ videtur velle q̄ʒ iste sensationes nō sunt ex toto genere p̄ter nām s3 obtā. vbi grā. sapor in saliua q̄ apud p̄sentiam alteri⁹ gustabilis p̄hibet

filiis debitã sensationez:vt accidit in febribus:aut qui se
ipm repẽtat est ꝑter nãz ex toto genere:qa cũ talis humi
ditas lingue debeat eẽ mediũ in gustu oino oz carere sa
pore.ꝛ ita humiditates in organo odoratus ibibite debẽt
eẽ ꝑuate odore:ꝛ aer in aure sub miringa i osse petroso po
sit⁹:oz eẽ carẽs sono:ꝛ albugineus carẽs vaporib⁹ ꝑ quos
fiunt imagiatiões. ¶ Cõtra hãc rñsionẽ arguit.eqꝫ est
ꝑter nãm appetitus intensus merito acetosi flegmatis in
stomacho exñtis sicut imaginatiões vel gustatiões ꝛ alie
sensationes de qb⁹ statim dictuz est:sꝫ ille appetit⁹ nõ est
ex toto genere ꝑter nãz.ergo nec iste.assumptũ pꝫ:qa quẽ
admodũ ille nõ sunt ꝑter nãm ex toto genere inqꝫtũ sunt
quedã sensatiões:sed merito suoꝝ obiectoꝝ.ita iste appe
titus inqꝫtũ appetit⁹ nõ est ex toto genere ꝑter nãm:sꝫ me
rito sue cause que est humidũ ex toto genere ꝑternãlis:ꝛ
ṽnalr hac ratione vtitur Gentilis cõtra Gal.in hoc passu
volens ꝙ hec Gal.distinctio nõ sit bona.

¶ Terti⁹ modus rñdẽdi est Thome de garbo q postꝙ vt
sibi vĩ satis sufficiẽter modũ Dini iprobauit notat ꝙ in
qlibet opõne ꝯsideram⁹ tria.essentiã opationis formaꝫ ꝛ
qꝫtitatẽ:ꝛ de istis trib⁹ in ꝑcedẽti cap̊ diximus.operatio
nũ q̃ que in corꝑib⁹ ꝑmutant vel significant dispõnẽ a sa
nitate diuersam qdã sunt q̃ aliquã totã de trib⁹ rebus di
ctis remouẽt vt ablata remouet essentiã corrupta formã
ꝛc.oẽs q̃ tales que h mõ aliquã vnã rẽ ex toto remouent:
aut plures de illis dicim⁹ ex toto genere ꝑter nãm:sꝫ aliq̃
sunt opões q̃ significãt exitũ a sanitate que ꝑtẽ vnius il
larũ remouẽt:ꝛ ꝑtẽ ponũt vt opões diminute ꝛ augmẽ
tate aut tẽpore ꝑmutate:ꝛ iste:qꝛ nullã de illis trib⁹ remo
uent:sꝫ ꝑtẽ ponũt:ꝛ ꝑtẽ relinquũt sunt de genere eoꝝ que
sunt ſm nãm. ¶ Et ex h pꝫ q̃re ablata opatio aut corru
pta dĩ ex toto genere ꝑter nãm:qa vtraqꝫ remouet vnuꝫ
de trib⁹ dictis q̃ in opõne ꝯsiant:sꝫ opatio diminuta nõ:
qa nullã totalr remouet:sꝫ ꝑtẽ ponit:ꝛ ꝑtẽ relinqt. ¶ Sꝫ
si tũc q̃rat quõ dolor est signũ ex toto genere ꝑter nãz cũ
nõ sit actio lesa apud ipꝫ. ¶ Dicit Tho.h iõ eẽ qa dolor
vt sic nullius triũ rerũ dictarũ ꝑtẽ remouet ꝛ ꝑtẽ dimit
tit:cũ sit actio nõ lesa:ꝛ cũ h significat aliquã dispõnẽ cor
poris cui⁹ nulla ꝑs est ſm nãm:puta malã cõplõnẽ vel so
lutionẽ ꝯtinuitatis.duob⁹ igit modis aliq̃ opõ dĩ signuꝫ
ex toto genere ꝑter nãm.vno qa sit actio aliqd de illis tri
bus dictis q̃ i actiõe ꝯsiant totalr tollens.2⁹ qa ꝛ si nullũ
illoꝝ remoueat:tñ qa nõ ꝑtẽ remouet ꝛ ꝑtẽ dimittit ꝛ si
gnificat dispõnẽ.cuius nulla ꝑs est ſm nãm:ꝛ h scdo mõ
nõ repugnat aliquã opationẽ nõ esse lesam ꝛ esse ex toto
genere signũ preter naturam.

¶ Sed hic modus nõ vĩ verus.ꝑ̊ qa visio reꝝ añ oculũ ꝑ
teruolãtiũ nõ vĩ aliquã vnã de trib⁹ reb⁹ dictis remoue
re.Nõ.n.remouet eẽntiã:vt pꝫ:nec formã:qa vel ꝑ formã
intelligant specificã denoiationẽ:vel quãlibet accidenta
lem denoiationẽ q̃litatiuã.nõ 2ᵐ:qa signa que sunt de ge
nere eoꝝ q̃ sũt ſm nãm sunt in q̃litatib⁹ ꝑmutata:vt dicĩ
ꝑticula ꝑñtis textus.nec ꝑ̊ᵐ:qa visio rei q̃ ꝑꝑ vaporẽ gros
sum in albugineo exñtẽ appet ꝑforata:est eiusdem speciei
eẽntialis cũ visiõe q̃ nõ appet ꝑforata.ꝛ iõ nõ est ꝑmuta
ta in forma ꝛ nõ aufert eẽ:ꝛ tñ ẽ ex toto genere ꝑter nãm.
¶ Ꝯ̃.ꝯtra scdas ꝯ̃tẽ põnis arguit.qa actio aliq̃ diminuta
significat rẽ ita ꝑternãlẽ:vel magis ꝙ dolor:ꝛ in se est ma
gis ꝑter nãm ꝙ dolor:imo in se est ꝑter nãm ꝛ dolor.ergo
si dolor ꝑpterea ꝙ significat rem cui⁹ nulla ꝑs est ſꝫ nãꝫ
oz dici signũ ex toto genere ꝑter nãm multo magis illa di
minuta actio. ¶ Ꝯ̃.dolor est de genere eoꝝ q̃ sunt ſꝫ nãꝫ
cũ sit actio nãlis.q̃ signũ sumptũ a dolore est signũ sũptũ
a genere eoꝝ q̃ sunt ſm nãm. ¶ Nec valet qõ qdã singũt
ꝙ hoc cõpositũ nomen signũ ex toto genere ꝑter nãm cũ
notat ꝙ aut sit tollens totalr vnã de tribus reb⁹ cõsidera
tis in opatione.aut saltẽ nõ ꝑtẽ tollat ꝛ ꝑtem dimittat:ꝛ
cũ hoc significat dispõnẽ cui⁹ nulla pars est ſm nãm.ꝑ qꝛ
Gal.nõ capit hic cõpositũ signũ ex toto genere preter na
turam.sed dicit ꝙ qdã signa sunt exñtia ex genere eorum
que preter nãm.ꝛ quedã signa sunt exñtia ex genere eorũ
que sunt ſm naturam.

¶ Sed ampli⁹ ꝙ opꝫ stetimus in istis.Nã Dini.per signa
ex genere eoꝝ que sũt ꝑter nãm intelligit signa egritudi
nis:ꝛ per signa de genere eoꝝ q̃ sunt ſm nãm intelligit si
gna ex genere signoꝝ sanitatis:ꝛ vident ꝑ signa egritudi
nis itelligere illa signa q̃ sic se hñt ꝙ stante sibi circũstan
tia oiuꝫ alioꝝ:exceptis illis q̃ sunt de essentia sanitatis ꝛ
egritudinis nõ pñt inueniri nisi in corꝑe in quo est dispo
sitũ ꝑter nãꝫ:per signa võ sanitatis itelligit illa q̃ vel sibi
silia exceptis illis q̃ sũt de eẽntia sanitatis ꝛ egritudinis
pñt inueniri in corꝑe in quo nõ est dispõ ꝑter nãꝫ:ꝛ iõ sen
tire rẽ dulcẽ tanquã amarã nullo extrinseco amaro occur
rẽte est ex toto ꝑter nãm:qa cũ istis circũstãtijs ꝑib⁹ exce
ptis illis q̃ sunt de sanitatis vel egritudinis eẽntia nõ põt
sibi silis sensatio inueniri in corꝑe sine ꝑternãli dispõne:ꝛ
tu per te cõsidera dñiam inter istũ modũ ꝛ alios supra po
sitos:ꝛ hec est rõ corrupte opõnis:vt qdã volũt:nõ enim
est ita ꝙ nõ possit silis auditio inueniri in corꝑe sano icul
pate auditioni tinnitus. ¶ Nec est veꝝ ꝙ nõ possit visio
silis imaginationib⁹ ꝑtendẽtib⁹ aliqd in corꝑe mere nãlr
disposito inueniri:sꝫ nõ cũ oino parib⁹ circũstãtijs:his ex
ceptis q̃ de essentia sũt sanitatis vel egritudis. ¶ Ex qb⁹
patet intellectus diuisionis a Gal.posite.s.signoꝝ future
egritudinis vel pñtis neutralitatis:quedã sunt signa que
cũ paritate extrinsecoꝝ ab essentia sanitatis vel egritudi
nis inueniri pñt in corꝑe mere disposito ſm nãm:ꝛ qdãꝫ
que nõ cum his circũstãtijs:sꝫ differãt a nãlib⁹:in corꝑe i
quo sunt quãtitate aut qualitate:aut tẽpore.verbi grã.qa
remissius appetit aut humidiora solito.nã ita remissus ap
petitus põt cũ paritate extrinsecorum ꝛ alioꝝ q̃ non sunt
de sanitatis stomachi essentia in stomacho alio nõ preter
naturaliter disposito inueniri:ꝛ sic de alijs exemplis hic
opportunis. ¶ Deinde cum dicit. XL.

Et ꝑpter hoc ꝛ dispões he corꝑoꝝ
quecunqꝫ egrotatiua esse vident:neu
troꝝ sunt:ꝛ declarantia võ ipsa sũt
signa. Primo quidez hic sanitates de
signant;scdo võ egritudines:ꝛ fiunt eadem si
gna ſm primam habitudinem ꝛ sana ꝛ egra ꝛ
neutra. XLI.

In eo quidẽ ꝙ iam existentez disposi
tionẽ demonstrant neutra:in eo võ ꝙ
futuram declarant egra.

¶ Infert correlaria quedam ex dictis:ꝛ sunt
tria.Primũ.ꝙ iste corꝑoꝝ dispões:q̃ corpo
ra sunt egrotatiua.i.parata cadere in egritudinẽ sunt dis
positiones neutroꝝ.probatur.qa sunt dispões medie in
ter sanitatẽ absolute ꝛ egritudinẽ absolute. ¶ Secundũ
est.ꝙ ista signa dicta ꝑmo significãt ꝑsentẽ neutralitatez:
scdo võ significant futuras egritudines.Nam per disposi
tiones ꝑsentes significãt futuras:ꝛ sic ꝑ ꝑus presentes ꝙ
futuras significant. ¶ Tertiũ est.ꝙ hec signa eadem exi
stẽtia ſm ꝑpriã habitudinẽ.i.cõparationẽ aut relationẽ
quã habent ad primuꝫ significant signa egra ꝛ neutra:in
quãtũ eniꝫ ꝑsentẽ dispõnẽ ostendũt demonstratiue sunt
neutra:sed inqꝫtũ per illam ꝑnosticantur futuram egritu
dinem sunt egra. ¶ Nota ergo ꝙ hec signa que sunt egra
ꝛ sunt neutra sunt eadem ſm ꝑmam habitudinẽ.i.ſm re
lationẽ

lationē ad p̄mū significatū eoꝝ.nam non sunt egra nisi ꝑ quādo significādo presentē neutralitatē ex illa significāt futurā egritudinē:⁊ ex isto pꝫ.ꝙ nō opꝫ dicere translatio nem nostrā esse hic deficientē:vt dicit Plusq̄cōmētatoꝛ lꝫ antiqua sit clarioꝛ.¶ Nō 2°.ꝙ hec signa nō ostendunt de necessitate futurā esse egritudinem:sed cum verisimi litudine. XLII.

SEcundum ꝟo eandem rōnē quecūqꝫ apparent in egrotantibus signa sanita tis:dicentur quidē sana eo ꝙ futuram sanitatē denuntient. Dicentur ꝟo ⁊ egra inq̄ntum egritudinē existentē ostendunt. Et manifestū est quidē ꝙ si vtroꝛūqꝫ sunt decla ratiua:dicentur neutra ꝟm vnum aliquod signi ficatoꝛum neutroꝛum voce. XLIII.

NIhil ꝟo mirandū est eadem signa tres habere rōnes in differentibus habitu dinibus:⁊ sana:⁊ egra:⁊ neutra dici. ¶ Hic ponit gnālis q̄dāꝫ signoꝝ future sani tatis:⁊ p̄ q̄ apparēt in egris significātia futurā sanitatē.scd̄o que apparēt in neutris cōualescentie.ibi 2° [Scd̄m ꝟo alterū.] Dicit p̄mo tria.Primū est ꝙ rōne illi illi que dicta est de signis significantib⁹ futurū moꝛbum ꝙ ipsa sunt neutra ⁊ egra dicere possumus de signis que apparent dū corꝑa egrotāt ⁊ significāt futurā sanitatē ꝙ ipsa dicuntur sana inq̄ntū significāt futurā sanitatē ⁊ egra inquātū demonstrāt presentē moꝛbum. ¶ Dicit 2° ꝙ ex istis est manifestū ꝙ sunt neutra ꝟm aliqd̄ significatoꝝ neutroꝝ voce.i.in 3° significato. ¶ Dicit 3° ꝙ non est mi randum eadem signa tres hēre rōnes.i.denominationes sub diuersis habitudinibus:id est vt dicantur sana egra ⁊ neutra. XLIIII.

SEcundum ꝟo alterum significatum quecunqꝫ ex egritudinibus conuale scētibus insunt signa dicimus neutra ꝟm ꝙ arbitroꝛ: ⁊ ea que sunt in sene ctute.

¶ Nūc ponit gnālē cōditionē signoꝝ sanoꝝ ⁊ apparentiū in neutris dicēs ꝙ signa que apparēt in cōualescentibus significātia futuram sanitatem sunt neutra ꝟm alterū si gnificatū:ḡo neutra in p̄ vel scd̄o significato:nō tñ in ter tio:lꝫ (vt pꝫ ex dictis) in p̄mo lib⁹ possint dici neutra in 3° significato.subdit scd̄o ꝙ signa que sūt in senectute psūt ēē dici neutra:⁊ nō est dubiū ꝙ nō opꝫ olum senuꝫ signa eē neutra.sed sunt quodāmō similia signis neutroꝛū vt ostē detur in tertio libꝛo huius ⁊c̄.

¶ Hac igitur ratione omnia sub plures cadunt intellectus ⁊ rationes.

¶ Infert correlariū cōmune omnibus dictis signis.scd̄o ponit differētiā inter ista ⁊ quedam alia que dicuntur so lum sana ⁊ que dicuntur solum egra.secunda ibi [Quecū qꝫ ꝟo.] ¶ Dicit primo ꝙ ex dicta ratione sequitur ꝙ oīa signa talium neutroꝛum cadunt sub plures rō nes ⁊ itellectus.⁊ hoc patet ex dictis. XLV.

QVecūqꝫ ꝟo signa perfecte sanis insunt sub sola sanoꝝ cadūt cognitiōe. XLVI.

ET quecunqꝫ egrotantibus non sunt manifestantia futuram sanitatem:sub sola ⁊ hec egroꝛum cadunt cognitio ne. XLVII.

DE his quidem deinceps dicetur. ¶ Facit qd̄ dictū est dicēs ꝙ signa oīa q̄ in sa nis ꝑfecte inueniuntur cadunt solum sub rō ne sanoꝛum:quia si qd̄ esset egruꝫ vel neutrū tunc corpus nō esset perfecte sanum:⁊ simil̄r omnia signa que apparent in egrotantibus que nō mani festant futuram sanitatem solū cadūt sub rōne egroꝛum. ¶ Nā moꝛtē significantia sunt egra:⁊ ita crisim signifi cantia dūmō ad bonū non sunt determinata:⁊ ideo talia signa differunt in isto a signis neutroꝛum que oīa plures habent denominationes. XLVIII.

FVture ꝟo egritudinis signa pronosti ca percurramus prius duplici ꝟo exi stente eoꝛum differentia. XLIX.

AEgrediamur prioꝛa quantitatib⁹:aut qualitatibus:aut tempoꝛibus nō ipsis ꝓpꝛijs foꝛmis permutata ab his que sunt ꝟm naturam.

¶ Cum posuerit generalē determinationē signoꝝ prono sticoꝛum future egritudinis ⁊ future sanitatis:nūc specia liter exequit̄ de illis signis p̄cipue exēplādo:⁊ diuidit̄ in duas.p̄mo.n.ponit signa egritudinis ꝓnostica.scd̄o sanita tis.ibi 2° [Quecūqꝫ ꝟo iā egrotātibus.] Prima in duas.p̄ enīꝫ ꝓponit intentū.scd̄o exequit̄ ibi 2° [Velut orexim.] De p̄ma dicit ꝙ intendit percurrere signa ꝓnostica futu re egritudinis:⁊ cū sint duoꝝ modoꝝ:vt dictum est supra prius vult incipe a signis que sūt ꝟꝫ nām rōne sui gnīs ꝑ mutata tñ ab eo qd̄ ꝯuenit corpi in quo sunt aut q̄ntitate aut q̄litate aut tēpoꝛe nō ipsis ꝓpꝛijs foꝛmis.i.q̄ non ꝟm spēm sunt ꝑmutata ab eo qd̄ deberēt in corpe mere nāl̄r disposito alijs parib⁹.hec aūt signa aut sunt opōnes lese: aut excuntia mutata:aut q̄litates mutate:⁊ ꝟm plurimuꝫ sūt de gñe eoꝝ que sunt ꝟm nām qñ.s.mutatio a nāli cur su ꝟm gradū vel tp̄s vel q̄litatē.nō est tanta qn aliqua si milis olno cū circūstātijs parib⁹ exceptis his que sunt de essentia sanitatis vel moꝛbi in corpoꝛe mere naturaliter disposito possit inueniri. L.

VElut orexim ciboꝝ intensaꝫ aut remis sam aut que nō ꝟm tp̄s ꝯsuetū fit. LI.

AVt nō ꝟm consuetam ciboꝛuꝫ egestio nem superfluoꝛum.

¶ Nūc specialiter exequit̄.⁊ diuidit̄ i duas. p̄ exequit̄ de signis q̄ sunt de gñe ꝟm nām.2° de illis q̄ sunt ex toto genere preter nām.ibi [Tertio ꝟo.] Pars ēt p̄⁹ diuidit̄ in tot ꝑtes quot sunt signa ⁊ patebūt. ¶ Primū ḡ sumit̄ ab appetitu ꝗ si est intēsioꝛ debito aut remissioꝛ:aut nō ꝟm tp̄s ꝯsuetū est signū futuri moꝛbi:⁊ sil̄r ad cibos nō cōsuetos:⁊ est hoc:vt si p̄ in nālissima dis pōne appeteret intense:vt.6.modo appeteret intēse.vt.8. aut vt q̄tuoꝛ:⁊ si solebat appetere in tertijs.mō appetit in nonis:⁊ si solebat appetere cibos calidos:mō appetat ci bos frigidos ⁊c̄. ¶ Cā aūt est qꝛ appetitus solito intēsioꝛ significat malā cōplōnē frigidā:aut p̄sentiā acetosi humo ris aut foꝛtitudinē resolōnis.Sed remissioꝛ significat cō trariā ⁊ incitato appetitu iudicam⁹ sicut eo itēsiori facto ⁊ tardato sicut remissioꝛ:ꝑmutatio ꝟo ad alios cibos signi ficat:aut malā q̄litateꝫ qualitati ciboꝛum cōtrariam:aut humoꝛum presentiam nō naturalium.

Hic solet queri vtrū appetit⁹ intēsus sit de gñe eoꝝ q̄ sunt ꝟm nām.⁊ vī ꝙ nō.q2 appetit⁹ cani nus ꝗ nimiū est intēsus est opō corrupta.vt vult Gal.4° de accidēti ⁊ moꝛbo.cap̄ 7°. ¶ Hic dr̄ breuiter ꝙ vbi ap petit⁹ sola itēsione peccat qñqꝫ tātū est itēsus.vt in nullo

bole mere nãliter dispositio illis cũ eisdẽ circũstantijs rc. inueniri possit: r tũc est ex toto genere p̄ter nãm. s; tñ nõ est corrupt⁹ vt existimo. qñq; v° nõ tñ s mediocritate recedit: r tũc est de gñe eoꝝ q̃ sũt s̃z nã;: r de h loquit̃ Gal. hic. ℂ Qd ãt dĩ 4° de accidẽti r morbo. nõ itelligat̃ q̄ p solã intẽsionẽ corrũpat̃: s; q̄ cũ intẽsione pmutat̃ ad ea q̃ nõ sũt holus cibi. nã ibi dicit Gal. q̄ si corruptio desiderij fuerit cũ vltimitate q̃titatis fit illa spẽs q̃ caninus dĩ appetit⁹: r tu ex h collige Gal. cognouisse q̄ aliqñ opatio ledit̃ p itẽtionẽ: r tñ non posuit nisi tres modos dictoꝝ: r iõ puto itellexisse vt exposui in illo. §. Nocet̃ aũt operatio.

ℂ Sed s̃m egestionem esse paucoꝝ aut plurimorũ: aut humidoꝝ: aut durioꝝ.

ℂ Ponit z^m signũ: r est egestio supfluitatis cibi in digõne p̄ma q̃ supflua sũt plura cõsueto aut pauciora: aut nõ cõsueto tẽpore: aut fuerint humidiora ɔsueto aut sicciora: s; nõ ad incõuenientẽ spẽm pmutata: sũt aũt ista supflua plura debito: aut ꝑpter debilitatẽ retẽtiue v̄tutis: aut pp fortitudinẽ expulsiue stõchi r itestinoꝝ: aut pp debilitatẽ digestiue stõchi. q̃re epar nõ attrahit: aut pp debilitatez attractiue epatis: aut pp humoꝝ p̄sentiã in intestinis cõgregatoꝝ: aut illuc aliũde trãsmissoꝝ: aut pp multitudinem cholere stimulãtis vel ei⁹ acuitatis: r tu alias causas ẽt potes colligẽ in cõmẽto illi⁹ afo^m. Quibuscũq; iuuenib⁹ rc. r scdã p̄mi: r cãe opposite sũt cãe paucitatis. ℂ Cause aũt humiditatis sunt ille cãe multitudis: r cãe siccitatis sunt cause paucitatis v̄rpl̃m: qñq; v° est cã multa caliditas intestinoꝝ r totius. iõ cõstat q̄ ex his dispõnibus corp⁹ est paratũ cadere in morbũ: nec est hic ꝓlongandum in oĩb⁹ egestionum significationibus. LII.

Ta v° r humidoꝝ supfluũ indigentia aut abundãtia preter nãm: aut coloris aut consistentie permutatio aut temporibus euacuationis.

ℂ Ponit exẽplũ z^m de vrina q̃ dĩ egestio humida: q̄ ẽ supfluitas in forma liqda r fluida expulsa: r est a digõne z^a q̃ fit in epate: q̄ si ẽt auget̃ aut minuit̃ p̄ternãliter: aut pmutat̃ in colore: aut in substãtia: aut in tẽpore exit⁹ significat itẽp futurã egritudinẽ. ℂ Nã multitudo vrine aut significat multũ potũ. r sic sitiꝗ nimiã: r causas sitis. aut epatis frigiditatẽ r humiditatẽ: aut multoꝝ humoꝝ eliquationez: aut fortitudinez attractiue reꝝ: vt in diabetica passione. paucitas aũt significat aut pot⁹ paucitatẽ: aut epatis caliditatẽ cõsumẽtẽ: aut debilitatẽ expulsiue: r mutatio coloris significat. vt declarat z^a p̄mi: mutatio v° subẽ ad subtilitatẽ significat oppilatiõẽ: r grossities significat q̄ humores expellunt̃ cũ vrina. nõ dixit aũt de hypostasis per mutatione nolens percurrere omnia rc. LIII.

T vigilie r multus somnus: aut in tẽpore non consuetudo.

ℂ Ponit 4^m exẽplũ circa opatiõẽ aĩalez. vt vigilia multa: r multus somnus. nã vtraq; significat malã dispõnem: vt Hippo. dixit scdã aforismoꝝ. aforismo tertio. somn⁹ r vigilia. r tu vide quo modo somnus significat humiditatẽ r frigiditatẽ: r vigilia contraria horum.

ℂ Scdm hoc v° r supfluitas: aut amplior. aut minor. aut calidi aut frigidi concupiscentia p̄ter consuetudinem.

ℂ Ponit exẽplũ 5^m. r vĩ sonare q̄ appetitus cibi amplior aut minor ad calm cibũ aut ad frigidũ p̄ter ɔsuetudinez est signũ futuri morbi: r tũc repetit hic p̄mũ signũ. s; alĩt põt dici q̄ velit Gal. appetitũ ampliorẽ dormiẽdi: esto q̄ hõ nõ dormiat: vt accidit in quibusdã dispõnib⁹: r silr appetitus obuiandi aeri calido vel frigido vel pannis: vel vlr rebus extrinsecis preter cõsuetudinẽ sit signũ futuri morbi. r hoc mihi Plusq̃cõmentator dicit hoc esse dictuz de potu. r patet vt supra de fame.

ℂ Quẽadmodũ r circa venereoꝝ vsum imẽsurata r nõ s̃m tẽpora concupiscentia.

ℂ Ponit sextũ signum de appetitu coeundi in mensurato preter consuetudinem qui significat ventositatẽ r humorum acuitatem r multitudinem.

ℂ Et sudores plures q̃ꝫ oporteat aut pauciores.

ℂ Ponit signũ sumptuz a sudore si fuerit amplior q̃ꝫ opz aut paucior. ℂ S; hic cadit dubiũ: q̄ Gal. vĩ innuere aliquẽ eẽ sudorez nãlẽ: cui⁹ oppo^m dĩ ab eo p̄ma afo^{rũ}. illo afo^{mo}. Uentres v° aucte Diophori. ℂ Et idez innuit particula q̃rta illo afo^{mo}. Sudor multus. vbi innuit sudorẽ eẽ: aut pp vsum nimiũ cibi: aut q̄ sũt p̄sentes multi mali humores. r idẽ innuit Aui. z° q̃rti. volẽs q̄ p cutẽ euacuationes debẽt fieri insensibilr. ℂ Hic dĩ a Plusq̃cõmẽtatore q̄ aliqs sudor est nãlis quibusdã r p̄cipue humidis i q̄b⁹ sita aq̃sitas cũ sanguie p totũ corp⁹ trãsmittit̃ vt nequeat isensibilr expelli. r iõ ɔnã sensibilr expellit̃: vex in corpe tẽpato nõ sponte fiũt sudores. q̄ calor fortis cũ humiditas aquea nõ multũ excesserit sufficit insensibilr expellere. r h itelligit Aui. z° 4^{ti}: nec Gal. Diaphori aucte approbat ex toto p̄ma afo^{rũ}. r tertio de accidẽti. dic ie alibi sibi ɔtra dicturũ. ℂ Qd aũt dĩ q̃rta afo^{rũ} dĩ de sudore multo ad denotãdũ q̄ nõ multus põt esse sine tali significatione: r hic modus satis placet. ℂ Thomas aũt de garbo sequit̃ Bartholomeũ de varignana dicentẽ q̄ sudor est naturalis nostro corpori per cãm incitãtẽ. vt in exercitio tẽperato: sed nõ est naturalis absolute. ita q̄ sponte r sine incitatione possit esse nãlis: r de istis q̃ per icitationẽ sunt sudores loquit̃ Gal. p̄mus modus mihi plus placet.

ℂ Aut pigritia ad motionẽ: aut tẽtationib⁹ moueri aggrauatio: aut dissolõ maxima r valida.

ℂ Ponit signũ aliud dicẽs q̄ pigritia ad motũ aut aggrauatio cũ tentãt moueri: aut debilitatio valde magna cum mouentur sunt de istis signis futuri morbi. ℂ Ubi nota pigritiã ad motũ eẽ tarditatẽ motus q̃ in rei v̄itate est de genere eoꝝ q̃ sunt s̃m nãm: aggrauatio aũt est sensus grauitatis mẽbroꝝ cũ mouent̃. r hic sensus nõ nescio est dolor: imo ẽt est nãlis qñq;: r tu ex his ɔcipere potes q̃ño nõ obstãte q̄ oĩs dolor sit ex toto genere p̄ter nãm: r cõcesso q̄ oĩs lassitudo sit maneries q̃dã doloris: tñ ista que hic ponunt̃ nõ sunt ex toto genere p̄ter nãm: q̄ nõ sũt lassitudines illo mõ sumẽdo: sed cũ lassitudinibus pleruq; ɔtingunt̃: q̃ aũt r quot sũt spẽs lassitudis disputãt scdã afo^{rũ} afo^{mo} q̃rto. ℂ Nota z° q̄ ista sunt signa futuri morbi cũ fuerint p̄ter nãm r ɔsuetudinẽ patiẽtis. ℂ Nõ z° pigritiã in motu r grauitatẽ p̄ternãles esse: aut pp dissolutionẽ spirituũ: aut pp humoꝝ p̄sentiam nimie q̃titatis. dissolutio aũt r debilitatio ꝑpter caloris nãlis paucitatẽ aut subtilitatẽ. iõ ista futuros morbos nuntiant.

ℂ Menstruoꝝ etiã retentio aut amplior: aut minor euacuatio.

ℂ Ponit aliud signũ dicẽs q̄ retentio menstruoꝝ vel amplior vel minor euacuatio est signũ futuri morbi. ℂ Ubi nota menstruũ dici sanguinẽ q̃ in muliere superabundat aptũ p matricis venas mẽstruaris expelli. r istius sanguinis in suo tẽpore euacuatio est nãlis. sed in certa quãtitate: r infra certũ spatiũ. r retẽtio ergo id est tardatio menstruãdi: r maior vel minor q̃titas: q̄ fit a causis p̄ter nã; quas legere debem⁹ zi° tertij. sunt signa futuri morbi.

ℂ Sic

¶ Sic vero ⁊ que per hemorroidas.

¶ Ponit aliud signū dicēs: q eo modo retētio euacuationis per hemorroidas aut amplior euacuatio aut minor solito significat futurū morbū: ⁊ tu primo ex isto collige aliquam euacuationē per hemorroidas esse nālem. Nam in quibusdam corporibus generatur quantitas sanguinis mali per vias venarū hemorroidaliū expellēdi a virtute: ⁊ cū superabūdat significat aut subtilitatē aut acuitatē aut multitudinē sanguinis ampliorem debito. cū vero deficit contraria aut virtutis expulsiue debilitatem. ⁊ sic futurū morbum.

¶ Sed ⁊ secundum eūdē cibū ⁊ potū nō similis ei que prior fuit delectatio: cognitio est future egritudinis.

¶ Aliud exemplum est non equalis delectatio secundum eūdem cibum assumptum quod significat lapsum stomachi vel partium oris stomachi iuxta dicta supra.

¶ Similiter ⁊ intellectus hebetudo nō secundum nām: aut obliuio in nō consuetis: aut phātastici somni magis quam prius: ⁊ siquidem auditus ⁊ odoratus ⁊ visus hebetiores ⁊ infirmiores.

¶ Ponit aliud preternāle. i. intellectus hebetudinem: ⁊ per hoc intelligit hebetudinē imaginationis aut cogitationis vel extimationis: ⁊ dixit nō secundum nām: quia quandoque sunt nāles: ⁊ cum sunt nō nāles significāt aliquam cōplexionis maliciam: vel malorū humorū presentiam vel vaporū. ¶ Deinde ponit obliuionem in nō consuetis que significat plurimam humiditatē cū mā in cerebro: presertim quo ad posteriorē partem capitis. Similiter cū dicit somnos magis phantasticos. i. cū pluribus somniis est et signū futuri morbi: quia significat capitis repletionē a multo vapore. ¶ Et ex hoc patet somnia esse nālia. subdit et q hebetudo visus ⁊ auditus ⁊ odoratus sunt de his signis: quando. s. obtusius ⁊ remissius circa idem obiectum operantur quam consueuerūt cū similibus circūstantiis: quia significāt aut complexionis maliciam circa tale sensus organum aut oppilationē in meatibus aut vaporū cū spiritibus maiorem permixtionem.

¶ Et simpliciter dicere est quecunque secundum nām sunt hec quidem aucta: hec vero diminuta: hec vero temporibus quibusdam: aut quantitatibus permutata.

¶ Uniuersaliçat signa sub quodā generali dicendo q omnia que insunt secundum nām in corpore sano: siue sint augmentata siue temporibus siue qualitatibus permutata: aut supple diminuta ab eo q secundum nām significāt futurum morbum: quia significant recessum a naturali dispositione: merito cuius corpus tandem paratum est egrotare.

¶ Et corporis tumor ⁊ minor ⁊ maior factus: ⁊ rubicūdior aut albior aut liuidior aut nigrior.

¶ Memorat quedam signa participātia nāli magis virtute dicēs: q tumor corporis maior solito: aut minor: aut albior: aut rubicūdior solito: aut nigrior significat morbum futurum: quia amplior tumor significat humorū multitudinem. minor vero corporis dissolutionem: odor vero humoris sibi proportionalis abundantiam: iuxta sniam Gal. prima afori(smorum). Secundo afor. nisi in profundo accubuerint.

¶ Et eructuationes ⁊ sternutationes ⁊ ventositates plures aut pauciores a nālibus: signa sunt future egritudinis. Ita vero ⁊ quecunque per nares ⁊ aures ⁊ palatū quibus cerebrū expurgatur quantitatibus aut qualitatibus aut temporibus permutata. hec igitur omnia generis sunt eorū que sunt secundum naturam.

¶ Modo narrat quedam alia signa. ⁊ primo eructuationes que sunt motus stomachi ad expellēdū vētositatem per viam oris: deinde sternutationes que sunt motus cerebri ⁊ panniculorū eius ad expellēdū rem nocentem per viam oris ⁊ nasi cum auxilio aeris attracti. tertio ventositates que. s. per intestina pelluntur extra. nam primū cum accidit amplius significat diminutionē nālis caloris aut presentiam viscosi humoris. Secūdum autem significat humorem stimulātem virtutem cerebri expulsiuam. Tertiū vero caliditatis nālis diminutionem secundum intestina aut flegmatis presentiam. ¶ Et tu collige hic istos motus esse nāles prout nāle distinguitur contra preter nām. ¶ Addit postea q similiter superfluitates quibus cerebrum nāliter expurgatur per nares vel os vel aures cum permutātur quantitate aut qualitate aut tempore sunt de istis signis. vltimo subdit epilogum ⁊ patet. LIIII.

Tortio vero in ventre aut secundum stomachū aut secundum aliquod intestinorū: aut in egestionibus: aut in his que euomunt aut mingunt: aut aliquis alius mediocris dolor de genere est eorū que sunt preter naturam. Nondum vero egrotare ita se hātes dicuntur. LV.

Quemadmodū grauati caput aut dolentes caput: aut vigilantes aut dormientes quando nondū propter hec a consuetis operationū impediuntur: ⁊ terminus quidem iste est egritudinis in talibus dispositionibus discretiuus.

¶ Positis signis pnosticis futuri morbi: que sunt de genere eorū que sunt secundum nām. consequenter hic enumerat alia signa pnostica futuri morbi de genere eorū que sunt preter nām. Et diuiditur in duas partes. primo enim ponit quedam generalia circa hec signa. secundo specialiter quedam illorū enumerat: volēs q per illa intelligamus alia. ibi secundo [Talia vero.] Prima in tres. primo enim ponit vnā conclusionē ad propositū: ⁊ probat illam. secundo infert vnū correlarium. tertio ponit aliam conclusionē. secundo ibi [Et propterea.] tertio ibi [Ita vero.] ¶ Dicit primo: q licet torsio in vētre vel stomacho. i. meri: aut in aliquo intestino aut in vomitu aut in egestione aut in mictu: ⁊ alii et mediocris doloris sunt de genere eorū que sunt preter nām: tamen ita se habētes. s. patiētes aliquē de dictis doloribus non oportet q dicantur egrotātes. ¶ Ista conclusio probatur: quia patiētes grauitatem in capite aut dolētes caput: aut dormiētes vel vigilātes plus debito nō dicuntur egrotare quamdiu propter dictas dispositiones nō impediuntur in consuetis conuersationibus: cum hoc impedimentū sit terminus per quē discernimus in istis dispositionibus egrū a nō egro. ergo a pari patiētes tortionē vel aliquē de supradictis mediocribus doloribus nōdum debet dici egrotare: quia nōdum sunt in consuetis conuersationibus impediti. ¶ Nota igitur primo: q quia potuisset quis dubitare an omnia corpora in quibus inuenitur dispositio ex toto genere preter nām sint egra. voluit Gal. hoc dubium hic remouere dicens q nō: quia stat tortionem ⁊ alios dolores mediocres quos nominauit inesse corpori: quamuis corpus nō sit egrū: quia stat tale corpus nōdū in consuetis conuersationibus esse sensibiliter lesū. ¶ Nota secundo q corpus vel mēbrū aliquod esse lesum sensibiliter potest intelligi duobus modis. Uno modo q lesio operationis illius sit sensibilis. secundo quia per illā lesionē corpus sit notabiliter impeditū in suis cōmunibus cōuersationibus. ⁊ contingit aliquid esse lesum sensibiliter modo primo: quamuis nō sit sensibiliter lesū modo secūdo. Constat enim q cuiuslibet dolētis lesio est sensibilis modo primo: licet nō quilibet dolēs sit in suis conuersationibus notabiliter impeditus. sensibilis ergo lesio in operationibus modo secundo est terminus discretiuus egritudinis: quia terminus per quē discernimus

egrum a nō egro. ¶ Tertio nō. ꝙ tortio dī dolor in intestinis vel in stomacho ꝯtingēs ꝓpter quē hō torquet querēdo situꝫ in quo minus doleat. ¶ Quarto nō istos dolores eē ꝑter nām toto genere mō supius posito: lꝫ Plusqꝫ cōmētator hoc dicat tortionē: vt est sensatio eē ſm nām: sed a pte sui significati esse ꝑter nām. reliqua hic dicta patent. Nam signa ſm nām que vltimo narrat ꝓpter similitudinē in mō ledendi ꝯuersationes arguūt illos qui dolent mediocriter nō ꝓpter hoc eē egrotātes. LVI.

Et ꝓpterea ad aliqd eandem dispositionem ⁊ egram ⁊ neutram dicimus adhuc. Ad vigorē eni ferētis facilius ꝙ iam victe virtutis: aut egra est aut neutra dispō singularuꝫ earū que dicta sunt.

¶ Hic īfert Gal. vnū correlariū: ⁊ est ꝙ ex dictis pꝫ eādeꝫ vel sīlem dispōnē posse dici qn̄qꝫ egrā qn̄qꝫ neutrā ad aliqd cōparataꝫ. arguit̄ sic. Eadē vel ꝯsīlis dispō vnuꝫ hoiem sensibiľ ledit in suis ꝯuersationib᷒ ⁊ aliuꝫ nō nisi insensibiliter. ergo ꝯtingit eādem vel ꝯsīlem dispōneꝫ ad aliqd cōparatā posse dici qn̄qꝫ egrā qn̄qꝫ neutram. ¶ Cā anteꝫ huius vt dicit in lr̄a est vigor v̄tutis patientis talē dispōnem: que qn̄qꝫ est vigorosior ꝙ victa: ⁊ iō sb eadē dispōne nō sensibiľr ledit̄: qn̄qꝫ est victa: ⁊ iō ab eadem sensibiľr impedit̄: ⁊ ꝓpter h̄ est dispō illa aut egra aut neutra.
¶ Ubi nota ꝙ cū non dicat̄ egritudo nisi per quā aliqd denolat̄ egrum: ⁊ nulla dispō denolet egruꝫ nisi illud corpus aut mēbruꝫ qđ per ipsam remouet̄ a ꝯsuetis operationibus ⁊ ꝯuersationibus. hinc est ꝙ dispō sīlis pōt esse vni egritudo ⁊ alteri nō: puta delicato dispō faciens lassitudinē est forte morbus: cū per illaꝫ sui mollitia vincat̄. robusto v̄o ⁊ laborib᷒ assueto nō erit nisi neutralitas. ¶ Nō 2° ꝙ nō respectu cuiuslibet dispōnis pterñālis v̄tus debilior absolute facilius vincit̄. ꝯstat eni ꝙ hn̄tes cor calm a causis suffocātib᷒ citius moriunt̄: vt p̄ma tertij. cap̄ de apoplexia: sed itelligimus hic ꝙ v̄tus fortior respectu determinate dispōnis difficilius dī egra: ⁊ cor friduꝫ est fortius ad resistēdū certis causis suffocationib᷒ ꝙ calm. Et tu potes ēt inferre vlterius ꝙ eadem dispositio stat in vno intra latitudinē sue sanitatis: qꝛ cuꝫ illa stat corpus denolari sanuꝫ ⁊ aliuꝫ sufficiet egrum facere. LVII.

Ista v̄o ⁊ alia nocumenta quecunqꝫ fiunt ſm sensus nō in eo qđ est ⁊ magis ⁊ minus deferunt alterutruꝫ: sed toto genere ꝑter nām sunt: ⁊ hec sunt egritudinū signa: ꝙdiu tn̄ fuerint parua ⁊ nondum a consuetis vnicuiqꝫ actionibus impedire sufficientia dicimus neutra.

¶ Hic ponit 2am ꝯnem ad ꝓpositū dicēs: ꝙ sic dictū est de tortione ⁊ alijs dolorib᷒ ita itelligēdū est de opōnib᷒ aliorū sensuū a tactu ꝙ nocumēta earū ꝑ que nō differūt ex sanis solū ſm magis ⁊ minus: sed sunt ex toto gn̄e preter nām illa sunt signa egritudinū: sed ꝙdiu sunt pua nō sufficientia īpedire a ꝯsuetis opationib᷒ sunt dicēda neutra.
¶ Ubi nō. ꝙ p̄ inuit in alijs sensib᷒ a tactu eē opōnes lesas que nō differunt a nālib᷒ ſm magis ⁊ min᷒ ꝑcipe obm solū sed ꝓ aliud. sicut v̄bi grā. rectū iudicare curuū ⁊ integrū ꝑforatū. Inuit 2° ꝙ oēs tales sūt ex toto gn̄e ꝑter nāꝫ. ⁊ hec duo dicta examinabunt̄ in h̄ cap̄ lr̄a. Inuit 3° ꝙ ista sunt oīa signa egritudinū: ⁊ hoc itelligat̄ ꝙ sunt signa aut demr̄atiua egritudinū p̄ntiuꝫ aut ꝓnostica futurarū. Nā si diceremus ꝙ oīa ista signant p̄ntem egritudinē non videret̄ hic ponere sīlitudinē cuꝫ p̄cedētibus: de qbus inuit ꝙ non sunt signa egritudinis. nec oporteret ꝙ dicerentur neutra: vt dī in textu. voluit ergo ꝙ ista sunt signa ꝓnostica aut demōstratiua egritudinū. sed tn̄ qn̄ non sufficiunt impedire a ꝯsuetis opationib᷒ sunt signa neutra vt nunc: qꝛ corpora talia nōduꝫ sunt egra sed neutra. ¶ Scđo nō. ꝙ lesio quarūdaꝫ opationū impedit a ꝯsuetis opationib᷒ ⁊ ꝯuersationibus: vt ablatio visus ꝓhibet a legēdo ⁊ ambulādo: ⁊ in alijs multis opationib᷒: ita ēt ꝯtingit in alijs sensib᷒ ꝙ eoꝝ lesiones īpediūt qn̄qꝫ a ꝯsuetis opationib᷒ sensibiľr: qn̄qꝫ nō. qn̄qꝫ ergo per istas nō accidit sensibile impedimētū in ꝯuersationib᷒ ista sūt signa neutralitatis totius ⁊ nō morbi totius. vtruꝫ aūt que hoc modo impediunt sint morbi aut nō. vide in p̄mo huius. LVIII.

Alia v̄o sunt ſm gustum qdem quando salse aut amare aut alicui᷒ alterius q̄litatis: manifestatio est in comestis ⁊ bibitis omnibus: aut sine acceptione cibi saliua eis videtur talis.

¶ Hic Gal. spāľr enūerat quedā signa ab opōnib᷒ sensuuꝫ ex toto gn̄e ꝑter nām. Et diuidit̄ hec ps in qnque ſm numerū sensuū. ibi 2° [Scđm odoratū.] ibi 3° [Scđm auditū.] ibi 4° [Quēadmoduꝫ.] ibi 5° [Scđm tactū.] ¶ De prima dicit: ꝙ talia signa ex toto genere preter nām sunt ſm gustū: qn̄ oībus comestis ⁊ bibitis quantūcūqꝫ diuersi saporis tn̄ appet manifestatio eiusdē q̄litatis. s. aut salse aut amare aut alterius saporis: aut ēt si he q̄litates appareāt: qꝛ sine p̄ntia cibi ⁊ potus saliua videt̄ talis. ¶ Ubi p̄ nō ex Aui. p̄ma sexti nāliuꝫ. cap̄ de enumerādo modos aīe ꝙ gustus est vis ordinata in neruo expāso sup corpus lingue ad cōprehendēduꝫ sapores solutos ex corꝑib᷒ ꝯtingētib᷒ ipm cū ꝑmiscet̄ humori vnctuoso lingue ꝑmixtiōe ꝑmutāte. ⁊ tu h̄ ꝯsidera ꝙ in hac diffōne Aui. ꝑ linguā intellexit oē qđ in cōprehēdendo sapores est ꝓportiōale lingue: sic inuenit̄ in qbusdā aīalib᷒ carētib᷒ lingua: ⁊ sicut est palatū ⁊ vicine ꝑtes in hn̄tib᷒ linguā. nā nō solū in lingua est vis cōprehēdēdi saporē: sed in palato ⁊ adiacētib᷒ ꝑtibus. Uoluit ēt Auic. exp̄mere in diffōne dicta modū quo gustus imutat̄ a gustabili: ⁊ est ꝙ ex corꝑe. s. gustabili soluit̄ sapor. i. ꝑs saporosa: ⁊ cōmiscet̄ cū humiditate saliuali ꝑmixtione: merito cuius fit ꝑmutatio lingue a sapore: ⁊ iō videt̄ ꝙ dicta saliualis humiditas sit mediū in gustu.

Sed vltra hoc remanent aliq̄ dubia. p̄muꝫ qđo gustus est qdaꝫ tact᷒: vt dī a ꝓho 2° de aīa. textu cōmētī. 101. ⁊ cō° eodē. videt̄ eni ꝙ differt a tactu ex ꝑte obi: qꝛ ei᷒ obm est sapor q nō est tāgibilis q̄litas. ⁊ ex ꝑte modi cōprehēdēdi: qꝛ tact᷒ ꝑcipit sine extrinseco medio. gust᷒ aūt eget humiditate saliuali que est mediū extrīsecū cū nō sit de cōpōne organi gustātis. ¶ Forte dī ꝙ gustus ꝑcipit sine medio extrīseco: qꝛ etsi nō ꝑcipiat nisi mediāte saliua: tn̄ saliua pōt dici mediuꝫ itrinsecū: qꝛ est nālis ⁊ itrinsecata corꝑi ⁊ in illo genita: ⁊ h̄ sufficit Ari. ¶ Cōtra. gustus dꝫ ꝑcipe nō sine medio qđ est ps aīalis quēadmodū tactus: sed saliua nō est ps aīalis. ergo sequit ꝙ saliua nō est mediū de quo loquunt̄. ⁊ assumptū est Auer. 2° de aīa. cōmento. 101. dixit eniꝫ. Et incipit declarare ꝙ gustus est aliqs tactus: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc non indiget cōprehendere suū sensibile per mediuꝫ qđ sit corpori extraneuꝫ: sed per medium qđ est pars animalis. hec Auer.
¶ Pro h̄ dubio dixit Albertus in qōnibus ꝙ gustus sumit̄ duob᷒ modis. vno mō pro sensu alimēti vt est alimētuꝫ: ⁊ h̄ mō gustus est tact᷒: ⁊ h̄ dicit voluisse Ari. ⁊ rō est: qꝛ alimētū vt hmōi est tāgibile. ¶ 2° sumit̄ ꝓ sēsu saporis: ⁊ h̄ mō distinguit̄ a tactu ⁊ est alia v̄tus vt ꝓbat rō suprapositā.
¶ Sed hec rn̄sio nō ꝯcordat cuꝫ Auer. cōmēto allegā. vbi voluit Ari. loq in textu dcō de sensu sequēte odoratū ſm

ordinem qui est a meliori ad magis necessarium: et hic est sensus saporis. et qz ibi in scda rõne ad hoc pbãduz arguit q gustus non cõprehendit saporẽ nisi in actu humido qd est tãgibile. ꝯstat ergo q loqtur de sensu saporis.

¶ Et ideo videt Cõmẽtator velle q sensum gustus esse tactuz põt itelligi duob⁹ modis. vno mõ q hic sensus sit vere tactus: et h est falsuz. alio mõ q hic sensus hz silitudinẽ cuz tactu: et hoc est verũ et fm Auer. hoc exprimit alia eoꝝ trãslatio que dicit. Sensus aũt gustus cõprehẽdit per tactuz. et cã illius est q sensibile p gustũ nõ cõprehendit per mediuz iter gustãs et gustatuz qd est corpus extraneũ. et h modus rñdẽdi vr mihi verior. ¶ Et tũc ad arg^m qd in gustu reqrit mediuz extraneũ dr q large loquẽdo saliua nõ est mediuz extraneuz. sicut et videmus doctores nostros cõputare sanguinem et pilos iter mẽbra et partes itrinsecas. Quõ aũt saliua sit necessaria statim videbitur.

Dubitatur igit vtruz saliua sit mediuz necẽiuz in gustu. et arguit q sic ex Auer. 2° de aia volẽte q in omni sensu reqritur de necessitate mediuz. ḡ cuz in gustu nullũ sit mediũ aliud necẽiuz: seqtur q saliua est illud. ¶ Cõfirmat: qz illud est mediuz necẽiuz: quo corrupto nõ pñt sapores veraciter cõprehendi: sed corrupta saliua non pñt sapores cõprehendi veraciter. ḡ saliua est mediuz necẽiuz. Maior est clara et minor est Auer. 3° colliget. cap de accñtib⁹ sensus gustus cuz dixit. Et qñ corrumpit hec humiditas in ore sicut in infirmis: nõ pñt tũc sapores veraciter cõprehẽdi. ¶ In opp^m arguit sic. saliua est mediuz in gustu cã faciẽdi facile sentiri. et si posset sensatũ apponi organo gustus sine medio pciperet. ḡ ipa nõ est mediuz necẽiuz. Assumptũ est Aui. 6° nãliuz. pte 2^a. cap de gustu. cũ dixit. Melius est aũt vt hic humor sit cã faciẽdi facile: et fiat alterius q̄litatis et ꝯfundat sil. si eniz posset tangi subtilr sine humore eẽt gustus. ¶ Cõfirmat: qz saliua facta alicuius saporis tota ipsa gustu pcipit et nõ per mediam saliuã. ḡ ipsa nõ est mediuz necẽiuz in gustu. Hoc argumẽto vtitur virtualr Auic. 6° nãlium. caplo allegato. et assumptuz est Galen littera. et Auicen. loco allegato.

In isto dubio etsi videam defendi posse saliuaz esse medium in gustu necẽiuz recipiens sapores itẽtionalr: vt ꝯpz dicere illũ q vult Auer. saluare. et ꝯñter q saliua mali saporis non sentit illius saporis. Sed qñ lingua patit malã cõplõnẽ cuz mã: tũc sentit saporem illius mãe in saliua imbibite. tñ magis credo Aui. q sit pp̄ter hñ sentire. et q si in aqua essemus: et aqua eẽt dulcis: et abyceret lingue non hñti saliuã nõ illã sentiremus: vt vult Auer. in 2° de aia. cap de gustu. q si mediũ intrinsecũ apud Aristo. sit necessariuz: adhuc puto veruz esse id non esse saliuam: sed vt in tactu carnem.

Tertio dubitatur quare cõprehensio saporis nõ presente cibo et potu sit per linguam: aut cõprehendere cibos diuersoꝝ saporum tanq̄ vnius. sicut qñ oia vident amara sit operatio corrupta. Nã gustus indicat de obiecto sicut est. gustabile eniz occurrens lingue aut est saliua et illa est talis saporis qualis indicat: aut est aggregatum ex saliua et alio cõmixto: et est fm dñiuz saporis eius cuius iudicat. ¶ Hic dr cõformiter ad dicta supra de operatione corrupta: q ideo dicit operatio corrupta: qz nulla similis sensatio potest iueniri in corpore mere nãliter disposito alys paribus: preter illa que faciunt hoc pternãliter dispositum: vel his exceptis que sunt de essentia sanitatis vel morbi: sumendo large morbuz. Et qz sic est in his casibus ideo dr opatio corrupta. nec valet argumẽtuz. oĩm pcipit sub ꝓpria rõne sine errore. ergo nõ est actio corrupta. Nã hec pceptio vel sibi similis cum paritate extrinsecoꝝ a sanitate et egritudine nõ posset iueniri in corpore mere nãliter disposito.

Quarto querit pp̄ter qd est q in patientibus fm gustuz qñqz apparet sapor sine exteriori saporabili: qñqz aũt nõ sentit nisi occurrat extrinsecũ saporabile: et cũ tale extrinsecum occurrit non appet sapor eius: sed humiditatis in lingua ibibite. Silr pp̄ter qd magis qdã potuũ et ciboꝝ vident mali et extranei saporis vt coiter vinũ et carnes. qdam aũt nõ ita vt poma et fructus et çuccharũ: vt experientia notat. ¶ Tertio pp̄ter qd magis apparẽt in istis corruptionibus sapor acetosus et amarus et salsus q̄ dulcis aut vnctuosus: vt sumit ab Ari. 34° pticula pbleumatũ. pbleumate 5° cũ dixit. pp̄ter qd lingua dulcis nõ sit: amara aũt et salsa et acetosa.

Ad primuz istoꝝ rñdit Auer. 3° colliget vtualiter. caplo de accñtibus gustus. notando q qñqz humor mali saporis plurimũ inficit linguã: et est q̄si eius ꝯtinua cõmotio: et tũc nullo extrinseco saporabili occurrẽte sentit sapor: et oia que ab extra approximant illi⁹ fere saporis sentiuntur: qz ille alios obtenebrat. qñqz aũt infectio nõ est tanta: et tũc eget cõmouente de nouo et agitante ad excitãdum: et tũc sentit coiter sapor qdã mixtus ex sapore rei extrinsece et sapore humoris inficientis.

Ad secunduz rñdet q cibi quoꝝ sapor nõ multũ excedit saporẽ ibibite humiditatis et cũ h mouẽt satis sunt displicẽtes: qz multũ in eoꝝ gustatione in istis casibus dñat sapor humoris peccantis. Silr et res subtiliores vt vinũ: sed res nõ penetratiue multũ: qz grosse sube nõ ita pcipiunt male: qz non tãtuz excitãt humorem malũ: sed dulcia et stiptica et pontica: aut res quaruz sapor est multũ dominãs. sicut acetuz multotiens nõ displicẽt. mõ vnctuosus sapor qualis est carniũ est in substantia subtili satis: et est sapor paruz de se imutãs. vinum aũt multũ penetrat. poma aũt et pira et çuccharuz sunt cõmuniter aut põtica aut stiptica aut dulcia aut acetosa.

Ad tertiuz rñdet Arist. loco allegato. q cã est: qz sapor dulcis est nãlis: et ideo nõ sentitur: amarũ aũt et salsuz et acetosuz sunt preternãlia et ideo sentiunt. et hoc ego itelligo hoc mõ: qz isti sapores dulcis et vnctuosus qñ sunt in humoribus: humores sunt nãlr dispositi: et ideo nõ ita apti linguam a debita dispõne remouere: nõ q lingua naturaliter tales sapores habeat vt inuit Cõciliator in huius pbleumatis expositione. LIX.

Secunduz odoratuz hõ qñ aliqñ sentimus vnaz qualitatem odoratui nullo presente odorabili aut afferẽtes plurima et diuersa oia vt similia sentimus. plerũqz hõ oino sensus nobis est nullius aut fetoris alicuius lz nullo presente fetore.

¶ Hic exẽplificat de signis ex toto gñe pternãm sumptis ab accñtib⁹ odorat⁹ dicens: q q̄tuor sunt modi qb⁹ opatio ex toto gñe pternãz fit in odoratu: et est signũ tale neutrũ cũ ꝯditionib⁹ supradictis: posito. s. q nõdũ sit sensibilis lesio a ꝯsuetis opõnib⁹. ¶ Unus eoꝝ est qñ sentim⁹ odorẽ nullo pñte odorabili. ¶ 2us modus est qñ plura et diuersa odorabilia oia pcipim⁹ tãq̄ vni⁹ modi. ¶ 3us est qñ penit⁹ nullus sit sensus odorabiliũ: lz debite applicent: et iste est ablatio opõnis. ¶ 4us est qñ est sensus fetoris nllo fetido pñte. ¶ Ubi p̄ nõ ex Aui. 6° nãliuz. pte p̄^a. cap de enũerando vires aie cõprehẽsiuas. q odorat⁹ est vis ordiata i duabus carũculis anterioris ptis cerebri silib⁹ mamillaꝝ capitib⁹: ad apprehẽdendũ illũ qd offert ei aer attract⁹ de odore q est in vapore ꝯmixto: aut de odore ipresso in illo ex ꝯmutatiõe que sit ex corpe odorifero. ¶ Ex q̄ descriptiõe seqtur organũ olfatus sunt due partes cerebri similes capitibus mamillaruz. ¶ Seqtur secundo q ois odor qui

cōprehenditur: aut cōprehendit̄ ex ꝑmixtione vapoꝝ cū aere vel medio tenēte locum aeris: aut ex ꝑmutatione medij talis facta a corꝑe odorifero inq̄ȝtuȝ odoriferū est. Aliter enī nisi ista sint vera: descriptio data nō est bona.

Sed dubitatur circa ꝑmuȝ: ⁊ videt̄ ꝙ organuȝ odoratus nō sint ille carūcule: q2 si ita eēt: tūc nares eēnt in brutibus anhelitū ⁊ odoratū cū anhelitu ꝑꝑ melius non ꝑꝑ necessitatē sicut palpebre in oculis ⁊ visu. Patet ꝯñia clare. ⁊ ꝯñs est falsuȝ cū sit ꝯ̄ Auer. 2° de aīa. cōmēto. 10. vbi dixit. Sed hoc qḋ dixit am pliant̄ vie ⁊ vene demīrant: ꝙ hoc est ꝓpter necessitatem nō ꝓpter melius. ⁊ idē sentit 2° collige t. cap̄ de iuuamētis instroꝝ odorat9. ⁊ vult h̄ eē de mēte Arist. Scḋo arguit̄: q2 organū odoratus est ꝑmus vētriculus cerebri. ergo nō est ille carūcule. Assumptū est Gal. 4° de accīti cuȝ dixit. Modo scribo quoqȝ ꝙ ꝑmuȝ instrumētū odoris sunt vētriculi cerebri. preterea instr̄ȝ odoratus dȝ esse ignee nāe: sed caruncule ille sunt frigide ⁊ humide. ergo ⁊c̄. Assumptum est Aristotelis in de sensu ⁊ sensato.

¶ Sed oppo^m est Auic̄. loco allegato sexti nālīuȝ. ⁊ 5ª Fen tertij. cap̄ p̄. ¶ Ad dubiuȝ breuiter dī ꝙ iste due caruncule sunt organū odoratus in hoie ⁊ brutib9 sanguinē: in alijs do aīalibus aliqd illis ꝓportionabile. ¶ Et hoc appet eē de mēte Arist. in de sensu ⁊ sensato. Instrumētuȝ odorat9 ꝓprius est locus qui est iuxta cerebruȝ: q2 v̄tute calida est mā fridi. ¶ Et 5° de gnōne aīaliuȝ vult expresse organuȝ olfatus eē cooptuȝ. ꝯstat aūt ꝙ foramina nariuȝ nō sunt coopta: ⁊ iō mēs Arist. est ꝙ organū olfatus sit in pte anteriori cerebri. ¶ Ad Auer. aūt dōm ꝙ fuit illi9 opionis. rō aūt sua: q2 tūc oppilatis narib9 odorare possumus ꝑ colatoriuȝ: ꝯstat ꝙ nō ꝯcludit. naȝ nō odoramus nisi cle9 coopertoriū qḋ fit tracto aere per nares ⁊ nō alr̄. ¶ Ex quo sequitur aliquē exteriorē sensuȝ fieri nō per neruū. ¶ Secūdo seq̄t̄ aliqḋ mēbruȝ sentire qḋ nō pōt sentire sensu tactus. ¶ Seqtur 3° ꝙ tactus est ꝑmus sensuuȝ: nō q2 ipoſe sit aliquā pteȝ sentire que nō possit tāgere: sed q2 impoſe est in aliquo totali aīali esse aliuȝ sensuȝ sine tactu.

Circa secunduȝ corre^m etiā est dubiuȝ an ad h̄ odores ꝑcipiant̄ reqrant̄ odores ꝑ vapores deferri ad organū odorat9: aut reqrat̄ ꝑmutatio medij ad q̄litatē odorabilem. ¶ Et sunt in h̄ dubio tres modi dicēdi quos narrat 6° nāliuȝ Aui. Quidā enī dicunt ꝙ odor reddit̄ ꝑ mediuȝ aereū aut aqueū odoratui nō ꝑmutato medio: nisi intētionalr̄ sicut color reddit̄ visui ꝑ mediuȝ diaphanū in actu. nulla imutatione existe in medio a corꝑe nisi intētionali. Et h̄ est pō Auer. 2° de aīa. cō^m. 97. cuȝ dixit post suas rōnes. remanet ḡ vt sit. s. odor in eo. s. aere sic color in diaphano. ¶ 2° pō dīc ꝙ aer ꝑmutat̄ realr̄ a corꝑe odorabili: vñ fit vere subm realis odoris. ¶ 3° dicit: ꝙ in aere opȝ eē vaporē siue exhalationē q̄ trāseat cū aere vsqȝ ad organū odorat9: ⁊ pro vnaq̄qȝ opi. sunt rōnes ꝯ̄ duas residuas sit̄ collectas. ¶ Cōtra ḡ pōnē Auer. est arg^m Auic̄. ꝙ oē mediuȝ reddēs sensibile ꝑ solaȝ imālē imutationē. reddit sp̄m in d̄terminato situ: sȝ odor nō reddit sensibile in determinato situ. ḡ ⁊c̄. Maior pȝ in visibilib9 ⁊ sonis. minor ꝓbat̄ ab eo: q2 multotiēs sentitur odor sensibili ⁊ odorabili ex toto resoluto: vt accidit multotiēs in cāphora: nec est ingeniū ꝑ odorē ad cognoscēduȝ suuȝ odorabile nisi appropinquādo loco vñ intēsius sentit̄. ¶ 2° rō sumit̄ ex Alberto: q2 nisi oporteret mediuȝ realr̄ trāsmutari ⁊ fumos odorabiles recipe: nulla eēt rō q̄re tā aer q̄ȝ aqua posset eē mediuȝ in odorādo. Et ꝓbat̄ ꝯñia. nā si hec ambo sūt mediū in odorādo h̄ erit ꝑ aliquā nāȝ vtrisqȝ cōem. sed h̄ nō est diaphaneitas: q2 tunc ꝑ vitrū ⁊ crystallū odoraremus. nec fridītas: q2 ista nō est ambob9 cōis. nec caliditas: q2 ēt non est ambob9 cōis. nec s̄m nām humiditas: q2 odor est p̄ncipalr̄ sicca: ⁊ q2 tunc exiccato aere vt in estate minus bn̄ odoraremus: cuius oppositū notat experiētia. ¶ 3° rō sumit̄ ab Alberto. nam si odor solum intētionalr̄ multiplicaret̄ in medium: nullo mō realr̄ alterat organū calefaciēdo ⁊ exiccādo. ꝯñia pȝ: q2 qualitas pure sp̄ualis non habet realiter imutare.

¶ Cōtra 2^m modum arguit̄: q2 aer ⁊ aqua sunt medium in odoratu: sed ista ipoſe est vere eē odoris subm. ḡ nō realr̄ imutant̄ media. Minor pȝ: q2 odor nō ē subiectiue nisi in mixto. ista aūt corꝑa nō sūt mixta. ḡ ⁊c̄. Et hāc rōnē tāgit Auer. 2° de aīa. cōmen. allega. 97. cum dixit. Est ēt impoſe ꝙ odor sit in aere sicut in corpore cōposito. simplicia enī nō recipiunt odores. ¶ Scḋo arguit̄ ex mō Auic̄. nulluȝ realr̄ imutans pōt ad maiorē distātiam imutare q̄ȝ ignis alijs parib9. sed ignis nō pōt ad tātam distātiam imutare ad quātam imutat̄ aer ab odore vt notat expientia. ḡ illa imutatio nō est realis sȝ sp̄ualis solū. ¶ Tertio sic. si tot9 aer medius iter organū odorat9 ⁊ odorabile vel aq̄: ne t̄io realr̄ imutat̄ ad odoratū cāndū. seq̄t̄ ꝙ sensibile positū supra sensuȝ cāt sensationē. ꝯñs est falsū. ⁊ ꝯ̄ Ari. 2° de aīa. ⁊ pȝ ꝯñia: q2 s̄m hūc moduȝ solū mediuȝ veniēs ad ꝯtactuȝ organi imediate imutat organū. tale aūt mediuȝ est sensibile cū sit iam realr̄ ad odorem trāsmutatū. ¶ Et h̄ argumētuȝ est eque nālr̄ ꝯ̄ tertiā pōnē. ¶ Cōtra modum 3^m est rō posita ab Auic̄. 6° nāliuȝ. pte 2°. cap̄ de odoratu. sup̄ qua fundat̄ Auer. si ad odoratus cāndū opȝ fumos aut vapores rei odorabilis deferri per aerē vsqȝ ad organum odorat9: sequeret̄ ꝙ vnū odorabile paruȝ vt vnū cadauer nō possit sentiri ad distātiam. 500. miliariū. ꝯñs est falsuȝ ⁊ ꝯ̄ experiētiam. Nam expertuȝ est vt dicūt aues ⁊ tigrides venisse in greciā tpe vnius magni belli ad cadauera edenda: cuȝ nullū hērent ducē preter odoratū: ⁊ tñ aūt tigrides nō fuerāt vise ꝓpe locū illum ad. 500. miliaria. Prima tñ ꝯñia ꝓbat̄. ꝙ si tale sensibile cōprehēdit̄ lōge. 500. miliaria. ḡ circūquaqȝ ex omni pte ad tantā distātiam potuissent sentiri. Tenet ꝯñia: q2 sensibile qḋ sentit̄ mediante medio circulariter agit de se ⁊ ad oēȝ dīaȝ eq̄lr̄. mō si tale odorabile vndequaqȝ ad. 500. miliaria pōt sentiri. seq̄t̄ ꝙ vapor ei9 est extēsus sicut vnū spericū: cui9 diameter esset mille miliariuȝ. hoc aūt est impoſe: q2 maxima extēsio possibilis in mā est qñ est sub forma ignis. sed si tale odorabile fuisset totū ꝯuersuȝ in ignē nō potuisset ad tātas dimēsiones extēdi: vt ꝯstat multiplicādo per. 10. q̄tuor vicib9: q2 vnus pugillus terre facit decē aque: ⁊ vnus aque decē aeris: ⁊ vnus aeris decē ignis. tūc enī vnuȝ corpus fit ad millecuplū ad plus: sed in magnitudīe dicta esset plus q̄ȝ mille milib9 vicibus millecuplū: vt ꝯstat geometricis. ¶ Scḋo sequitur: ꝙ aut duo corpora eēnt in eodē loco: aut ꝙ aer cederet tali fumo odorifero: quoꝝ vtrūqȝ est fl̄m.

In isto dubio etsi videaȝ ꝙ possint defendi via Auer. tñ q2 medicus ⁊ q2 cause dicendoꝝ in isto. §. melius ꝑ medicoꝝ viaȝ tradunt̄ sequor viam Auic̄. q vult ꝙ ad cāndū odoratum reqrit̄ aut mediuȝ imutari realr̄ s̄m se vel s̄m ptem. aut fumos odorabiles trāsire vsqȝ ad organū: aut ambo ꝯcurrere ⁊ nō esse imutationē itentionalē sicut in colore ⁊ sono: imo si odorabile imediate poneret̄ sup̄ carūculis mamillarib9 sentiret̄: medis aūt in h̄ sensu sūt ad facili9 deferēdū sine noxa to sensibile ad organū. vñ cap̄ allegato dixit. sensatū enīȝ si posset occurrere: sentiēti sentiretur ēt sine medio. ¶ Et ad rōnē de distātia rñdit Auic̄. loco allegato h̄ ꝯtigisse altero duoꝝ modoꝝ: aut q2 vēti tulerūt illos vapores quos perceperūt illa aīalia acuti odoratus: aut q2 illa animalia multuȝ alte volant ⁊ potuerant videre illa cadauera: nec ex hoc sequitur corpora illa in vaporem ꝯuersa facta esse ita magna: vt dicit Auer. ¶ Ad scḋm dicitur: ꝙ aer cedit

illi vaporis:sed ille nõ est occupãs notabilẽ magnitudinẽ sine pmixtione aeris. ¶ Sed si dicat̃ h esse 𝔷 Arist. in de sensu dicẽtẽ 𝔷 Heraclitũ: ꝙ odor nõ est fumalis euaporatio: q2 si eẽt fumalis euaporatio nõ eẽt in aqua: cuius oppositũ experimur de piscibus malũ odorem fugiẽtibus. ¶ R̃ndet̃ ꝙ Ari. ibi nõ arguit nisi 𝔷 Heraclitũ q voluit odor esset vapor in aere receptus solũmõ: ꝛ 𝔷 illud est: q2 odores in aqua ꝑcipiunt̃: cuꝫ tñ ibi nõ sit aer: q2 aer ascẽdit in illa: ꝛ ab ea recedit. ¶ Nota tñ ꝙ q2 Auic. vidit ꝙ odor ad maiorem dimẽsionẽ extẽdit̃ circũquaqꝫ ꝙ̃ debet eẽ vaporis s corporis s corꝑe separati dimẽsio: ideo vult ꝙ põt mediũ realr trãsmutari ꝛ tale mediũ nõ est simplex sed mixtũ: lꝫ multũ ad nãm aeris accedat. ¶ Nõ 2° pncipalr ꝙ aialiũ hñtiũ odoratũ quedã hñt organuꝫ nõ coop̃tuꝫ sicut aialia nõ respirãtia: vt apes ꝛ musce: quedam aũt hñt ipm coop̃tũ ꝛ in hñtibus coop̃tũ hõ organũ sicut est hõ ꝛ aialia respirãtia per nasuꝫ nõ fit odoratio sine inspiratione. ꝑ illã eni trahit̃ aer ad organũ odorat⁹: in quo est odor aut ꝑ trãsmutationẽ: aut ꝑ cõmixtionẽ vaporis. ¶ Nõ 3° ꝙ in odoratu 𝔷tingũt tres modi lesionũ in se sicut in gustu: q2. s. aut sentit̃ odor nõ p̃sente extrinseco odorabili: aut plures ꝛ diuersi odores ꝑcipiunt̃ ꝛ vnus: aut aufert̃ odoratio q2 nõ sentit̃: sed quartũ modũ nocumẽti in odore ponit Gal. q2 illi silis dr̃ itelligi in gustu etiam: ꝛ nõ est per se in odoratu: sꝫ in appetitiua 𝔷ñte odoratũ: cũ ꝑs cõprehẽdit odores horribiles: ꝛ in eis delectat̃: sicut in habẽtibus appetitũ corruptũ 𝔷tingit ꝙ delectent̃ in sapore carbonũ ꝛ luti: ꝛ isto ꝙ illos apprehendũt sub ꝓprijs rõnibus per gustũ vt debẽt. ¶ Cã aũt ablationis odoratus est aut oppilatio aut alteratio ꝓprij organi ad excessuꝫ alicuius male cõplõnis quecunqꝫ fuerit illa: lꝫ vt plm̃ sit frigiditas ꝛ humiditas ꝛ rarius calitas ꝛ siccitas. iõ dr̃ 2° de aia ꝙ praue odorat hõ: q2 cerebrum hꝫ multũ ꝛ valde humiduꝫ. Sed cã quare oẽs odores vt vnus ꝑcipiunt̃ aut sentit̃ odor nõ p̃ñte extrinseco odorabili est ꝑmutatio aut in stomacho aut in pectore aut in naso aut in alio intrinseco loco suos fumos cõicante organo odorat⁹. ꝛ si illi sunt fortes sentit̃ odor sine motu ab extrinseco: sin autem cuꝫ motu ab extrinseco. ¶ Cã aũt corruptionis in appetitu consequẽte odoratuꝫ est p̃ñtia alicuius male q̃litatis oppositę illi quã odor 𝔷seqtur. qd autem sit odor ꝛ quid sapor ꝛ quas qualitates consequunt̃ melius in secũdo canonis dicetur. ¶ Deinde cum dicit. LX.

Ecũduꝫ auditũ ṽo sonitus ꝛ strepitus generis coꝝ que p̃ter nãm sunt.

¶ Narrat hic opõnes ẽm auditũ ex toto gñe p̃ter nãm dicẽs: ꝙ sonitus ꝛ strepit⁹ sup. ꝑcepti non exñte ex aliquo tali sono sunt opationes ex toto gñe p̃ter nãm: supple significãtes futurũ morbũ ꝛ p̃sentẽ neutralitatẽ. ¶ Ubi p̊ notãduꝫ: ꝙ auditus describit̃ ab Auic. 6° nãliuꝫ. ꝑte p̃ma. cap̊ de enumerando vires aie. hoc mõ. Audit⁹ est vis ordinata in neruo expãso in sup̃ficie neruí obtici ad apphendẽdũ formã ei⁹ qd sibi aduenit ex cõmotione aeris qui 𝔷stringit̃ iter ꝑcutiẽs ꝛ ꝑcussuꝫ resistẽs cõstrictione exacta coacta ex qua ꝓuenit sonus ꝛ ꝓuenit ei⁹ cõmotio ad aerẽ collectũ getuꝫ qui est in 𝔷cauitate neruí obtici mouẽs illaꝫ ad instar sui mot⁹ ꝛ cõmotiones illius mot⁹ tangũt neruũ. ¶ Ubi nõ 2° ex hac descriptiõe declarari: qd est ꝓprium organũ audit⁹: ꝛ qd imediate deseruit illi: ꝛ per quẽ modũ ꝑcipit̃ sonus. Nam ꝓpriuꝫ organũ audiẽdi est neruus ille expãsus in sup̃ficie illi⁹ 𝔷cauitatis in qua 𝔷tinet̃ aer 𝔷nãlis ꝛ get⁹ sub miringa in aure. deseruit aũt sibi imediate aer getus sub illa 𝔷cauitate. qui est nãlr absonus: ꝛ recipit cõmotionẽ ꝓportionatã cõmotiõi soni qui audit̃: ꝛ illa ita iformatur vt possit mouere neruũ ad audienduꝫ. ¶ Modus aũt per quem ꝑcipit̃ sonus est: q2 ẽm vulgarẽ scholã sonus multiplicat spẽm suã ꝑ mediuꝫ ꝛ illa imutat imãlr aerẽ exñtẽ sub miringa: ꝛ ille aer imutat organuꝫ mere spũalr. sed Auic. inuit 4° tertij. cap̊ p̊. ꝙ aer terminat⁹ ad illũ getuꝫ aerẽ qui est in miringa: opꝫ ꝙ moueat̃ localr ꝑ iundationẽ: ꝛ moueat motu ꝛ iundatiõe ꝓportionali illũ getuꝫ aerẽ: ꝛ ista inundatio in aere 𝔷nãli tãgẽs neruũ audiẽdi imutat illũ ad sentiẽdũ. ꝛ hec est imutatio spũalis qua neruus ille recipit sonũ imãlr: ꝛ hũc modũ sensit Albert⁹ in q̃õnib⁹ de aia. ¶ 3° notet̃ ex dictis modus ẽm quẽ fit h accñs in auditu. Nã nõ exñte extrinseco sonãte ex quacũqꝫ cã itrinseca 𝔷tingũt inundationes in aere illo quẽ dixi getũ sub tela siue miringa in osse petroso. ꝛ sunt tales q̃les ille que cõmouẽt audituꝫ: apprehẽdit ꝙ sit son⁹ ext̃: lꝫ in rei veritate nõ sit: vl̃ saltẽ nõ sit apõ aliũ ꝑceptibilis. ¶ Et pꝫ 4° q̃re ista cã dicat̃ actio lesa corrupta ꝛ ex toto gñe p̃ter nãm. nã rõ est silis p̃cedẽtib⁹ dictis in gustu ꝛ odoratu. ¶ Sed h 𝔷sidera: ꝙ quẽadmodũ albugineus ẽt in optima dispõne oculi nõ est ex toto mundus a fumis opacis ꝗ nõ faciũt imaginatiões: nisi in oculo suggrediẽte in bonitate visus: ita 𝔷tigit ꝙ aer semꝑ fere recipit aliq̃s imutationes: sed ita debiles vt nõ imutet audituꝫ nisi acutissimũ. ꝛ iõ q̃nqꝫ ꝑceptio talis soni est ex acutie sensus: vt 4° tertij. cap̊ de sonitu in aure: ꝛ talẽ sibiluꝫ puto forte nõ dici actionẽ corruptã: sicut nec imaginationes ille sunt actio lesa: lꝫ ꝓbabile sit oppositũ. LXI.

Uemadmodũ ꝛ ẽm visuꝫ quecũqꝫ aũt apparere vident̃ nigra ꝛ alba ꝛ rubea ꝛ ruffa: hec quidem rotunda: hec ṽo oblonga: hec quidem gracilia: hec ṽo grossa: ꝛ preteruolare omnia videntur.

¶ Hic narrat has opõnes ex toto genere p̃ter nãm in visu dicẽs: ꝙ p̃dicte opationes alioꝝ sensuũ sunt ex toto gñe p̃ter nãm: quẽadmodũ in visu sunt p̃ter nãm sensationes eoꝝ que videntur apparere: aut nigra: aut alba: aut rubea: aut ruffa. i. aurea: ꝛ hec eoꝝ rotũda alia oblõga: ꝛ aliq̃ eoꝝ grossa aliq̃ gracilia. ꝛ oĩa vident̃ preteruolare extra non existẽte extra oculũ talr dispositũ visibili vel spãli cã talis apparẽtie. ¶ Nota igit̃ p̊: ꝙ visus describit̃ ab Auic. 6° nãlium. ꝑte p̃ma. cap̊ de enumerãdo vires aie hoc mõ. Uisus est vis ordinata in neruo obtico ad apprehendendũ formã eius qd format̃ in humore crystallino: ex silitudinib⁹ corpoꝝ hñtiuꝫ colorẽ que veniũt per corpa radiosa in effectu ad sup̃ficies corpoꝝ tersoꝝ. ¶ Ex qua descriptione innuit Auic. ꝙ visio fiat in neruo obtico: lꝫ Gal. innuat visionẽ fieri in crystallinã 4° de accñti. cap̊ p̊. ꝛ 7° terapẽtice. ꝛ Auer. innuat 2° colliget visioneꝫ fieri in tela aranea. hec eniꝫ est lucidissima: ꝛ maxime pertiñs diuꝫ ptiuꝫ oculi. Et forsasse quẽadmoduꝫ gustandi organũ nõ est solus neruus expansus sup̃ linguam. Sed in palato ꝛ carne gingiuarum ꝛ capite neruí: ita in diuersis partibus est virtus visiua diuersimode quẽadmodum in tactu cõtingit. Et ideo Albertus magnus in questionibus voluit visiuaꝫ virtutem esse in crystallina ꝛ neruo obtico: ꝛ in p̃ma parte cerebri: diuersimode tamẽ. ¶ Uerũ certificatio figure ꝛ quãtitatis ꝛ rei visibilis fit in crystallina: sed numeri ꝛ mot⁹ videt̃ ex Auic. fieri certificatio in incruciatione neruoꝝ aut in cerebro. vñ 6° nãliuꝫ. ꝑte 3°. vult fluctuationeꝫ spũs nõ soluꝫ in parte ante neruoꝝ obticoꝝ cruciationẽ: sed etiam posterius in parte versus cerebruꝫ esse cãm ꝙ vnũ apparet duo. silr ẽt malũ situm oculoꝝ ita vt crystallina vnius sit sup̃ior crystallina alterius. Uolo ergo dicere: ꝙ lꝫ aliq dicãt ꝙ visio fit in tela aranea vt vi sentire Auer. 2° colliget. cap̊ de iuuamẽtis oculi: ꝛ alij dicant ꝙ

visio fit in crystallina: vt sentit Gal. 4° de accititi. ⁊ 7° tera pentice. ⁊ alij dicũt ꝙ visio fit in neruis obticis: vt Auič. sentit 6° nãliuꝫ. parte pma. loco allegato. Mihi videt̃ probabile ꝙ visio fit in pluribꝰ istoꝝ aut in oĩbus: lꝫ diuersimode: ⁊ visibile ẜm rõnem ꝓpriam visibilis: qua coloratum pmo cõprehendit̃ a crystallina vel tela aranea. ⁊ siłr sub rõne figurati aut magni: sed vt motuꝫ vel quiescens: vel certi numeri cõprehendit̃ infra in alia parte post crystallinã. ⁊ vere dicat̃ visiuã vtus eẽ in diuersis ptibꝰ similiter: ⁊ ꝓpter hãc cãm auctores diuersa habuerũt iudicia: q̃re ⁊ Auer. 2° colliget loco allegato. dixit ꝙ iudicia de iuuamẽtis partiuꝫ oculi sunt arbitraria: nec videt̃ sibi certitudo polis. ¶ Nota 2° ꝙ humor albugineus pcedit põne ⁊ telã araneã ⁊ crystallinã: ⁊ neruũ obticũ: lõ quecũqꝫ opio p vera teneat̃: iste imaginatiões de qbꝰ dicit Gal. pñt fieri ex dispõne albuginei humoris. nã q̃uis ɔtingãt imaginationes ex dispõne in cornea ⁊ crystallina: tñ iste nõ vident̃ pteruolare. ille g̃ de qbꝰ Gal. loq̃t̃ hic ⁊ que pteruolare vident̃ ⁊ diuerse figure ⁊ diuersoꝝ coloꝝ fiũt ex dispõne albuginei humoris: ⁊ est dispõ talis: qꝛ in albugineo humore ɔtinent̃ vapores grossi: g in eo natãt coraꝫ crystallina ⁊ illoꝝ vapoꝝ apparitio facit appere ex̃ res volãtes in aere vel in supficie reꝝ extra que videntur.

Et ideo cadunt hic due breues difficultates. Prima: vtrũ talia in albugineo ɔtenta possint videri ab oculo: cuius ille est albugineus: ⁊ hoc p spẽs ꝓprias non concurrente ad eoꝝ visionem extrinseco visibili.

¶ Scdo: vtrũ talis visio sit actio lesa corrupta: ⁊ negatiue pro pma arguit̃: qꝛ ad cuiuslibet visibilis visionẽ reqrit̃ extrinsecũ medium. Sed iter ea que sunt in albugineo ⁊ organũ vidẽdi nõ cadit extrinsecũ mediuꝫ. g̃ talia videri nõ pñt. Assumptum pro maiori est Auer. 2° de aĩa. cõ° ij°. vbi vult tres sensus iter quos est visus sentire nec̃io per mediuꝫ: qđ est corpus extraneuꝫ. ¶ Scdo si isti vapores possent videri. g̃ a fortiori vuea ꝓpa oculi. in oculo nãłr disposito põt videri. ɔñs ɔtra experientiaꝫ. ⁊ pꝫ ɔñtia: qꝛ vuea est maior ⁊ manifestius colorata q̃ dicti vapores. ¶ Nec põt dici ꝙ nõ videt̃: qꝛ nõ illuminat̃. nã lumẽ p foramen vuee ingrediens reflectit̃ a crystallina: vt dictũ est supra in signis dispõnuꝫ oculoꝝ: ⁊ per ɔñs vueam illuminat. ¶ Nec põt dici ꝙ crystallina nõ videt nisi illđ qđ per foramẽ vuee ad ipsam mittit recte radiuꝫ: ⁊ vuea in nãli dispõne hoc non põt: qꝛ nõ de directo illi foramini opponit̃. tunc eniꝫ sequeret̃ ꝙ ɔtrita vuea preternãliter ipsa saltem videret̃: cuꝫ aliqua pars cuius fieret directe opposita illi loco vbi prius fuit foramen.

In oppositum tñ est ꝙ per ꝓpriã spẽm isti vapores videri pñt. arguit̃ sic. illđ de quo p sensuꝫ visus iudicat̃ quo ad ꝓpriũ colorẽ ⁊ figuraꝫ videt̃ p spẽm ꝓpriã: sed isti vapores sunt hõ. g̃ ⁊c̃. maior est clara: qꝛ nullo mõ alr possumuꝫ ɔcludere aliqđ per ꝓpriã spẽm videri: ⁊ minor est Gal. in lr̃a. dixit eni hec talia videri oblõga ⁊ rotũda ⁊ citria aut rubea. g̃ ⁊c̃. ¶ In isto dubio duos inuenio modos dicẽdi. vnus est antiquus dicẽtiuꝫ ꝙ vnusq̃sqꝫ sensus põt pcipere obm suũ sine medio: sicut supra apparuit de tinitu auris: ⁊ de gustu egroꝝ ⁊ odoratu coruꝫdeꝫ: ⁊ h̃ appet de visu. dictũ aũt Arist. vbicũqꝫ sit ꝙ sensibile positum supra sensuꝫ nõ sentit̃. ⁊ siłr Cõmẽtatoris glosant ex vbis Cõmẽtatoris 2° de aĩa. cõ° ij6. qꝛ sensibile si ponat̃ sup ipm sentiẽs aut non sentiret̃ oĩno. aut si sentiet̃: male sentiet̃. ⁊ iõ dicũt hos vapores nõ hñ videri: sed tñ videri. ¶ Primũ pꝫ ex Auer. 3° colliget. cap̃ de accñtibꝰ sensus visus: vbi vult ꝙ ad pfectã rei visionẽ reqritur ꝙ spẽs rei visibilis p̃ recipiant̃ in medio extrinseco: qđ nõ põt eẽ de vapore in albugineo respectu eiusdẽ oculi. ¶ 2m pꝫ: ꝙ ad visionẽ cãndã sufficit ꝙ visibile suã spẽm causet in oculum per lineas rectas radiosas cadẽtes sup crystallinã mõ hoc pñt facere vapores illi in albugineo. Nã cũ albugineus sit sufficiẽter illumiatꝰ: aut a lumie intrinseco: aut p reflexionẽ a crystallina ẽt in directo illiꝰ vaporis: ⁊ vapores illi sint colorati illiꝰ medij mõ: tiui nõ vꝫ qđ ꝓhibeat eos cãre spẽm visibilẽ in crystallinã. vñ possit cãri visio: lꝫ forte nõ pfecta. ¶ Et ꝙ videantur h̃ mõ isti vapores. sẽtit Hali. cõ° i76. l. sequẽti cõ° cũ dixit. Et imaginatiões que sunt in oculo ẽt diuersant̃ eaꝝ forme ẜm illđ qđ format̃ in humiditate grãdinea de vapore g aggregat̃ in foramine vuee: ⁊ pꝫ ẜm hãc viaꝫ pmi argumẽti ad negatiuã ptem solo. ¶ Ad 2m argum põt dici ꝙ multo lumine veniẽte ad oculũ p visuꝫ reruꝫ: quaꝝ radius fortis imutat crystallinã ꝓhibet̃ videri vuea que paꝝ est illumiata: vt appet ad experiẽtiaꝫ ꝙ existe ex̃ domũ per fenestrã p quã soluꝫ lumẽ ingredit̃ ꝓspiciẽte vix aut nullo mõ discernimꝰ ea que sũt itus q̃uis sint illuminata. Ex qbꝰ ẽt dĩ ad ɔfirmationẽ de ɔstrictiõe vuee siłr. nõ eniꝫ ob assignatã cãm ɔtingebat nõ videri vueam.

¶ Scda põ est h̃ẽtis: que ɔsistit in duabꝰ ɔñibus. Prima: ipole est rẽ extrĩsẽ in loco coloratã videri p ꝓprias spẽs vt colorata est. Istã ɔñem dicit p̃ eẽ de mẽte Auer. 2° de aĩa volẽtis ꝙ mediuꝫ est reqsitũ in opõne sensus: inq̃tuꝫ est sensus. g̃ in oĩ sensatione reqrit̃ mediuꝫ: siue sit bona siue mala. ¶ 2° ratio est: qꝛ si tales vapores in oculo existẽtes possent videri sequeret̃ ꝙ vuea posset videri: vt supra dictũ est. ¶ 3° qꝛ si possent videri ab oculo in quo sunt. g̃ possent videri quoquo mõ ab oculo extrĩsecus ꝓspiciẽte. ɔñs aũt est falsuꝫ: qꝛ in hñtibꝰ imaginationes duꝫ nõ sunt ꝓpe cõplemẽtũ cataracte nõ videt̃ ab extrinsecus talis vapor: imo multotiẽs sunt imaginationes ex vestigio in cornea qđ nõ pcipit̃ ex̃: vt vult Auič. 3° tertij. cap̃ de imaginationibus. ¶ 4° rõ: qꝛ si res talr posset videri duꝫ est in oculo sequeret̃ ꝙ punctus albꝰ remanẽs in cornea post ɔsolidationẽ vlceris deberet videri albus. ɔñs ɔ̃ Auič. q vult ꝙ res appeat pforata ex tali pũcto existe in medio pupille: qꝛ nõ videret̃ visibile qđ est ad ptẽ mediã ⁊ breuiter ɔñs est ɔ̃ experiẽtiaꝫ. ⁊ pꝫ ɔñtia: qꝛ cicatrix est alba. ¶ 5° rõ: qꝛ si ista talia viderent̃ per ꝓprias spẽm sequeret̃ ꝙ semp viderent̃ eque distãtia ab oculo. ea eniꝫ que per ꝓprias speciem vident̃ stãte eodẽ medio ⁊ stante eadẽ pupilla ɔsiłr disposita in eadẽ distãtia apparẽt: cuꝫ nulla videat̃ ptinẽs rõ ad faciẽdum appere illã maiorẽ vel minorẽ distãtiaꝫ: ⁊ tñ primuꝫ ɔñs est falsum: qꝛ quãdoqꝫ apparent in aere: qñqꝫ in loco vicino: quãdoqꝫ in pariete obiecto visui.

¶ Scda ɔclusio: res extis in oculo põt videri per alterius visibilis spẽm ab ex̃ veniẽtem. ꝓbat̃: qꝛ tales res vident̃ vt ɔstat ex auctoribꝰ. visu eniꝫ pcipiunt̃ ⁊ nõ per ꝓpriam spẽm. g̃ per alienã. ¶ Modus aũt est duplex: qꝛ talia que sunt in oculo sũt ex toto opaca sic̃ cicatrix cornee ⁊ sic̃ sũt multe humorales ptes coagulate: ⁊ ista vident̃ per accñs pro q̃nto faciũt ꝙ rei exterioris visibilis spẽs nõ põt in directo istius ptis ad crystallinã penetrare. spẽs igit̃ a re visibili per alias ptes veniẽtes ad crystallinã repñtant ptes visibilẽ sibi corrñdentẽ. ⁊ qꝛ in directo ptis nõ pue deficiũt spẽs a crystallina res videt̃ deficiẽs a cõplemẽto ẜm figurã illius opaci: ⁊ ẜꝫ exigẽtiam q̃ntitatis eiꝰ qđ occupat̃ de pyramide radiosa ad oculũ in ipso vuee foramine: ⁊ iđ in directo talis ptis indicat̃ aut nigredo aut tenebra. h̃ g̃ mõ iproprio dicimꝰ tale opacũ vere in oculo extis videri.

¶ Secũdus modus est: qꝛ talis vapor aut ps qñqꝫ est colorata: sed nõ ex toto opaca sicut accidit in vitro colorato: ⁊ qꝛ spẽs recipiunt̃ ẜm nãm recipiẽtis: ideo spẽs ad talem partem venientes recipiunt̃ ẜm nãm coloris reperti in illa parte vaporis: ⁊ ẜm illius coloris naturam multiplicantur in crystallinã: ita ꝙ pars alba rei vise extra que mul

tiplicat spēm suā in vaporem illū citrinū aut rubeum nō agit spēm albedinis in illū vaporē: sed spēm citrinitatis: qꝛ agit ſm modū recipiētis qd est citrinū: ꝛ post imutās crystallinā imutat per illū modū: ꝛ iō res extra videtur citrina ꝛ quodāmō vapor ille videt per alienā spēm ab ipso mūdificatā. ℂ Cōtra hanc pōnem arguit sic. lux existēs in pte oculi pōt ab eodē oculo videri per ppriā speciē. ergo ꝯclō falsa. Assumptū colligit ab Arist. ꝛ in de sensu ab Auer. cōmēto eiusdē libri. ℂ Forte dī ꝯcedēdo ꝙ ps lucida pōt videri per spēm ppriā: sed nō sequitur ꝙ ps colorata hō mō possit videri: qꝛ lux est spūalior colore: ꝛ iō non indiget ita medio in quo mundificet spēs: ꝛ gradatim ad spūalitatē sensationum pportionet. Cōtra. saltem auctas Auer. nō erit vera ꝙ visibile reqrat extrinsecū medium. ℂ Pꝫ. crystallina est peruia puietate eiusdē rōnis cū medio. cum ergo color illuminatꝰ sufficiēs sit mouere aquā ꝛ aerē ꝛ vitrū absqꝫ alio medio: sufficiet mouere crystallinā ꝛ in ipsa pprias spēm causare. ergo ꝛ visionē. ℂ Pꝫ. lꝫ recipiēs recipiat ſm ppriā nām: cū hō nō opꝫ ꝙ recipiēs spēs spūales recipiat spēm forme in eo mālr existētis: imo sīlis forme spēm recipe phibet. Si ergo vapor diaphanus: sed quodāmō coloratꝰ: puta rubeus recipiat spēs alicuiꝰ colorati: nō opꝫ ꝙ illas recipiat vt spēs rubedinis: sꝫ potius alterꝰ coloris. Assumptū pꝫ. pmo in tactu: qꝛ enim tactus nō pōt absolui a qlitatibus tāgibilibus oīno: ideo nō cōprehēdit suū sensibile ſm totū: ꝛ eque calā nō sentimus. zᵒ de aīa. cōmētis. 119. ꝛ. 118. ꝛ tenet ꝯsilis a sīli: ppterea cadēs super vitrū viride agit in vitrū lumē: ꝛ sīlr vltra vitrū: sed viriditas que est spēs viriditatis pme multiplicat in aere. ergo pariter trāseūtibus spēbus alicuius visibilis per rem diaphanā coloratā: sꝫ vltra illud diaphanū coloratū spēs sui coloris sic repta: opꝫ dicere illā ab illo diaphano multiplicatā. Assumptū pꝫ: qꝛ lumē de se nō est limitatū ad alicuius coloris determinati spēs multiplicādas: ꝛ ideo nō multiplicat a lumine. aut sꝫ multiplicat: tunc ꝯcurrit lumen tanqꝫ vle agens: cū quo ad effectū opꝫ ꝯcurrere particulare limitās: qd est color. ℂ Pꝫ. sꝫ res viridis vel citrina ponat post vitrū rubeū nō apparebit pure citrinum illud qd videbit nec viride: sed mixtū ex rubeo ꝛ citrino. vt notat experientia: cum duo talia vitra supiuicem ponunt: ꝛ aspiciunt. ergo visibile nō causat in vitrū rubeū solum spēm rubedinis. ergo opꝫ ꝙ rubedinis spēs fiat a vitro rubeo nō a citrino. ℂ Cōfirmat. rubedo reqrit in illo ad hō vt cū alijs paribus res iudicetur rubea. ergo rubedo est aliquo mō cā visionis illius: ꝛ nō mālis: qꝛ color nō facit specierū visibiliū receptionē: imo potius phibitionē pro quāto mediū facit opacū. ergo vt cā agens: ꝛ iō multiplicat spēm: cū alio mō agere nō videatur. ℂ Propter hāc ergo cām videt mihi ꝙ vapor in oculo existēs possit videri per spēm ppriā: iꝫ multotiēs ꝯtingat ꝙ fiunt imaginationes oculo nō vidente rem in eo existētem per propriam spēm: sed re tali ita phibente visionem partis visibilis vt visibile in parte illa magis appareat obscurum: aut pforatum: aut deficiens: aut supra ipsū aliqd nigredini attinēs iudicet volare. ꝛ pmā ptem huius ꝯclōnis pbant argumēta cōtra Gentilem. ꝛ ſm argumēta Gētilis ꝛ Auic. 3ᵒ tertij. cap̄ de aqua. ꝛ Gal. 4ᵒ de accriti ꝛ morbo.

ℂ Ad argumēta autem Gentilis dī pro auctē: vt supra: nec medium est necīum ad sensationem inquātum est sensatio: sed inquātū recta sensatio istoꝝ triū sensuū specialiter. Et ad rōnem de vuea dictum est satis supra: ꝛ rō de puncto albo soluit: qꝛ non tm̄ est illuminatus versus crystallinā respectu alioꝝ visibiliū sibi vicinoꝝ qn videat tenebrosū qd. Ad rōnem de instātia negat ꝙ omne per ppriam spēm visum stāte eadem distātia videat semper esse eque distans. Causa autē hec est eadem cum cā quare ista que sunt in oculo cum videntur apparent extra: ꝛ est plana scientibus quo modo oculus distantiam videt.

Secunda dubitatio que est: vtrum talis visio rei in oculo existentis sit actio lesa corrupta pōt magis facilr ex phabitis terminari. nam supra dixi: ideo aliquā talem opationē dici ex toto genere preter nām: qꝛ nec ipsa nec sibi oīno sīlis pōt iueniri in corpe mere nālr disposito ceteris paribꝰ: illis exceptis que sunt de essentia sanitatis vel morbi. nūc aūt multe istarū imaginationū sunt tales: vt phibentes obiecti extrinseci debite approximati visionē debitam. alique vō imaginationes non sunt actio lesa. vt sumit ex Aui. allegato caplo: vt ille que sunt ppter visus acutiem tm̄. nā istas dixit nō comparari ad nocumētū. ꝛ vt puto tales nō impediūt extrinsecoꝝ visionē. nō ergo ideo dico istas eē ex toto genere pter nām. qꝛ faciūt rem apparere vbi nō est. nā tūc visio per speculū ꝛ mediāte aqua ꝛ fere oīs visio eēt corrupta: qd est falsum. sed ex cā dicta que qūo itelligat latius dixi supra in loco magis appropriato. ℂ Deinde cū dicit. LXII.

Secundū tactū vō qn̄ ineqlitas quedam aut spissitudo aut grauitas aut tēsio aut stupida aut dolens dispositio apparet ſm totam habitudinem.

ℂ Hic exēplificat de tactu ꝛ posset diuidi in duas: sed lego totū. ℂ Dicit ergo pᵒ quo ad hāc ptem: ꝙ opationes siue signa ex toto gñe pter nām ſm tactū sunt: qn̄ ſm totam habitudinē. i. in musculis qui sunt in totius ambitu appet aut quedā ineqlitas aut spissitudo aut grauitas aut tensio aut apparet dispō stupida vel dolens. LXIII.

Tacꝫ vō ꝛ ſm quālibet ptē tēsio aut tribulatio aut pūctio aut grauitas qn̄ parue qdem fiunt ꝛ nō manētes: dispōnem qdem neutrā esse declarāt: pnuntiant vō egritudinem futuram.

ℂ Dicit zᵒ ꝙ ita ēt erit ſm quālibet ptem corporis qn̄ in ipsa apparet tēsio aut tribulatio aut pmutatio: als mordicatio aut grauitas: sꝫ iste dispōnes sint parue ꝛ nō pmanētes. tunc demrāt de pnti neutralitatē ꝛ pnosticant in futurum egritudinē. ℂ Nota igit pmo: ꝙ qn̄ iste dispōnes pcipiunt ex ipressione extrinsecoꝝ obiectoꝝ: nō opꝫ semper significare neutralitatem: sed qn̄ iste sunt spontanee siue ab itrinseco. ꝛ hoc recte dixit Plusqꝫcōmentator: iꝫ alique istarū siue pter extrinsecū siue ab itrinseco nocent preternāliter: vt dolor ꝛ oīs eius maneries. ℂ Nota secundo ꝙ in corpore mere nāliter disposito deducto extrinseco obiecto non debet sentiri quo ad ambitū totius dispō preternālis aut tediosa. ℂ Et dico notāter quo ad totius ambitū: qꝛ forte quo ad quedam mēbra vt stomachū ꝛ itestina nō est incōueniens: ꝛ ideo cū in ambitu totius sentiunt dispōnes pternāles ꝛ tediose sine extrinseco sensato talis sensatio est pternālis recte: sicut est dictū de visu ꝛ alijs sensibus. dispōnes aūt quas Gal. hic narrat sunt tales. ꝛ ideo sunt opationes ex toto pter nām. ℂ Nota tertio ꝙ inequalitas pōt dici asperitas. nā qn̄ ex nimio exercitio in sole corpus est exiccatū sentiunt partes vna aliam. ac sꝫ eēnt ineqles ꝛ aspere ꝛ maxime in motu. ꝛ talis dispō dī ab Auic. lassitudo arefactiua. ℂ Spissitudo aūt est cū sentiūt mēbra se cōprimi ab alijs ꝛ cōdensari. sicut accidit cū ex cremēto carnis alia comprimunt: aut humoꝝ augmēto. Et cū hac dispōne plurimū sentit grauitas mēbroꝝ: ꝛ ideo ista sunt in lassitudine extensiua cū grauitate. ℂ Tensio aūt est cū mēbra pp multitudinē repletionis sentiunt nimiū tēsa: ꝛ ista pōt eē ex humoribus

cum spissitudine ꝛ grauitate: ꝛ potest eẽ ex vẽtositate sine
grauitate: vtroqȝ tñ mõ in lassitudine extẽsiua. ꝛ põt col/
ligi 3° p̃mi. cap̃ de spẽbus lassitudinũ. ℂ Per dispõnẽ do/
lẽtem itelligit dolorẽ pungitiuũ sicut est in vlcerib⁹: ꝛ ac/
cidit in lassitudine vlcerosa: ꝛ ꝯstat ꝙ in oĩb⁹ istis est ali/
gs doloris modus qui oẽs sunt ex toto genere ꝑter nãm.
ℂ Per stupidam aũt dispõnẽ intelligit sensus ablatiõnẽ
vel diminutionẽ cui silis nõ põt eẽ in corpore nãliter dis/
posito: que etiam ob dictaȝ cãm sunt ꝑternãles dispões
toto genere. similes aũt dispões in ꝑticularibus mem/
bris cũ tedioso sensu excepto stomacho ꝛ itestinis idem si/
gnificãt. nã virge tensio nõ semꝑ est cũ tedioso sensu: sed
in stomacho hora famis ꝛ in intestinis hora exitus nãlis
sunt tediose sensationes que nõ sunt dolores: ꝛ iõ nec vir/
ge tensio semꝑ est signum futuri morbi nec stõchi fames
aut itestinoꝝ icitatio ad egerẽduȝ. sed cuȝ in mẽbro ꝑter
nãliter ꝛ a cã intrinseca aut tensio aut tribulatio. i. com/
pressio vel ꝯstrictio: vt sonat antiq̃ translatio aut ꝑmuta/
tio. i. dolor mordicatiuus ꝑternãliter existẽs in re aut gra
uitas: ꝯstat ꝙ sunt sensationes tediose ꝛ ꝑternãles si fue/
rint in alijs mẽbris a ꝑdictis: ꝛ iõ in illis sunt ex toto ꝑter
nãm. ℂ In ꝑdictis aut ẽt mordicatio preter nãm est ita:
lȝ nõ illa que est nãlis. Et hec oĩa limitata ꝭm ea que su/
pra dixi de opatione corrupta ꝛ de signis ex toto gñe ꝑter
nãm. Rõ autẽ quare iste dispões tam in totius ambitu
q̃ȝ in ꝑticulari mẽbro cuȝ ꝑdictis circũstantijs significãt
futurũ morbuȝ est: qꝛ oẽs iste aut significãt humidi radi/
calis nimiam ꝯsumptionẽ: vt ariditas aut ꝑsentiam ma/
loꝝ humoꝝ: qui si ꝑseuerẽt verisilr ad morbuȝ deducẽt.

Sed dubitatur

qꝛ dicit in fine qñ qdem pue ꝛ
non manẽtes sunt dispõnẽ neu/
tras declarãt ꝛ ꝓnũtiant egritudinẽ. ℂ Cõtra ꝛ sunt mo/
tiua Thadei. si iste dispõnes nõ sunt manẽtes. ĝ non ꝯti/
nuaꝭ ꝑñtia cause eaꝝ. ĝ ex illis non ꝓuenit egritudo. Te/
net ꝯñtia: qꝛ nõ alio mõ videnꝭ h significare. ℂ Confir/
maꝭ: qꝛ istis dispõnibus recedẽtibus necio recedit cã fa/
ciens eas. Cuȝ igiꝭ ista eẽt neutralitas: seqtur ꝙ corpus re
manet sanũ iculpate illis recedẽtib⁹. ĝ potius ꝓnosticanꝭ
sanitatem q̃ȝ futurũ morbum. ℂ Cõfirmaꝭ: qꝛ iste dispõ/
nes cuȝ sunt pue ꝛ manẽtes significãt p̃ñtez neutralitatez
ꝛ futurũ morbuȝ. ĝ male addiꝭ nõ manẽtes. Assumptum
pȝ: qꝛ qñ manẽt parue ꝛ paulatim augmẽtanꝭ q̃ȝdiu sunt
pue significãt p̃ñtem neutralitatẽ. ꝛ qꝛ augmẽtanꝭ signi/
ficant augmẽtuȝ nõ ita vt possint morbuȝ facere.

ℂ Hoc dubiuȝ soluiꝭ exponẽdo textũ dictuȝ. vñ q̃ttuor mo
dis solet exponi. vno mõ ꝙ ly et. sumaꝭ pro, vel. ꝛ hoc mõ
erit sensus ꝙ qñ iste dispões sunt pue siue manẽtes siue
nõ significãt p̃ñtem neutralitatẽ ꝛ futurũ morbuȝ. Et rõ
est: qꝛ nõ ipediũt a ꝯsuetis opationib⁹: ꝛ tñ significãt nota
bilẽ dispõnẽ preter nãm. Si võ sunt magne ꝛ nõ manen
tes vtplm idẽ faciũt: qꝛ nõ ipediũt a ꝯsuetis. sed si mane/
rẽt ipedirẽt ꝛ eẽt morbus ꝑsens. nec h est incõueniens vt
pȝ ex supra dictis: qꝛ vna dispõ vni est neutralitas ꝛ alij
est morb⁹. ℂ Et si dicaꝭ Gal. supra dixisse ꝙ ista signa ex
toto gñe ꝑter nãm sunt signum neutralitatis p̃ñtia q̃ȝdiu
sunt ꝑua: di ꝙ ẽt illa que hic dico magna nõ manẽtia sũt
ꝑua respectu illoꝝ que alijs parib⁹ significãt p̃ñtem mor/
bũ: sed sunt magna respectu illoꝝ que ꝑseuerãdo signãt
p̃ñtez neutralitatẽ ꝛc̃. ℂ Scḋa expõ itelligit copulatiue:
sed per nõ manẽtes itelligit nõ ledẽtes a ꝯsuetis opatio/
nibus: ꝛ est sensus ꝙ hec q̃ȝdiu sunt ꝑua ꝛ nõ manẽtia nõ
impediũt a ꝯsuetis opõnibus: ꝛ ista nõ hẽt difficultatem.
ℂ Tertia expõ vult ꝙ plurima istaꝝ ꝑua existia ꝛ ꝑseue
rãtia ꝑua nõ significãt futuruȝ morbum: sed illa ꝑua que
nõ manẽt supple in ꝑuitate sua: imo versus morbosas au/
genꝭ. ista sunt que significãt morbũ futuruȝ: ꝛ iterum ista
expositio esset clara. ℂ Quarta expõ est magis ad lrãm:
ꝛ est ꝙ dispões iste opȝ ꝙ sint pue de necẽitate respectu
earuȝ que significãt p̃ñtez morbũ. sed si sunt nõ manẽtes
qꝛ nõ ꝑseuerãtes: sed iterpolate aggrediẽtes adhuc signi/
ficãt futurũ morbum: ita ꝙ ly et. stat pro q̃ȝuis: ꝛ ꝭm hũc
modũ oẽs tales dispõnẽ neutralitatis signãtes sũt pue:
sed nõ oẽs sunt manẽtes. Juxta quẽ modum vltima ꝯfir/
matio nõ ꝓcedit. ℂ Ad p̃mã aũt ꝛ scḋaȝ di: ꝙ istis remo
tis nõ abijciꝭ a corpore cã eoꝝ causatiua sicut appꝫ in fe
bribus iterpolatis in die getis: ꝛ ideo adhuc stat ꝙ signifi
cant futurũ morbum. Et sic est finis huius capli. Incipit
aliud caplm: ꝛ dicit textus ꝛc̃. LXIIII.

Q Ueciiq̃ȝ võ iam egrotantibus sunt si/
gna: hec qdem sanitatez demonstrãt:
hec võ mortem. Sana quidem prio/
ra: altera võ genere quidem egra: ꝭm
speciem võ perniciosa dicuntur.

ℂ In isto caplo: vt supra dixi Gal. enumerauit spãliter si/
gna ꝓnostica morboꝝ: hic determinat de signis ꝓnosticã/
tibus sanitatẽ. incidẽter aũt hic determinãt de ꝓnostican
tibus mortez: ꝛ de signis in morbis que ꝓnostica sunt: sed
quodãmõ neutra vt dicã. Ponit aũt hic incidẽtez deter/
minationẽ: vt per illam cõpleat modoꝝ signoꝝ determi/
nationẽ. nam ꝓnostica futuri morbi erãt posita: nõ aũt ꝓ/
nostica future mortis. Silr võ erãt posita signa presentis
neutralitatis precipue decidẽtie. hic aũt ponit signa futu/
re sanitatis ꝛ egritudinis: que sunt demonstratiua presen
tia morbi ꝛ ꝓnostica future ꝯualescẽtie: ꝛ ex eiȝ quodãmõ
qualia sint demõstratiua ꝯualescẽtie arguere possumus.
ℂ Similr ẽt signa in morbis que de se non sunt limitata
ad bonũ vel malũ nõ erãt posita que hic ponenꝭ: non la/
boro aũt ad ostẽdendũ ꝙ ꝓnostica sanitatis sunt neutra
in 3° significato: ꝛ quedã talia: qꝛ nõ sunt cogitãti grauia:
sed tñ habeatur ꝙ in hoc caplo ꝑncipalr intẽdit circa si/
gna future sanitatis in egris: vt prius ꝓmiserat. ℂ Secũ/
dario autẽ ad signa mortis ꝛ ad signa que sunt quodãmõ
neutra: qꝛ nec egra nec sana certe nisi cuȝ certis limitatio/
nibus ex qbus habenꝭ ꝓnostica ꝯualescẽtie: ꝛ ꝯiecturati/
ue eoꝝ demrãtiua. ℂ Diuidiꝭ aũt presens caplm in tres
ptes. p ponit vnã distinctionẽ signoꝝ apparẽtiuȝ in egris:
ostẽdendo denoiationẽ mẽbroꝝ diuisionis. 2° exeqtur ꝓ/
positũ de istis signis. 3° finem iponit huic 2° tractatui te/
gni siue 2° libro. ibi 2° [Accipiunꝭ aũt.] ibi 3° [Ego võ lon
gitudini.] ℂ De p̃ma dicit duo. p̃mũ est ꝙ signoꝝ que ap
parẽt in morbis aliqua sunt demrãtiua. i. significantia sa/
nitatẽ. ℂ Alia võ mortez: ꝛ supple quedã neutro mõ. Ali
ter diuisio eẽt insufficiẽs ꝛ ꝯtra dicẽda in h eodez caplo.
ℂ Dicit 2° ꝙ illa que significãt sanitatẽ dicunꝭ sana: sed
illa que significãt mortẽ dicunꝭ gnãli denoiatione egra:
sed spãli dicunꝭ ꝑniciosa. i. mortalia. ꝛ ꝯstat ꝙ vtiꝭ verbo
demrãnt iproprie pro signãt: ꝛ nõ pro demrãnt ꝓprie. ad
cui⁹ modũ dicunꝭ demrãre que signãt ita esse in p̃ñti: qꝛ
tũc nec mortẽ nec sanitatẽ oñderet h mõ in egris. ℂ No
ta tñ ꝙ qꝛ diuisio h posita bimẽbris nõ est sufficiẽs: ideo
Plusq̃ȝcõmentator nõ intẽdebat ac si Gal. poneret vnaȝ
diuisionẽ: sed totuȝ sub vna ꝯstructione hoc mõ: quecũqȝ
in iam egrotãtibus fiunt signa: quoꝝ quedã significãt sa/
nitatẽ: quedam mortẽ. ℂ Sciẽduȝ est priora eẽ sana dicẽ
da: secũda võ ꝭm genus egra: sed ꝭm spẽm ꝑniciosa. si tñ
vellemus ꝙ sit vna diuisio subintelligaꝭ 3ᵐ membruȝ re/
liqua sunt clara. nam ideo mortalia dicunꝭ egra: qꝛ signi/
ficãt egritudinẽ validiorez futurã ꝛ vsqȝ in vltimũ supe/
raturam ṽtutem. ℂ Nota tamẽ ꝛ 2° ex Gal. in cõmẽto il/
lius aforismi. Spasmus ex ellebro mortale: ꝙ nõ oportet
ad hoc

ad hoc vt aliqđ signum dicať mortale φ eo apparēte de necessitate sequať mors. sed qꝛ vtplurimum ita est.

ℂ Accipiuntur ꝟo vł̄r quidē differētie ex operationum virtute ꝛ vitio: ꝟm ꝟo partē ex his que sunt ꝟm partem operationibus. LXV.

Q Uarum genera prius dicta sunt: primum quidē principalium. secđꝫ ꝟo eorū que ab illis nata sunt. ꝛ tertium qui dē ꝓprium habentium regimē: a principijs ꝟo quedā supplemēta recipientiuꝫ. quartū ꝟo genus eoꝝ que dicta sunt ex se quidē inutile est ad cognitiones. ꝟm accidens ꝟo ꝛ ex his erit aliquando prenotato.

ℂ Hic exequiť ista enumerādo: ꝛ ꝑ ponit signa sumpta ab opōnib⁹. scđo a casibus nālium opationū vt a superfluitatibus. ibi scđa [Quēadmodū ex supfluitatib⁹.] ℂ In ꝑma pte dicit duo. ꝑmo φ in vł̄i signa dicta sumunť ex v̄tute ꝛ vitio id est defectu aut lesione opōnū. ℂ Dicit 2⁹ φ particulariter sumunť hec signa ex ꝑticularib⁹ opationib⁹: quarū operationū genera dicta sunt esse q̄tuor. vnū gen⁹ opōnū ꝑncipioꝝ. i. ꝑncipaliū mēbroꝝ. 2ᵐ genus est opōnum mēbroꝝ q̄ sūt nata ab eis. i. orta a ꝑncipalib⁹. tertiū genus est opōnū mēbroꝝ hn̄tiū ꝓpriū regimē. i. habētiū v̄tutē inatā ꝛ recipiētiū vltra quedā supplemēta a ꝑncipalib⁹. i. ꝛ v̄tutē īfluētē recipiētiū. ℂ Sed q̄rtū gen⁹ est opōnum eoꝝ mēbroꝝ q̄ ꝑus dicta sunt. s. in ꝑncipio hui⁹ scđi tegni que sunt mēbra hn̄tia v̄tutē inatā tm̄: ꝛ hoc est ex se inutile ad cognitionē dictaꝝ rerū. sed qn̄qꝫ ꝑ accidēs ex horuꝫ mēbroꝝ opationib⁹: licet aliqđ significare de futuris sanitate vel morte. ℂ Ubi ꝑmo nota φ littera vř innuere φ vł̄r hec signa sumunť a virtute ꝛ vitio opōnū. vn̄ Plusq̄ cōmentator vř innuere dubiū ꝓpter qđ nō sumunť a substantialiter inherētibus: ꝛ videt φ cā est qꝛ substātialr inherētia debēt esse de essentia significati. cū ğ signa de qb⁹ hic loqmur sint significātia futurū vt distinguiť ꝯtra. iō nulla talia sint de essentia significati cū illud nō sit. nam in viuēte nullū signū est de essentia mortis. ℂ Mihi tn̄ videť φ respōsio nō est vera: ꝛ rō est qꝛ signa in respectu vni⁹ significati dicunť aliqua a substātialr inherentibus aliq̄ ab opōnib⁹ aliq̄ a casibus. ꝛ iō si dicunť a substātialr inherētib⁹ qꝛ sunt de essentia significati dicunť ēt ab opationib⁹ significati qꝛ ab opōnibus significati: ꝛ ita nulluꝫ erit signū future mortis ab opōnib⁹ vel casibus. ℂ Dico igiť φ plurimū mors accidit a morbis i mēbris nō expositis sensib⁹ sicut sunt ꝑncipalia ꝛ in illis significatio sumpta ab opōnib⁹ est ꝑma ꝛ ꝑdurās vt diximus circa ꝑncipia hui⁹ scđi tegni. ℂ Et iō signa in qb⁹ est fortis vigor plurima sunt ab opōnib⁹. ꝛ iō alia reliquit nō dubitādū tn̄ est φ vulnus cū inueniť penetrās vsqꝫ ad vētriculos cerebri ꝑ suā eēntiā significat futurā mortē ꝛ ita cōtingit in multis alijs vt lepra ꝑ quā extrema iā cadētia ꝛ corrupta sunt hec tacuit Gal. qꝛ in mēbris fiunt manifestis ꝛ rara sunt: a casib⁹ aūt signū nō significāt ꝑ se sup futurā mortē ꝛ sanitatē nisi ꝑ quāto significāt dispositionē operationū vt infra diceť. ꝛ iō Gal. posuit φ ab opationib⁹ sumunť notēs tn̄ ꝑ hoc φ nullo mō ab alijs generib⁹ signoꝝ. ℂ Nō 2ᵒ φ totius sanitas multū pendet ex opōne ꝛ sanitate ꝑncipaliū mēbroꝝ: mors etiā qn̄qꝫ ꝑ se ꝯsequiť defectū ꝑncipalis mēbri. ℂ Siłr est de ortis a ꝑncipalib⁹ φ eoꝝ lese opōnes possunt esse ꝑ se cā mortis. vt cū deficit operatio arteriarū ꝛ neruoꝝ. siłr est ēt de qbusdā mēbris hn̄tibus virtutē inatā ꝛ īfluētē sicut stōchus ꝛ pulmo. qꝛ ğ tā ꝑncipalia q̄ orta a ꝑncipalib⁹ q̄ ēt quedā habētia v̄tutē inatā ꝛ influētē hn̄t operatiōes necessarias ad vitā ꝛ multotiēs sufficit ad totius sanitatē. iō dicim⁹ φ ex istoꝝ opere ꝯtingit ꝑ se significare sup salutē aut mortē īfirmi. Sꝫ mēbra habentia virtutē inatā tm̄ non hn̄t operationē necessariā ad esse indiuiduū: ꝛ iō ex illoꝝ operatione nō possum⁹ per se arguere de morte aut salute. ℂ Nō tn̄ φ nō oīa habentia v̄tutē inatā ꝛ īfluentē nec oīa orta a ꝑncipalib⁹ sunt talia φ ex eoꝝ ope ꝑ se sup sanitatē vel mortē significam⁹. Sed in istis generib⁹ sunt aliqua: in genere aūt habētiuꝫ innatā tm̄ nullū est tale ꝓpter hoc ğ istoꝝ opera non nisi ꝑ accidēs hoc significāt ꝓ quāto diceť infra. ℂ Ex qb⁹ ꝑꝫ solutio argumēti fieri cōsueti: nā dř. oē illud mēbrū ꝑ suā operationē significat ꝑ accidēs sup mortē vel salutem: qđ mediate sup illas significat. sꝫ cuiuslibet mēbri opatio alteri⁹ a corde nō nisi mediate pōt sup salutē vel mortē significare. ꝓ quāto. s. significat sup opa cordis. ğ oīs alteri⁹ mēbri opō a corde significat ꝑ accńs. negať. n. maior nec ista est cā q̄re dicať significare ꝑ accidens sup morte: sed qꝛ ab opōnis illius mēbri lesione pōt ꝑ se ꝯtingere mors qꝛ est opatio necessaria ad vitā. ꝛ ita ab eius restauratione salus a morbo cui nō repugnat eē ꝑ se mortalē. verbi gr̄a. q̄uis ablatio digestiue stōchi nō sit cā mortis nisi mediāte nocumēto qđ inde cōicať cordi: tn̄ qꝛ ista ablatio ē ꝑ se cā illi⁹ nocumēti in corde. iō dicim⁹ istā esse ꝑ se cām mortis ꝛ eius restaurationē cām ꝑ se salutis. hoc ğ nō pōt dici de operatione alicui⁹ mēbri habētis v̄tutē inatā tm̄. Iteꝫ qꝛ multa sunt orta a ꝑncipalibus ꝛ aliqđ est ꝑncipale de q̄ nō est ita vt testiculi ꝛ musculi qdā: ꝛ iō nulli⁹ mēbri habētis inatā tm̄ v̄tutē opō ꝑ se sup ista significat nec oium ꝑncipaliū. aut ortoꝝ a ꝑncipalib⁹. aut habentiū v̄tutē inatā ꝛ influentē. posset tn̄ dici φ oppositio membri habētis v̄tutē inatā tm̄ nō cognosciť nisi ꝑ opationē sꝫ alioꝝ per se cognoscuntur. ꝛ iō alioꝝ opōnes significare possunt de futuris ꝑ se: nō aūt habentiū innatam tm̄.

ℂ Quēadmodū ex supfluitatibus: ꝛ ex his qdeꝫ rōne cōpassionis: ꝛ ex supfluitatibus ꝟo semꝑ: qm̄ digestionis ꝛ idigestionis in his erūt signa.

ℂ Hic ponit signa a casib⁹ nāliū operationū. Et diuiditur in duas. ꝑmo. n. determiat de istis ꝑ cōparatione ad signa opationū mēbroꝝ habētiū v̄tutē inatā tm̄. scđo absolute. 2ᵒ ibi [Itaqꝫ nō ꝯtingit.] ℂ In ꝑma dicit dictū est φ ab opationib⁹ mēbroꝝ hn̄tiū v̄tutē inatā tm̄ sumiť significatio sup salute vel morte ꝑ accńs. ꝛ hoc est sicˉ significatio q̄ sumiť ex supfluitatib⁹ a corpe exeūtib⁹. Sꝫ tn̄ q̄dā ē diuersitas taliū opōnū ꝛ supfluitatū l sic significādo. nā iste opōnes significāt sup salutē vel mortē qn̄qꝫ ꝛ ħ rōne cōpōnis superfluitates semꝑ significāt qꝛ signa digōnis ꝛ idigōnis apparēt l eis ex qb⁹ digōne ꝛ idigōne significam⁹ sup salutē vel mortē. ℂ Ubi ꝑ nō dici φ ex opōnib⁹ mēbroꝝ habētiū v̄tutē inatā tm̄ significať ꝑ accńs sup mortē aut salutē egri sicˉ ex supfluitatib⁹. ꝛ rō est qꝛ sicˉ nulla est opō mēbroꝝ taliū necīa ad vitā ita nulla est supfluitas q̄ vere sit superfluitas expellēda q̄ sit necīa ad vitā ꝛ si nō ꝯtingat esse vitā sine tali supfluitate ipsa nihil adiuuat ad viuēdū. in ħ ğ est silitudo. ℂ Nō 2ᵒ φ mēbra hn̄tia v̄tutē inatā tm̄ qn̄qꝫ cōpatiunť ꝑncipalib⁹: ita vt ex qbusdā suis dispōnibus significēť passiōes ꝑncipaliū vt ex curuitate vnguiū ꝛ casu capilloꝝ significať mors in ptisico ꝛ tornatilitate faciei: ꝛ ex ꝯtractione testiculoꝝ significať mors in patientibus feb. acutis. ꝛ ita qn̄ cartilagines ꝯsumunť defectu nutrimēti eaꝝ vt cartilago nasi significať mors in acutis febribus sed ħ qꝛ significať epar ꝛ cor deficere in suis opōnib⁹ ꝛ nimiū exiccari. ꝛ qꝛ ista mēbra nō semꝑ cōpatiunť ita mēbris a qb⁹ toti⁹ vita pendet vt ꝑ illa possim⁹ mēbroꝝ taliū defectū ꝑcipere. iō nō semꝑ significāt futurā mortem vel

salutem aut aliqd vtile ad hoc perscrutādum.

Sed dubitatur q2 dicit φ ex supfluitatib⁹ semper cōtingit significare sup has dispositiones q2 qn̄qȝ superfluitates sunt crude: et tūc nec significant mortem nec salutē. ḡ nō semp habēt significare super istis. ¶ Preterea qn̄qȝ signū sumptū a superfluitatibus est neutrū respectu haꝝ dispositionū vt infra in isto caplo. ḡ nō semp aliquā earū significat ꝛc. ¶ Ad hoc dubium respondet Thadeus φ supfluitates semp significant sup mortē vel salutē quando morbus fuerit nālis et fuerit in pcessu. nam in pncipio nō semp significant sup aliquā istaꝝ. ¶ Sed hec responsio est falsa. sepe. n. cōtingit φ in pcessu morbi nō sufficiant supfluitates ad significādū sup salutē aut mortē vt vrina laudabilis in pleuresi nō opȝ φ sit signū salutis. ¶ Iō puto notādū eē textū. dixit. n. φ genus opōnū mēbroꝝ habentiū virtutē inataȝ tm̄ est per se inutile ad significandū de futuro et supplendū est super salutē aut mortē. sed ꝯtingit φ ex illo sit aliquādo pnosticatio et hoc ex cōpatione alioꝝ membrorū et ex superfluitatibus: et hoc idem est qd̄ per accidēs significant: sed semp aliqd pportionatū ad salutē vel mortem significāt. nā semp significant digestionē aut indigōnes. ¶ Ex hoc Gal. nō vult φ semp rōne supfluitatis lȝ aliqd istoꝝ determinate arguere. lȝ tn̄ semp aliqd significam⁹ aliquo mō particulariter ad salutē vel mortē. et hoc est aliquo triū modoꝝ vt statim declarabit. aut. n. significāt digestionē et sic absolute de salute: aut putredinē digestioni oppositā: et sic absolute de morte. aut pruationē digestiōis nō ponēdo ꝯriā putrefactionē et sic de difficultate salutis et dubitatiōe mortis. h̄ mō dr̄ signū tale neutrū q2 neutrā illarū distincte significat. ¶ Et si dicat̄ φ hoc mō ēt opationes mēbroꝝ habētiū vtutē inatā tm̄ semp significarēt aliqd pportionatū saluti aut morti: q2 aut aliquā illarum determinate aut neutrā. ¶ Dicit̄ φ nō est similitudo q2 qn̄ tales opōnes neutrū significāt: stat φ nō significāt difficultatē salutis aut dubitationē mortis: sed ad nullū eorū significant aliquā inclinationē neutralitatis significādi. in supfluitatib⁹ vō nō est talis: q2 semp significant aut absolute sup illas aut sup paruitate vel difficultate cunctationis eaꝝ et hec verē est mens Gal. nō illa Thadei. qūo. n. statim distingueret hec signa in tria genera si nūc vellet esse tm̄ duo. et si nūc dixit de eo qd̄ apparet i pcessu q̄re nō in pte sequēte sit r. q̄re aūt significādo digestionē aut idigōnem significat sup salute vel morte dicet̄ statim insra: q̄re ꝛc.

¶ **Itaqȝ nō ꝯtingit nō demōstrare ea semper: aut naturam superare mām: aut mām superare naturam: aut neutrium neutrum.**

¶ Hic determinat absolute de significationib⁹ supfluitatū sup salute aut morte. Et diuidit̄ in quatuor. p̄ dat generalē modū q̄ supfluitates significāt de salute vel morte. scđo respōdit quas denominationes varias sortiunt̄ dicta signa ex eoꝝ varietate et in mō dato. tertio infert correlaria. q̄rto remittit nos p ampliori doctria ad alios libros. scđa ibi [Sana igitur dicuntur.] 3⁹ ibi [Manifeste qdē.] ibi 4⁹ [Dictum est autem.] ¶ De p̄ma dicit φ q2 in supfluitatib⁹ sunt signa digōnis et indigōnis. iō nō cōtingit hec signa nō demōstrare: imo de necessitate demōstrant aut nām supare mām aut mām superare nām aut neutꝝ superare alteꝝ. et supple iō de necessitate significāt aliquo mō sup salutē aut mortē. ¶ Ubi p̄mo nota φ supfluitates oēs sequestrant̄ ab eo cui⁹ sunt supfluitates pactionē caloris nālis agentis: vt feces et vrina et sputa et hypostasis et sanies in vlcerib⁹. et idē calor nālis separās supfluitates sicut est inatū inducere p digestionē in pte vtilē dispōnes quas p̄ intēdit ita in supfluitatib⁹ est aptū quasdā dispositiones inducere q̄ q̄uis nō ita pncipalr a calore nāli intendant̄ sicut ille quas iducit in mām nō supfluā tn̄ sunt quoquo mō de nāe intētione vt p illas fiat supfluitas magis vtuti obediēs et min⁹ rebellis aut nociua. calore ḡ idu cēte pfecte in supfluitate dispōnes quas itēdit significat̄ φ nā supat mām: lȝ qn̄ nōdū iduxit dispōnes quas intendit cōtingit qn̄qȝ illas supfluitates eē putrefactas et alteratas alteratiōe quā calor nālis nō sufficit corrigere. et tūc certi sum⁹ φ mā a q̄ supfluitates tales sequestrant̄ supat nām sua maligna q̄litate ex quo tales dispōnes in superfluitate reperiant̄. qn̄qȝ aūt inueniunt̄ supfluitates que nō ex toto sunt pmutate ad dispōnez incorrigibilē. nec habēt ēt fortes et intensas dispōnes quas calor in eis itēdit. p̄mo. n. significāt naturā. i. calorē naturalē supare mām. Scđo significāt ecōtra mām superare nām. Tertio significāt neutꝝ adhuc sup alterū dominari. pȝ ḡ qūo nō ꝯtingit supfluitates nō ostēdere aut dominiū vtutis sup māȝ aut ecōtra aut neutrū pfecte dominari vel multū. nō possunt. n. nō esse in aliquo triū modoꝝ. ¶ Exemplū p̄mi. in vrina q2 citrina cū hypostasi alba leni equali in fundo stāte pinealis figure et sili hypostasi aque rosate. ¶ Exēplū scđi. vt vrina nigra cū hypostasi nigra aut viridi aut furfurali. ¶ Exēplū tertij. vt vrina alba clara sine hypostasi. quocūqȝ aūt istoꝝ modoꝝ significet opȝ φ aut significet certitudinē mortis vel certitudinē salutis aut vtrūqȝ sub dubio ostēdēdo salutis difficultatē vt dictū est supra. ¶ Et ex h̄ pȝ Gal. loq hic de morbis nālib⁹. i. dependētib⁹ a cā humorali. ¶ Nō 2⁹ φ taliū morboꝝ dr̄ mā humor q est eius cā lȝ in rei vītate plurimū talis humor sit efficiēs nō subm morbi. Nā i febre putrida pēdēte ab humore cōstat φ febris est subiectiue in corde et humor efficit illā. lȝ medici metaphorice dicunt talē humorē mām morbi q2 est qd corpulētū a quo pēdet morb⁹. ¶ Nō 3⁹ φ cū vtus vincit talē mām cōplete deducto ipedimēto nō solū illā digerit lȝ aliquo mō euacuatiōe ipsaȝ a corpe expellit. et iō liberat̄ hō a morbo fiēte ḡ a tali mā nō pendet. ꝯtingit tn̄ aliquē eē aliū morbū ꝯiūctū cū illo fiēte: ḡ a tali mā non pēderet. et p hūc 2ᵐ morbū ꝯtingit ifirmū mori. et iō digestio itelligit̄ signū salutis certū posito debito regimine. et φ nō sit nisi morb⁹ fiēs a mā illa q̄ est supfluitas pēdēs et deductis aliis ipedimētis. Sȝ qn̄ mā est ex toto maligna et cōiūcta tocī pfertiȝ cū vtutis dbilitate ē certa mors. et iō iudiciū medici d salute ē magi icertū q̄ȝ iudiciū d morte.

¶ **Sana igitur dicentur signa superante natura: egra vō superata natura: neutra vō inequalib⁹ pugnis.**

¶ Hic ponit hoꝝ signoꝝ varias denominationes dicēs φ signa sumpta a supfluitatibus que significāt nām superare sunt sana. sed que significant superatam esse sunt egra: et que significāt pugnas eq̄les ita vt nec nā superet nec superet̄ manifeste dicūt̄ neutra. ¶ Ubi nota φ signa significantia nām superare māȝ significāt φ tandē nā vincet māȝ. et iō merito morbi fiētis a tali mā fiet saluo q2 vtus mām expellet. et h̄ cū ꝯditiōib⁹ supra positis. sūt ḡ ista signa sana pnostica q2 pnosticant̄ futurā sanitatem de se. ¶ Nō 2⁹ φ superata nā a mā significam⁹ φ tandē corrūpet̄ mēbroꝝ pncipaliū cōplexio. et iō infirmus morietur et ista sūt vā mortalia et dicunt̄ a Gal. egra id est mortalia. lȝ qn̄ pugne sunt equales tunc signa sunt neutra ad hunc sensum q2 nec sunt sana modo predicto nec mortalia.

Sed dubitatur quo modo signa in superfluitatibus que apparent nō superante natura nec superata dicunt̄ neutra: et in quo modo neutrius. nō enim sunt neutra in p̄mo q2 nō significant neutralitatē p̄mi: nec in scđo q2 in nulla natura sanitatē significant

ficant.nec in tertio q: nõ significant corpus vno tempore
pticipare egritudine ⁊ alio sanitate.ex quo.n.ista sunt in
differentia ad sanitatẽ ⁊ mortẽ pꝫ ꝙ nõ significant debe-
re pticipare sanitatẽ.¶ Hic dicit Thadeus signa ista eẽ
neutra in tertio significato q: significant qñqꝫ sanitatẽ ⁊
qñqꝫ egritudinẽ.i.sunt signa significãtia in gbusdã futu-
rã sanitatẽ ⁊ in gbusdã futurã mortem.idem ergo signuꝫ
ꝫm rõneꝫ nõ ꝫꝫ numerũ qñqꝫ stat cũ futura morte:⁊ qñ-
qꝫ cum futura sanitate.¶ Sed hec responsio nõ indiget
iprobatione.ꝑ hoc signũ nõ significat ideꝫ corpus debere
qñqꝫ esse egrũ qñqꝫ sanum.scdo neutrũ tertij significati
nõ dĩ nisi qđ vnũ numero pticipat in diuersis tẽporib⁹ di-
uersis naturis.¶ Aliter ğ dicit Pluscõmẽtator i suba
ꝙ hoc signũ nõ dĩ neutrũ aliq̃ modoꝝ pus positoꝝ.sꝫ dĩ
neutrũ respectu duoꝝ modoꝝ iã dictoꝝ.q: nec significat
futurã sanitatẽ distincte nec futurã mortẽ.⁊ est gdaꝫ mo-
dus signi neutralis q: nullaꝫ haꝝ duarum extremitatum
significat.s.aut mortem aut sanitatem.sꝫ mor
bi difficultatem ⁊ periculum mortis ⁊ ambi-
guam spem salutis. LXVI.

Manifeste quidem digestionis signa sa
norum sunt. LXVII.

q Quemadmodũ ⁊ indigestionis egro
rum signa. LXVIII.

Neqꝫ digestionẽ ꝟo neqꝫ indigestionẽ
manifeste indicantia nature neutroꝝ
sunt. Neutra ꝟo ⁊ quecũqꝫ nunc qui
dem hoc:nunc ꝟo contrarium decla-
rant:quemadmoduꝫ denigrati digiti.tales ꝟo
sunt ⁊ cretice superfluitates.

¶ Hic infert correlaria:⁊ sunt tria.pmũ est ꝙ signa mani-
feste digestionis sunt de genere signoꝝ sanoꝝ pnosticoꝝ.
2m est ꝙ signa manifeste indigestionis.i.putredinis icor-
rigibilis p digestionẽ sunt egra.i.mortalia.tertiũ est ꝙ si-
gna in supfluitatibus nec significantia digõnẽ nec indige
stionẽ ad sensuꝫ datũ sunt neutra mõ dicto ⁊ addit ex sup
abũdãtia q̃ dicunt neutra signa que cũ gbusdã circũstan
tijs significãt hoc.i.sanitatẽ:⁊ nũc ꝟo.i.cũ gbusdã alijs si-
gnificant 2riũ.i.mortẽ ⁊ talia signa sunt sicut digiti deni
grati ⁊ sicut supfluitates cretice.¶ Ubi ꝑ nota ꝙ in sup-
fluitatibus significantib⁹ digestionẽ doctores medicine
tres gradus notauerũt occultã manifestã ⁊ cõpletã: Naꝫ
vrina citrina ⁊ medie substãtie sine hypostasi aut cuꝫ nu-
be subtili natante est signũ occulte digestionis.sed qñ pẽ-
det in medio dĩ signũ manifeste digestionis.Cũ aũt est al
ba leuis eq̃lis ⁊ in fundo stans ⁊ pinealis figure est signũ
cõplete digõnis.⁊ iõ cũ occulta digestione nõdũ est certũ
dominiũ ꝟtutis sup mãm sed hñ imediata dixit Gal.ma
nifeste digestionis ⁊ nõ absolute digõnis.cã hui⁹ est q: cũ
est manifeste signũ digõnis significat dominiũ ꝟtutis qđ
est sanũ.¶ Nõ 2o ꝙ signa idigõnis possunt dici duobus
modis.vno mõ ꝙ sit signũ ꝑuationis digestiõ is q: crudi-
tatis ⁊ h nõ est signũ mortale.sed poti⁹ neutrũ ad modũ
loquẽdi Gal.hic.scdo mõ signa idigõnis dicunt significã
tia dispositionẽ oppositã digõni positiue excludẽtẽ possi-
bilitatẽ digõnis in illa mã ⁊ hec signa sunt egra ⁊ morta-
lia.q: significãt nãm vinci.sed de signis q̃ apparẽt in pu-
gnis eq̃lib⁹ dicit Thadeus dupl'r esse intelligẽdũ.vno mõ
notãdo ꝙ i pn⁹ morbi mã hꝫ certã aptitudinẽ supandi vel
supari:⁊ qñqꝫ est medio mõ se hñs.qñ ğ materiei aptitu-
do est medio mõ se hñs ad vinci ⁊ vincere dicim⁹ pugnã
eẽ equalẽ ⁊ hoc cõtingit tñ in pn⁹ q: post pnm facto moti
nãe cõtra mãm ⁊ econtra necessario superat altera.¶ Ex

hunc tñ modũ nõ approbant p duas rõnes.pma est talis.
in augmẽto ꝯtingit nãm superare mãm ⁊ ecõtra.ꝯtingit
mãm superare nãm.ğ ꝯtingit pugnã eẽ equalẽ.ꝯñtia tꝫ
q: vbi est dare extrema ibi est dare ⁊ medium.¶ Tertia
rõ q: in morbo p se salubri cõtingit ex errore ipsum fieri
mortalẽ.ğ in transitu de salubri ad mortalẽ ꝯtingit eẽ eq̃-
litas morbi ⁊ ꝟtutis q: nõ põt fieri transitus ab extremo
ad extremũ sine medio ⁊ hoc ꝯtingit in augmẽto statu ⁊
declinatione.ğ in quolibet tẽpore morbi cõtingit pugnaꝫ
esse equalẽ nec solũ in pn⁹.Et ego puto has rõnes ꝯclude-
re ꝟitatẽ ex qua apparet scds modus.nã mã q̃ digerit pu
trefit aut in toto aut in pte vt ostendi in qõne de magni
tudine morbi.Cũ ğ putrefactio est eq̃lis digestioni in ma-
lignãdo ⁊ redeũdo mãm rebellẽ dicimus pugnas esse eq̃-
les ⁊ h põt teneri ꝙ ꝯtingat in mã vniformi ⁊ i mã diuer
sa vel etherogenea ⁊ tu ex hoc cõsidera causas deceptiõis
medicoꝝ multotiens in iudicio p vrinã.cũ ğ est hoc mõ
in eq̃lib⁹ pugnis significat neutralitatẽ vel ẽ signũ neutꝝ
in significãdo.¶ Nõ 3o ꝙ digiti denigrati sunt signa hoc
mõ neutra ⁊ multa talia q̃ cũ gbusdã circũstãtijs signifi-
cant sanitatẽ:⁊ cũ alijs significãt mortẽ sicut signa cretica
cũ signis digõnis apparẽtib⁹ ⁊ ꝯstãtia ꝟtutis significãt sa
lutẽ vbi in die mala ⁊ sine signis digestionis ⁊ cũ debilita
te ꝟtutis significãt mortẽ.¶ Pro exẽplo tñ nota ꝫꝫ Gal.
2o pnosticoꝝ.ꝙ denigratio digitoꝝ qñqꝫ accidit ex defe-
ctu ꝟtutis ⁊ caloris in corde.⁊ qñ est cuꝫ signis alijs talis
defectus significat mortẽ.qñqꝫ aũt est pp motũ creticuꝫ
aut ex pugna ⁊ terrore in ea nã retrahẽte ad cor spũm.aut
nã pellente mãm melancholicã ad digitos ⁊ erit signũ sa
lutis vbi sit cũ ꝓcedentib⁹ signis digestionis cõtinuatis ⁊
cũ ꝟtutis ꝯstantia.similiter superfluitates que cretice pel
lunt qñqꝫ significant mortẽ qñqꝫ salutẽ.¶ Nota vlteri⁹
ꝙ hec signa ego nõ dico neutra in p scdo vel tertio signifi
cato.sꝫ neutra respectu duoꝝ modoꝝ dictoꝝ q: nec certe
ad salutẽ nec ad mortẽ:sed sunt egra demonstratiua ⁊ p-
nostica:ꝙ durabit adhuc p tẽpus egritudo.sꝫ quo ad finẽ
morbi ostẽdẽdũ certe sub aliq̃ modoꝝ dictoꝝ sũt neutra.
¶ Ego aũt nõ intẽdo hic ꝓlongare vtrũ signa cõplete di-
gestionis sint certum signũ salutis:⁊ signa putredinis ma
le incorrigibilis sit certũ signũ mortis.nã cũ vtroqꝫ isto-
rũ in quodã casu stat oppositũ sui significati q: mãm ma
lã ⁊ venenũ põt ꝟtus a corpore expellere ⁊ ꝯtingit cũ mã
mota ꝯiungi malã vincentẽ ꝟtutẽ.qñqꝫ tñ mala mã signi
ficat ⁊ multitudinẽ ⁊ malitiã tanta vt nõ accidat error in
iudicio de morte.Sed de hoc satis scda pmi sũme de vri-
nis dixi ⁊ in qõne de magnitudine febris. LXIX.

Dictum est aũt de his oibus in his que
de crisibus queadmoduꝫ ⁊ de vniuf-
cuiusqꝫ virtutis operatiõe in libro de
causis accidentium morborum dictũ
est.Ex eis ergo oportet ꝫm partem omnem na
turam signorum colligere.

¶ Nũc remittit nos p ampliori doctrina ad alios libros.
duo aũt videnf esse hic min⁹ gnãliter dicta.vnũ de distin
ctione signoꝝ apparẽtiũ in morbis.qm q̃dã sunt signifi-
cantia spẽm morbi.q̃dã tp̃s longitudinẽ ⁊ breuitatẽ.que-
dã modũ paroxismationis.quedã salubritatẽ aut incolu-
mitatẽ.quedã mortẽ.q̃dã crisim.quedam digestionem:⁊
harũ distinctionũ mẽbra declarant in libro de cris.⁊ iõ
dixit ꝙ ex istis signis maxime ex supfluitatibus colligen
dis dictuꝫ est in libro de cris.2m aũt est quomodo sit ali
qua operatio perfecta vel mala ⁊ a gbus causis ꝯtingant
operationũ defectus.⁊ de his dictuꝫ est in libro de accidẽ
ti ⁊ morbo.⁊ iõ dixit ꝙ vniuscuiusqꝫ operis ꝟtute dictuꝫ

est in libro de causis casuũ morboꝝ id est accidẽtiũ morborum. ¶ Ex qbus libris potest medicus eligere particulares regulas ꝛ particularis signa que hic dicit materiam ad iudicandum de istis. LXX.

Ego aũt iaz longitudini parcens hic q̄dem finio de signis orationem: trãsco ꝟo ad eam que de causis.

¶ Hic ponit finẽ huic secundo tractatui aut libro tegni q modus finiẽdi pz. Et sic est finis cũ laude oĩpotẽtis dei ꝛ sue gloriose matris p infinita secula Amen

¶ Finis secundi libri.

¶ Incipit liber Tertius. I.

Quoniam ꝟo ꝛ harum causaꝝ quedam sunt salubres quedaz egre quedam neut re: primum de causis sanis sermo erit.

Iste est terti⁹ liber tegni in quo Gal. vt supra dĩ. determinat de causis. vbi ↄsidera ꝙ determinatio de causis q̄dã est gñalis ꝛ ista ad metaphysicũ ꝛ naturalẽ ꝑtinet. quedã est cõtracta ad causas sanitatis ꝛ egritudinis hominuz. ꝛ ista pertinet ad medicũ. Sed iterũ in cõsiderando de causis sanitatis ꝛ egritudinis hominum quandoqz cõsideramus eas vt ab illis dependet sanitas aut egritudo nõ cõsiderando quomodo a medico possint applicari corpori ꝛ ista est theorica cõsideratio ad librum de accidenti ꝛ morbo pertinẽs. ꝛ qñqz consideramus istas causas quo ad virtutes ꝛ potentias ꝛ qualitates in eis repertas nõ considerãdo etiã q̃o sint a medico applicabiles: ꝛ ista est theorica ꝑtinens ad libros de simplici medicina ꝛ antidotaria. ꝛ de alimẽtis. ¶ Tertio cõsiderantur iste cãe vidẽdo quomodo possint humano corpori ꝛ debeant ministrari p fine intento a medico. ꝛ hoc mõ ↄsiderat̃ hic. ꝛ ad hũc sensuz hic liber dĩ de causis. ¶ Diuidit̃ aũt presens liber i quatuor tractatus. In p̄ ponitur ordo dicendoꝝ ꝛ causa vtilitatis huius artis cum q̄busdaz generalibus documẽtis. In scdo determinat̃ de ↄseruatione siue causis ↄseruatiuis sanitatis. In tertio de causis efficientibus cum egro corpori administrant̃ que cause vt sic dicunt̃ curatiue. In quarto de causis vt corpori neutro applicant̃ que vt sic dicunt̃ preseruatiue. Scd̃s tractatus incipit ibi [Perfecte igit̃ cõpositioni.] Tertius ibi [Ad manifestos ꝟo egros.] Quartus ibi [Dehinc ꝟo dicendum.] ꝓpe finẽ libri. Tractatus p̄mus ↄtinet duo capitula. In p̄mo ponitur ordo ꝛ cã necessitatis ad artis inuẽtionẽ. In secundo inuestigat numerũ generũ causaꝝ sanarũ. ibi scdã [Alteratur igit̃.] Primũ capitulũ diuiditur in duas partes. In prima ponunt̃ conclusiones de ordine dicendoꝝ. In scda ostendit̃ causa necessitatis huius partis artis. ibi [Inuentionẽ ꝟo.] Prima in quatuor fm quatuor conclusiones quas intendit. ibi scda [Quoniam ꝟo.] ibi tertia [Cum igit̃.] ibi quarta [Rursus igitur.] ¶ In p̄ma intendit hanc conclusionem. In isto libro p̄us est determinãdũ de causis sanis. quãuis sint alique sane: alique egre cause. alique neutre. ꝓbat̃ qꝛ de illis est p̄us determinanduz que sunt digniores: sed cause sane sunt hui⁹. g̃ ꝛc. tota consequentia cũ antecedẽte est manifesta. ¶ Circa quã partẽ nota ꝙ distinctio causaꝝ in sanas egras ꝛ neutras nõ est tanq̃ necessario abinuicẽ realiter distinctorũ sed potius rõnez qꝛ sub alia rõne dicitur sana q̃ egra vel neutra. vñ eadez medicina vni est sana qꝛ in eo sanitatis ↄseruatiua q̃ alteri est egra ꝛ alteri neutra: ꝛ ex isto pz intellectũ textus esse ꝙ p̄us est determinãdũ de causis vt sunt sane q̃ fiuñt egre vel neutre. ¶ Nõ z° ꝙ medicus in parte practica nõ ↄsiderat p̄ncipalr causas corpori humano applicãdas nisi p sanitate faciẽda aut ↄseruãda. Si ꝟo cõsiderat causas vt sunt factiue egritudinis vel neutralitatis aut ↄseruatiue facit vt ab illis fugiam⁹. ꝛ iõ nõ ita est p̄ncipalis illaꝝ determinatio: ꝛ hinc est ꝙ de talib⁹ causis vt sic nõ facit hic Gal. capitulũ vel tractatum. sed tñ de causis vt sunt sane. illud ꝟo modicuz qd̃ de egris aut neutris causis dĩ nõ est ex p̄ncipali itẽtione: ꝛ ad hũc sensuz dicit p̄us determinãdũ esse de sanis. qꝛ p̄ncipalius. II.

Quoniam ꝟo ꝛ harum ipsarũ he q̄dẽ cõseruantes sunt. he ꝟo efficientes sanitatẽ: sunt ꝟo ꝛ dignitate ꝛ tempore priores ↄseruãtes faciẽtibus. III.

A Seruantibus incipiendum est.

¶ Ponit scdam cõclusionẽ q̃ est ista. Cũ causaꝝ sanaꝝ quedã sunt efficiẽtes sanitatẽ quedã ↄseruãtes eandez determinãdũ est p̄us in ordine libri de causis ↄseruantib⁹ sanitatẽ. ꝓbat̃. qꝛ p̄us est determinãdũ de causis. q̃ sunt tẽpore p̄ores ꝛ dignitate. Sz cause ↄseruãtes sũt hõ. igitur ꝛc. ¶ Circa ptẽ notãdũ p̄ ꝙ per causas efficiẽtes hic itelligim⁹ causas que sunt factiue sanitatis in suba preexistẽte nõ sano. per causas ꝟo ↄseruãtes itelligim⁹ nõ ↄseruantes in eadẽ punctuali dispõne. sed ↄseruãtes in eadẽ latitudine sanitatis fm specificã denominationẽ eadẽ vel meliorãtes per existentẽ sanitatẽ. vt verbi gr̃a. puer sanguineus nõ ↄseruat̃ in eadẽ punctuali dispõne p causas que dicunt̃ sue sanitatis cõseruatiue: sed cõseruant̃ in sanitate eiusdẽ specifice denominationis. Ita ꝙ in adolescentia erit sanguineus: in correspondẽti igit̃ sanguineitatis inter adolescentes. ꝛ ꝓportionabiliter in iuuentute ꝛ senectute. aut dĩ ↄseruari qꝛ ducit̃ ad meliorẽ sanitatẽ fm denoĩationẽ: ↄseruantes ꝟo in eadẽ punctuali dispõne esse nõ pñt. ¶ Ex his pz p̄mo aliquas eẽ causas ↄseruãtes. ¶ Pz scdo ꝙ efficiens ꝛ ↄseruãs differũt fm rõnẽ: lz forte eadez cã possit esse in vno sanitatis efficiẽs ꝛ in alio sanitatis ↄseruatiua. ¶ Pz 3° ꝙ cãe ↄseruãtes nõ debent dici essentialr tẽpore aut dignitate p̄ores efficiẽtib⁹ cũ sint eedẽ. ¶ Sequit̃ 4° ꝙ intelligẽdũ est cãm p̄us dignitate esse cãm vt est ↄseruans q̃ vt est efficiẽs. ꝛ cã est qꝛ dĩ cõseruãs vt est applicabilis sano corpori. lz dĩ efficiẽs vt applicabilis est nõ sano mõ dignius est sanũ nõ sano. ꝛ fm hanc habitudinẽ intelligit Gal. eas esse dignitate priores. ¶ Sequit̃ 5° ꝙ cũ dicim⁹ causam ↄseruãtẽ esse tẽpore priorẽ efficiẽte: dz intelligi ꝙ in pluribus idiuiduis p̄us tẽpore est sanitas ↄseruãda q̃ ad sensum superius positũ efficiẽda. Nã plurimi nascunt̃ sani: ꝛ sic ab ipso initio sunt ↄseruandi: qd̃ si postea sanitas sit faciẽda hoc erit post ↄseruationez. ¶ Sequit̃ sexto ꝙ lz sanitatis ꝛ egritudinis multe sint cãe que nõ sunt efficiẽtes nec ↄseruãtes: sed mãles formales ꝛ finales vt patuit p̄ma p̄mi. cap̄ de subiectis medicine. tñ diuisio hic a Gal. posita est bñ posita: qꝛ Gal. hic nõ itẽdit diuidere cãs nisi illas q̃ sunt a medico applicabiles ↄueniẽter vel incõueniẽter ex arte ad sanitatẽ seruãdã vel efficiendã. ꝛ iste ↄueniẽter sub mẽbris dicte diuisionis vt patet.

Sed tunc sunt due litterales difficultates. Prima qꝛ ↄseruãtes cause nõ videt̃ habere rõnẽ cause. qꝛ causa est illud qd̃ p̄mo est. ꝛ ex quo prouenit inuẽtio alicuius dispositionis in corpore humano vel eius fixionis. vt scda p̄mi: sed dispositio ↄseruãda est p̄or q̃ cõseruatiua causa de qua loquimur. applicet̃ igitur ꝛc.

¶ Scda difficultas ad qd̃ genus cause reducit̃ ↄseruatiua. Pro prima dicit̃ ꝙ oĩs cã vt sic est prior suo causato natura lz nõ tempore forte. prius enim est naturaliter aliquaz esse causam q̃ aliqd esse ab illa causatũ. ꝛ ad hunc sensuz

intendit

intendit Auic. cum hoc tamen stat. a. causaz esse causaz. b. ꝛ tamen. b. prius tempore fuisse q̃z. a. spūs enim ꝛ sanguis in corpore existentes. citra vnum mensem geniti. sunt cā vite ꝛ esse aialis. qḋ aial per. 40. annos fuit. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ cā ꝯseruāa ad cām efficientem ſm modum loquendi philosophoꝝ reducit. vtrū aūt sint illes ꝯseruātes cause cōseruato corpori vel nō infra videbitur. IIII.

Cum igitur sit nō vnum sanum corpꝰ sed plura: quemadmodum prius determinatum est ſm vnūqḋqꝫ coꝝ erit cōseruatiua causa: quoniam ꝛ omnis causa est ad aliquid.

¶ Ponit tertiam conclusionem. respectu diuersoꝝ corporum diuerse sunt cause ꝯseruatiue. pbat. diuersa corpora nō sūt vno mō sana ſꝫ multis ꝛ diuersis: ꝛ hoc est qḋ vult Gal. cū dicit. Cū igit̃ sit nō vnum corpus sanuz. sed plura. sed respectu diuersarū sanitatum sunt diuerse cause ꝯseruatiue. ergo cōclusio vera. minor pꝫ: qꝛ sicut se habent sanitates cōseruāde ita se debent habere cause earum conseruatiue adinuicem. igitur si ille differunt ꝛ cause. Cum causa dicat̃ relatiue ad causatum. V.

Rursus igitur principiū hic ab optima compositione corporis faciendū est ꝯsiderātes que sunt ad hanc salubres.

¶ Ponit quartam conclusionez. ꝛ est ista. incipiendum est pus a causis cōseruatiuis optime sanitatis. pbat. qꝛ est incipiendū a dignioribus. ꝛ iste sunt tales cū sint sane respectu optime sanitatis ꝛ optime sano corpori applicabiles.

¶ Inuentionem ſo earum rei ipsius natura demonstrat. VI.

Si enim esset impassibile. ꝛ est mutabile corpus ꝛ semꝑ maneret in optima cōpositione: tunc nihil indigeret arte constituente ipsum. Quoniā ſo mutatur ꝛ corrumpitur ꝛ conuertitur non seruans quā habuit ex principio consistentiam, pcuratione ſm hoc indiget.

¶ Hic dat Gal. necessitatē inuentionis huius artis. ¶ Et diuiditur in tres. pmo facit qḋ dictum est. Scḋo infert in generali numerū generū causarū ꝯseruatiuaꝝ. Tertio docet illaꝝ causarū quasdā generales denominationes. ibi scḋa[Secūdū hec igitur.]ibi tertia[Que manifesta sūt.] ¶ In pma pte intēdit istā ꝯnē. pncipalr opꝫ inuenire artē cōseruatiuā corporis humani. pbat. ad illius corporis cōseruationē opꝫ inuenire artez ꝙ alterat̃ ꝛ corrumpitur ꝛ cōuertit̃ nō cōseruādo ꝯsistētiā quā hꝫ a pncipio sed permutat̃ ad deteriorē: sed corpus humanum est hꝯ. vt pꝫ ad experiētiā. g̃ opꝫ inueniri artem ad ꝯseruationē corporis humani. maior pꝫ: qꝛ inuentio artis circa aliquā rē demōstratur ꝛ ostendit̃ a natura rei. sed si ꝑ ipossibile corpꝰ humanū esset corruptibile ꝛ semꝑ maneret in optima cōpositione nō indigeret arte ꝯseruāte. g̃ ꝑ oppositū si ꝑmutatur ꝛ corrūpit̃ ꝛc. idiget arte ꝯseruāte. ꝛ sic ad illiꝰ corpis ꝯseruationē opꝫ inuenire artē ꝙ ꝑmutat̃ ꝛc. vt dictū est. ¶ Posset autē hic tex. aliter introduci. Sed iste modus mihi plus placet. nec obstat si in pbatione maioris arguitur ex opposito artis cōditionalis ad oppositū ꝯsequētis: Nā talis argumētatio nō est incōgrua in terminis ꝯuertibilibꝰ. vt hec. ¶ Circa quā ptē videt̃ pmo oppositū seq ex antecedēte Gal. Nā si corpus humanū nō pōt seruare ꝯsistētiā quā hꝫ a pncipio frustra videt̃ esse arte ꝯseruari na qꝛ esset ad finē ipossibile. ¶ Hic dī ꝙ nō est itentio artis ꝯseruatiue in eadē punctuali dispōne corpꝰ ꝯseruare aut a morte securꝫ reddere. hoc. n. esset impossibile. sed intētio est pbibere a putrefactione. ꝛ a nimis cita consumptione humidi: ꝛ hoc sumit̃ tertia pmi. cap̄ pmo. ¶ Ex q̃ sequit̃ ꝙ ars cōseruatiua nō est ad pbibendū occursuz rerum accidentaliter siue cōtingit corpori nostro occurrentiū vt gladioꝝ ꝛ brutoꝝ vt istra dicet̃. ¶ Sequit̃ scḋo. ꝙ ars ꝯseruatiua nō est ad oino alterationē ab extrinseco ꝛ intrinseco prouenientē ex approximatione sex rerum nō nālīū pbibendā. qꝛ ista cum vita stare non pōt: sed est ad pbibendū ne ex indebita administratione earūdē sex rerū nō nālīū corpus ꝑternāliter transmutet̃: ꝛ transmutatio preternālis que pōt in corpore accidere ab istis rebus est illa quā intendimus pbibere. ¶ Notandū scḋo ꝙ ex hoc tex. multi eliciunt ꝙ corpori nostro pōt ab extrinseco accidere mors nālis que ꝯclusio q̃uis sit vera. non tñ est ad mentē Gal. hic. Cū hic velit ostēdere corpus posse preternāliter transmutari. qḋ nō opꝫ accidere ꝑ mortē nālē. Uerūtñ qꝛ hic solet hec mā tractari dicam breuiter modū mortis ꝯtingentis in corpore optime sano ꝛ debite recto quē ponit Auic. tertia pmi. caplo pmo. Et est supponēdū ꝙ cuilibet viuēti correspōdet certa latitudo iter duos terminos cōtenta tā caliditatis q̃z humiditatis istra quaz pōt stare vita eius ꝛ facta remissione. aut in calore aut in humiditate citra remissius extremum illius moritur. vbi grā. sor. correspondet latitudo iter gradū caliditatis vt. 6. ꝛ gradū caliditatis vt tria ꝛ cū sit remissior q̃z vt tria nō viuit hec suppositio pꝫ exercitatis in pħia: qꝛ iste q̄litates sunt reqsite in mā ꝑ forme presentia in eadē tanq̃z disponētes ꝛ mām appropriātes. ¶ Supponit̃ scḋo ꝙ cuilibet gradui actualis caloris cum quo stat vita correspondet in vno indiuiduo viuente certa latitudo humiditatis citra cuius extremū remissius facta remissione nō pōt illud indiuiduuz sub tanto gradu caloris naturalis ꝯseruari. hec iterū patet in pħia. ꝛ dī notāter facta remissione citra remissius extremū illius latitudinis. qꝛ infra latitudinē cōtingit mutari humiditatē stāte eodē gradu caliditatis vt pꝫ in transitu de pueritia ad iuuentutē. ¶ Supponit̃ 3ᵒ ꝙ calor nālis in indiuiduo repertꝰ in pnᵒ gnātionis lꝫ sit naturalis mixto ꝛ forme sue subordinatus tñ adhuc seruat nām elementaris caloris. qꝛ agit humidū dissoluēdo membroꝝ. ꝛ ptes remanētes ꝯtinue fiunt sicciores substantifice: qꝛ ex illis subtile ꝛ humidū dissoluit̃ ꝛ tandē ad tantā peruenit siccitatē ꝙ calor amplius in equali gradu cōseruari nō pōt ꝛ incipit remitti: ꝛ ita tandez intm̄ exiccat̃ vt latitudinē cum qua stare potest indiuidui vita calor citra remissius extremuz egrediat̃ ꝛ sic primo senescit. deinde tandē moritur ineuitabiliter qꝛ aut opꝫ alio modo mortē pus accidere aut stante optima nā ꝛ optima procuratione accidet in tali termino quē preterire nō licet. vt sumit̃ prime primi. capitulo de complexionibus etatū. ¶ Adiuuat autē caloris naturalis actionem in exiccando. aer qui in omni dispositione exiccat corpora nostra. vt secunda pmi ꝑpter virtutem stellarum existentem in eo ꝛ labores corporei ꝛ animales quos necessario homo in vita subit. Extinctionez ꝛ remissionem caloris adiuuat flegma in senectute multiplicatā per viam indigestionis pbibendo respirationem ꝛ infrigidando. ¶ Nota 3ᵒ ꝙ talis mors accidēs stante debito occursu reꝝ extrinsecaꝝ sine preternāli transmutatione dicitur naturalis. nō qꝛ intenta a natura vel eius opus. sed qꝛ nulla interueniente preternaturali impressione accidit per nālē actionē: lꝫ forte sit ab agente vlī ꝛ a particulari per se intēta. ꝛ ſm hoc habetur modus necessitatis mortis ꝛ causa eius qꝛ est caloris naturalis extinctio. quomodo autez fiat extinctio per viā suffocatio-

nis alibi dixi.hic autem sufficit qđ diximus de extinctione que est per viam marcoris.

¶ Scđm hoc igitur quot modis alteratur corp⁹ totidē ⁊ genera ꝑcurationum habebit:hoc est conseruantium causarum.

¶ Hic infert numerũ generũ causaꝝ cōseruatiuaꝝ:⁊ intēdit hanc cōclusionē.tot sunt genera causaꝝ cōseruatiuaꝝ quot sunt modi transmutationũ quibus pōt per illas causas resisti:aut q possunt ꝑ illas causas retardari.pꝫ:qꝛ diuersis alterationib⁹ diuerse cāe ꝓhibitiue opponunť:⁊ tales sunt cause cōseruantes.de hoc nihil nisi cōclusionē ponit in littera.¶ Ubi nota nō esse intentionem Gal.ꝙ tot sunt genera ꝯseruatiua quot sunt modi alterationũ:qbus corpus alterať.ita vt illa alteratio retardari possit vel ꝓhiberi.⁊ hoc de alterationibus que ꝭm genus necessario nobis occurrunt. VII.

Que manifesta sunt iam ex his que dicta sunt vt corrigētia ex genere accidit existere.In eo ꝟo qđ velociter faciūt correctiōes prius q̄ꝫ simul occurrat lesio nō ꝓseruatiua a futuro malo appellata sunt a medicis:sed seruantia ꝓsentē cōsistentiam.

¶ Hic ponit quasdam haꝝ causaꝝ generales nominationes:⁊ sunt due dicens ꝙ iste cause manifeste apparent ex dictis ꝙ ꝭm genus debēt dici corrigētes.qꝛ corrigũt alterationes nimis cito ad mortē ꝑducentes eas ꝓhibēdo.2° iste cause nominanť a medico ꝭm genus cōseruātes ⁊ nō preseruantes.⁊ cā est.qꝛ iste ꝑus corrigũt q̄ꝫ accidat egritudo:aut dispositio preter nãm ꝓhibēdo.s.ne illa accidat.⁊ sō corpus videť conseruari in cōsistentia presenti saltem quo ad generalē denominationē esse sani.⁊ hanc identitatē respiciētes vocāt eas seruātes causas:⁊ nō ꝓseruantes.lꝫ l rei ṽitate ꝓseruēt a futuro vel possibili malo. ¶ Ubi nota ꝙ causa q̄ neutrũ corpus ad sanitatē ducunt a medicis ꝓseruātes dicunť qꝛ seruant ꝑus q̄ꝫ fiat egritudo q̄ ꝭm qđ in illo corpore est inchoata ex presentia.s.sue cause que afficit iam corpus ꝓternaturali dispositione.¶ Sꝫ cause approximate sano corpori nō preseruāt a futuro malo ꝭꝫ qđ iaꝫ inchoato.qꝛ nondũ causa ꝓternãliter afficit corp⁹. ¶ Nota scđo ꝙ nō seruant in eadē punctuali consistentia.sed cũ latitudine vt pꝫ ex dictis. VIII.

Alteratur igitur corpus a quibusdam ex necessitate:⁊ a qbusdã nō ex necessitate.Dico aũt ex necessitate quidē quibus impossibile est ipsum nō approximare.Non ex necessitate ꝟo vt sunt:reliq̄ nāqꝫ semper in continenti imorari ⁊ comedere ⁊ bibere ⁊ vigilare necessarium est ei.Gladijs ꝟo ⁊ bestijs non necessarium est vti.

¶ In isto capitulo inuestiganť genera causaꝝ sanaꝝ.⁊ diuiditur in duas.ꝑmo facit hoc.scđo enumeranť cōditiones circa istas a medico ꝯsiderande.ibi scđa.[Et hec sunt.]prima in tres.ꝑmo enim posita diuisione alterantium corp⁹ humanũ ostendit circa que coꝝ versať ars medicine.2° numerũ generũ ⁊ ipsa genera causaꝝ sanarũ a medico cōsiderabiliũ refert.tertio infert quedã correlaria.ibi scđa [Quot igiť ex necessitate.]ibi tertia[Hec igitur oīa.]In parte ꝑma ꝑmo ꝓponit diuisionē cũ eius declaratione.2° infert circa quas causas ꝯsistit ars.ibi scđa[Unde in priori.]¶ Dicit ꝑmo ꝙ causaꝝ quedã sunt a qbus de necessitate corpus nostrũ alterať.quedã aũt sunt a qb⁹ nō ꝺ necessitate alterať.Exēplũ primi sicut aer cōtinens in quo necesse est nos semꝑ imorari:⁊ sicut cibus ⁊ potus:⁊ sicut somnus ⁊ vigilia.Exēplũ scđi sicut gladij ⁊ bestie qb⁹ nō est necessariũ obuiare.¶ Circa quã ꝑtē nota ꝙ corp⁹ nostrũ a qbusdã de necessitate alterari pōt intelligi plurib⁹ modis.ꝑmo qꝛ sine illoꝝ alteratione nō ꝯtingit viuere.2° qꝛ sine illoꝝ occursu nō ꝯtingit bonũ sibi acquirere ⁊ malũ repellere.tertio qꝛ cogiť vt ab eis alteret.quarto qꝛ impossibile esset nō alterari.tot eniꝫ modis dī necessariũ 5° metaphysice.sed in ꝓposita diuisione intelligať duob⁹ primis modis.nã nō ꝯtingit viuere sine istaꝝ rerũ que dicte sunt alteratione saltē ꝑ oēs etates decurrēdo.¶ Nota 2° coꝝ que necessario nos alterāt quedã sunt que possunt ꝭꝫ nostre volũtatis imperiũ ꝯueniēter ⁊ inconuenienter approximari corpori humano.quedam sunt que nō.vt calor nãlis ⁊ celum ⁊ stella.ars aũt ꝯseruatiua nō est circa ista q̄ nō possunt volũtarie approximari bñ vel male.sꝫ tñ circa illa que ab ipsa moderari possunt. ¶ Notandũ tertio ꝙ iste res que possunt ꝯuenienter ⁊ incōuenienter approximari ꝭm nostre volũtatis imperiũ nō necessario occurrunt corpori in sua singularitate.naꝫ nullus est aer qui necessario corpori occurrat.⁊ sic nullus est cib⁹.vel somnus vel motus vel euacuatio:⁊ sic de talib⁹ que necessario corpori in sua singularitate occurrāt.sed volumus dicere ꝙ istis rebus sub ratione qua tales per se cōueniunt alique generales denominationes ꝯuenientes eis.⁊ multis alijs:sub quibus rationibus viuificatur de eis in generali ꝙ necessario corpus humanum ad sensum predictuꝫ alterať a tali re vt necessario alteratur a cibo ⁊ necessario alterať ab aere:⁊ sic de talibus.

Sed tunc cadit dubitatio.nã isto modo omnes res que possunt alterare corpus nostrũ necessario alterarēt.nã gladij ⁊ bestijs insunt quedã generales rōnes:sub quib⁹ vere dī ꝙ necessario a tali re corpus alterať:vt bestijs rō cibi:⁊ gladijs saltē generalis ratio entis:vel corporis:vel mixti:⁊ verũ est ꝙ necessario a mixto corpore alterať corpus humanũ ⁊c.¶ Hic dicitur ꝙ omnis res cui per se cōuenit rō cōmunis nō transcendens medici considerationē quo ad artē cōseruatiuã ⁊ que potest ꝭm nostre voluntatis imperiũ conuenienter ⁊ inconuenienter approximari ad corpus humanũ diciť res nō naturalis:⁊ solũ illa res diciť ad mentē Gal.hic necessario nostrũ corpus alterare.⁊ sub rōne sub qua sibi cōuenit talis ratio.⁊ pꝫ ꝙ hoc mō nō omnis res nec sub qualibet ratione est ad sensum Gal.necessario nostruꝫ corpus alterās.nã bestie etsi sint cibi:nō tñ per se inest bestijs vt bestie sunt esse cibos:⁊ ideo non sunt sub ista rōne vt sint necessario corpus alterātes:nec sub rōne sibi per se nō cōueniēte nō trãscēdēte medici ꝯsiderationē vt ꝯseruatiui.⁊ gladijs:lꝫ insit ratio mixti ꝑ se ⁊ entis.tñ iste rōnes trãscendunt medici considerationē ad sensuꝫ datum.⁊ vt ꝭ daret Gal.intelligi.posuit exēpla dicta.vñ iuxta sententiã hanc videtur concedendum ꝙ ab isto cibo necessario corpus alteratur.⁊ tamen ab ista bestia non necessario alteratur:⁊ ista bestia est iste cibus. Nam suppositio mixta ex personali ⁊ simplici vel appellatio vt alij dicunt impedit ne fiat syllogismus expositorius ex prima ⁊ tertia ad inferendum oppositum ⁊c.

¶ Unde in priori quidē genere causaꝝ circa corpus ars ꝯficitur:circa scđm ꝟo nequaq̄ꝫ.

¶ Nunc docet circa quas causas est ars medicine ꝯseruatiua:⁊ circa quas nō:dicens ꝙ ars illa cōsistit in priori genere causarũ.s.necessario corpus nostrum alterantiũ ⁊ nō circa ꝭm earuꝫ que per accidens nos alterant.⁊ ratio est:qꝛ ars est coꝝ que sunt per se ⁊ sunt finita.sed ea que sunt

per accidens

per accidens sunt infinita. ꝛ nõ sunt per se. vt habet videri primo posterioꝝ. ¶ Et nota ꝙ nõ est intẽtio Galeni nisi ꝙ causaꝝ alterantium corpus humanum non est scientia conseruatiua nisi sub ratione cui per se cõuenit aliqđ cõe nõ trãscendẽs ꝯsiderationẽ cõseruatiue partis medicine. de quo cõmuni verificat̃. ꝙ necessario a tali alterat̃ corpus humanũ ad sensum expositum. IX.

Quot igitur ex necessitate alterantia sunt corpus diuidentes ſm ꝓprium vnumquodqȝ eorum aliqđ genus causarum salubrium inueniamus.

¶ Nunc refert numerũ generũ causarũ ꝯseruatiuarũ sanitatis: ꝛ diuiditur in tres. pͥmo ostendit vnde sumit̃ hic numerus. scđo spãliter vnũquodqȝ genus assignat. tertio repetit in generali circa ista alterãtia excusando se ab vlteriori determinatione. ibi scđa [Est igit̃ vnũ.] ibi tertia [Oia enim hec.] ¶ Dicit pͥmo ꝙ quot sunt genera causarũ necessario alterãtiũ corpus humanũ: tot sunt genera causarũ ꝯseruantiũ sanitatẽ. ista ꝯclusio ꝓbat̃: qꝛ in oĩ genere causarũ necessario alterantium inueniunt̃ cause incõuenienter alteratiue ꝛ cãe etiã ꝯuenienter alteratiue corp̃is humani. tali igit̃ genere limitato ad causas q̃ ꝯuenienter alterant habebim⁹ genus causaꝝ nostrũ corp⁹ ꝯseruãtiũ. ꝛ sic tot sunt genera causaꝝ nostruȝ corpus ꝯseruantium quot sunt genera necessario alterãtiũ: ꝙ aũt in oĩ genere causarũ necẽio alterãtiũ sint cause que incõuenienter corporis sunt alteratiue est notũ per se. sed ꝙ etiaȝ sint cause cõuenienter alteratiue pȝ: qꝛ aliter corpus in sanitate cõseruari nõ posset. Si enim vnũ est genus causarũ necessario alterantiũ. ꝛ quelibet cã sub illo ꝯtenta nõ nisi incõuenienter alteratiua est humani corp̃is: sequit̃ ꝙ corp⁹ humanũ necẽio incõuenienter alterat̃: ꝛ sic nõ cõseruatur ꝛc̃. X.

Est igitur vnum quidem ex continẽte nos aere: alteruȝ scđo ex motione ꝛ quiete ꝛ totius corporis ꝛ ſm partem: tertium scđo ex somno ꝛ vigilijs: ꝛ quartum ex his que offerunt̃: quintuȝ ex his q̃ egeruntur ꝛ retinentur: sextũ ex aĩe passionibus. XI.

Ab his enim omnibus necesse est corpus quodãmodo disponi.

¶ Nũc sigillatim illa genera Gal. enumerat: ꝛ diuiditur in duas. pͥmo facit hoc. scđo docet quomodo ab vnoquoqȝ istoꝝ necessario corpus alterat̃. ibi [Sub cõtinente qdẽ.] ¶ Dicit pͥmo. vnuȝ genus necessario alterantiũ ꝛ sic causarum cõseruatiuaꝝ sumitur ab aere. ꝛ 2ᵐ ex motu ꝛ quiete toti⁹ corporis ꝛ cuiuslibet partis. 3ᵐ ex somno ꝛ vigilia. quartum ex his que offeruntur. s. cibis ꝛ potibus. quintũ ex his que egerunt̃. i. a corpore euacuant̃ ꝛ retinent̃ in eo. sextum ex passionib⁹ anime. ꝓbatur: qꝛ hec sunt genera necessario alterantium ad sensum dictũ: qꝛ necesse est corpus nostrum si debet decurrere per etates quodãmõ disponi ab vnoquoqȝ istorũ ad sensum datum: ꝛ nõ videtur aliqđ qđ rationeȝ habeat necessario nostrũ corpus alterantis qđ nõ sub aliquo istorũ contineatur vel ad ipsum reducatur vt statiȝ patebit. Ista ergo sunt suprema vel simplicia genera causaꝝ ꝯseruatiuarũ. ꝛ causaꝝ necessario nostrum corpus alterantiuȝ a medico cõsideranda. ¶ Circa quã partẽ nota primo ꝙ ꝓpterea ꝙ ista. 6. genera numerata sunt genera rerum necessario nostrum corpus alterantium. ꝛ nõ trãscendentia medici cõsiderationem. vt conseruatiua. ꝛ ꝙ res sub istis generibus contente sub rõne qua tales possunt cõuenienter ꝛ incõuenienter approximari corp̃i humano ſm nostre voluntatis imperiũ. ideo dicunt̃ cõiter res nõ naturales ꝛ res sub istis generibus cõtente sub ratione qua tales dicuntur res nõ nãles. ¶ Et vt cã huius nomationis sit clarior nota scđo ꝙ reꝝ circa quas pͥncipalr̃ intentio medici versat̃. quedã sunt naturaliter humano corpori intrinsece ad eius cõstitutionẽ integritatẽ vel ꝯseruationẽ essentialiter ordinate: ꝛ iste sub rõne dicunt̃ res naturales. naȝ vt sic sunt ad vitã ꝛ sanitatem ꝯuenientes. quedam aũt sunt res sanitati humani corporis cõtrarie. aut humano corpori discõuenientes: ꝛ eius conseruationẽ ipedientes. ꝛ iste vt sic dicunt̃ res p̃ter nãm. quedaȝ aũt sunt medio modo se habentes: qꝛ ꝛ si necessario corpus nostrum alterant ꝛ ad eius conseruationẽ cõcurrunt: tñ vt tales possunt indifferẽter ſm nostre voluntatis imperium cõuenienter ꝛ incõuenienter approximari ad sanitatẽ humani corporis ꝯseruãdã ꝛ sunt q̃ dicunt̃ nõ nãles. pͥmaꝝ g̃ reꝝ medici septeȝ genera distinxerunt que sunt elemẽta compositiones humores mẽbra virtutes spũs ꝛ opationes. secũdaruȝ posuerunt tria genera. s. morbus causa ꝛ accidens. Sed tertiaꝝ sunt sex gña hic enumerata statiȝ. s. aer cib⁹ ꝛ potus mot⁹ ꝛ qes somn⁹ ꝛ vigilia inanitio ꝛ repletio: ꝛ accidẽtia aie.

Sed tunc surgit dubium vtrum ista sex sint genera rerum nõ nãlium: ꝛ videt̃ pͥmo ꝙ non: qꝛ ista sex cõprehẽdũt sub se multas res naturales sicut elementa: cum aer sit elementũ. ꝛ humores ꝛ mẽbra: cuȝ isti possint esse cibi si comedant̃. ꝛ silr̃ comprehendunt sub se multas res p̃ter nãm. nã aliquis aer est cã morbi vt aer nimis calidus: ꝛ sic est res p̃ter nãȝ: ꝛ silr̃ aliqs cibus ꝛ pot⁹: ꝛ sic discurrẽdo p oĩa hec genera inuenies sub quolibet istoꝝ cõtineri aliquã morbi causam: ꝛ oĩs talis est p̃ter nãȝ vt dꝫ pͥmo ꝛ tertio de accidẽti ꝛ morbo. g̃ ista nõ sunt gña limitata ad res non naturales. ¶ Immo ex hoc motiuo possemus arguere ꝙ aliqua res non naturalis esset res naturalis ꝛ res p̃ter naturã: qđ iplicat ꝯtradictionẽ. ꝛ ꝓbat̃: qꝛ qlibet cibus est res nõ nãlis: ꝛ qlibet humor est res naturalis. ꝛ quelibet cã morbi est res p̃ter nãm. ponamus g̃ sanguinẽ sor. ab eo esse comestum: ꝛ sequit̃ ꝙ ille sanguis est cibus ꝛ est humor ꝛ est etiaȝ causa morbi. vt ponẽdo ꝙ stomachum ledat ꝛ ad egritudinẽ ducat. ¶ Scđo pͥncipaliter argui: qꝛ alique sunt res nõ naturales nõ cõp̃hẽse sub istis sex generibus sicut ignis aqua celuȝ mores artes regiones terre celestes influẽtie sol stelle etiã sui aspectus vt pȝ: que omnia sub illis generibus nõ comprehendunt̃. nam ista omnia necessario nostrum corpus alterant ꝛ pñt ſm nostre voluntatis imperium conuenienter ꝛ inconuenienter corpori humano approximari. tertio accidẽtia aie sunt operationes appetitiue virtutis. ergo sunt res naturales. ꝛ per cõsequens nõ sunt res nõ nãles.

¶ Pro dubio est supponẽdum primo nõ esse incõueniens vnam rem quodãmodo iuuare ꝛ alio modo nocere. sicut cibus calidus corpori cholerico exhibitus inquantũ a materia opatur: ꝛ in substantiam corporis conuertitur iuuat: ꝛ inquantum operatur a qualitate calefaciẽdo nocet. ꝛ pariter sanguis nimis calidus inquantuȝ calefacit preter naturam est nocens: ꝛ inquantuȝ transmutatur in substãtiã membri vel spiritus iuuat. ¶ Notandũ secundo vt supra dicit ꝙ ratio quare aliqua res dicitur naturalis a medico est: qꝛ est ordinata essentialiter ad integritatẽ vel cõstitutionem vel conseruationem corporis humani. res autẽ dicitur essentialiter ordinata ad cõseruationẽ corporis humani: nõ qꝛ ipsa necessario iuuet in sua singularitate. sed quia est iuuans ꝛ producta a natura ad hunc finem vt iuuet. sicut humor bonus qui nunc est in sor. est factus a natura vt iuuet ad indiuidui conseruationeȝ ꝛ operationes naturales ꝛ vitales producte sunt ad hunc fineȝ a natura. ¶ Tertio supponitur ꝙ res ideo dicitur preter naturã a

medico qꝛ est nature discõueniẽs.i.aut nocens ⁊ sanitatẽ reddens totius vel partis ẜm suam denominationẽ min⁹ perfectã aut egritudinẽ vel neptralitatez augmẽtans: vel qꝛ ꝑ se sequiẗ ista ipeditiuũ. ¶ Supponiẗ quarto rez dici nõ nãlẽ qa in sui generalitate cõsiderationẽ medici vt cõseruatiui nõ transcẽdente est necessario corporis humani alteratiua: ⁊ põt in eadẽ gnãlitate cõuenienter ⁊ inconuenienter approximari corpori ẜm nostre volũtatis iperiũ. ¶ Ex qb⁹ sequiẗ ꝙ nõ est incõueniens vnã rẽ esse rẽ non nãlẽ ⁊ nãlẽ ⁊ preter nãm simul ⁊ semel respectu eiusdem corporis: sicut pꝫ de sanguine calido in vena existẽte. q̃ potest assumi pro cibo: ⁊ sup hoc pncipio multas phantasias potes fundare que magis ꝯueniũt sophisticis. ¶ S⁹ notandũ ꝙ res nõ nãles debent esse imediate corpis humani transmutatiue: ⁊ ex hoc pꝫ celũ ⁊ stellas ⁊ terram ⁊ regiones nõ esse res nõ nãles qꝛ non necessario imediate corp⁹ humanũ alterant sed hoc faciũt mediante motu facto in aere. ¶ Ultimo nota ꝙ medici sumunt priuatiue opposita in istis ꝓ vno genere vt somnus ⁊ vigilia motus ⁊ quies ꝓpter ꝓpinquitatẽ in modo alterandi. sunt enim opposita aut diuersa genera aut in eodẽ genere. Itẽ cibũ ⁊ potũ sumunt pro genere vno ꝓpter siĩtudinẽ in mõ administrandi ⁊ alterandi. ¶ His igiẗ habitis ridet ad dubiuz ꝙ tñ ista sunt gña rerũ nõ nãliũ ita ꝙ nõ inueniẗ res nõ nãlis sub istis nõ comprehẽsa ⁊ vnicuiqꝫ illorum ꝯuenit ratio rei nõ naturalis: ⁊ hoc patet ex auctoritate medicoꝝ discurrendo per singulas.

¶ Ad argumẽta in oppositũ. Ad primũ ꝯcediẗ ꝙ cõprehenduntẗ res nãles sub istis generibus: sed ille res naturales sunt non naturales ea ratione qua sub istis generibus continentur nec est inconueniẽs vt patuit in qõne. ¶ Ad 2ᵐ pꝫ ꝙ nec ignis nec celum nec terra est res nõ nãlis. sed aqua sub potu est comprehendẽda. ¶ Ad 3ᵐ dĩ ꝯ qͣsdã ꝙ opõnes aĩales nõ sunt res nãles. sed puto non esse ita. Imo nego argumẽtũ. accidẽtia anime sunt res nãles. ergo nõ sunt res nõ nãles vt predicitur. ¶ Deinde dicit.

¶ **Subcontinente quidem: aut calefactũ: aut infrigidatuz: aut humectatũ: aut siccatum: aut ẜm complexionẽ eorum aliquid patiens: aut ẜm totam substantiam alteratum totum.**

¶ Hic ostendit quomodo ab vnaquaqꝫ istaꝝ rerũ mõ dicto necessario corpus alteraẗ. ⁊ diuidiẗ in sex ẜm numerũ sex generuz. ibi scda[Ex motione vo.] ibi tertia[Ita vo.] ibi quarta[Ex his ẽt.] ibi qnta[Et egeranẗ.] ibi sexta[Et ale accidẽtib⁹.] ¶ Dicit pmo ꝙ corpus humanũ alteraẗ a cõtinente.i.ab aere qꝛ aut est calefactũ aut infrigidatuz aut humectatũ aut exiccatũ aut aliquid est passum ẜꝫ copulationẽ istaꝝ qualitatum aut totũ est alteratũ ẜm totã substantiã. Ubi ꝯsidera ꝙ hic textus dupliciter exponiẗ. vno mõ vt dictũ est intelligẽdo de corpore ꝙ sit alteratũ istis modis ab aere. Alio mõ sicut Hali. in cõmento dicit ⁊ intelligitur ꝙ aer cõtinẽs qꝛ aut est calefactus aut infrigidatus aut humectatus ⁊c̃. iõ corpora nostra alteret necessario. nã ex motu solis tam diurno q̃ȝ in obliquo circulo necessario aeris dispõnes transmutanẗ ⁊ vtraqꝫ tolerari põt. ¶ Nota scdo ꝙ ex hac littera iuxta pmũ modum expositionis videẗ seq ꝙ aer aliqñ nostrũ corpus humectat: cuius tñ oppositũ habeẗ scda primi. doctrina scda. capitulo tertio cũ dĩ: Imo in omnibus resoluit dispõnib⁹ propter illud qõ in ipso est de virtute solis ⁊ stellarũ. Et in h̃ sunt duo modi dicẽdi. vnus concedẽs ꝙ possibile est esse aerem nullo mõ qualitatiue aut substantialiter exiccãtẽ. nã nõ videẗ naturalẽ repugnantiam claudere esse aliquẽ aerem humidiorem ⁊ frigidiorez q̃ȝ sit aliqua pars corporis nostri ⁊ cũ hoc in eo nõ esse aliq̃ȝ influẽtiã exiccatiuaz ita potẽtẽ ad exiccãdũ sicut sunt humectatiue ad humectandũ: nec aliquã ita potẽtẽ ad resoluẽdũ sicͭ sunt alique in eo potẽtes ad ꝯgelãdũ ⁊ illo dato nõ exiccabiẗ substantifice aut q̃litatiue corpa nr̃a. ¶ Qõ aũt Aui. diẽ pꝫ ꝙ loquiẗ ibi de aere locoꝝ habitabiliũ in ea dispõne in q̃ loca sũt habitabilia. nã ita dicit de aere nec est⁹ frididitas preuenit apud nos in terris habitatis tãta qn aliq̃ mõ resoluat. ¶ Et subdit statim Imo in oib⁹ resoluit dispõnib⁹ ⁊c̃. pꝫ q̃ ꝙ loquiẗ de habitabili. ¶ Itẽ ẽt nõ itelligit Aui. in loco allegato ꝙ aer resoluat corpa nostra. sed ꝙ resoluit vapores aeri cõmixtos: ex quo valde miroꝛ qũo ex illo textu ⁊ Trusianus ⁊ plures post eum faciant istam qõnem.

¶ Secundus modus respondendi est supponendo. Primo ꝙ dupliciter contingit humanũ corpus aut aliud qõcũqꝫ mixtuz exiccari vno modo qualitatiue: quia.s. transmutaẗ alteratiõe cuius intrinsecus terminus est siccitas siue equiualẽti acqsitione de denolatione humiditatis. ⁊ hãc vocãt cõiter medici exiccationẽ q̃litatiuam scdo mõ substantifice siue quantitatiue. ⁊ hoc qꝛ aliqua pars eius grossa subtilietur ⁊ in vaporẽ conuersa a corpe illo mixto separeẗ siue acquiraẗ in remanẽte humiditas siue nõ. vñ nõ est inconueniẽs aliqd quãtitatiue vel substãtifice nos exiccare: qõ tñ q̃litatiue humectat vt balneum aque calide. ¶ Supponiẗ scdo ꝙ quãtũcũqꝫ corp⁹ humanũ viuit calor nãlis aliquas ptes resoluit: hoc videẗ sumi ex Auic. tertia pmi. cap p. vbi dixit ꝙ accidit defect⁹ nũq̃ȝ cessans. ¶ Supponiẗ 3⁹ ꝙ si alicui qõ resoluiẗ appliceẗ imediate aer q̃ntũcũqꝫ frigidus si in eo fuerit aliqua influẽtia resolutiua illa iuuat ad resolõnẽ. pꝫ qꝛ maioꝛ fit resolutio q̃ȝ si illa influẽtia ibi nõ esset alijs parib⁹. ¶ Quarto supponiẗ ꝙ in qualibet pte aeris q̃ntũcũqꝫ frigida vel ifluẽtijs humectatiuis ⁊ ifrigidatiuis iformata tñ sunt alique dissolutiue ifluẽtie. vt solis ⁊ planetaꝝ siccoꝝ ⁊ calidoꝝ. cuz iste influẽtie nõ habeãt ꝯriũ ⁊ sol ad oẽm punctũ istius iferioris mũdi sufficiat agere. ¶ Tũc poniẗ ꝯ. qõdã corpus humanum viuẽs q̃titatiue ⁊ substãtifice exiccaẗ ab aere in quacũqꝫ dispõne sit aer. naz oẽ tale ꝯtinue ab intrinseco exiccaẗ q̃titatiue ⁊ substantifice. pꝫ ex 2ᵃ suppositione. q̃ si sibi appliceẗ aer ille iuuat ad resolutionẽ ⁊ exiccationẽ eius. patet ꝯñia ex tertia ⁊ q̃rta suppositionib⁹. ⁊ tunc vltra. iuuat ad resolutionem. q̃ resoluit. ⁊ per ꝯñs corpus ab eo quantitatiue ⁊ substantifice exiccatur.

¶ Ego aũt nõ video cur cũ q̃dã corpa q̃ñqꝫ ab aere ꝯgeleẗ nõ sit cõcedẽdũ aliqõ humanuz corpus viuere: cuius ꝓ tunc nulla pars dissoluiẗ. sed quelibet a frigore cõdẽsatur. ⁊ iõ cũ pma libentius vado responsione: iuxta tñ hãc 2ᵐ modũ diceret ad difficultatẽ tactã ꝙ aer põt corp⁹ nostrum humectare qualitatiue. sed necessario quãlitatiue vel substãtifice exiccat ⁊ ista nõ repugnãt. ¶ Nota 3⁹ ꝙ corpus nostrũ siue ẽt aer dĩ alterat⁹ ẜꝫ totã subam ẜm cõmunẽ expositionẽ qꝛ putrefactũ vel putrefit. ⁊ h̃ nõ qꝛ in oĩ putrefactione sit necessariuz corrũpi illud qõ putrefit. nã leuis putredo remoueri põt remanẽte subẽ identitate. sed qꝛ putredo ꝑ se p̃parat ad corruptionez mixti ⁊ olim delictoꝝ sepationẽ siue hoc ꝙ ꝑ se ad alteri⁹ mixti p̃paret gñãtionẽ ꝓpter qõ 4⁹ metheoroꝝ dĩ ꝯriũ maxie esse gñãtioni simplici mixti. Videẗ tñ posse itelligi de q̃litatibus occultis sicut est vẽtositas ⁊ qualitas ꝑ quã vna medicina dĩ beçoar aut ꝯferẽs ꝯ q̃litate occulta. nã medici opõnes a v̇tute tali ꝓueniẽtẽ dicũt esse a tota suba vel foĩa specifica vt exposui 2ᵃ pmi. sup cap de eo qõ cõmediẗ ⁊ bibiẗ. qũo aũt aer possit putrefieri ⁊ qũo nõ videndũ esset cap de pestilẽtia. sꝫ h̃ certũ sit ꝓ nũc ꝙ aer simplex nõ putrefit: sꝫ vapores qui sunt corpa mixta putrẽt in aere ⁊ tu vide infra in questione qd sit putrefactio ⁊ alia ad putrefactionẽ ptinẽtia ciboꝝ cap. ¶ Deinde cum dicit.

Ex motione vero ⁊ quiete immoderatis vtrisqꝫ existētibus: aut calefactuꝫ: aut infrigidatum: aut siccatuꝫ: aut humectatum: aut ſm copulationem eorum aliquid patiens.

¶ Docet quomodo humanū corpus alterať a motu ⁊ quiete dicens: ꝙ ex illis distemperatis existētibus corpus aut est infrigidatuꝫ: aut calefactuꝫ: aut exiccatum: aut humectatum: aut aliquid patiens ſm copulationem istarū qualitatum: puta ꝙ sit calefactum ⁊ exiccatuꝫ simul aut alio modo. ¶ Ubi nota ꝙ hic textus non videť intentum declarare. nam ꝓbare hēt vel declarare ꝙ a motu ⁊ quiete necessario nostra corpora alterātur. nunc autem hic dixit imoderatis existentibus: sed posset dici ꝙ corpus humanum nō necessario mouetur aut quiescit imoderate: ⁊ sic non argueretur ꝙ a motu ⁊ quiete necessario nostruꝫ corpus alteratur. ¶ Hic dicendum: ꝙ qꝛ motus non est vniuoce calefactiuus sed equiuoce sicut lumen: ideo sequitur ꝙ si motus aliquis est per se calefactiuus: puta imoderatus ꝙ qlibet est per se calefactiuus. ꝓbato ergo ꝙ motus imoderatus calefacit per se sequitur ꝙ ēt temperatus calefacit aut est calefactiuus: ⁊ qes que est opposita per priuationem effectus quem debet facere motus oppositum operabiť. necessariuꝫ autem est homini debenti per etatem decurrere motu tanto vti vt alterеť ab eo aut quiete que ipsum alteret: qꝛ ēt temꝑatus motus calefacit: vt infra diceť: ⁊ ideo ex hoc declaratum est intētum.

Solet autem apud phōs esse dubium vtrum oīs motus sit per se calefactiuus: cuꝫ tñ aque currentes ēt sub solaribus radijs sint stātibus frigidiores: videtur motus frigidoꝝ eē infrigidatiuus. ¶ Et idem probat expientia: qꝛ aqua frigida infusa ab alto per moduꝫ embroce infridat magis ꝙ̄ si geuerit mēbrum in ea. qꝛ tñ hoc dubium est physicuꝫ sufficit medico scire ꝙ oīs motus localis rei ꝑtes calidas habētis est excitatiuus caloris illarum ꝑtium: ita vt fortius alijs paribus agāt. Et hoc ad experiētiam videť in ferro ꝯfricato fortiter vnde emicat ignis. qꝛ ergo omne corpus humanum viuens hēt huiusmodi ꝑtes calidas: ideo in eo est quibus motus localis per se calefactiuus. ¶ Nota 3° ꝙ quādoqꝫ exercitium propter superfluitatem sui nimis resoluit de spiritu: ⁊ ideo per accidēs infrigidat. quies autem humectat pro quāto prohibet superfluitatuꝫ dissolutionem. lꝫ in quibusdā corporibus per accidens exiccet intātum hebetādo calorē nālem: vt quādoqꝫ cadere faciat in ethicam. vt 2° pmi. Ista ergo duo siue temꝑata siue distemꝑata humano corpori administrata alterāt modis dictis ⁊c̃. XIII.

Ita vero ⁊ ex somno ⁊ vigilia necesse est pati ipsuꝫ ſm eandem rōnem.

¶ Hic ostendit ꝙ humanū corpus alteratur a somno ⁊ vigilia ⁊ pꝫ. Nota tamen ꝙ cuꝫ somnus vniuersaliter sit reditus spiritus animalis ab instrumentis sensus ⁊ motus ad suuꝫ ꝑncipium: cuꝫ quo priuātur membra ab exitu in opationes: exceptis illis que sunt necessaria ad hoc vt vita ꝑmaneat que sunt instrumēta spūs: vt ꝑma tertij. ideo in somno calor reuocať ad interiora: vt cibi ⁊ humores nāli existēte somno melius digerātur qui intra sunt. verū tamen calor non intendiť in principio somni: sed remittiť tam intus ꝙ̄ extra. Or enim extra remittať pꝫ: qꝛ membra illa quiescunt ⁊ spūs ab illis recedit. Sed ꝙ interius remittatur colligitur ab Auic̃. secunda ꝑmi. sūma de pulsibus. caplo de eis que somnus ⁊ vigilia in pulsu operātur. Dixit enim ꝙ pulsus somni est in ꝑncipio paruus: debilis: tardus ⁊ rarus. ⁊ in assignando cām ait. Qm̄ lꝫ in calore accipiat augmētum ſm ꝯstrictionem ⁊ coadunationem tamen priuatuꝫ est ei augmētum qđ hēt hora vigiliarum ꝑpter motuꝫ calefacientem: ⁊ qdeꝫ motus plus est ad inflāmanduꝫ ⁊ inclinānduꝫ ad ꝑtem malitie complexionis. sed constrictio ⁊ coangustatio temꝑe minoris sunt inflāmationis. Manifeste ergo vult in somno plus remitti calorem ꝑpter qeteꝫ ꝙ̄ intendi ꝑpter coadunationem. ¶ Et si bene cōsideretur idem vult 2° primi. cap̄ de his que ꝑueniunt ex somno ⁊ vigilia. Completa aūt digestione scda ⁊ spiritibus multis genitis confortať calor: ⁊ ideo somnus nālis qñqꝫ infrigidat quādoqꝫ calefacit. vigilia vero ꝑpter ꝯtinuū motuꝫ spiritus tam in opationibus sensitiuis ꝙ̄ in motiuis in ꝑncipio eius ⁊ quousqꝫ nō nimiuꝫ superfluat calefacit: sed nimia ꝑpter resolōneꝫ quādoqꝫ infrigidat. ¶ Et ex his pꝫ Pluisꝙ̄ cōmentatorē non cōuenienter dixisse: cuꝫ dixit ꝙ somnus calefacit itrinseca ⁊ inferiora magis supioribus ⁊ ꝙ vigilia calefacit exterius ⁊ superius ⁊ infridat iterius ⁊ inferius. Nā vigilia vsquequo nō nimis superfluat calefacit omnia ⁊ somnus infrigidat. vt dictum est. ¶ Nec valet argumētuꝫ: somnus reuocat itra calorē. ḡ calefacit. nā plus infridat per ꝑuationē motus ꝙ̄ per coadunationem spūs calefaciat. vt Auic̃. loco allegato ꝓbasse creditur.

Sed circa trāsmutationes alias que fiunt a somno cadūt alique difficultates. Prima: vtruꝫ omnes nāles operationes fiant per somnum temperatuꝫ fortiores. ⁊ videtur ꝙ nō: qꝛ membroꝝ exterioꝝ digestio ⁊ nutritio sunt debiliores tempore somni: cum ibi sit minus de calore spirituoso ⁊ minus intēsus. ꝙ aūt oēs fortificenť: vult Auic̃. secūda ꝑmi loco allegato dicēs. somnus omnes operationes nāles fortiores efficit. Et idem vult Gal. in cōmēto pulsuuꝫ. somnus mortis enunciatio existit solam eam que circa cibum adiuuans operationem.

¶ Dicendum ꝙ somnus temꝑatus quātitate ⁊ q̄litate fortificat omnes nāles respectu earum in tempore vigilie somni ꝑncipio vicine. ⁊ hoc non in suo ꝑncipio quo ad oīa membra: sed in principio quo ad membra interiora: ⁊ in fine multū generato spiritu ⁊ cōmunicato membris exterioribus etiam illoꝝ exterioruꝫ digestio vigoratur respectu eius qđ erat in vigilia in tempore vicino somni ꝑncipio: pro quo tempore spūs pauci erant in membris.

Secunda difficultas est vtrum humectet vias cordis vel arterias: ⁊ arguitur ꝙ nō: quia per spiritus retractionem magis calefaciunt: ⁊ per consequēs magis dissoluitur earum humidum: ⁊ ideo exiccantur. ¶ Oppositum vult Auicen. secūda ꝑmi. doctrina scda. capitulo decimoqnto. ⁊ in sūma de pulsibus. caplo allegato. ⁊ hoc est concedendum cuꝫ spiritus sit humidus: ⁊ plurimi vapores humidi sibi socientur qui magis humiditate humectant ꝙ̄ caliditate exiccent.

Tertia difficultas est quō somnus alias retinet eūationes excepto sudore: vt ab Auicē. di 2° ꝑmi. doctrine 2°. caplo allegato de sudore. vult Aristo. 2° ꝑti. problematuꝫ. ꝓblematibꝰ 17° ⁊ 28°. ¶ Et iste difficultates sunt due. prima q̄re alias eūationes retinet. ¶ Et in hac primo assignatur cā ab Auicen. caplo allegato. qꝛ motus omni qđ est aptum ad currēduꝫ auget virtutem currēdi. ⁊ ideo somnus cuꝫ similet quieti ꝓhibet cursum humoꝝ. ¶ Et pōt colligi ꝟ sūma 4° aforismoꝝ 14° aforismo. Cū biberit qs elleboꝝ ⁊c̃. ⁊ 15°. Cū volueris magis ducere elleboꝝ ⁊c̃. ⁊ puto hāc cām esse diminutā. nam ex hac ꝑte ēt eūones humoꝝ q versus cutē moueнť deberēt in somno minorari: ⁊ io vi addēdū ꝙ fluxus vētris ⁊ vomitꝰ nō fiūt a ṽtute nāli tñ sine vllo ꝯcursu aīalis percipientis nocumētuꝫ: vt pōt colligi 16° tertij. ⁊ 13°. ⁊ in libello de motibus liquidis: ⁊ ideo somnus remouendo virtutem sentiendi

phibet ne vtutes ad expellēduz stimulētur. ¶ Sed tunc est dubiuz de fluxu sanguis nariuz ⁊ mēstruoꝝ: ⁊ videt ꝙ nō semp in somno debilitent: vt cū sanguis malus a sola vtute nāli pellit: videtur ꝙ fortificato calore fortior fiat expulsio sicut in sudore: ⁊ iō Aui. nō dicit oēs: sed dicit fortes retinēt euōnes. s. que indigēt ope sensitiue: ⁊ illas que fiūt humoris mobilitate in se magis ꝙ̄ virtute euonē regulātis. ¶ Scda est: q̄re somnus auget sudorem respectu vigilie: ⁊ videt ꝙ nō dz: qr sudor est expulsio mãeruz cuti vicinarū: sed ille in somno minus pōt expelli cū ibi sit calor minor ꝙ̄ in vigilia: iō ⁊c. ¶ Dic dī cām esse qr mā sudoris nō est p̄xima iuxta cutē: sed est magis itra corpus: ⁊ iō reuoluto ⁊ fortificato calore hec mā prepat ⁊ expellit versus cutē: ⁊ cū calor sit tūc in iterioribꝰ potētior maiorē q̄ntitatē versus cutē pellit ⁊ ex poros. Et h̄ est qō vult Aristo. 2ª. pbleumate. 28. cuz dixit: ꝙ pnᵐ sudoris est intra. s. minera mãe sudoris: ⁊ ideo sup illō ꝯuerso calore fit amplior sudor. ⁊ hinc est ꝙ nō in pncipio somni sed in pcessu puocat sudor. Et hoc intēdit cuz dixit loco allegato. Sudor nāqz quez facit somnus est sm modū exuperādi materiam ⁊ nō sm modum resolutionis subtilis ꝯtinui.

Quarta difficultas est ppter qd somnꝰ remouet oēs modos lassitudinis. n͂ vī ꝙ vlcerosaz ⁊ apostemosaz nō remoueat: cū ille sint pp mãe musculis imbibitas: que in somno calore ab illis ptibꝰ ad itra renouato nō vident minorari: sed maiorari respectu eius qō fit in vigilia. ¶ In oppositū tn̄ est Aui. loco dicto dicēs. lassitudinis vō modos oēs remouet. ¶ Dic dī a qbusdā ꝙ illa nō est vl'r vera: sed qr arefactiuā lassitudinē ⁊ lassitudinē que est fatigatio ex resolone per exercitium remouet somnus restaurādo spūz ⁊ rehumectādo: sed alias nō remouet. hec rñsio est ꝯtra Auic. loco allegato qui dicit modos oēs. ¶ Et ideo videt dicēduz ꝙ lassitudinē extēsiuam ⁊ lassitudinē vlcerosam: ⁊ alias nōduz ad vltimū veniētes curat somnus humores a qbus ille pendet digerendo vel faciēdo vtutē potētem ad eos expellēdos. nec tn̄ quātumcūqz hoc facit: sed tempatus vel paulo amplior tempato. nā paucus hoc non facit. ¶ Et hec rō supra facta pbauit de diminatione caloris in musculis. Sūma ḡ ꝯmutationis quā facit tēpatus somnus est calefacere in fine ⁊ infrigidare in p̄ncipio ⁊ humectare tam in p̄nᵒ ꝙ̄ in fine: fortificat opationes nāles: sistit euones fortes: puocat sudorē: remouet lassitudinē: vigilie aūt ꝯtrariuz opant. ⁊ hoc loquēdo de tempatis ꝯuenieter administratis. qd aūt opet cuz supfluit nō ptinet huic loco dicere nisi ꝙ plimos infridat ⁊ humectat somnus. ¶ Deinde cuz dicit. XIIII.

Et ex his que offeruntur.

¶ Ondit ꝙ humanū corpus alterat a cibo ⁊ potu. vl'r per cibuz itelligēdo hic illud qō assumit p os in forma solida. ⁊ p potū illud qō assumit in forma liqda: ⁊ tūc sunt noia cōia ad cibū ⁊ medicinā ⁊ venenū ⁊ bezoar. ⁊ h̄ itelligit p ea que offerunt hic Gal. talia ḡ aut calefaciūt aut infridant: aut alio mō simpl'r vel composite alterāt corpus humanum. ¶ Notāduz igit ꝙ eoꝝ que edēdo vel bibēdo corpus humanū igrediunt quedā opant a q̄litate: quedā a mã: quedaz a tota suba. Ea dicunt opari a mā que corpus nr̄m ingrediētia tal'r sunt a nr̄o calore passibilia: vt vl'tius actionis pducta eoꝝ forma tandē eoꝝ mā formaz ptis mēbri recipiat: sicut panis qui in stomacho in chiluz: in epate in sanguinē: in mēbris tādem in carnis ptes aut ossa ꝯuertit. Omne ergo hoc mō a mā opatiuū dī cibus. ⁊ h̄ est qō Gal. voluit 5ᵒ de simplici medicina. p̄ cap̄. cum dixit. Non volo per sermonē meuz cibuz esse nisi de cuius ppietate est vt augmētet substantiam nostram ⁊ addat in eam. Et hoc idem vult Auerrois qnto colliget ad principium cuius dixit. Dicamus ꝙ cibus est illud qō ponit partes naturales cibati. per operationes vō a qualitate intelligēduz est omne qō in ppria forma permanēs est aptuz corpus nostruz versus aliquā partem primarū qualitatuz alterare calefaciendo: infrigidādo: humectādo ⁊ exiccando. ¶ Ex hoc pz nou esse incōueniens idem operari a mā ⁊ a qualitate: sed per operās a tota substātia medici intelligūt operās per virtutem occultā operationē: que non reducit in aliquā istarum quatuor qualitatuz: sicut multa venena ⁊ multe tyriacales medicine. nec est incōueniens vnā ⁊ eādem rez operari a mā a qualitate ⁊ forma specifica. sicut caro turturis siccitate stipticat caliditate calefacit nutrit a mā operādo ⁊ ꝯfortat rōnem a tota substātia. Et ex his potest patere quomō cibi alterāt quādoqz corpus calefaciendo ⁊ infrigidādo ⁊c. ¶ Nota secūdo ꝙ cibi nō immutant corpus sui qualitate: sed etiam rōne quātitatis. nam cibus multus nisi ad putrefactionē vacat plerūqz infrigidat ⁊ humectat ⁊ paucuz exiccat. ¶ Nota tertio ꝙ quilibet cibus etiam frigidus anteꝙ̄ in subam corporis ꝯuertat corpus calefacit qualitatiue cum cōuertat in sanguinem qui est humanis membris calidior: vt sumit secūda primi. caplo de eo qō comeditur ⁊ bibit. ¶ Ex quo pz cibum quātūcunqz cōuenieter corpori humano oblatum: idem corpus necessario permutare quodāmodo ⁊ alterare qō fuit Gal. intētuz. ⁊ ita itelligat de potu ⁊c. XV.

Aut egeruntur: aut retinentur.

¶ Narrat quomō alterātur nostra corpora ab euatione ⁊ retentione: ⁊ vult ꝙ ēt pōt corpus calefieri ⁊ infridari ⁊c. ab his que egerūtur. i. ppter euationē ⁊ his que retinent nāliter: vel ꝯstringunt in eo violenter. i. ppter retētionē eoꝝ que debēt euacuari. ¶ Ubi nota ꝙ eorum que retinent quedaz sunt humores apti nutrire vt sanguis: quedā sunt supfluitates pure vt egestio ⁊ vrina: quedaz supfluitates vtiles vt sperma: quedā vō humores mali peccātes sua q̄litate. ista ēt diuisio fieri pōt eoꝝ que expellunt: sed etiā ptes mēbroꝝ aliqz expellunt. Et pz modo ꝙ humoꝝ calidoꝝ euacuatio: vt cholere per accidēs ifridat ⁊ frigidoruz calefacit ⁊ ecōtra retētio. ¶ Nota secūdo ꝙ supfluitates vsqz ad certum tēpus nāliter retinent: ⁊ post debēt ēt nāliter expelli: vtilitate. s. retētionis completa: ⁊ in hoc tempore sine dubio alterāt ⁊ post earuz expulsionē sequitur etiā alteratio. ⁊ ideo per euacuationē ⁊ retētionē quātūcunqz tempatuz corpus alteratur lz a latitudine ppria temperamēti non educatur semp: nec nunc attinent particulariter oēs modos trāsmutationuz: qui ex euationibꝰ aut retentionibus fiunt attingere. Et iō hec sufficiāt.

¶ Et ex anime passionibus.

¶ Hic narrat ēt ꝙ ab accidētibus aie corpus alterat: ⁊ pz ipsum velle ꝙ etiam ab accidētibus aie contingit corpus calefieri aut infrigidari ⁊c. ¶ Ubi p̄mo notādum ꝙ per animi accidentia Gal. videt intelligere passiones appetitus interioris: sicut timorē: audaciam: spem: desperationē: gaudiuz: tristitiam tanꝙ̄ simplices: iraz verecūdiam ⁊ similes: que quodāmō composite sunt: ⁊ de istis tn̄ loquit infra. Auicen. autem videtur secūda p̄mi. capitulo de his que proueniunt ex accidētibus anime intelligere passiones ⁊ cogitationem ⁊ intētiones ⁊ imaginationes ⁊ fidem ⁊ opinionem ⁊ rōcinationem si quis bene prospiciat: ⁊ ita hic itelligamus. ¶ Nota secundo ꝙ tam de imaginationibus ꝯiunctis cū passione appetitus ꝙ̄ de imaginationibus sine illis passionibus appetitꝰ cōmuniter cōcessi sunt duo modi: qbus alterāt corpus ppriuꝫ. vnus modus est per motuz spūs ad itus vel ad extra vel ad determinatuz

membrorum. Nam in timore spūs retrahuntur ad itra ⁊ infrigidant extrema. In gaudio spūs pellunt extra: ⁊ iō extrema calefiunt: ⁊ in quibusdā passionibus fiunt simul 2ᵒ quodāmō motus vt moueant spūs itra ⁊ ex: vt in verecundia ⁊ in passione que vocat arabice elen. vt ab Aui. loco allegato sumit. ⁊ siłr ꝯtinuata forti imaginatione ⁊ cogitatione spūs mouent ad cerebrum: ⁊ in h mō motus ꝯtingit corpus aut calefieri aut ifridari aut paulatine aut subito.

Sed circa istuz modum cadit difficultas. verum spūs qui fm harum passionū exigentiam mouet fm ꝙ varijs motibus hēt moueri ita varios recipiat per viam alterationis influxus: aut ex vnica subordinatione nāli ad aiam vario mō mouet fm varietaē appetituū ⁊ imaginationū aie: cui tanꝙ nāle instrm subordinat sicut aer eodez pn̄ intrinseco inclinat ad motum versus oēm dīam pōnis: dūmodo versus illā ad vacuum euitādum sit opportunū moueri. ¶ Et hāc qōnez terminaui pma pmi. cap. de vtute motiua. ibi regre. vbi ostēdi pbabilitatez vtriusqꝫ partis: lz secūda sit verisimilior. ¶ Nec est mirādum spūm qui est in pede: corde timente retrahi ⁊ versus cor moueri. ⁊ cū adest letitia ad extra diffundi ex nāli subordinatione ad aiam: vt sic vł sic passionibus affectam. Sed tunc est difficultas qūo omne agēs agit per ꝯtactum: cum inter locum timoris ⁊ spūm in pede existem sit distātia que nō mouet aliquo motu: que difficultas maxime videt de parte distante voluntarie mota quā difficultatem in loco allegato diffuse dissolui.

¶ Secūdus modus trāsmutationis accñs in corpore imagināntis coiter cōcessus est ꝙ ex nā rei spēs caliditatis ⁊ imaginatione eius est pductiua caliditatis ⁊ spēs friditatis ⁊ friditatis pductiua: sicut lumē est calefactiuū. ⁊ hunc 2ᵐ modū colligere debemus ex Aristo. libro de cā mot⁹ aialium sic dicēte ad lram. Alterāt enim phātasie sensus ⁊ meditationes. sensus enim statim sunt alterationes quedā existētes. phātasia aūt ⁊ itelligētia hnt rex vtutē. aliquo mō enim spēs intellecta calidi aut frigidi aut delectabilis aut tristabilis talis existit: qualis quidem ⁊ rerum vnaqueqꝫ.

¶ Tertius est modus imitationis a passionibus vel accidētibus aie: nō ita ab oībus ꝯcessus: ⁊ est pter vtutez quā videt hēre silitudo rei ad trāsmutādum humores tum motu locali tū motib⁹ alterationis: sic dī ꝙ imago existens in muliere hora casus spmatis in matricem mouet: ita mēstruum vt fiat fet⁹ inde tā in figura ꝙ in colore silis rei imaginatiue. ⁊ sicut imaginatio vehemēs ad res rubeas ⁊ eorum intētus mouet sanguinē vt fluat: ⁊ ex h capite gratiosi medicorum pueros in pn̄ variolarū coopiunt rubeo. ¶ Et de h Auic. loco allegato dixit ita. Et iste quidē sunt res qs hoies credere abhorrēt: qui difficilia dispōnis eē nō nouerūt habitudines: illi vo qui sapiaz diligūt nō negāt eas queadmodū negāt rē que eē nō pōt. ¶ Et ad h capłm reducit ꝯgelatio dētium vel stupor q accidit: qr videmus alium comedētez res acres ⁊ multa que tangunt ab Ari. 7ᵒ pblematū.

¶ Quartus est modus tactus ab astrologis: vt si fiat oīo aut cogitatio pro salute vel morte alicuius obseruatis cōstellationibus quibusdā aut pportionetis aut benignis merito dispōnum acquisitarū in natiuitate aut oppositum. vnde Conciliator differētia. iij. dixit se exptum eē orationem ad deum factam ꝯferre pro scientia acquirenda capite existente in medio celi cum ioue ⁊ luna eunte ad ipm. Et hoc est qd reges greci obseruabāt cū volebāt in suis petitionib⁹ audiri: vt ait Albumasar in sadan. nō est ergo incōueniēs apud istos existēte imaginatione forti tanꝙ copulata cum influxu astrorum illum influxum fortificari vel hoiem illum per talem imaginationem aut cogitationē fieri paratiorem ad influxū in bonum vel malum disponētem recipiendum. ¶ Et ex h capite cum his que dicunt ab astrologis de imaginib⁹ videt nō esse incōueniēs aliquē esse hoiem per solā sui pñtiaz alteri⁹ ifortunatiuū aut fortunatiuū. nam si imago aurea pter sculpturā factā in certo tpe cū quibusdā ꝯstellationib⁹ recipit influxum per quē multos mirabiles effect⁹ pducit ad fortunādum vel sanādū a certis morbis vel ꝯria faciēdū: multo magis hō q est vera imago alteri⁹ ⁊ itus ⁊ ex pōt tales iflaxus aut fortunatiuos aut infortunatiuos recipe. vñ nō sine cā ꝯsortiū male fortunatorum est fugiēdum ⁊ fortunatorum capiēdū: nō solū in armis vt innuit Tullius in oīone pro Pōpeio: sed in medicina ⁊ alijs artibus pcipue ad rē publicā ptinētib⁹. Et si ista ꝯsideras hēs viam ad saluādum fascinationes alio mō ꝙ dixerit Auic. nō negādo pn̄ pipatheticorum. ¶ Et tū circa h ꝯsidera modū alterationis imaginum qs faciūt astrologi: ⁊ videbis ēt de imaginationib⁹ fascinatorum: ⁊ de cā quare quidam h sufficiunt facere quidam nō: ⁊ de pcantationibus que a quibusdam facte ⁊ pro quibusdam valēt: sed plm inueniunt casse ⁊ vane. ¶ Itēqꝫ qre pluries in psonis pauci valoris hec iueniantur ꝙ in sapiētibus. oīum enim ex isto capite causa trahit.

¶ Quint⁹ modus est quē ponit Auic. 6ᵒ nāliuz. pte 4ᵃ cap. 4ᵒ. ⁊ quez presupponit. io. meta᷑. ⁊ vult in sūma ꝙ aia in sua nā nobilis: ⁊ a passionib⁹ corpis sepata est de suba pncipiorum que vestiunt māa formis. i. que inducunt formas in mām sibi subiectam per volūtatē ⁊ imaginationē: ita ꝙ mā istius mūdi est illis pncipijs subordinata ad recipiēdum nāliter illā formā que ab illis pncipijs itendit. ⁊ ꝙ hec nō tm̄ preordinat ⁊ dominat corpori humano cui appropriata est: sed omni māe gnābilium ⁊ corruptibiliū: ita vt h mā plus sibi obediat ꝙ ꝯrijs trāsmutantibus. q ex hac subordinatione nālr ad imaginationē: sequit realis transmutatio corporis pprij ⁊ alterius ⁊ in humorib⁹ ⁊ in rebus non pticipātibus vita sine ꝯcursu alterius rei trāsmutātis: nisi merito talis aut imaginationis aut cogitatōis aut extimationis. ⁊ est h diuz tale vt per volūtatē talis aie fiant pluuie: sterilitates: ⁊ hō deyciat ab equo ⁊ ifirmet ⁊ sanet ⁊ multa silia. ¶ Ad hāc snīam ꝯfirmādam iste mihi videt pcessus Auic. vt ex effectibus quos in aliam cām vt sibi videt reducere est ipole ꝯcludat hic modus ⁊c. ¶ Supponit igit p imaginationē cogitationē desiderium iram ⁊ siles dispōnes esse dispōnes pncipalr aie: sed qñ est in corpore. ¶ Supponit 2ᵒ ꝙ tam ex istis motibus aie ꝯtingit corpus alterari ꝙ eꝯ ex alteratione ꝯtingant isti motus. Hec 2ᵃ suppō quo ad vtrāqꝫ ptem pꝫ experimēto. nam ex imaginatione mulieris tendit mēbrum ⁊ mā ad ipm vaporosa trāsmittit: ⁊ p ꝯns calefit corpus ⁊ eꝯ: vt in somno exprimatur calefacto corpe excitat vis imaginatiua ad psentādum mulieris imaginē. ¶ Hoc idē ꝯfirmat p ꝯfidētiaz infirmi de salute quā dicit plus iuuare ꝙ medicus cum oībus suis instrīs. ¶ Tertio ꝯfirmat: qr hō non pōt ambulare sup trabē que sit pons pfundi fluminis pp imaginationē cadēdi que accidit. sed si ponat in via libere sup eā ambulabit. ¶ Supponit 3ᵒ ꝙ alterationes corpales que sequunt istos motus aie imediate ab illis aie accidētibus pcedūt. Nō enim videt ꝙ est illud qd mediat iter imaginationē mulieris ⁊ vaporis gnōnez vel calefactionē: neqꝫ qd mediat iter imaginationē cadendi ⁊ motum deorsum. ¶ Supponit 4ᵒ ꝙ iste forme ipresse in aia imutāt mām cum psens est aia. vñ si hec forma fuerit in aia mūdi imutare poterit vlr mām corruptibilē. si aūt in aia pticulari imutabit mām pticulariter illi subiectam. Hec suppō pꝫ: qr plerunqꝫ ita videmus ex imaginatione imutari mām corpis cui aia preest. ¶ Supponit 5ᵒ aiam humanā non eē impressam māe: sed eē puidētem illi ⁊ appropriatā sic nauta naui. ¶ Ex istis q sic arguit. quelibet humana aia corpore sano existe sufficit imutare mām corporis proprij cui non est imersa: qr sibi dnāt. ergo aia humana nobilis

⁊ fortissima ꝓpter constellationes poterit transcēdere ad operādū3 corpus alienū3 per solā imaginationē sine alieno medio.scōa sua ꝓbatio videtꝰ per experiētiam fascinatoꝝ:qui per solā imaginationē fixam pñt alienū3 corpus alterare.¶ Et ꝯsidera hic ꝙ nō valet argumētis ⁊ suppositionibus Jacobi de Forliuio:ad eni ad nimia duceretur incōueniētia:cū3 dicit in 3° sua suppōne ꝙ mā mundi est obediētior nobiliori ꝑncipio ꝗ̄ minus nobili.⁊ arguat:q2 ꝯtria agētia sunt minus nobilia ꝗ̄ aīa eleuata.ergo magis obedit mā mūdi tali aīe ꝗ̄ ꝯtrio.certū est ꝙ simili forma argueretꝰ ꝙ aīa asini per suā imaginationē fortius calefaceret ꝗ̄ ignis.Auicē.igitur nō extimauit a priori demōstrare vel imitabilr nisi a posteriori cōuincere suam viam.⁊ assignādo eām effectuū quos putabat per se notos:visum est ei nō posse aliter colorare dicere vñ in hanc opinionē incidit.que vtrū3 sit vera vel nō in pñti nō discutiā:sed scio ꝙ a cōtradictione defenditꝰ.¶ Sed ex his colligitꝰ clare accñtia aīe corpus necessario ad sensum supra datū3 imutare ⁊c̄.¶ Deinde cū3 dicit. XVI.

Omnia enim hec: he quidem manifeste:he vero per medias causas alias alterant corpus. XVII.

c ⁊ corrumpunt salutem. XVIII.

Et scriptum est de his omnibus separatim per singula in salubrium causarum negocio.

¶ Recapitulat in gnāli circa ista sex enumerata ⁊ excusat se ab vlteriori determinatione dicēs:ꝙ oīa hec dicta.s.ꝯtinēs motus ⁊ quies somnus ⁊ vigilia ea que offerūtꝰ euacuatio ⁊ retētio.⁊ accñtia aīe corrūpunt ⁊ alterant aliqua eoꝝ manifeste ⁊ imediate sicut aer ⁊ ea que offeruntꝰ aliqua mediātib' alijs causis sicut somnus ⁊ accidētia aīe:⁊ ista ē corrūpunt salutem ⁊ vitam qñq3:putacū incōuenienter occurrūt.¶ Sed tñ hic nō amplius dicetꝰ ꝙ de illis est scriptum in alijs libris.s.de regimine sanitatis:⁊ qbusdam paruis vt de aere aqua ⁊ regionibus.⁊ in libro alimentoꝝ.¶ Deinde cum dicit. XIX.

Ec igitur omnia nunc dicta genera salubriu3 causaru3 materie quedā sunt ⁊ cum competenti vsu cause sunt conseruantes ⁊ salutem prestātes:peccātes vero a ꝯtemperantia egre constituuntur.

¶ In pte hac supra diuisa ponit quedā correlaria ad predicta ꝯñtia.⁊ diuiditꝰ in duas.ibi 2° [Ita qdem.] Primum igitꝰ correlariu3 est ꝙ res contente sub istis sex generibus sub rōne gnāli ꝯsiderate sunt quasi sicut mā respectu eī' qō est esse salubre aut egru3.Probatꝰ:q2 iste ꝯueniēter approximate ⁊ cōpetenti vsu sunt cause ꝯseruātes ⁊ prestantes sanitatē.sed approximate incōpetēter ⁊ peccādo a cōtempantia siue administrationis sunt salutē corrūpentes.ergo quēadmodū mā diuersimode alterata recipit ꝯtrias formas.ita iste cause sub sua gnāli denoīatione per diuersitatē modoꝝ applicationis recipiūt ꝯtrias denoīationes respectu conseruātium:aut corrumpentium salutem.⁊ p3 ꝙ ista est quedam lata similitudo ⁊c̄. XX.

Taq3 vero ex hoc iam manifestum est ꝙ non alias qdem substantias earum que extrahas reru3 sanas nobis:alias vero egras arbitrandum est:sed easde3 in ad aliquid aliquando quidem sanas;aliquando vero egras factas. XXI.

Uando siqdem motione indiget corpus gymnasium quidem sanū:quies vero egra.quādo vero quiete:quies quidem sana:egrum vero in cibis ⁊ in potibus:⁊ in alijs omnibus.Singulum eni3 si indigenti corpori adducatur ⁊ cum competenti quantitate ⁊ qualitate:salubre fit.Nihil vero indigenti oīno oblatum aut non in cōpetenti mensura ⁊ quantitate egrum constituit.

¶ Nunc ponit 2ᵐ correlariu3 dicēs:ꝙ ita ē est manifestū nō eē arbitrādu3 cās sanas ⁊ egras que ext̄ corpus sunt eē alias abinuicē in subā:ita ꝙ vna ne[illegible]io subaliter differt ab alia:imo est credēdu3 easdē cās ſm suba3 eē sanas cōparatas vni ⁊ vno mō se hñti.⁊ egras cōparatas alteri ⁊ altero mō se hñti.H correlariu3 p3 experimēto.na3 qñ corpus idiget motu gymnasiū.i.exercitiū est sanū.qñ aūt idē corpus eget qete.i.gymnasiu3 est īfirmū ⁊ qes est sana.¶ Et siłr appet in cibis ⁊ potibus:⁊ alijs oībus:q2 singulu3 eoꝝ approximatū cōpetenti vsu corpori indigēti est sanū:sed oblatu3 nō indigēti:aut in nō cōpetenti mēsura ꝗ̄titatis aut qualitatis est egrum.quare ⁊c̄. XXII.

Et he sunt due considerationes circa salubre ⁊ egrum.s.qualitas ⁊ quantitas eius quod offertur.

¶ Ista est 2ª ps ꝑncipalis huius capli:in qua Gal.ostēdit que sunt ꝯditiones ꝯsiderāde a medico circa istas res corpus nr̄m ne[illegible]io alterātes.Et diuiditꝰ in ꝗ̄tuor.ꝑ ondit ꝙ sunt solū due in gñe.2° remouet vnā.ibi [Etenī tps.] 3° ondit ꝗ̄re ponuntꝰ tres colter.ibi [Et gnō.] 4° cōtinuat secū dicēdis.ibi [Qm aūt.] Dicit ꝑ ꝙ solū sunt due ꝯditiones ꝯsiderande a medico circa cās sanas vel egras corpori offerēdas vel administrādas.s.quātitas ⁊ ꝗ̄litas.¶ Circa quā ptē ꝯsidera ꝙ res nō nālis nō est debite ꝗ̄titatis vel ꝗ̄litatis nisi in relōne ad indigētiā corpis referatꝰ:vt p3 ex declarationib' duoꝝ ꝑcedētiu3 correlarioꝝ.corporis aūt indigētia est in tpe iō indistincta ⁊ cōpleta cognitiōe debite ꝗ̄titatis ⁊ ꝗ̄litatis includitꝰ cognitio tpis ꝯuenientis ⁊c̄.¶ Nō 2° ꝙ cuilibet istaꝝ reꝝ quodāmō possumus dicere attribui ꝗ̄titate3 ⁊ ꝗ̄litatē:sed nō oīno eiusdē spēi.Nam cibi ⁊ potus ⁊ aeris quantitas est ꝗ̄titas molis siue corporea:sed somnus vigilia euāatio retentio motus qes ⁊ accñtia aīe hñt quādam diuturnitatē:l3 qdā velocitatē ⁊ fortitudinē ponāt ex pte ꝗ̄titatis somni:qō nō puto faciēdum.ꝗ̄litas aūt h̄ sumitꝰ colter pro oī dispōne denoīatiua rei nō sub rōne ꝗ̄titatis:sic in cibo ꝗ̄litates ꝑme foīa specifica:modus sube ꝑnᵐ operandi a mā putredo:venenositas.In exercitio velocitas:tarditas:vniformitas ⁊ difformitas:vtilitas:ꝑicularitas:supiositas ⁊c̄.⁊ ita itelligatꝰ de alijs.Nā vigiliaꝝ ꝗ̄litas est ꝑspicacitatis somnolētia facilitas difficultas:⁊ ita videbis in ꝗ̄libet alioꝝ.¶ Et ex his p3 ꝙ solu3 due sunt circūstātie totales reqsite ꝯsiderari:in offerendo debite cās salubres:l3 plurime sint ꝑtiales que cōprehenduntꝰ mō dicto apud medicos per ꝗ̄titatem ⁊ qualitatē.¶ Ex qbus p3 Gal.ꝑma aforismoꝝ.cu3 dicta3 ordinationē tripłr ordinauit.⁊ Auic.cu3 4° primi decem ꝯditiones indebite euacuādo ꝯsiderandas dixit intellexisse de partialib' ꝯsiderationibus:que sub ꝯsideratione indigentie corpis:aut debite ꝗ̄titatis aut ꝗ̄litatis mō dicto comprehenduntur:quare ⁊c̄. XXIII.

Et enim tempus velut alterū aliqō ab his tertium inducere in his que dicta sunt ꝯtentum:⁊ nō bene dictum est.

SI enim indiget corpus tāta ⁊ tali oblatione manifestum est: quoniam ⁊ ſm tempus opportunū efficitur.

¶ Hic remouet dubiū. posset qs dicere tp̄s regri pro 3ª ꝯditione ꝯſiderāda. hoc ꝗ dubiū remouet ꝑ hanc ꝯclusionē dicere tp̄s esse ꝯditionē ꝯſiderādam totaliter distinctā ab exq̄ſita ꝯſideratione debite qualitatis ⁊ q̄titatis offerēdoꝝ. nō est bñ dictū: q: in illis includiť. ꝓbať. cognitio tp̄is opportuni pro aliqua re exhibēda includiť in exq̄ſita ꝯſideratione q̄litatis ⁊ quātitatis rei: qḋ sic arguiť. rei offerēde nulla est debita q̄ritas vel q̄litas: niſi qñ corpus illa qualitate ⁊ q̄titate idiget. ergo in debita cognitione q̄titatis ⁊ qualitatis includiť ꝯſideratio tēporis opportuni. i. in quo corpus tali ⁊ tanta oblatione indiget. Et hoc totum pꝫ ex precedenti parte.

¶ Et gñatio indigētie tp̄is est ex eo qḋ fluxū est ⁊ mutabile: ⁊ mortale corpus indiget ſm mutationes alias alterantiū: ⁊ alias adiuuātium. Itaqꝫ non est qdem gñe tertiū in his que dicta sunt tēpus. ad doctrinā ꝟo plerūqꝫ quaſi tertio vtimur ꝑpter eam que dicta est cauſam.

¶ Docet quare a doctoribus colter dicuntur tres cōditiones cōſiderande iter quas est tēpus dicēs: ꝙ cū huius est: q: corpus humanū cum ſit fluxibile ⁊ mortale: iō indiget ſm varias mutationes: qñqꝫ adiuuātiū. i. ꝯſeruātiū: qñqꝫ alterātiū ⁊ ꝑmutātiū: ex quo inferť ꝙ tempus nō est ꝯditio regrens distinctam ꝯſiderationem oīno a conſideratione exquiſita qualitatis ⁊ quantitatis. ſed tñ grā facilioris doctrine qñqꝫ pro 3ª numeratur. XXV.

QUoniam aūt in his ꝯſiderationibꝰ duabus sunt alie ⁊ alie cauſarū salubriū: ⁊ nūc nobis ꝑpoſitū est hoc genus earum: rurſus repetamus eas.

¶ Nunc continuat dicta cum dicendis dicens: ꝙ quoniā in his duobus generibus conſiderationis ſunt alie ⁊ alie conſiderationes speciales: ideo intendit in ſequētibus iterū repetere doctrinam minus vniuerſalem de modo administrandi istas res. XXVI.

PErfecte igitur compoſitionis corporis qñ ſiqdem bene temperatū fuerit cōtinens: conueniet vt ſit contemperātia ⁊ aliorū perfecta: de quibus modo diximus: quietis. ſ. ⁊ motionis ⁊ somni ⁊ vigilie: ⁊ oblatorum ⁊ egestorum.

¶ Iste est ſcḋs tractatꝰ huius tertij tegni. in quo determinať de cauſis vt ſunt ſanitatis conſeruatiue. ⁊ q: vt ſupra dī ꝯſeruatio est equiuocū nomen ad ꝯſeruationē ſub ſanitate eiuſdē specifice ⁊ gradualis denoiationis qualem dicimus eſſe tempati ꝯſeruationem ſub tempamēto conſimilis generis in denoiatione ⁊ sanguinei pueri. in primo qui vſqꝫ ad ſenectutē ꝑmanet ſanguineus in p̊. 2º ad ꝯſeruationē que est mutatio ad ſanitatē ſm suā specificam ⁊ gradualē denoiationē meliorē ſicut est reductio: ideo preſens tractatꝰ diuidiť in duas ptes. in p̄ma determinať de cōſeruatione p̊ mō dicta. 2º de ꝯſeruatione ſcḋo mō accepta. ibi 2º [Si ꝟo ꝑmutare vult.] p̄ma pars ꝯtinet duo capitula. ¶ In p̊ docet ꝯſeruare corpora tempata. In 2º distempata. ibi 2m [Si ꝟo ſm aliqd.] Preſens ca͞plm diuidiť in duas ptes. primo ponit duos gnāles canones circa māā. 2º magis spāles. ibi 2º [Cōſiderationes.] Prima in duas ſm duos canones. ibi 2º [Qñ ꝟo.] ¶ De p̄ma parte vult hūc canonem ad ꝯſeruationē corporis tempati ꝑfecte cōpoſitionis exiſtēte aere tempato ꝯuenit tempantia ꝑfecta alioꝝ adminiſtrata. ſ. ſomni ⁊ vigilie: motus ⁊ gētis oblatoꝝ. i. cibi ⁊ potus: ⁊ egestoꝝ. i. euacuationis ⁊ retētionis. ex quo pꝫ ꝙ corpus tēpatū ꝯſeruabile est per administrationē cuiuſlibet rei ⁊ oīū rerū nō nālium temperatarum. ¶ Ubi p̄mo notādum aerem nō dici tempatū niſi in relatione ad opationē quam facit in corpus tēperatū. Nam vt paulo infra diceť: aer est tēpatus in quo tempatū corpus nec riget ꝑpter frigus: nec ſudat propter estū. ¶ Et ex hoc ſequiť p̄mo aerem ꝯſeruatiuū cordis tempati eē illo corde frigidiorē. nam aer tempatus est cōſeruatiuus corporis tempati: ⁊ per ꝯſequēs cordis. ſed ille est frigidior corde. nā in aere tanti caloris homo ſudaret ꝑpter estū. ergo nō eſſet tempatus ſed calidus. Patet ꝗ illum qui est tempatus vere ad mētem medicoꝝ eſſe frigidiorem tempato corde. ⁊ hoc vult Auiċ. ſecūda p̄mi. doctrina ſcḋa. ca͞plo ſcḋo. cū dixit aer cū ingrediť in p̄mis ad tempandū ſpūm neceſſe est vt ſit frigidus in effectu. ¶ Scḋo ſequiť cōſeruationē corporis tempati nō eē faciendam per aerem ſimilē in forma ⁊ gradu. nam cōſeruať per aerem tēpatū: ⁊ ille nō est ſimilis in forma ⁊ gradu ſed frigidior. ¶ Sequiť tertio ſimile in forma ⁊ gradu eſſe alteratiuū ⁊ peremptiuum corporis tempati: ſicut aer tāte caliditatis quāte est cor: ſi in eo corpus humanū ꝑſeueraret interficeret. ¶ Sequiť quarto non recte dici ideo conſeruari corpus tempatū ab aere tempato: q: ab eo non patiť. Nam neceſſe est omne corpus humanū cōſeruatum ab aere ab eodem pati: cū ſit neceſſarium tam ſpūm q̄ ipſam cordis ſubām ab eo refrigerari: ⁊ quaſi cōtinue ſubstātiſice vel q̄titatiue exiccari: vt ſupra diciť.

Sed propter iſta inſurgunt alique difficultates. Prima cū aer dicatur calidus aut frigidus aut temperatus in relatione ad effectum quem facit in corpus temperatum: ⁊ aer temperatus infrigidet corpus temperatum: videť ꝙ iſte debet dici frigidus reſpectu temperati: ⁊ ſic cōſeruatio temperati facienda eēt per aerem frigidum ⁊ non temperatum.

¶ Hic dī ꝙ aer optime ꝯſeruatiuus tēpati corporis est tēperatus dicēdus a medico. ⁊ cū dī ꝙ denoiať ſm effectū quem facit. ꝯcedo. ⁊ cū dī infrigidat tēpatū: ꝯcedo. ſed q: nō infrigidat extra latitudinē ꝑprij tempamenti: imo intra latitudinē: ⁊ per ſuū modum alterationis reſiſtit ne corpus a tempamēto trahať: ideo ab hoc effectu dī temperatus: ⁊ cum hoc dī frigidus in effectu: q: infrigidatiuus tempati. infra tñ latitudinem ꝑprij tempamēti. Et ſic pꝫ non repugnare ꝙ dicať frigidus in effectu ⁊ tempatus ꝑpter diuerſos effectus. vñ cū motus ſit ꝑ ſe calefactiuus tempati: tñ dī aliquod exercitiū tempatū. ⁊ idem exercitiū debito tēpore oblatum tempato ipſum calefacit. ⁊ tamen ꝯſeruat in latitudine tempamēti: imo concedēdū est ꝙ aliquid infrigidans tempatum corpus est calidum effectiue reſpectu tempati: vt aer calidus in quo nō ſufficienter euentať tempatus: ſed tamen euentatur.

Secunda difficultas est ꝙ aer infrigidans temperatū in medio tempamenti exiſtētem non videtur conſeruare in ſanitate eiuſdem specifica ⁊ gradualis denominationis. Sequitur enī. corpus est frigidius. igitur nō remanet eiuſdem gradus: ⁊ per ꝯñs nō erit eius cōplexio ſanitas eiuſdē specifice ⁊ gradualis denoiationis: cum gradus cōplexionis variet. ¶ Hic diciť notādum ꝙ medicus concedens fieri conſeruationem in eadem graduali ⁊ specifica denoiatione per totam vitam: nihilominus cōcedit puerum humidiorem iuuene ⁊ ſene: ⁊ iuuenē calidiorē ſene aliqs paribus: ⁊ exercitatū calidiorem ꝗetato. ergo nō est intentio

medicoꝝ hoc modo loquẽtium ꝙ necessario idem sit vel oino similis gradus ꝑmaꝝ qualitatuȝ in corporibus eiusdeȝ gradualis: ⁊ specifice cõplexionalis sanitatis. Sed h̄ modo recipiũt denolationẽ eãdem gradualẽ qñ non sunt cetera paria: qñ vnuȝ .s. corpus ꝓportionalẽ situm obtinet in tota latitudine cõplonalis sanitatis: corrñdente sibi cũ suis circũstantijs .s. sexus etatis somni getis plenitudinis vacuitatis: ⁊ aliarũ illi situi quẽ obtinet reliquũ in totali latitudine complonalis sanitatis sibi cũ suis circũstantijs corrñdente. verbi grã. sor. est iuuenis exercitatꝰ ⁊ indigẽs euẽtatione. plato ṽo senex getatus euẽtatus ꝯuenienter: ⁊ vterqȝ sit in medio iustitialis tempati possibilis iueniri cũ illis circũstantijs. isti duo sũt eiusdẽ gradualis denoiationis in sanitate cõplonali: qꝛ in sitibus ꝓportionalibus latitudinũ sanitatis sibi corrñdentium cũ suis circũstantijs: ⁊ tñ sor. est multo calidior platone. ⸿ Ex his pȝ ꝑ hãc ꝯñtiaȝ nõ valere. sor. infridaꝛ. ergo nõ remanet in sanitate cõplonali eadẽ specifice: ⁊ eiusdẽ gradualis denolationis. nã eidem specifice ⁊ graduali ſm denolationẽ sanitati alter gradus caloris corrñdent in fine exercitij optime ꝓportionati ⁊ in ꝑncipio eiusdeȝ. ⸿ Patet 2° hanc ꝯnem esse cõcedendam sor. ⁊ plato sunt eiusdẽ sexus ⁊ etatis: ⁊ oino ꝯsimilis cõpositionis mãe nãliter dispositi: ⁊ quo ad gradus ꝑmaruȝ q̃litatũ quo ad oia mẽbra ꝯsilr dispositi ⁊ quo ad qualitates occultas ⁊ influxus: ⁊ tñ vnus est gradualr tempatus ⁊ alius nõ. Conclusio pȝ vbi sor. sit in extremo tempamẽti versus calm exercitatus: ⁊ plato in sui nãli dispõne alioꝝ paritate posita tpe .s. quietati eẽ: sit oino quo ad oia corrñdentia mẽbra ꝑcipue ꝯsilr calus: ⁊ sit alioꝝ supradictoꝝ paritas. ⸿ Tertio sequiꝛ duoꝝ corporum mere nãliter dispositoꝝ oino: quo ad ꝑmas q̃litates ⁊ opõnem siliuȝ eiusdẽ sexus ⁊ etatis paritate in occultis qualitatibus ⁊ influxibꝰ posita vni pro sui ꝯseruatione cõuenire infrigidãtia: alteri calefaciẽtia. ⸿ Et sup his ꝑncipijs mlta sophismata facere poteris quoꝝ vtilitas est modica. ⸿ Colligiꝛ g̃ ex oibus dictis in sũma: ꝙ corpus tẽpatuȝ ꝯseruaꝛ per aerẽ tempatuȝ: ⁊ ꝙ aer tẽpatus in quo cõtineꝛ corpus dictũ ꝯseruat cor ⁊ spũm. nã maxie per illoꝝ ꝯseruationẽ ꝯseruat totum. Tertio ꝙ gnãlis mensura cognoscẽdi aerem tempatuȝ ⁊ larga est ꝙ corpus tempatuȝ in eo positũ nõ sudet ꝓpter estuȝ nec rigeat ꝓpter frigus. Quarto ꝙ hic aer est gradualr fridior corde ⁊ spũ eius tẽperatis quos tñ ꝯseruat. Quinto ꝙ nõ ois ꝯseruatio sit a sili in forma ⁊ gradu. Sexto ꝙ nõ ideo dr aer tempatus cõseruare corpus tempatuȝ: qꝛ nõ alteret ipsuȝ ⁊ reliqua. ⸿ Scdo ꝑncipalr notãduȝ ꝙ somnus ⁊ vigilia: motus ⁊ quies: cibus ⁊ potus: ⁊ inanitio ⁊ repletio: ⁊ alie res nõ nãles. lȝ ideo in gnãli dicanꝛ tempate: qꝛ per earuȝ administrationẽ corpus tempatuȝ ꝯseruabile est in latitudine tẽperamẽti reliqs existẽtibus tempatis. tñ modi qbus conseruãt ⁊ qbus hoc cognosciꝛ sunt distincti vt paulo post ex Gal. colligeꝛ. ⸿ Nota 3° ꝙ lȝ in cibo ⁊ potu ⁊ aere possit formalis silitudo cuȝ tempato corpore inueniri: in alijs tñ nõ: nisi ṽtualis sicut in somno: exercitio: ⁊ talibus. ⸿ Ex quo pȝ ꝙ cuȝ gnãliter dr tempati ꝯseruationẽ esse per similia aut alterius: nõ põt intelligi per oia in forma ⁊ gradu formalr silia. ⸿ Deinde cũ dicit. XXVII.

Uando ṽo distempatũ fuerit ꝯtinẽs intãtuȝ ⁊ ꝯtemperãtias minui opȝ inquantũ eucrasia corrupta fuerit.

⸿ Hic ponit 2m gnãlem canoneȝ: ⁊ est iste. Ad ꝯseruationem tempati corporis aere existẽte distempato versus aliquã qualitatem opȝ remoueri alias res a temperamẽto versus ꝯtrariam qualitatẽ: quãtum est distemperatus aer. verbi grã. si aer sit calidus per vnuȝ gradum opȝ alias res recedere a tempamẽto per vnuȝ gradũ versus frigiduȝ. Canon sic ꝓbaꝛ. qñcunqȝ ꝯtraria equipotenter cõcurrunt ad operãduȝ in tertiuȝ nõ introduciꝛ effectus ad alterũ extremoꝝ declinãs. ergo grã exẽpli calido occurrẽte aere tẽperato corpori ⁊ alijs rebus ita frigidis. sicut aer respectu tẽpati est calidus: non relinquiꝛ in corpore effectus ad alteruȝ extremoꝝ declinans: ⁊ sic corpus remanebit tempatuȝ: ⁊ per ꝯñs per hũ moduȝ applicationis ꝯseruabiꝛ. Ad hũc enim sensuȝ dicimus ꝙ alique res debẽt a tempamento declinare intñ ⁊c. qꝛ ita applicenꝛ vt sufficiãt ꝑcipue tãtuȝ per se infridare. verbi grã. q̃tum sufficiebat ꝑ se aer calefacere. ⸿ Ubi nõ ꝑ ꝙ duplr h̄ textus ꝯsueuit exponi. nã Hali. in cõm dicit h̄ dici de aere exẽplariter: vt per illũ ideȝ itelligamus in alijs: vt cibo existe distẽpato opȝ alias res intñ ad oppositũ declinare ꝓ corporis tẽpati ꝯseruatiõe: ⁊ sic de alijs: ⁊ tũc nõ opȝ itelligere ꝙ sit nec̃iuȝ q̃libet alioꝝ reꝝ: sed vnã aut oẽs sił intñ opȝ declinare ꝙ sufficiãt excessuȝ a tẽpamẽto quẽ cibꝰ vel aer faceret remouere. ⁊ iste modus nõ hȝ difficultatem.

⸿ Secundus modus exponẽdi est Plusq̃cõmentatoris: qui vult aeris alterationẽ eẽ magis ꝯtinuã q̃ alicuius alterius rei nõ nãlis. vult 2° ꝙ aer posita paritate in la[?]u citius ⁊ fortius nos imutat q̃ aliq̃ alia res non nãlis. h̄ duo patẽt. naȝ aer ꝯtinue nobis ⁊ cordi ⁊ spiritibus nr̃is occurrit ⁊ nõ sic aliq̃ vna de reliqs rebꝰ nõ nãlibus: vt pȝ discurrẽdo. ⸿ Ex istis ifert Plusq̃cõmẽtator: ꝙ aere existe distempato nõ sufficit vnã solam aliaruȝ rerũ ad ꝯriam labi. nam sit illa res cibus. ⁊ queriꝛ vtruȝ sit eque recedens a tẽperamẽto cuȝ aere vel magis vel minus. si minus nõ sufficit resistere alterationi aeris. si eq̃lr. g̃ citius facit aer suã trãsmutationẽ ⁊ magis cõtinue. igiꝛ aliquando alterabit aer qñ h̄ nõ resistet: ⁊ sic corpus nõ remanebit tempatũ. ⁊ iteruȝ aer alterauerit vt vnũ qñ h̄ nõ potuerit illum excessuȝ remouere. Si aũt sit magis lapsuȝ a tẽpamẽto. g̃ magis in aliquo tpe ad oppoꝫ alterabit q̃ aer ad calm: ⁊ ꝑ ꝯñs corpus nõ remanebit tẽpatuȝ. hac g̃ rõne ad ꝯseruanduȝ tẽpatuȝ distẽpato existe aere nõ sufficit vnã aliarum rerũ esse distẽpatam; sed oẽs opȝ intñ labi sił ꝙ sufficiãt excessuȝ quẽ aer iduceret ꝓhibere. ⁊ sic Gal. h̄ nõ dixisset de aere tẽpato loco exẽpli: vt dixit Hali. sȝ de aere appropriate: qꝛ minus in ꝑtãte nr̃a est ipsum temperare. docuit q̃ñ suo distempamẽto sit occurrẽduȝ cum alijs ⁊c.

⸿ Sed ꝯtra istaȝ põnem arguiꝛ: qꝛ cibus frigidus sufficit sui distẽpamẽto aliquãtuȝ trahere tempamẽtuȝ eꝛ latitudinẽ tempamẽti. Sit ergo ꝙ per .b. sed aliqs cor calidius minus q̃ per .b. sufficit corpus illud calefacere ⁊ aliqs precipue per .b. ergo aliqs est aer precipue equipotẽs ad calefaciendum sicut ille cibus: ⁊ per ꝯñs illo aere distempato occurrẽte ⁊ illo cibo corpus nõ traheꝛ a latitudine temperamẽti ⁊ sic ꝯseruabiꝛ. ergo distempato existente aere nõ opȝ ad corporis conseruationẽ vnãquãqȝ aliam rem non nãlem eẽ distempatam sed vnicã. ⸿ Confirmaꝛ aere frigido ⁊ humido existẽte pro debito regimine somni sunt longioris. ergo non approximaꝛ somnus distempatus ad ꝯtrariuȝ: cuȝ somnus infrigidet ⁊ lõgior magis infrigidet ⁊ humectet. ⁊ assumptũ pȝ: qꝛ in hyeme somni sunt lõgissimi. preterea tũc cibi pl̃m est dãduȝ ⁊ augmẽtũ nutrimẽti semꝑ est ifridãs. vt 2° ꝑmi. cap̃ de eo qđ comediꝛ ⁊ bibiꝛ. ⸿ Uideꝛ g̃ põ Hali. esse verior quã sequẽdo soluã argm. ⁊ cum dr aut illa res eẽt magis lapsa q̃ aer aut minus ⁊c. dr ꝙ stat ꝙ magis ⁊ ꝙ equalr ⁊ ꝙ minus. nõ eni ꝑꝑ oẽm paũ excessuȝ trahiꝛ tẽpatꝰ a tẽpamẽto: sed dicamꝰ ꝙ eq̃lr. Cuȝ dr ꝙ aer magis ꝯtinue nos imutat: põt dici ꝙ nõ magis ꝯtinue q̃ cibus: cum cibus ꝑsumptus grã exẽpli frigidus alteret per suã qualitatẽ virtualem ⁊ resistat contrarie alteratiõi fiẽde ab aere vsqȝ ad noui cibi approxima

tionem.nam in sanguine genito ex lactucis remanet ali/
qualr' vtualis frigiditas.¶ Deinde cũ dicit. XXVIII.

Onsiderationes vo ꝯtemperantie in ꝯtinente he qdem sunt: vt neq; rigere per frigus: neq; sudare ꝑpter estum.

¶ Positis gnalibus canonib' specificat ⁊ ośn
dit per que cognoscamus has sex res approximari tempe
te.⁊ diuidit ps ista in duas.nã ꝑ ostẽdit ꝑ que signa in cor
pore humano ex hoꝝ approximatiõe appentia possumus
h arguere. z° docet eligere ista approximãda ex dispõne
in illis ꝯsiderata.ibi z° [Qualitatẽ vo.] Prima diuidit in
sex:ſm sex gnã iam enumerata.ibi z° [In gymnasijs.] ibi
3° [In cibis.] ibi 4° [Ita vo.] ibi 5° [Et ita eis.] ibi 6° [Ab/
stinere.] Dicit ꝑ ꝙ cõsiderationes quas scimus ex effectu
apparẽte in corꝑe humano aerẽ esse tẽꝑatuʒ q̃tuʒ ad ap/
proximationes q̃s ꝑmã.sunt vt corpus non rigeat ꝑꝑ fri/
gus:neq; ꝑꝑ caliditatẽ siue estuʒ sudet.¶ Ubi ꝑ notãduʒ h
ꝙ ꝑ rigere h debemus intelligere ita frigere vt queramus
calefieri.⁊ ꝑ sudare itelligẽdum est ita calere vt queram'
refrigerari.nã si verba itelligerent vt iacent:tũc latitudo
tẽꝑamẽti aeris ꝯtineret in se aerẽ calm in ꝑ ⁊ friduʒ in ꝑ.
nam cũ rigor sit actio lesa ⁊ sensibilr ps ꝙ aer faciẽs rige/
re aut cẽt in z° fridus aut in 3°.⁊ ita dicẽduʒ est de aere fa/
ciente sudare.ꝯtineret g̃ latitudo tempamẽti saltẽ totum
ꝑmuʒ gradũ ex vtroq; latere qđ est falsuʒ.g̃ text' expone
dus est vt dixi ⁊ recte. Nã ꝑmus gradus est alterãtiuʒ sen
sibilr:sed ita vt nõ sufficiat sensus tact' pro testimonio ad
indicãduʒ ꝙ alteratio est ex latitudinẽ tẽꝑamẽti:vt expo
sui in caꝑ de eo qđ comedit ⁊ bibit.g̃ q̃diu non est tãtus
calor aeris aut frigus vt corpus querat refrigeriuʒ vel ca/
lefactionẽ:tũc nõ est adhuc in ꝑ gradu:⁊ per ꝯñs est tẽpe/
ratus:⁊ h expõ est Thadei:lʒ nõ ꝑbet eaʒ.⁊ ex h ps aereʒ
hyemis nãlr se hñtis ⁊ estatis nõ eẽ aerem tempatũ:imo
hyemis friduʒ estatis calm.vt z° ꝑmi.doc.z°.caꝑ 3°.⁊ plu/
ribus alijs.cuius oppo'' dicit Marsilius ⁊ Jacob' de For/
liuio fundãtes se suꝑ huius tex.suꝑficie.¶ Nota z° ꝙ iste
due ꝯditiones nõ sufficiũt ad h vt dicamus tempatũ esse
aerem nisi in calo ⁊ frido.nam ⁊ humido pñt iste ꝯditio/
nes ꝯuenire ⁊ sicco aeri ⁊ pestilẽtiali:vt coilr z° ꝑmi.doct.
z°.caꝑ 9°. Iteʒ ꝑter gradus ꝑmaruʒ q̃litatũ reqrit modus
subẽ.nam aer grossus corrũpit digõnẽ.vt z° ꝑmi.⁊ reqrit
debita ꝑportionalitas ex pte celestis influxus occulti: vt
pʒ de aere venenoso ex q̃litate recepta a stellis.reqritur
eius puritas a multis fumis ⁊ vaporibus malis:vt colligi
põt loco allegato.est g̃ tempatus aer maxime in vere ſm
Gal.z° cõplonũ ⁊ Aui.locis allegatis.⁊ est tam in calitate
⁊ friditate q̃ in humiditate ⁊ siccitate.⁊ h in cõpõne ad
opõnem quã facit in corꝑe tẽpato:lʒ forte q̃tuor q̃litates
in eo nõ adequant:alia vo tpa sunt distempata:⁊ ideo in
regimie corꝑis ſm anni tpa docẽt doctores hyeme cibos
administrari calos.estate fridos.hyeme multũ moueri ⁊
parũ qescere.in estate qescere in vmbra multũ ⁊ parum
moueri:ideo ẽt in hyeme tẽpamus aerẽ cuʒ vestibus que
faciũt aerẽ ſm plurimã corꝑis pte nobis vicinũ esse tẽpa
tũ iuuãte nr̃o calore.itẽ que cuʒ igne ⁊ alijs. In estate aũt
vmbra:flabellis ⁊ irrorationib' aquaruʒ:⁊ talib' aerem tẽ
peramus.¶ Nõ z° ꝙ aer alterat nos vt circũdans ⁊ ꝯti/
nẽs:⁊ alterat nos vt attractus ad cor ⁊ pulmonẽ pro refri
gerio:⁊ vtraq; alteratio est nec̃ia ad sanitatis ꝯseruatio/
nẽ:lʒ multo magis opet attract' ad tẽpandũ spũm q̃ cir/
cũdans.¶ Nota 3° iter locũ ⁊ locatuʒ nãle nõ soluʒ suffi/
cere similitudinẽ in ꝑmis q̃litatib' tñ ad debite locãdũ:sed
reqrit debita habitudo ex influxu celesti.⁊ h ꝑhibet vnũ
ab altero ꝑternãliter alterari cum relique cõditiones re/
spondent:nec inconuenit in eodẽ aere esse ꝑprietates tales
respectu multoꝝ in specie ⁊ complexione valde distãtiuʒ:
vt videmus in eodem aere canes ⁊ boues ⁊ agnos ⁊ por/
cos ⁊ leones ⁊ homines sanos degere.

Circa ista cadit dubiuʒ vtrũ aer tẽpatissimus quo
ad gradus ꝑmarũ q̃litatũ corridẽat tem
peramẽto cutis hoĩs tẽpati:⁊ videt ꝙ sic.nã cũ cutis hoĩs
tẽpati sit organũ datuʒ a nã ad discernẽdaʒ ꝯueniẽs ⁊ dis
cõueniẽs tãgibile hoi:seqt ꝙ illud qđ indicat tẽpatũ a cu
te sit maxie ꝯueniẽs ẽt ꝑ cordis euẽtatione cũ ꝑ illã maxi
me ꝯseruet.ꝙ nõ arguit:q2 in vere cũ aer est tẽpat' iuxta
doctoꝝ sniam non pateremur nudi stare:imo frigeremus
vt notat experientia.g̃ ille aer est cute fridior. In ista qõne
lʒ nulla ꝑtiam sit demrãbilis videt mihi ps affirmatiua
vera.nam q̃uis hõ nõ stet illo tpe nudus:manet tñ nuda
illa ps cutis que est certissim' iudex in tactu.s.cutis vole
manus ⁊ nõ ꝑcipit nocumẽtũ.¶ Deide cũ dic. XXIX.

N gymnasijs vo quando primum incipit dolere corpus: qescere statim remedium est.

¶ Docet ꝯditionẽ ꝑ quã cognoscimus exerci/
tiuʒ eẽ tẽpatuʒ dicẽs:ꝙ in gymnasijs.i.exercitijs cuʒ exer
citatus ceperit dolere.i.fatigari statim qescere est reme/
diuʒ.s.ne tẽpatum exercitiuʒ trãsgrediat.vult g̃ ꝙ tẽpa/
tũ exercitiuʒ in corꝑe tẽpato est cognoscẽduʒ per h ꝙ du
rat vsq; ad lassitudinis pa'' ⁊ nõ vltra.¶ Ubi nõ ꝑ h no
men exercitiuʒ qñq; sumi ꝑprie:⁊ tũc describit ꝙ est mo
tus volũtari' ꝑ quẽ anhelit' magnus ⁊ frequẽs est nec̃ius.
⁊ h mõ sumẽdo nõ qlibet mot' volũtarius est exercitiuʒ.
z° mõ sumit pro oĩ voluntario motu qualr Gal.in libello
de tremore iectigatione ⁊ rigore.dixit Hip.stare vocasse
exercitiuʒ.hic sumit exercitiuʒ mõ z° large.s.naʒ isto mõ
est vna de rebus nõ nãlibus:sed tẽpatuʒ exercitiuʒ corꝑi
tempato administrãduʒ dʒ esse mõ ꝑ presertim in iunẽtu
te:de quo Auic.3° ꝑmi.caꝑ de exercitio.pro eius laude ita
dixit. Et ad ipsum qdem ꝑagẽduʒ ꝯuersus ſm modũ sue
equalitatis:⁊ in hora sua nullo coꝝ indiget medicamen/
toruʒ que mãlibus nec̃ia sunt egritudinibus:⁊ infra. Am/
plius exercitiũ est res que magis ꝑhibet ne replõnis mã
ꝯgreget cuʒ alia regimina ꝯuenerint ei:⁊ est id quo calor
inatus renouat:⁊ corꝑi leuitatis ꝯfert viuʒ:⁊ reliq̃ que tu
ibi lege.¶ Nota z° ꝙ cã necessitatis exercitij in cõserua/
tione sanitatis sumẽda ab Aui.loco allegato est:q2 nec̃iuʒ
est nos vti nutrimẽto.nutrimẽtũ aũt oẽ respectu illius in
qđ per digõnem dʒ ꝯuerti nõ põt totuʒ a virtute tali ime
diate trãsmutari:⁊ per ꝯñs nec̃ium est aliqd remanere su
perfluuʒ in omni digestione:⁊ ita in 3° digestione ⁊ 4° mẽ
broꝝum remanẽt suꝑfluitates:que per poros debẽt educi.
modo nã per se sine adiutorio nõ sufficit has suꝑfluitates
euacuare.⁊ sic ibi dĩ.verũtñ nãe euacuatio solũmodo nõ
est eũatio cõpleta: imo ꝑculdubio ex suꝑfluitate cuiusq;
digestionis remanet absterſio ⁊ ipressio. Exercitium ergo
calorem nãleʒ ꝯfortãdo ⁊ amplificãdo illas suꝑfluitates
dissoluit:⁊ ad cursuʒ aptas reddit:⁊ mẽbra volũtarij mo/
tus corroborat:quo deficiẽte obtũdit ⁊ hebetat inatus ca
lor:⁊ mẽbra suꝑfluitatibus replent.vñ plurime replõnis
egritudines sequunt:vel saltẽ lapsus ex tempamẽti lati/
tudinẽ.¶ Nota vltimo:ꝙ exercitiuʒ dĩ tempatuʒ in quo
iste ꝯditiones inueniunt.ꝑmo ex pte q̃litatis ꝙ oĩa mem/
bra exercitent ſm ꝑportionem sibi debitã.¶ Ex pte vo
quãtitatis sunt tres.ꝑma vt in ipso ꝯtinue bonitas caloris
augeat. z° ꝙ per totuʒ tempus exercitij homo leuiter mo
ueatur ⁊ sine labore.hanc secundam solum expressit Gal.
tertia:ꝙ continue in ea membra exercitata tumescant ⁊
nõ detumescant.ex parte hore incipiẽdi debet obseruari
ꝙ corpus sit mundum superfluitatibus prime ⁊ secunde

digestionis ꝛ a malis humoribus ꝛ vacuuꝫ a cibo crudo: ita ꝙ cibus pacceptus sit digestus in stomacho epe ꝛ venis: ꝛ iam ꝗsi sit hora alterius cibi capiēdi. hec oia collige 3° pmi. doc. 2°. cap 3°. ¶ Ex qbus pꝫ hoc signū hic positū nō esse ꝯuertibile cuꝫ tempato exercitio: sed reqri ad hoc vt exercitiuꝫ dicatur temperatuꝫ. XXX.

In cibis vero perfectio digestionis ꝛ egestionis modus fm quantitatem ꝛ qualitatem.

¶ Docet ꝯsiderationes hñdas ad iudicādū cibos tempate administrari. Et diuidit in duas. p facit h. 2° remouet dubiuꝫ. ibi 2° [Equat aūt.] ¶ Dicit p ꝙ in cibis debemus ꝯsiderare qd sit pfectio digōnis eoꝝ: ꝛ modus debit⁹ egestionis in ꝗtitate ꝛ ꝗlitate: cū eniꝫ cib⁹ tem perate offert huic corpori ista sequunt. ¶ Ubi nota p cibuꝫ digeri in stomacho p: deinde in epe: deinde in venis ꝛ mēbris: maxime aūt Gal. videt itelligere de pma ꝛ 2°. lꝫ ēt de alia verificet. ¶ Nota 2° ꝙ digō est nomē qd ppꝛie dī de dispōne acqsita in fructibus plantarū. nam qñ per actionē caloris nālis ita humidū illoꝝ fructuū est sicco mixtū ꝛ ab illo passuꝫ vt possit bñ gnāre silem plātā: tūc fructus hēt cōplemētuꝫ actionis: qd cōplemētum intēdit calor ille nālis: cuꝫ illi fructus a calore illo pncipalissime fiant ppter gnōnem: iō talis dispō est pfectio in humido fructus. i. cōplemētuꝫ actionis calī nālis imiscēdo ꝛ temperādo humidam cū sicco: vt Cōmētator exponit 4° metauroꝝ: sed cū sit fructus ꝛ adhuc est ipotens ad gnōnem plāte ꝯuenientis adhuc nō recipit cōplemētuꝫ actionis qd calor nālis intēdit: vt videmus in multis fructib⁹ impfectis: tam qui nō sunt pfectibiles per calorē nālē ꝙ qui pficiunt pcedēte actione. hec ḡ dispō vocat homores qñ ppter indebitū dñiuꝫ caloris supra humidū ꝛ diminutam actionē nō cōpleti sunt. Si aūt defectus ille esset ex odustione aut putrefactione aut alio casu nō per diminutam actionē tūc fructus nō est digestus. Sed phi vidētes ꝙ in gnōne ꝛ cōplemēto plm mixtoꝝ agit calor nālis mouēdo ꝛ tempando humidu cuꝫ sicco quousqꝫ generet mixtū: ꝛ post gnōnem pducat ad pfectionē sic facit in fructib⁹ nomen digōnis accōmodauerunt pfectioni actionis caloris nālis in humiduꝫ ipm tempando ꝛ cū sicco miscēdo. ḡ cū cibus ꝛ potus recipit a stomacho calor nālis stōchi intendit ita trāsmutare humidū vt generet inde chilus aptus vt ex eo bonus sanguis generet in epe: ꝛ cū ita fuerit tunc est pfectio digōnis. Ista aūt pfectio digōnis cognoscit: qꝛ cibus nō grauat stōchuꝫ nec cōmouet rugit⁹ nec eructuationes. cognoscit ēt ex egōnibus. nam vt supra dī: nullus est nutrimētuꝫ ꝯuertibile ab aliqua vtute ꝙ fm totuꝫ sit aptū p calorē nālē: ita in alterā eē per viam digōnis trāsmutari: sed opꝫ in oī tali digōne resecari aliqd supfluū. h aūt supfluuꝫ nō pōt absolui ab actione caloris nālis. sꝫ qꝛ ex illo calor digestiuus nō pōt gnāre rem pncipalr itentā ꝯuertit illud ad rē que vocat supfluitas: in qua supfluitate est pparatio ꝯuenientis expulsiōis fm ꝙ opꝫ p illo indiuiduo: sed calor nālis hāc supfluitatē gnāt. In stōcho ḡ ꝛ intestinis gnātur fex. ¶ Et notauerūt doctores quasdā cōditiones nālissime fecis. ꝛ ita de vrina que fit in epe. ꝛ cum fex ꝛ vrina has dispōnes acqsiuerūt pōt ēt dici ꝙ sunt digeste sed iproprie: qꝛ nō pncipalr illas dispōnes itēdit calor nālis: ꝛ iō nō ppꝛie dī ꝙ est cōplemētū actiōis quā calor intēdit sed iproprie: ideo dī digō talis dispō: qꝛ respcū illius mōe ꝛ scḋario hꝫ finē queꝫ intēdit agēs calor nālis. ꝛ iō cuꝫ vtus pfecte imutat cibū in chilū ꝯtingit ꝙ pfecte imutat supfluū in supfluitates: ꝛ ita dicat de epe: ꝛ p istas supfluitates cuꝫ expellunt signat medicus bonitatē digestionis in stōcho ꝛ epe: ꝛ hūc dixit hic Gal. moduꝫ egōnis fm qualitatē. ¶ Cōditiones aūt fecis nālissime colligende p de crisi. ꝛ 2° pmi. cap vlt°. sunt ex pte coloris quedā citrinitas. ꝛ ex pte modi sube ꝙ sit eqlis: nō cōposita ex pte aquosa ꝛ alia sepata que sit dura sit ēt in spissitudine boni mellis nō magis dura vel magis mollis: ꝛ sit nō multū fetida nec ex toto fetore puata. opꝫ ēt ꝙ pportionet ꝗtitas ꝗtitati assumptoꝝ: nō ꝙ sit equalis aut maior: sed pportionabilr minor: sicut po assumptoꝝ in sanguine ꝛ nutrimētuꝫ corpis ꝯuertit. iste ergo sunt ꝯditiones per ꝗs nos cognoscimus cibū tempato approximatuꝫ fuisse. ¶ Sed tñ qꝛ ex multis causis ꝯtingit cibum distempatuꝫ digeri ꝛ hec signa apparere: ideo iste nō sufficiūt nisi cuꝫ hoc alie cōsiderent que dicent infra loco suo ꝛ in illa parte. Qualitates vo nec ēt iste sufficiant ad ostēdendum tempatam quātitatem. naꝫ stat ex cibo pauco facilis digōnis multaꝝ supfluitatuꝫ ista signa pcipi cuius nō erit temperata quātitas assumpta: ꝛ ideo haruꝫ priuꝫ itroductio melior est ista quā mō facio ꝙ illa Pluscōmentatoris: ꝛ tu ꝯsidera. In vrina aūt nālissima: vt p de crisi. ꝛ 2° primi. sūma de vrinis. suba dꝫ eē mediocri color debet ad citrinū declinare: ꝛ debet carere hypostasi aut habere eam paucam subtilem equalem albam leuem in fundo stātem pineales figure similem hypostasi aque rosate ꝛc. XXXI.

Equatur vero quodāmodo in his orexis digestioni: ita vt preceptore nō indigeat quātitatem in oblationib⁹ metiente. Optima enim natura tantum appetit quantuꝫ digerere potest.

¶ Hic remouet dubiū dicēs: ꝙ sigs querat quō possumus in pncipio mēsurare debitā cibi ꝗtitatē offerēdam temperato: rñdendū est ꝙ cibus debet dari ꝗtuꝫ vere appetit. Et rō est: qꝛ in tempato oēs vtutes sunt pportionatissime: ꝛ presertim ille quarū vnius opus alteri subordinat. nūc aūt appetitiua vtus subordinat digestiue. igit appetitus illi pportionat in corpe tempato ꝛ epar ꝯsequēs tantuꝫ appetit quātuꝫ bñ digerere potest. ꝛ tātuꝫ debet comedere quātuꝫ potest bñ digerere. ꝛ ideo cōtingit ꝙ nō indigeant preceptore mensurāte quātitatem oblatoꝝ. s. cibi ꝛ potus: ꝛ per orexim itelligimus appetitū comedendi ꝛ bibendi. ¶ Ubi nota ꝙ appetituꝫ equari digestioni dī improprie: sed ꝗtitas quā appetit pportionat ꝗtitati ꝛ equatur quā pōt digerere: ꝛ hoc verificat in nō depꝛauatis ex moribus ꝛ ꝯsuetudinibus ꝛ ꝯuenienter rectis nō multum famelicis. ꝛ ideo qꝛ plerūqꝫ holes ad voluptatē sunt labiles assuefiunt comedere plus opportuno. ppter qd Aui. 3° pmi. cap de eo qd comedit ꝛ bibit pcipit ꝙ surgat a mēsa reliquijs famis adhuc in aīa remanētibus. XXXII.

Ita vero ꝛ somni quantitateꝫ metitur ipsa natura in his qui sunt in optima cōpositione: ꝛ qescunt statiꝫ dormiētes cuꝫ nō amplius indiget corpus.

¶ Nunc docet ꝯditionem tempati somni dicēs: ꝙ nā ipsa sicut cibi quātitatem: ita etiam somni quātitatem metit in corpibus habētibus optimam cōpositionē. i. sanitatem: ꝛ tales dormientes statim cuꝫ corpus non indiget somno quiescūt a somno. i. desinūt dormire ꝛ vigilāt. ¶ Ex quibus itelligit ꝙ cuꝫ talia corpa precise tātuꝫ dormiūt quātuꝫ nā inclinat ea ad dormiēduꝫ: tūc vtunt somno tempato: ꝛ illud est nobis signuꝫ ex his que in nobis apparent ꝙ fiunt somni cū tempantia. ¶ Pro cuius ptis itellectu notanduꝫ pmo ꝙ somnus nālis accidit ppter resolutionem spirituuꝫ quā necesse est fieri in operationibus sensitiuis ꝛ motiuis. cuꝫ enim adeo dissoluti sint vt indigeat natura

restauratione

restauratione illoꝝ:⁊ cū hoc adiungatᷣ ꝙ ciboꝝ assūptoꝝ vapores cerebrū petūt:tūc nālr cerebꝝ retrahit spūs qui sūt instrm sensus ⁊ motꝰ:⁊ ꝯñter coꝛ ꝓ pte spiritꝰ vitales ⁊ epar nāles:ita vt isti interius maxie ꝯtineantᷣ circa loca digōnis nutrimēti ⁊ gnōnis spūum:⁊ ꝑ h fit perditoꝝ restauratio: vt colligi pōt planiꝰ ꝑ de somno. ⸿ Nō 2ᵒ ꝙ cerebrū frigidū ⁊ humidū ex vapoꝝ ascensu mulcebrū faciliter in dispōnē somniferā ducitᷣ.sȝ calidū ⁊ siccū difficulter:⁊ iō flegmaticus est paratus ampliꝰ dormire.cholericꝰ minꝰ ꝙ̄ sit eis necūū:maxie cū vapores ad frigidū cerebꝝ ascēdētes difficulter dissoluantᷣ ⁊ ad cholericū facilr.vñ segᷣ excitatio in ꝑmis tarda i scđis cita.silr ⁊ vigilia:in tēperato ḡ corꝑe tēꝑate alias recto:qꝛ vapoꝝ multiplicatio est tēꝑata q̄titate ⁊ q̄litate:⁊ ꝑiter dissoluᵒ.iō tātū dormit quātū est sibi opportunū ⁊ finitᷣ somnꝰ icipiēte opportunitate vigilie. ⸿ 3ᵐ notādū.ꝙ somnꝰ absolute nālis est ille ꝗ fit cū ꝓfundatione spūs vitalis ad iteriora. Ita vt inde sequatᷣ restauratio eiꝰ ꝙ i vigilia dissolutū est:⁊ nutrimēti digō:in q̄ iste ꝯditiōes attendūtᷣ vt tēperatꝰ dicatᷣ corpori tēꝑato.ꝑᵒ ꝙ sit ꝓfundus nō nimis tñ.2ᵒ ꝙ sit ꝯtinuus vsqȝ ad finis iā expssi ꝯsecutionem.3ᵒ ꝙ sit in nocte.4ᵒ ꝙ incipiat qñ cibꝰ ꝭm plurimū a supiori vētre descēderit.5ᵒ ꝙ sit sup latere dextro in suo ꝑnᵒ.postea fiat reuolutio ad sinistrū.⁊ ista colligas 3ᵒ ꝑmi.cap̄ de regimie somni ⁊ vigiliarū. ⸿ 4ᵒ nō vigiliā vt sumitᷣ ꝑᵒ tertij esse dispōnē corporis in q̄ effunditᷣ spūs aialis ad instrā sensus ⁊ motꝰ vt mēbra suis opōnibꝰ aialibꝰ vtantᷣ:q̄ cū somnꝰ est tēꝑate q̄titatis restat ēt q̄titatis tēꝑate. Ipsa vō cū supfluit nimis exiccat debilitat ⁊ spūs resoluit.⁊ somnꝰ nimiꝰ ifrigidat ⁊ hūectat ⁊ stupidos sensus reddit.⁊ iō ꝓ ꝯseruatione tēꝑati corꝑis temꝑate administrari dꝫ:sȝ q̄titatis electio stat in tēꝑato appetitu q̄ ad ipm:⁊ ḡ arte nō opꝫ limitari.

Sed contra hāc snīam arguitᷣ supponēdo ꝙ alijs paribus corpus frigidius plus appetit dormire ⁊ magis dormit ⁊ minori tñ somno indiget ꝙ̄ calidius ꝓ sui ꝯseruatione:tūc capio duo corꝑa eiusdē sexus ⁊ etatis vnū in extremo tēꝑamēti vius frigidū tm̄:aliū in extremo tēꝑamēti vius calidū tm̄:⁊ sit.a.ꝑᵐ alijs ꝑibꝰ 2ᵐ b.⁊ ex quo.b.est tēꝑatū segᷣ ꝙ tātū dormit q̄tū est sibi necessariū:⁊ tātū appetit quātū dormit. Sȝ.a.indiget ꝓ sui ꝯseruatione minori somno q̄̄.b.⁊ magis dormit alijs paribꝰ q̄̄.b.⁊ magi dormire appetit.ḡ.a.nō tātū dormit q̄tū est sibi necūū:sequēdo ēt mēsurā ad quā ipm inclinat nā.⁊.a.est tēꝑatū.ḡ nō ois tēꝑati nā in alijs tēꝑate recte metitur sibi ꝯuenientis somni mēsurā ⁊c. ⸿ Huic argumēto responde vt scis:⁊ silē argᵐ facere poteris de digōne ⁊ appetitu in illis duobꝰ:cū.b.respectu medij tēꝑamēti minꝰ recedat ꝑ digōnē q̄̄ per appetitū.a.vō eȝ ⁊c.pȝ ergo ex dictis nō sufficere illud quod est a Gal.expressum ad hoc vt somnus sit temperatus ⁊c.

XXXIII.

ET ita eis dieta vtentibus in egestiōibꝰ nihil derelinquitᷣ circa vētrē ⁊ vrinas ⁊ totū corpus:has enim egestiones tēperantia metitur oblationū:ꝭm vō totum corpus respirationē gymnasioꝝ mediocris ⁊ salubris efficit vsus.

⸿ Declarat vñ cognoscimꝰ euacuationē ⁊ retētionē in tali corꝑe eē temꝑatā dicēs ꝙ eis vtentibꝰ dieta.i.regimie rerū nō nāliū oium mō dicto:nihil derelinquitᷣ in egestionibꝰ.i.nō erratᷣ in euōnibꝰ supfluitatū que siūt ꝑ ventrē ⁊ ꝑ vrine.expulsionē ⁊ ꝑ euaporationem a toto corꝑe.nam egestionē ⁊ vrinā faciūt tēꝑatos tēꝑantia oblationum.i.ciboꝝ ⁊ potuū:sȝ respirationē.i.euaporationē insensibilē ꝭm totū corpꝰ facit salubris vsus gymnasioꝝ.i.exercitiorum.

⸿ Ubi nō ꝑ:ꝙ repletio ⁊ euacuatio de qbꝰ loqmur tanq̄ de rebꝰ nō nālibꝰ gnālr videntᷣ ꝯcernere retētionē humorū ⁊ supfluitatū:⁊ ita euōnē vt supra dcm̄ est:nālis tñ ⁊ tēperata euō nō so ū ē circa supfluitates q̄ti vel q̄lis.nam necō ⁊ cibꝰ ⁊ sanguis ⁊ aiales ptes per caloris actionē dissoluuntᷣ ⁊ a corꝑe eyciuntᷣ.dī ḡ euātio illa temꝑata ꝑ quā ita supfluitates expellūtᷣ:vt cū eis vel sine nō tātū de rebus ꝯuenientibꝰ educatᷣ:vel talr supflua relinquantᷣ.vt idē corpꝰ tēꝑatū a ꝓprio tēꝑamēto remoueatᷣ:⁊ ita eȝ retentionē siue replōnē dicemꝰ ꝓportionabilr temꝑatā.ꝑ quā ⁊ supfluitates ⁊ nālea res alique ita retinentᷣ vt inde vtilitas ⁊ nutritio debita fiat:⁊ corpꝰ a ꝓprio tēꝑamēto non remoueatᷣ. ⸿ Aduertēdū ḡ ꝙ cū cibꝰ est in stomacho digestus nō attrahitᷣ imediate per venas meseraicas ad stomachū terminatas multa chili q̄titas ad epar:sed pauca:⁊ maxima ps cū fecibꝰ mixta descēdit ad itestina:⁊ ꝑ meseraicas ad illa terminatas epar attrahit residuū chili boni:⁊ opꝫ ꝑꝑ iuuamēta multa:vt chilus fecibꝰ ꝑmixtꝰ transeat ꝑ reuolōnes intestinoꝝ:vt fiat debita ꝑscrutatio ptis ꝯuenientis:⁊ qꝛ h nō fit nisi in tēpore.iō opꝫ itestina feces debito tēpore retinere.⁊ euātio q̄ añ illud tps fieret non eē tēꝑata. Et ꝓportionalr imaginandū est de alijs supfluitatibꝰ.ḡ ēt respectu paraꝝ supfluitatū reqritᷣ tēꝑata retētio ⁊ tēꝑata euātio. Istas tēꝑatas facit nā in corꝑe tēꝑato dūmō in dieta aliaꝝ reꝝ nō nāliū nō fiat error:⁊ iō dicit limitate nō indiget. ⸿ Exercitiū aūt tēꝑatū facit conuenienter euāri ⁊ dissolui supfluitates q̄ sūt ꝑ poros expellende:⁊ hoc voluit hic Gal.nec opꝫ distincte nisi de vno istorū dici.nā tēꝑata existe retētione temꝑata erit euacuatio ⁊ ecōtra:cū ḡ cognoscimus tēꝑamētū esse diete in alijs rebus scimus ēt esse in istis ⁊c.

XXXIIII.

ABstinere vō manifestū est qm̄ ab intemperantia opꝫ oium aie passionū.s.ire tristitie ⁊ gaudij ⁊ furoris ⁊ timoris ⁊ inuidie ⁊ sollicitudinis. Extermīnant enim hec ⁊ mutant corpora ab ea que est ꝭm naturam consistentia.

⸿ Docet mō cognoscere tēꝑatā administrationē accītiuꝫ aie. Et diuiditᷣ i duas.ꝑ facit h.2ᵒ docet modū ꝯuenienter administrādi coītrā:ꝗ aut reducitᷣ ad euātionē aut ad aie accītia.ibi 2ᵒ [Venereoꝝ vō.] Dicit ꝙ manifestum est ꝙ ad tēꝑate regēdū corpus ꝑ administrationē accidētiū aie opꝫ abstinere ab intēꝑantia oium hꝫ aie passionum ire tristitie furoris ⁊ timoris ⁊ iuidie ⁊ sollicitudinis.nā ista extermināt corpꝰ.i.ducūt corpꝰ ext terminos sue sanitatis ⁊ ꝑmutāt a ꝯsistētia q̄ est ꝭm nām.i.a sanitate. ⸿ Ubi notādū ꝙ hic textꝰ duplr solet exponi.qdā enim volūt ꝙ iste passiones ꝑnt ꝓ ꝯseruatiōe sanitatis corꝑis tēꝑati administrari.sȝ nō in nimio excessu.nō.n.vī ipole ꝙ quēadmodū idiget corpꝰ exercitatione ꝓ caloris nālis viuificatiōe ⁊ supfluitatū resolōne gn pari mō idigeat pauca ira:⁊ postea pauca sollicitudie aut inuidia:sȝ iste debēt nō eē intēperate.⁊ tunc iste passiones q̄ hic noiantᷣ ponentᷣ hic loco oium exēplariter:⁊ snia ē facilis:⁊ cū dī ꝙ ista extermināt vel aliud nocumētū faciūt itelligatᷣ cū supfluūt. Aliꝰ modus exponēdi ē dicēdo ꝙ quelibet istaꝝ passionū hic nominataꝝ est itēꝑata ⁊ nociua in ꝯseruatiōe sanitatis.⁊ iō q̄libet eaꝝ est intēꝑantia in q̄tūcūqȝ paruo gradu.⁊ sicut veneno ēt nō opꝫ vti in paruissima dosi vel gradu:ita nec istis.⁊ iō dicūt Gal.hic nō nominasse gaudiū tēꝑatū quo vti possemꝰ:sȝ voluit ꝙ ab istis spālr noiatis abstineat oino:qꝛ ois eaꝝ vsus est intēꝑantia. ⸿ Et q̄tū ad hoc puto ꝑmā expōnē veriorē:⁊ miroꝛ ꝙ Monachus istꝰ ꝓbabilitatē affirmat.nā Gal.ꝑ de regimie sanitatis ad lrām vult

ꝑmā sniam. dicit per tres colūnas post pn^m h mō ad lraꝫ ꝙ opꝫ medicū qui dꝫ custodire sanitatē studere ne mores animi corrūpanē nō vt plūs vt ꝯseruet ipsius aīe sanitatē ꝛ faciat hoiem ṽtuosuꝫ: sꝫ vt nō facile in egritudinē deuenlat corp^o: eteni furor ꝛ flet^o: ꝛ ira ꝛ tristitia ꝛ somn^o ampliꝰ q̄ꝫ opꝫ: ꝛ vigilie q̄ sup his fiunt febriū ꝛ aliaꝝ egritudinuꝫ fiūt pncipia. sicut ecōtrario pigritia mētis ꝛ amētia: ꝛ aīs offaria de se. s. decolorationē ꝛ denutricationē macilētiaꝫ operaē infirmitate nālis caloris quē oībus magis custodire opꝫ ifra terminos sanitatis: custodiē aūt a moderatis gymnasijs aīe ꝛ corpis. Imoderati ṽo motus q̄ sunt in ꝯcupiscētia ira ꝛ cogitatione magis cholericū reddūt hoiem vñ feb. ꝛ oēs calide egritudines ꝯsequunē. defectiui ṽo motus magꝭ flegmaticū ꝛ frigidiorē: vñ oppilatiōes epatis ꝛ splenis ꝛ epilepsie ꝛ apoplexie ꝛ oēs reumatice egritudies fiūt. hec Gal. ¶ Ex qb^o z^o collige false dicere Hali. in cōmento isti^o ptis ꝙ medicina nō cōtēplaē in h vno gñe rerū nō nālīū: nec illō mēsura ꝑ regimie sanitatis. nā Gal. hic oppositū dicit artificio quodā disponit a medico: ptis terribilia: ptim iracūdiā ꝓuocātia nuntiari aut ꝑ regimine adhiberi: ꝓhibeē ēt ei^o ꝑcepto multonēs excessiue immutātia fieri aut nūtiari. ¶ Ultimo nō. ꝙ ista accidētia imutāt corp^o ꝟm ꝙ aīa in eis vario mō mouet spūm ꝛ sanguinē: aut intus aut extra. nā in timore spūs intra retrahūtur: ꝛ in tristitia ꝛ in gaudio ꝛ in ira ꝓcedit exterius in passionib^o cōpositis sicut q̄ arabice dī helen: ꝛ est cum hō sil cū ira timet. moueē nō sil. sꝫ successiue diuersis motibus ꝟm ꝙ mō vna illaꝝ ex qb^o cōponiē vincit mō alia: ꝛ hec snia colligiē q̄nto de accidēti cap q̄nto. Et tu ex illius sentētia inferas ꝙ spūs ꝛ sanguis ab aīa mouenē. vtrū aūt timor ꝛ tristitia sint accñtia infrigidatiua eo mō quo lumē calefacit nō solū suffocādo: ꝛ ira ꝛ gaudiū sint accñtia calefactiua est ꝓbleuma iudicio meo neutrū ꝛc. XXXV.

Venereorum ṽo ꝟm epicurum nullus vsus salubris.

¶ In parte ista docet q̄lis est venereoꝝ vsus cōueniens ad tempati corpis ꝯseruationeꝫ. ꝛ diuidiē in duas ptes. p̊ ponit Epicuri opinionē. scdo suam circa hāc mām. ibi z^o [Scdꝫ ṽo.] Dicit p̊ ꝙ vsus venereorū. i. coitus nullus est salubris ꝟꝫ Epicuri opi. ¶ Ubi nō. ꝙ iō coit^o dī venereus: qꝛ stella ven^o inclinat hoies ad eū. Et epicurus: qꝛ multi spūs dissoluunē in eo. dicit nullum eē coitū vtile ꝑ sanitatis ꝯseruatione. ¶ Nō z^o coitū pro quāto in eo fit vehemēs delectatio reduci posse ad aīe accidētia. nā alterat sicut letitia ex multi spūs dissolutione. ꝑ quāto ṽo ꝑ ipꝫ mā spermatica euacuaē reduciē ad euacuationē ꝛ retētionē. ꝑ quāto ṽo fit in eo mot^o volūtari^o ꝛ ꝯcussio reduciē ad exercitiū. ¶ Sꝫ de cā delectationis ī coitu notādū Gal. 4° de accidēti dicere gnālr cām delitie esse subitū reditū ab ex̄ nām ad dispōnē nāleꝫ: ꝛ qꝛ in coitu ꝑꝑ velocē eē supfluitatū expulsionē fit velox reductio ad nālē dispōnē. iō fit magna delectatio maior q̄ꝫ ī aliarū supfluitatū emissione. Aui. ṽo scda p̊mi. nō vī velle ꝙ in delitia nēcio fiat reditus a dispōne preter nām ad nāleꝫ. vult tñ ꝙ oīs cā delitie aut subito reducit nālē cōplōneꝫ ad hoc vt sentiaē: intelligēdo per nālē oēm ꝯuenientē: aut reducit subito nālē cōtinuitatē: sperma ḡ ꝓpter multum spiritū pruritiuū valde ꝯueniētē q̄litatē introducentem in caput virilis mēbri ꝛ vicina alia: aut in partē colli matricis reduē illā q̄litatē ad h vt sentiaē velociter: ꝛ h mō facit delectationē: ꝛ h putādū est eē vers^o. nā nō vī in auditu melodie vel visu reꝝ delectabiliū qd fuerit ꝑus preter nām. vñ illi sensus delectanē. sꝫ tñ ī ꝑceptiōe ꝯuenientis ꝯsistit illa delectatio ꝑiter. ḡ in tactuali delitia nō opꝫ eē ꝑus ꝑternālē dispōnē ꝛc. ¶ Ultio nō h dictū Epicuri esse falsuꝫ. nā cū sperma sit supfluitas in q̄nto nō obstāte ꝙ sit vtilis supfluitas ꝑ spēi ꝯseruatione: tñ ab īdiuiduo est expellēda. Et cū retineē ꝑter nām docet modis supra notatis. cap̄ de signis cōplōnū testiculoꝝ. ꝛ ab Hali. hic ī cōmēto. Iō ī sanitatis ꝯseruatiōe est expellēdū ꝑ coitus.

¶ Scdm ṽo veꝝ ex interuallis tantis: vt in vsibus coitus neqꝫ dissolonēꝫ sentiat ꝛ leuior ipse seipso videaē factus ꝛ melius dormiens.

¶ Hic docet modū cognoscēdi coitū tempate offerri corpori tēꝑato. Et diuidiē in duas ptes. in p̊ facit h. scdo docet ꝯditiōes reqsitas in corpe qñ dꝫ vti coitu. ibi [Tēpus ṽo.] Dicit p̊ ꝙ ꝟm veritatē vtendū est coitu in ꝯseruatione sanitatis. sed interualla īter vnū coitū ꝛ reliquū debēt eē tāta. vt hō nō sentiat inde dissolonē. i. corporis debilitationē in motiua ṽtute. sꝫ videaē sibimet factus leuior: ꝛ cū h sit meli^o dormiēs q̄ꝫ añ: cā dcōꝝ est. qꝛ qñ solū superfluitas respectu toti^o euāē nō debilitaē ṽt^o ꝑ illi^o expulsionē. ꝛ iō nō dissoluiē. imo qꝛ exoneraē fit hō leuior: fit aūt meli^o dormiēs: aut qꝛ exñte spermatica repletione cogitāt hoies de coitu. ita vt inde a debito somno īpedianē: cū aūt sperma emissuꝫ fuerit remoueē cogitatio: ꝛ ita melius dormiūt. ¶ Uel z^o. qꝛ nimys exñtib^o spiritib^o inclinaē nā mēbroꝝ p̊ncipaliū mouere ex̄: ꝛ qꝛ in somno fit cōtrari^o mot^o. iō somn^o ī eis nō est ita ꝯtinu^o: nec ita ꝓfundus vt dꝫ: sꝫ cū ꝑ coitū sunt resoluti ꝛ expulsi: tunc melius ꝛ auidius fit residuoꝝ reuocatio. Cā aūt quare ex īterualīs fieri debēt: est qꝛ cū sperma sit supfluitas vtilis ꝛc. nō subito regenerāt. sꝫ in tpe ꝛ opꝫ ꝑ hoc totū tps abstinere a coitu ne ṽtus expellat qō supfluū nō est. nā qñ hō coit añ talis supflui aggregationē virt^o testiculoꝝ trahit ad se nutrimētū q̄si ad mēbri nāꝫ ꝯuersuꝫ. ꝛ illud tu sperma ꝯuertit. ꝛ iō corp^o illo ꝑdito debilitaē valde plus q̄ꝫ si sanguinē eq̄lis q̄ntitatis ꝑderet: precipue cū fiat in coitu multoꝝ spirituum dissolutio ꝛc. XXXVI.

Tempus ṽo vsus est qñ ꝑfecte mediū fuerit eaꝝ que extrinsecus oiuꝫ circūstantiarū: neqꝫ sup repletū corp^o: neqꝫ indigens: neqꝫ super infrigidatum: neqꝫ super calefactum: aut exiccatum: aut humectatum immoderate.

¶ Docet ꝯditiōes attēdēdas ī corpe qñ dꝫ vti coitu. Et diuidiē ī duas. p̊ docet optimas. z^o vbi sit error docet qs errorꝝ sit minor. ibi z^o [Si ṽo peccēt.] ¶ Dicit p̊ ꝙ tunc dꝫ corp^o ꝯueniēter vti coitu: cū fuerit vere mediū oiuꝫ circūstātiaꝝ q̄ extrinsec^o accidūt ei: puta nec fuerit calefactuꝫ nec īfrigidatū nec nimis repletū: nec euacuatū nec humectatū nec siccatū. nā in regimine corpis tēꝑati q̄nq̄ꝫ exiccaē. vt ꝑ vigiliā ꝛ exercitiū: q̄nq̄ꝫ humectaē vt ꝑ qetem ꝛ somnū. ꝛ sic q̄nq̄ꝫ repleē ꝑ cibū: q̄nq̄ꝫ euāē. ꝛ ꝑ resolōneꝫ ꝛ ꝑ egestiones. dꝫ ḡ corpus cū interuallis vtitur coitu expectare horā ī q̄ est h mō mēbrū dispositū ad coeūdū cā est: qꝛ tūc illud supfluū eū abiē sine nocumēto vel saltem cū minori q̄ꝫ ī aliq̄ alia hora vel dispōne. ¶ Et attēde ꝙ hic determinaē nō tps ī se q̄le eē debeat. sꝫ q̄uo dispositū eē dꝫ corp^o cū coitu vtiē. ¶ Nō vltimo ꝙ hora est qñ digestio p̊^a ꝛ z^a cōpleta est ꝛ 3ª diminuta qō cōiter ī matutinis ꝯtingit: ꝛ tu vide vigesima tertij cap̄ de horis coitus.

¶ Si ṽo peccēt aliqñ corpus ꝑuū esto peccatū: melius ṽo est calefacto magis q̄ꝫ infrigidato: ꝛ repleto magis q̄ꝫ euacuato: ꝛ humectato magis q̄ꝫ exiccato corpe vti venereis.

¶ Quia sepe in vsu coitus erratur docet quis error in vsu

eius: ꝛ dicit q̃tuor. p^m est ꝙ si corp⁹ peccet ꝯ ꝑdicta mediocritate cũ vtit̃ coitu: opꝫ videre ꝙ pctm̃ sit paruũ. id est modicũ sit corp⁹ ad aliquã extremitatẽ declinans. 2^m est: ꝙ melius est coire corpe modicũ calefacto q̃ ĩfrigidato. 3^m est ꝙ meli⁹ est coire corpe extrĩte repleto q̃ euacuato. 4^m est ꝙ meli⁹ est vti venereis corpe humectato q̃ exiccato. Primũ est notũ ꝑ se. Reliqua vͦo iõ dicunt̃ qꝛ coitus per spũs ꝛ spermatis eũonẽ infrigidat ꝛ exiccat ꝛ euacuat. ḡ cũ sitẽ filii additũ faciat furere. pꝫ ꝙ si peccat̃ maius erit peccatũ cũ corp⁹ ad aliquã istaꝝ triũ dispõnũ declinabit q̃ cũ declinabit ad oppositas alias partibus.

Sed hic cadunt due difficultates. pͥma qꝛ nõ vᷣ corpus debere esse mediuꝫ circunstantiaꝝ oium. nã tũc dꝫ vti coitu cũ abũdat mã spermatica expellẽda ꝛ spũs emittẽdi: sed hoc est corpe repleto: nõ cũ mediocriter se habet. ergo ꝛc̃.

¶ Scda difficultas: qꝛ nõ min⁹ vᷣ coitus cõuenire repleto q̃ mediocri: ꝛ humectato q̃ mediocri: qꝛ in illis ex coitu remouet̃ recessus a tẽpamẽto ꝛ reducit̃ corp⁹ versus optimã dispõnẽ. In mediocriter aũt disposito remouet̃ ab illa optima mediocritate. ¶ Pro istis dᷣ ꝙ supponit̃ corp⁹ tẽpatũ cũ dꝫ vti coitu repletũ esse illa supfluitate expellibili: sed cũ ista replõne cũ vtit̃ eo optimũ est quo ad alias transmutationes quas ꝓꝑ administrationẽ reꝝ nõ nãliũ suscipit ipm esse mediũ: ꝛ sic pꝫ solo prime. ¶ Ad scdam dᷣ ꝙ lꝫ nimiũ sanguine aut tali supfluitate repleti inuentur coitu: tñ si sit repletio aliaꝝ reꝝ de qua sola est hic mẽtio ꝑ coitũ ille alie agitant̃: ꝛ si digerẽde sunt aliqualr̃ eaꝝ digestio retardat̃ ꝛ ĩpedit̃. ꝛ ita de humiditate dõm mãli. ꝛ hic defectus nõ accidit cũ corpus aliunde vltra hanc mãm spmaticã est mediũ circunstantiaꝝ. XXXVII.

Qualitatẽ vͦo singuloꝝ coꝝ que dicta sunt eligere in his q̃ sunt optime cõpositionis: opꝫ gymnasioꝝ quidẽ in quibus oẽs ꝑtes corpis ꝓportionalr̃ moueant̃: ꝛ hoc mẽbꝛũ quidẽ nõ superdoleat: hoc vͦo minus doleat. XXXVIII.

Eorum vͦo que comeduntur aut bibũtur maxime eucrata eligere. hec enim maxime sunt cõuenientia eucratis naturalis. XXXIX.

Similiter vͦo ꝛ in aliis.

¶ Cũ supra docuit cognoscere approximationem rerũ nõ nãliũ esse tẽpatã ꝑ ea que in corpore apparẽt: hic docet eligere res approximãdas corpi tẽpato ꝯseruãdo ꝑ ꝯditiões in ipsis rebus ꝯtias: ꝛ in sũma dicit q̃tuor. p ꝙ in ꝯseruatione corpoꝝ q̃ sũt optime cõpõnis opꝫ eligẽ q̃litatẽ reꝝ approximãdaꝝ. s. q̃ sũt ĩ sex gnĩb⁹ iã dictis: ꝛ hic ꝑ q̃litatẽ itelligamus oẽm accñtalẽ dispõnẽ talis rei excepta q̃titate. naꝫ in cibis est vere q̃litas ꝛ in aere. sꝫ alie res forte nõ hñt vere q̃litates: sꝫ in exercitio fortitudo velocitas ꝯtinuitas dicunt̃ a medico q̃litates ei⁹: in eũone fortitudo loc⁹ ꝑ quẽ ꝛ accñtia q̃ cõicant̃ vt dolor debilitas vel ꝯtra istis: ꝛ sic de aliis. ꝛ tũc pꝫ cã dicti: qꝛ ꝑ hãc electionẽ cognoscim⁹ ea q̃ ꝯueniũt ꝛ discõueniũt ꝯseruationi hui⁹ corpis. ¶ Dicit 2° de gymnasiis. i. exercitiis debem⁹ eligẽ illa q̃ sũt vtia: ĩ qb⁹ oẽs ꝑtes corpis ꝓportionabilr̃ exercent̃: ita ꝙ nõ accidat vnã ꝑtẽ supdolere. i. magis eẽ lassaꝫ: ꝛ aliã min⁹ dolere. i. esse minus lassam. nã nõ dꝫ in exercitio vsqꝫ ad verũ dolorẽ trãsire: ꝛ cã huius dicti scdi est: qm̃ oia mẽbꝛa hñt supfluitatẽ suã exercitio expellẽdã. ¶ Dicit 3° ꝙ in reb⁹ his q̃ comedunt̃ ꝛ bibunt̃ debem⁹ eligere maxie tempata ꝛ rõ ẽ: qꝛ ista maxie ꝯueniũt naturis eucratis. i. tempatis. ¶ Dicit vltimo ꝙ silr̃ debem⁹ eligere tẽpata in aliis generib⁹ reꝝ nõ nãliũ. s. aere somno ꝛ eũone ꝛ accñtib⁹ aie ꝛ ꝯtris. s. vigilia ꝛ repletione: ꝛ cã est eadẽ. Ad optime ḡ ꝯseruãdũ tẽpatũ opꝫ oẽs res administrari tempatas: tñ cum vna distẽpata fuerit ingeniũ ꝯseruationis est approximationẽ reꝝ aliaꝝ ad q̃litatẽ oppositã declinãtiũ: vt supra ĩ 2° gnãli canone hui⁹ capli dixim⁹. ¶ Nõ tñ ꝙ lꝫ iste alie res dicant̃ tẽpate: nõ iõ dicunt̃: qꝛ cõplõnẽ hẽant hoĩs tẽperati: nec iõ qꝛ ĩ forma ꝛ gradu hẽant q̃litates oino siles qualitatibus tẽpati: nec iõ qꝛ nullo modo sunt corporis tẽperati alteratiue: vt satis supra sigillatim ostensuꝫ est. sed vͣa rõ est: qꝛ in latitudine rerũ eiusdẽ gnĩs sunt magis per se tẽpato corpi cõuenientes: ꝛ hoc supra expositũ est. Sed tñ aer attractus necessario infrigidat: ꝛ exercitium calefacit: ꝛ quies ꝛ somnus infrigidant. XL.

Si vͦo ẽm aliqd ab optima cõpositione deficit corpus: nõ multũ vͦo huic ꝛ cõseruantes sanitatẽ cause ẽm proportionem mutabuntur.

¶ Hoc est 2^m caplm hui⁹ tractat⁹: in quo docet Gal. ꝯseruare corpa paꝝ lapsa a tẽpamẽto. Et diuidit̃ ĩ duas ꝑtes. p̃ enĩꝫ determinat de causis ꝯseruatiuis ꝓpꝛie corporis parũ lapsi magis gnãliter. scdo spãlius. ibi 2^a ĩ Calidiora eni corpa.] Pars pͥma diuidit̃ in q̃tuor ꝑtes ẽm quatuor conclusiões quas intẽdit. 2ª ibi ĩ Plurib⁹ vͦo.] 3ª ibi ĩ Crasi igitur.] 4ª ibi ĩ Seruãtes vͦo.] In pͥma ꝑte vult hanc ꝯnem cãe ꝯseruatiue corpis deficientis ab optima cõpõne. i. ab optima sanitate cõplonali. nõ tñ multũ ꝓportionabiliter mutate sũt. i. distãt a causis ꝯseruatiuis tempamẽti: sicut corpus ꝯseruãdũ est ꝑ mutationẽ: vel distat a tẽpamento. ꝯclo ꝓbat̃. qꝛ cã dꝫ effectui ꝓportionari: sꝫ cõplões conseruãde sunt effectus quodãmõ. ḡ cause debẽt inuicẽ proportionari sicut cõplones. ¶ Ubi nõ p̃. ꝙ iõ docet corpus parũ lapsum ꝯseruare: ꝛ nõ docet ꝯseruare multũ lapsum qꝛ multũ lapso debet̃ p̃seruatio poti⁹ q̃ ꝯseruatio ꝓꝑ aptitudinẽ cadẽdi in egritudinẽ. vel ẽm Monachũ posuit regulas respectu paꝝ lapsi volens nos ꝑ illas intelligere de multũ lapso ꝛc̃. ¶ Nõ 2° ꝙ tales causas ꝯseruãtes ꝓportionalr̃ distare a causis ꝯseruatiuis optime sani põt dupliciter intelligi. vno mõ ꝙ effectiue tñ distãt: qꝛ si cõplo lapsa ꝑ vnũ gradũ distat a tempamẽto versus calidũ cã cõseruatiua eius effectiue: vt illã cõseruat distat a tempata cã per vnũ gradũ: ꝛ hoc est certũ ꝛ ab oĩbus cõcedẽdũ. ¶ Alio mõ intelligit̃ ꝙ tales cãe nõ tñ effectiue distant a causis tempatis: sed formalr̃ ꝛ ẽm denominationẽ in ꝓpria latitudie tñ distant a causis tempatis. sic cõplo ꝯseruãda distat a cõplone tempata: qꝛ cã cõseruatiua cõplonis calide: vt vnũ est formalr̃ ꝛ ẽm denominationẽ in ꝓpria latitudine calida vt vnũ: ꝛ per vnũ distãs a cõplone cause tempate: ꝛ hanc scdam expositionem sequit̃ Monachus ꝛ Dinus. pͥmam sequit̃ Hali. ꝛ pleriqꝫ alii. sed horuꝫ veritas in isto cap̃ videbitur. XLI.

Pluribus vͦo talibus existentibus corporibus ẽm singuluꝫ genus separatiꝫ dicendum est.

¶ Ponit scdaꝫ ꝯnẽ: ꝛ est: qꝛ multoꝝ modoꝝ sũt corpa paꝝ lapsa a tẽpamẽto cõplonalr̃. opꝫ separatiꝫ de vniuscuiusqꝫ ꝯseruatione dicere: pꝫ clare ꝛc̃. XLII.

Crasi igit̃ ꝑmutatã corp⁹: in organicarũ vͦo ptiũ ꝯueniẽtia nõ permutatum duplicẽ hñt formã salubꝛiũ causaruꝫ: alterã quideꝫ seruantium eius crasim

alteram ꝟo earum que ad optimam ducunt.

¶ Ponit cōclonē tertiā: ⁊ est ꝙ corpus in cōplone ꝑmutatum a tēꝑamēto. ⁊ nō ꝑmutatū ab eo in cōpone pōt hēre duplicē formā causaꝝ salubriū. ꝯclo ꝓbat: alique cause sunt salubres: aut sane respectu talis corꝑis: q2 cōseruant eius cōplonē in eodē gradu sanitatis cōplonalis ſ3 denominatiōnē: ⁊ alique sunt salubres respectu eiusdē: q2 illō ꝑmutant ad optimā sanitatē: nā vtreq3 taliū causaru3 debēt dici sane: ⁊ sanitatē in eodē seruantes ⁊ ad melius deducētes: ⁊ in hoc differt a corꝑe optime sano respectu cuiꝰ sole cōseruātes dicunt sane. nā qualitercūq3 a tēꝑamēto remouetur ꝑ causas ducerent ad peiorem dispōnē: ⁊ sic ꝑmutātes nō sunt sibi sane: ⁊ nota vt infra dicetur ꝙ tādē oēs tales cause dici possunt cōseruantes. XLIII.

SEruantes ꝟo eius crasim tm̄ permutantur ab eucrata natura cause quātū ⁊ totius corporis crasis ab illa perfecta mutatur.

¶ Ponit quartā cōclusionem ⁊ est. cause conseruantes cōplexionem corporis parum in cōplone a tēꝑamento lapsi de quo supra tātu3 sunt ꝑmutate a nā tēꝑate cause q̄ntum cōplo ꝯseruanda est ꝑmutata ab optima cōplone. ista conclusio ēt sicut ꝑma h3 duplicē expōnē ſm varietatem opinionū. Nā Diniscꝰ cōmētator vult ꝙ cause ꝯseruātes gra exēpli calidam in ꝑmo debēt ita ꝑ vnū gradū distare a cā tēꝑata versus calidū: sicut corpus illud ꝑ vnū gradum distat a tēꝑamēto versus calidū. ¶ Sed Gali. vult ꝙ corpꝰ calidū in ꝑ ꝯseruat ꝑ approximationē frigidoꝝ: nō tn̄ potētiū reducere ad tēꝑamētū: ⁊ talia nō distāt tātū formaliter ſm gradū frigiditatis a tēꝑatis q̄ntū corpus distat a temꝑamēto: sed minꝰ: ⁊ ꝑ hoc vult Gali. ꝙ nō intelligat de distātia ſm gradū in se ꝯsiderata: sed vult ꝙ effectiue tm̄ distat cā cōseruatiua corꝑis calidi. in primo a cā tēꝑata: sicut cōplo calida in ꝑmo distat a temꝑata: q2 cōseruat cōplonē tm̄ distantē a cōplone quā ꝯseruat causa tēꝑata. loquit̄ ḡ Gal. hic de distantia effectiue nō de formali. ⁊ h̄ ꝓato verius: sed statim videbit̄ ⁊c̄. XLIIII.

CAlidiora enim corpa calidioribus indigent adiutorijs: frigidiora frigidioribus: ⁊ ficciora ficcioribus: humidiora ꝟo humidioribus: ⁊ ſm cōplexionem calidiora ⁊ ficciora calidioribus ⁊ ficcioribus: ⁊ his ꝓportionaliter in reliquis tribus cōplexionibus.

¶ Nunc magis spāliter docet q̄uo talia conseruent̄. ⁊ diuiditur in duas. ꝑ facit h̄. scd̄o dat cautelā obseruandā in cōseruādo recte. ibi. [Utet̄ aūt materijs.] Dicit ꝑ ꝙ corpora calidiora indigent calidioribus adiutorijs pro sua conseruatione: ⁊ frigidiora frigidioribus: ⁊ humidiora humidioribus: ⁊ ficciora ficcioribus: ⁊ calidiora ⁊ ficciora caliditatibus ⁊ ficcitatibus: ⁊ sic vniuersalr in alijs complexionibus distemperatis. Iste canon h3 difficultate3 in expōne ſm varietatē opinionū de cōseruatione corporū lapsoru3 a temperamento. ⁊ iō anteq̄3 vlterius procedam intendo hic istam materiam diffuse tractare.

Est ergo questio Utrū in corpora paꝝ lapsa a temꝑamento stante similila ꝑ'u oīum partium sunt ꝯseruanda per oīno silia. ⁊ arguit̄ affirmatiue. ꝑ auctoritatibꝰ. 2ᵒ rōnibꝰ. ¶ Pria est pris. ǂ. scd̄a est paulo post vbi Gal. dicit ꝙ vlr vtetur medicꝰ causis salubribꝰ silia silibꝰ offerens qn̄ seruare vult corporis crasim qualē accepit. ¶ Tertia colligit̄ sexto de regimine sanitatis. 3ᵒ cap̄. vbi dicit ciborioꝝ ꝟo species siquidē sub alterare ad melius vis crasi3 eorū qui ita habēt. Tr̄ia esto discrasie. paulatim aūt fit hoc sine lesione presistente q̄dē medico: eo ꝟo ꝗ adiuuat̄ vacatione agente tantā: vt oia fiat in cōpetēti tēpore: gerēti ꝟo homini ciuilia ⁊ multis occupationibus seruienti: nec tentandum subalterare crasim: sed ꝓpria crasi cibaria danda sunt. ꝓpria ꝟo cibaria sunt humida q̄dem humidis: sicca ꝟo siccis cōplonibꝰ: nutricatio ꝟo fit a similato cibo qui nutrit ei qd̄ nutritur corpori. cuius aūt assimilant̄ sicca quidem siccis: humida ꝟo humidis. ¶ In his ḡ verbis videt̄ Gal. manifeste velle ꝙ cōseruatio fiat vere per silia naturali cōploni: ⁊ idē vr̄ ēt velle reddere huius cām que nō pōt gloriari. ⁊ idē ꝓpe finē eiusdē capl'i: ⁊ circa: ⁊ humidiores ⁊ nā calidiores: si q̄dē subalterare velis coꝝ cōplonem ad ficciorem ⁊ frigidiorē speciē: op3 per cōtrariā dietā ducere: si ꝟo custodire per similia. ¶ 4ᵃ est auctoritas in fine. 8. terapeutice. capᵒ vltimo. vbi positis exemplariter duobus corꝑibꝰ. quoru3 ꝑmū esset cholericū iuuenile assuetū dieta calida ⁊ sicca in hyeme frigida ⁊ humida ⁊ regione frigida ⁊ humida: reliquū eēt flegmaticū puerile assuetu3 dieta humida: ⁊ i estate calida ⁊ sicca: ⁊ regione tali docet a cōplexione tanquā nāli: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯseruāda indicationē sumere oblatiōis calidoꝝ ⁊ siccoꝝ ab alia frigidoꝝ ⁊ humidoꝝ ⁊ pluries in illo cap hoc innuit. vñ sic dicit. nā ꝑori q̄dem ⁊ ꝑꝑ nām ⁊ etatem ⁊ silibus eiusdem dietationibꝰ assueto apta ficciora ⁊ calidiora cōplexione cibaria: ⁊ nimirum. ⁊ ꝑꝑ horam ⁊ cōstitutionē ⁊ regionē. nō eni3 similiū est ea que ab his indicatio: sed c̄triōꝝ. alteri ꝟo coꝝ ꝗ sunt suppositi ꝑꝑ etatem q̄dē ⁊ nām ⁊ ꝯsuetudinē similiū eis humidis q̄dem ⁊ cōmoderate calidis ꝓprietatē: humidis aūt ⁊ frigidis ꝓpter nām ⁊ consuetudinē. clare ḡ vult Gal. complexione3 nālē per silia ſm denominatione3 ꝯseruari. ¶ Plurime alioꝝ auctoritates pñt allegari: vt Gali. ꝑmo practice dicentis. sciendum ꝙ ꝓpria cibaria esse humida quide3 humidis. sicca ꝟo siccis naturalis. ⁊ Auicē. 3ᵒ primi. doctrina quarta capitulo primo de regimine corporis cōplexione3 habentis calidam. dicit: sed ⁊ ſm possibile est si sic eorum regimen ex nutrientibus que ipsorum sunt conuenientia complexionibus. ¶ Et idem Auicen. 4ᵒ primi. capitulo primo. sanitas suo simili conseruatur.

¶ Nunc venio ad rationes: ⁊ arguit̄ primo sic. nullu3 alteratiuum corꝑis est eiusdē ꝯseruatiuū. oē dissimile est alteratiuū corꝑ's. ergo nullum dissimile est cōseruatiuū: ⁊ loquimur de ꝯseruatione vt cōtra reductionē distinguitur: assumptū p3. q2 si alterat. aut ergo deducit ad melius: aut ad peius: si ad melius: tūc est de gn̄e reducentiū: si ad peiꝰ tūc cā est egra ⁊ nō ꝯseruat. ꝙ aūt oē dissile sit alteratiuū p3. q2 est cōtrariū. ¶ Scd̄o sic. res in specie ⁊ nā silis nullo mō alterat. 8ᵃ particula ꝓbleumatū. ꝓbleumate. 16. ⁊ scd̄a primi. sed qd̄ nō est nostri corporis alteratiuu3 corꝑi approximatū est eiusdē cōseruatiuū. ḡ a simili fiet cōseruari. ¶ Tertio calidioribꝰ mēbris vulneratis calidiores cōueniunt medicine ad incarnandū. ḡ similia tā in cibis q̄3 in alterātibꝰ ꝯueniūt ad sanitatis cōseruationē. assumptū p3. quarta quarti. ⁊ p3 ꝯñia: q2 nō nisi ꝓ cōseruatiōe nālis cōplonis ꝯueniūt calide medicine illis ⁊c̄. ¶ Quarto. calidiora aīalia in loco calidiori ꝯseruant̄ ⁊ frigidiora in frigidiori. vt p3 ꝙ pisces in aqua ⁊ limacie in locis frigidis ⁊ humidis: ⁊ leones ⁊ pardi ⁊ calidissimi serpentes in locis calidis. idē videmus de plantis: vt piper qd̄ in india conseruatur: ⁊ nenufar quod in aqua bene nutritur. ergo sequitur ꝙ a simili fit conseruatio.

¶ Sed nūc ponā auctoritates ꝙ lapsoꝝ corpoꝝ conseruatio fiat ꝑ c̄tria nō ꝑ similia. prima est Gal. ꝑmo alimentorum: ꝑmo caplo. ⁊ ponam textū ꝓ eius meliori expōne infra qui est hic. si enim corpus hominis sit certitudinaliter

medium

medium complexione conseruabitur vtiqz ab alimento
medio cõplexione in p̄senti cõsistentia:si itaqz aliqd cali
dius aut frigidius aut humidi⁹ aut siccius sit hinc medi/
cos ꝯclusione cibos ꝛ potus male vtiqz quis dabit:permu
tari enim opz vnūqdqz taliū corpoꝝ ad contrariū in quā
tū distat a medio certitudinalr cõplexiõe:est aūt hec per
ꝯtria p̄senti discrasie:ꝯtria aūt equali distātia distāt a me/
dico.ex vtraqz pte ẜm vtrāqz oppõnē ꝛ silem sniam vult
3° alimentoꝝ.vltimo cap̄.℄ 2ᵃ auctoritas est scđo huius
cap̄ de signis discrasiarū oculi:ois imoderata discrasia le
ditur a sili:ꝛ iuuatur a ꝯtrario moderato vsu.℄ 3ᵃ est sex
to de regimine sanitatis caplo 2° vbi dicit.in euersiõe aūt
que est in discrasia que ẜm calidū ꝛ frigidū ꝯtrarioꝝ ab/
latio semper cõuenit.℄ 4ᵃ auctoritas est Auer.sexto col
liget.caplo de regimine corpoꝝ calidorū3.sed dico ꝙ iste
cõplones que exeunt a tempamẽto ad vnā extremitatū3
ipse pxime sunt illi parti:vt incidant egritudines ex gne
illius cõplonis:ꝛ hoc fit cum superuenit aliqua causa ex/
trinseca.ꝛ pp hāc aptitudinē que in eis est inuēta.dico ꝙ
eorū regimē per sile ex toto fieri nõ dꝫ.℄ Et paulo post
dicit:ꝛ pp hanc cām intelligere nõ debem⁹ in regimento
suoꝝ ciboꝝ ꝯseruationē:imo ꝛ p̄seruationē.manifestū est
ḡ ꝙ vult p ꝯtria debere ꝯseruari.℄ Item hoc vult Gal.3°
afo⁰ʳᵘᵐ afo⁰ⁿᵉ scđo naturarū.dixit enim.vn̄ cõplonē habē
tes frigidā ꝛ humidā in estate bn̄ se hñt.calida ꝛ sicca in
hyeme melius:ꝛ silr calida ꝛ sicca in estate peius:frigida
ꝛ humida hyeme peius:sed certū est ꝙ in illo tpe in quo
corpa melius hñt cõseruantur nõ cum peius:ꝛ istis aucto
ritatibus sum cõtentus p nūc:naz magis sunt cõmunes.

℄ Rõne arguit̃ sic.p ꝯseruatione corporis cholerici con/
uenit aer frigidior tēpato.ḡ eius cõseruatio fieri dꝫ p cõ/
traria.assumptū pbat̃.qꝛ aer conseruat spiritū euentādo:
sed p euentatione cholerici frigidior aer requiritur ꝙ̄ pro
euētatione tempati.est.n.spūs ei⁹ calidior ꝛ inflationi pa/
ratior ꝛ p ꝯñs opz ꝙ a frigidiori infrigidāte infrigidetur.
℄ 2° sic.senescibis ꝯseruant̃ calidis ꝛ humidis:ꝛ in aere
calido.ꝛ ista sūt ꝯtria sue cõplonĩ.igit̃ ꝛc̄.ꝯñtia est nota ꝛ
assumptū colligit̃ qnto de regimie sanitatis:vbi dixit:so/
lide vo ipe corpis pticule calefaciēde sunt eis ꝛ humectā
de.℄ Itēqz subdit humide diete maxie psunt senib⁹:ꝛ nĩ
eoꝝ cõplo est sicca.ḡ per ꝯtria cõseruat̃.℄ Itēqz subdit.ꝛ
si fuerint frigida obiunt.ḡ silia nõ cõseruant.

℄ Nunc arguo ꝙ q̄dā sunt offerēda silia ꝛ q̄dā ꝯtria.ꝛ p̄ ex
Gal.p̄ de elemētis ẜ3 Hippo.vbi postq̄ ostendit in corpi/
bus fieri dissolutionē ꝛ q̄litatis a dominãte qualitate per
mutationē:docet istis vbis qūo cõseruari debent:opz g̃ ex
illo vt corp⁹ qđ necesse est remanere cõseruatū ẜm suā dis
positionē idigeat duab⁹ spēb⁹ rectificationis:quaꝝ vna est
resistere ei qđ supfluit sup ipm ex q̄litatib⁹ ꝛ alterare est
replere locū eius qđ euacuat̃ ex eo:ꝛ res qdez que resistit
supfluitati qualitatis nõ est nisi q̄litas ꝯtria illi qualitati
que dominat̃.res aūt que replet locū eius qđ minuit̃:nõ
est qualitas.s3 est necesse vt sit similior res substātie cui⁹
pcessit exit⁹ ꝛ euacuata est:ex quib⁹ pꝫ Gal.voluisse corpis
ꝯseruationē fieri p quedā similia ꝛ p quedā ꝯtraria.

Ista questio est ampla ꝛ difficilis:nec vī mihi
opportunū ad eā exornādā vti/
extrauagantibus.s3 reb⁹ pprijs.ꝛ iõ faciā in ea q̄tuor arti
culos.in p̄ ponā descriptiões diuisiones ꝛ suppõnes cū cõ
ditionib⁹ in mā ista q̄s opz omnes medicos cõcedere.In
2° ponā alioꝝ opiniones.In 3° ponam mētem meam.In
4° soluā argumēta ꝯtria ꝛ exponā auctes reducēdo ad cõ/
cordiā.℄ Notādū igit̃ p̄:ꝙ l3 tēpatū corp⁹ dicat̃ multis
modis:hic sumit̃ p corpe tēpato cõplonalr ad instātiā qđ
est merito sue cõplonis optimoꝝ operationū pductiuum
respectu alioꝝ q̄ sūt nõ tēpata eiusdē sexus ꝛ etatis:cum

alijs pib⁹.nā h̃ p nūc supponat̃.l3 ẜm viā veriorē tēpatū
optimas pducat opões in iuuētute:calm vo ꝛ humidū
nõ multū a tēpamēto distās in senectute:siccū aūt in pue
ritia:s3 sufficit mihi ꝙ hic intelligam⁹ per corp⁹ tēpatum
illđ qđ in iuuētute est merito sue cõplonis:optimaꝝ opõ
nū pductiuū alijs pib⁹:aut qđ ad iuuētutē exns:hꝫ cõplo/
nē ẜm quā ab itrinseco pparat̃ vt debite rectū ẜm nālem
suā iclinationē veniat ad talē cõplonē in iuuētute:ꝛ si est
post iuuētutē hꝫ cõplonē in quā nālr tēdit corp⁹ iuuenile
tēpatū debite rectū.℄ Nõ 2° ꝙ l3 lapsus a tēpamēto pos
sit eē gradualis ꝛ possit eē p disproportionē ꝛ indebitā de
pēdentiā:hic loqmur tm̄ de illis que gradualr distāt a tē/
peramēto:ꝛ sūt talia ẜ3 octo gnā cõplonū lapsaꝝ.℄ Nõ
3° ꝙ l3 per ꝯseruationē iuxta mētē Gal.duo possumus in
telligere.s.reductionē ad meliorē sanitatē ꝛ cõseruationē
in eadē bonitate sanitatis:vel in eodem gradu cõplonali
ẜm denominationē:hic tm̄ sumit̃ cõseruatio modo scđo.
℄ Notandū 4° ꝙ corpus non ideo dī ꝯseruari in eodez
gradu cõplonali vel in eadē sanitate ẜ3 denominationē:
qꝛ ita cõseruet̃:ꝙ nulla fiat ẜm cõplonē transmutatio.nā
hoc est penit⁹ ipole nālr sicut est ipole phibere hoiez cū
viuit a pcessu in etate.ita enim ingeniauit nā hic nr̃a cor
pora vt ab itrinseco:ꝛ ab extrinseco nec̄io recipiant altera/
tiones:s3 intelligimus ꝙ corp⁹ ꝯseruat̃ in cõplone que pro
quolibet istāti etatis hꝫ silem vel pportionalē sitū i tota/
li latitudine cõplonū illi instanti etatis correspondentē:illi
quē hꝫ cõplo pñs in latitudine cõplonū p̄senti istāti eta
tis correspōdētiū.vbi grā.sor.nūc in medio instanti pueritie
est in medio latitudis:sanguineitatis isti istāti corresponden
tis.ꝛ ita seruabit̃:vt p quolibet istāti pueritie:ꝛ ita l ado
lescentia ꝛ iuuētute ꝛ senectute semp erit ita ꝙ est in me/
dio sanguineitatis suo istāti etatis correspondentis:ꝛ h̃ fuit su
pra declaratū pluries:tu tm̄ collige ex dictis i pcedēti cap̄.
qūo eidē sanitati cõplonali ẜm gradū specifice denolatio
nis:correspdet tm̄ diuersis mēsura q̄litatū ẜm diuersitatem
circūstātiaꝝ applicationis:nõ nālū ēt p eodem instanti
etatis.vbi grā.exercitatio ꝛ gestatio.℄ Nõ qnto vt in titu
lo qõnis querit̃ nos hic loq de corpib⁹ eque pportionabi
liter ẜm oīa mēbra lapsis in eadē q̄litate.℄ Nõ sexto ꝙ
silitudo vel ꝯtrietas in ista.q.itelligit̃ tm̄ quo ad quatuor
p̄mas q̄litates scilꝫ caliditatē frigiditatē ꝛc̄.nõ quo ad q̄/
litates occultas vel pprietates de qb⁹ pp̄ter eaꝝ ppingta
tē ad ifinitū nõ habem⁹ sciam.℄ Nõ septimo ꝙ put pro
portio ptinet res dī calida vel frigida:vel humida:vel sic
ca aliq̄ q̄tuor modoꝝ.p̄ mõ q2 a tēpato corpi approximata
est eiusdē a pprio tēpamēto versus calm eductiua vel ver
sus aliā distēparā gradualē denolationē sicut dicim⁹ me/
dicinā calidā iuxta mētē Aui.i 2° p̄mi.cap̄ de eo qđ come
dit̃ ꝛ bibit̃.ꝛ ẜm hūc modū dicim⁹ aliqd calm ẜm deno/
minationē vel ẜm sitū sue latitudinis in cõparatione ad
corpus humanū:ꝛ sic de frigido ꝛc̄.dicat̃:ꝛ est hic modus
magis i vsu.qūo piper magis dicim⁹ calm ꝛ lactucā fridā
ꝛc̄.2° mõ aliqd dī tale:qꝛ talis q̄litatis i corp⁹ vel pte cor
poris iductiuū p se.ꝛ isto mõ aer cū l p̄mis venit ad tēpan
dū ipūm dī fridus i effectu:nā ẜm veriorē viā aer in ipūm
quē euētarē ēt tēpate iducit frididitatē ꝛ merito hui⁹ dī fri/
gidus ab Aui.loco supra allegato.℄ Hoc ēt mõ sanguis
ex lactuca genit⁹ est calidus.vt dī 2° p̄mi.cap̄ de eo qđ co/
medit̃ ꝛ bibit̃.itelligat̃ tm̄ pprie ẜm hūc modū qñ tales
opõnē p se faciat l pte corpis:ꝛ ita de frigido sicco ꝛ humi/
do dōm.℄ Ex q̄ pꝫ vt supra dixi nõ incõuenire aerē calꝫ
ẜm denominationē esse frigidū in effectu:sicut pꝫ de aere
estatis.3° mõ dī aliqd calm qꝛ corpi tēpato approxima/
tū nõ est eius per se ita infrigidatiū:vt opz ad corpis tem/
perati cõseruationē optimā.s3 min⁹ ꝛ ecõtra frigidū:ꝛ ita
pportionalr de humido vel sicco:sicut verbi gratia parqz

quies dr̃ calida respectu tẽpati.nõ qz ipsuz calefaciat:vel ipsius sit calefactiua.nã ges ĩfrigidat.sz iõ qz nõ tãtũ infrigidatiua est q̃trũ reqrit refrigeriũ per getẽ ad tempati corporis conseruationẽ:ꝛ sepe auctores in ista mã dicunt B mõ exercitiũ frigidũ ꝛ getẽ calidã:ꝛ põt hic modus reduci ad 2m:sz a longe:ꝛ res B mõ dr̃ fm denoiationẽ ꝛ correspõdẽtiã situs sue latitudinis denoiationis in relone ad corp9 tẽpatũ talis vel talis:sz quẽ modũ illud qd nõ põt calefacere dicim9 frigidũ:ꝛ qd nõ põt ĩfrigidare dicimus calz qñqz.vt pz de pua gete ꝛ puo exercitio. ¶ 4° mõ dr̃ res talis v̾tualr siue effectiue nõ in relone ad corp9 temgatũ tñ.sz respcũ corporis cui approximat:ꝛ B qz i corpe cui approximat est apta derelinquere cõplonẽ fm gradualẽ denoiationẽ talẽ ipaz nõ remittẽdo:siue illã itẽderet siue nõ:ꝛ B mõ res approximata corpi cholico q̃ ipsi9 cõplonis nõ est remissiua sz denominationẽ dr̃ effectiue vel v̾tualr calida:nõ qz faciat nouaz caliditatẽ.sz ga caliditatẽ supra tẽpamẽtũ derelingt ipsaz in denoiatione nõ remittendo: verbi gr̃a.si dicam9 q ad ɔseruationẽ cholici corporis reqrat aer frigidior tẽpato:ille tñ aer:qz cũ approximat corpori cholico ipm nõ est apt9 reddere fm denoiationẽ frigidius aut min9 calm:imo relinquere ipm calm supra tẽpatũ dr̃ respectu sui calidus v̾tualr. ¶ Et differt hic modus a 2° cũ q̃ m 3ple vr̃ ɔuenire:qz hic aer est frigidus mõ scdo.nã iducit frigiditatẽ i spũm:alr nõ euẽtaret:ꝛ nõ cõseruaret cholicũ:sz ẽ calidus B mõ 4°.i.respectu cholici quẽ ɔseruat.mõ g 2° res dr̃ talis i effectu:ꝛ B mõ dr̃ talis v̾tualr. Et nõ q nec isto mõ:nec mõ scdo repugnat rẽ aliquã dici calidã ꝛ fridã. Nã res vnã ptẽ calefaciẽs vt sanguis ex lactuca genit9 altã ĩfrigidat sicut spũz aut sanguinẽ calidiorẽ:sz ita limitari posset modus scds q nõ diceremus idẽ calm ꝛ frigidũ illo mõ. ¶ Hoc ẽt mõ 4° nõ est dubiũ apud Gal.aliqd dici calm vel frigidũ respectu diuersoꝝ sic oleũ rosatũ:qd ĩfridatos calefacit:ꝛ calefactos ĩfrigidat:ꝛ istã distictionẽ opz bñ notare:ꝛ qz nõ dr̃ aliqd tale B 4° mõ nisi relone.iõ volũt doctores q merito huius q̃rti modi res nõ dr̃ absolute ꝓlato vocabulo talis in ꝓprio noie:sz sub noie adiutoꝝ vl cãe.vbi gr̃a.ponam9 q lactuca vt gdã volũt approximata cholico corpi ipz ɔseruat in sua cholericitate.ꝛ silr aer hyemis nõ obstãte q lactuca sit calida B 4° mõ.nõ tñ dicũt lactucã eẽ calidã:sz bñ dicũt lactucã eẽ calm adiutoriũ vel calidã cãm:ga statim i v̾bo adiutoꝝ vel cãe icludit respectus ad aliqd cui sit tale:ꝛ hinc ẽ q Gal.vt ipsi dicũt.dixit calidiora corpa calidiorib9 idigẽt adiutorijs ꝛc.ꝛ nõ dixit reb9 aut materijs calidiorib9. ¶ Et ex B pz q rẽ aliquã silem esse corpi alicui ɔseruãdo põt itelligi plurib9 modis.vno mõ:qz q̃ ad ꝑmas q̃litates sit silis i forma ꝛ gradu:ga tãtũ hẽat caliditatis vt res ab illa denoiari debeat tñ calida i se q̃trũ corp9 cui approximat est calm:ꝛ B respectu eq̃lis ponderis. ¶ Scdo mõ põt dici res silis:ga i latitudie sue denominationis obtinet sitũ corr̃idẽtẽ situi quẽ obtinet corp9 in latitudie corpoꝝ.vbi gr̃a.aer calidus i scdo dr̃ silis corpori cholico calido i scdo:ꝛ differt hic modus a ꝑ.naz aer calidus in scdo gradu dr̃ silis cordi ꝛ spiritui suo calido i scdo fm corr̃idẽtiã situ i ꝓprijs latitudib9:ꝛ tñ est frigidior in rei v̾itate q̃ talis spũs:ꝛ sic est silis mõ ꝑ.differt tñ scdo.ga B 2° mõ exercitiũ somn9 ges accñtia aie põt esse corpi silia.sz mõ ꝑ nõ.cũ ista nõ hẽant in se caliditatẽ aut aliã ꝑmã q̃litatẽ. ¶ 3° mõ dr̃ aliqd sile corpi approximatũ eẽ aptũ corp9 in eadẽ sanitate cõplonali fm speciẽ:ꝛ sz gradualẽ denoiationẽ ɔseruare:ꝛ ꝑ ɔñs sanitatẽ cõplonalẽ silem gradualr sanitati q̃ est in corpe derelinquere:ita q qualecũqz sit exercitiũ siue magnũ siue paruũ siue forte siue debile:ꝑ qd cholericuz corpus vt dr̃ ɔseruat.illud exercitiũ dicet sile corpori qd ab eo conseruat ; ꝛ pariter de gete ꝛ vigilijs ꝛ alijs rebus que oẽs res dicunt similes virtualr.qz sanitas remanẽs ꝑ earũ applicationem est similis sanitati prius existenti.

His habitis supponit ꝑ q ad cuiuslibet corporis cõseruationẽ debitã ꝑ aliquã itegrã etatẽ.reqrit administratio cuiuslibet sex reꝝ nõ nãliũ in gñe.B pz:qz alias nõ dicerẽtur nec̃io corpi occurrẽtes:ꝛ corpus nec̃io alterantes. ¶ 2° suppõ.multe res nõ nãles sunt q̃ si administrantur alterãt corp9 aut calefaciẽdo:aut infrigidãdo:aut alr.ista suppõ pz:qz mot9 nec̃io alterat:nã anteq̃z supfluat calefacit:ꝛ cũ supfluit ĩfrigidat per accñs:ꝛ quies semꝑ infrigidat.ꝛ sic de multis alijs:vt colligit 2° ꝑmi.doctrina scda.cap̃ de his que ꝓueniunt ex motu ꝛ quiete.

¶ Ex istis seqt q corp9 ꝑ integrã etatẽ ɔseruandũ necessario alterat i tẽpore q̃ ɔseruat a reb9 nõ nãlibus sibi q̃trũcũqz debite applicatis.nã cũ tale corp9 nec̃io oib9 talibus reb9 occurrat:ꝛ si occurrerit alterat:seqt q nec̃io alterat. ita q qñqz calefit qñqz infrigidat.nã qñqz mouet qñqz quiescit:ꝛ in motu calefit ꝛ in gete infrigidatur.

His suppositis vident mihi ille ɔclones ab oibus medicis cõcedẽde. Pria.q̃libet res nõ nãlis q̃trũcũqz debite corpi administrata ꝑ sui ɔseruatiõe alterat ipm. ¶ Ista cõclo ꝓbat discurrendo ꝑ singulas:ꝛ ꝑ de aere.naz ille aut est ꝑcipue tanti gradus caloris quãti cutis corpis aut maioris aut minoris:si maioris vel minoris pz q cutẽ aut calefacit:aut ĩfrigidat cũ sibi imediate applicet. Si v̾o sit eq̃lis vt vident sentire Monachus ꝛ Din9.tũc sine dubio est minoris caliditatis q̃ pulmo.ꝛ ꝑ ɔñs ĩfrigidat pulmonẽ:ꝛ ꝑ B vr̃ Aui.sententia 2° ꝑmi supra allegata sepe:aer.n.g attrahit in ꝑmis cũ igredit ad tẽpandũ spm̃.i.nec̃e est vt sit i effectu frigidus.ꝛ ꝑ ɔñs q alteret spm̃. ¶ P.Aer cũ ꝑ anhelitũ expellit ẽ frigidior spũ cordis:vt pz tãgẽtib9 ambos. ¶ Ego.n. nõ i hoie sz i lupo fcõ vulnẽ iter duas costas apposui manũ i ɔcauitate pectoris.vbi tãta erat calitas q vix tolerare poterã.ꝛ tñ aerẽ ꝑ anhelitũ expulsuz.nõ ita calidũ sentiebã:cũ g hic aer sit calidior q̃ cũ occurrit cordi.est enĩ calefact9:ꝛ iõ fact9 i cõueniẽs refrigerio:seqt q cũ occurrit cordi ꝛ spũi est eis frigidior:ꝛ ꝑ ɔñs ĩfrigidat ponendo gradũ fridıtatis:nõ tñ ꝓhibẽdo vlteriorẽ intẽtionẽ:ꝛ iõ alterat.plures rõnes possent adduci ad B:q̃s:qz res mihi euidẽs vr̃ taceo. ¶ 2° B idẽ ꝓbat de potu ꝛ cibo.nã pariter arguã.cib9.n.quãtũcũqz tẽpat9 cũ in sanguinẽ ɔuertitur calefacit corp9:ꝛ vt breuiter dicã q̃litercũqz applicatus:siue mult9 siue pauc9:siue tẽpat9 siue calidus siue frigidus alterat corp9.ꝛ iõ facit in pulsu mutatiões.ꝛ B collige scda ꝑmi.sũma de pulsib9.ca° de pulsu g ꝓuenit ex cibo ꝛ potu:vbi si notes nullus est modus administrãdi cibũ cõseruatiuũ:gn ꝑ illũ pulsus aliq̃ mõ alteret. ¶ P.Cibũ necessario ẽ dissilis in ꝑn9.alr nõ alterarẽt:vt 2° de aia.g eẽ alterat cũ oẽ agẽs physicũ ꝛc.in agẽdo repatiat. De motu v̾o ꝛ gete:sõno ꝛ vigilia:ꝛ accñtib9 aie.ꝛ eũone ꝛ retẽtiõe satis dcm̃ est supra.ꝛ tu vide 2° ꝑmi.cap̃ de his que prouenıunt ex horum administratione.

¶ 2° ɔ.q̃cũqz corpe dato ɔseruãdo ꝑ aliquã integrã etatẽ illud a gbusdã causis ipm ɔseruãtib9 calefit.ꝛ a gbusdam infrigidat.ꝛ a gbusdã humectat.ꝛ a gbusdam exiccatur. ¶ Probat ɔ.qz necesse est corp9 qd cõseruat in tẽpore q̃ ɔseruat siue illud fuerit tẽpatũ siue distẽpatũ a motu calefieri ꝛ a gete ĩfrigidari:ꝛ a somno humectari:ꝛ a vigilia exiccari.g ꝛc.nã iste res nõ nãles i debito regimie ɔseruatiuo ista opant nec̃io. ¶ Ex q̃ ɔne seqt ꝑ cholericũ ꝑ calefactiua ipz ɔseruari.itẽ ꝑ ĩfrigidãtia ꝛ exiccãtia:ꝛ tẽpatũ in extremo tẽpamẽti v̾sus calm ꝑ calefaciẽtia ipsum ɔseruari. ¶ 2° sequit cholericũ corpus ɔseruari ꝑ aliqua calida mõ scdo ꝛ ꝑ aliqua frigida ꝛ nõ per oia calida nec per

ola illo mõ frigida:nec valet argumẽtũ.a.est tẽperatũ in extremo tẽpamẽti versus calidũ:ꝛ calefit.ergo egreditur latitudinẽ tẽperamẽti:vel permutaꝰ ſm gradualẽ denominationẽ a sua complonali sanitate:vt supra dicebatur. ¶ Sequiꝰ tertio ꝙ oẽ corpꝰ siue tẽpatũ siue distẽpatum ꝯseruandũ vt sic ꝯseruaꝰ per cibũ ipm aliqñ calefaciẽtẽ. qꝛ cõseruaꝰ ꝑ cibũ ꝯuertẽdũ in sanguinẽ:ꝛ tunc calefacit: vt sumiꝰ scđa ꝑmi.caplo de eo qđ comediꝰ ꝛ bibitur.

¶ Ex qbꝰ oibꝰ ꝯcludi põt.nõ iõ dici aliquã rẽ nõ nãlẽ esse corpis alicuiꝰ ꝯseruatiuã:qa nullo mõ est ipsiꝰ alteratiua: nec ẽt qa nõ alteret corpꝰ illud qđ ꝯseruaꝰ alteratione de q̃ sit curãdũ. ¶ Immo ista ꝯ est ꝯcedẽda:res ꝯseruãs corpus humanũ tẽpatũ:alterat ipm alteratiõe notabili ꝛ sensibili de sui remotione idicãte:pꝫ.n.ꝙ exercitiũ tẽpatum tñ facit calorẽ:vt anhelitꝰ magnꝰ ꝛ frequẽs sit necessariꝰ: ꝛ iõ sensibilr ꝛ notabilr calefacit.ꝛ qa ducit vsqꝫ ad pnm lassitudinis q̃ dispõ indicat de sui remotiõe ꝑ qetẽ faciendã.pꝫ ꝯ tota:ꝛ in his cõclonibꝰ positis.vi mihi oẽs medicos q volũt seruare mẽtẽ Gal.ꝛ Auic.debere ꝯuenire. Et ista ẽt sunt sensui manifesta si ꝓspiciamus modos viuẽdi hoīum q ltẽdũt ꝯseruationẽ sanitatis sue. ¶ 3ª cõclo.qđlibet corpus ꝯseruãdũ est a sibi silibꝰ effectiue siue ṽtualiter ꝯseruãdũ.pꝫ ex descriptione silis virtualr posita supra mõ tertio silitudinis. ¶ 4ª ꝯ.cãe ꝯseruãtes corpus calm sunt respectu illius calidiores effectiue q̃ sint cãe conseruãtes tẽpatũ.pꝫ.qꝛ itẽsiorẽ caliditatẽ cõplonalẽ ꝯseruant in eo sine remissione gradualis denominatiõis.g ꝑ ea que dicunꝰ de q̃rto mõ eẽ calidi vel frigidi:pꝫ illa esse calidiora effectiue:ꝛ ſm hunc modũ gnãliter calidiora ꝯseruanꝰ calidioribꝰ ꝛ frigidiora frigidioribus.ꝛ qdã sunt volẽtes duas cõclones intelligi a Gal.h in illis duobus locis in quoꝝ ꝑ dixit.calidiora calidioribus indigent adiutorijs:ꝛ in scđo dixit:silia silibꝰ offerens qñ vult ꝯseruare corpis crasim q̃lẽ accepit. ¶ Iste ẽt due vltime ꝯclones ab oibꝰ sunt cõcedẽde. Utrũ aũt aliã silitudinẽ causarũ cõseruãtiũ voluerit Gal.vel nõ videbitur infra.

Quantum ad 2m sciendũ est ꝑ ꝓ intellectu opi. Dini ꝛ Monachi.ꝙ cũ dicimꝰ aerẽ vel aliã rẽ nõ nãlẽ eẽ silem corpi ꝯseruãdo nõ itelligimus hãc silitudinẽ in cõpatione ad vnã ptẽ corpis:sed in relatione ad cõplonẽ totiꝰ resultãtẽ ex coalteratione oĩuꝫ mẽbroꝝ:ꝛ tũc dicimꝰ rẽ silem eẽ corpi duplr.vno mõ in forma tñ sicut qlibet cibꝰ vel aer calidus est silis cuilibet cholico.scđo mõ in forma ꝛ gradu.ꝛ h dr illud sile corpi qđ quo ad totalẽ cõplonẽ corpis mõ supradicto:nec in caliditate excedit:nec in frigiditate vl alia ꝑma q̃litate:nec excediꝰ:sꝫ oĩno eidẽꝫ gradui corrñdet. ¶ Isto g mõ scđo loquẽdo de silitudie:supponit Dinꝰ ꝛ Monachus:ꝙ sile mõ scđo a sibi sili nõ patiꝰ.hãc suppõnẽ dicit eẽ pnm ꝑ se notũ nisi apud dementes:sꝫ tñ ipsaꝫ ꝓbant auctoritatibꝰ ꝛ rõnibꝰ:ꝛ est auctoritas Ar.ꝑ de gnãtione:ꝛ Aui.2ª ꝑmi. Cum.n.oĩs actio sit rõne ꝯrietatis inter talia ṽo nulla est ꝯrietas:iõ inter illa nulla penitus est actio.ꝛ assumptum sumiꝰ ex Gal.in libro de malitia cõplonis diuerse.ꝛ.ii.terapentice.ꝛ ab Arist.io.metaphysice.rõ ṽo est talis.oẽ qđ ꝑmutaꝰ ab aliquo est in potẽtia ad illiꝰ formaꝫ a q̃ ꝑmutatur recipiẽdã:sꝫ sile i forma ꝛ gradu nõ est in potentia ad formã sibi oĩno silẽ recipiẽdã:qa tũc eẽt i potẽtia ad illõ respectu cuiꝰ est i actu cũ illi silẽꝫ formã oĩno hẽat i actu. ¶ Supponit 2ª.ꝙ ꝯseruatio nõ ẽ aliud nisi facẽ ꝑmanere in eadẽ dispõne:pꝫ.qa ꝑmutari est nõ manere in eadẽ. ¶ Tũc ponit ꝯclo ab eis:oẽ corpꝰ ꝯseruãdũ est ꝯseruãdũ ꝑ vnãquãqꝫ rẽ nõ nãlẽ sibi silem i forma ꝛ gradu.ꝓbaꝰ ꝯ ꝑ rõne:qa ꝑ illa ꝯseruaꝰ corpꝰ ꝑ q̃ remanet i eadẽ dispõne. vt dixit scđa suppõ:sꝫ oĩa silia in forma ꝛ gradu sunt hmõ.g ꝑ oĩa talia ꝯseruaꝰ. ¶ 2ª ꝓbatur ꝯclo sic.per illa cõseruatur nãlis cõplo:ad q̃ nãlr iclinaꝰ ꝛ q̃ appetit nãlr:sed oĩs cõplo nãlis appetit sibi silia ꝛ que sũt de gñe nõ nãliuꝫ g per oĩa sibi silia ꝯseruaꝰ:maior est clara.qa nãlia appetũt ꝑmanere.minor ꝓbaꝰ discurrẽdo per singula.ꝑ enĩ de cibis ꝛ potibꝰ pꝫ.ꝙ cõplexio nãlis appetit silia vt sumitur 2ª tegni.capꝰ de significationibꝰ distempantiaꝝ stomachi. ꝛ q̃nto de regimine sanitatis.2ª de motu ꝛ quiete.videmꝰ enim ꝙ corpa calidiora magis appetũt moueri ꝛ velociꝰ ꝛ fortius.flegmatica ṽo ecõtra:ꝛ hoc nõ solũ in aĩalibus eiusdẽ spẽi sicut hõ cholericus magis appetit moueri q̃ flegmaticus:sꝫ ẽt i aĩalibꝰ diuersaꝝ spẽrũ:vt leo calidior existẽs pecude celerius mouet:ꝛ ita pardus ꝛ tigrides: vbi ecõtra limacia tardissime mouet:ꝛ silr ista frigida qescũt multũ vbi aĩalia calida modicũ. ¶ Itẽ in somno ꝛ vigilia:qa sicca sunt pauci somni ꝛ multe vigilie:ꝛ ecõtra humida nãliter multi somni ꝛ paucaꝝ vigiliaꝝ. Itẽ multũ disponunꝰ ista sicca ꝛ calida ad accidẽdũ aie sibi ꝓportionalia.pꝫ:qa sunt ꝓna ad irã que iter aie accidentia maxie calefacit ꝛ cholerica adusta ad cogitationẽ ꝛ tristitiã que maxie exiccãt. ¶ De aere videmꝰ ꝙ leones ꝛ pardi ꝛ tigrides sunt in locis calidis. Sed tassus ꝛ glis ꝛ limacie:ꝛ marmote nãlr degũt i locis frigidis. ¶ Itẽ i plãtis piper ꝛ gariofoli ꝛ cinnamomũ ꝛ silia sunt in calidis:sꝫ nenufar in frigidis. ¶ Itẽ ẽt ſm totũ genus videmꝰ calidiora esse volatilia ꝛ frigidiora aquatica:vt pisces.ꝛ iõ loca eoꝝ videmꝰ sibi silari. Quo g ad res nõ nãles pꝫ corpa naturalr appetere sibi siles oĩno:hoc idẽ ostẽdiꝰ eẽ de mẽte auctoꝝ ꝑ auctoritates supra allegatas. ¶ Itẽ ad h adducitur Hali.ꝑ practice capꝰ 3ª dicens.si g cõplo corpis est calida: dietabimus eũ cũ rebꝰ calefaciẽtibus cũ mẽsura sui caloris.s.in aere calido:ꝛ exercitio:ꝛ fricatiõe:ꝛ balneo:ꝛ cibo ꝛ potu:somno ꝛ vigilia ꝛ coitu accñtibꝰ q̃ aie sigdẽ visus eoꝝ sit mõ quouis calefaciẽs corpꝰ ex mẽsura eiꝰ caloris. Hic Hali.expsse dicit istas res calidas ẽt sub noĩe rerum nõ nãlium qbꝰ calm cõseruaꝰ. ¶ Ad idem allegãt silem caplĩ vltimi octaui terapẽtice ꝑ auctoritatẽ supra allegatã ꝛ ꝑ aliã. Nã ibi dicit ꝙ cõplo nãlis in feb.indicat oblationẽ quẽadmodũ ſm vlcera:mõ constat ꝙ in vlceribus indicatur de approximatione silium medicaminũ:vt sumitur tertio de ingenio.g ibi nõ loquitur solũ de cibo:sed de alijs que extra applicanꝰ. ¶ Itẽ in vlceribus a cõplone nãli indicamus silium administrationẽ exterius.g ꝛ i sanis.assumptũ est Aui.4ª q̃rti.tractatu ꝑmo.capꝰ q̃rto de cognitione eius qđ facit nasci carnẽ ꝛc.vbi dicit. Tũc assimileꝰ calido valde calm valde ꝛ frigido valde frigidum valde. ¶ Ex his inferunt Monachus ꝛ Dinus corporis distẽpati nãliter cõseruãdi conseruationem debere fieri per similia in forma ꝛ gradu:vt cholerici per calida ꝛ sicca:ꝛ flegmatici per frigida ꝛ humida:ꝛ sic de alijs vbi intentio fuerit pura conseruatio.

¶ Ista opinio ſm modũ quo ꝓfertur ab istis nõ põt teneri.ꝛ ꝯtra eã arguo. ¶ Primo supponẽdo ꝙ ad cuiuslibet corporis debitam cõseruationem requiriꝰ conseruatio sanitatis cordis cum a corde ꝑncipaliter talis sanitas pendeat:hec suppositio põt colligi ex tertio de regimine sanitatis.vbi vult Gal.exercitium conseruatiuũ tẽperati esse vle oĩbus mẽbris:ꝛ iõ vult oĩa mẽbra debere conseruari. ¶ Tũc arguo sic:conseruatio cordis cuiuscũqꝫ non fit ꝑ aerẽ sibi silem in forma:ꝛ gradu.g nec totius conseruatio nem:oꝑꝫ per sic similia fieri ꝛ assumptuꝫ pꝫ:vt ẽt Dinus cõcedit:ꝛ ꝓbatur ꝑ eos.qꝛ totũ corpus cõseruatur ꝑ aerẽ in gradu cõplonali totiꝰ corrñdentẽ:sꝫ talis est minꝰ calidus corde.g ꝛ tꝫ ꝯñtia a pari. ¶ Cõfirmaꝰ sic.ab aere cõseruãte totũ corpꝰ ꝑmutatur cor.g nõ conseruatur ſꝫ eoꝝ: qꝛ conseruatio est ꝑmanere in eodẽ:ꝛ pꝫ assumptũ qꝛ talis aer est corde frigidior etiã cũ cordi occurrit:igiꝰ ipsius

infrigidat ⁊ permutat:hic forte dr̄ φ cor nō conseruaṫ ſʒ
preſeruatur vel reducitur ab aere. ℂ Contra.tūc p̄mo ſe-
quiṫ nullū corp⁹ cōſeruari poſſe.pʒ.quia nō pōt ꝯſeruari
cor.ſed ad cuiuſlibet corp̄is ꝯſeruationē reqriṫ ꝯſeruatio
cordis.ḡ ⁊c̄. ℂ Uel 2° dr̄ φ aer nō obſtāte φ ſit corde fri
gidior:tñ non infrigidat:ſed ꝓhibet ſpm̄ ⁊ cor calefieri.
ℂ Cōtra.tūc h̄ eēt:qꝛ egpotēs eēt aer ad infrigidādū ſic̄
cor ⁊ ipūe ad reſiſtēdū infrigidanonti:ſed p̄ ſeqṫ aliquam
eē p̄tē que nō ꝓhibeṫ calefieri:qꝛ nec oēs ptes ſunt equi-
potētes:nec oib⁹ ptib⁹ iſte aer equalr applicatur:ſi ḡ reſpe
ctu quarūdā partiū hʒ tātā infrigidādi potētiā quantam
ille reſiſtendi ⁊ ſe ad vlteriora deducēdi:pʒ φ alique erūt
minorē potētiā hñtes:⁊ aliqne maiorē que ſe ad vlteriora
deducēt. ℂ Uel 3° dr̄:φ iſte aer nō permutat ꝑmutatio-
ne de q̄ ſit curādū:⁊ tūc ſaltē ſeqṫ φ ꝯſeruare nō eſt in eo
dē p̄cipue cōſeruare:⁊ φ nō ſit cōſeruatio ꝑ ſilia oīno in
forma ⁊ gradu ei qd̄ conſeruatur:imo ꝑ frigidiora aliqn̄.
ℂ 2° ad idē arguo ſic.ab illis reb⁹ corp⁹ nō ꝯſeruaṫ a qui
bus ꝑmutaṫ:ſʒ ab vnaquaqʒ re nō nāli ꝯueniēter applica
ta alteraṫ:vt pʒ diſcurrēdo.ḡ a nulla tali ꝯſeruaṫ:qd̄ ſi di-
caṫ intelligi de ꝑmutatione de q̄ ſit curandū.pʒ manife-
ſte eos nō hāc intētū:ſed ꝯdictoriū:vt arguaṫ ſic:oē ꝑmu
tās quoquo mō nō eſt ſile i forma ⁊ gradu.vt Din⁹ putat
demrare:ſʒ oē cōſeruās ꝑmutat.ḡ nullū tale eſt ſile in for
ma ⁊ gradu. ℂ P̄.Trāſmutatio quā facit exercitium eſt
trāſmutatio notabilis de q̄ curaṫ:qꝛ eius calorē acqſitum
abycere itēdim⁹ ꝑ geṫē:⁊ tñ ꝑ tale exercitiū corp⁹ cōſer-
uaṫ.Qd̄ ſi dicaṫ φ per trāſmutationē de q̄ ſit curādū itel
ligūt educēte corp⁹ a ꝓprio tēꝑamēto.pʒ.φ hoc p̄n⁹ ſuppo
ſito nō ꝓbabūt φ ꝯſuatio fiat ꝑ ſuo mō ſilia:⁊ reddit ar
gumentū de corde φ in aere iſto mō ſili moreṫ. ℂ 3° fal-
ſum eſt φ a ſili in forma ⁊ gradu nō alteraṫ corp⁹. Nā in
corpib⁹ diſſormiter diſpoſitis nō eſt verū:qꝛ pñt approxi
mari ſm̄ ptes diſſimiles directe ſicut accidit in ꝓpoſito.
Dato.n.φ aer ⁊ hō cōſeruādus quo ad totalē cōplexionez
hois ſint in gradu caliditatis ſiles:tñ aer approximaṫ cor
di calidiori:⁊ ſic alterat ⁊ alteraṫ:illud ergo p̄n^m eſt falſuʒ
⁊ ſi gloiaṫ nō erit ad ꝓpoſitū. ℂ Si ꝗs aūt ꝑ ſile in
forma ⁊ gradu velit intelligere rē ꝓportionalē ſituʒ obti-
nētē in latitudine ſua q̄ dr̄ talis cōꝑata homini tempato
illi ſitui quē obtinet hō in latitudine holum:poſitio foret
ſuſtētabilis:ſʒ iudicio meo nō vera nec experiētys cōſo-
na:videm⁹.n.corpa robuſtiſſima ⁊ calidiſſima ꝯſeruari i
terris fridis in eadē habitudie ⁊ eadē ꝑmutata ad calida
loca mori:⁊ ita i tēpoꝝ varietate ꝯtingit. ℂ Itē Gal.5° de
regimie ſanitatis:vlr ſenes ꝑ cibos humidos ⁊ ſomnū ⁊ le
ctū molle ꝯſeruare ⁊ nō ꝑ cibos ſiccos:⁊ certū eſt φ illoꝝ
nō querim⁹ reductionē. ℂ Et ſi dicaṫ ſenes nō poſſe ꝯſer
uari:ſʒ vtimur regimie p̄ſeruatiuo vel p̄uiſiuo. ℂ Cōtra
tūc piter nec in aliq̄ etate ꝯſeruari pōt:ꝯtinue enīʒ nec ſio
fit ꝓceſſus etatis. ℂ Adhuc euātio ⁊ repletio maxime eſt
calida vel frida ſʒ φ calm̄ vel frigidū euāt aut retinēt:
ita φ euātio calidi humoris eſt v̄tualr frigida.h̄.n.mō di
cim⁹ Scamoneā ifrigidare euāndo colorē.mō cōſtat φ i
cholerico ꝯſeruādo ſtudiū eſt ad cholerā educendā ꝑ vri-
nā:vt ſexto de regimie ſanitatis:ḡ talia ſaltē ꝑ frigidiorez
euacuationē virtualr cōſeruantur q̄ȝ temperata.

ℂ 2° poſitio eſt Thadei ⁊ i eadē vī q̄ſi icidere Cōciliator
dr̄ia.116ª. ℂ Notāt iſti p̄ duplici trāſmutationi corp⁹ eſſe
ſuppoſitū.vna eſt abyciens de ſubā ⁊ reſoluēs radicabile
humidū q̄ fit ꝑtim ab extrinſeco aeris calore.ꝑtim a labo
rib⁹ corp̄is ⁊ aialib⁹:ꝑtim a caliditate inata:vt colligiṫ p̄°
p̄mi.cap̄ de cōplōnib⁹ etatis.⁊ 3° p̄mi.cap̄ p̄.2° tranſmuta
tio eſt alteratio a q̄litate vincēte q̄ alias v̄tus ſui trāſmu-
tat nām:⁊ qñqʒ fit h̄ ab intrinſeco ſicut q̄litas vnius ele-
mēti dominās alia elemēta:⁊ ꝯſiter corp⁹ v̄tus ſui nāʒ ni-
tiṫ trāſmutare.qñqʒ v̄o ab extriſeco:⁊ h̄ ſʒ varietatē diſ-
pōnū reꝝ corp⁹ nr̄m alterātium. ℂ Suppoṅiṫ 2°.φ p̄me
trāſmutationi nō obuiaṫ niſi ꝑ nutrimētū.nā ſolū ꝑ ipm̄
reſtauraṫ humidū deꝑditū:ſcd̄e aūt trāſmutationi reſiſti
tur ꝑ ꝯtriā q̄litatē:cū illa nō ſit niſi alteratio. ℂ Supponi
tur 3° φ cib⁹ ſilis cibato i cōplōne alys pib⁹ facili⁹ cibato
aſſilaṫ:⁊ meli⁹ q̄ȝ diſſilis:hec ſuppō eſt Gal.6° de regimie.
cap̄ 2° vbi vt ſupra allegaṫ dicit:citius aūt aſſimilanṫ ſic
ca qdē ſiccis hūida v̄o humidis. ℂ Supponiṫ 4° φ for-
tiori alterāti forti⁹ reqriṫ ꝯtriū reſiſtēs. ℂ His ſuppoſitis
ponūt ꝯnes. Prima.qd̄libet corp⁹ ꝯſeruabile ē ꝑ cibos ſi-
miles ꝯſeruabile.ꝓbaṫ.qd̄libet tale corp⁹ ꝯſeruabile eſt ꝑ
illos cibos q̄ facillime ⁊ maxie ſūt aſſilabiles:iſti aūt ſunt
cibi ſiles.ḡ ⁊c̄.maior eſt ꝑ ſe nota:⁊ pʒ ex ſuppōne 2°:mi-
nor aūt eſt 3° ſuppō. ℂ 2° ꝯ.oē corp⁹ diſtēꝑatū ꝯſeruādū
eſt ꝑ alias res nō nāles a cibo ſibi ꝯtrias ꝯſeruabile.ꝓbaṫ.
aliaꝝ reꝝ nō nāliū alteratio ꝓ ꝯſeruatione reqriṫ ad re-
ſiſtēdū q̄litati domināti.Sʒ meli⁹ hō q̄litati ꝑ ꝯtria reſi-
ſtiṫ:vt pōt colligi ex ſuppōne 4°. ℂ P̄.Corp⁹ calm̄ lapſū
a tēꝑamēto a fortiori agēte alteraṫ v̄tus calm̄ q̄ȝ tēꝑatuȝ.
ḡ ad reſiſtēdū illi reqriṫ forti⁹ ifrigidatiuuȝ.ḡ frigidiora
ꝯueniūt ſaltē ifrigidātia v̄tualr ſicͭ ques ⁊ ſomn⁹:⁊ ꝑ ꝯñs a
pari de alys:qꝛ remiſſius calefactiua ſic̄ mot⁹ ⁊ vigilie:⁊
talia dicunṫ frigida reſpectu tēꝑatoꝝ.nā mot⁹ reqriṫ ad
excitādū calorē ⁊ diſſoluēdas ſuꝑfluitates:mō nō eſt du-
biū φ leniori motu excitaṫ calor cholici ⁊ ſuperfluitates
ſue diſſoluunṫ q̄ȝ tēꝑati ⁊ flegmatici.⁊ iō minor ſufficit:⁊
ita ꝓportionabilr dicaṫ de aere cordis euentatiuo. ℂ Et
nō φ hec poſitio nō dicit corpus lapſuʒ nō poſſe ꝯſeruari
niſi ꝑ cibos ſiles:ſʒ vult φ ꝑ cibos ſiles optime ꝯſeruaṫ i
rōne ciboꝝ alys reb⁹ debite adminiſtratis. ℂ Nec dicit φ
nō pōt ꝯſeruari i aere ſili ſaltē ſm̄ denoiationē:ſʒ φ opti-
me in aere ꝯtrio alys reb⁹ ꝯueniētiſſime ꝓ ꝯſeruatiōe ap-
proximatis:nam cū tēꝑatū corpus poſſit tā in aere tēꝑato
q̄ȝ in diſtēꝑato cōſeruari:ſed alio mō alias res non nāles
adminiſtramus cū eſt in calido aere:⁊ alio mō cum eſt in
frigido vel temperato.ita ꝓportionabilr intelligaṫ de la-
pſo corpe ad calidū.Exēpli grā φ pōt in aere calido ꝯſer-
uari:⁊ tunc vtetur ſomno longiori quiete maiore.

ℂ Cōtra hāc opi.arguiṫ ſic.ſic ſe hʒ ſile extrinſecū applica
tū ad ea q̄bus applicaṫ:ita ſile applicatū ad intra ad ea q̄
bus intrinſecus applicaṫ:ſʒ ꝑ ſile extra applicatū talia la-
pſa nō optime ꝯſeruanṫ.vt dicit poſitio.ḡ nec ꝑ ſile intus
applicatū ⁊ ſic nō ꝑ cibū ſilem. ℂ 2° arguiṫ ſic.cibus ſilis
corpi cholico applicat⁹ et eſt calidior ſtōcho:qꝛ cū ſtoma-
chus ſit neruoſus eſt frigidus.ḡ ꝑ illū cibū ſtōchus nō cō
ſeruaṫ:⁊ ſic nec totū.Silr arguiṫ:qꝛ talis cib⁹ eſt frigidior
corde.ḡ ꝑ ipm̄ nō ꝯſeruaṫ cor.⁊ ꝑ ꝯñs nec totū.⁊ pʒ aña.⁊
ꝯñtia ſi ꝯſeruatio debet fieri cibo ſimili ⁊c̄.

ℂ 3° poſitio eſt Dali.in hui⁹ capli expōne.⁊ vult i ſūma:φ
corpoꝝ lapſoꝝ a tēꝑamēto ꝯſeruatio fieri dʒ ꝑ oēs res nō
nāles ſm̄ denominationē:⁊ quo ad correſidentiā ſue latitu
dinis ꝯtrias tā ꝯiūctim q̄ȝ ſigillatiȝ:⁊ quo ad reliquas res
a cibo ⁊ potu ſūt ꝓ pōne Dali.eadē argumēta q̄ ſunt ꝓ po
ſitione Thadei.Sʒ de cibo ⁊ potu ipſe auctoritatibus ſu-
prapoſitis Gal.ꝯfirmat in q̄bus Gal.vult regimē lapſoꝝ
fieri ꝑ ꝯtrīj applicationē. ℂ Poſſet tñ argui φ ſi medicia
talis in p̄ ꝑ reiterationē facit effectū ſcd̄i:h̄ eſt qꝛ ipſa ap-
proximata corpi calido in p̄ ipſius eſt calefactiua:vt oſtē-
di ſupra cap̄ de eo qd̄ comediṫ ⁊ bibiṫ.ḡ cib⁹ calidus in p̄
eſt calefactiuus corporis calidi in p̄mo:⁊ per conſequens
nō eſt eiuſdē conſeruatiuus:nec ēt calidior.opʒ ergo ēt φ
nec per temperatum.ergo conſeruabitur per frigidum.
ℂ Dicit ſcd̄o huiꝯ conſeruatiua non eſſe tm̄ recedentia a
temperamento ſm̄ ſuam denominationem verſus ꝯtriuȝ
q̄ȝtū corpus ꝯſeruandū diſtat a temꝑamēto:pʒ:qꝛ ꝑ talia
fit

fit reductio: vt vult. G. ¶ Dicit 3°. ꝙ hec ꝯtraria sunt tm̄ vir
tualiter silia corpi qḋ ꝯseruāt. & hoc pꝫ ex ꝯclonib' pmi articu
li. ¶ Dicit 4°. ꝙ hec ꝯseruātia: vt tali corpori approxima
ta sunt virtualiter tātuꝫ denoianda a q̄litate corpis q̄ntum
illud corpus. pꝫ: qꝛ tm̄ dr̄ virtualiter talia: qꝛ intense talez
cōplonē sine extractōe a ꝓprio tēꝑamēto sunt apta i cor
pore derelinq̄re. vbi gr̄a. si calīa vt duo dr̄ virtualiter calia
vt duo. & sic de aliis. ¶ Ex hoc pꝫ q̄uo fit quodāmō ꝑ si
milia quodāmō ꝑ ꝯtria: & ꝙ ꝑ similia tātuꝫ ē virtualr a tē
ꝑamēto distātia: vt tali corpori approximata q̄ntū & cor
pus illud. & iō ꝯseruātes cāe corpis lapsi tātū distāt ab eu
crata nā cause q̄ntū corpus lapsum distat a tēꝑamēto: sed
hec distātia talis nō est ſm denoiationē quā hn̄t ille cau
se respectu tēperamēti: sed ſm denoiationem quā habēt
quo ad eē virtualr tales respectu corporis ꝯseruādi. ¶ No
ta tm̄ ꝙ iꝫ hec vltima dicta a 3°. citra sint ducēda ad posi
tionē Hali. saluādā: tm̄ hoc mō nō dixit: sꝫ voluit Gal. cū
dixit calidiora calidioribꝰ &c. itelligē ꝙ idigēt calidioribꝰ
ad ꝯseruationē q̄ꝫ ad reductionē: & in hoc est manifestus
error. vbicūqꝫ ḡ dicat Gal. ꝯseruationē fieri ꝑ silia siue q̄
ad cibos siue quo ad alia: opꝫ itelligi silia virtualiter: sꝫ vbi
dicit ꝙ ꝑ ꝯtria itelligaᷣ formaliter. & hec pō inter alias est
facilior: & mō oꝑandi medicoꝝ ꝯformior.

¶ Quita opio pōt colligi ex Auer. 5°. colliget ꝯsistēs in istis
ꝯclonibꝰ. Pria ē. q̄lꝫ cōplo lapsa ē faciliter trāsmutabilis
ad q̄litatē sibi ꝓportiōalē a cā extrinseca. hoc pꝫ si tēꝑato
cōpeᷣ. ¶ 2ᵃ ꝯclo. ꝑ regimē factū solū ꝑ similiū admistra
tionē corpora ad lapsum silem magis faciliteᷣ. pꝫ: qꝛ hu
mores ꝓpo lapsui ꝯformes multiplicāᷣ. ¶ 3ᵃ ꝯclo. si nō
eēt timor aliaꝝ cāꝝ a cōplone: ꝯseruatio faciēda esset per
oīa similia pꝫ ex mēte. Gal. ꝑ auctēs allegatas. ¶ 4ᵃ con
clusio. absolute corpora talia regi debēt ꝑ silia q̄busdam
ꝯtrijs ꝯiūcta vt magis secure in ꝓpo tēꝑamēto fueᷣ. pꝫ:
qꝛ in cholericis est ꝓcurāda choleᷣ eūo q̄ est virtualiter fri
da: & maior q̄es q̄ꝫ coꝝ appetitui ꝓportionaᷣ. Et sic pꝫ ꝙ
vult ꝓ securitate ꝯseruatiōis in talibꝰ corporibꝰ miscēdū
eē regimē ꝓseruatiuū: & tm̄ hāc pōnē ꝯsidera.

¶ Gētilis aūt post lōgissimā disputatiōez ad hoc se reduc: vt
dicat ꝯseruatiōez fieri ꝑ silia virtualr: sꝫ de cibo ponit ꝓba
bilitatē ꝙ fiat ꝯseruatio ꝑ cibū silem in forma & i gradu
quodāmō: qꝛ cibus exterior admistrandus sic tāti caloris
potētialis q̄nti caloris ē corpꝰ cholericū: ita ꝙ breuiter cō
seruetᷣ cibo sili ſm denoiatiōez. ¶ 2ᵒ ponit ꝙ cibꝰ sic silis
qn̄ reductꝰ est ad actū: ita ꝙ ꝑmanēs extra nō opꝫ ꝙ sit ci
bo tēꝑato calidiorimo stat vnū & eūdē eē cibū ꝯsuatiuū
cholerici & tēꝑati: & i hoc cognoscēdo dicit nō posse dari de
mōstrationē. De aere vō dicit ꝙ fit ꝯseruatio ꝑ aerē ꝯtriū
ad sensuꝫ pmi i articuli suprapositi: qꝛ cholericꝰ ꝯseruaᷣ ꝑ
aerē suo spū fridiorē. ¶ Sꝫ cū staᷣ in q̄ōne vtrū ꝯseruetᷣ
ꝑ aerē calidiorē tēꝑato: vult ē hoc nō cadere demōstratione:
imo vtrāqꝫ ptē ponit ꝓbabilē. ¶ Et si ge non curaret de
auctribꝰ forte iste ꝯclones defenderenᷣ. De sōno & quiete
dicit cholericū ꝯseruari talibꝰ sibi dissimilibus: qꝛ q̄libet
sōnus & q̄libet q̄es est ifrigidatiua & cholericū est calm: sꝫ
tm̄ vult ꝙ maiori sōno & minori motu idiget ꝓ ꝯseruatōe
& sic ꝯtrijs ſꝫ denoiatiōez. ¶ Et si qs ꝯsideret bn̄ ē pō Cō
ciliatoris cū ꝓbabilitate opionis ꝯtrie de cibo & aere. In
h̄ opione nō me extēdo ꝓꝑ ꝓlixitatē & idetermiatiōez suā.

Respódendo ad istaꝫ q̄ōnem. Noto pmo ꝙ nisi
ponaᷣ mens Gal. pro pn̄ᵗ res vꝫ mi
hi idetermināta sicut Gētili: & amplius: qꝛ nō tm̄ in cibo
& aere: sꝫ in alijs rebꝰ vꝫ ipossē demr̄are ꝑ quā melius con
seruetᷣ. ḡ ponā illud qḋ mihi vꝫ magis eē ꝯsonū mēti Ga.
cū quo reducā ad ꝯcordiā oēs auctoritates eiꝰ: & soluā ra
tiōes q̄ ꝯtriari videbunᷣ. ¶ Nōndū ḡ pmo vltra illa que
dr̄ in pmo articulo ꝙ i admistrādo res nō nālesmō tm̄
est ꝯsiderāda cōplonū diuersitas: sꝫ ē etatū. hoc sentit. G. 5°
de regimie sani. & pōt dici in toto libro cū aliud ponat re
gimē pueroꝝ aliud senuꝫ regimē. silis tm̄ cōplonis ſꝫ de
noiatiōez: & hoc idē facit Aui. 3° pmi. ¶ Suppono 2° ꝙ se
nibꝰ tēꝑatis ꝯueniūt cibi hūidi. pꝫ suppō ex Aui. 3° pmi.
cap̄ de comestiōe senū. vbi pl'ies replicat ꝙ cibi debēt eē
hūectātes. hoc idē vult. G. 5° de regi. sani. cū dixit. ꝙ cū sene
ctꝰ sit frida & sicca ꝑ oppositā imoderatiōez eā corrigēs ꝑ
hūida & calīa vt balnea dulciū aq̄ꝝ & vini potū & escas ca
lefaciētes & hūectātes. ¶ Supponēdū 3°. ꝙ pueri tēꝑati
sūt ē ꝑ cibos hūidos dietādi. nā ꝓ de regimie vsqꝫ ad an
nos septē pueri lacte sūt nutriēdi & balneādi dulcibꝰ aq̄s
hūectātibꝰ. & idē vult Hip. in illo afoᵐᵒ humide diete oībꝰ
fe. &c. & Ga. i cōmē. & Aui. 3° pmi. ¶ 4° suppono. ꝙ multo
plus ſm cōplonē i siccitate & hūiditate distat puer a sene
q̄ꝫ aliqs flaticꝰ a cholico eiusdē etatis. hoc pꝫ ꝑ experiētiā i ta
ctu. nullus. n. puer q̄ntūcūqꝫ cholericꝰ tāto apparet siccior
flatico: q̄ntū senex tēꝑatꝰ puero tēꝑato. ¶ 5° supponiᷣ ꝙ
etas iuuētutis ē maxie tēꝑata. pꝫ pᵒ pmi. cap̄ de etatibus.
¶ Suppoñ. vltio non tm̄ tēꝑatum senē & puerū ꝑ hūida
ꝯseruādos: sꝫ ē cholicū & flaticū nō multū lapsos. pꝫ lo
cis allegatis. ¶ Ex istis īfero pᵒ. ꝙ nō q̄lꝫ tēꝑatꝰ ꝯseruādus
ꝯseruari dꝫ ꝑ cibos tēꝑatos. pꝫ de puero & sene. ¶ Segᷣ
2°. ꝙ nō q̄lꝫ siccꝰ dꝫ ꝯsuari ꝑ cibos siccos. pꝫ ḋ puero cho
lerico q̄ hūidis cibis ꝯseruari dꝫ & de sene cholico. ¶ Se
quiᷣ 3°. ꝙ nō q̄lꝫ hūidus ē ꝯseruādus ꝑ cibos siccos. pꝫ ḋ
sene flatico q̄ hūidis cibis ꝯseruari dꝫ. ¶ Ex q̄bꝰ segᷣ ꝙ
nec ē veꝝ ꝙ gn̄alr ꝯseruatio corpis lapsi a tēꝑamento dꝫ
fieri ꝑ silia ſm denoiatiōez & correspōdētiā sicꝰ in sua latitu
die. ad sensuꝫ positū i articlo pᵒ: nec ē gn̄alr veꝝ est ꝙ ꝯser
uatio talr lapsi debeat fieri ꝑ ꝯtria q̄ ad cibū itelligēdo ꝑ
ꝯtria illa q̄ ſꝫ denoiatiōez sunt ꝯtria. Et i hoc vr̄ deficere
oēs pōnes ꝓcedētes q̄ nō distiguūt dr̄iam ꝯseruationū ſꝫ
varietatē etatū. ¶ Sit ḡ ista pᵃ ꝯ. nō q̄lꝫ tēꝑatꝰ i cōplone
optie plasmatꝰ ē ꝑ sola tēꝑata ꝯseruādus. ꝓbaᷣ. plus com
plonaliter distat vnꝰ tēꝑatꝰ ab alio q̄ꝫ tēꝑatꝰ iuuēis a meli
co iuuene: sꝫ ꝓꝑ talē distātiā iuuenuꝫ nō sunt melici iuue
nes tēꝑatis rebꝰ ꝯseruādi. ḡ nec ambo illi tēꝑati. ¶ ꝓ. ca
pio senē tēꝑatū & melicū iuuenē. & ar̄ sic. plus ꝑ friditatez
& siccitatē distat ille senex a tēꝑato iuuene q̄ꝫ ille melicꝰ.
ḡ plus distāt cāe hꝰ senis ꝯseruatiue a cais ꝯseruatiuis iu
uenis q̄ꝫ cāe ꝯseruatiue hꝰ melici a cais ꝯseruatiuis eius
dē iuuenis tēꝑati: sed iste due debēt eē ex latitudinē tēꝑa
mēti. ḡ prime. ḡ ꝯ vera. ¶ 2ᵃ ꝯ. q̄libet hō tēꝑatus in etate
tēꝑata ꝯseruādus est ꝑ oīa ſm denoiationē silia. hec ꝯ sic
ꝑ mēte G. vbicūqꝫ ponit tēꝑatū ꝯseruādū eē per tēꝑata.
¶ 3ᵃ ꝯ. nō q̄libet corpꝰ lapsuꝫ a tēꝑamēto ꝯseruādū ꝯser
uari dꝫ ꝑ silia in denoiatione. pꝫ de puero cholico q̄ ꝑ hu
mida est ꝯsuādus. & silr ḋ sene tā cholico q̄ꝫ melico. ¶ 4ᵃ
ꝯ. nō q̄libet corpꝰ lapsuꝫ a tēꝑamēto ē ꝑ cibos ſm dnoia
tionē ꝯtrios sue cōploni ꝯseruādū. pꝫ de puero flatico: q̄ ē
lacte ꝯseruaᷣ: qḋ ē humidū & fridū. & silr de sene flatico: q̄
humidis tm̄ cibis ꝯsuādus ē. ¶ Ex q̄bꝰ pꝫ nec pōnē Dini
nec pōnē Hali. vr̄ eē ꝯcedēdas in regimie ꝯseruatiuo cor
poris lapsi a tēꝑamento. ¶ Pro his oībꝰ ꝯnibꝰ forte dī ꝙ
nō est regimē pueroꝝ & senū ꝯseruatiuū: sꝫ regimē puero
rū ē assilaᷣ regimini neutroꝝ que ꝓseruanᷣ: & iō nec Di
nus nec Hali. in isto sunt reꝓhēdendi. ¶ Cōtra. ista corpa
sunt ꝯseruāda. ḡ &c. ꝓbaᷣ assūptū: qꝛ ꝑ illa regimia fuanᷣ
in sua cōplone ſm denoiationē & gradū denoiatiōis sine
casu in lapsuꝫ. ḡ ꝯseruanᷣ ꝯseruatiōe ꝓprie dicta. ꝯstat enī
ꝙ hoc regimē dī ꝯseruatio: vt dictū est ꝑ cap̄ hꝰ tertij tegni.
¶ 5ᵃ ꝯclo. q̄libet corpus a tēꝑamēto gradualr recedens
a iqꝫ paribꝰ est ꝯseruādus ꝑ res nāles ſm denoiationē de
noiationi corpis ꝯtrias respectu reꝝ q̄bꝰ corpus tēꝑatū cō
seruaᷣ & est huius ꝯnis sensus. gr̄a exempli. & descēdendo

ad singula q corpus frigidū ⁊ humidū ꝯseruādū oꝫ conseruari ꝑ res nō nāles calidas ⁊ siccas respectu reꝝ nō nāliū qbꝰ ꝯseruaꝛ tēpatū paritate stāte i alijs:puta etate se xu.⁊ sic d̄ talibꝰ. ¶ Istā ꝯnē ꝓbo in flegmatico ⁊ silis poterit ꝓbatio fieri in alijs. Et ꝑ pꝫ. q calidiori ⁊ sicciori aere ꝯseruaꝛ cū ad sui ꝯseruationē minori idigeat refrigerio ⁊ maiori resolōne exiccatiōe q̄ꝫ tēpatū.⁊ h̄ fit optime ꝑ aerē calidiorē ⁊ sicciorē. ¶ 2° de motu ꝯstat q maiori exercitio idiget.⁊ iō calidiori cū pluri idigeat resolōne ꝑ exercitiū.⁊ difficiliꝰ calor suꝰ nālis vigoreꝛ ⁊ exciteꝛ. ¶ 3° ꝓbaꝛ de sōno:qꝛ breuiori sōno idiget:vt nō tm̄ īfrigidētur ⁊ humectenꝛ ⁊ plurima vigilia. ¶ 4° pꝫ hoc de euōne ⁊ repletiōe.nā coꝛ euō oꝫ eē reꝝ magis fridaꝝ.⁊ ideo magis calā mō supra dicto. ¶ 5° pꝫ de ale accñtibꝰ.nam multo faciliꝰ calefactiuā ⁊ siccatiuā impressionē tolerat. ¶ 6° de cibo ⁊ potu.nā in istis vtus digestiua est debilis ꝑꝑ fridītatē ⁊ supfluitates multū sūt apte gnāri:ꝑꝑ hoc ⁊ ꝑꝑ hūiditatē.g̃ cibi debēt esse paucaꝝ supfluitatū ꝑcipue humidaꝝ ⁊ nō mltū debili calori resistētes.⁊ hoc īueniꝛ in calidis ⁊ siccis semꝑ loquēdo respectiue mō posito in ꝯclōne. Et ꝑ ista ꝯne sunt auc̄tes sonātes q ꝯseruatio lapsi corporis fit ꝑ ꝯ̄ria. ¶ 6° ꝯclo oē corpꝰ ꝯseruādū a tēpamēto lapsuꝫ est ꝯseruādū ꝑ ea que vt sibi approximātur sūt sibi silia effectiue:⁊ hec ꝯclo fuit supra posita in ꝑ articulo ⁊ ꝓbata. ¶ 7° ꝯclo nō obstātibꝰ dictis ꝯnibꝰ stat corpori flegmatico aliquē cibū fridū eē silem effectiue ⁊ aliquē calm eē silem effectiue ⁊ aliquē tēpatū. ¶ Ista ꝯclo pꝫ:qꝛ nō repugnat aliquē cibū fridū eē facilis digōnis ꝑꝑ modū subē ⁊ ꝓꝑetatē ⁊ ꝯsuetudinē:⁊ cū hoc ī digōne seq̄strari ptes supfluas:ita vt nec ꝑ eius vnicā approximationē corpꝰ a ꝓꝑo tēpamēto remoueaꝛ cū in forma cibi daꝛ ⁊ sanguinē ⁊ nutrimētū genitū ex eo eē flegmatico corpori ita ꝓportionalē vt ꝑ illā restaurationē remaneat in eodē pūcto denoīatiōis cōplōnalis sanitatis:⁊ ita de calo ⁊ tēpato.stat.n.īueniri cibos q in tēpato ꝯuertunꝛ ad tēpatū sanguinē:in cholerico ad calm:in flegmatico ad fridū. vñ videmus q lꝫ actiōes diuersificenꝛ ꝯm varietatē passi ꝑ magna pte tñ ēt ꝯm agētiuꝫ varietatē magis variari hēēt. ¶ Et iō docet expiētia q carnibꝰ pulloꝝ ⁊ hedoꝝ ⁊ castratoꝝ ⁊ vituloꝝ lactātiū ēt vitellis ouoꝝ ⁊ pane ex frumēto ⁊ vino tēpato nutriunꝛ ita vt ꝯseruenꝛ plurimi homines diuersaꝝ cōplōnū.sūt.n.isti cibi cū ꝓꝑetate sua ita passibiles a nr̄o calore vt in diuersis hoībus ꝯuertanꝛ sufficienter in coꝝ silitudinem. ¶ Nec vꝫ repugnare aliq̄ꝫ calaꝫ rē ꝯuerti in frigidū sanguinē cū vtꝰ digestiua est debilis cū multotiēs in flegma crudū ꝯuertaꝛ.⁊ ita fridā in sanguinē calm dn̄ante digestiuo calore.vñ cauersicantes etiā frigidū cibū ⁊ potū in cholerā solent ꝯuertere:⁊ qꝛ h̄ nō est in oībus calidis cibis aut fridis aut tēpatis.iō vult Auer.q expiētia magnā viꝫ hēt vltra cognitionē cōplōnis de ꝯseruabilitate corporis ꝑ datā cibi spēm.

Quia igitur auctoritates ⁊ rōnes ad oppositū facte ꝯ̄ ꝯclōnē gnēā videnꝛ eē ⁊ multū ꝯtra alias ꝯclōnes.iō ad illas rñdeo ⁊ ꝑmo ad auctoritates pn̄tis.ꝗ.⁊ q̄ in fine istiꝰ capli ponunꝛ.dico cum alijs q intelligiꝛ de calidiori effectiue ⁊ sili effectiue. ¶ Ad tertiā auc̄tē que mihi vꝫ magis expsse ꝯ̄ ꝯclōnē dictā rñdeꝛ negādo q cibi dn̄r effectiue humidi vel sicci: qꝛ vt corpori approximanꝛ sunt apti ꝯuerti i nutrim̄ humidū aut siccū. nō.n.est incōueniēs aliquē cibū esse rē alio hūidiorē:⁊ tñ eē respectu eiusdē corpis hūani cibū effectiue sicciorē:qꝛ q̄uis sit res hūida ⁊ alteratiua tñ ptes eiꝰ humide inepte sunt nutrimēto ⁊ sicce sūt apte:⁊ ita q̄nq̄ꝫ in re sicciori.sicꝛ vbi grā.caro leporis est hūidior carne bouina generat tñ sanguinē magis melicū:vt sumiꝛ 3° Almā.cap de carne. Et ita panis grossior ⁊ furfurace ̄ē subtilioris nutrimēti q̄ꝫ ex pura farina subtilior panis:qꝛ solū eius subtile transit in nutrimētū ⁊ grossuꝫ in supfluitatē. ¶ Ad ꝓpositū. g̃ illos cibos q ꝯm ptē siccā sūt apti ꝯuerti in nutrimētū alijs paribꝰ vocat Gal.ꝓꝑos cōplōni sicce ⁊ siccos ēt itelligit esse effectiue ⁊ vt cibi sūt ⁊ ꝓportionabilr hūidos mōstrat illos q hoc mō sūt sicci eē hūidos respcū tēpatoꝝ in cōplōne:⁊ illos q ita sūt hūidi eē siccos cōplōnaliter ⁊ ꝯꝫ denoīatiōnē.⁊ qꝛ de cibis hūidis q sūt apti ꝯm siccā ptēꝫ in nutrimētū ꝯuerti ⁊ ꝯm hūidā ptē secedere in supfluitatē rō nō hn̄ pōt oñdere.voluit Auer.q in hoc expiētia magnā vim hēat. ¶ Et pꝫ q nō pōt itelligi textꝰ alr:qꝛ si dicat sicca cibaria q̄ ꝯm denoīatiōeꝫ sūt talia faciliꝰ cōuerti in siccoꝝ corpoꝝ subam hoc est falsum.talia.n.sunt difficiliꝰ digestibilia vt plane oñdiꝛ sup illo afoꝛ°.facilius est repleri potu q̄ꝫ cibo:⁊ nisi ꝑ digōnē ꝯuerti in nāꝫ cibati vel subaꝫ cibati nō pñt. ¶ Ad q̄rtā auc̄tē que poniꝛ 8° terapē.ad finē ꝯcedo q ꝑꝑ cōplōnē idicaꝛ caliora eē danda calo nāliter q̄ꝫ frido febriēti mō expositō:⁊ sup 4° primi in qōne veꝝ cholico ⁊ flatico eq̄ febriētibꝰ fridiora cōpetāt flatico ⁊ minꝰ frido cholico. Nā vt ibi dixi a cōplōne calā idicaꝛ ꝑ minꝰ gradualr frida posse calm corpꝰ ad ꝓꝑiū tēpamētū reduci vt talia gradualr sūt tāte mēsure:sed hoc nō arguit qn melius ꝑ ꝯ̄ria q̄ꝫ ꝑ silia alijs paribus ꝯseruet. ¶ 5° auctoritas q̄ est Hali.⁊ 6° q̄ est Auic.debēt exponi ad sensuꝫ q̄rte auc̄tis.⁊ iō Aui.dicit ⁊ est pole ⁊ nō dixit eē necesse qđ ego noto multuꝫ. ¶ Ad rōnes vo ad ꝑmā negaꝛ q nullū alteratiuū corpis est eiꝰ ꝯseruatiuū:imo eꝯ̄.oē ꝯseruatiuū corporis hūani ē eiꝰ alteratiuū. ¶ Ad scd̄aꝫ negaꝛ assumptuꝫ nisi in vniformibꝰ:mō corpus hūanū nō est vniforme.dꝫ ēt q lꝫ a sili i gradu ⁊ forma nō ꝑ se pateret vt spūs cordis nō pateret ꝑ se ab aere sibi oīno sili:tñ ꝯm modū loquēdi medicoꝝ sile aer calefaceret ꝑ accñs ꝑ q̄nto nō refrigeraret vt oꝫ sicꝛ negligētis gubernatoris est cā submersiōis nauis. ¶ Ad 3m negatur silitudo ꝑꝑ illō qđ diceꝛ i 4°.⁊ ēt qꝛ medicia īcarnatiua regriꝛ vt corrigat cū mēbro actiōeꝫ nō multū recedētē a mō actiōis mēbri in nutrimētū tpe sanitatis:ꝫ res ꝑ ꝯseruatiōe approximate nō tm̄ ad hūc finē approximāꝛ: imo ad alios:merito quoꝝ plus ꝯferunt ꝯ̄rie q̄ꝫ siles mō dicto in 5° ꝯclōne alijs paribꝰ. ¶ Ad 4m dōm q cuꝫ qōlꝫ aīal regrat certū tēpamētū latitudinē hn̄s.iō ꝯtingit cuilibꝫ aīali repiri loca inhītabilia ꝑꝑ frigꝰ ⁊ ꝑꝑ calorē ⁊ habitabilia loca latitudinē hn̄tia:⁊ qꝛ quorūdaꝫ aīaliū vita cū multo calore ꝑmanet ⁊ nō cū mlto frigore:⁊ ꝑꝑ modū sue cōpōnis ab aere excellētis friditatis sunt multū passibilia:alioꝝ aūt vita cū multo frigore stare pōt aut coꝝ calor nō ē multū aptꝰ extinctioni ꝑꝑ cōpōnē.iō ꝑma in locis fridis hītare nō pōt:ꝫ in calis ita nō obstāte q sint calā: q̄nq̄ꝫ aūt ꝯtingit q aīalia sunt multū frida ⁊ multū dura ita q a calo difficulter dissoluunꝛ ⁊ talia cōtingit in locis calis hītare ⁊ ꝯualescere nō in fridis sicꝛ asini valēt in egypto ⁊ nō ptibꝰ septētrionalibꝰ. ¶ Q̄nq̄ꝫ aūt ꝯtingit istud ex celesti influxu vel ꝓꝑietate occulta q q̄dā latitudo locoꝝ est qbusdā aīalibꝰ ꝓportionalis q̄dā non:q̄nq̄ꝫ vo ex pte māe gnātōis ⁊ nutrimēti.⁊ iō videmꝰ q multa aīalia calā viuūt in regionibꝰ fridis vt boies eq ⁊c̄.⁊ ibi conualescūt.multa alia vo sunt calā sanguinea q̄ ibi nō viuūt:⁊ ita de fridis respcū calidoꝝ locoꝝ:sed qualitercūq̄ꝫ sit aīalia vnius spēi qbus correspꝫ latitudo locoꝝ habitabiliuꝫ sicꝛ sehñt q tēpata ex eis ī loco illo tēpato ⁊ medio respcū aīalis optime viuūt:ꝫ frida meliꝰ in calidiori:⁊ calā melius in fridiori.⁊ ꝓportiōalr.dicaꝛ de cibis ⁊ alijs rebꝰ nō nālibus. ¶ Hec ꝑ ista qōne ꝑ nūc sufficiāt.nā ita sunt diffuse māe:⁊ ita large vt oīa cōprehēdere noliꝫ:⁊ ista mihi studiose sufficere viꝫ.hūc igiꝛ nr̄m cañ.Calidiora calidioribus ⁊c̄.vario mō vꝫ expoñ.ꝯꝫ opionū varietatē ⁊ q̄uo ꝯꝫ ī

eam determinationem. ¶ Deinde cum dicit. XLV.

Tetur vo ꝛ materijs causaruȝ: recte in-
v natas virtutes earum sciens. XLVI.

Voniam motio quidem ꝛ indigentia ꝛ
q vigilie ꝛ egestio ꝛ omnes anime passio-
nes siccant corpus. XLVII.

c Ontraria vo his humectāt. XLVIII.

Ta vo ꝛ in calefaciētibus ꝛ ifridātib⁹
l studijs vtetur ꝛ cibis ꝛ potib⁹. XLIX.

T simpliciter est dicere de oibus his que ſm corpus sunt cognoscēs aliqs mās ꝛ virtutes: salubribus causis vtetur similia similibus offerens qn̄ seruare vult corporis crasim qualem accipit.

¶ Hic dat cautelā in recte ↄseruādo tenendā. Et primo facit hoc. 2° exemplificat. 3° ↄcludit. ibi 2° [Qm̄ motio.] ibi 3° [Et simplr.] ¶ Dicit pmo ꝙ ad recte vtendū materijs cāruȝ salubriuȝ. i. sex rebus nō nālibus opȝ cognoscere illaruȝ rerū virtutes inatas. i. virtutes agēdi illis rebus per se competētes. Et dixit notāter inatas: qꝛ tales res qn̄qȝ operātur ↄ̄riū eius qđ per se hn̄t facere ex corporis dispōne. ꝛ qꝛ hoc est per accidēs nō opȝ ad artificiose operāduȝ hoc cognoscere: sed hn̄ de actione per se. ꝛ ista cautela pȝ: qꝛ cuȝ sint distictaruȝ ṽtutum ꝛ distincte applicāde he res diuersis corporibus ↄstat ꝙ opȝ harū reruȝ ṽtutes cognoscere. ¶ De 2° pte dicit ꝙ iste virtutes sunt cognoscēde. sicut verbi grā. ꝙ motus ꝛ euātio ꝛ vigilia ꝛ minoratio cibi ꝛ potus ꝛ passiones anime siccāt corpus ꝛ istoruȝ ↄ̄ria humectant: sicut somnus: quies: ꝛ repletio ꝛc̄. ¶ De pte 3° dicit: ꝙ vlr loquendo de omnibus causis que sunt corporis alteratiue ille qui cognoscit earuȝ virtutes vteť eis tanq̄ causis salubribus offerēdo similia silibus qn̄ intendit ↄseruare cōplonem corporis talem q̄lem accepit. Et hec omnia sunt satis nota quomō itelligātur apud varios modos dicēdi in qōne prelecta. Nā ſm viam quā sequor iste. ſ̣. intelligiť de similibus effectiue non formalr nec ſm denolationeȝ. Cū aūt hic diciť ꝙ passiones animi siccāt corpus: itelligēduȝ est de passionibus supra nolatis que sollicitudinē includunt: aut de supfluis: que supfluo ꝛ inordinato spūuȝ motu hoc faciunt ꝛc̄. L.

I vo pmutare vult ꝛ transire ad melius: aliud est genus salubriuȝ cārum ↄ̄rium gdem supradictis: eq̄le vo distās ab altera crasi eucratarū ꝛ medilaruȝ: q̄s optimis naturis ↄuenire dicebam⁹. LI.

Alidiorem enim ꝛ sicciorē crasim nō calide ꝛ sicce diete faciunt eucratam perfecte: sed quem tm̄ eucrata crasi frigidiora ꝛ humidiora quantum natura eius erat calidior ꝛ siccior.

¶ Hec est secūda ps huius tractatus de conseruatione: in qua determinať de causis conseruatiuis secūdo mō sine large accepta ↄseruatione: pro pmutatione ad meliorē sanitatē ſm specificā denolationē. ꝛ qꝛ hoc contingit in tribus maneriebus lapsoruȝ: cū optima sanitas nō sit ad melius pducēda. ideo ps ista diuidiť in tria capla. In primo determinať de causis reductiuis corporis lapsi in cōplone. In 2° de causis reductiuis corporis lapsi in cōpone. In 3° de causis reductiuis corpis lapsi in vnitate cōmuni que est vnitas. 2ᵐ capitulum incipit ibi [Organicorum vo.] 3ᵐ incipit ibi [Reliquum ergo.] Primū cestuȝ diuidiť in duas ptes. In pma docet reducere i genere corpora lapsa. scdo corpa lapsa iproportiōaliter ſȝ oia mēbra ꝛ corpora pportionaliter lapsa. ibi 2° [Similem igiť.] Prima in tres. naȝ pmo ponit generalem canonē reducēdi. scdo ostēdit ↄueniētiam ꝛ differētiam causaꝝ reductiuaꝝ ꝛ cōseruatiuaruȝ ppele. 3° remouet dubium. ibi 2° [Hoc siquidē genus.] ibi 3° [Quo igiť.] ¶ In parte pma vult Gal. istaȝ ↄclonē. si medicus vult permutare corpus lapsum a temperamēto ad dispōnem meliorem: qꝛ ad ipsum tēperamētum. tūc opȝ vti alio genere causarum ↄ̄rio supradictis ꝛ tātum distāte a cōplexiōe causaꝝ tēperataꝝ q̄s diximus ↄuenire optimis naturis quātuȝ cōplo corporis pmutādi distat a cōplone corpis tēpati. ¶ Ista ↄclo pbať sic exemplariter. qꝛ cōplonē calidiorē ꝛ sicciorē tēpata nō faciūt tēperatā cause calide ꝛ sicce: sed ille que sūt tātū frigidiores ꝛ humidiores tēpatis quātū corporis reducēdi cōplo distat a tēpata cōplone hois: ꝛ pari mō dicēdū in alijs cōplonibus lapsis a tēperamēto. ergo reductio fit per cōtraria eque distantia a tēperamēto. assumptum aūt Gal. nō pbat tanq̄ per se notū esset: sed Plusq̄cōmētator arguit sic. talia cōtraria equidistātia approximata corpori lapso sūt ↄtraria eq̄potētia ei: sed ↄ̄ria eq̄potētia approximata inicē mutuo se alterāt quousqȝ ad mediū se reducāt. ergo sic erit in ꝓ̄posito: sed mediū est cōplo tēpata a qua eque distāt. ergo p taliū approximationē ↄ̄rioꝝ corpora illa lapsa ad tēperamētum duceň. ¶ Sed qꝛ pticula ħ plures hēt difficultates. iō p illi⁹ declaratiōe mouebo q̄dā dubia ex quoꝝ solutionibus tādē hunc. ſ̣. declarabo.

Primum ergo dubiū est. verū nālis cōplo possit permutari: ꝛ vr̄ ꝙ nō p Damascenū in afo° dicētez. ꝙ cōplexio nālis ſm vicinitatē adheret. actu tn̄ est ipmutabilis. Et hoc idem arguiť ex secūdo ethicoꝝ: qꝛ qđ nāle est nō aliter assuescat. ¶ Sȝ ꝙ possit videť: qꝛ aliter nō esset possibilis corpoꝝ pmutatio de nō tēpatis ad tēperata: qđ tn̄ vult hic Gal. ¶ Pro dubio notāduȝ ꝙ per cōplexionem nālem possumus intelligere aut qualitatē vnaȝ primā vel aggregatuȝ pmaꝝ: vel tertio q̄litatem secūdam ex actione ꝛ passione primaruȝ resultātem modo quo pma pmi declaratum est. ¶ Secūdo notādum ꝙ talez cōplexionem posse pmutari pōt intelligi dupl̄r. vno modo ita ꝙ illa ad quā pmutať sit nālis. scdo modo qꝛ possit pmutari: siue illa ad quā fit permutatio remaneat nālis siue nō. exēplum primi: vt si qs pmo erat cholericus fiat tēperatus vel sanguieus. exēpluȝ secūdi: sicut si ex non febriēte fiat febriens. ¶ Tertio nota. ꝙ hec pmutatio in pmis qualitatibus pōt eē vel ex q̄cūqȝ varietate gradus qualitatum pmarum: vel ex varietate tali vt merito illius permuteť gradualis denominatio cōplexionalis sanitatis. exēplum primi: vt permutať qualitas tēpore exercitij ꝛ ex permutatiōe aeris naturali ꝛ ex cibo quantūcūqȝ tēperato ꝛ ex etatius pcessu. exemplum secūdi: sicut si de tēperato fiat calidus vel frigidus: vel de calido magis vel minus ſm denominationem calidus. ¶ Quarto nō. vt ostēdi sup pma pmi. caplo de complexionibus. ꝛ prima afo°. ꝛ scđa afo°. ꝙ complexio que est qualitas secūda non statim corrūpiť permutata mēsura pmaruȝ qualitatum: imo sicut eadem substātialis forma remanet pmutatis qualitatibus: ita stat eādez cōplexionez remanere. ¶ Ex quibus patet pma ↄclusio. ꝙ possibile est cōplexionē pmo mō dictā. ꝛ secūdo mō dictā pmutari etiā illa ad quā fit permutatio remanēte nāli. naȝ senes sūt iuuenibus frigidiores ꝛ sicciores. ꝛ per ↄsequēs tamē in aliqua primaꝝ qualitatū pmutari q̄ i aggregato ex olb⁹: ꝛ cū sint sani iculpate. segtur ꝙ ois eoꝝ cōplo est ei nālis. ꝛ silr pȝ cōplo de pmutatiōib⁹ que fiūt ex vario

ɔcursu rerū nō nālium ꝗtūcūqꝫ debito corpi applicatarꝫ: vt dī supra in q̄one de ɔseruatione. ¶ 2ᵒ ꝯ. polē est cōplonē 3ᵒ mō dictā in bōie ꝑmutari illa que acgrit nāli remanēte. ꝓbat̄ sic. cōplo que est in senibꝰ sanis q̄litas 2ᵃ resultās ex actione ⁊ passiōe ꝑmarꝫ q̄litatū est diuersa ab illa que fuit in puero. ergo ⁊c̄. Assūptū ꝓbat̄: qꝛ plus distat in nā elmtorꝫ ipm cōponētium ⁊ mēsura q̄litatū ꝑmarꝫ senex a puero ꝙ̄ cbolicus iuuenis a flatico iuuene. sed isti dīnt in cōplone que est q̄litas 2ᵃ: vt ondi pᵒ ꝑmi. cap̄ de ɔplonibꝰ. ergo ⁊ senex a iuuene. ⁊ iō iuuenis in ꝓcessu ad etatez cōplonalr ꝑmutat̄ q̄ ad cōplonē que est 2ᵃ q̄litas resultās ex ꝑmis. ¶ Cōfirmat̄: qꝛ cōplo cala ⁊ sicca in senectute ꝑmutat̄ ad fridā ⁊ siccā. nec vī aliꝰ modus intelligēdi bū Gal. nisi itelligat̄ de ꝑmutatione q̄ ad cōplonez que est 2ᵃ q̄litas. nā si loq̄mur tm̄ de ꝑmis senex fridus ⁊ siccꝰ respectu tēꝑati senis nō erit eiusdē etatis: qꝛ plꝰ in etate ꝓcesserit ꝙ̄ ille tēꝑatꝰ: ⁊ corrūderet seni tēꝑato in vlteriori etate q̄ in friditate ⁊ siccitate eēt ei ɔsilis. ¶ Nō tm̄ ꝙ oppoⁱᵗᵘᵐ istiꝰ ɔnis est ꝓbabile q̄ ad ꝑtes que a pnᵒ gnōnis sunt ɔcte: ita ꝙ multi volūt cōplonē que est 2ᵃ q̄litas resultās ex ꝑmis que imediate preꝑat māꝫ ad formā recipiēdā nō corrūpit nisi corrupto subto: ⁊ iō nō ꝑmutat̄. polē tm̄ est ꝙ dissolutis ꝗbusdā ꝑtibꝰ minimis loco illarꝫ ꝑ nutrimētuꝫ restaurent̄ alique cōplonum diuersarū quo ad būc modūꝫ cōplonis. ⁊ iō totū ꝑmutari in tali cōplone: ⁊ h̄ est vt ipsi cathegorice dicūt verꝫ fundamētū q̄re indiuidua nō silant̄ indiualibꝰ cōplonibꝰ: ⁊ q̄re q̄ nō nascit̄ tēꝑatus ꝙ̄uis reducat̄ ad gradū tēꝑamēti: tm̄ nō est vere tēꝑatus vt dixit Plusꝗ̄cōmētator in ꝑ hꝰ: ꝫ q̄si figmētū quoddā. ¶ Hec ēt est cā difficultatis reductionis corporꝫ: ⁊ q̄re cū multo studio fieri oporteat. ⁊ idē dicūt sentire Damascenum in auctē supra allegata. ¶ Nec valet argᵐ. a. est in nāli sua dispōne calidius. b. ⁊ maiorē hꝫ mensurā calorꝫ elmtoruꝫ ipm ɔstituētiuꝫ ꝙ̄. b. ergo quo ad vtutē cōplonis que est q̄litas 2ᵃ resultās ex ꝑmis est calidius. b. ⁊ multorꝫ taliū fundamēta regre ꝑma ꝑmi. cap̄ de cōplonibꝰ. ¶ Tertia ɔclusio: ꝫ per q̄litatē subito vel multū celeriter acq̄sitā ꝑmutet̄ nālis cōplo: ipsam tm̄ que acgrit̄ plurimū ɔtingit esse nō nālem. ɔclusio pꝫ experientia. ⁊ per Gal. infra dicētem oportere fieri paulatiꝫ ⁊c̄. ¶ Ad argumēta i oppositū dī. ¶ Ad Damascenū ꝙ per impossibile itelligit̄ valde difficile: aut ꝑm dicta i notato circa secundā ɔclusionē. auctoritas aūt secūdi ethicorꝫ non est ad propositum.

Secunda dubitatio vtruꝫ in reductione corporꝫ ad tēꝑamētuꝫ: sint nec̄io approximāda ɔ̄ria tātoꝫ a tēꝑamēto distātia ꝙ̄tū corpus reducēdū: ⁊ arguit̄ ꝙ nō. ꝓ sic. in reductione corporis lapsi sufficit administratio tēꝑati. ergo nō est opportunū administrare ɔ̄ria ⁊c̄. Assumptuꝫ ꝓbat̄. sicut medicina tēꝑata approximata corpi calo in 2ᵒ ipm infridat. ergo per certā latitudinē. sit ergo ꝙ per. a. latitudinē. ⁊ seq̄t ꝙ in 2ᵃ vice ɔsilr applicata pluiꝙ̄ per. a. infridabit. cū ergo in pnᵒ corpus calm in 2ᵒ nō ꝑ l[...]a. a. distat a tēꝑamēto. seq̄t ꝙ aliq̄n isto mō ꝑ tēꝑatorꝫ approximationē corpus reducit̄. maior sumit ex Gal. 3ᵒ de simpl. medicina. distōne 2ᵃ. cap̄ 4ᵒ vbi dixit ꝙ medicine que sunt eq̄les aut nō multū ab eq̄li recedētes aut tepide caliditatis infridāt corpa calefacta multū. dixit eniꝫ ꝙ oleū rosatuꝫ infridat caput calefactū in sole: ⁊ balneū infridat corpora calefacta vltima caliditate estiua: qꝛ in ista est opatio caliditatis tepide. ⁊ pꝫ minor: qꝛ post ꝑmā infridationē corpus est minꝰ infridationi resistēs: ⁊ ɔ̄rietas est sufficiēs. Et ex h̄ pꝫ ꝙ reductio nō nec̄io fit ꝑ ɔ̄ria ꝑm denoiationē ⁊ tm̄ a tēꝑamēto distātia. ¶ 2ᵒ sic. fridus in ꝑ ꝑ multā reiterationē sufficit corpus calm in 2ᵒ ad tēꝑamētū ducere. ergo ⁊c̄. assumptū ꝓbat̄. sicut de tēꝑato statiꝫ arguebat̄. ¶ 3ᵒ sic. calm in 4ᵒ ɔueniētius ꝑ minus frida reducit̄ ad tempamētuꝫ ꝙ̄ ꝑ frida in 4ᵒ. ergo non tm̄ est nō nec̄iuꝫ per equedistātia frida reduci: ꝫ ēt nō cōueniēs. ɔ̄ña vō ⁊ assūptuꝫ ꝓbat̄: qꝛ ꝑ frida in 4ᵒ minꝰ magnā ⁊ fortē ⁊ subito reciꝑet alterationē. ꝑ minꝰ frida vō aut ꝑ tepida paulatinā. mō nā nō sustinet repētinas mutationes: vt Gal. in h̄ libᵒ. ¶ Cōfirmat̄ ꝑ expiētiā de pedibꝰ ⁊ aliis extremis infridatis in iter agētibꝰ. nā si ɔgelata extrema ad ignē ponant̄ corrūpunt̄. si vō in aq̄ nō veri frigoris paulatim redeūt: vt 3ᵒ ꝑmi in sūma. cap̄ 5ᵒ. ¶ Cōfirmat̄: qꝛ ifridati in itinere nō ilico ad ignē accedere ⁊ mltū se calefacē debēt sed paulatiꝫ. nā ita dī ab Aui. eadē sūma. 4ᵒ cap̄. cūqꝫ iter agēs in frigore bospitat̄ nō ilico se calefacere dꝫ: imo in h̄ paulatiꝫ ordinet̄ in calore pauo ⁊ ad fortē calorem nō cito accedat. ergo a multo fortiori illi q̄ sunt nālr fridi ad tēꝑeramētuꝫ reducēdi nō sūt cito fortibꝰ calidis calefaciēdi: sed paulatiꝫ. ¶ 4ᵒ. si reductio fieri deberet per talia ɔ̄ria: tūc maxie eēt: qꝛ corpus ⁊ ista ɔ̄ria cū approximātur adiuicē agūt ⁊ ad mediū se reducūt: vt inuit Plusꝗ̄cōmentator. cōmēto istiꝰ ꝑtis: ⁊ ita de cura male cōplonis cōposite facte. ¶ Sed ɔ̄. qꝛ tūc sequeret̄ ꝙ si corpus calm in 2ᵒ esset reducēdū ad calm in ꝑ: adbuc eēnt admistrāde medicine tēꝑate: qꝛ ille ꝑ tātuꝫ vlus fridū distāt a calo in ꝑ ꝙ̄tū versus ɔ̄riuꝫ distat corpus calm in 2ᵒ. ergo sic alterādo ad h̄ mediuꝫ reduceret̄. ¶ Cōtra ꝑ: qꝛ friduꝫ in ꝑ: calm in ꝑtm̄ ꝑ ꝑ vnū graduꝫ alteraret cū ipm solū ad tēꝑamētū deducēt. ergo minꝰ alteraret calm in 2ᵒ cuꝫ sit magis resistēs. ergo ipm nō ꝺduceret ad calm in ꝑ: cū nō ꝑ vnū gradū remitteret. ¶ 2ᵒ sequeret̄ in reductione corpis multū lapsi ꝑus eē admistrāduꝫ ɔ̄riuꝫ modicū intēsuꝫ ꝙ̄ ɔ̄riuꝫ multū intēsuꝫ. ꝓbat̄. sit eni corpus calm in 3ᵒ. ⁊ seq̄t ꝙ si dꝫ reduci opꝫ reductionē paulatinā esse ⁊ nō subito: vt ifra dicet̄. ⁊ sic seq̄t ꝙ prius reducēduꝫ est ad calm in 2ᵒ postea ad caliduꝫ in ꝑ. ⁊ sic vltra. sed ɔstat calculāti ꝙ ad calm in 2ᵒ reducit̄ per calm in ꝑ: ⁊ ad calm in ꝑ reducit̄ per tēꝑerata: ⁊ ad tēꝑatū per friduꝫ in ꝑ. ¶ Ex h̄ 3ᵒ seq̄t ꝙ in reductione calidi in 3ᵒ fridissimū approximāduꝫ erit friduꝫ in ꝑmo.

In oppositū est Gal. h̄ ⁊ in 3ᵒ de simpl. medicia. distōne 2ᵃ cap̄ 4ᵒ. vbi exꝑsse dicit tempatā medicinā nō posse mēbra calefacta aut ifridata ad tēꝑamētuꝫ ducē: sed ɔ̄ria. dixit eni. Qm̄ calitas tepida q̄n occurrit mēbris que infridata sunt nō sufficit nocere eis: neqꝫ polē ē ei sanare ea: qm̄ oē mēbrū qꝺ sanat̄ ꝑ medicinā nō ducit̄ nisi a suꝑfluitate aliꝗ̄ ad eq̄litatē: ⁊ lege residua que lōgo ꝓcessu h̄ dicūt.

In ista q̄one duo iueniunt̄ cōes modi dicēdi. vnꝰ sumit̄ ex Monacbo in cōᵗᵒ istius ꝑtis: ⁊ ɔsistit in q̄tuor ɔ̄nibꝰ. ¶ Pria reductio corporꝫ nō pōt fieri ꝑ silia. ꝓbat̄: qꝛ ꝑ illa nālis cōplo ɔseruat̄. mō nō ꝑ eadē fit ɔseruatio ⁊ reductio. ¶ 2ᵃ ꝯ. reductio corporꝫ ad tēꝑamētū nō debite fit per ɔ̄ria itēsiora in gradu ꝙ̄ sit lapsus corporis a tēꝑamēto. ꝓbat̄: qꝛ ꝑ talia ɔ̄ria corpus nimiū alterat̄: ⁊ vltra tēꝑamētuꝫ deducit̄. ¶ 3ᵃ ɔclo. reductio dꝫ fieri ꝑ ɔ̄ria eque a tēꝑamēto distātia sic̄ corpus reducēduꝫ. ꝓbat̄ sic. talia ɔ̄ria sunt corpi lapso egpotētia: cuꝫ eq̄lr a tēꝑamēto distēt. ergo ꝑ applicationē illorꝫ ad corpus mutua actione ad mediū se deducēt: ꝫ mediū est tēꝑamētū. ergo ꝑ illorꝫ applicationē adiuicē corpus ad tēꝑamētū ducet̄. ¶ Et ex ꝓbōne istiꝰ tertie pōt elici 4ᵃ ɔclo ɔ̄ria minus a tēꝑamēto distātia ꝙ̄ corpus reducēduꝫ nō sufficiūt tale corpus ad tēꝑamētuꝫ ducere. ꝓbat̄: qꝛ ista minꝰ alterāt ꝙ̄ ɔ̄rie eque distātia cū ista sint remissiora ⁊ debiliora: ⁊ ɔ̄ria eque distātia ꝑcipue ad tēꝑamētuꝫ vsqꝫ alterāt. ergo bec minus. ⁊ sic nō sufficit tale corpus ad tempamentuꝫ deducere.

¶ Ista respōsio videt̄ mibi insufficiēs. ⁊ ꝑmo arguo cōtra tertiā ɔclonem cū sua ꝓbatione. si illa esset vera sequeretur ꝙ reductio taliam corporꝫ fieret in vna applicatione.

ɔ̃ſis ɔtra Gal.infra.⁊ ꝓbaṫ ɔ̃ñtia:q2 ɔ̃riox ex potẽtiuz ap-plicatox refractio ad mediuz per eox coalteratioñe fit in vnica applicatiōe.ḡ cuz tūc ⁊ eodē modo dicat fieri redu-ctionē:ſeqṫ ꝙ reductio in vnica ſemꝑ dȝ fieri applicatio-ne. ¶ Contra 4.am ɔ̃neȝ arguiṫ ſic. ɔ̃ria remiſſiora alterāt corpus diſtemꝑatuz verſus tēꝑamētum aliquāta altera-tiōe.ḡ ꝑ reiterationē poterūt ad tēꝑamētū duci. Tenet ɔ̃ñtia:ſicut in argumētis ſupra de temꝑata arguebamus. ¶ Scd̃s modus ridendi eſt Thadei colligēdus in pluri-bus ɔ̃nib⁹:ꝑtim in iſto paſſu:ꝑtim infra de cura male cō-plonis facte.⁊ colligunṫ ex eo quedā nōbilia:deinde ɔ̃nes. ¶ Nōnduz ḡ p̊ nō oēm alterationē per quā corpus a tem-peramēto lapſuz duciṫ ad graduz q̄litatū p̊marū in tem-peramēto repꝑtarū dici reductionē:ſed illā tm̄ ꝑ quā tales gradus cū paritate aliarū circunſtāciarū gradib⁹ tēꝑatox eq̄les acqrunṫ:ita vt ſint corꝑi n̄āles.certū eſt enim ꝙ ſi cholericū in p̊ per infuſionē in aq̄ frida ad gradum tēꝑa-mēti q̄ſi ſubito deducereṫ:nō diceremus ipm ad melius ꝑmutatū aut ad tēꝑatuz reductū:ſed potius p̄ternāliter alteratuz. ¶ Scd̃o nōnduz duplr̄ apud medicos medici-nā dici alicuſ⁹ gradus.vno mō ſm q̄titatē ſue itēſionis ⁊ virtutis. 2⁹ mō rēone ad effectū quē in corpore humano nata eſt facere. Primo mō dicunṫ medicine tāti vel tāti gradus ſm ꝙ a tēꝑamēto recedūt. Secūdo mō dicuntur tāti gradus q̄ta eſt diſcraſia que per illas remoueri pōt:⁊ quo ad hūc 2m modū variaṫ gradus ſm diuerſitatē cor-pox q̄b⁹ medicine applicātur.nā maiorē latitudinē frita-tis p̄ter nām ſufficit camomilla in vno corꝑe corrūꝑe q̄ꝫ in alio:⁊ variātur ſm quātitatē talis medicine:q2 in ma-iori q̄titate intēſiorē latitudinē ſufficit remouere.variaṫ ēt ſm multitudinē vicuz applicationis:q2 q̄ñ pluries ad-mīſtraṫ aliȷ parib⁹ magis opaṫ. ¶ Ex quo pȝ ſm hūc mo-dū camomillā ⁊ piper eiuſdem qñqȝ eē gradus dūȝ ſit in q̄titate vel vicib⁹ vel corpore cui approximaṫ diſparitas. ¶ Tertio nōnduz duplr̄ poſſe itelligi reductionē fieri ꝑ ɔ̃ria in eq̄li gradu diſtātia a tēꝑamēto effectiue: vel ꝙ ɔ̃-ria reducētia ſint talia quo ad vnā applicationē: vl̄ ꝙ ſint in tāto gradu q̄tuz ad aggregatū ex oīb⁹ que approximā-tur vſqȝ ad cōpletā reductionē. ¶ Ultimo ſupponēduz: ꝙ temꝑata medicina pōt infridare corpus calefactū ⁊ ca-lefacere infridatuz:⁊ nō ſoluz tēꝑata ſed minus calā cor-pore pōt corpus infridare.hoc ſumiṫ 3⁹ de ſimplici medi-cina.diſtōne 2a.cap 4°. ¶ His habitis ponā cōclōnes:in q̄bus pō Thadei vī ɔ̃ſiſtere ⁊ ſi nō ipſe hoc ordine diſpo-rit. ¶ Prima ɔ̃clō.corpus lapſuz ad tēꝑamētuz per tēpe-ratā medicinā gradualr̄ reduci pōt.ꝓbaṫ vt argutum eſt añ oppoſitū.nā ex quo temꝑata medicia pōt corpus cale-factū aliq̄lr̄ infridare ⁊ infridatum calefacere:ſeqṫ ꝙ to-tiens ei⁹ approximatio reiterari pōt ꝙ tot⁹ lapſus remoue-biṫ. ¶ Scd̃a ɔ̃clō.corpus a tēꝑamēto lapſuz pōt per ɔ̃ria minus gradualr̄ ipſo a tēꝑeramēto diſtātia reduci ad tē-peramētuz.pȝ ex quo per tēꝑata pōt reduci:⁊ iſta ſunt mi-nus ad reducēdum potētia q̄ꝫ ɔ̃ria remiſſiora. ¶ Tertia ɔ̃clō.oē corpus lapſuz ad temꝑamētuz reducēdum dȝ re-duci per ɔ̃ria virtualr̄ ſue diſcraſie tātuz quātuz corpus a tēꝑeramēto recedit:q2 ad aggregatū ex oībus vſqȝ ad cō-plemētuz reductionis applicatū. ¶ Iſta ɔ̃clō pȝ.nā ſi alī-qd̃ corpus ad tēꝑamētuz eſt reductū:qd̃ grā exēpli erat la-pſum ad calm̄ cauſe reducētes infridauerūt ipm ꝑ tātum q̄tum diſtabat a temꝑamēto:⁊ per ɔ̃ñs totū aggregatuz ex illis cauſis erat effectiue tāto gradu frigidū q̄tum illō corpus erat lapſuz per calm̄.⁊ hāc ɔ̃nem dicit eē de mente Gal. ¶ Et ideo pȝ ex hac pōne ꝙ reductio pōt fieri per tē-peramēta:⁊ pōt fieri per ɔ̃ria.⁊ per aggregatū ex illib⁹ in forma ⁊ temꝑatis ⁊ ɔ̃riȷs ſm graduale denoīationem re-ſpectu temperati. Sed q̄litercunqȝ fiat:illa per que talia corpora reducūtur ſunt effectiue ɔ̃ria corpori lapſo:⁊ effe-ctiue tāto gradu denominādā ɔ̃ria quātuz corpus lapſuz a temꝑamēto recedit. ¶ Poſt hāc poſitionē incedunt fe-re moderniores oēs Marſilius.ſ.Thomas ⁊ aliȷ.

¶ Cōtra iſtā pōnē arguiṫ:⁊ ꝓbo ꝙ corꝑa lapſa nō reducū-tur ꝑ tēꝑata quotiēſcūqȝ reiterata:q2 talia corꝑa ɔ̃ſeruā-tur ꝑ ɔ̃ſia:vt ipſemet Thadeus fateṫ.ḡ ꝑ tēꝑata nō ſuffi-ciēter p̄ſeruātur a lapſu ſilī.⁊ ꝑ ɔ̃ñs nō reducunṫ ꝑ ea.for-tiora enī agētia reqrunṫ ad reducēduȝ q̄ꝫ ad p̄ſeruādum. ¶ Et ꝓ illo vī mēs Gal.3⁹ de ſimpl.medicina.diſtōne 2a cap 4° ſupra allegato.⁊ illud qd̃ allegaṫ ſupra in q̄ōne de ɔ̃ſeruatione.p̊ alimētox.ſi itaqȝ aliquo calidi⁹ vl̄ frigidi⁹ aut humidius aut ſicci⁹ ſit hinc medicos cōplōne cibos ⁊ pot⁹ male vtiqȝ ꝗs dabit. ¶ Confirmaṫ ſic.oīs medicina tēꝑata approximata corꝑi calō antq̄ꝫ corp⁹ ad tēꝑamētum reducaṫ.alteraṫ verſus calm̄ a corꝑe.nā medicina agit ⁊ patiṫ:vt 2° primi.cap de eo qd̃ comediṫ ⁊ bibiṫ.ergo talis medicina nō poterit vſqȝ ad temꝑatuz corpus reducere. ¶ R̄.hoc eſt expꝛ̄ſſe ɔ̃ mētez Gal.h̄.dicit enī ꝙ cāe redu-ctiue ſunt ɔ̃rie corꝑi reducēdo:⁊ ꝙ ſunt eq̄diſtātes a tēꝑa-ta cā: ſicut corpus a corꝑe tēꝑato.vel ḡ ibi loqṫ de cauſis tēꝑatis effectiue vel gradualr̄.ſi gradualr̄ ſeqṫ ꝙ cāe re-ductiue nō ſunt tēꝑate.ſi effectiue quero que ſunt iſte cāe effectiue tēꝑate:⁊ ɔ̃ſtat ꝙ nō ſunt niſi ille que tēꝑamētuȝ ɔ̃ſeruāt. Et iſte ſunt gradualr̄ tēꝑate.cauſe eniȝ diſtēꝑatā cōplōnē cōſeruātes dicunṫ diſtēꝑate effectiue:vt ſupra in q̄ōne de ɔ̃ſeruatione dixi. ¶ Itē ſic.pueri ſicci ɔ̃ſeruātur per gradualr̄ humida.ḡ ꝑ tēꝑata potius addereṫ in ſicci-tate q̄ꝫ reducerenṫ. ¶ Itē exercitiuȝ tēꝑatuȝ magis cale-facit corpus calm̄ q̄ꝫ temꝑatuȝ:⁊ citi⁹ ꝑ ipm corpus calm̄ deduciṫ ad laſſitudinē q̄ꝫ tēꝑatū.ḡ citi⁹ dȝ dimitti:⁊ ꝑ ɔ̃ñs in ɔ̃ſeruatione corꝑis calī remiſſius ⁊ breui⁹ exercitiū tē-perato ɔ̃uenit.ḡ tēꝑatuȝ nō ſufficit reducere. ¶ Et idem arguiṫ de aere tēꝑato ꝙ nō ſufficiēter euētat cor calm̄:ꝑ ɔ̃ñs nō ſufficit reducere.⁊ ſilr̄ diſcurrēdo de ſomno ⁊ vigi-lia ⁊ euōne ⁊ accñtib⁹ aie:vt ſupra in q̄ōne de ɔ̃ſeruatione colligi pōt. ¶ Forte dī hic per admiſtrationē rerū nō nā-liuȝ temꝑatarū corpus lapſum nō pōt ad temꝑamētum duci:ſed tm̄ ꝑ medicinarū temꝑatox adminiſtrationem. ¶ Cōtra.ſit corpus calm̄ grā exempli reducēdū.⁊ arguo ſic.per aerē tēꝑatuȝ nō pōt reduci:ſed magis imutat aer q̄ꝫ tēꝑata medicina.ḡ nec per temꝑatā medicinā. ¶ Con-firmaṫ.aliqs eſt aer fridus q nō ſufficiēter reduceret cor-pus datū ex quo ꝑ friduȝ aerē ɔ̃ſeruaṫ:vt ſupra dī.ſit ḡ il-le aer fridus.a.⁊ ſeqṫ ꝙ plus ſufficit infridare temꝑatum corpus q̄ꝫ certa medicina frida.nā ſufficit aliquātuȝ infri-gidare temꝑatū:⁊ nō quelibet medicina frida ſufficit tm̄ infridare tēꝑatū cū infinite modicū aliq̄ talis diſtat a tē-perata.ḡ aliq̄ eſt minus ſufficiēs infrigidare q̄ꝫ.a.ſed.a.nō ſufficiēter pro reducēdo infrigidaret datuȝ corpus calm̄: vt ſupra dī.ergo nec illa medicina frida:⁊ vltra.ergo nec temꝑata cuȝ temꝑata minus ſufficiat infrigidare q̄ꝫ illa: ⁊ per ɔ̃ñs temꝑata medicina nō ſufficit corpus calidū la-pſum ad temperamētuȝ ducere. ¶ R̄.Gal.videṫ loqui in textu non de medicinis ſolum:ſed de aliȷs rebus nō nāli-bus etiā:vt pȝ infra in illa ꝑte.poteſt enim venter.

Ut ergo plane hec mā videaṫ:ponā p̊ quedā p̄-ambula:deinde ɔ̃nes de queſito.

¶ Prima ḡ diſtō eſt ꝙ corpox lapſox a tēꝑamēto:que-dā ſunt lapſa in cōplōne:quedā in cōpōne.h̄ vō ſolū que-rimus de lapſis in cōplōne. ¶ Scd̃a diſtinctio.corpox in cōplōne lapſox cuȝ optima cōpōne:quedā ſunt eque pro-portionabilr̄ lapſa quo ad oīa mēbra: quedā ineque pro-portionabiliter vel inequalr̄.⁊ hic intendimus de p̊mis. ¶ Tertia diſtinctio corporum eque proportionalr̄ lapſo-ruȝ quedam ſunt tm̄ in vna ɔ̃trarietate lapſa:quedam in

ambabus:ꝛ quedā sunt lapsa ꝓpter primarum q̄litatum im proportionabilitatē. Exēplū pmi. sicut corpus calīm cuius rem peramēto passiuarum. Exēplū scdi. sicut calīm ꝛ siccū. Exemplū tertij. sicut corpus tēpatū in caliditate in extremo tēperamēti versus calīm: ꝛ tēpatū in siccitate in extremo tēperamēti versus siccū. tale eni corpꝰ nō est tēpatū in totali cōplone: ꝛ tm̄ est tēpatū in passiuis ꝛ ēt tēpatū i actiuis: vt colligi pōt supra in p̄ in mā neutriꝰ scdi significati. ꝛ in 2° in qōne vtrū cōplo tempata sit per equedistātiam media.

Prima suppō est ista. reductio corpis lapsi ad tēpamētum est eiꝰ talis trāsmutatio: vt p eā ducatur ad sanitatē cōplonalē in gradu equalē sanitati tēpati eiusdē sexus ꝛ etatis: ꝛ quo ad pfectionē opationū. pꝫ: qꝛ alr talis cōplo ad quā reducit nō eēt vere tēpata. Suppō 2° ꝙ h̄ loquimur de cōplone tēpata in sequētem formā. 3° suppō: ꝙ reductio corporum dꝫ eē paulatina. pꝫ exꝰ Gal. infra. Ex quo sequit ꝙ in actu reductiuo nō dꝫ corpus qḋ reducit extra latitudinē sanitatis duci. pꝫ. nam nō est alia rō tertie suppōnis. 4° suppō. ꝛ si corpis reducēdi alteratio debeat eē paulatina ꝛ tarda: incertū tm̄ est qs gradus alterationis sit ad reductionē optimus. hoc pꝫ: qꝛ certa rei q̄titas nec lingua pferri nec calamo scribi pōt. 5° suppō. duobꝰ corpibus datis oino ꝯsimilr dispositis stat vtrūqꝫ ad tempamētum reduci. vno tm̄ eorum ad tempamētum velocius accedēte. Ista pꝫ ex quo diuersis alterationis gradibꝰ pōt versus tēperamētum alterari: quorum vterqꝫ erit paulatinus ꝛ reductioni ꝯueniens. 6° suppō. corpa a tēpamēto lapsa sunt per ꝯtria ꝯseruāda. Ultimo supponit ꝙ per tēpata intelligimus ea per que optime ꝯseruat tēpatum in q̄cūqꝫ etate: ꝛ cala ꝛ frida intelligat respectu talium tēpatorum. Tūc pono ꝯnes: ꝛ ista est p̄ma ꝯclo. Nulla cōplo a tēpamento lapsa per solā tēpatarum rerum administrationē pōt ad temperamētum reduci. ꝯclo pbat. p̄ ex Gal. 3° de simplici medicina loco supra allegato. distōne 2°. cap. 4°. 2° sic. oē corpus a tēpamēto lapsum indiget pro ꝯseruatione sui administratione ꝯtriorum. ḡ mlto magis ad reductionē. ꝯntia clara. ꝛ assūptū colligit in qōne de ꝯseruatione: ꝛ tūc arguit. oē corpus lapsum idiget pro reductione ꝯtrijs. ḡ nō pōt per tēpata reduci. ꝛ itelligo p ꝯtria ea que sūt ꝯtria s̄m denolationē respectu tēpatorum. 2° ꝯclo. dato corpe lapso a tēpamēto nō per q̄tūcūqꝫ remisse ꝯtria: est aptum ad tēpamentum reduci. pbat. quocūqꝫ tali dato opꝫ aliquātum intēse ꝛ certo gradu aut supra illum administrari ꝯtria ad eiꝰ ꝯseruationē: sed nō per minus intēsa pōt ad tēpamētum duci. ḡ ꝯclo vera. 3° ꝯclo. nō est euidēter demrabile per quā intēse ꝯtria sit corpus lapsum ad tēpamētū optime reducēdum. pꝫ: qꝛ nō est scitū nec bn̄ demrabile quāta velocitate optime reducat corpus: vt supra dī: nec ēt si illḋ sciret: est tm̄ certe cognitū quo gradu ꝯtriorum talem velocitatē alterationis ꝯsequeremur. P̄. ꝯstat ꝙ rō ꝑlusq̄ꝫcō mētatoris nō valet: vt. ā. arguit. Alia rō cōis rō est: qꝛ itēsiora nimium alterarēt ꝛ remissiora paucū: ꝛ h̄ nō est certū. 4° ꝯclo. verisile est ex q̄dam artificiali ꝯiectura indicatiōe sumpta a discrasia reductionē optime fieri debere per approximationē ꝯtriorum eq̄distātium a tēpatis causis sic corpus reducēdum distat a tēpamento. Istud putādum est Gal. voluisse hoc cū dixit. hoc genus cārum salubrium eē equedistās a tēpata nā cause ꝛ ꝯtrium ꝑdicto. s. ꝯseruatiuo. Et psuadet: qꝛ talia ꝯtria in dosi approximata: que respectu tēpati dicunt tāti gradus: remissius ꝛ tardius alijs paribus alterāt corpa lapsa q̄ꝫ tēpata: ꝛ ēt pauco tpe: qꝛ cito alterant si sunt formalr ꝯtria: aut cito sequit in debito regimine ꝯtrio mō alteratiuū ꝛ motu i qes ꝛ somno vigilia. ꝛ sic de alijs: per que pꝓhibet corpus multū elōgari a propria nā in pauco tpe. P̄. putādum est ex lōga expientia auctores de cura ꝛ de reductione hoc cōclusisse. nam sine discrepātia Gal. hoc dicit de cura cōplonalis lapsus infra. ꝛ 7° terapeu. ꝛ 8°. ꝛ 3° de simplici medicina. ꝛ 6° de regimine sani. Et dico notāter idicatione sūpta a lapsa. nā pp vtutē vel mēbrorum compōnē qñqꝫ talium admistratio pmutat ad admistrationē remissiorum aut intēsiorum: vt colligi pōt 4° p̄mi. cap. p̄. 5° ꝯclo. si corpus lapsum est per ꝯtria optime reducēdum eque a tēpamēto distātia: idē corpus poterit p aliq̄ remissiora ad tēpamētū duci. pbat: qꝛ si ꝯtria equedistantia pnt in aliquo tpe: sequit ꝙ remissiora poterūt in aliquāto maiori tpe tardiꝰ alterādo reducere. 6° ꝯclo. si corpus aliqḋ lapsum optime p ꝯtria equedistātia a tēpamēto reducit. oē corpus eo magis lapsum dꝫ per ꝯtria magis eo distātia ad tēpamētum duci: ꝛ oē corpus minus illo lapsum dꝫ p ꝯtria minꝰ a tēpamēto distātia q̄ꝫ ipm corpus reducēdum reduci alijs paribꝰ ꝛ idicatione sūpta a lapsa. pꝫ supposito ꝙ vnꝰ est gradus tarditatis ꝯuenietissimus ad paulatinā reductionē i oibꝰ reducēdis. ꝛ tūc sequit ꝯclo: qꝛ ꝯtria equedistātia cū corpore magis lapso q̄ꝫ. a. nō hñt ad illud corpus tantā ꝓportionē q̄tam ꝯtria equedistātia ad. a. ꝛ iō tardiꝰ alterarēt. In lapsu aūt minori. a. est ꝯtrium. nā crescētibꝰ maiori termio ꝛ miori alicuiꝰ ꝓportionis eq̄lr ꝓportio crescit iter illa: ꝛ p ꝯñs velocitas. 7° ꝯ. stat aliqḋ eē corpus calīm ꝛ siccū respectu tēpati ꝙ p solā siccitatis remissionē semp stāte caliditate eiusdē gradus ad tēpamētum ducet. Pro istius ꝯnis pbōne suppono ꝙ si aliqḋ corpus a medio tēpamēti alterat versus calīm ꝛ siccū eque ꝓportionalr citius egrediet tēpamētum ꝛ fiet distēpatū q̄ꝫ si solū ad calīm aut ad calīm ꝛ humidum ceteris paribꝰ alteraret. Hec suppō pꝫ: qꝛ lapsus ad calīm ꝛ siccū est deterior q̄ꝫ lapsus ad calīm tm̄ ꝛ q̄ꝫ lapsus ad humidū ꝛ calīm: vt patuit in 2°. ꝛ p ꝯñs minus tali lapsu pōt labi tēpatissimus añq̄ꝫ tēpamētum egrediat: ꝛ p ꝯñs si eque velociter istis lapsibꝰ duo tempatissimi labātur citius tēperamētū egrediet ille q ad calīm ꝛ siccum alterat q̄ꝫ aliꝰ. Ex quo sequit ꝙ aliqḋ tempatū corpus aliquo tali distēperato per acq̄sitionē caliditatis ꝛ siccitatis est calidius: ꝛ qꝛ aliqḋ tempatum est minus calīm: sequit ꝙ aliqḋ tempatū est eque calīm. sit ergo. a. tale corpus qḋ prius erat in medio tēpamēti quo ad ambas ꝯtrietates: ꝛ nūc per acq̄sitionē caliditatis ꝛ siccitatis eque ꝓportionabilr est factū distempatū calīm cū sicco. eque tm̄ cum aliquo tēpato calīm. Et sequit ꝙ si in. a. alijs paribꝰ remittat siccitas ad eq̄lē gradū siccitatis cū illo tempato cui est eque calīm ipm. a. fiet tempatū: ꝛ tūc sequit ꝯclo nr̄a. Cōtra sꝫ ꝯ Cōmentatorē arguit: qꝛ in lapsu opposito opꝫ vtrisqꝫ q̄litatibus ꝯtrium applicari. Dicit ꝙ hoc nō est lapsum lapsu cōposito. nā nō est calīm respectu tēpati nec siccū: ꝛ tm̄ est calīm ꝛ siccū. ꝛ tu illud itellige per ea que dixi de neutro secūdi significati: ꝛ supra in distinctione 3° huius qōnis. Et ex hoc capite multa possunt ꝯcludi in medicina sophismata: quorum hoc sufficit hēre principium propter proteruos.

Ad rōnes aūt añ oppoꝰ. Ad p̄mā dī ꝙ p solā tēperatorum admistrationē nō pōt reduci: ꝛ cū dī ꝙ medicina tēpata infridat corpꝰ calefactū in p̄ꝰ approximatione: ꝯcedo ꝙ p. a. latitudinē. Sed ad debitā reductionē nō poterit statim debite approximari eadē medicia: sꝫ idigebimus ꝛ cibo ꝛ potu ꝛ motu ꝛ vigilia ꝛ rebꝰ nō nālibꝰ. que si tēpate admistrant multo magis calefiet per ea tale corpus q̄ꝫ per hāc medicinā infridabit. Cōtra si arguit ꝯ. aliqḋ corpus calīm minus q̄ꝫ per. a. distēpamēto. ḡ illḋ in p̄ꝰ approximatione erit ad tēpamētum reductū. Hic dī ꝙ q̄uis medicina tēpata per. a. ifrigidaret corpus a tēpamēto distās minus q̄ꝫ per. a. ipm tm̄ nō faceret tēpatum. vel 2° dī ꝙ q̄uis aliqḋ corpus per. a. ifridaret corpus tm̄ distās minus q̄ꝫ p. a. nō tātum ifridaret: qꝛ deficeret ꝯtrietas añ pp medicine passionem a corpe. Ad scdm

dī ꝙ añs est dubiuz: sed tñ non optime reducerent indicatione sūpta a lapsu. ꝛ si negat añs dī ꝙ nō p solā administrationē medicinaꝝ alterant corpꝰ reducēduz calm in 2ᵒ. ꝛ ꝙ multa sunt ipm valde magis calefaciētia ꝙ̄ infrideret frida medicina in p̄: nisi fridiora ꝙ̄ in p̄ approximarent. ℭ Ad 3ᵐ argᵐ dī calīa in 4ᵒ nō eē uālia talia: ꝛ ideo nō eē de ꝓposito. ꝛ ita dī de ꝯgelatis. vel 2ᵒ dico ꝙ in tali procura indicatione sumpta a discrasia in 4ᵒ calīa in 4ᵒ eēnt approximāda. qḋ autē dī de ꝯgelatis est ne spūs dissoluant ꝗ pauci remanserūt ꝛ mortificet mēbrū. ℭ Ad 4ᵐ dī illā non esse verā cām: licꝫ ꝑlusq̄ cōmētator illā solā posuerit.

ℭ Deinde cū dicit. LII.

Hoc siquidem genus causarum corrigit inatas discrasias. alteruz vero prius dictum conseruat. LIII.

Vtilitas vero vtrorūq; est in pte medicis corrigere qḋē ex multo studio paulatiꝫ trāsferentes in melius. nō eniꝫ sustinet nā repentinas imutationes: seruare vero in eisdem ꝫ necessarias occupationes.

ℭ Hic ponit Gal. istaꝝ cāꝝ reductiuaꝝ ꝯueniētiā cū ꝯseruatiuis ꝛ diffaꝫ ꝛ dicit tria. p̄ᵐ est ꝙ h̄ genus cāꝝ vt sic est correctiuū malaꝝ cōplōnū que sūt nālr tales cū ipsas ad meliꝰ ducat: sed genꝰ p̄dictū ꝯseruat istas cōplones lapsas nālr tales. ℭ 2ᵐ est ꝙ vtrūq; genꝰ istaꝝ cāꝝ est vtile i pte medicis ꝛ in h̄ ꝯueniūt. ℭ 3ᵐ est ꝙ corrigere debēt medici istas malas cōplones nāles paulatiꝫ trāsferēdo ad melius ꝛ nō subito: q2 nā nō sustinet repētinas mutatiōes: ſꝫ debēt seruari in eodē corpa hñtia repētinas vl necias occupatiōes. p̄ᵐ ꝛ 2ᵐ dcm̄ est clarū. ℭ Si in 3ᵒ p̄ nō ſm Gal. mētē 6ᵒ de regi. sani. corpa que sūt occupata nō debere regi regimie reductiuo: eo ꝙ h̄ pmutatio fit cū magna difficultate: ꝛ postq̄ corpus eēt paꝝ pmutatū ad meliꝰ dimisso regimie ꝑꝑ occupationes cito redit corpus ad p̄orē statū. vñ sic dicit ibi Gal. gerēti vo hoi ciuilia ꝛ multis occupationibꝰ seruiēti: neq; tentāduꝫ subalterare crasiꝫ: sed p̄ora crasi cibaria dāda sunt. ꝛ paulo añ de reductiōe dixit. paulatiꝫ aūt fit h̄ sine lesione ptte qḋē medico: eo vo q adiuuat vacationē agēre tātaꝫ vt oia faciat in cōpetenti tpe. ℭ Cā autē hꝰ est: q2 hec pmutatio dꝫ ita fieri vt gradus q acqrit sit nālis. mō in qōne de pmutatione cōplonis supra h̄ cap̄ dixi q̄re h̄ est difficile. ℭ 2ᵒ nō. q2 vī ꝙ imo nā sustinet repētinas mutationes: vt vī in crisi ꝛ euōne vsq; ad syncopim in qbꝰ fiūt mutationes fortes ꝛ terminus q acqrit est nālis. ℭ Hic dī ꝙ trāsmutationū quedā sūt a dispōne ꝑternāli ad nālē: ꝛ in isto casu fortes ꝛ citas trāsmutationes sustinet nā bene. quedā vo a dispōne nāli ad aliā: ꝛ in istis itēdit Gal. ꝙ nō pōt fieri magne ꝛ cite ita vt terminꝰ acq̄sitꝰ sit nālis. ꝛ hinc est ꝙ corporꝫ mltū lapsoꝝ a tēꝑamēto reductio nō est poīis. ℭ Itez et paruꝫ lapsoꝝ ꝛ in senectute. ℭ Itē ēt magne mutationes ꝛ subite a dispōne ꝑter nām ad nālē nō sunt sine terrore vtutis eiꝰ debilitatione iuxta sniam afor̄ismi. ſm multū ꝛ repēte euacuare aut replere ꝛc̄. ℭ Deinde cū dicit. LIIII.

Quomō igit ꝛ hꝰ spēruꝫ cāruꝫ ꝯseruantē noiamus. ꝯueniebat eniꝫ magis caꝫ forsitan pmutātem ꝛ curātem ꝛ inatā pctā corrigētēꝫ vocari: qm̄ vo ad totū genus sanitatis referētes: nō ad eas que ſm speciem sunt in ea diffas: quecūq; qḋē sanos custodiunt seruātes oēs vocabimus: siue ꝯseruando salutem ad melius ducāt totam crasim; siue cōseruent existentem a principio: quecūq; vo deteriorem faciunt consistentiam egre.

ℭ Remouet duᵐ ipm p̄us mouēdo dicēs q̄ō istud genus cāꝝ vocamꝰ ꝯseruatiuū. vī eni ꝙ potiꝰ dꝫ correctiuū pmutās vl curās inata pctā vocari. ℭ R̄ndet dicēs: ꝙ cū dicimus aliqd ꝯseruare sanitatē: q̄nq; itelligimꝰ ꝯseruari corpus in dispōne: p quā nō pmutat gnālis dnoīatio eē sani. ꝛ iō h̄ndo respectū ad totū genus. i. ad gnālē denoiationē sanitatis oia que ꝯseruāt sanos hoies: aut ducendo cōplonē ad meliꝰ: aut in eodē ꝯseruādo mō supra exposito: vocamus ꝯseruātes ꝛ sanas cās: sed ille que p̄orē sanitatē pmutāt: ita vt faciāt eā deteriorē dicunt egre. ℭ Ubi nō ꝙ verbū ꝯseruādi sanum vī denoiare aliquo mō seruate in eodē nō dimittēdo ad peius deduci. h̄ q pōt eē aut q2 seruet in eodē ſm specificā ꝛ gradualē denoiationem. ꝛ isto mō cāe pmutātes nō sunt ꝯseruātes vt argᵐ pbare vī. 2ᵒ mō pōt esse ꝙ ꝯseruet in eadē sanitate ſm genus tm̄: dūmō ad peiꝰ deduci nō pmittat. ꝛ h̄ 2ᵒ mō p̄mū genus ꝛ 2ᵐ dicunt cōseruare. ℭ 2ᵒ nō cās q̄nq; dici respectu eius qḋ actu faciūt. ꝛ h̄ mō ꝯtingit cās pmutātes corpus in deteriorē sanitatē dici sanas. 2ᵒ respectu eiꝰ cuius factiue sunt actione ꝯtinuata: ꝛ h̄ mō dicunt egre oēs cāe salutē deteriorantes. ℭ Deinde cuꝫ dicit. LV.

Similem igitur discrasiaꝫ hñtibus oibus corpis ptibus silis est ꝓcuratio. dissimilem vo dissimilis. LVI.

Potest eniꝫ vēter alicui qḋēꝫ fridior q̄ oporteat eē: caput vo calidius: ꝛ indigere adiutorijs ꝓprijs singula: ſm vo hoc ꝛ altaruꝫ vnaqueq; ps aut humidior aut siccior aut fridior aut calidior exñs ꝑter modū ꝓprijs distēpantie indiget dictis. Nō igit exercebimus equalr oēs huiꝰ corporis partes: neq; silr humectabimus: aut siccabimus aut aliqḋ horuꝫ faciemus. Amplius vo dicetur de his in negocio de salubribus causis.

ℭ In hac 2ᵃ pte huiꝰ capli docet Gal. q̄ō reducēduꝫ sit corpus lapsuꝫ lapsu exñte ꝓportionali in oibꝰ: ꝛ q̄ō dum lapsus non est ꝓportionalis in oibus mēbris. ℭ Et diuidit in q̄tuor ptes. p̄mo ponit regulas. 2ᵒ declarat exemplo. 3ᵒ infert correlariuꝫ. 4ᵒ remittit nos ad aliuꝫ librum. ibi 2ᵒ [Pōt eniꝫ.] ibi 3ᵒ [Nō ergo equalr exercebimus.] ibi 4ᵒ [Amplius vo.] ℭ De p̄ma pte dicit: ꝙ stāte discrasia sili in oibus corporis ptibus: tūc ꝓcuratio reducēdi vel ꝯseruādi erit silis quo ad oēs ptes. Et per silem itelligo ꝓportionalē. nam nō est dubiuꝫ ꝙ nō silr regit cor calm oino sic cerebruꝫ calm. ℭ Dicit 2ᵒ ꝙ si discrasia est dissilis: tūc ꝓcuratio. i. regimē aut reductiuū aut ꝯseruatiuuꝫ nō erit sile respcū oiuꝫ ptiuꝫ: sed dissile. ℭ De pte 2ᵃ dicit ꝙ pōt eē ꝙ alicuiꝰ hois vēter est fridior nālr q̄ opꝫ ꝛ caput calidius: ꝛ ꝙ vtrūq; istoꝝ siue ꝯseruari siue reduci debeat indiget ꝓprijs adiutorijs. i. rebꝰ distinctis adiuuātibꝰ siue ad ꝯseruationē siue ad reductionē. Et ita est de quacūq; alia pte corpis: ꝙ si ipsa sit calidior aut fridior aut humidior aut siccior: ꝙ ipsa idiget dictis appropriatis siue distēpantie: aut ꝓ ꝯseruatione aut ꝓ reductione. ℭ De 3ᵃ pte dicit qḋ ex dictis seqt ꝙ diffa stāte in lapsu seqt ꝙ nō oēs ptes equalr exercebimus aut siccabimus aut humectabimus. ℭ De pte 4ᵃ dicit ꝙ de istis rebus est amplius dictū in libro de regimine sani. ꝛ p̄cipue in 6ᵒ vbi ista tractantur.

Primo dubitat circa canonē vtruꝫ sili exñte membroꝝ discrasia sit regimē adhibēduꝫ simile

ꝛ dissimili dissile. Arguit ꝙ non: qꝛ simili existe discrasia mẽbroꝝ. vnũ tñ eoꝝ erit alteri ꝯrius ꝛ dissile; qꝛ vnũ calidũ ꝛ aliud fridũ. g indigebũt dissili ꝑcuratione. assumptũ ꝛ ꝯñtia pꝫ. ¶ Per idẽ stat dissili existe discrasia mẽbra eẽ silia: ꝛ cuꝫ fridũ mẽbrũ sit calm: ꝛ calidũ ita infrigidat vt ad qualitatem cõplexionis veniat ꝛ caro ꝛ cutis aut neruus sensitiuus ꝛ cutis: ꝛ presertim argumentũ esse forte de ꝯseruatione: vbi per similia fieri habeat.

Secundo dubitat ꝙs lapsus est peior alijs paribus an lapsus mẽbris disproportionalis: an ꝓportionalis. ¶ Et 3° cuius magis leduntur opationes an corporis fm mẽbra soluꝫ ꝓportionalr lapsi: an disproportionalr alijs paribus. De qbus pro nũc nõ curo multũ discutere dũmõ intelligamus ꝙ per ꝑcuratione siliꝫ itelligamus regimen ita ꝓportionatũ tẽpato regimini mẽbri. sic aliud regimẽ est ꝓportionatũ tẽpato regimini alterius mẽbri: tũc res itellecta est q̃tũ ad canonẽ ꝛc. LVII.

Organicoꝝ vero cause salubres fm lapsus: ꝛ he ab optima compositione adinuicem differunt. Alie siquidem sunt salubres circa plasmationem lapsuũ. alie vero eorum que circa magnitudinem aut numeruꝫ aut positionem.

¶ In isto cap̃ Gal. docet cãs reductiuas lapsuũ in cõpõne postq̃ supiꝰ posuit cãs reductiuas lapsus in cõplone ꝛ cã ordis nota est. Diuidit aũt priã capm in tres ptes. In pᵒ ponit cõclõnẽ vnã ad ꝓpositũ. In 2° narrat diuersas maneries lapsuũ cõpõnalium. In 3° docet istis lapsibꝰ applicare cãs correctiuas. ibi 2° [In plasmatione.] ibi 3° [Quecũqꝫ igitur peccauerũt.] ¶ In pᵒ vult istã ꝯneꝫ cãe salubres mẽbroꝝ vt sunt lapsa ab optima cõpõne differũt abinuicẽ. ꝓbat inductiue: qꝛ alie sunt cãe salubres circa lapsuꝫ in plasmate: alie circa lapsuꝫ in q̃titate: alie circa lapsuꝫ i numero: alie circa lapsuꝫ in põne. ¶ Circa istã ptẽ nota pᵒ: ꝙ nã organica que vocat cõpõ sub se 4ᵒʳ gnã ꝯtinet supra noiata in 2° ꝛ pᵒ. s. q̃titatẽ plasma siue creaturã nũerũ ꝛ sitũ siue põnẽ: ꝛ ista q̃tuor gnã voluit hic Gal. clare itelligi. nã cuꝫ cãe debeãt effectibꝰ ꝓportionari: ꝛ isti effectꝰ sint tã diuersi. ꝯñs est ꝙ cãe eoꝝ correctiue sunt diuerse. ¶ Oꝫ si queratur q̃re Gal. de causis ꝯseruatiuis sanitatis nõ lapse cõpositionalis nõ determinat. ¶ Dõm ꝙ talis sanitas ꝯseruatur per cõseruatione sanitatis cõplonalis de qua dictũ est supra.

Secundo solet queri vtruꝫ queadmoduꝫ cõplo ꝯtinue ꝑmutatur ita cõpõ. ¶ Dõm est ꝙ sic: lꝫ nõ fm oẽm suã rõnem. nã numerus ꝛ societas multoꝝ tiens nõ ꝑmutantur. hec tñ cõpõnis ꝑmutatio pẽdet a complone: si fuerit ꝑmutatio nãlis: sed põt pternaliter ex causis alijs accidere vt constat. LVIII.

In plasmatione quoqꝫ sunt plures lapsus. etenim figure partis ꝛ si alicubi in ea curuitas aliqua est vel cõcauitas eiusqꝫ fm nãm aut pori aut constrictio aut orificiuꝫ: aut asperitas aut lenitas qñ est aliqd extra ꝓprias ꝯtẽpantiã: paruꝫ qdem hoc patiens corpus sanoꝝ corpoꝝ appellationẽ habebit. amplius vero ꝛ neutroruꝫ. si vero sit tm̃ vt noceat operationi: iam egrotare videtur.

¶ Hic narrat Gal. modos siue spẽs lapsuũ in cõpõne sub gnĩbꝰ dictis ꝯtẽtas. Et diuidit in 4ᵒʳ ptes fm ꝙ 4ᵒʳ generuꝫ spẽs enũerat. ibi 2° [Scdꝫ q̃titatẽ.] ibi 3° [In nũero.] ibi 4° [Reliquum vero.] ¶ De pᵒ dicit ꝙ in plasmate fiunt lapsus his modis. vbi grã in figura si fiat aliq̃ curuitas non debita: aut sup. rectificatio illius qõ deberet eẽ curuũ. 2ᵃ spẽs est in ꝯcauitate que dꝫ eẽ fꝫ nãm que vocat receptaculũ vt ꝯcauitas stõchi vel alteriꝰ mẽbri. Nã si mutet ab eo qõ est nãlissimũ est lapsus in ea. 3ᵃ est i via vt est porus vl orificiuꝫ vene vl pori vl alteriꝰ vt istiꝰ vie fiat ꝯstrictio: aut sup. amplificatio maior debito. 4ᵃ est in supficie vt si fiat aspitas supficiei: aut lenitas maior opportuno. ¶ Dicit 2° quo ad hãc ptẽ ꝙ qñ est aliqd in istis naturis ex ꝓpriã tẽpantiã si paꝝ patit adhuc appellãdũ est sanũ. si vero ãpliꝰ appellãdũ ẽ egrũ fm vnã lrãꝫ: aut neutrũ fm aliã. Si vero tm̃ fuerit vt nocet opõni sup. sensibilr ista iã dicunt egrotare. ¶ Circa ptem igit nõ. ꝙ sub plasmate siue creatura 4ᵒʳ ponunt gnã. s. figura: receptaculũ: via: ꝛ supficies: ꝛ iõ sub q̃libet istoꝝ modos lapsuũ enarrauit. ¶ Nõ 2° ꝙ lrã in 2° pte iuenit duplex: vt supra di. nã aliq hñt ꝙ corpa paruꝫ ꝑmutata hñt sanoꝝ appellationẽ. multũ vero ꝑmutata hñt neutroꝝ. qdã aũt hñt ꝙ multũ ꝑmutata hñt egroꝝ: ꝛ ista est color. ¶ In 3° pte ꝯueniũt oẽs. Si igit dicat neutroꝝ: tũc est clarior lrã ꝛ ꝯcordat cũ veteri trãslatiõe que hꝫ egrotatiuũ loco neutroꝝ: ꝛ tũc est sensus ꝙ ꝑuo existe lapsu ab optime sano est sanũ mltũ: maiori existe est neutrũ simplr: sed ita magno existe vt ex eo ꝑueniãt opõnes lese respectu optĩe sani. tũc iam sunt corpa egra. s. simplr. Et hic mõ intelligit solũ de nãlibus lapsibꝰ de qbꝰ maxie hic est sermo. ¶ Põt tñ hic mõ stante lrã esse remotiua dubij ꝛ posset qs querere qꝛ cõplonales lapsus plurimũ sunt pter nãm vtrũ cũ lapsu pter nãm stet corpus sanũ: ꝛ rñdet ꝙ sic. nã ita ꝑuus põt eẽ lapsus et pter nãm ꝙ adhuc erit sanũ appellãdũ. maiori vero existe lapsu: ita sup. vt opõnes nõ sint sensibilr lese est neutrũ vt nũc: sꝫ ita magno existe vt opõnes cões sensibilr ledant est iã egrotãs. i. egruꝫ vt nũc: ꝛ istã puto veriorem. Si vero dicat lrã egruꝫ intelligat egrotatiuũ vt in veteri trãslatione: ꝛ illud est dicere neutrũ vt hic sumit: nõ aũt est idẽ qõ egrũ simplr vt sumebat in pᵒ. nam si ita itelligeret nõ esset verum. LIX.

Secunduꝫ quantitatem vero superfluitas ꝛ defectus: ad easdem deducunt differentias.

¶ Enumerat lapsus in q̃titate dicens ꝙ isti sunt supabundãtia ꝛ defectus: ꝛ deducũt ad easdẽ dñias. s. sani: cuꝫ lapsus est valde ꝑuus: neutriꝰ cũ est maior: ꝛ egri cum ad hoc veniũt vt opõnes ledãt sensibilr. ¶ Ubi nota ꝙ hec auctas supabundantia ꝛ defectus ad easdeꝫ deducũt dñias itelligit fm gnãlem denoiationem sani neutrius vel egri ꝛ non de speciali ꝛc. LX.

In numero vero deficiẽs aut abundans velut homiomeron vnuꝫ aut plura hꝰ generis sunt. ꝛ quecũqꝫ pter naturam in nobis sube consistunt.

¶ Hic enũerat morbos in nuõ dicẽs: ꝙ sunt cuꝫ numerus est deficiẽs aut abũdãs: sicut si deficiat aut abũdet aliqõ mẽbruꝫ homiomerũ vel plura eoꝝ deficiãt vl abũdent. ¶ Dicit 2° ꝙ ex hoc gñe. s. lapsu in nuõ sũt oĩa corpa que pter nãm ꝯsistũt in nr̃o corpe. ¶ Prio g nõ textũ ita dirigi: in nũero vero deficiẽs aut abũdãs sup. ad easdẽ ducunt dñias. s. sanitatis morbi vel neutralitatis velut si homiomeron vnũ ꝛc. ¶ 2° nõ hic p nũerũ itelligi nũeꝝ ꝛ vnitatẽ. nã cum vnicũ supabũdat ipm est morbꝰ in nũero. ¶ 3° nõ ꝙ corpa que pter nãm in nobis inueniunt sunt lũbrici ꝛ lapis ꝛ caro mortua ꝛ febel ꝛ silia dicunt morbꝰ in nuõ addito: qꝛ sunt additio vltra numeꝝ g dꝫ eẽ ꝛ ledũt opõnes. ¶ 4° nõ in istis nõ cadẽ morbũ diminutiõis nũeri: sꝫ tm̃ additiõis: sꝫ in mẽbris que sunt de gñe nãli cadit morbꝰ in nuõ addito vt sextꝰ digitꝰ: ꝛ in diminuto vt si deficiat

oculus

oculus aut digitus. ¶ Quinto nota φ ēt in istis que sunt ex toto pter nām defectus: aliqñ est paruus: aliqñ est magnus: aliqñ maxim⁹: ꝛ ꝯtigūt tres diīe supra dicte. LXI.

Reliquum vo genus ppter vniuscuiusqꝫ positionem simplicium partium in quo ꝛ ipse. iiij. sunt omnes differentie. Prima quidem optima. Secūda vo parum permutata: ꝛ ppter hoc adhuc sanū perficiens corpus. Et tertia egrum quando amplius extra naturam fit. Quarta vo iaꝫ egrotās quando plurimum.

¶ Enumerat lapsus situs dicēs φ aliud genus. s. lapsus qđ est pp positionē simpliciuꝫ aut organicoꝝ supple est ēt tale vt in ipso oēs q̃tuor corpoꝝ diīe supradicte iueniunt. s. optima dispositio q̄ est pma. scđa est paꝝ recedens: ꝛ pp h adhuc dī corp⁹ sanū tale. tertia est egra. i. egrotatiua ꝛ intelligat neutra mō supra exposito. q̃rta vo est quamplurimū lapsa: ꝛ ista est iā egrotās. i. egra simplr. ¶ Nō tñ φ situs qñqꝫ sumit p loco: vt φ digiti sint in extremitate manus: qñqꝫ p societate: vt si digiti essent duo inuicē ꝯiuncti qui debēt esse separati erit lapsus in situ p societate: ꝛ de vtroqꝫ datur intelligi. ¶ Nō scđo ex dictis cōprehendi Gal. ex generib⁹ cōpositionis supradictis itellexisse q̃tuor modos hic applicatos lꝫ optimā compositionem tacuerit qꝛ illa nō est lapsus. ¶ Deinde cum dicit. LXII.

Quecūqꝫ igitur peccauerūt partes ſm figuram quidem quemadmodū quecūqꝫ distorte itus vel extra: ꝛ he recēter nate quidem existentes ꝛ molles plasmatione ꝛ superligatione ad id quod ſm naturam est reuertuntur. Hue vo ꝛ si contingat ad augmentum peruenire: ad correctionem non perueniunt.

¶ Enumeratis modis lapsuū compositionaliū. Incipit ponere causas reductiuas. ꝛ p̄ in simplicib⁹. scđo i cōpositis. ibi scđa [Manifestuꝫ aūt.] pmā in quatuor. qꝛ pmo ponit causas correctiuas lapsus in plasmate. scđo in q̄ntitate. tertio in numero. q̃rto in situ. ibi scđa [Quecūqꝫ gdē.] ibi tertia [Deficiētiū vo.] ibi q̃rta [Eadē ꝛ eoꝝ.] ¶ Pria in tres sicut in trib⁹ spēb⁹ lapsus plasmatis hic logt relinquēs lapsum in supficie. de quo amplius in tractatu de cura egrorū loquitur. ibi scđa [Et quecūqꝫ gdē.] ibi tertia [Ita vo.] de pma dicit duo. ¶ Primū est φ ptes distorte intus vel extra si sint adhuc molles ꝛ recenter nate reducuntur ad nālē figurā p plasmationē ꝛ p ligationē ad h aptaꝫ: ita φ plasmatio ꝛ sup..gatio sunt cāe hui⁹ lapsuum correctiue. ¶ Dicit 2° φ si ptes fuerint dure: ꝛ iā ad cōplementū augmēti puenerint nō reducūt ad id qđ est rectū ꝛ optimū in figura ꝛc. ¶ Circa quā ptē p̄ nō φ antiqua trāslatio hꝫ expsse de pedib⁹ gb⁹ accidit tortura itus vel extra. ꝛ de capite plano. ꝛ iō aut ibi est supfluitas aut ibi deficit. ¶ Nō 2° φ vbi nostra trāslatio dicit recēter nate: antiqua dicit in īfantib⁹ ita φ vī velle teneritatē talē q̄lē in īfātib⁹ est regri ad h vt possint iste figure rectificari ꝛ h vī innuere Gal. 2° complonū. ¶ Nō 3° φ plasmatio hic significat manualē ꝯtractionē mēbri p quā ad decētē figurā reducitur: ꝛ p supligaturā itelligit debitū modū tenēdi mēbruꝫ sub tali figura. nā nō sola reductio sufficit. sꝫ ad h vt pmaneat opꝫ teneri sub debita figura ꝯstrictū. ¶ Nota 4° φ qꝛ plurimū figura mēbri pendet ex figura ossis. iō q̄diu os est tā molle vt sine fractura replasmari possit est possibilis lapsus in figura correctio. ꝛ qꝛ h est in īfantia vt dic Gal. 2° cōplonū. cap̄ 2°. nā tūc dicit eē sicut recentē caseū: iō nutrices multos tales defect⁹ corrigūt. ꝛ qñqꝫ faciunt ex errore ligādi īfantes: ꝛ opꝫ ēt h paulatine fieri qꝛ multa plicatio subita fracturā iducerēt. In sequētib⁹ vo etatibus qꝛ iā satis magna durities est. iō non corrigunt tales figure ex hoc capite lapse lꝫ figure maciē vel pinguedinē sequētes vt tornatilitas faciei ꝛ silia. corrigunt ēt in senectute vt experiētia notat. ꝛ ita de ꝓternālib⁹ sequentibus spalmū: vt in tortura oris est dicere. LXIII.

Et quecūqꝫ gdē circa curuitatē peccauerunt ꝛ hic silr possunt corrigi gdeꝫ adhuc humectande. perfecte vo non possunt. paruas igitur curuitates alligatio ꝛ quies: magnas vo operatio partium ꝛ retentio spiritus operatur.

¶ Ponit causas correctiuas lapsus in cōcauitate q̄ est cōis ad viā ꝛ receptaculū: maxie tñ vt est receptaculū. Et dicit tria. Primū est φ ꝯcauitates. i. receptacula q̄ peccauerūt si sint adhuc augmētāde possunt corrigi: sed si sint pfecte qꝛ ad cōplemētū augmēti venerint nō pñt corrigi. ¶ Dicit scđo φ si curuitates sunt magne tunc alligatio ꝛ quies sūt apte facere eas paruas. ¶ Dicit tertio φ si sint parue tūc opatio ptium ꝛ retētio anhelitus sunt apta facere eas magnas. ¶ Circa hāc ptē notādū φ peccatū in receptaculo vt sic est aut paruitas ꝯcauitatis ei⁹ aut magnitudo. ꝛ iō quādiu augmētū fit pōt quodāmō corrigi gdē augmētatiuā ṽtutē iuuādo. ꝛ magnitudo corrigit vlteri⁹ augmētum phibēdo. ꝛ qꝛ hoc pōt p totā etatē augmēti quodammō fieri. iō dixit hic rectificationē huius lapsus fieri posse cū ptes sunt adhuc augmētande: in lapsu aut in figura nō dixit itaꝫ: qꝛ nō seruant ossa p totā hāc etatē sufficientē mollitiē. ꝛ ista est verior cā q̄ꝫ cā Thadei. ¶ Scđo nota etatē augmēti plerūqꝫ ad 25^m annū terminari lꝫ in gbusdam vsqꝫ ad 30^m ꝓlongeṫ. ¶ Tertio notādū φ ligatura phibens a ṽtute fieri dilatationē. ꝛ ges calorēꝫ debilitās ꝛ phibens ab attractione sunt cause paruitatis maxime phibendo futurum augmentū nisi ista administrarent. ¶ Et tu considera quomō inde sequit magnitudinis correctio ex opposito operatio partium ꝛ exercitium earum facit eas magnas calorem confortando qui membrū extendit. vnde in fabris manus ꝛ bracchia īueniunt cōmuniter maiora q̄ꝫ in aliis. retētio aūt anhelitus magnificat pectoris concauitatem ipsaꝫ extendendo. ꝛ ideo pueri nō sunt oino a gemitu cohibēdi: qꝛ pectora eoꝝ efficit fortiora ꝛ corda calidiora ꝛ loca ista latiora.

¶ Ita vo ꝛ quecunqꝫ ſm poros aut orificia.

¶ Ponit causas correctiuas lapsus in viam per quandam similitudinē ꝛ patet similitudo aut intelligatur ꝛ quo ad hoc φ est in cōpletis nō fieri correctionē. ꝛ in augmentādis esse possibilem lꝫ non semper. ꝛ scđo quo ad modū qꝛ quies ꝛ alligatio ista facit minora. sed exercitiuꝫ maiora. ¶ Nota tñ φ p poros intelligimus oia foramina occulta: ꝛ p orificia ea q̄ sūt sensui manifesta: vt os nares aures ꝛ silia. ꝛ cause hoꝝ sunt manifeste ꝛc. LXIIII.

Et quecunqꝫ quidem maiora q̄ꝫ oportet quies ꝛ alligatio apta nata est minora efficere: maiores vo efficit partes motio ſm naturam cuꝫ fricatione moderata ꝛ aliis quecūqꝫ nata sunt ad superficiem sanguinem trahere multum.

¶ Hic ponit causas reductiuas lapsus i quātitate dicēs φ

si mēbra sunt maiora opportuno illa fiunt parua p getes et alligationē. et si sint minora tunc motio fm naturā et tēperata fricatio et quecūq3 alia sūt apta ad superficiē multum sanguinē ducere: sunt apta illa augere. ¶ Circa quā partem nota pmo φ in spermaticis membris in qbus hic maxie de augmento intendimus nō sunt apta augeri nisi in adolescentia: et nec ꝓprie eoꝝ augmētū corrigi pōt nisi tunc: in carniformibus vo etiā in senectute membra qdā minora vel maiora efficiunt et forte ꝓpter h Gal. hic non fecit distinctionē quā supra fecerat de ꝯcauitate et figura. ¶ Nota scdo φ ges et alligatio ꝓhibitio et nutrimentus trahi ad mēbrū aut in eius substātiā ꝯuerti sunt cāe diminutionis: qꝛ ꝓhibitionis augmēti. l3 etiā possint eē vera diminutionis cā p maiorē fieri deꝑditionē q̄3 fiat restauratio: nā nō est ipoīe vt sup pma pmi. dixi in adolescētia fieri diminutionē verā. ¶ Nō 3° φ per motionē fm naturā itelligimus exercitiū nāle siue ꝓportionatū mēbro. nā valde nimiū exiccat: et qñq3 minueret. sed aliqualr tēperamētū excedēs in vno mēbro potius augmentat ipm trahēdo sanguinē ad locū l maiori ꝓportiōe plus q̄3 pust et q̄3 fiat maior dissolutio: g sanguis multus ēt existēs s calore ꝯfortatiuo trāsmutat in mēbri subam siue exercitio: ēt stāte mēbro nā negligit nutrimētū ad mēbrū mittere. et iō dimittētib° coitū virga minorat. vt. 6. de interiorib° idē intelligendū est de ꝑfricatiōe moderata φ de exercitio: nimia aūt exiccat. ¶ Nō 4° inunctio cū vnguēto de pice et lenis verberatio et multa talia sunt apta nutrimentū ad sugficiē trahē et calorē ꝯfortare cū sint aliqualr calida: et iō ista sunt apta exteriora mēbra augere: et de istis fit mētio. l. 4. de igenio et sepe in de regimie sanitatis. LXV.

Eficientium vo partiu3 quecunq3 quidem ex sanguine habent generatione3 non impossibilis est coru3 correctio: quicunq3 vo ex semine pauco habent generationem earum impossibilis est correctio: est tamen pro his aliquando facere alia ꝓxima his habentia vtilitatem.

¶ Ponit hic cām reductiuā lapsus in numero: et p in numero diminuto. scdo in numero addito. ibi 2° [Quecūq3 vo abundāt.] pma in duas. p facit qd dictū est. scdo rūdet tacite qōni. ibi 2° [Omniū vo nā.] De pma dicit tria. pmu3 φ si sit defectus in numero mēbroꝝ cōponētiū organicū ex pte mēbri ꝯformis habētis gnāri ex sanguine nō erit ipossibilis correctio: qꝛ poterūt talia regenerari. ¶ Dicit 2° φ si deficiāt mēbra spmatica quoꝝ gnātio est ex semine pauco ipossibilis est correctio. ¶ Dicit 3° φ qñq3 loco taliū mēbroꝝ deficiētiū fiunt alia mēbra habētia vtilitatē ꝓpinquā vtilitati illoꝝ mēbroꝝ. ¶ Circa hāc ptē nota pmo fm mētē Gal. mēbra dura et alba vt ossa et cartilagines ligamēta neruos arterias venas esse genita mālr ex spmate fm ptē suā corpulentā. et iō dici mēbra spmatica. fm aūt Ar. mentē nullū mēbrū est hoc mō spmaticū. s3 iō dicunt talia. qꝛ sanguis anteq̄3 ad suba3 illoꝝ mēbroꝝ ꝯuertat trāsmutat in albū spmati quodāmō sile. hoꝝ g mēbroꝝ si aliqd vnū deficiat dicit Gal. regenerari nō posse. ¶ Alia vo sunt mēbra vt caro et adeps. que ex sanguie menstruo in sui pn° fm mētē Gal. generant: et ista dicunt carniformia: et stat alicuius taliū defectu3 corrigi: qꝛ pnt post generationis pncipiū restaurari et regnāri.

Ut melius appareat hui° veritas. Querit] vtꝝ mēbra spmatica deficiētia possint regenerari. affirmatiue arguit sic. in corꝑe in quo talia deficiūt est vtus gnātiua eoꝝ et mā sufficiēs: g pnt regenerari. consequētia tenet: qꝛ si gnāri nō possent: tūc aut esset defectus agētis aut māei. et assūptū ꝓ3 qꝛ i corꝑe est vtus nutritiua q gñat ptē taliū mēbroꝝ et mā nutrimēti ex q tales ptes gnānt. sed ptes ille sunt mēbra spermatica cū sint eiusdē rōnis cū toto. g et c. ¶ Cōfirmat qꝛ dētes regenerant: post abscissionē et ipsi sunt mēbra spermatica cum sint ossa et c. ¶ Cōfirmat ēt qꝛ parui rami venaꝝ et arteriaꝝ regnānt: neruoꝝ ēt villi vt p° pmi. cap de mēbris. vltimo. qꝛ ab imperfectis aialibus abscisa regenerant. ergo s perfectis cū natura sit de perfectis magis sollicita.

In oppositum est Gal. hic et Aui. pma pmi doc. gnta. p cap de mēbris. cū dixit i istis spmaticis. cū. n. aliqua eius pars seiungit nihil ei° loco nascit. et intelligat nihil in spe sile. ¶ Pro solone isti° qōnis nota p in hoc esse cōuenientiā apud oēs φ in hoīe quedā mēbra ēt ignobilia sunt. q si de toto auferant non renascit sibi sile in spe locꝫ eoꝝ in aliqua etate: quedā aūt sunt q cū auferunt ēt ex toto aliqd sibi sile renasci pōt in quacūq3 ēt etate: quedā3 aūt medio mō se hnt. Exēplum pmi. vt ossa et mēbra q vocant spmatica. Exēplū3 scdi. vt caro simplex vel glandosa. vt adeps. Exēplū tertij. vt dentes. ¶ S3 in assignanda hoꝝ cā multa est apud doctores differētia. qdā g dicūt fm Gal. mentē mēbra spermatica gnāri ex corrupta pte vtriusq3 spmatis. nutriri dr sanguine ēt ad spermaticā nām redacto: sed tñ ptē a pncipio generatiōis ꝯtractā dicūt radicale humidū in quo p existit virt° vite respectu aliaꝝ partiū. relique vo ptes que p nutricationē acqrunt sunt minus pure vinētes: et nō nisi in vtute pmaꝝ. in oi g mēbro spermatico cū deficit ps quantitatiua ei° nō regenerat ꝓportionabile: qꝛ deficit mā ex q illa radicabilis ps est gnānda. et h siue mēbra hec radicabilia sint dura siue mollia. idē. n. dicūt ꝯtigere in neruo osse ligamēto pāniculo: et puero et sene. s3 mēbra q dicunt sanguinea dicūt generari a sui pn° p sanguinis coagulationē: et qꝛ sanguis in epate nostro genitus est eiusdem rōnis cū sanguine matricis: iō pōt tale mēbrū regenerari. ¶ Dētes aūt dicūt gnāri ex sanguine in q tñ aliq vtus spmatis existit. i. aliq vtus et qlitas suo mō ꝓportionabilis qualitati: q est in spmatis corpulēta pte. ꝓp quā est mā sufficienter appropriata gnōni dentis. et iō q̄3diu durat in mēbris suis dādi sanguini talē vtutē tā diu euulsi possunt renasci. s3 cōmuniter ante iuuētutē hō vtus deficit l3 in qbusda3 vsq3 ad senectutē remaneat. Ego. n. audiui in ciuitate nra a fide dignis q. N. macellator seneñ. cū fuisset antiquione3 iā senex illic oēs dētes ꝑdidisse: g oēs sicut in puero renati sunt. et in decrepita etate in q iā puerilis sensus ad eu3 redierat. erit g ipossibilitatis hui° cā defect° māe: et forte generatiue vtutis. qꝛ nutritiua nō vi sufficiēs ad tales ptes radicales generādas: l3 q̄dā sibi ꝓportionabiles. In carne aūt gnānda et re sibi ꝓportionabili nō deficit agēs nec mā: nec video iuxta tenētes φ humidū radicabile tm est a pncipio gnātionis cōtractū presertim spmaticū qn hec positio satis sufficienter sustineri possit.

¶ Cōciliator vo in annexo dsie. 37. q̄tuor assignat causas ꝑtiales ex qb° vna totalis colligit. p° est defect° vtutis informatiue reqsite ad taliū gnātionē. scda est defect° māe. tertia est debilitas acqsita cū a mēbro spmatico pars integre separat. q̄rta est mēbri spmatici duricies. has. n. cās et si maxie expmat in via ꝯsolidatiōe: tñ intelligit vt ex eo ꝓ3 ēt de regeneratiōe: ponit tñ pmā sub dubio: et i q̄rta includit inata immateria taliū mēbroꝝ debilitas et difficultas assilandi nutrimētū et distātia nutrimēti a mēbris. s3 de ꝯsolidatiōe hec magis vidēda infra. ¶ Iste tñ pōnes iuxta mētē Ar. stare nō pnt. p p h φ cuiusl3 mēbri geniti in pn° mā gnōnis fuit sanguis mēstru° nō ps corpulēta spmatis. et iō iter mēbra genita non ē hec maeꝝ diuersitas. assūptū ās p q gnōne aialiū nitit Ar. multi rōnib° ꝓbare

⁊ hoc est supra habitū de signis complexionis testiculoꝝ.
¶ Secūdo: quia iuxta ipsuz ex eisdē sumus ⁊ nutrimur.
si ergo adest sufficiēs materia nutritionis. ergo ⁊ gnōnis.
¶ Tertio: q2 mēbra hec spmatica sunt homogenea. ꝗ illo
rū quelibet ptes sunt eiusdē rōnis: cōsequēs aūt esset fal
sum si inem ōz pars a pte vt vna ꝑ mā sue generationis
requirat sperma. relique vō sufficiat sanguis.

¶ Et ideo Plus ꝗ cōmentator in hoc loco aliam iuxta sen
tentiam Ar. causam ponit dicens. ꝙ mēbroꝝ nostri cor
poris quedā sunt calida ⁊ humida fortem habentia virtu
tez nutritiuā. sicut verbi grā caro: quedā aūt sunt frigida
⁊ sicca: ⁊ ꝑpter hoc virtutē hanc habētia debilē. scdo etiā
cōsiderat ꝙ mēbroꝝ deficiētiū in corpore nostro: siue de
ficiāt a natiuitate: siue deficiāt ex tēpore. quedā sunt que
nō sunt apta regnāri ex mō sui defect9 nisi seorsuz a sui cō
pare vel sibi ꝫ ipēm siliꝫ: qdā sunt eo mō sepata: vt si rege
nerari oporteat: intelligunt tñ ex h mō regnātionis gnā
ri debite vnita ad sibi sile: ⁊ tūc vult tres ꝯnes. ¶ Prima
qdcūqz mēbrū defecerit siue a nā siue ex tēpore: cui9 rege
neratio ex mō sui defect9 nō est apta fieri nisi seorsuz a si
bi simili: nō pōt regenerari. esto ꝙ ibi sit plena mā. pba
tur: q2 virtus nutritiua nō est potens facere hanc regene
rationē seiunctā: sed solū ꝯiunctā. seiunctaz aūt sola gene
ratiua est apta facere que nō est in homine respectu suoꝝ
mēbroꝝ. ¶ Secūda cōclusio. mēbroꝝ deficientiū quoꝝ
regeneratio intelligitur fieri cōiuncta ad sibi simile quo
rundā regeneratio est possibilis: vt pꝫ in carne: quorūdaz
vō regeneratio est impossibilis: vt pꝫ in osse. ¶ Causa aūt
prime partis huius ꝯclusionis que est ad experientiaz co
gñita est: q2 cum in talibus membris virtus nutritiua sit
fortis: ⁊ nutrimentuz parū distans a natura membri. ideo
in sui extremitate possunt iuxta se generare aliam partez
sibi perfecte similem: sed in alijs in quibus virtus est hoc
modo debilis: hoc ideo nō accidit: q2 nutrimētū perfecte
assimilare nō possunt: nisi fuerit vndiqz circūclausum ab
eis: ⁊ ad minima diuisuz: vt applicatio sit bona ꝑpter vir
tutis eorum debilitatem: ⁊ ideo ad extremum nihil adde
re possunt nisi forsitan in pueritia duz adhuc mollia sunt.
de quo īfra dicet. in caplo de fractura. ¶ Tertia ꝯclusio.
quādoqz loco taliū deficientiū alia quedaz corpora gene
rant proximā habentia vtilitatē: pꝫ. sicut in gnātione pori
callosi: siue vt arabes dicunt orosbor: dico aut qñqz: q2 nō
semꝑ sufficit natura etiam talia generare.

¶ Ubi vō vī ꝙ qñqz caro generat: ⁊ nō iuxta sibi silez:
vt pꝫ sup osse discoopto: nā sepe vidi cū craneū esset disco
pertū ad magnā latitudinē: ⁊ in medio discooperture fa
cta erat fricatio incepit ibi pus gnāri caro nō iuxta aliaz.
dico pus ꝗ in extremis ossis discoopti: ⁊ iō pma ꝯ non vꝫ
vā hui9 tertie opinionis: ⁊ in pinguedine silr. ¶ Patet 2°.
q2 dētes euulsi generant: ⁊ nō iuxta suū cōpar. ꝗ nō vī nō
remāsisse alicui9 mēbri vtutē gnātiuā. ꝙ si ꝯcedit dentis
vtutē gnātiuā remāsisse: aut in corde ex nutrimēto mādi
bule supfluo aut in mādibule foramine ꝗre nō erit vtus
alicubi carnē sepataz ab alia carne gnāndi: vī ꝗ iuxta hūc
tertiū modū limitāda p9 ꝯ. ¶ Ad argumēta aūt oppositū
facta rñdet: ⁊ p ad p^m negat aūs. sꝫ ꝫm pmā viam deficit
mā. ꝫm scdam deficit ipsa: ⁊ agens. ꝫm hāc tertiaz deficit
sufficiens distincte gnāre. ¶ Ad 2^m dī ꝙ parui rami ve
narū possunt recōtinuari: ⁊ ēt apud quosdā gnāri: ⁊ neruo
rū villi: ⁊ arteriaꝝ: sꝫ h raro ⁊ solū ī paruis valde. ¶ Alij
vō debēt nō regnāri: sꝫ tñ ꝯtinuari: qd Aui. voluit p9 pmi.
cap de mēbris. de dente aūt dī ꝙ pōt regnāri: q2 nō hꝫ rō
nē pure spmatici: ⁊ iō iuxta modū quē innuit Auicē. pma
pmi. caplo de membris: q2 mā ꝑpria generationis dentis
est sanguis in quo adhuc est aliqua spmatis ꝑprietas vel
vtus: ⁊ hec vtus nō semꝑ inuenit in sanguine nec in oibus
hoīb9 eqlr: iō nec semꝑ: nec eqli tēpore regnānt cū euel
lunt. ¶ Ad vltimū negat ꝯñtia: nam multas hñt vtutes
impfecta: quaꝝ silēs nō sunt impfectis: ⁊ multis modis q
bus nō solū ptes eoꝝ gnānt. sed ipsa tota qb9 pfecta gnā
ri nō psīt: ⁊ dixerūt qdā in h cām esse qꝛ nā totū suū pos
se in gnātione pfectoꝝ expendit in pn9 nihil sibi reseruā
tes ad futuros casus: sed in illis imperfectis: q2 facillime
⁊ a multis causis truncant: nō ita facit: sed reseruat ad fu
turos casus virtutē regeneratiuā: ⁊ pōt hoc habere sanuz
sensum. ¶ Deinde cum dicit. LXVI.

Omniū aūt horum natura quidez ope
ratrix: medicus vō minister.

¶ Rñdet tacite qōni: nā posset qs dicē qd ē
gnāna carni iformia post abscisionē: ⁊ ea ꝗ loco
spmaticoꝝ gnānt: rñdet ꝙ oium istoꝝ nā est opatrix: sed
medicus est minister. ¶ Cōsidera iuxta Cōciliatorez ꝙ
nā ⁊ si sit nomē qd apud medicos dī de cōplone ⁊ de cōpō
ne ⁊ vtute regnātiua. hic sumit ꝑ vtute aie nāli: hec. n. est
que carnē gnāt: ⁊ orosbor: ⁊ cicatricez ⁊c̄. ¶ Attende scdo
hic duplicē inueniri expōnē. qdā. n. exponunt vt dixi: qdā
aūt faciunt eam magis generalē partez intelligentes per
oium. i. reductionum ⁊ curationum: ⁊ dicunt veraz esse ēt
generalem: de quo nō curo pro nunc: q2 certū habeo non
esse veꝝ. ⁊ ideo primū intellectum prosequor ⁊c̄.

¶ Sed hic cadūt difficultates alique: p9 que sit vtus car
nis iuxta gnātiua. nō. n. est vtus nutritiua cū illa opō non
sit nutritio: nō. n. est assimilatio nutrimēti ad nutrimētuz
nec alia vtus de nālib9: vt discurrēdo pꝫ: ⁊ sic pter vtutes
7. nāles cōiter positas esset alia ponēda: ⁊ sile dubium est
de dente psertim apud ponētes gnātiuaz esse in testiculis
que est ad ꝑducēdū spma. ¶ 2^m dubiū est de vtute gnān
te poꝝ. p. n. si porus est aiat9: ⁊ est mēbꝝ erit aliqd mēbrū
cui9 nō erit arg^m ꝫ ꝑcessuz eratis hois: ⁊ cui9 gnō nec est
a vtute gnātiua nec est a nutritiua. si vō nō sit mēbꝝ: non
vī quoquo mō ꝙ ei9 gnō sit ab aliq vtute: vt pꝫ discurren
do. Sed hoꝝ solo facilis est: iō dimittat. LXVII.

Quecūqz vō abūdāt ꝫm numeꝝ abla
tio eoꝝ cā salutis est. cōsiderandū vō
in qbus possē est: si vō impossē appa
reat transponere tentare oportet.

¶ Hic ponit causas correctiuas lapsus ī nuō addito: ⁊ dicit
tria. p^m est ꝙ in oib9 ptib9 ꝗ abūdāt in nuō. cā salubris est
ablatio eoꝝ. i. cā ꝑ quā auferunt. dicit 2° ꝙ ꝯsiderādū est
in qb9 est possibilis talis ablatio: ⁊ in qb9 nō. dicit 3° ꝙ qñ
nō psīt auferri iste ptes abūdātes: tūc tētādū est transfer
re ad locū vbi min9 noceāt. ¶ Circa p^m dictuz ꝯsidera ꝙ
nō ois lapsus in nuō addito hꝫ h mō cāz salubrē: vt si eēt
hō cū duob9 capitib9. itelligit ꝗ ꝙ si fuerit cā salubria h
mō erit illa ꝑ quā nūeri additi fit ablatio. ¶ Circa 2^m at
tēde ꝙ nō dat mēbꝝ additū qd remoueri nō possit: sꝫ ali
qñ est piculū mortis: vt ī hñte duo capita: aut ī sene patiē
te lapidē ī vesica magnū: aut ī puero ēt si valde magn9 fue
rit: ⁊ nō possit exhi sine vesice iscisiōe. ¶ Circa 3^m nō ꝙ h
addita ī vno loco qñqz magis ipediūt ꝗ in alijs: vt lapis
magi ipedit cū est iuxta collū vesice ⁊ claudit viā exit9 ꝗ
cū ē iux fūdū: ⁊ iō tūc trāsponit cū siriga vl alio istrō: aut
digito aut ꝯcussiōe cū eleuatiōe cruriū ⁊c̄. LXVIII.

Eadem vō ⁊ eoꝝ que ꝫm positionē
peccant: est correctio.

¶ Hic sūmatim dicit reducētia lapsuz in si
tu siue fuerit ꝑ societate siue pro loco: ⁊ dicit
ꝙ istoꝝ lapsuū correctio est eadem cuz supradictis. id est
reductio ad sitū nālē: ⁊ detentio cū ligatura in eodē: ⁊ ita
videm9 fieri ī reductione dislocationū. qd aūt dicat Tha

deus verꝫ eē.ꝙ sic̄ p̄dicti lapsus solum in adolescētia corrigūtur: ita isti nō puto verꝫ cū aliq̄ p̄dictorꝫ in senectute redeāt: ⁊ ēt lapsus ī situ: multi tn̄ sūt q̄ ī senectute: nō ita bn̄ curant̄ sic̄ ī pueritia: ꝙ si q̄rat̄ q̄re post reductionē ad situ nālē opʒ ligare ⁊ firmiter tenere cū mēbꝛ de se ad h̄ debeat īclinari: dī ꝙ h̄ est: qꝛ ī dislocatiōe ligamēta sūt relaxata. nō ita bn̄ apta mēbra ī suo situ detinere: ⁊ iō ligare opʒ quousqʒ fortificata sint ligamēta: ⁊ ita ēt partiū circūdātiū apata ⁊ īflatiōes remoueāt̄ ⁊c̄. LXIX.

Manifestuʒ est autē ꝙ duo vel tria plerūqʒ peccata consistere possunt circa eandem vnamquāqʒ partē. LXX.

Quēadmodū in habēte vētrē paruum sil' ⁊ rotūdū s̄m diaphragma positus. peccauit. n. in eo ⁊ magnitudo ⁊ plasmatio ⁊ positio. si ho ⁊ natura frigidioꝛ hūc in id qđ est s̄m nām ducere ipoſſe ē. qn̄ aūt difficulter respirāt repleto ventre pauciora ⁊ nutrientia ⁊ non tardius exeuntia offerantur bis vel ter in die. LXXI.

Cūis ho emphraxim in epate h̄ntib' pp angustiā vasorꝫ ꝯtinue factaʒ salubris eā inuenta est extenuans dieta.

¶ In hac pte Gal. vt d̄. dī ī diuisiōe docet inuenire cās correctiuas lapsuū cōpositorꝫ in cōpōne: ⁊ tria facit: nā p̄ dicit ꝙ ꝯtigit aliqn̄ duo vl' tria pctā: ⁊ duos aut tres lapsus cōpōnales ꝯiūgi sil' in vna ⁊ eadē pte: sicut visuʒ est ī eo q̄ hēat vētrē puū: ⁊ rotūdū ⁊ positū s̄m diaphragma: qꝛ ī illo erat peccatū magnitudis q̄ntitatis. i. figure: qꝛ vbi dʒ stōchus eē oblōgus cū latitudie maiori inferi' erat rotūdus. ¶ Et peccat 3° positio: qꝛ nō dʒ ita eē positus stomachus supra diaphragma: ⁊ ex hoc dat̄ intelligi. ꝙ qn̄ h̄ mō plura sunt peccata. si corrigi sit poſſe h̄ erit p ꝯgregationē dbitā cāꝝ correctiuaꝝ vniuscuiusqʒ illorꝫ lapsuū. ¶ Scđo dic̄ ꝙ hic vēter h̄ mō deficiēs ī cōpōne si fuerit nālr̄ frigide cōplonis: nō pōt reduci ad tēpamētuʒ ⁊ sanitatē simplr̄: sʒ qꝛ nocumēta fiūt ī respirādo qn̄ multa ē repletio: ⁊ supple o[illegible]p' cibis pax replet̄ nō sufficit nutrimēto tot'. iō deb[illegible]ū regimē ei' ad vitādū maiora icōuēiētia ē comedē cibos q̄ sūt pauce q̄ntitatis: sʒ multi nutrimēti: ⁊ velocis dscēsus bis aut ter ī die. ¶ Dic̄ 3° ꝙ ali' fuit q̄ patiebat̄ q̄si ꝯtinue oppilationē factā ī epate ppter stricturā vasorꝫ. i. venarꝫ: ⁊ ī isto debitū regimē ē comedē cibaria extenuātia. i. q̄ sint gnātiua subtiliū humorꝫ: ⁊ subtiliatiua grossorꝫ. ¶ Primū ḡ dictū ē notū: ⁊ cā 2ⁱ ē: qꝛ cū vēter sit pu' suscepto cibo nobilis q̄ntitatis iplet̄: ⁊ tumet: ⁊ qꝛ ē posit' iuxta diaphragma: iō cōprimit ipʒ: ⁊ phibet a debita eleuatiōe ī anhelitū: igit̄ puidēdū est ne tale fiat ipedimētū: qđ nō pōt fieri nisi pax dādo p vice: ⁊ qꝛ pu' cib' nō sufficeret dbito nutrimēto toti' nisi iteraret̄. opʒ ꝙ det̄ ī die plies s̄ʒ ei' paucitatē. s. bis aut ter: ⁊ iō dʒ ꝙ cib' sit facil' digōnis: ⁊ multi nutrimēti: boni chimi: ⁊ facil' exit': ⁊ citi. sic̄ aq̄ carnis sūpta cū vino citrino: ⁊ medullis panis triticis ī ea: ⁊ sic panis frumēti nouiter fact': vt dic̄ Hali. ī ꝯ.

Sed circa ista q̄rit̄ q̄re cōplone stōchi existēte frida non pōt curari aut reduci hic stōchus sic̄ posset alia existēte cōplone. ¶ Dic rn̄det Thadeus: ⁊ bn̄ ꝙ cōplone existēte frida nō est stōchus ita extēsibilis. ⁊ caloꝛ ei' nō ē ita extēsiu': ⁊ si ipleat̄ nō poterit bn̄ digerere: calido āt existēte si lapsus nō eēt magn' fortassis cū fricatiōe loci ⁊ comestiōe excedēte magnificaret̄: ī etate āt adulta nō est spēs ī calo nec in frido. ¶ Sʒ circa tertiū nō ꝙ oppilatio fit ex humorib' aut qꝛ sunt multi: aut qꝛ grossi: aut qꝛ viscosi. hic p dietā extenuantē siue subtiliantē intelligamus illā vluʒ rex nō nāliū p queʒ nec fiunt multi nec viscosi humores nec grossi: ⁊ hoc mō vitat̄ oppilatio ⁊c̄. ⁊ sic est finis huius capli. Incipit aliud caplm. LXXII.

Reliquū igr̄ adhuc gen' vnū cōe ē omiomeron ⁊ organicorꝫ solo ꝯtinuitatis.

¶ In isto ca' determiat de cāis correctiuis alteri' gnis lapsus. s. lapsus ī cōi nā q̄qʒ di vnitas siue ꝯtinuitas: ⁊ h̄ gen' ē solo ꝯtinuitatis. ¶ Ubi p̄ nō ꝙ qꝛ eedē s̄ʒ spēz sūt cāe correctiue h' lapsus: ⁊ qn̄ lapsus ē tāt': vt sit egritudialis: iō h̄ nō pōit istas cās corectiuas volēs ꝙ p dicēda īfra de cura hui' lapsus h̄ itelligam': sʒ fac̄ tria. p̄ pponit lrām. 2° pōit vnā opi. circa māʒ hāc. 3° illā pbat. ibi 2° ī Quā forsitā. ibi 3° ī Nesciēs siles. ¶ Dic̄ p̄ ꝙ pter dictos lapsus cōplonales ⁊ cōpōnales est vnum aliđ gen' lapsus qđ ē cōe mēbris omiomeris: ⁊ orgāicis. s. solo ꝯtinuitatis: ⁊ tu ex dictis ī p̄ hui' vide q̄uo solo cōtinuitatis sit morb' cōis vtriqʒ generi mēbrorꝫ. LXXIII.

Quam forsitā aliquis non concederet perfecte sanis in esse: alioquin eni esse semper passionem diceret.

¶ Narrat vnā opi. circa h̄ gen' morbi dicēs ꝙ forsan aliq̄s medic': nō putat solonēʒ ꝯtinuitatis eē in pfecte sanis: qꝛ dic̄ ip solonē ꝯtinuitatis eē passionē. vbi p̄ vidēdū ē de q̄ solone ꝯtinuitatis itēdāt isti an de illa q̄ ꝯhit̄ a pncipijs gnōnis: an de illa q̄ accidit post ex tpe: ⁊ puto ꝙ loq̄nt̄ de oī solone ꝯtinuitatis siue a tpe acq̄sita siue a gnōne: ⁊ rō ē: qꝛ loq̄t̄ de pax lapso: qđ tn̄ adhuc ē sanū: sʒ putādū ē nō pp oēʒ puū lapsū pternālē corp' nō eē sanū: vt dixi ī p̄ hui': ⁊ patebit īfra ī isto ca' ex Gal. ḡ de vtroqʒ mō lapsus loq̄t̄: ⁊ ita itelligēdū ē illos dicē: ⁊ iō Cōmētatoꝛ ī ꝯⁱᵒ exēplificat de puo vulnē facto cū ferro vel ī flobotomia. ¶ Nec ē putādū ꝙ oē corp' sanū vt multū sit solū lapsuʒ lapsu nāli: sʒ nullū ē tale qđ debeat dici acti egrū: aut neutrū: qꝛ lapsus nō sufficit denoiare: ⁊ iō gnto de regimie sanitatis tractat̄ de regimine sanorꝫ siue sint lapsi ex nā siue ex tpe pp dispōnē pternālē siue ex etate. ¶ Uidet̄ tn̄ velle Thadeus ꝙ nō oē corp' remisse sanū vel nō sanū semp: nec vt nūc sit sanū multuʒ: qꝛ id qđ est tale pp lapsuʒ ex tpe pter nām nō est sanū semp nec multū ⁊c̄.

Secundo querit̄ q̄re Gal. hic nō docet cās ꝯseruatiuas corpis lapsi ī vnitate aut reductiuas sic̄ supra fecit de corpe lapso ī cōpōne. hic dī ꝙ h̄ facit: qꝛ silr̄ mō reducit̄ corp' pax lapsuʒ ī hac nā: ⁊ curat̄ multuʒ lapsus ⁊ de mō cure dicturus est īfra: ⁊ iō pp breuitatē hic tacuit. ¶ Tertio vī ꝙ opio sit vā: qꝛ pfecta sanitas excludit oēm lapsuʒ. ḡ iste ꝯtinuitatis solo non est in pfecte sanis. ¶ Dic dī ꝙ pfecte sanū hic nō intelligit̄ corpus optime sanū: sed omne corpus absolute denoiandū sanuʒ: ⁊ iō in isto mens fuit ꝙ nulluʒ corpus in quo est solutio continuitatis est denominandū sanum absolute.

¶ Nesciēs siles eē dubitationē p oib' lapsuū gnib' futurā. si. n. opōnis sēsibilis lesio n̄ dterminat egritudinē a sanitate: sʒ s̄ʒ q̄litatē cuiusqʒ dispōnis agſcit̄ tm̄ ⁊c̄ necū ē sēpiterne passiōis irrepē dogma nllo oppias h̄nte opōnes oēs: sʒ hic q̄dē ḡ vt subtilioꝛ ꝯsideratio s̄ʒ se tractatū habeat.

¶ Dic ipbat opi. ⁊ itēdit hāc rōnē: si nullū patiēs solonē ꝯtinuitatis eēt absolute sanū seq̄t̄ ꝙ pariter nullū patiens aliquē aliū lapsū ē absolute sanū: sʒ ꝯñs falsū. ḡ ⁊c̄. ¶ Et hāc pmā ꝯsequētiā inuit Gal. sub illis v̄bis nesciēs ⁊c̄. q. d. isti hoc mō dicunt ac si nescirēt ꝙ idē sequeret̄ de oī alia

maneric

maneriē lapsus ꝙ habens illā non est absolute sanus:qḋ supple est falsuȝ. Et ꝙ ꝯñs sit falsum ꝓbat̃:q₂ sanū distin guit̃ ab egro aut ꝑ sensibilē lesionē opationū q̄ est ī egro: ⁊ nō ī sano:aut solū ī h̄ qḋ est ꝑticipare aliquo defectu ab optima sanitate:si p̄ mō tūc seq̄t̃ ꝙ falsum est ꝙ oē qḋ hȝ aliquē lapsuȝ est egrū:q₂ nō oē tale ē sensibilr̃ lesum : ⁊ pȝ falsitas ꝯsequētis. ❡ Mō aūt scḋo dici nō pōt:q₂ tūc eēt necessariū nos acceptare doctrinā illoꝝ q dicūt oē corpus humanū esse in sempiterna passione:q₂ cōtinue esse egrū: nā nullū corp⁹ hȝ optimas oēs opōnes:qḋ nō ē nisi ex aliquo lapsu.g̃ in oī corꝑe semꝑ est aliq̄ lapsus:sȝ supple illa doctria ē iꝓbata.nō.n.deberet medic⁹ tractare de sanis ex q̄ nō ꝑñt eē:⁊ ip̄e ē artifex opatiu⁹. ❡ Addit vlteri⁹ ꝙ ista disputatio tāq̄ subtilior q̄ ꝯueniat medico dimittat̃.

Dubitatur hic.p̄ qd itelligēdū sit ꝑ sensibilē lesionē opōnuȝ.dī iuxta ea q̄ dixi supra ⁊ q̄ colligunt̃ in p̄ de regimine sanitatis:ꝙ ꝑ lesionē sensibileȝ nō intelligim⁹ hic oēm opationē lesaȝ ⁊ sensu ꝑceptā.tūc eniȝ ois dolor mediocris eēt sensibilis lesio:qḋ est ꝯ Gal. in scḋo:q₂ nondū egrotare ita hñtes dicunt̃. ❡ Dico scḋo ꝙ ꝑ lesionē sensibilē itelligim⁹ notabilē defectū a cōi cōuersatiōe hoīuȝ eiusdē sexus ⁊ etatis:nō in vno ꝑticulari oꝑe. ❡ Scḋo nota qḋ hic dī ꝙ sensibilis lesio operatiōis determinat:id est distinguit egritudinē a sanitate:intelligendo per sanitatē simul neutralitatem ⁊ sanitatem.

Sed dubitares tūc scḋo.nō vī.n.hoc mō ꝙ rō Gal. ꝓcederet:nam dato ꝙ sensibilis lesio opōnis h̄ mō sit terminus discretiuus nō sequit̃ ꝙ isti falsuȝ dicerēt:nā nō dicebāt solutionē ꝯtinuitatis nō eē nisi ī egris:sȝ nō eē in ꝑfecte sanis:rō aūt Gal. ꝓbat qḋ falsuȝ est ꝙ nō sit nisi ī egris. ❡ Dic dī ꝙ si opationis sensibilis lesio mō distinguit egrū a nō egro ꝑiter opȝ ꝙ cert⁹ gradus lesiōis possit tolerari corꝑe adhuc dicto sano absolute:nā si ex oī q̄ntūcūq₃ ꝑua lesiōe d̄sineret eē sanū tūc seq̄t̃ icōueniēs positū a Gal. ⁊ iō voluit inuenire ꝙ g vnū hȝ ponē ponit reliquū.i.certū eē gradū lesiōis poseȝ cū denoīatione sani absolute. ❡ Ultimo nō istā disputationē eē subtiliorē q̄ medico ꝯueniat:q₂ cōmunior: nā est de eē subiecti medicie vtꝫ det̃ corpus sanū ⁊ eq̄lr a medico itelligant̃ que debēt supponi tanq̄ p̄ncipia nō disputari in medicia:sȝ si disputant̃ h̄ est a logico vel dialectico circa p̄ncipia disputante probabiliter ⁊c̄.

❡ Incipit tractatus tertius huius tertij libri. Sequit̃ textus. LXXIIII.

AD mānifestos ꝟo egros:salubres cāꝫ deinceps ꝑcurram⁹ a discrasie icipientes genere. Determinādūȝ est igit̃ hic prius ꝙ oēs fere midici ꝑtermittūt:ꝙ alie qdē sunt salubres iaȝ facte discrasie.alie ꝟo eius que adhuc fit:quemadmodū ⁊ future.

❡ Hic est tractat⁹ terti⁹ hui⁹ tertij libri tegni in q̄ Gal. determinat de cāis curatiuis corpoꝝ egroꝝ. Et diuiditur in tres ꝑtes p̄ncipales. In p̄⁹ determinat de causis curatiuis egroꝝ ī cōplone. In 2⁰ de cāis curatiuis egroꝝ ī nā cōī.i. in solone ꝯtinuitatis. In 3⁰ de causis curatiuis egrotuȝ in cōpōne. ibi 2ª [Soluta ꝟo ꝯtinuitate.] ibi 3ª [Ad id ꝟo qḋ ꝑ ꝑlasmationē.] ❡ Pars p̄ª diuidit̃ ī q̄tuor capitula. in p cap̄ ꝓponēdo itētionē ondit ꝙ cāe factiue sanitatis sūt ita diuerse ꝙ eaꝫ determiatio ad diuersas ꝑtes artis medicine ꝑtinet. in 2⁰ ponit canones ⁊ cautelas ⁊ modos obseruādos ī cura male cōplonis facte vel fiētis. ī tertio ponit exēplū de mō cure male cōplonis fientis simplicis. in q̄rto determinat de cura male cōplonis cōposite addendo modos ⁊ regulas limitādi q̄titatē siue ꝟtutē medicie offerēde. 2ª incipit ibi [Curatio ꝟo.] tertiā ibi [Fuerūt.n. si ita ꝯtingit.] 4ᵃ ibi [Scḋas ꝟo cōpositas.] ❡ Primū capitulū diuidit̃ ī tres ꝑtes. p̄ ꝓponēdo intētionē ponit vnā distictionē cāꝫ factiuaꝫ sanitat ī cōplone. In ꝑte 2ª narrat ad q̄s ꝑtes artis mēbra dicte distictiōis ꝑtinēt. In tertia ꝓbat qḋ dixit. ibi 2ª [Sȝ hui⁹ qdē vltime.] ibi 3ª [Iā sigdē.] ❡ In p̄ma ꝑte dicit tria. p̄ᵐ est ꝙ deinceps in isto 3⁰ tractatu debem⁹ ꝑcurrere.i.q̄si currēdo determiare causas sanas ad hoīes egros manifestos. ❡ Scḋm est ꝙ incipiemus a gñe discrasie.i.gñe egroꝝ ī cōplone. ❡ Tertiū est dictū q̄si ab oibus medicis ꝑtermissuȝ ⁊ est hec distinctio cāꝫ salubriū discrasiaꝫ:q̄daȝ sunt salubres respectu discrasie facte:q̄dā fiētes:q̄dā future fieri. ❡ Ubi p̄ nota Plus q̄ cōmentatorē hic ꝑ manifestos egros itelligere nō solū egros vt nūc:sȝ neutros vt nūc:quos iō vocauit:vt dicit manifeste egros.q₂ in vtrisq₃ est ꝑternālis ⁊ sensibilis lesio opōnuȝ:sȝ maior in egris q̄ in neutris. Et silr̃ supra in scḋo ꝑ egrotātia q̄nq₃ itellexit tam egra nūc q̄ neutra nūc:puta q̄n post diuisionē latitudinis sanitatis ⁊ assignationē suaꝫ ꝑtiū subdit a qb⁹ deinceps sunt egrotātia corpora sensibilib⁹ opōnū lesionib⁹ determinata. ❡ Ex quo pȝ apud ipsuȝ nō ꝑ oēm ꝑternālē dispōnē ⁊ ledētē etiam opōnes toti⁹ dici corp⁹ neutrū:q₂ ī neutro opȝ eē sensibilē lesionē opōnū nō tn̄ ipedientē notabilr̃:⁊ apud vulgus cōsuetas ⁊ cōes hoīuȝ ꝯuersatiōes. ❡ Si tn̄ volum⁹ ꝙ solū egra corꝑa actu itelligant̃ nihil est icōueniēs cū h̄ referatur ad ea tn̄ q̄ in isto tertio tractatu dicunt̃ nō ad ea de q̄bus in 4⁰ tractatu dicet̃. ❡ Scḋo notādū iō de causis salubrib⁹ ī cōplone ꝑus dici:q₂ hec nobilior sanitas ē q̄ cōpositio. ❡ 3⁰ nō ī distictiōe Gal. subitelligi istā.discrasiarū q̄dā ē facta:q̄dā ē fiēs:⁊ q̄dā est futura fieri. ❡ Pro q̄ distinctione itelligēda. Nō p̄ ꝙ discrasia facta apud medicos nō dī de mala cōplone:q₂ sit ī eē ꝓducta:tūc.n.feb. putrida eēt mala complo facta qḋ oēs medici negāt:sȝ dī de mala cōplexione preternaturali que nō pendet a causa ꝑternaturali intrinseca vel extrinseca corꝑi dependentia speciali. ❡ Et dico notāter depēdētia spāli:q₂ calor actualis q est ethica feb. ⁊ est febris facta in mēbris alijs a corde pēdet a corde ⁊ ī ipsa cordis suba pēdet a spū cordis:sȝ iste sunt depēdētie gnāles. Nā cor q̄tūcūq₃ hēret spiritū tēꝑatū ⁊ tēꝑate q̄litatis si est febriēs febre ethica adhuc in eo remaneret illa mala cōplo:⁊ ita accidit in membris alijs a corde q̄ patiunt̃ malā cōplonē factā ꝙ esto ꝙ ad illa solū tēꝑerat⁹ spūs:⁊ tēꝑat⁹ sanguis trāsmitteret̃:tn̄ adhuc in eis remaneret illa mala cōplo facta q̄tūcunq₃ alie spāles cāe remouerent̃:depēdētia g̃ talis q̄lis habet̃ ī tēpore sanitatis ī culpate nō dī spālis:sȝ gnālis:⁊ hec generalis depēdētia nō excludit̃ a mala cōplone facta. Sed q̄n mala cōplo speciali dependentia pendet aut in fieri aut in cōseruari ab aliqua particulari causa dicit̃ apud medicos illa mala cōplexio fiens:⁊ hoc f̃m propriā significationem apud medicos:vbi dicunt ethicam factā ⁊ putridam fientē. ❡ Quandoq₃ tn̄ dicunt illam omnem esse malaȝ complexionem factam que est in esse ꝓducta:quomodo dicunt ꝙ mala complexio fiens est composita ex parte facta ⁊ ex parte futura fieri:nā factū de fiēte est dependēs: ⁊ nō est factū stricte ad sensuȝ supra datū:imo multotiēs est fiēs:q₂ dependens in conseruari speciali dependentia. similiter quandoq₃ stricte dicunt illam solam fientē que est in fieri:⁊ ꝓduci cuius aliqd est ꝓductū:⁊ aliqd futuꝫ fieri. ❡ Q̄nq₃ aūt vt distinguit̃ ꝯ factā mō p̄ dī de oī complexiōe q̄ est in fieri:⁊ de oī q̄ est depēdēs in ꝯseruari speciali depēdētia:⁊ h̄ mō sumit̃ hic:⁊ factū sumit̃ scḋo mō. ❡ Mala aūt cōplo futura fieri:nō dī omnis mala cōplo que erit:sȝ mala cōplo que erit:⁊ ꝑ quā est in corꝑe specialis ꝑparatio ꝑternālis:aut ad recipiendū:aut ad agēdū.

ficut paroxism⁹ future tertiane ꝛ cholera que est sub for ma cause antecedētis: aut cineritio derelicto aut ex mala q̄litate reclicta in mēbro. Plusq̄ȝ cōmētator aūt hoc loco dicit oēm illā discrasiā esse factā cui⁹ cā efficiēns iā cessa uit cā facere effectu relicto: ꝛ illā fientē que est in pducē a cā alterāte: ita vt illa q̄ est fiens iuxta sniam Gal. 3° de ac cidētī: poti⁹ passio q̄ȝ q̄litas dici debeat: neq3 dȝ dici quali tas nisi q̄litas fluens nō stabilis. ¶ Et addit q̄ cuiuslibet discrasie fiētis aliqd est factū: vt ostendit̄ sexto physicoꝝ q̄ ante oē moueri est mutatū eē: pp motū eē in infinitū diuisibilē: ꝛ ita videt̄ sentire Gal. cum dicit infra in cura male cōplonis fientis: q̄ opȝ prius vnāquāq3 cām abscin dere. deinde sic venire ad ea que facta est discrasia.

Queritur etiam nō irrationabilr. ꝑ quō discra sia fiens habeat cām facientē ac fiētis ꝑs vna. vbi est facta: ꝛ alia futura fieri: nō hȝ cām cū nō sit. vi. n. q̄ illa cā nihil causat. ¶ Et videt q̄ fiens hȝ eē imperfectū fluēs: ꝛ inchoatū futurū fieri nondū in choauit. cā igit̄ efficit fiens: q̄ quodāmō est nō in esse ꝑfe cto: sed inchoato fluēte vel diminuto. ¶ Et mihi vr̄ ex h̄ seq̄ q̄ calor q iā est in corꝑe febriēte putride cū actu sen tiat: ꝛ sensibilr̄ noceat opōnī sit egritudo: ꝛ nō alia q̄ȝ fe bris: vt pȝ ex diffōne: ꝛ q̄ nō effimera: ꝛ est iā febris facta: tūc seq̄ q̄ est febris ethica: ꝛ sic ī quolibet febriēte febre putrida eēt ethica h̄ mō: ꝛ ppea nō dixi q̄ hic sumat̄ fiēs ꝑ eo solū qd̄ ē in fieri: ꝛ nōdū hȝ eē itegrū: sȝ ꝑ illo qd̄ est in fieri mō dicto aut depēdēs a cā ꝯseruāte speciali depē dētia: nā alr̄ non video quō saluent̄ q̄ dicant̄ de febre pu trida ꝛ ethica: ꝛ factū sumit̄ large pro ꝑducto siue haben te cām cōseruantem siue nō in isto loco: ꝛ tu hanc equiuo cationem nota: de qua diffusius dixi in questione.

Sed non parua est difficultas quare ꝯtingit q̄ aliq̄ caliditas ꝑternālis in cor de est facta: ꝛ independēs. alia aūt caliditas in alio corde ꝑternālis nō est independēs: sed depēdēs spāli depēdētia ab alia cā ꝑternāli qua remota caliditas tendit ad corru ptionē ꝯtinuā. ¶ Et in hac mā ꝑ vr̄ Gal. in libello de ma litia cōplonis diuerse assignare cām: q̄ ista est eq̄lis ꝑ to tū illud ī q̄ est: ꝛ iō hac vocat malā cōplonē eq̄lē: sȝ illā q̄ adhuc pēdet vocat malā cōplonē diuersaȝ: q̄ nō est in q̄li bet pte: nec ꝑ totū illud cui⁹ dr̄ q̄litas illa fiēs: vn̄ in libro de malitia cōplonis diuerse. ca° p̄ in fine sȝ vnā quotatio nē: ita dixi: ꝛ manifestū ē q̄ oēs spēs malitie cōplonis di uerse nō diuersificant̄ a spēb⁹ malitie cōplonia eq̄lis: nisi qm̄ ipse nō ꝯsistūt ī oīb⁹ ptib⁹ corꝑis cui⁹ alterat̄ cōplo. ¶ Et exponēdo hūc locū itelligit Dinus q̄ cū ptium nr̄i corꝑis: ꝛ cuiuslibet alterabilis q̄dā sint ptes actu: ꝛ mini ma nālia vel maiores illis: q̄ ptes sūt signabiles: ꝛ ꝑ se ha bētes opōnes: q̄dā āt sūt ptes ī po⁹ tm̄ q̄ nō potētea ꝑ se, ꝑ opōnē: nec apte ꝑ se eē: ꝛ iō nō signabiles: ī illo ī q̄ dicim⁹ ꝑ totū eē malā cōplonē diuersaȝ hec mala cōplo est ī q̄li bet pte formali ꝛ actuali: sȝ nō ī q̄libet pte ī po⁹ vel māli: ꝛ rō est q̄ si hec mala cōplo eēt ī aliq̄ pte formali ꝑ totū: ꝛ q̄ ad oēs ptes ei⁹ nāles: tūc illa ps formalis eēt in actu sub illa mala cōplone tanq̄ȝ sub termino mot⁹: ꝛ ꝑ ꝯña il la cōplo ī illa pte extis eēt facta: nō fiēs: nec adhuc a cā ꝑ ducēte dependēs. Cū ḡ mala cōplo diuersa sit aliq̄ mō in actu: q̄ ē ī motu opȝ q̄ sit: ꝛ q̄ nō est ī actu cōpleto: ꝛ ter mino mot⁹: iō nō est ī q̄libet pte potētiali alicui⁹ talis mi nimi nālis: q̄ q̄ ad illō iā eēt ī termino mot⁹: nūc aūt mala cōplo diuersa dȝ eē fiēs: ꝛ ī motu: ꝛ nō facta: sȝ eō est mala cōplo eq̄lis: q̄ sumit̄ ab effectu: q̄ oēm malā cōplonē di uersaȝ ī mēbro sēsitiuo extitē seq̄t aut dolor cū fuerit ma la cōplo vehemēs: aut saltē passio aliq̄ displicēs ī sēsu si n fuerit vehemēs: malitiā aūt cōplonia eq̄lis nō seq̄t̄ dolor ēt si sit itēsior q̄ȝ eēt mala cōplo diuersa quā seq̄t̄ dolor: ꝛ q̄ ita sit. pȝ q̄ hn̄s feb. ethicā nō sentit eā: sȝ hn̄s tertianā hn̄ sentit q̄uis ethica ē multo itēsior. ¶ Et hec oīa collu gunt̄ a Gal. ī libello allegato: ꝛ ab Aui. 2° p̄mi. ca° de cau dolorīs: ꝛ ab Auer. 3° colliget. ca° de accntib⁹ sensus tact⁹. Cōstat aūt q̄ dolor ꝛ passio ī sensu tact⁹ ꝯsequūt̄ alteratio nē ꝛ trāsmutationē: iō illa mala cōplo quā dolor seq̄t̄ est in fieri: ꝛ illa quā nō seq̄t̄ ē facta. ¶ Et nō obstāte q̄ ī ma la cōplone fiēte aliqd ei⁹ sit ī eē ꝑductū. id tm̄ qd̄ nō hȝ eē nisi ꝑut refert̄ ad agēs: ꝛ ī ptib⁹ potētialib⁹ nullā totaleȝ ptē formalē ī formādo qd̄ eē nō ē pure actuale: sȝ eē pure in po⁹: ꝛ depēdēs: iō tale adhuc dr̄ fiēs apud medicū: ꝛ su bito remota cā ad quā respcū 3 hȝ desinē eē: ꝛ hinc ē q̄ Cō mētator 2° ð aīa vult q̄ nō ē posē aquā eē calidā: nisi ex ꝑ sentia corꝑoꝝ igneoꝝ ꝑ q̄ꝝ exhalationē remaneat frida: vt est ī nā sui: q̄ ipose est in sq̄ eē caliditatē nisi fientem. ¶ Gētilis āt ꝛ Thomas de garbo: ꝛ fere oēs alij moder ni volūt q̄ mala cōplo diuersa est in q̄libet pte ei⁹ cuius alterat̄ cōplo: sȝ in nulla pte ē fixa: ꝛ ī h̄ scdo dicūt eā dif ferre a mala cōplone eq̄li ꝛ facta: sȝ cām q̄re vna est fixa: ꝛ alia nō: dicit Thomas esse dispositionē subiecti non co gnoscibilem a nobis siue nobis incognitam.

¶ Ego aūt existimo cū mēbꝝ ita alteratū est: vt merito il li⁹ sit acq̄sita mēbro q̄litas cōplonalis nāe q̄ ē q̄litas scd̄a q̄ limitat subm ad stādū alijs ptib⁹. cū itensiori gradu cali ditatis actualis aut frigiditatis aut siccitatis aut humidi tatis: tūc cōplonē talē: ꝛ gradū calitatis ad quē alija parti bus subȝ limitat̄ eē factū. ¶ Nā video q̄ ī ethico in quo actualis febrilis calitas apd̄ oēs dr̄ facta: tm̄ tota actualis calitas ī mēbris pēdet a spū: ꝛ sanguine: vn̄ in timore ꝛ in rigorib⁹ febriū tertianaꝝ q̄s sepe icurrūt mēbra extrinse ca fiūt actu frigida: ꝛ iō dico caliditatē ethice eē depēden tē: ꝛ nō fixā per carentiā dependētie a causa ex̄ mēbri eēn tiā: sȝ q̄ hec mā indiget altiori scrutinio ī vna spāli q̄one materiaȝ hanc deo duce terminabo. qui vult potest hic ad dere. ¶ Deinde cum dicit. LXXV.

Et huiusmodi quidem vltime hec qui deȝ in preseruante parte artis sunt: he ꝯo in salubri. LXXVI.

p Rime ꝯo omnium in curante parte sola. LXXVII.

Vtrarumq3 ꝯo medie dicte in preser uante ꝛ curante.

¶ Narrat ad q̄s ptes medicine artis spectet determiatio de cāis dictis salubrib⁹ discrasie facte fiētis ꝛ future fieri: dicēs q̄ cāe salubres hui⁹ vltie dispōnis dicte. s. male cōplonis future fieri aliq̄ sūt ī pte artis ꝑseruatiua alie ī pte artis ꝯseruatiua sanitatis: sȝ ille q̄ sūt cāe salubres ī p⁹ dispōne oīuȝ statiȝ supradicta rū. s. discrasie facte sūt ī pte arti curatiua. Sȝ medie. s. cāe salubres dispōnis medie itēr iā dictas: q̄ fiētis sūt in pte artis curatiua: ꝛ ī pte artis ꝑseruatiua. ¶ Nō igit̄ ꝑ q̄ cāe ꝑhibētes futuꝝ fieri q̄dā sūt remouētes cāȝ ꝑternālē a q̄ illō futuꝝ debeat fieri: ꝛ iste dn̄r ꝑseruatiue: ꝛ nō sūt de pte ꝯseruatiua artis medicie q̄ solū respicit sanas dispōnes: q̄ dā āt ꝑhibēt futuꝝ malū ꝑ ꝯseruationē corꝑis nālr lapsi: vt cholerici ī estate siue illa sit ꝯseruatio ī eodē siue redu ctio ad meli⁹: ꝛ iste dn̄r a medicis ptinē ad artē ꝯseruatiuā quā Gal. dedit itelligi cū dixit. he vo ī salubri. ¶ Et nō q̄ maxie dr̄ ꝑseruare cū cāȝ ꝑter nāȝ remouet q̄ nōdū aliquā ptē ita alterarit: vt dici debeat neutra. ¶ Scd̄o nō q̄ no mē curatiōis: sȝ q̄nq3 dicat̄ large ð oī medici artificio ꝑ qd̄ aut ꝯseruat̄ sanitas: aut ꝑhibet̄ vel remouet̄ morbus: tm̄ ꝑprie ꝑut ꝯ̄ ꝑseruationē: ꝛ ꝯseruationē distiguit̄ dr̄ so lū de oꝑe medici ꝑ qd̄ preternālis dispositio que fit mor

bus aut

bus aut neutralitas remouetur:qꝛ ergo cause salubres iã facte discrasie vt sic nõ oportet nisi ꝙ remoueant dispositionem preternaturalem:ideo dicuntur:vt tales esse in sola pte artis curatiua. ¶ Nota tertio ꝙ qꝛ in discrasia fiente est aliqd factũ qđ est morbus aut neutralitas ⁊ est etiã cã a qua futurũ est aliqd tale pternaturale:iõ in eos nos attendimus ad remouendũ causam futuri ⁊ remouendũ id qđ adest:⁊ ideo partim curamus ⁊ partim preseruamꝰ. Et iõ dixit Gal.ꝙ cause salubres ad discrasiam fientẽ sũt partim in pseruante ⁊ partim in curãte pte artis. ¶ Exẽplum ergo causarum sanaꝝ respectu male cõplonis future fieri vt si videã sor.iuuenẽ in estate quẽ scio vsuꝫ fuisse dieta calida ⁊ sicca ⁊ cuius egestio ⁊ vrina est citrinior debito:sed nondũ ita lesum vt sit extra latitudinẽ sanitatis in h̃ est dispõ ad tertianã:⁊ tertiana est mala cõplo futura fieri in eo.Sꝫ cause euacuantes cholerã anteq̃ꝫ tertiana accidat:⁊ regimen infrigidatiuum ⁊ humectatiuũꝫ cũ pbibitione oppilationũ dicunt̃ cause salubres ad discrasiam futurã fieri.Exẽplũ aũt causaꝝ salubriũ respectu discrasie fientis ponetur infra.Facto autem sic vt cũ ethicam curamus per balnea aque frigide ⁊ frigidos cibos ⁊ potus. ¶ Deinde cum dicit. LXXVIII.

Iam siquidem factam ⁊ existentẽ egritudinem:medicari oportet.

¶ Hic probat determinationez causaꝝ salubrium respectu dispositionuꝫ iã dictaꝝ pertinere ad illas partes artis de quibus est dictũ. Et diuidit̃ in duas partes.primo facit h̃.scđo in generali ostendit modum vtendi his causis. Ibi scđa [Probibetur igitur.] Prima posset diuidi in tres partes ꝟm ꝙ virtualiter tres conclusiones probat.scđa ibi [Nonduꝫ vo.] tertia ibi [Eius vo que.] ¶ In parte prima intendit hanc cõclusionem.cause curatiue male complexionis facte:vt sic solum pertinent ad partem medicine curatiuã:qꝛ tales cãe ad partẽ artis ptinẽt q̃ morbũ dꝫ remouere:sed talis pars est curatiua:vt supponitur:ergo ⁊c̃.maior pꝫ:qꝛ morbuꝫ:⁊ dispositionem preter nãm factã opꝫ curare.i.remouere p suũ ꝯtrarium.⁊ hoc dixit in littera ⁊c̃. LXXIX.

Nondum vo existentem:futuram vo ex dispositione que est ꝟm corpus pbibere fieri.

¶ In hac pte pbat aliã ꝯclonez que est ista.cause sane respectu male cõplexionis future fieri pertinẽt ad partẽ medicine pseruatiuã vel ꝯseruatiuam.cõclusio pbat̃ sic:ille cause pertinent:vt sic solũ ad partẽ preseruatiuã vel ꝯseruatiuã:per quas solũ habemus pbibere futurũ.Sꝫ cãe sane respectu male cõplexionis future fieri sũt huiusmodi.g̃ maior est manifesta ex dictis supra:⁊ minor sola ponitur in littera cũ dicit ꝙ cõplexionẽ malã nondũ existentẽ:sed futurã fieri merito dispositionis corpori intrinsece.opꝫ pbiberi fieri supple ⁊ nõ plus. ¶ Ubi nõ ꝙ pbibitio male cõplexionis future fieri aut est per remotionem cause intrinsece:que nec est dicenda egritudo:nec neutralitas.alia futura fieri:⁊ hec pertinet ad parteꝫ preseruatiuam.aut est per conseruationem corporis in eodeꝫ vel eius ad melius reductionem:⁊ hoc pertinet ad parteꝫ conseruatiuam vt predicitur ⁊c̃. LXXX.

Eius vo que adhuc fit:sanare qđ iam factũ est:qđ futuꝝ est pbibere fieri.

¶ Hic pbat tertiã ꝯnem:⁊ est ista.cause sane respectu cõplexionis male fientis pertinẽt ad partẽ artis curatiuã ⁊ pseruatiuã:pbatur.cause sane respectu talis dispõnis debent remouere malã complexioneꝫ factam que est pars fientis:⁊ debent probibere futuram fieri cum fiens constet ex facto ⁊ futuro fieri.pme sunt i parte curatiua:⁊ secũde in parte preseruatiua.ergo cause tales sane pertinent ad vtrãqꝫ partẽ artis dictam.

Hic tamen cadit dubitatio vtrum in sanando malã cõplexionem fientẽ vel corpus illam patiens sit semper opportunũ probibere malã cõplexionẽ futurã fieri ⁊ factã remouere per ꝯtrium:⁊ ꝙ sic vr̃ ex Gal.hic ꝙ nõ.arguit̃ sic.aliqua est mala complexio fiens cuius nihil est futurũ fieri.g̃ in illius sanatione nõ opꝫ pbibere futurũ fieri.ꝯñtia est nõ:qꝛ pp nullã aliã cãm dicimꝰ esse necẽũ pbibere futurũ:nisi qꝛ in fiente est pars futura fieri:mõ si aliqđ sit fiens cuius nulla ps est futura fieri.pꝫ ꝙ nõ erit necessariũ illud probiberi in sua sanatione.assumptũ pꝫ primo ex dictis supra de mala complexione existente ꝟm se totũ:que tñ hꝫ causaꝫ a qua dependet speciali dependentia quam dixi appellari fientem a Gal. ¶ Scđo pbat̃ ⁊ capio corpus feb.febre continua pclusa putanda ꝙ sit in declinatione:ita ꝙ nunq̃ꝫ postea caliditas intenderet̃ in aliqua parte:imo p totũ pcedet ꝯtinue remittẽdo vsqꝫ ad sanitatẽ:⁊ pꝫ pmo ꝙ ibi est feb.putrida.ergo mala complexio fiens: nulla tamen est ibi mala cõplo futura fieri.qꝛ qlibet gradus q post erit iã est.ergo nõ est futurũ fieri:qꝛ qđ est non fiet. ¶ Tertio pbat̃ ꝙ in cura male cõplonis fiẽtis nõ opꝫ remouere partẽ factã:qꝛ in cura male cõplonis cũ mã:qñqꝫ sufficit sola materiei euacuatio:puta qñ ibi nõ est mala cõplo fixa:sꝫ qñ fit sola euacuatio mãei nõ remouet̃ ps facta.g̃.assumptũ p maiori pte pꝫ ex Aui.4ᵒ pmi.cap̃ 2ᵒ cũ dicit:sed si cũ mã fuerit ipsa euacuabit̃:⁊ plerũqꝫ qdẽ sola sufficit eius euacuatio si cõplexionis infusę:que preter ilta est.malitiaꝫ nõ ibi reliquerit.Cõstat aũt ꝙ mala cõplo cũ mã est fiẽs sicut putrida feb. ¶ Et idẽ ꝯfirmat̃ ex Gal.octauo terapentice.caplo p̃.cũ dicit de feb.cura.Fientibus autem adhuc febribus facientẽ eas cãm interimendũ.Si vo hoc q dẽ eaꝝ iã factũ fuerit.aliud vo adhuc fiat vtrũqꝫ cõycięndum interimentibus nobis prius qdem antecedente eas cãm:deinceps vo extinguentibus id quod anticipauit ab ea accensum esse.Ibi expresse innuit Gal.qñqꝫ in feb.fiẽte sufficere solũ cause euacuationem:⁊ ab hoc loco videt̃ Aui.sumpsisse sententiam supradictam.

In ista questione ꝟm Pluresq̃ꝫ cõmentatorẽ vꝫ ꝙ semp in cura male cõplonis fientis semp opꝫ remouere factuꝫ ad silitudinẽ facti absolute qđ nõ est ps fiẽtis:⁊ pbibere futurũ fieri absolute. ¶ Cõtra tñ hoc arguit̃ sic.in remotione facti absolute qđ nõ est ps fiẽtis sanatio dꝫ fieri p approximationẽ ꝯtrarũ.Sꝫ multotiẽs i remouẽdo factũ qđ est ps fiẽtis nõ oꝫ approximare ꝯtrũ vt pꝫ ex Aui.qꝛ multotiẽs sufficit sola mãei euãtio.g̃ ⁊c̃.Cõtra ẽt 2ᵐ arguit̃ p duo argumẽta supra facta ꝙ nõ opꝫ semp in egritudie fiẽte pbibere futurũ fieri. ¶ Sed Dinus vult ꝙ ad sanatione male cõplonis fiẽtis vere nõ reqrit̃ nisi solius cause remotio.⁊ ratio sua est.qꝛ cõplo que solũ est in fieri pendet a cã pducẽte ⁊ tale ꝟm totũ desinit cã desinẽte opari:qꝛ nõ hꝫ esse nisi in fieri:⁊ p ꝯñs ad cuiuslibet talis remotioneꝫ sufficit solius cause remotio:⁊ ꝟm h̃ Dinus hoc loco nõ itellexit p malã cõplonẽ factã nisi indepẽdẽtẽ ⁊ fixã. ¶ Subdit 2ᵒ ꝙ intentio tñ sanatiua in sanando malã cõplonẽ fienteꝫ dꝫ esse ad remotionẽ facti qđ est ps fiẽtis:qꝛ ad remotionẽ morbi:⁊ ad pbibitionẽ futuri fieri p cause remotionẽ:nã curatiua intẽtio sumit̃ a morbo:⁊ a cã:nõ aũt ab accidẽte nisi figat̃:⁊ qꝛ in morbo fiẽte de necessitate ꝯcurrũt:⁊ cã ⁊ morbus:iõ vtraqꝫ intentio est habenda. ¶ Et hoc vult hic ꝟm eũ Gal.vñ ẽt ex qbusdã causis qñqꝫ opꝫ morbo fiẽti occurrere cũ ꝯtrio dimittẽdo cãm:vt pꝫ pma q̃rti cap̃ de cura putridaꝝ in gñãli:lꝫ tñ vtraqꝫ itẽtio sit hñda

multotiens tamen ad sanationē vnum opus facit vtrūqꝫ intentum: vtputa cause remotio quādo est possibilis. ꝛ hoc voluit Aui. quarta primi loco allegato. ꝛ Gal. octauo terapentice. capitulo pmo. ꝛ per hunc modum ponit ꝯcordiā. ¶ Mihi tñ vi ꝙ nō est verū statim causa conseruante remota remotā esse malā cōplonē ab ipsa pendentē: vt ostēdi in qōne de mala cōplexione diuersa: vt puto satis clare contra Dinū: qꝛ tamen remota causa ꝯseruante cōplo fiens tendit ad corruptionē paulatim: ꝛ nō multo tēpore durat. Ideo qñqꝫ sufficit medico sola cause euacuatio: qñqꝫ aūt mala cōplexio fiens remota causa: ꝛ si nō stet sine tendentia ad corruptionē remanet ita tarde tendens ad desinitionē: vt sit bonum ꝛ cōueniens alterare ꝛ cōsequēter manet in esse habitudiali nō habitualī: nā Gal. octauo terapentice. caplo pmo. vult ꝙ multaꝝ cōplonū que sunt qñ iā cessauit cā fiens: qdā sunt habitudiales quaꝝ calor est facile resolubilis. sic calor ligni calefacti a sole: ꝛ cōstat ꝙ iste tendunt in corruptionē: sed tarde: ꝛ iō indigent infrigidatione. ¶ In ceteris vi mihi Dinū sufficiēter dicere maxime si intelligat ꝙ saltē qñqꝫ in cura morbi fientis indigemus alteratione pro facti remotione ꝛ intensione ad illud. ¶ Utrū aūt in illis fientibus quoꝝ factū est ita parū duraturū: vt frustra videreť approximandū ꝯrium: dꝫ medici intentio esse ad factū corrumpendū per ꝯrꝫ approximationē: nō puto bñ posse ꝓbari: qꝛ in arte operatiua intentiones opportune sunt ꝓ opere: vbi nō est operādū ꝛ per hoc vi mihi solutū ad pte querentē de facto qꝺ est pars fientis. ¶ Videť mihi zº ꝙ in mala cōplexione fiēte cū presentia cause semꝑ cōiungiť aliqua mala cōplexio futura fieri: puta que a causa fieret in febre putrida in declinatione si fieret extinctio absqꝫ cause euacuatione: ꝛ pari mō in omni alio casu aliqua inueniť cōplexio mala futura fieri ad modū medicoꝝ: etsi nunqꝫ produceť. Et per hoc pꝫ responsio ad questionē nisi forte de parte facta magis placeat dicere ꝙ sanatio est per eius corruptionē: que fit semꝑ a ꝯtrario: qñ est facta euacuatio totalis cause eiꝰ: lꝫ nō sit opportunū medicū illud approximare: tñ intētio est vt per contrarium corrumpať. LXXXI.

Rohibetur igiť dispositione in qua nata est fieri ablata. nomiať aūt huiusmodi dispositio causa precedens.

¶ Hic in generali docet modū vtendi causis sanatiuis. Et diuiditur in duas partes. pmo docet modū vtendi causis respectu futuri fieri. deinde respectu facti. secunda ibi [Facta vo egritudo.] ¶ De pma dicit ꝙ futurū fieri ꝓhibetur fieri ablata dispositio in qua. i. per quā erat futurū fieri: ꝛ hec dispositio vocatur causa egritudinis precedens. est ergo sententia ꝙ prohibitio futuri fieri est per remotionem cause que erat apta id causare. ¶ Ex quo patet non inconuenienter dixisse Plusqꝫcōmentatorem ꝙ hoc loco conuenientius dictum fuisset ꝙ ꝓhibeť per ablationem cause disponentis: verum quia dispositio futura fieri non dicitur apud medicꝫ nisi sit aliud in corpore propter qꝺ preparatꝫ est ad illud futurum: ꝛ omne tale intrinsecꝫ pōt dici dispositio ideo bene toleratur littera. ¶ Nota tamen ꝙ ꝗuis cause diuidantur a medicis in causas antecedētes ꝛ coniunctas: vtraqꝫ tamen est natura prior effectu: ꝛ ideo quelibet causa siue coniuncta siue antecedens potest dici causa precedens: ꝛ ideo quāuis Gal. loquatur hic de causis sanis respectu discrasie future fieri tam que est pars fientis qꝫ future fieri: cuius nihil ꝓcessit: ꝛ pmi futuri causa sit cōiuncta: qñ actu facit. tñ dicit causa precedens: qꝛ oīs cā tā ꝯiuncta qꝫ antecedens est huiusmodi. ¶ Mihi tñ videtur ꝙ eadem causa respectu vnius dispōnis pōt dici causa antecedens: ꝛ respectu alterius cōiuncta: ita ꝙ nō clauderet repugnantiā cām que auferť esse coniunctam respectu facti: antecedentē tñ respectu futuri ꝛc. ¶ Deinde cum dicit. LXXXII.

Acta vo egritudo curabitur dispositione a qua principaliť que ſm naturā operatio lediť ablata: quā ꝛ ipsam dicimus esse egritudinis causam.

¶ Ostendit modū vtendi causis sanis respectu facti dicēs ꝙ dispō facta curať soluta. i. remota dispositiōe a qua principaliter lediť operatio que dꝫ esse ſm naturā. ¶ Et subdit ꝙ hāc actionē lesā dicimus eē cām egritudinis. i. ab egritudine: ita ꝙ finis istius littere dꝫ dicere ſm nostram translationem quā ꝛ ipsā. i. oppositionē lesam dicimꝰ eē egritudinis cā. i. ꝓpter egritudinem. Ita ꝙ ly cā sit ablatiui casus ꝛ non debent dicere cām: vt cōmuniter habent textus nostri. Nā si ponatur cām accusatiui casus necessario importareť egritudinē factā habere cām intra corpus ſm modū cōem loquendi medicoꝝ: qꝺ est falsꝫ: vt pꝫ de ethica. ¶ Antiqua aūt trāslatio in fine dicit ꝙ illa dispositio est ꝑꝑ egritudinem. Et ꝑꝑ hoc Hali. in cōmēto dicit hunc locū esse obscurū ꝑꝑ diminutionē vnius verbi. quilibet. n. scit qui in medicina est mediocriter instructus ꝙ lesio operationis ſm modū loquendi medicoꝝ imediate est ab egritudine: ꝛ est a causa egritudinis. mediante egritudine igitur proprie dispositio a qua prouenit lesio non est cā sed egritudo: ideo debuit dicere: ꝛ illa dispō a qua ꝓuenit dispositio ꝓprie ledens operationes: ita vt repetať nomen dispositionis: ꝛ hunc modum Plusqꝫcōmentator improbat: qꝛ sequitur inconueniens: qꝺ prius dictꝫ est. s. oēm egritudinē factā habere cām: qꝺ est falsum ſm modū loquēdi medicoꝝ. ¶ Sed ēt est alia improbatio expositionis Hali. qꝛ nō dicit tex. ꝙ illa dispositio est cā egritudinis: sed ꝙ est ꝑꝑ egritudinem: ꝛ iō non loqtur de causa egritudinis: sed de causato ab ea: qꝺ est lesio operationis ꝛ ideo dicendū est in veteri translatione per dispositionē hoc loco intelligi lesionem operationis: ꝛ redit ad expositionem supradictam. LXXXIII.

Uratio quidē vnum habet modum: ꝛ maxie cōem intentionē. s. ei qꝺ soluēdum est cōtrariū. huiusmodi. n. generis sunt oēs ꝑficientes salutem cause.

¶ Istud est zm capitulū tertij tractatus tertij tegni in quo vt ꝑus diciť ponit canones ꝛ regulas ꝛ cautelas ꝛ modos obseruandos in generali tā pro cura male cōplexionis facte qꝫ fientis: ꝛ diuidiť in tres partes. In pma ponit regulā siue intentionē generaliter habendā in omni cura male complexionis. secūdo docet vitare errorē circa particularizationē canonis. tertio ostendit regulas vel cautelas habendas in vsu canonis specialiter circa malā cōplonē factā ꝛ malā cōplonem fientē. Ibi scda [Manifestū vo.] ibi tertia [Ad intentionem vo.] Prima in duas. pmo ponit generalem intentionē. secūdo docet particularizare. ibi scda [Scdm vo partem.] ¶ De pma dicit ꝙ curatio male cōplexionis in genere hꝫ vnum modū ꝛ vnam intētionē maxime cōeꝫ siue regulā ad quā opꝫ aspicere: ꝛ quā inuenire dꝫ ille ꝗ curat. Et hoc est ꝯriū ei qꝺ est soluendū id est corrumpendū. causa autē quare dicimus ꝙ hec est maxime cōmunis intentio est ista: qꝛ omnes cause perficientes salutem sunt huius generis. s. ꝯrie ei qꝺ soluendum est siue in morbo cōplexionali: vt hic dicitur: siue cōpositionali siue vnitatis: ꝛ iō regula ista est maxime cōmunis ꝙ pro cura intendendum est ad ꝯrium eius qꝺ dꝫ solui ꝛ nō est propria male complexioni tñ. ¶ Ubi nota primo ꝙ cura large sumendo est diligētia siue cogitatio vel operatio

ratio pro alicuius bono malum depellendo: ꝓprie tamen apud medicos cura est operatio per quā acquiritur sanitas depulso morbo. vnde si vnū morbum pelleremus per cuius expulsionē maiorem aut equalē causaremus nō dicereť curatio. ꝛ q2 cā nō est mala nisi pro quāto facit morbū: aut saltem ꝓpter hoc est maxime mala: ēt accitus malitia plurimū est ex morbo: ideo dispōnū triuz preter nālium ꝯsideratarū a medico peior est morbus: ꝛ ideo nomē curationis ꝓprie attribuūt remotioni morbi ꝛ inductioni sanitatis: nō aūt cause aut accidenti ꝓprie: q̄nq3 tamē dr̄ curatio de remotione cause preter nām. ꝛ sil'r de remotione accidentis maxime qā accidēs trahit ad se curam ꝛ in nām morbi conuertiť. hic curatio sumitur ꝓprie: l3 canon verificetur ēt sumēdo improprie. omne enim abyciēdū ꝛ corrumpēdum debet abyci per suuz ꝯtrariuz ad modū loquendi medicoꝝ. ⁋ Nota secūdo ꝙ ꝯtrariuz sumitur multis modis. nam q̄nq3 sumiť valde stricte: vt illa sola dicunť ꝯtraria que posita sub eodem genere a se inuicem maxime distāt: ꝛ in eodem susceptiuo non possunt simil'r inesse: sed successiue vnū est alterius corruptiuū: quomō Aristo. vn̄ sepe videtur. ꝛ hoc modo sumendo cōtrarium nō est verum ꝙ omnis cura fiat per ꝯtrariuz: vel ꝙ in cuiuslibet morbi cura intendať per ꝯtrarium. ⁋ Secundo modo dr̄ ꝯtrariuz magis large pro eo qō est oppositū quo quo mō: q2 habet potestatē ꝛ virtutē corrumpendi illud cui est oppositū: aliud sibi incōpossibile inducendo: qualiter multa dicunť opposita relatiue: vt magnuz ꝛ paruum: multuz ꝛ paucum: densum raruz ꝛc̄. ꝛ hoc modo sumiť cōtrariuz in isto canone. ⁋ Et hoc totum est de mente Gal. pⁱ terapentice. caplo ix°. vbi postq̄ȝ ostendit huius principij necessitatem: ꝛ ꝙ sine eo nō potest artificialiter curari: obycit ꝯtra primuz dictū: ꝛ soluit reprehēdendo Arist. in his verbis: que ego hic ad litteram adducam: vt videatur expositio de mente Gal. dicit ergo. non enim qualitatiuis corporibus soluz sed in quātitatiuis est inuenire talem ꝯrietatem: qō vtiq3 q̄dam negant. neq3 enim magnū paruo aiunt existere ꝯrium: sed oppositum in ad aliquid: neq3 multum paucuz. Scđm ꝟo eūdem modū neq3 raro densum: neq3 intenso remissum: neq3 ei qō s̄m nām rursus qō preter nām. sed s̄m Hip. demuz oīa talia ꝯriorum habēt nuncupationē: quēadmoduz demuz ꝛ s̄m Platonē generationes ex ꝯrijs esse dicētem. ostēsum autem est mihi ꝛ per alia ꝙ ꝛ ipse Aristo. nō custodiuit suā legislationem ꝛc̄. hec Gal. ⁋ Et tu si residuuz huius capituli legas clarius hāc s̄niam itelliges. ⁋ Et ex h̄ p3 ꝙ cuȝ cura semper fiat per remotionē aut corruptionem rei preter nām: ꝛ talis corruptio fiat ab eo qō h3 talem virtutem remotiuam huius aut corruptiuam: ꝛ tale est ꝯriuz s̄m medicos in isto loco: ꝛ ideo nō soluz mala complexione curāda: sed in omni morbo intētio est ad iueniēduz tale ꝯrium. ꝛ hoc intēdit Gal. cū subdit ad declarādam cām gnālitatis. Huius enim gnīs sunt oēs cause ꝓficientes salutem. i. facientes sanitatē post egritudinē aut neutralitatē nūc. ⁋ Nec in hoc intēdo plus insistere ad querēduz de veritate canonis. nam p3 ꝙ v̄tus ꝛ bona dicta ꝛ magnificans ꝛ faciens aliam figurā ꝛ vīr omne remouēs aut remotionē intēdēs alicuius dispositionis a corpore nostro: dimittēdo sanitatem est ꝯrium illi dispositioni: nec alia argumenta solent ad hoc adduci. ⁋ Uerūtamē est ꝯsiderādum ꝙ tale cōtrariuz q̄nq3 est tale per se ꝛ q̄nq3 tale per accidens: sicut aqua frigida per accidēs est remotiua thetani: ꝛ op3 medicuz intēdere ad illud qō magis est paratuz ad consequēdum intētum cuȝ circūstantijs tunc existētibus in corpore: ꝛ hinc est ꝙ q̄nq3 incipimus ab eo qō est ꝯtrarium cause: quandoq3 ab eo qō est contrarium accidenti: ꝛ quandoq3 administramus extra: quādoq3 itra. Et breuiter hic accidit postea medendi difficultas ꝛ multitudo regularum specialium sub isto generali. ⁋ Deinde cum dicit. LXXXIIII.

Secundum ꝟo partem sunt ex singulis contrarijs. LXXXV.

Calide igitur dispositioni frigida causa contraria est: frigide ꝟo calida: ꝛ sic in alijs proportionaliter.

⁋ Docet specificare canonē. Nā3 in arte operatiua nō sufficit gnālis cognitio nisi sciamus quō ad specialia ꝯbatur. Et diuiditur in duas. p̄mo facit hoc. 2° declarat canonem vlem positum. 2° ibi [Si enim imoderatum.] ⁋ Dicit p̄mo ꝙ cura specialium morboꝝ d3 fieri per approximationem ꝯrioꝝ illi speciali morbo: ꝛ per modū ꝯtinuationis subdit: ꝙ calide igitur discrasie hoc modo speciali est contraria causa frigida. i. frigefactiua: ꝛ frigide discrasie est ꝯria causa calida. i. calefactiua: ꝛ per ꝯñs supple intēdenda in cura illius. ꝛ ita faciēduz est in omni alia mala cōplexione ꝓportional'r: capiendo suuz ꝯriuz vt in humida ꝛ sicca. Et h̄ totum est clarum. LXXXVI.

Si enim imoderatum est omne preter naturam: moderatum ꝟo s̄m naturam: necesse est omne immoderatum ab imoderato s̄m contrarium ad moderatum adduci.

⁋ Hic declarat canonem: ꝛ habet hic locus plures expositiones. vna est ꝯcordans cuȝ antiqua lr̄a: que videť innuere ꝙ Gal. dicat oē imoderatuz ꝛ distemꝑatuz reduci ad tēperamētuz distemꝑantia ꝯtrarie denoiationis: vt calidū per frigida que sunt frigida respectu temperati. Et ꝙ nō possit per tempata reduci. ꝛ hunc moduz fere oēs expositores sequunť: ꝛ precipue Plusq̄ȝcōmentator: imo Plusq̄ȝcōmentator vult ꝙ ꝯria reductiua vel curatiua debent tātum a temperamēto distare q̄ntuȝ distat corpus lapsuȝ. sicut supra dictum fuit de reductione corpoꝝ: ita ꝙ si corpus nāliter tempatum fieri frigidum vt duo: pro sui cura requiriť calidum qō respectu tempati est calidū vt duo: ꝛ ego vt pro parte dixi supra hāc additionē que est Hali. non puto veram. Nam 3° primi. caplo de conseruādis extremitatibus a nocumēto frigoris. vult Auic. ꝙ cum frigus dominatuz fuerit mēbris: ita tn̄ ꝙ non putreant: sed ꝙ sint in via putrefactionis ꝓpter frigoris dominiuz ꝙ administreť aqua naponū ꝛ emplastruz ex eis: ꝛ aqua aneti: ꝛ multa que nō trāscendūt primū aut saltez scđm gradū caloris. Et tn̄ illa sunt frigida ꝓpe quartuz gradū: q2 sunt quasi in semita mortis. Et ideo melius puto ꝙ intelligať ꝙ ꝯriuz sit equale effectiue in vna vel pluribus applicationibus. i. ꝙ possint tātuz graduz abycere q̄ntus est excessus a ꝓprio tempamēto. ꝛ hoc mō intelligendo res est clara. ⁋ Et fortasse ꝯcedereť ꝙ cura fiat nō per ꝯria: sed per similia s̄m denolationem. Nam Aui. in loco allegato vult ꝙ cura q̄nq3 fiat per imissionē peduz in aqua frida. ⁋ Qz si dicať ꝙ hec cura est per accidēs: tn̄ per se curās nō erit nisi sp̄ūs illic clausus q est tēꝑatus pedi: ꝛ nō calidus in tāto gradu respcū tēꝑamēti in q̄to pes erat distēꝑatꝰ. ⁋ Scđs modus exponendi est ꝙ Gal. nō velit curā malē complexionis semꝑ fieri per distempata: q2 temperata cotiens approximari possunt ꝙ assimilēt: ꝛ sic ad tempatuz reducant: ꝛ ideo dicūt ꝙ Gal. vult hic ꝓbare ꝙ omnis cura fit per ꝯtrariuz morbo: nō per id qō est respectu temperati habens ꝯtrariam denoiationem. verbi gratia. calidū in tertio: qō curatur per ꝯria sibi: ꝛ ita frigidum in tertio. sed contrarium calido in tertio est non solum frigidū in

tertio respectu temperati: sed ipsum tempatuz. Nam medius comparatum extremis vtriqz est 3riuz. Et ideo non inuit hic Gal. q oporteat in tali casu distemperata approximari: sed ea que distempatuz ad temperamētum reducunt: que sunt illi distēpamēto 3ria. ¶ Et exponūt textuz sic. si enim omne preter nām est imoderatuz: et itelligit: si pro ga et omne fm nām est moderatuz: tunc necesse est id qd est imoderatuz a suo 3rio duci ab imoderato tanqz a termino a quo ad moderatuz. non itelligi autem q debeat duci ab imoderato: id est a causa distemperata.

Et ideo cadit hic dubitatio vtruz cuiuslibet male cōplonis facte curabilis cura sit facienda per 3ria fm denoiationem respectu ppriȝ temperamēti corporis curādi tātum a cōplone corporis in 3rium distātia: qntum per morbuz corpus distat a pprio tēperamēto. Et arguit q sic: qz sicut se hnt cause reductiue lapsi ad tempamētum ad corpus tempatuz: ita se debent hēre cause curatiue corporis egri ad sanitatē ppriam illi egro: sed reductiue debēt esse 3rie lapsui remouēdo: et per tātuz distātes a tēperamēto qntum lapsus ille. ergo curatiue pariter erunt 3rie lapsui: et distātes tātuz a nā corporis curādi qntum distat egritudo. 9ntia clara: et minor sup proposita est a Gal. in lra. et maior pz: qz p vtrasqz cās opz lapsum abiici: et ad tempamētum reduci. 2° pro hac parte est Hali. in cōmento et Plusqzcōmētator in expositione partis istius. ¶ Et cōfirmat eius ratione sic. per illa pficitur cura per que corpus ducitur ad propriuz temperamētuz: et nō vltra. sed talia sunt 3ria tātuz distātia a tēperamēto corporis curādi qntuz distat morbus. ergo etc. maior ē manifesta: minor probat: qz talia 3ria sunt equipotentia cuz morbo cuz sint eiusdem gradus. ergo cum fuerint approximata agēt: et reagēt quousqz veniant ad mediuz iter ea: sed mediuz iter illa est ppriuz tempamētum corporis egri cuz ab ipso equidistēt. ergo per eoz approximationem posse ad dictuz tempamentum veniant.

In oppositum arguit p sic. in morbo calido in 2° aere existente frigido in p minus frigida sunt approximāda qz aere existe tēperato: vt post dicet Gal. et vult Aui. 4° pmi. cap p. sed aere existente temperato fm istoz viam debet fieri cura per 3ria equalia: et sic conuenirent frigida in 2°. ergo aere existente frigido in primo sit cura per minus frigida qz in scdo. ergo nō semp per 3ria in gradu equalia. ¶ Forte di hic q ex aere et cū approximata fit vna causa curatiua: que est talis in secūdo. ¶ Cōtra. aer nō est frigidus nisi in p: et medicina approximata minus qz in secundo. ergo ex ambobus non fit vnum gradualr in scdo. 9ntia nota: qz qn minus fridus 9iungit cuz magis frigido intēsus nō fit magis intēsuz: nec totuz ita intēsuz sicut intēsius illoruz.

In ista questione diffusius pcederem nisi per determinationez questionis de reductione foret declarata: et per ea que dicunt a me 4° pmi. in qone de cholico et flatico febrientibus equalr. ¶ Breuissime g rīdeo q nō opz semp in cura male complexionis approximare 3ria: ita intensa in gradu respectu ppriȝ tempamēti corporis curādi: sicut est distans cōplexio lapsa a tempamēto eiusdē. pbatur: sit a. corpus calīm vt tria: et arguit sic: per frigida vt duo multotiēs approximata a. corpus pōt curari nunqz approximādo frigida vt tria. ergo cōclusio nota. Assumptum pz: qz per talia potest remitti calor vt tria. ergo cuz nunqz deficiet 3rietas vsqz ad reductionez inter a. et frida vt duo: et talia frigida postqz inceperit corpus infrigidari 9tinue haberēt maiorem pportionem si in simili quātitate et gradu approximarentur: sequit q in reiteratiōe nō cessaret actio vsqz ad cure complemētuz. ¶ Scdo tn dicēdum est q curatiue cause integre alicuius male complexionis debent effectiue quo ad oēs suas applicationes tātum distare a dispositione lapsi corporis curādi qntuz complexio eius distat a temperamēto pprio. pbatur: qz debent totuz illuz excessum respectu ppriȝ tempamēti remouere: et hoc fit pro mēte auctoruz apparēter dicēriuz ptem affirmatiuā qōnis. Et supra hec tenēda eēt 2ª expositio. ¶ Quidam tn volūt q in cura lz posset fieri incipiēdo a similibus in forma: in gradu tn remissioribus: q melius et cōuenientius fit per ea que sunt 3ria cōploni lapse respectu ppriȝ tempamenti corporis curādi: ita q morbus calidus dz curari per frida non per remisse calida: qz per frida fit cura 9ueniētius et securius. ēt volunt 2° q ista frigida distent a tēpamēto curandi corporis effectiue per tātum qntum corpus lapsum est: qz. s. tātuz possint abiicere quātus est lapsus: et ista videtur 9formior snia pluribus textibus Gal. que aūt sint ista cōtraria docet in particularibus libris et experiētia multuz docet. ¶ Ex qbus vides modum expositionis Plusqzcōmētatoris eē incōuenientē: et rōnem suā non concludere: vt supra dictum est de reductione et breuiter fere similes 9clones de curatione ponere debes sicut posite sunt de reductione. Ita q nō teneat q per similia in forma indicatione sumpta a discrasia dz fieri cura: nec per qntūlibet remissa 3ria. et q quādo cura est cōplēda nō est certus gradus 3rioz optime approximādoz: et q verisimilr valde 9ueniunt 9traria eque a pprio tempamēto distātia. dedcta aūt indicatione cause vel virtutis et alioz: vt supra dictum est de reductiuis etc. LXXXVII.

Manifestum ho q fm virtutez nō fm apparitionē calefaciens et infrigidās: et quecūqz huiusmodi alia accipiendum est. Dico autē fm virtutem qd essentialiter et proprie et vere est: vt dicitur. fm ho apparitionem qd fm presentem sensum huiusmodi esse videtur. essentialiter ho hn existēs huiusqd ho opz cognoscere ea in negocio de simplicibus pharmaciis est dictum.

¶ Hic Gal. ponit cautelas obseruādas in executione canō. positi in cura male cōplonis. Et diuidit in duas. p ponit cautelā gnālem tam in cura male complexionis facte qz fientis. 2° ostēdit qua specialr sit vtēduz in vtraqz istarū. 2° ibi [Ad inuētionez.] Prima posset diuidi in tres: qz primo ponit cautelam. 2° declarat quedam vocabula. 3° remittit nos ad aliuz locū: sed ego lego totum simul. ¶ Dicit ergo pmo q manifestuz est q cum dicimus q cura fit per 3riuz: et q calide cōplexioni est 3ria frigida causa etc. Intelligēduz est de eā que est calefaciens fm virtutē aut infrigidās aut aliaz operās qualitatē: et nō fm apparitionem. ¶ Dicit 2° q illud di ab eo tale fm virtutē qd est tale essentialr: et pprie et vere. Illud aūt di tale fm apparitionem qd fm presentē sensum vi esse tale: non tn existēs huiusmodi essentialiter. ¶ Dicit 3° q dictum est in negocys. i. in libris de simplicib° pharmacys. i. de simplici medicina qūo opz cognoscere ea que sunt talia fm essentiaz: et que fm presentem sensuz. ¶ Ubi nota pmo vt sumitur a Gal. 3° complexionum. calīm frigidum etc. talia qnqz dicunt talia fm actū qnqz in potētia illud est tale fm actuz qd est tale fm dispositionem quam in presenti habet. tale aūt fm potētiam est illud qd nōduz hz in presenti dispōnem per quā di tale: sed potest tunc habere. et hoc est multoz modoz. qddam enim est qd habet in se virtutem per quā nisi impediat fiet tale actu. sicut verbi gratia. Catulus qui nunc natus est: et est de genere venantium dicitur

venatilis in potentia: qꝛ iā hꝫ ỽtutem.i.formā per quam deducto impedimento veniet ad cōplemētum dispositionis per quā venabit: ꝛ similiter auis que nūc nascit dicit volatilis: nō qꝛ hēat actu sufficiētiam ad volādū: sed qꝛ hēt pncipia ꝛ virtutem: per quā deducto impedimēto fiet volatilis: ꝛ hic est pꝛoꝛ ꝛ dignioꝛ modus dicēdi aliquid in potētia. vnde Gal. tertio de cōplexionibus. cap primo dicit. ❡ His aūt rebus que potētia dicunt esse dignioꝛ est res in cuius natura existit virtus que eius finē ꝯsequitur si nihil de exterioribus impedierit. ❡ Alijs autē modis multis aliquid dicitur in potentia in qbus est diuersitas multa in ppinquitate ad actum ꝛ distātia ab actu. Naꝫ si de remota potētia loqueremur diceremus ignem in potētia frigidū saltē rōne sue materie. ꝛ aquā potētia calidā: sed tamē vsus cōis ꝛ medicoꝝ pcipue cū dicit aliquid potētia calidū aut frigidū est itelligē de eo qđ est tale in potētia propinqua in quo ēt multi sunt gradus ꝛ differētie. nihil tñ dicit tale in potētia propiqua penes medicos: nisi illud qđ nōdum est in dispōne qua dicit tale: sed est pparatū ꝛ aptū ſm nām sui vt fiat tale: vt pꝫ tertio de cōplexionibus. cap pmo. ❡ Ex istis mō apparet ꝙ eoꝝ que sunt actu talia qdam sunt talia in actu per nām suam vt ignis calidus: ꝛ aqua frigida: quedā aūt sunt talia per accidens: ꝛ nō per nām sui: vt aqua calida: nā non inest sibi caliditas per sui nām sed ex accidēte. ❡ Apparet secūdo ꝙ similiter reꝝ que dicunt potentia tales quedā sunt tales nāliter: vt verbi gratia. pip calidum: ꝛ euforbiū. quedam aūt sunt tales per accidēs: sicut verbi gratia. aqua frigida data corpori causonicāti nō in multa ꝙtitate que calefit in stomacho: ꝛ calefacit postea. ❡ Ex his pꝫ expositio verboꝝ Gal. ꝙ calā ꝛ frigida ꝛc. tā actu ꝙ potētia que dꝫ medicus eligē in cura debēt esse talia per essentiā. i. per nām sui: nō aūt talia per accidens aut ꝯtra sui nām: lꝫ sint talia ſm presentē sensum: vt aqua calefacta est calida actu: ꝛ etiā in potentia pōt dici calida in parua quātitate respectu causonicātis. ❡ Quarto pꝫ cā pmi dicti. G. quare sint eligēda talia ſm ỽtutem: qꝛ istoꝝ opatio quā intēdimus est semper: aut vt plurimū. illa ỽo que sūt talia. per accñs raro ꝛ pauco tpe agerent illud qđ intendimus. ❡ Quito seqtur expō tertij dicti. G. Nā Ga. in libris de simplicib⁹ medicinis in pmis qnque docuit distinguere iter talia vere: ꝛ talia per accidēs: ꝛ per viam experimenti que est certioꝛ: ꝛ per viam rōcinatiōis que est minus certa: vt tamē materia de his rebus magis declaretur. ❡ Notandū secundo ꝙ cum dicimus aliquid calidum actu aut intelligit calidū formaliter: sicut ignis ꝛ spiritus: aut virtualiter. sicut sol ꝛ motus. hec n. dicunt actu calida: vt pꝫ de sole tertio de complonibus. capitulo primo. sed pꝫ ꝙ nō nisi ỽtualiter dicit sol calidus. ❡ Tertio nota ꝙ cum dicimus calidum formaliter aut itelligit absolute: ꝛ hoc modo ſm Ga. solū summe calidū dicitur absolute calm aut per vincens: ꝛ hoc modo aut per vincens in constitutione ꝛ sic plus habēs de caliditate ꝙ de frigiditate dicit calidum per vincens: aut secundo per vincens comparatione ad aliquid extrinsecum: ꝛ isto modo magis calidū alio respectu illius dī calidū per vincens illius opatione. Calm ỽo ỽtualiter: nō dī nisi comparatione ad illud qđ ab ipso pōt calefieri: ꝛ sic de frigido ꝛ alijs q̄litatibus. ❡ Et hic modus est quo medici dicunt aliqd calidum: aut frigidū ꝛc. respectu corporis humani: qꝛ sufficiēs humanū corp⁹ calefacere: ꝛ ita potentia calidum pōt intelligi: vt sit potētia calidum formaliter: vel ꝙ sit in potētia calidū ỽtualiter: ꝛ hoc scđo modo dicūt medici ꝙ medicina est in potētia calida: qꝛ in potentia calida virtualiter: id est in potentia ad hoc: vt sufficiat corpus humanū calefacere: ꝛ similiter dicit de alijs qualitatibus. ❡ Nō tamē ꝙ nō est incōueniens calidum formaliter esse calidum ỽtualiter: qꝛ in rōne calidi ỽtualr: nō plus volumus nisi ꝙ sufficiat calefacere: ꝛ pcipue corp⁹ humanū cui a medico ista cōparant. ❡ Jam ḡ pꝫ ex dictis illud qđ Aui. p⁹ pmi. cap de cōplonib⁹. dicit ꝙ cuꝫ dicimus de medicina que est calā vl frida ꝛc. volumus dicē ꝙ pp ipsam in corpe hois pueniet caliditas: aut friditas maioꝛ illa quā ex se hēbat: vñ nō denoiat a medico ſm q̄litatem que medicinā informat: sed ſm illā quā hꝫ facere in corpe humano: ꝛ hoc p pn^m in ea actu nāliter inuētum: aut per pn^m ad qđ nāliter. i. ex pticulari pparatione quā hꝫ ad illud recipiendū est in po^a: aut ad qđ est in potētia ſm ꝙ talr opatiuū: qđ quare dicatur vide breuiter in qōne de reductione medicinaꝝ ad actū. ❡ Et qꝛ res iste nō sunt clare nisi pmo videamus respectu cuius itelligunt medicine calide aut frigide: ꝛ quō reducantur ille que sunt in potētia ad actum: ideo hic mouebo ambas questiones: non obstante ꝙ sup cap de eo qđ comeditur ꝛ bibitur. als eas determinauerim.

Dubitatur igitur pmo vtrū medicine que dicunt calide vel fride vl humide vel sicce in tāto vel tāto gradu dicant a medicis tales in relōne ad corpus tēperatū vel ad hoiem absolute: ꝛ arguit ꝙ in cōparatione ad oēm hoiem saltē sanuꝫ. Prio sic. medicine dicunt tales respectu opationis quā faciunt in corpe humano. sed ois medicina silr in qđlibet corpus humanū sanuꝫ est opatiua. ergo ꝛc. maioꝛ pꝫ. pbatur minoꝛ: qꝛ medicine calide in 4° gradu respcū cuiuslibet corpis sunt cōbustiue taꝫ fridi ꝙ calidi: ꝛ silr medicine fride in 4° cuiuslibet corporis sani sunt stupefactiue: vt pꝫ de causticis ꝛ opio. ergo a pari alie medicine alioꝝ graduū silr erunt oia corpa humana opatiue. ❡ Cōfirmat 2°. qꝛ medicine anodine vni corpi cuilibet tā sano ꝙ egro sunt anodine: sed nō sunt tales nisi respectu corpoꝝ: respectu quoꝝ sunt calide in p gradu. ergo oēs tales respectu oium corporum sunt calide in p°: ꝛ per ꝯns oēs alie sunt tales respectu oiuꝫ corpoꝝ. ꝛ maioꝛ pꝫ per auctores medicine: qui in sedādis doloribus per anodina eisdem vtuntur in oibus corporibus. ꝛ minoꝛ pꝫ quarta primi. caplo de sedatione doloris. ❡ Tertio ꝯfirmat: qꝛ ois medicina calida per reiterationem multam pōt calefacere vsqꝫ ad quartū. ergo omnis talis posset qđlibet corpus humanū calefacere. Assumptū notat experientia saltē de aliqua. ꝛ pꝫ ꝯsequentia: qꝛ in calefaciendo vsqꝫ ad quartum opꝫ ꝙ sub quolibet gradu caliditatis positum corpus calefaciat.

Ad oppositū est Gal. 3° de simpl. medicina. dist. 2°. cap 4°. volēs ꝙ dicantur tales in comparatione ad corpus temperatum hominis.

Istam qōnem breuiter terminaui 2° pmi. super cap de eo qđ comedit ꝛ bibit: qꝛ tñ hic ptinet: placet ēt aliqd dicere. Et p ponā quedā cōia in qbus opꝫ oēs cōuenire. 2° tractabo positionē illoꝝ qui in hac mā ꝯtra Gal. loquunt. 3° narrabo positionem Gal. cum suis pbationibus ꝛ responsionibus ad obiecta.

Quantum igitur ad pmū notāduꝫ ꝙ medicina hic sumit pro illa re que corpi humano applicata est in illō opatiua a qualitate: siue intrinsecus siue extrinsecus applicet: ꝛ per operatiuuꝫ a qualitate intelligimus ꝙ est operatiuuꝫ: vt sic calefaciēdo: infrigidando: exiccando vel humectādo: vel tales trāsmutationes phibendo. nam nō soluꝫ alterātes: sed cōseruantes corpus nostruꝫ a qualitate dicunt opari. ❡ Nota scđo ꝙ cuꝫ medicina calefacit aut infridat vel alterat ad aliquā de pmis q̄litatibus dicimus ipsam opari a q̄litate siue hoc faciat per q̄litatē pmaꝫ in eam existētem: siue hoc faciat p aliā ỽtutē manifestā aut occultā. vñ solē dicimus calidū: lꝫ nō calefaciat nisi per lucē ꝛ lumē que non sunt

prime qualitates: ⁊ ita dicimus ipsuz operātem a qualitate: ⁊ siliter euforbiuz ⁊ canteria potētialia cū cōburunt dicimus agere a q̄litate: lz pro tūc luenianẽ actu tepida ad tactuz: ⁊ nō sit verisile per talem tepidā caliditatẽ cōburere: sed per aliam qualitatẽ occultā. ⁊ h̄ vide clarius z° primi. cap̄ de eo qđ comedit̃ ⁊ bibitur. clare aūt op3 ꝓ lu'q̄ꝫ cōmētatorẽ ita dicere: cuz ponat̃ medicinas in po° reduci ad actū per acq̄sitionẽ p̄ncipij qđ nō est aliq̄ p̄maꝝ q̄litatuz: ⁊ tñ dicit illas opari a q̄litate. ¶ Ex q̄b⁹ seq̄tur ꝙ ois medicina calā vel frida vel tempata est opatiua a q̄litate vt sic. ¶ Seq̄t̃ z° ꝙ distinguunt̃ abinuicẽ opari a forma ⁊ opari a q̄litate: q2 nō ois opatio cuius p̄n^m effectiuuz est qualitas occulta est opatio a forma specifica. sed 1° cuius p̄n^m est q̄litas vł v̄tus alia a p̄mis q̄litatib⁹ vł cōplone earuz: ⁊ que nō est itroductio vel ꝓhibitio alicuius p̄marum q̄litatuz: aut effectus vł̄ aptus seq̄ opationẽ talis p̄me q̄litatis in tali subto: sic subtiliatio vł ingrossatio ⁊c̃. ¶ Et ꝓpter h̄ nō videt̃ nec̃iuz vt Gētilis dicit cuz oī actione a qualitate ꝯiungi opationez a forma specifica. ¶ Nota 3° ꝙ gradus gn̄ali rōne in q̄litatibus dicit̃ q̄litas respectu alterius itēsior aut remissior: ⁊ sic in latitudine q̄ ꝓponit̃ Ifiniti sunt gradus. medici aūt hoc loco ꝑ gradū Itelligūt spālẽ medicine in q̄litate recessuz a tēpamēto: ꝑ quez est aut occulte: aut manifeste sine manifesta lesione: aut manifeste cū manifesta lesione ad salutẽ aut ad mortez vsq3 alteratiua: ⁊ iđ quattuor tm̄ gradus posuerūt. ¶ Utrū āt medicina p̄mi gradus vt sic sit corporis extra tēpamētū alteratiua vel nō vide p̄° primi. cap̄ de eo qđ comedit̃ ⁊ bibit̃. ꝑ ea q̄ ibi dixi. Et tūc p3 intētio q̄ōnis nostre. Naz q̄ritur ex quo medicine dicūtur alicuius gradus per hoc ꝙ sūt manifeste vł occulte ⁊c̃. alteratiue. Utrū qn̄ medici I libris dicūt absolute ꝙ camomilla est calā in p̄mo gradu ⁊ sal calidū in scđo ⁊ piper in tertio anacardus in quarto. intelligatur in comparatione ad operationem quā habēt facere in corpore hominis temperato: aut ad operationez quā habent facere indifferenter in oī corpore humano.

¶ Quarto tñ nō ꝙ de mō distinctionis graduū abinuicẽ nō obstāte p̄dicto q̄ est Ga. multe sunt opiones: quaꝝ p̄° ẽ Jaco. alkindi narrata ab Auer. 5° colliget circa finẽ: ⁊ vł̄ in sūma ꝙ gradus: q2 dicit excessuz: ⁊ hoc nō pōt eẽ nisi I cōpatione ad alteꝝ: iđ dicit̃ in respectu tēperati: cū tēpata medicina nō sit alicui⁹ gradus: ⁊ q2 nō s̃m quemlibet respectū dicit̃ gradus: imo s̃m determinatos: iđ debem⁹ dicere ꝙ gradus dicunt̃ ꝑ excessus q̄ ꝯsistūt in p̄ncipalissima ꝓportiōe: ⁊ q2 iter ꝓportiones maioris inequalitatis p̄ncipalissima est ꝓportio dupla: p̄mo q2 ipsa ꝯsurgit ex p̄° additiōe supra vnitatẽ: nā si vnitati addat̃ vnitas fit binari⁹: ⁊ duoꝝ ad vnū est ꝓportio dupla. Et z° q2 in illa ꝓportiōe ẽ optia ꝯsonātia q̄ vocat̃ I musica dyapason: ⁊ ꝑꝑ hoc gradus in q̄litatib⁹ medicinaꝝ iueniunt̃ s̃m augmētū dupli: ita ꝙ primus gradus caloris h3 duplā caliditatẽ ad id qđ h3 tēpamētū: ⁊ scđs hēt duplū eius qđ hēt p̄m^s: ⁊ tertius duplū ei⁹ qđ hēt scđs: ⁊ q̄rtus duplū eius qđ hēt tertius: ita ꝙ q̄rt⁹ hēt in. 16° plusq̄ꝫ tēpata. ¶ Hāc tñ opi. ipugnat Auer. loco dicto. p̄mo q2 hic modus distinguēdi gradus sumit̃ a re accidētali respectu medicinaꝝ. s. a p̄mitate ꝓportionis: ⁊ nobilitate ⁊ talia nō debēt fieri in artibus. ¶ Scđo q2 posito ꝙ debeāt eẽ s̃3 ꝓportionẽ sufficiebat ꝙ p̄m⁹ gradus eēt duplus tēpamēti: ⁊ z° triplus ⁊ tertio quadruplus: ⁊ q̄rt⁹ q̄ntuplus: q2 hoc mō seruat̃ eq̄litas excessuū vni⁹ gradus ad aliū: nō aūt mō p̄dicto in q̄ q̄rt⁹ excedit tertiū plusq̄ꝫ tertius scđm: ⁊ terti⁹ z^m plusq̄ꝫ scđs p̄mū. ¶ Tertio q2 sequeret̃ ꝙ virtus nr̄a nō posset tolerare medicine calorẽ tertij gradus cū excedat calorẽ tēpatū in ꝓportione octupla. ¶ Et q̄rto q2 latitudo. i. distātia q̄rti gradus a tertio non esset ꝓportionalis latitudini scđi a p̄mo. i. nō esset eq̄lis: nā de ꝓportione nō ꝓbaret rō. ¶ Et q̄nto q2 per hūc modū distīguēdi nō possemus cognoscere que est medicina in p̄mo gradu: ⁊ esset nobis occulta: q2 nō possemus cognoscere que hēt ꝓportionẽ duplā ad tēperamētū: ⁊ iste est maior error q̄ esse possit in hac arte: cū invēta sit ad cognoscēdum spaliter vt sciamus opponere morbo medicinam proportionatam.

¶ Scđs modus pōt sumi ex Auer. loco allegato: quẽ putat esse Gal. ⁊ est ꝙ ivētio p̄mi gradus est ꝑ ivētionẽ medicine. p̄mo alterātis sensibilr ita ꝙ p̄mo manifestet̃ sensui: ⁊ puto vt dicat ꝙ l3 sit alteratio sensui manifesta. tñ ex ea nō est manifestū p̄mo occursu vtrū corpus exiuerit tēpamētū. sed z^m gradū iuenerūt ꝑ ivētionẽ medicīe tātuz distātis a medicina p̄mi gradus q̄ꝫtū illa distat a tēpata. Et tertiū ꝑ invētionẽ tantūdẽ distātis a medicina scđi q̄ꝫtū illa excedit medicinā p̄mi gradus: ⁊ ita dicūt de q̄rto gradu: ⁊ hoc dicit Auer. itellexerūt medici ad hoc: vt gradus eēnt eq̄les. ¶ Ego aūt hūc z^m modū: nō puto eẽ ad mentẽ Gal. p̄mo q2 latitudo tertij gradus medicinaꝝ est multo maior q̄ꝫ latitudo scđi nō est nisi cū medicina ledit insensibiliter. latitudo aūt tertij est cū ledit sensibilr vsq3 q̄ mortificet. ꝯstat aūt ꝙ maior est distātia sensibilr ledentiū iter se q̄ꝫ isensibilr: ⁊ iđ a p̄n° tertij gradus vsq3 ad finẽ latitudo est maior q̄ꝫ a p̄n° scđi vsq3 ad finem: ⁊ iđ gradus nō sunt eq̄les ad sensuz quẽ voluit Auer. ⁊ forte ꝙ h̄ fuit in dubio in mēte Auer. cū dixit: ⁊ ꝯtēplare bn̄ h̄ v̄ba si sūt veracia: ⁊ nō sequeris ꝯsuetudinẽ ꝑploꝝ q̄ sequūtur ꝯsuetudines medicoꝝ nouoꝝ modernoꝝ. ¶ Modus aūt Cōstātini pōt poni ꝓ 3° q̄ supponēs cū Jsaac ꝙ calor hoīs tēperati sit duoꝝ graduū: voluit post ꝙ medicina calida in p̄mo gradu est illa que habet medietatẽ caloris tēperati: ⁊ calida in secundo que hēt calorem equalem tēperato: ⁊ in tertio gradu que hēt medietatẽ illius caloris supra tēperatū: ⁊ calā in q̄rto q̄ hēt calorẽ duplū ad tēperatum.

¶ Ego aūt nō puto Cōstātinū aut Jsaac quẽ Cōstātinus seq̄t dicẽ ꝙ hō tēpat⁹ est calıus vt duo respcū hoīs tēpati q2 h̄ eēt manifestū delirametū: nec ꝙ velit ꝙ hō tēpat⁹ distat ab eq̄li pōderis ꝑ duos gradus eq̄les illis ꝑ q̄s medicina calida in q̄rto distat a tēpato hoīe: q2 h̄ sciri nō potest: s3 puto ip̄s velle calorẽ spūa cōis in hoīe eẽ vt duo respectu hoīs tēpati: qđ vtruz sit veꝝ h3 magnū du^m. Et itẽ ꝙ hic pōit graduū latitudines eq̄les nō v̄r mihi ad mētẽ Ga. vā opinio ꝑꝑ rōnẽ factā ꝯtra p̄cedētem opi.

¶ Alia est igit̃ opio Gal. q̄ nō voluit gradus distīguere s̃3 mēsuras qualitatū in medicinis inuētaꝝ: sed s̃m modos alterationis ab illis medicinis in corpus hoīs ꝑueniētes ⁊ vocauit gradū p̄mū cū medicina sufficit in debita dosi ⁊ in vna approximatiōe corp⁹ tēpatū alterare: nō tñ ita ꝙ solo sensu iudicari possit corp⁹ tēpamētū exiuisse. ¶ Quecūq3 aūt seruatis dictis ꝯditiōibus ita alterāt corpus: vt egrediat̃ mā ifeste tēpamēti latitudinẽ: nō tñ sensibilr ledūt opationes: sunt in scđo gradu: que v̄o ⁊ sensibiliter alterāt ⁊ sensibilr ledūt nō mortificādo sunt in tertio gradu: ⁊ ꝯstat istum hēre multo maiorẽ latitudinẽ q̄ꝫ habeat scđs aut primus: q̄rtus aūt est gradus illaꝝ medicinaꝝ q̄ mortificāt q̄ recipit magis ⁊ minus s̃m velocitatẽ mortificādi. Et ꝯstat ꝙ isti modi distinguēdi hn̄t terminos qui p̄nt cognosci limitate. vbi alij modi nō dicūt aliqd qđ ꝑ expientiā vel rōnẽ faciat aliqd ꝑticulariter cognosci in q̄ gradu sit. ¶ Ex q̄ p3 ꝙ siue ponamus latitudinẽ medicinaꝝ maiorẽ latitudine corpoꝝ humanoꝝ. qđ ego puto verū: siue ponamus eq̄lẽ: tñ vna alteri corrūdet s̃m graduū distinctiones: ita ꝙ medicina p̄mi gradus est alteratiua tēpamēti vsq3 ad p̄mū: ⁊ medicīa scđi est alteratiua eius vsq3 ad z^m: ⁊ sic de tertio ⁊ q̄rto gradu: semꝑ Itelligēdo in vnica applicatione ⁊ in dosi sub qua dicit̃ talis ⁊ ista suf-

ficiant pro isto articulo.

Quantum ad 2m scire oportet quod de hac questione inuente sunt positiones tres: quarum due primo in radice conueniunt: sed post in quibusdam discrepare videntur. Prima quidem est positio posita breuiter: et non ex toto affirmata a Plusquamcommentatore 3° tegni. et vult quod medicine que dicuntur tales et referuntur ad corpus humanum sanum absolute non solum dicuntur tales respectu temperati: ita quod medicina que ab auctoribus calida in primo ponitur est respectu cuiuslibet corporis humani sani talis: verum quia videtur quod in medicina que est talis in actu hoc non habet verum: ideo dicunt quod intelligunt solum de medicina tali in potentia. ¶ Ad hanc autem positionem probandam accedunt sex vie. prima est leuis ponderis: quia dicunt quod Auicenna quandocunque loquitur de medicinis talibus: siue primo primi. capitulo de complexionibus. siue 2° primi. capitulo de eo quod comeditur et bibitur. siue in 2° canonis et ubicunque loquitur de homine nisi absolute non nominando temperatum. et hoc non est: nisi quia vidit quod dicuntur tales absolute respectu hominis.

¶ Secunda via sumitur a modo inueniendi gradus medicinarum: nam gradus medicinarum sunt inuenti maxime per experientiam. ergo respectu illorum corporum deberent dici medicine tales in gradu respectu quorum vel quibus facta fuit experientia talium medicinarum. sed experientia non fuit facta solum in temperatis. ergo non solum respectu illorum dicuntur tanti vel tanti gradus. et patet minor. primo: quia temperata non inueniuntur tanto tempore temperata optime quod possit fieri experientia in eis cum non durent talia per tempus notabile et quia ista experientia debet fieri non solum in sanis sed in egris 2mis egritudinibus. vt docet Auicenna 2° canonis. capitulo de cognitione virtutis medicinarum per experientiam. et Galenus ita fecit de oleo: vt patet 2° simplicium. distinctione 3° capitulo primo.

¶ Tertia via est per naturam medicinarum que reiterate vel augmentate producunt effectum alterius gradus quam sint ipse posite ab auctoribus. nam medicina primi gradus per multam reiterationem potest inducere effectum quarti gradus. vt potest colligi 2° primi. capitulo de eo quod comeditur et bibitur. quia in descriptione graduum per suos effectus semper addit in primo et 2° et 3° gradu istam particulam: nisi cum iteratur vt est multum: per quod datur intelligi quod quando reiteratur potest vltra inducere aut quando dosis augmentatur. Et tunc arguitur sic. medicina primi gradus quodcunque corpus humanum sufficit calefacere. ergo respectu cuiuslibet debet dici calida: et non est maior ratio de illis secundi et tertii quod non possint omne corpus humanum calefacere quam de medicina primi. ergo quelibet medicina posita calida omne corpus humanum potest calefacere: et per consequens respectu cuiuslibet debet dici calida: et non solum respectu temperati. Assumptum patet: quia medicina primi gradus per reiterationem potest calefacere vsque ad 4m. ergo quando iam calefecerit vsque ad 3m gradum approximata sufficeret calefacere. aliter enim nunquam per reiterationem vsque ad tantum gradum sufficeret.

¶ Quarta via sumitur ab experimento et auctoritate. nam per experientiam videmus quod carnes pullorum et vinum inflammant corpus febricitantis. scilicet causonide: quod est calidum circa finem tertii gradus. ergo a multo fortiori medicine calide in primo idem corpus inflammarent. Tenet consequentia: quia magis alteratiua est ceteris paribus medicina quam cibus. Hoc confirmatur auctoritate Galeni 2° de simplici medicina. distinctione 3°. capitulo primo. vbi vult quod de proprietate olei est: vt si administretur in herisipilla addat caliditatem additione manifesta. sed constat quod membra herisipillata sunt calida in 3°. et oleum est temperate caliditatis. ergo medicine temperate caliditatis possunt calefacere corpus calidum in 3° caliditate multa. Ita autem dixit Galenus ad literam. Et inuenerunt visibiliter quod ipsum non addit in caliditate eorum sicut facit illud in egritudinibus nominatis herisipilla. iste namque generantur ex materiis cholericis: et de proprietate olei est quando administratur in eis vt addat in caliditate additione manifesta etiam si ipsum administretur extra frigidum vltima frigiditate. hec Galenus. ¶ Confirmatur eiusdem auctoritate: quia medicina temperate caliditatis administrata corpori multum infridato est illi temperate caliditatis. ergo a pari cuilibet alteri. patet assumptum ex Galeno loco allegato. nam dixit ita de oleo. Et autem cui aduenit frigus cum vtitur oleo non aduenit ex eo iuuamentum in re manifeste: neque nocumentum. et hoc quidem est ex eo quod declaratur: quod quantitas sit potentie in oleo vt calefaciat corpus: veruntamen non calefit ipsum calore forti quod calore manifesto. hec Galenus. ¶ Ex quo potest alia ratio formari. omnis medicina que de se non calefacit corpus temperatum calore manifesto: nec calefacit frigidum manifesto calore: nec infridat. ergo est similis operationis in corpore temperato et in frigido: et a pari etiam in calido: et ideo erit eiusdem gradus respectu eorum omnium corporum humanorum: sed eadem est ratio de aliis medicinis. ergo etc.

¶ Quinta via sumitur iterum ex eodem medicinarum calidarum in primo gradu sed alio modo: et supponitur quod medicina sedatiua doloris siue vere anodina est medicina subtilis substantie calida. et hoc patet ex Galeno 5° de simplici medicina. distinctione 5°. capitulo vltimo. cum dicit. Et illa que est sedans dolorem vere est cuius virtus calefacit in gradu primo et est substantia in qua est huius virtus substantia subtilis. hec Galenus. et sic potest colligi 4° primi capitulo 3°. ¶ Secundo supponitur quod in omnibus complexionibus tam cholericis quam flacicis anhetum et camomilla et similia sunt sedatiua doloris. istud patet ad experientiam. et quia a nostris doctoribus non sunt alia posita que nolentur anodina. ¶ Ex istis arguitur sic. omnis medicina doloris sedatiua siue complexione naturali calida siue frigida: siue in egritudine calida siue frigida loquendo de vere sedatiuis est calida in primo gradu illi corpori in quo est doloris sedatiua: sed eedem sunt medicine doloris sedatiue respectu omnium corporum cuiuscunque complexionis existant. ergo eedem sunt medicine in primo gradu calide respectu cuiuscunque corporis humani cuiuscunque complexionis existat. Et eadem est ratio de medicinis aliorum graduum. ergo omnis medicina in aliquo gradu existens est in eodem gradu respectu omnium hominum: quod fuit intentum.

¶ Sexta via sumitur a medicinis talibus in 4° gradu: quia omnis medicina talis in 4° gradu siue calida siue frigida est talis in 4° gradu respectu cuiuslibet corporis. ergo a pari idem erit in aliis. Assumptum patet: quia opium cuiuslibet hominis et calidi et frigidi est mortificatiuum: et argentum sublimatum cuiuslibet adustiuum: et sic de aliis. iste sunt rationes huius vie etc. ¶ Contra si arguitur quod eadem medicina calida fortius et magis deberet calefacere calidum quam frigidum vel temperatum: cum minor sit ibi resistentia. ¶ Respondetur quod hoc est verum si in equali dosi approximaretur: nunc autem in minori dosi debet approximari medicina calida in corpore calido ad similem effectum producendum quam in corpore temperato. Et quia medicine in diuersis dosibus debent approximari diuersis corporibus secundum diuersitatem suarum naturarum: ideo hoc erat quasi infinitum auctores non limitauerunt doses medicinarum precipue alteratiuarum dimittentes limitationem arbitrario iudicio medici experti.

¶ Sed preter hanc generalitatem Thomas de garbo limitauit se ad quidam conclusiones: que quamquam sint multe summatim colligam sententias: et est prima sua conclusio quod si aliqua est medicina vere temperata que corporis temperati nullo modo sit alteratiua illa esset temperata: et nullius alteratiua temperati quantumcunque quantitas augeretur: aut multotiens vicibus administraretur et hoc merito qualitatis: in qua est vere temperata. Hoc patet: quia talis medicina est virtualiter similis corpori temperato: et cum nullum simile alteri siue virtualiter siue formaliter sit eius alteratiuum sequitur quod medicina talis non est temperati corporis alteratiua. ¶ Ex quo videtur mihi sequi quod est possibile dare qualitatem virtualem productiuam caloris temperati: et non intensioris et quia non videtur maior ratio de calore temperato hominis quod detur qualitas virtualis eiusdem productiua: et non intensioris quam per idem dabilis sit qualitas virtualis productiua caloris primi gradus: et non vlterioris. Et hoc dato sequitur quod aliqua est medicina calida in primo respectu temperati que non est calida in primo nisi respectu calidi in primo.

¶ Ideo videtur mihi quod ista sua conclusio repugnat positioni Auicenne. maxime si antecedens fuerit conditionalis ponatur possibile. ¶ Vult 2° quod omnis medicina que per reiterationem vel augmentum quantitatis potest per se aliquem gradum inducere est tanti gradus formaliter quantum potest inducere per augmentum quantitatis siue per reiterationem. hanc probat: quia nisi haberet virtutem tanti gradus productiuam nunquam ipsum produceret. primo: quia quantumcunque passum sit dispositum: tamen agens non potest agere vltra illud quod habet actu aut virtute. 2° quia si produceret gradum vltra illum quem habet in virtute vel in actu antequam hunc

ꝓduceret. ꝓduceret eq̃les illi quē hr̃it tūc cessaret actio:
q2 iter silia in soia ꝛ gradu nō cadit actio: vt ṗ de gnōne.
ꝛ h̃ ſm dictū Thome aliquē modū h3 q̊ posset tolerari.
¶ Tertiū dictū est ꝙ latitudo medicinaꝝ est multo ma-
ior q̃ latitudo corpoꝝ. ꝛ h̃ declarat: q2 medicina calida in
3° est calidior corpe humano calo in quocūq3 gradu viuo.
Nā gariofilus nō est calidus nisi in 3°: nunq̃ tñ ē corp⁹ ita
calm gn ab eo calefiat. qḋ pꝫ: q2 mordicat linguā statim: ꝛ
silr allium ꝛ piper. h̃ ēt 3ᵐ dictū suū puto eē verū: nec aliq̊
mō ꝫ Hal. nā multo maior dꝫ eē distātia iter calidissimū
mixtū ꝛ fridissimū mixtū q̃ iter calm hoiem ꝛ frigidū
hoiem: q2 maior distantia extremoꝝ corrūdet gn̄i q̃ vni
spēi eiusdē gn̄is: sed pro certo h̃ nō repugnat dictis Hal.
vt existimat Thomas. ¶ Quarto dicit Thomas in illis
exēplarib⁹ que ego legi: ꝙ si sunt due medicine: quaꝝ vna
pōt in q̃titate minori inducē effectū q̄lē alia nō pōt nisi
in q̃titate maiori: illa que pōt in q̃titate minori hūc effe-
ctū inducē est maioris gradus q̃ illa que pōt solū in ma-
iori. istā ꝓbat: q2 illa que in maiori q̃titate pōt ceteris pari
bus maiorē effectū iducē: ꝛ p ꝯñs est maioris vl̃ itēsioris
gradus. ¶ Et h̃ 4ᵐ puto ego repugnare aliqs dcīs suis in
hac qōne. nā ipse vult ꝙ aucta q̃titate nō augeř gradus: ꝛ
ꝙ ois medicina pōt p augmētū q̃titatis iducē effectū q̃r
ti gradus: ꝛ silr p reiteratiōnē. ꝛ ꝙ ois medicina qñ est ad
actū reducta ē tāti gradus q̃tū pōt p reiteratiōnē: ꝛ aug⁹
q̃titatis iducē. ¶ Et ex his ipsemet iſert ꝙ ois medicina
in gradu talis est talis in 4° gradu. ¶ Sꝫ ex h̃ seqř ꝙ oēs
medicie sūt eiusdē gradus. ꝛ h̃ repugnat 4° dcō supra po-
sito. ꝯstat eni ꝙ multe sūt medicie que in ꝑua q̃titate suffi
ciūt illō qḋ alie in certa magna nō facerēt. nā eufor⁹ iterfi
cit in q̃tu⁹. 3. 4. ꝛ pip nō. ꝛ iō nō sūt eq̃lis gradus ſm ipm:
ꝛ q2 vtraq3 est tāti gradus q̃tū pōt p reiteratiōnē vl̃ q̃ti-
tatis augmētū in corp⁹ hūanū inducē: vt ipe dicit: ꝛ ambe
p hūc modū pñt eq̃les gradū inducē: iō ambe sunt eq̃lis
gradus: ꝛ sic iplicat ꝯdictionē. ¶ Et iō puto ꝙ meli⁹ dfen
dereř hec opio ab hisq dicerēt ꝙ medicia nō est ad eūdē
actū reducibilis in q̊libet hūano corpe: imo in calidiori ad
v̄tutē magis calefactiuā: ꝛ ꝯ̄ in fridiori: sicˀ vn⁹ cib⁹ nō ad
eosdē oino ꝯuertiř hu. in oib⁹ corpib⁹: nllo tñ mō puto pō-
nē eē verā. Et q2 h̃ magis patebit ꝓbando pōnē Hal. ideo
nō laboro in speciali in ꝓbatione positionis istius.

¶ Sed ad explanādā ītētem Hal. in h̃ quesito descēdo. ṗ
igiř supponēdū est ꝙ duplr̃ dicimus aliqd calm vel fri-
gidū: humidū vel siccū. vno mō actu: alio mō in po⁹. Ta-
le aūt in actu dī trib⁹ modis: aut absolute ꝛ h̃ est sūme ta-
le vt ignis est cals. Aut 2° p h̃ qḋ vincit in eo: sicˀ illō in q̊
calor dñaŗ frigori ꝓprio dicimus calm actu. Aut 3° cōpan
do ad aliquā rē: sicˀ oē calidi⁹ hoie de pñti tale dicimus ca
lidū respcū ei⁹ in actu: vñ aquā balnei respcū hois tēpati
dicimus calidā actu. ¶ Adverte tñ hic ꝙ calm actu apud
medicos non solū dī de calo formalr̃ sicˀ hñs calitatē: imo
de calido v̄tualr̃: dūmō v̄tus illa sit sufficiēs opari sine ꝓ-
cedēte trāsmutatione in corpe respcū cui⁹ dī calm. alr̃ eni
nō eēt sol calidus actu: cui⁹ opp⁹ dicit Hal. 3° cōplonū. Et
q2 manifestū est in actu calis ꝙ illō qḋ est calm re⁹ tēpati
nō semp est calm re⁹ cuiuslibet hois: imo stat ꝙ sit re⁹ alte
rius fridū: vt pꝫ in aq̃ tepida que infridat existēs in bal-
neo: ꝛ nō tēpatū. iō de istis nō sit dubiū vtrū medicus cū
dicat aliqd calm itelligat re⁹ cuiuslibet hois vel tēpati: q2
oēs ꝯcedūt ꝙ itelligiř respcū tēpati. ¶ Quia ēt medicus
nō vocat calm actu soluꝫ sūme calm: nec vocat calm actu
oē qḋ est tale p vincēs in eo: iō restat ꝙ qñ dicit de aliquo
ꝙ est calm actu: itelligit illō cōparatione ad hoiem: ꝛ nō cō
parat ad hoiē rōne mēsure caloris in se ꝯsiderati: ſꝫ rōne
opōnis i eo: vt sumiř ṗ⁹ pmi. caṗ de cōplonib⁹. iō cū medi
cus dicˀ aliqd calm actu sine alia limitatiōe itelligit rōne
opōnis quā sufficit facere in hoie ꝛ non in quolibet: vt dī
in ṗcedētib⁹ in tēpato ꝛ de actu calis vl̃ fridis ꝛc. nō dicā
ampli⁹ in qōne ista: ſꝫ ꝓcedā ad loquēdū de talib⁹ in po⁹.
¶ Res ğ talis dī in po⁹ ſm mētē Hal. q2 nō est de facto
talis: sed est ꝑpata ꝛ apta in nā sua vt sit talis. ꝛ hāc descri
ptionē ponit Hal. 3° cōplonū. caṗ ṗ. ſꝫ ğ largo mō loquēdō
dicamus ꝙ res que p multas trāsmutationes pñt transire
in aliquā dispōnē sunt in po⁹ ad illā dispōnē: vt elnta sunt
in po⁹ caro ꝛ neruus. Medici tñ cum dicunt aliqd tale in
potētia in ꝓposito nr̃o nō soluꝫ itelligūt aliqd eē calm po
tētia: q2 pōt fieri calm ēt si in corpe humano h̃ sit: ſꝫ ꝓprie
illud qḋ hꝫ preparatiōnē vt fiat calm. h̃ eniꝫ mō: ſꝫ aqua sit
vl̃ possit in ignē ꝯuerti: tñ nō dicimus aquā calidā in po⁹:
q2 nō hꝫ preparationem vt fiat calefaciēs: sed potius ad op-
positū. ꝛ h̃ puto Hal. voluisse dicere 3° cōplonū. caṗ ṗ. cū
dicit. Dis aūt oib⁹ que potētia dicūř eē dignior est res in
cui⁹ nā existit v̄tus qua eius finē ꝯseqř: nisi aliqd de exte-
riorib⁹ ipedierit: deinde post hāc quecūq3 mā fuerit ꝓpin
qua ad gnāndū illud qḋ gnātur. ꝛ nūc differt vtrū dicař
nā ꝓpinq̃: aut ꝯueniēs: aut ꝓpria. ¶ Et itelligas ğ ꝙ hēre
ꝑpatione vt fiat calm. i. sufficiēs calefacere corp⁹ hūanū
est duob⁹ modis. vnus est ꝙ hēat v̄tutē tali mō calefacti-
uā: que deducto ipedimēto extrīseco reduciř ad h̃ vt suf-
ficiat calefacere. ¶ Alio mō ꝙ hꝫ dispōnē ꝑparātē ad reci
piēdum talē v̄tutē de ꝓrio: ꝛ his duob⁹ modis dī calm in
po⁹ a medicis: ꝛ ita itelligař de frido ꝛ humido ꝛ sicco. vñ
Hal. paulo post dicta īqt. Modus aūt ṗmus est dignior
modis qb⁹ dī res ꝙ po⁹ aliq̊ reꝝ: deinde post ipm res que
dī ꝙ est res po⁹ ſm ꝙ est mā ꝯueniens: quēadmodū dici-
mus de vapore fumoso qḋ ē ſla⁹. ꝛ de vapore humido qḋ
est aer po⁹. h̃ Hal. ꝛ alios modos nō narrat. ¶ Nota 2° ꝙ
calm in po⁹ loquendo de his duob⁹ modis datis ēt vtroq3
modoꝝ dictoꝝ diuidiř totiēs quotiēs calm in actu. Nā ali-
qd dī calm in po⁹ ṗ re⁹ cali absolute qḋ ē ignis: ꝛ aliqd dī
calm in po⁹ re⁹ cali in actu p vincēs in eo: ꝛ aliqd dī calm
in po⁹ respcū cali in actu p cōparatiōnē ad aliqd aliud: puta
tēpatū in gñe suo aut ad aliqd alteri⁹ gn̄is. ¶ Exē⁹ pmi.
sicut sulfur dī po⁹ calm: q2 preparatū: vt facile in ignem cō
uertaŗ: ꝛ est mā ꝓpria ꝛ ꝯueniēs igni: ꝛ mlta alia. ¶ Exē-
plū scdi: vt semē equi est calm in po⁹ re⁹ cali p vincēs: aut
saltē mēstruū qḋ ꝑpatū est vt ꝯuertaŗ in equū. ¶ Exē⁹
tertiū: vt pip est calm in po⁹ respcū hois q2 preparatū est: vt
fiat actu sufficiēs calefacē hoiem. Medici aūt in ꝓposito
nō dicūt medicinā calidā nisi h̃ 3° mō: nec calm in po⁹ ni-
si hoc 3° mō: ꝛ cū hoc restricto ad hoiem: q2 dicūt illud ca
lidū po⁹ qḋ est in po⁹ ꝓpinqua vt sit calm respectu hois:
vel ꝑparatū vt sit calm respcū hois: ſꝫ nondū sit ita: ꝛ per
calm itelligas sufficiēs calefacere siue per caliditatē siue
per aliā v̄tutē: vt tibi dixi supra: ꝙ sol dī calidus actu re-
spectu hois a Hal. ſꝫ sol nō habeat caliditatē nisi v̄tualē.
¶ Nota 3° ꝙ oē calm in potētia hoc modo respectu hois
adhuc est trib⁹ modis: sicut tribus modis ꝯtigit a calo in
actu hoiem calefieri. vno mō dī calefacere sicut nutrimē-
tū est calm in po⁹: q2 pōt ꝛ preparatū est ꝯuerti in humorē
calefaciētē: sicut dicim⁹ chilū ex carnib⁹ ꝛ vino genitū eē
calm in po⁹: q2 ꝑpatus est ꝯuerti in sanguinē. 2° mō dī ca
lefacere vt vestimētū. vt verbi grā. pellē leuē ꝛ pilis ple-
nā dicimus po⁹ calidā: q2 pōt calefacere sicut vestimētū.
3° mō dī aliqd calefacere: vt medicina ad actū reducta. ꝛ
istos tres modos ponit Hal. itelligendo 2° de simplici me-
dicina. distin. 3°. caṗ ṗ. cū dixit. Et quedā sunt calide po-
tentia. ꝛ huiꝰ qdē manerieí alia est que calefacit corpus
ſm semitā qua calefaciūt cibi. ꝛ alia est que calefacit cor-
pus calefactiōe medicinaꝝ: ꝛ alia est que facit illō ſm se-
mitā qua facit illō tegmē ꝛ opimētū. ¶ Quarto ṗncipalr̃
notādū ꝙ taꝫ in calis actu q̃ in calis in potētia: quedam

sunt talia p se ꝛ ſm nãm: quedã sunt talia p accñs. nam si aq̄ calefiat ad ignẽ ẽ actu cal̃a ſꝫ p accñs: ꝛ aq̄ cucumeris potata a patiẽte causonidẽ in pua q̄titate tãdem calefit ꝛ in cholam ꝯuertiꝭ: ꝛ silr aq̄ frida effusa sup corp⁹ iuuenis bñ carnosi in estate ipm calefacit p accñs. Cuꝫ ḡ dicimus aliqd tale itelligimus cũ sine alia determiatione loq̄mur de tali p se: qꝛ aptũ calefacere corpus respcũ cui⁹ dr̃ tale p ſm'' qđ nãlr inclinaꝭ calitatẽ iducere. ꝛ cũ dicimus ꝙ est potẽtia tale: itelligim⁹ de tali in po⁹ p se: qꝛ nãm hꝫ vl̃ vtutem pre pantẽ ipm de pximo ad h̃ ꝙ sit vel fiat actu tale. Cũ aũt ex q̄litate actu expñte pter nãm in aliq̄ fit opõ nõ dicimus ꝙ est tale nisi p accñs vt aq̄ cal̃a: ꝛ cũ p violẽtiaꝫ agẽtis ꝯuertiꝭ ad q̄litatẽ ad quã nõ est preparatuꝫ nõ dicimus ꝙ fuit tale in potẽtia per se: sed per accidens.

⁋ His ḡ distõnib⁹ habitis ꝛ supposito ꝙ loq̄mur de medicinis que dicunꝭ a medicis tales in po⁹ ꝓpinq̄ ſm ꝙ hñt opari mõ medicinaꝝ ꝛ per se in corpe hoïs. Sit ista p̱ma suppõ. vna ꝛ eadẽ res in vna ꝛ eadẽ dispõne exñs vni hoï est cal̃a que alteri hoï est frida: ꝛ ita de hꝭ. Hoc idẽ pꝫ p̄ de reb⁹ que sũt tales in actu: qꝛ aque puteales respcũ manuũ tẽpataꝝ ꝛ cal̃aꝝ sunt fride: ꝛ eedẽ aque si tãganꝭ a ꝯgelato vel infridato valde sunt calide. vt pꝫ ad tactuꝫ. ꝛ vrina si mingaꝭ sup hoïem in balneo exñteꝫ ipsum infridat. ꝛ si mingaꝭ supra hoïem exñtẽ ex̃ balneuꝫ sentiꝭ cal̃a ꝛ calefacit. ꝛ lꝫ h̃ de talib⁹ in actu ꝯcedaꝭ: tñ a q̄busdã negaꝭ inueniri in talib⁹ in potẽtia. ⁋ Sed ꝓbo ẽt rõne ꝛ experimẽto ꝛ auctẽ ꝙ hoc idẽ inueniꝭ in talib⁹ in po⁹. ꝛ in h̃ stat fere totuꝫ fundamẽtũ opionis Gal. ꝛ destruc⁹ opionis Pliſq̄cõ mẽtatoris ꝛ Thome. ⁋ Primũ ḡ experimẽtuꝫ est posituꝫ a Gal. nã dicit ꝙ oleuꝫ ro. calefactos in sole infridat ꝛ calefacit infridatos ab aere: ita vt hĩ q̄ adustionẽ ex sole patiunꝭ iuuamẽtuꝫ sentiãt manifestum statĩꝫ: ꝛ infridati in aere pcipiãt notabile iuuamẽtuꝫ. Dicit eñi ita 3° de simpl. medicina. dist. 2ª. cap̄ 4°. ꝙ oleũ ro. p tẽpiem sue calitatis extiguit ꝛ ifridat calitatẽ capitis cui aduenit calitas solis adustiua: ꝛ calefacit capuit cui aduenit frigus calefactiõe tẽpata vl̃ pua: qm̃ hec ẽ opõ calitatis tepide. ꝛ in eodẽ cap̄ narraꝭ ꝙ inueniunꝭ medicine: q̄rũ friditas est sicꝭ frites rose, ꝛ ẽt fridiores eis in q̄busdã corpib⁹ penit⁹ non iprimere nec alterare cõplonẽ: ꝛ in q̄busdaꝫ iprimere ꝛ calefacꝭ ẽt. Tacuit aũt de ifridatione: qꝛ erat ꝯfessuꝫ cũ dicanꝭ fride. ꝛ sic pꝫ ꝙ nõ oẽs res que vnũ corpus calefaciũt sunt cal̃e respcũ cuiuslibet alteri⁹ corpis humani. ⁋ Scõm experimẽtũ est in medicis quo ad q̄litates passiuas: qꝛ videm⁹ thus in q̄busdã corpib⁹ vulneratis facꝭ nasci carnẽ: ꝛ in q̄busdã nõ: qꝛ est nimis siccũ respcũ illoꝝ: vt sumiꝭ ab Aui. 4° q̄rti. cap̄ de faciẽtib⁹ nasci carnẽ i vulnerib⁹ ꝛ vlcerib⁹. ꝛ a Gal. 3° de igenio sani. cap̄ 3°. ꝛ cã breuitatis ad pl̃a experimẽta: qꝛ multa possent adduci non me extẽdo. ⁋ Auctẽs sunt expsse Gal. 3° cõplonũ. ꝛ 2° ꝛ 3° de simpl. medicis. maxime tñ in disti. 2ª cap 4° ꝛ 2°. vbi disputat hãc rẽ: ꝛ putat h̃ experimẽtuꝫ oñdisse. ⁋ Itẽ vult Auic. 2° cañ. c° 3°. ꝙ medicina est cal̃a cõpõne corpis petri: q̄ a cõparatione corpis pauli est frida. ꝛ thus respcũ carnis pueroꝝ est siccũ ꝙ respectu carnis rustici iuuenis est humidũ. Et iõ in h̃ 2° est cã gnãnde sanici i vulnꭗ. ꝛ in p̄ est cã gnãnde carnis. Rõ aũt ẽ ista. pole est dari cõplonẽ vl̃ vtutẽ que itẽdit limitatũ gradũ caloris citra sũmũ ꝛ nõ itẽsiorẽꝫ illo: ſꝫ talis vt⁹ itẽsiorẽ remittẽ itẽdit ꝛ remissiorẽ itẽdere. ḡ pole est dari vtutẽ que re⁹ alic⁹ gradus ẽ itẽsioris remissiua ꝛ remissioris itẽsiua: ſꝫ nõ ẽ maior rõ de vno gradu q̄ꝫ de alio ꝙ re⁹ illi⁹ inueniaꝭ vtutis itẽsioris remissiua ꝛ remissioris intẽsiua ꝑferti de gradib⁹ q̄ sunt itra latitudinẽ hũane cõplonis. ḡ re⁹ cuiuslꝫ gradus cõplonis hũane nõ repugnat assignari medicinã que calidioris eẽt remissiua ꝛ remissius cali intẽsiua. Hoc aũt dato sequitur ꝓpositũ. l. p̱ma suppositio.

⁋ Scõa suppõ. vna ꝛ eadẽ res nõ dꝫ absoluto ſmone dici cal̃a: ꝛ cũ h̃ ẽt absoluto ſmõe frida. h̃ pꝫ: qꝛ ꝯ̃ria nõ debẽt dici de eodẽ absoluto ſmõe. ⁋ Ex his seqꝭ ꝙ medici absoluto ſmõe dicẽtes aliq̄ꝫ medicinã eẽ cal̃aꝫ vl̃ fridã vel humidã vl̃ siccã nõ itelligũt ꝙ sit talis ꝓpterea ꝙ ẽ talis vni idñter q̄cũqꝫ fuerit ille hõ. ꝓbaꝭ: qꝛ si ita dicerẽt sequereꝭ ꝙ vnã ꝛ eãdẽ medicinã deberẽt dicꭗ cal̃aꝫ ſmõe absoluto ꝛ fridã ſmõe absoluto: qđ est ꝯ̃ 2ª suppõnẽ. ꝛ pꝫ ꝯñia: qꝛ vna ꝛ eadẽ res nõ talis actu: ſꝫ talis vtute re⁹ vni⁹ hoïs est cal̃a: ꝛ ipm hꝫ calefacꭗ: que re⁹ alterius est frida ꝛ ipm hꝫ ifridare. ſꝫ ad h̃ vt dicaꝭ cal̃a sufficit ꝙ re⁹ vnius hoïs dicaꝭ cal̃a dato opp⁹ correlatiꝭ: ꝛ silr frida. ḡ vna medicina dicẽda est cal̃a ſmone absoluto ꝛ cũ h̃ ẽt frida: qđ fuit ꝓbãduꝫ. ⁋ Et ex h̃ seqꝭ ꝙ ois medicis que dr̃ talis ſmone absoluto debeat dici talis ſm ꝙ est re⁹ hoïs determinati modi. cũ eniꝫ nõ dicaꝭ talis nisi ad hoïeꝫ ꝛ nõ re⁹ cuiuscũqꝫ. ḡ restat ꝙ dicaꝭ talis re⁹ dtermiati modi hoïs: ꝛ cũ dignior modoꝝ hoïs sit. tẽpat⁹ hõ in cõplone: ꝛ cuꝫ h̃ ẽt sit modi vni⁹: seqꝭ ꝙ dignius est medicias que dicunꝭ tales ſmone absoluto dici tales re⁹ hoïs tẽpati. ⁋ Et h̃ ꝯ̃ rrisiua ꝛ sñia Gal. 3° de simpl. medicinis. p totuꝫ pcessuꝫ 2ª distõnis. cui⁹ ꝯ̃nis ignorantiã dicit Gal. eẽ cãm maximoꝝ erroꝝ in scia simplicium medicinaꝝ: ꝛ cũ h̃ ẽt in scia igenii sanitatis. ⁋ Et ex h̃ sequitur opionẽ Pliſq̄cõmẽtatoris ꝛ Thome eẽ falsaꝫ nõ soluꝫ quo ad h̃ ꝙ medicie dnr̃ tales re⁹ hoïs absolute idñter: ſꝫ ꝙ nõ sunt tales oẽs medicine re⁹ cuiuslibet hoïs vno mõ. nõ eniꝫ oꝫ medicinas oẽs paꝝ a tẽpamẽto distãtes siue cal̃as siue fridas eẽ re⁹ oiuꝫ hoïuꝫ silr ipressiuas merito suaꝝ nãrũ: imo stat vnã ꝛ eãdẽ vni corpi humano sano aptã eẽ iprimere calitatẽ: alteri vo frigiditatẽ: ꝛ sic de siccitate ꝛ humiditate est dõm. ⁋ Puto tñ ꝙ Ga. nõ negasset ꝙ aliq̄ sint medicie que vnũqđqꝫ corp⁹ hũanũ in certa dosi ad actũ reducte calefacerẽt: que tñ nõ ponunꝭ a nr̃is doctorib⁹ cal̃e in 4°. esto ꝙ effectũ q̄rti gradus sufficiãt iducꭗ: ꝛ aliq̄ que effectũ tertii gradus ſm iclinationẽ sue forẽ q̄ñ ad actũ sunt reducte sufficiũt: aut effectũ alteri⁹ gradus iducꭗ: que tñ ab auctorib⁹ nõ sũt posite sub illo gradu: ſꝫ sub remissiori: qꝛ sub dosi sub qua ipsi experti fuerũt auctores nõ itẽsiorẽ gradũ ipsesserũt in corpus tẽpatũ. Inueniunꝭ ẽt aliq̄ medicie: que cuicũqꝫ corpi admistrenꝭ ipm calefaciunt: que tñ nõ ponunꝭ nisi tẽpate calitatis: vt pꝫ ex Gal. de oleo oliuaꝝ 2° de simpl. medi⁹. di. 3ª. c° p̄. imo mẽbra herisi⁹ nõ so⁹ calefacꭗ: ſꝫ ledit mlt̃ũ sua calefactiõe. h̃ tñ putãdũ est fieri p accñs i corpib⁹ calis ꝓpter illa q̄ de eo ꝓbanꭗ in corpib⁹ fris ꝛ tẽpatis. vñ q̄uis ad itegre declandũ cõplonẽ ꝛ gradũ medicine ꝯueniat expiẽtia i corpib⁹ calis ꝛ fris ꝛ tẽpatis: tñ certa nõ est ꝓbõ nisi ex eo qđ fit in tẽpatis q̄ ad vnũ modum tñ: ꝛ iõ Gal. loco alle. dixit. ⁋ Et expiẽtia qdẽ ꝛ ꝓbõ certa nõ est in p̱mis nisi in corpib⁹ tẽpate cõplonis. De oleo tñ ro. nõ tu si potes ꝯcordiã iter dcã Gal. 2° de simpl. medi⁹. c° vi⁹. ꝙ nocet ifridatis ab aere. ꝛ illõ qđ ab eo dr̃ 3° de simpl. loco alle. ⁋ Ex q̄b⁹ oib⁹ colligere potes ꝙ medicinaꝝ que p reiterationẽ aut augmẽtũ q̄titatis sufficiũt iducꭗ effectũ supra gra⁹ in q̄ sũt posite: q̄dã sũt q̄ illõ pñt ex nã sua. ſꝫ accidit eis q̄ñ corpi tẽpato approximanꭗ in dosi in q̄ sũt experte ꝙ nũq̄ꝫ in corp⁹ agũt effectũ vltra gra⁹ in q̄ ponit eẽ vtus eaꝝ. ita a corpe debilitaꭗ ꝛ tãdẽ exterminaꭗ ꝙ nõ pñt plus in vice vna iducꭗ in ipm. cũ aũt iteranꭗ aut maior q̄titas administraꭗ alterãt vlteri⁹: qꝛ sua for⁹ est altioris gradus inductiua. quedã aũt agũt vltra suũ gradũ nãlẽ p accñs: qꝛ recipiũt a corpe calitatẽ nõ corñdẽteꝫ sue nãe: ꝛ ad quã nõ sunt preparate: sed recipiũt illã per violẽtiam agẽtis.

Per hoc rñdeꭗ ad arg⁹ põnis Pliſq̄cõmẽtatoris. Et q̄ntũ ad p̱⁹ vl̃a dr̃ ꝙ illõ qđ dr̃ tale re⁹ hoïs absolute oꝫ itelligi tale re⁹ tẽpati. Et vidit h̃. A. a. G.

3ᵒcōplonu3.ꝛ 3ᵒde simpl.medicina.ꝛ hoc est sicut Aristo, dicit delectabile nō dici absolute prolato vocabulo de eo qđ est delectabile habenti sensum corruptu3:sed habenti sensu3 pfectu3.Ꝯ ergo Auic.nō dixit nisi de hoīe sine expressa limitatione ad tēperamētu3 fuit qꝛ subintelligit.

¶ Quātu3 ad scđa3 viā ꝯcedit ꝙ ꝯfert facere experiētia3 in multis corꝑib⁹ diuersaꝝ cōplonu3:ꝛ in ꝯtrijs egritudinib⁹ ad cognoscēdu3 que opōnu3 est ꝑ accñs ꝛ clarius hñdum gradū nālis ṽtutis medicine:certa tñ ꝓbatio nō est nisi in corꝑe tēꝑato.Et iō Gal.nō obstāte ꝙ de oleo ꝛ oleo rosato ꝛ aceto certauisset:ondendo q̄s opōnes faciūt in diuersis corꝑib⁹:tñ in iudi⁹ sup vno mō oꝑationu3 stetit sup eo qđ opaꝛ in tempato.vñ multotiens dixit ꝙ nō est verior via q̄3 videre quō operanꝛ in tēꝑerato.Qđ aūt dī ꝙ tēꝑatu3 nō durat nisi in instāti:dī ꝙ hic nō loq̄mur de illo tēꝑato nō durāte nisi per instās:sed cū latitudine q̄da3.s. sano semꝑ ꝛ in etate tēꝑata aut tēꝑamēto vicina:ꝛ iō gradus nō ponanꝛ cu3 ꝑcisione.s3 cū q̄dā latitudine que sufficit medico opāri cū scia supaddita artificiali ꝯiectura.

¶ Pro 3ᵃ via nō ꝙ nō oīs ꝑmi gradus medicina ꝑ reiteratione induceret effectū q̄rti gradus.oleū eni rosatū q̄tūcūq3 iteratis vicib⁹ ex eo corpus inūgereꝛ nunq̄ ꝑ infridatione mortificaret:nec ꝑ q̄ntitatē augmētatā.Si eni hō in vegete olei rosꝛ.poneret merito q̄litatis h nō faceret:ꝛ ita sunt mlte tales in calīs.¶ De medicinis tñ que ꝑ reiteratione īducūt effectū altioris gradus q̄3 illo sub q̄ sunt ab auctorib⁹ posite quedā h faciūt ꝑ accñs sic oleū inflāmat mēbrū herisipillatū:ꝛ granata dulcia inflāmāt stōchū febrī:stāte3.quedā faciūt h ꝑ ꝑtem suā que ab alia sepaꝛ ꝛ opaꝛ sola eo mō quo coriādru3 s̄m expñs resoluit:quedā aūt h faciūt ꝑ ṽtutē suā ꝑ se:qꝛ sua ṽtus vlteriorē gradū intēdit.ꝛ qꝛ nr̄i auctores in tēꝑato nō fuerūt exꝑti maiorē gradū alteratiōis:nec certe viderūt ꝙ illō qđ est ꝑ reiteratione sit ꝑ se:iō posuerūt sub gradu corñdēte opōni in tēꝑato sub dosi sub q̄ ipsas ꝓbauerunt:ꝛ tāti dicunꝛ in cōpōne ad tēꝑatū.ꝛ l3 sint tāti aut amplioris respcū calī:tñ h nō facit nobis regulā ꝙ ita sit in oīb⁹:imo h est s3 ꝛ ꝯ Gal.in mille locis:ꝛ iō qñ dicunꝛ tales absoluta ꝓbōne itelligunꝛ ad tēꝑatū cōꝑate:ꝛ h ē veꝝ in oīb⁹. Si āt dicerenꝛ tales re⁹ cuiuslibet in multis eēt fl̄m.ꝛ nō pl's vt Gal.

¶ Pro 4ᵃ via nōndu3 ꝙ medicine:vt dī supra q̄sdā opōnes faciūt vt vestimēta.ꝛ h mō opanꝛ ꝑ calītatē actualē quā recipiūt ꝛ reflectūt in corpus.ꝛ h mō oleū calefit herisipillatū ꝛ est oꝑatio per accñs.qñq3 ēt medicinaꝝ virtus est tam debilis ꝙ nō sufficit notabilr̄ vincere corꝑis ꝯtriam q̄litatē.ꝛ hoc mō oleum nō alterat notabilr̄ corꝑa infrigidata valde.qñq3 ēt nō sufficienter actuaꝛ:vt forte accidit oleo in corꝑe infridato:ꝛ iō in corꝑe frido ꝓpter alterā duaꝝ cāꝝ nō facit sensibilē opōnem:sed paulatinā.

¶ Nota tñ ꝙ hoc nō ita accideret de q̄libet medicina tēꝑata:qꝛ ēt si sit eq̄lis gradus stat tñ vnam esse fortiore3 alia:ꝛ per hoc soluuntur auctoritates Gal.ꝛ ratio facta.

¶ Ad 5ᵃᵐ viam dī ꝙ medicine vere sedatiue doloris:que dum anodine non in quolibet corꝑe sunt sedatiue doloris nec in q̄libet dispōne.nā oleū camomillinū ꝛ q̄libet silia si ponanꝛ sup herisipillā īflāmāt locū:ꝛ silr̄ si in dolore capitis a mā cal'a vel in ꝑn⁹ frenesis cu3 eo fieret inunctio ꝛ in causonide.ꝛ h mōstrat ꝙ nō sunt solū in ꝑᵒ gradu calefactiue.q̄re āt dicanꝛ vere sedatiue doloris.vide 4ᵒ ꝑmi.caᵒ ꝓprio de hac mā.Et ꝯsidera ꝙ medicie que remouēt dolorē ꝑ remotionē cāe ꝛ stupefactionē mltotiēs sīt nec̄ie in sedatiōe doloris ꝛ anodine nocerēt nocumēto magno.

¶ Utrū aūt in corꝑe cholico caliores debeāt admistrari anodie q̄3 in flatico in eo casu q̄ anodie ꝯueniūt ē qđ ꝑ se.

¶ Pro 6ᵃ via dī:ꝙ q̄uis nō multo maior sit latitudo cōplonis medicinaꝝ ṽtualiu3 ꝛ latitudo cōplonis humane actualis:qꝛ inueniꝛ mēbru3 viuere ꝯgelatu3 ꝛ ēt īflāmatū:tñ maior est ꝛ medicine tales in 4ᵒ excedūt in vigore suo ꝛ opōne totā latitudinē cōplonis humane.ꝯcedo ḡ ꝙ que sunt tales in 4ᵒ cuilibet hoī sunt tales in 4ᵒ.nō sic aūt de talib⁹ in ꝑᵒ q̄ru3 latitudo ṽtualis nō excedit latitudinē sanitatis hoīs:nec de tēꝑatis.ꝛ iō Gal.volēdo ꝓbare ꝙ absoluta denoīatio a medicis debēt sumi gnālr̄ respcū tēꝑamēti nō plus ꝓbauit nisi ꝙ re⁹ cuiuslibet ꝑticularis hoīs sumēdo denoīationē absolutā:tūc in multis medicis non multū a tēꝑamēto distātib⁹ ꝯtingeret ꝙ dicerenꝛ absolute calide ꝛ ēt fride qđ nō debēt.ꝛ h de ista q̄ōne pro nūc sufficiat.Nā alie difficultates circa medicinarum ṽtutes que solēt hic adduci nō pēdēt ex determiatiōe q̄ōnis isti⁹ sed sunt cōes:ꝛ l3 non male posset hic adduci qđ de reductione:tñ ne nimiu3 recedamus a textu:redeo ad textum hic reseruās infra.Seq̄tur ḡ textus. LXXXVIII.

Ad inuentionem ṽo salubriu3 cāsarum quecūq3 quidem cause ad iam factas egritudine3 sunt salubres:illa ratione vtendu3 est qua illud qđ s̄m apparitionem determinaꝛ ab eo qđ est s̄m virtutem.

¶ In hac ꝑte ponit Gal.q̄ cautela spālr̄ est vtēdu3 in cura male cōplonis facte:ꝛ q̄ in cura male cōplonis fiētis.ꝛ diuidiꝛ in duas ꝑtes.In ꝑᵃ ponit cautelā nec̄ia3 in mala cōplone fcā.In 2ᵃ ponit cautelā nec̄ia3 in mala cōplone fiēte.ibi 2ᵃ [Quecūq3 ṽo cāe.] ¶ Nō tñ aū totū:ꝙ vt dixi.s. apud Gal.in isto 3ᵒ libᵒ.mala cōplo fcā dī de q̄libet ꝓducta in eē siue hēat cām a q̄ depēdet spāli depēdentia siue nō.ꝛ mala cōplo fiens dī de mala cōplone hñte cām a q̄ depēdet in eē vel in fieri:siue sit ꝓducta in eē siue nō:ex q̄ itelligis ꝙ nō est incōueniēs s̄m hūc modū vnā cōplonē nuō eē malā cōplonē fiente3 ꝛ malā cōplonē factā.Dico igiꝛ ꝙ ponit ꝑᵃ cautelā obseruāda3 in cura male cōplonis inq̄3tū est facta:s3 tñ stat ꝙ hec cautela in aliq̄ fcā nō sufficit.s3 o3 alia vti vt in ea que cū h qđ est fcā est fiēs:in oī tñ fcā est nec̄ia. ¶ Et cautela nō ē nisi illō gnāle oī male cōploni de q̄ ꝑus est dictu3.s.ꝙ discernam⁹ illō qđ est s̄m ṽtutē tale ab eo qđ ē tale s3 apparitionē.h eni est nec̄iu3 in cura cuiuslibet male cōplonis ꝓducte siue habeat cām ꝯseruātē siue nō hēat.¶ Et tu vides ꝙ nō est du⁹ magnū vtrū aliq̄ cōplo fcā h mō loquēdo de fcā hēat cām ꝯseruāte3.nā calor q est fe.putrida h mō est fact⁹:vt dixi.s.ꝛ h3 cām ꝯseruāte3 humorē putridū.in cura ḡ ei⁹ inq̄3tū est fact⁹ sufficit iuenire ꝯtriu3 s̄m ṽtutē.s3 qꝛ cū h qđ est fact⁹ est ēt fiēs:iō o3 vti ēt cautela que statim post diceꝛ. ¶ Et nō ꝙ Plusq̄3cōmētator in h passu dič totū oppo⁹ qđ Gal.sumit h factū:ꝓ eo qđ nullo mō hēat cām que ei⁹ curam ꝓhibere possit:nec efficiētē nec ꝯseruātē.Rō aūt que mouet eū est:qꝛ alr̄ hec cautela hic posita nō sufficeret in cura male cōplonis facte.ꝛ dič oppilonē que ē itegra ab humore gescēte in poro ꝛ cui nihil additꝛ nō eē factā ad mētē Gal.¶ S3 h suu3 dcm̄ stare nō pōt.nā s̄m Gal.ā.in oī mala cōplone fiēte est aliq̄ ꝑs fcā:vt ēt dič ipsemet Plusq̄3cōmētator h in eodē cōᵒ.sed in tali factū est depēdēs.ꝑs o3 dubitat apud Gal.fe.putridā eē fiētē.factū ḡ qđ est ꝑs fiētis in ea aut h3 cām a q̄ depēder:aut nō.si h3 tūc factū h3 cām.Si nō h3 cu3 illud factū sit fe.vt ꝑ3 ex diffōne fe.erit ethica:ꝛ sic in oī putrida ꝯiūgereꝛ ethica:qđ est fl̄m.dōm est ḡ mō supra posito. ¶ Illud ēt qđ ipse dicit egritudī cām efficiētē nō deficere a ꝯseruāte paꝝ h3 fundamēti ꝛ nō est verū.nā in vlcerib⁹ solonis ꝯtinuitatis cā efficiēs nō fuit obstracositas labioꝝ que ē cā ꝯseruatiōis:ꝛ mlta silia declarāt illō suū fundamētu3 eē fl̄m. ¶ Ulterius attēde ꝙ ingenium discurrēdi iter tale s̄m veritate3 ꝛ tale s̄m apparētiā poniꝛ a.G.in 5ᵒ ꝑmis libris de simplici medicina.

ei medicina et ab Auic. in canonib⁹ vlibus scbi et h non po
nit: qr liber iste est cōpēdiosus. modi aūt ōceptionū ponū
tur ab Gali. in cō°. qr in aucte pp antiqtatē est erratus in
noie rei et pp opationē per accńs. Et iō opandū est cū me-
dicinis notis in tpe tuo. ¶ Deinde cū dicit. LXXXIX.

Quecunqꝫ vo cause ad eam que adhuc fit ipsa eadem cōsideratione vtendū: et adhuc ſm quam inueniuntur egritudinum cause.

¶ Ponit cautelas qb⁹ oꝫ vti in cura male cōplonis fiētis. ¶ Dicit p° ꝙ pro cura male cōplonis fiētis vtēdū est cautela iam dicta. s. cognoscēdo que sunt talia ſm veritatē et que sunt talia ſm apparētiā: et vltra h vtēdum est cautela cognoscēdi cās egritudinū et inueniēdi illas et supple ꝯtra illas nō solū ſm apparētiaꝫ: imo et ſm veritatē. cā pme ptis est: qr in oi mala cōplone fiente est aliq̄ mala complo facta: pro cui⁹ cura opꝫ discernere talia ſm vtatē et talia p se: vt dictū est in pte pcedēte. et qr ois mala cōplo fiēs hēt cām a qua depēdet: sine cuius remotiōe aut nō remouet mala cōplo aut cū difficultate: iō opꝫ illam ingrere vt remoueat cā ad h vt mala complo remoueat et futur fieri iterū phibeat. ¶ Utrū aūt in cuiuslibet male cōplonis fientis cura pmo sit cā remouenda et post mala cōplo vel eꝫ. pꝫ ex his que dicunt pma q̄rti. cap de cura put. in gnāli: ꝙ qn̄qꝫ mala cōplo est tāte vehemētie ꝙ opꝫ relinquere regimen cause et attendere morbo: regulariter tn̄ incipiēdū est a cause remotione. ¶ Et itelligat cā remoueri qn̄ vel per eūationē extrahit a corpe: sicut cholera tertiane cum mn̄a et diagridio purgat: aut a loco in quo causabat malā cōplonē diuertit. sic in dolore capitis qn̄qꝫ facimus ligaturas dolorosas in iferiorib⁹: aut cā alterat ita ꝙ ab ea remouet q̄litas per quā ledebat sic in putredine qn̄ ad benignū reducit: et sic vt in diminutione digōnis p sonū et abstinētiā semicrudos hu. digerimus: vt 4° de regi. sani. q̄litercūqꝫ enī ita opant circa cām vt nō faciat nec ꝯseruet malā cōplonē dicunt malā complonē abijcere. ¶ Indicatio g° opandi p° sumit a morbi essentia: post et a cā in hntib⁹ cām siue efficiētē siue fouētē siue ꝯseruantē: lꝫ qn̄qꝫ in executione icipiamus a cāe remotiōe: nō ꝙ illa sit pma itētio: nec in pseruatiōe a futuro fieri: nec in cura facti: lꝫ oppositū dicat Plusq̄cō⁹. ¶ Nota et ꝙ ego dixi de cā fouēte. nā lꝫ mala cōplo stōchi frida facta sit et cōfirmata: tn̄ si cū h in stomacho sit humor fridus: qui illā fouet illū debemus remouere: qd Gal. tacuit: qr nō obstāte ꝙ morbus sit factus et nō fiens: tn̄ pter silitudinē quā habet cū fiente datur itelligi cura sua et c. XC.

Erunt enī si ita ꝯtingat in humorib⁹ putrefactis accēdi febrem demr̄atio in talibus est euacuatio et alteratio.

¶ Hoc est 3ᵐ capl'm huius tractatus: in quo iuxta dicta sua in exēplo febris putride docet exequi canones et cautelas obseruādas in cura male cōplonis fientis simplr. et qr in cura male cōplonis facte dixit cautelaꝫ in ꝯtrā administratione obseruādam de illa nihil dicit in isto caplo spāliter: sed solū de mō obseruādo in cause remotione. Et diuidit in duas. p° enī ostēdit simplr modū obseruādū in cāe remotione. 2° cōparat illū ad abscisionem morbi. ibi 2° [Unū cōe.] pma diuidit in duas. p° enī in ex° putride fe. narrat intētiones habēdas. 2° declarat illas et modū quo illas ꝯsequi possumus. ibi 2° [Alteratio qdem.] ¶ De pma dicit ꝙ si ita ꝯtineat. s. ꝙ fe. accendat in hu. putrefactis. i. pter hu. putrefactos: tūc ferunt. i. dicunt medici ꝙ due sunt intētiones ad cām. vna est altera-

intelligit intētionem medici: vel intelligit demōstrationem quā facit cā de se: qr demonstrat se debere alterari et euacuari. ¶ Circa quā ptem nota pmo ꝙ feb. est morb⁹ in genere caloris preter nām. et quia morbus cōplonalis est subiectiue in viuēte: ideo nō obstāte ꝙ hora qua hō febrit sit calor pter nām tam in spiritibus q̄ȝ in humoribus et et in mēbris in omni febris gne: tn̄ in nullo genere feb. est calor in humore vel spū ex̄ris: sed solum ille qui subiectiue est in mēbris et pncipalissime in corde. Sed in fe. putrida calor cordis pēdēs a calore putridi humoris est fe. putrida: et iō calor put. humoris nō est febris sꝫ cā febris. Cū ergo dicit Gal. in hu. putrefactis accēdi feb. intelligat nō tanq̄ȝ in subo febris: qm̄ hoc est impole: sed tanq̄ȝ in cā efficiēte. et erit sensus si febris pēdeat a calore putridi humoris: et iō sit fiens: tūc demr̄atio quā facit cā est ꝙ alteretur et ꝙ eūet. ¶ Nota 2° ꝙ qn̄qꝫ humor pu. est tā parum ꝯmutatus a nā ppria ꝙ pōt ad benignū reduci: vt vult Gal. in cōmēto afori sm i. vbicūqꝫ cibus preter nām qn̄qꝫ est ita putridus ꝙ rectificari nō pōt: sicut vinū qd perfecte in acetū ꝯmutatū est. In 2° ergo mō humoris intentio est eūatio et alteratio. in pmo aūt aliqn̄ sufficit sola alteratio: per quā ad benignum reducit: et ideo verba Gal. sunt itelligenda disiunctiue. s. ꝙ demōstratur: aut eūatio cause nec̄ia aut alteratio. Nam qn̄ est cōpleta digestio in nociuo nō indigemus nisi eūatione: et qn̄ est reducibilis ad benignū nō est nec̄ia nisi alteratio. et qn̄ nec est integre preparatus nec ad benignū reducibilis: tūc sunt ambe opportune. Si qs tn̄ concedēdo ꝙ aliqua putredo pōt corrigi vellet dicere ꝙ putredo faciēs feb. opꝫ ꝙ sit tanta ꝙ nō sit corrigibilis forte posset tolerari et c. ¶ Nota 3° ꝙ per hu. putrefactū intelligimus nō illū qui est in vltimo termino putrefactionis. Ille enī nō est vehiculū caloris actualis: qr est incineratus: vt pma quarti: sed itelligimus illū qui actu putrefit: et in quo actu est putrefactio et putredo. Et ideo vt cognoscat qd est putredo: et qd putrefactio: ego iam feci q̄ōnem in hoc loco ponendam. Quare.

Dubitatur vtrū in corpe humano possit accidere putrefactio ex indebito regimine cibi et potus. negatiue arguit sic. Ex debito regimine predictoꝝ nec̄io fit in corpore et per se putrefactio. g° nō ex indebito. Tenet argumētū: qr idē effectus nō fit a causis ꝯrijs per se. et assumptū arguit: qr per se ex debito regimine in cibo et potu fit caloris nālis et ciboꝝ corruptio a caliditate aliena. s. a caliditate stomachi: et ois talis est putrefactio: vt sumit 4° metheoroꝝ. g° et c. ¶ Scdo. si posset ex tali regimine accidere putrefactio h maxime eēt: qr cibi vl humiditates genite ex illis corrūperent a calore humano: cū tēdentia ad dissolonē elntoꝝ. hoc enī maxime videt eē putrefactio potēs lmo ꝯtinere. et pꝫ ꝯntia ex Gal. io° terapen. cap 8°. vbi putrefactionem h mō diffinit. Putrefactio est corruptio totius sube corpis putrefacientis ab extrinseco caloris. sed h est falsū. g° et c. falsitas pbat: qr ois talis corruptio esset adustio. g° non est putrefactio. Tenet ꝯntia ex 4° metheoroꝝ. vbi iste due maneries corruptionū ponuntur tanq̄ȝ differētes cū putrefactio sit corruptio ſm nām et combustio violēta. Patet et ꝯntia ex Auer. 3° colliget. et assumptū pbat: qr ois talis est corruptio humidi complexionalis a caliditate extrinseca ipsi humido. g° est combustio. Tenet ꝯntia. p° qr nihil aliud videt esse cōbustio. 2° ex Auer. 3° colliget. cap de feb. cholerica. vbi ad lrāꝫ dicit. Sed qn̄ cā caloris extranei fit a calore tunc superuenit mēbris assatio vel cōbustio: sed nō putrefactio. ¶ Tertio. si pōt accidere putrefactio hoc eēt: qr calor itrinsecus fact⁹ extra: eius ppriam humiditatē dissolueret et ageret ad ele

rō putrefactiōis vt ꝯ cōbustionē distinguit. ¶ Sȝ argui tur ꝙ nō. p̄:qa tunc sequit in corpe humano sano ꝯtinue multas ptes putrefieri. ꝯñs ꝯ Gal. ii. terapētice. cap. 8. vbi vult aliqui ꝛ holiz corpa multa annoꝝ numero iputrida seruari. ꝛ ꝯñtia pbat: qꝛ in corpe humano sano calor cōti nue multas ptes dissoluit: ꝛ nō inq̄tū nālis. ĝ inq̄tūz ex traneus. ꝙ nō inq̄tū nālis sumit. ii. terapeu. cap̄ allegato. ꝛ ꝯñtia ibidē. ¶ Sequit 2° oē corpus puerile ꝯtinue pu trefieri cū ꝯtinue pp caloris idebitā pportionē pprīū hu midū ꝯsumat ꝛ corrūpat ꝛ formā deperdat a calido ex trinseco. ꝯñs falsuȝ. qa senectus est via in putrefactioneȝ: nō pueritia vt sumit 4° metheoroꝝ. ¶ Sequit tertio ꝙ pp putredinē hūorib° accidētē nō posset totū corp° calo re extraneo calefieri. ꝯñs ꝯ Auic. scda p̄mi. caplo de eo qd̄ comedit ꝛ bibit. ꝛ p̄° q̄rti. cap̄ de causis putredis: ꝛ Gal. p̄ de dinẏa feb. ꝛ ꝯ expiētiā. ꝛ ꝯñtia pbat: qꝛ si nō accidit putrefacto nisi a calore itrīseco: cū nihil agat vltra gradū pprīū totū nō calefaciet maiori calore q̄ ali: ꝛ sic nō pos set assignari cā q̄re putrida leuigant: vt pȝ de suffocatis in aq̄: q postq̄ putrescere icipiūt supnatāt. ¶ Seqt q̄rto ꝙ friditas nō posset esse cā putredis remittēdo itrinsecū ca lorē: ꝛ nō fortificādo illū. nā si calor p̄us itēsior exñs non erat potēs facē dissolutionē. ĝ cū est fact° remissior minus erit potēs: ꝛ sic nō accideret ex remissione intrinseci calo ris a frigiditate putredo. ꝯñs falsuȝ ꝛ ꝯ expientiam: vt pȝ de fructib° cōgelatis: q putrefiūt ob hāc cām ꝛ de mēbris iter agētiū in frigore: ꝛ ēt ꝯ Auer. 2° colliget cap̄ vbi dixit. post vnū modū cāe putredis assignatū. Ali° est cā efficiēs p accidēs ꝫ est friditas: qꝛ qn̄ dominat sup calorē intrin secū extinguit ipm ꝛ tūc gñat nā sup mām loco illi° calo ris nālis aliū calorē extraneū. ¶ Cōfirmat. qa nō accide ret a friditate putredo nisi gñaret calor extraneus. sȝ nul lū est generās talē calorē in tēpore talis infrigidationis. ĝ maior nota. Auer. ibidē: ꝛ Gal. ii. terapē. ꝙ aūt nullū sit ta le generās pbat. qa tūc idē eēt cū eo qd̄ extinguit calorē nālē vt pȝ ex Auer. paulo post. dixit. n. ꝙ cāe q̄ adiuuāt ad generādū calorē extraneū ille eedē sunt cū illis q̄ adiuuāt ad extinguēdū calorē nālē. sȝ ꝫ est falsuȝ in casu nr̄o. nam ibi frigiditas est extinguēs calorē nālē: ꝛ tñ ipsa nō hȝ ge nerare calorē extraneū. ¶ P̄. qa vel dissolutio mixtionis ꝯtingēs a calore extrinseco extraneato q p̄us erat nālis: ꝛ solū talis est putrefactio: ꝛ tūc nō opȝ nouū calorē extra neū gñari: vel oīs talis dissolutio facta a calore itrinseco: siue fuerit nālis siue nō: est putrefactio: ꝛ tūc nō vī ꝙ dif ferat ab adustione: cū in ea calor intrinsecus genit° ab ex teriori agat ad dissolōnē. ¶ 4° p̄ncipalr arguit. si ex inde bito regimie ꝛc̄. tūc maxie eēt pp fortes motus corporeos succedētes comestioni: vt vī velle Auic. tertia p̄mi. cap̄ de regimine ei° qd̄ comedit ꝛ bibit. sȝ arguit ꝙ nō: qa mot° fortis localis ipedit putrefactionē vt sumit q̄rto metheo roꝝ: ꝛ iō aque currētes min° putrescunt stantib°. scdo qa ges ē cā putrefactiōis vt sumit. iȝ. pticula pbleumatū. p bleumate octauo. vbi q̄rit: pp qd ascella fetidissim° ē loco rū. ꝛ rñdet pp ei° qetē sit itrāspirabilis. ĝ mot° nō ē cā pu trefactiōis. ¶ 5° si ꝛc̄. maxie videret si sumeret cib° añ cō plemētū digōnis pcedētis: vt vult Aui. 3° p̄mi. cap̄ allega to. vbi dic̄. qd̄. n. in corpe ē deteri° ē nutriēs sup nutriens qd̄ nō ē digestū ponē. Sȝ arguit ꝙ nō. qꝛ si talis cib° pas sup° nullo mō eēt digestus assūptio 2° cibi nō obesset dū mō in q̄ti: āte nō excederet vt pȝ. ĝ nec mlto min° sit ma lū: qꝛ illa digō icōpleta q̄ i cibo pcessit vī iuuare pot° q̄ ipedire digōnē. vel si ipedit dei modus. ¶ 6° si posset ac cidē idebito tali regimie putrefactio tūc accideret pp ci bū male sube sic fungi ꝛ tubera: aut pp cibū grossuȝ sic ca ro bubalī: aut pp cibū nimis hūidū sic lac. ¶ Sȝ ꝯ. qꝛ ex istis sit cruditas ꝛ indigestio. ĝ nō putrefactio. tenet con sequentia: qꝛ cruditas opponit putrefactioni. alr. n. princi piū in feb. mortali nō distingueret merito dispōnis ma teriei ab aliqa morbi temporibus: qd̄ est falsum.

In oppositū est mens Auic. p̄ma q̄rti. caplo p̄mo ꝛ Gal. p̄ de diẏs feb. ꝛ Auic. iȝ. tertẏ.

In qōne duo erūt articuli. In p̄ videbit qd sit putre factio: ꝛ quō ab adustiōe differat ꝛ digōne. ꝛ cruditate. In 2° respondebit de quesito ꝛc̄.

Quantū ad p̄mū notādū p̄ Ar. 4° metheoroꝝ diffi nire putrefactionē isto mō. Putrefactio est corruptio q̄dā in vnoquoqȝ humido pprie f̄m nām cali ditatis ab aliena caliditate: ꝫ aūt est q̄ ambiētis. ¶ Cui° diffōnis diuerse dant expōnes f̄m diuersas opio. de qdi tate putredis: quaꝝ p̄ma p nūc narranda colligit a Gen tili in qōne. Utrū in oi feb. sit necīū aliquā ptē cordis po ni in calefacto eē: ꝛ vult in snia ꝙ in putrefactiōe duo cō currūt mot° necīo. vn° ē extneatio pprie calitatis que p̄us erat nālis. Ali° est eductio hūidi nō bn̄ regulati p ppriuȝ calidū a calido aut itrīseco aut extrīseco. ꝛ cū isti duo mo tus ꝯcurrūt i mixto tūc mixtū putrefit ꝛ nō aliter. ¶ Ex quo sequit putrefactionē nō eē vnū motū pprie: vel vnā mutationē: ꝛ iteꝝ seqt putrefactionē nō eē ppe corruptio nē f̄ȝ qd: vel silr cū nō sit alteratio nec forme subāis edu ctio. Et ppter hoc dicūt ꝙ Ar. vtit p̄ termino quodāmō distrahēte cū dixit corruptio q̄dā: ꝛ nō dixit corruptio ab solute. Quasi q̄rat a quo sit humidi dissolutio ꝛ eductio. Rñdetur hic posse responderi f̄m varias opi. de actione calidi in pprīū subm: sȝ tādē in ꝫ icidet ꝙ a calido extrin seco illi humido qd̄ exhalat sit illi° dissolutio. ¶ Et si ar guit ꝯ: qꝛ putrefactio ꝛ cōbustio nō differunt: cum vtrūq fiat a calido extrinseco humidū educēte. ¶ Itē sequit ꝙ putrefactio nō esset corruptio nālis cū fiat a p̄n° extrinse co. ¶ Rñdet ad p̄m ꝙ in cōbustione sit eductio humidi resistente calido intrinseco qd̄ est nāle. sed in putrefactio ne qꝛ calor itrinsecus est extraneus ille nō resistit eductio ni humidi ꝛ hec differūt. est ēt alia dīa a dicta qꝛ adustio est cū velociori eductione humidi q̄ putrefactio: dī autē putrefactio corruptio nālis qꝛ nō est resistētia in eductio ne humidi ex parte intrinseci caloris. sed in combustione est. Et tunc exponerent diffōnē Ar. ꝙ putrefactio est cor ruptio q̄dā. i. aggregatū ex trāsmutationib° ad corruptio nē ꝛ sepationē elemētoꝝ ꝑparantibus in humido cōplo nali: cū quo est extraneatio pprie f̄m nām caliditatis.

¶ Sȝ ꝯ hāc viā arguit p̄: qꝛ ex positiōe seqt ꝙ ois ethicus est putridus vel putrefit. cōsequēs falsuȝ. pbat ꝯñtia. qa in quolibet tali est caliditatis nālis extraneatio ꝛ eductio humidi nō bn̄ regulati p pprīū calidū. ĝ putrefit p diffō nē putrefactionis: ꝛ p idē ois febriēs putrefieret: ꝛ ois pre ter nām calidus cū in talib° humidū nō bn̄ reguleт ꝛ dis soluat a calō ꝛ calm extraneet. ¶ Dic forte dī negando ꝯñtiā: ꝛ cū est: qa lȝ in ethico ꝛ febriēte sit calor extrane° respectu pfectaꝝ opōnū: tñ nō est extraneus respectu po tētie regulādi pprīū humiduȝ. ꝛ hec sola extraneatio est putrefactio. ¶ Cōtra. capio humiduȝ ethici qd̄ dissoluit pp iproportionē debitā caloris ei°: ꝛ pȝ ꝙ calm in stōcho humido nō est pportionatū ad ipm ꝯtinēdū. cū pp ei° p̄ ternālitatē agat ad illi° p̄ternālē dissolōnē: ꝛ sile sit arg° de q̄libet p̄ternālr calefacto capiēdo ptē q̄ p̄ternālr in eo dissoluit. ¶ 2° seqt ex pōne ipole eē aliqd̄ putridū cōbu ri: ꝯñs ꝯ expiētiā: ꝛ ꝯñtia pbat. qa sit. a. putridū. ꝛ seqt ex pōne ꝙ ei° calor est fact° p̄ter nāȝ nō resistēs eductiōi hu midi ppꝛ. ĝ si i igne q̄tūcūqȝ forti ponat nō cōburet. qꝛ ꝛ si hūidū a calō educat ista eductio est nālis iuxta dicta oppōnis. ĝ nō est ibi adustio. ¶ Forte dī ꝙ adustio est cū velociori eductiōe hūidi q̄ putrefactio. ¶ Cōtra. stat ali qd putrefieri sine adustiōe ꝛ humidū eque velociter edu ci sicut

educit:sic i certis adustioe.g nō dñt putrefactio ꝛ adustio
foꝛalr merito velocitatis. Jtē seq̄ ꝙ saltē aliq̄ adustio
est corruptio nālis ꝯ mētē oiuꝫ doctoꝝ.pꝫ de adustione
nūc posita i illo putrido ꝛc.❡ Dic forte dī vt gdā corru-
pte imagiatōis ꝙ dña pn̄ iter adustionē ꝛ putrefactio
nē ē:qꝛ i putrefactiōe p̄us nālr educit calꝫ q̄ hūidū:ꝛ hu
midi eductio seq̄t eductionē itrīseci calidi.sꝫ i cōbustiōe
est eꝯ:qꝛ caloꝛ adurēs p̄ vtit i hūidū adurēdū ꝛ agit ipm
attrahēdo vt eo pabulet.ꝛ sic educit i ea p̄us humidū q̄
calidū:ꝛ calm euapoꝛat cū humido.hāc sniam dicūt vel-
le Ar.4° metheoꝛoꝝ in illis verbis.Exeunte.n.pprio ca
lido euapoꝛat qd̄ sꝫ nāꝫ hūidū ꝛ trahēs hūiditatē nō est.
adducit.n.trahēs ppria calitas.Ex q̄ pꝫ ꝙ aīs pōt ꝯcedi.
❡ Ex hac rn̄siōe seq̄t p̄ aliq̄ adustionē eē nālē vt.s.dī.Sꝫ
ēt hec rn̄sio i se ē fl̄a.nā cū idē sit realr calꝫ ꝛ hūidū.qꝛ hu
midū ē subꝫ nālis caloꝛis ꝛ sꝫ ꝙ ois caloꝛ extrīsec⁹ agēs i
calm nālē:si iq̄tū caloꝛ agit:ꝛ nō inq̄tū nālis.p̄ agit i illō
hūidū ipꝫ calefaciēdo ꝛ assimilādo i caloꝛe.g sic i putrefa
ctiōe p̄ agit caloꝛ extrīsec⁹ i caloꝛē ita i adustiōe.Jn vera-
qꝫ.n.qꝛ caloꝛ extrīsec⁹ hūidū.qd̄ ē subꝫ caloꝛis subtiliat ꝛ
leuigat.iō hūidū educit:ꝛ c̄t fert exeūte calo.❡ p̄.Ca-
loꝛ extrīsec⁹ adurit multa:q̄ꝝ hūidū nō attrahit:ꝛ q̄ꝝ hu
mido nō pabulat.vt pꝫ cū cōbustibilia totalr supponunt
calidis cōburētib⁹.❡ 3° p̄ncipalr arguit ꝯ pōnē:qꝛ ex ea
seq̄t ꝙ ois cōbustio ē putrefactio.ꝯn̄s falsū.ꝛ arguo ꝯn̄aꝫ
qꝛ i ol tali cōbustiōe caloꝛ nālis fit iproportionat⁹ suo cō-
plonali hūido:merito cui⁹ iproportiōis fit caloꝛ ipotēs ad
regulādū hūidū:ꝛ fit cū h̄ hūidi eductio.g ꝛc.pbat aīsū-
ptū:qꝛ caloꝛ g ē pportionat⁹ ꝛ nālis hūido nō fit iproporꝛ
tionat⁹ stāte eodeꝫ hūido a caloꝛe agēte vt elnitari ꝛ aliꝫs
pib⁹ nisi aut pp itēsionē aut pp remissionē.sꝫ eque itēdit
calꝫ i hūido p adustionē sic i putrefactiōe aliꝫs pib⁹.g eq̄
di sproportionāt.❡ p̄.Seq̄t ꝙ staret eē febrē pu.sine ca
lefactō eē hūoꝝ vel spūuꝫ vel mēbroꝝ.ꝛ ꝯn̄s ꝯ Gal.p̄ de
diꝫs feb.ꝛ ꝯn̄a arguit:qꝛ stat humoꝛē putrefieri sine calē
facto eē eius iuxta hāc pōnē:vt si calitas sit extranea ꝛ
ab itrīseco caloꝛe fiat euapoꝛatio p calitatē fictē i hūoꝛe:
ꝛ stāte tali putrefactiōe cū effumatiōe ad coꝛ erit feb.pu.
❡ 2° est pō quā vī inuere Alb.alaman⁹ i expōne q̄rti me
theo⁹:ꝛ vult i sūma ad verā ꝛ itegrā putrefactionē duos
mot⁹ ꝯcurrere:q̄ꝝ vn⁹ est extneatio caloꝛis g p̄us erat nā-
lis ita vt fiat p̄ter nāꝫ.scd̄s mot⁹ est eductio hūidi ꝛ elnto
rū sepatio.mō ista hūidi eductio q̄nq̄ꝫ fit ab isto caloꝛe g
p̄us erat nālis:ita ꝙ iste caloꝛ met fact⁹ extne⁹ agit ad hui⁹
hūidi eductionē:ꝛ h̄ vult Ar.s.i textu allegato cuꝫ dicit.
educit.n.trahēs ppa calitas:ꝛ tūc dic̄ solū illā eē purā pu
trefactionē:in q̄ ē calī dicta extneatio ꝛ hūidi resolō ab ea
calitate q̄ p⁹ fuit nālis.cū aūt hūidū educit a calo:qd̄ nō
fuit nāle ꝛ nō a nāli calo tūc ē adustio:ꝛ h̄ ē sꝫ eū vā dña
iter adustionē ꝛ putrefactionem.ꝛ pp h̄ putrefactio ponit
coꝛruptio nālis qꝛ fit a caloꝛe itrīseco g p̄us erat nālis. Sꝫ
adustio fit a caloꝛe extrīseco vel itrīseco:g nō fuit nālis.ꝛ
iō dī violēta.ꝛ sꝫ h̄ descriptio supplēda est vt in p̄cedēte
q̄ōne nisi ꝙ in fine addit eductio nālis hūiditatis ab illa
calitate q̄ p̄us fuit nālis eidē humido.❡ Et si q̄rat si fiat
eductio hūiditatis a calitate q̄ p̄us fuit nālis:ꝛ a calitate
extnea sil̄ q̄uo vocabitur.dī ꝙ fiet denoiatio a maioꝛi ꝛ eq̄

ꝯuertit.❡ Uī g Aui.velle ꝙ calitas q̄ accēdit ꝛ de nouo
pducit sit faciēs hūiditatis pmutationē q̄ ē putrefactio
ꝛ nō solū calitas q̄ p̄us fuit nālis.❡ Et p̄ª q̄rti.cap̄ de ser-
mone vlī i febrib⁹ putridis:vbi vult ꝙ cib⁹ ex q̄ gnāt hu
moꝛ fridus malus ē cā putredis qꝛ illū hūoꝛē abhoꝛreret
caloꝛ nālis vl inat⁹:ꝛ succedit ei extne⁹.❡ Hoc idē vult 2°
p̄mi.doc.p̄ª cap̄ 5°.nā vult ꝙ māei nālr fride accidit cali-
tas p putrefactionē:ita ꝙ fit cal'a.❡ Jdeꝫ repetit p̄ª q̄rti.
trac.2° cap̄ de feb.lipana.ꝛ idē pōt cōprehēdi p̄ª 4ᵗ.cap̄ de
feb.flatica.vbi vult humoꝛē flaticū vitreū p iflāmationē
putrefieri.❡ Et breuiter ex hac via non vī q̄uo putrida
stāte hūiditate frida sit calefactiua ꝛ iflāmatiua coꝛpis si
putrefactio nō eēt nisi a calitate q̄ fuit p̄us nālis.nec oꝫ ꝙ
putredo faciat calitatē extneā semp.❡ Jtē frida exterius
approximata i cauerna nō pbiberēt putrefactionē si pu-
trefactio nō fieret nisi a calitate q̄ p̄us fuit nālis.pꝫ ꝯn̄a.
qꝛ talia frida illā nō facerēt nālē.sꝫ nā pbiberet putrefa
ctionē pbibēdo actionē extnee calitatis.❡ 2° p̄ncipalr ꝯ
istā viā est expsse mēs Auer.3° colliget.cap̄ de egritudib⁹
calidis ꝛ siccis mālib⁹:in q̄ ptractat de diffōne febris.vbi
expsse vult ꝙ sine putrefactio fiat a caloꝛe extrīseco:siue
a friditate:opꝫ gnāri caloꝛē extneū ꝛ nō vult illū g p⁹ erat
nālis fieri extneū.sꝫ dicit calitatē extneā exhalare facē nā-
lē caloꝛē g regit māꝫ.ꝛ tūc gnāri caloꝛē extneū a circūdā-
te.ꝛ ꝙ frigus circūdās cū facit putredinē:extinguit calo-
rē nālē:ꝛ sic fac̄ nō eē:nō ꝙ ipꝫ pmutet ad h̄ vt nō sit nā-
lis:ꝛ ppria nā regnāt loco ei⁹ caloꝛis nālis aliū caloꝛē ex-
neū.ꝛ pꝫ ꝙ h̄ nō opꝫ ꝙ si solū ille caloꝛ g fuit nālis face-
ret hūidi pmutationē ꝛ exhalationē.vn̄ sic ad l̄ram dixit.
Et iā declaratū ē i 4° metheoꝛoꝝ ꝙ cā efficiēs putredinē
stet duob⁹ modis.vno mō est caloꝛ extrīsec⁹:ppꝛ cā qꝛ ille
caloꝛ spgit ꝛ exhalare fac̄ caloꝛē itrīsecū:ꝛ maxie qn̄ ē cuꝫ
foꝛti q̄litate.ꝛ qn̄ spgit caloꝛ itrīsec⁹ g regit māꝫ gnāt i il-
la mā caloꝛ extne⁹.ꝛ paulo post subdit.Ali⁹ est cā efficiēs p
accn̄s ꝛ est supra allegat⁹.❡ Jgit vult Auer.i putrefactio
ne gnāri nēcio caloꝛē aliū ab eo g fuit nālis.❡ Jdē ēt est
ꝯ Gal.2° de diꝫs feb.cap̄.9.vbi vult Ar.putredinē itelli-
gere accidē ꝛ sanguini ꝛ aliꝫs reb⁹ ab extneo caloꝛe:ꝛ p ex-
neū itelligit exterioꝛē ab estu aeris:ꝛ nō est dubiū talē ca
loꝛē i sanguie pducē calitatē aliā ab ea q̄ fuit nālis.❡ Et
vt breuiter dicat oēs medicie doctoꝛes volūt putrefactio
nē eē pp calitatē extrīsecā ꝛ resolōnē a calitate extrinseca
aut itrīseca q̄ ide n̄ fuit nālis.ꝛ expiētia docet calitatē ex
trinsecā facē calitatē in re:p quā res illa putrefit:imo res
actu fride cū nō putrefiūt fiūt actu calide cū putrefiunt.
❡ Relictis g his opiōnib⁹ inueniam⁹ modū ꝯformioꝛē lo-
cutionib⁹ antiquoꝝ ꝛ expiētie:ꝛ cū q̄ sufficent oia cōiter
dicta de putrefactiōe ab auctoꝛib⁹ medicie ꝛ Ar.❡ Sup
ponit igit p̄ cuiusl̄ꝫ qd̄ putrefit sꝫ totū caloꝛē nālē esse fa
ctū ipotētē ad ppriū huidū coꝛpulētū regulādū ꝛ tenēdū
ꝯiūctū cū sicco ꝯiūctiōe debita p mixti illi⁹ ꝯseruatiōe:ꝛ
nō intelligit ꝙ talis caloꝛ q̄liber putrefactione nullo mō
possit ꝯtinere hūidū.nā tūc elnta nullo mō starēt mixta
ꝛ foꝛa mixti eēt coꝛrupta.mō stat aliqd putrefieri:qd̄ nō
est coꝛruptū sic̄ dicit Aui.de sanguie.p̄ª q̄rti.cap̄ de feb.san
guis.Sꝫ itelligat ꝙ ista calitas aut nō ē potens:aut intrīs
debilitata ꝛ extneata:vt ēt deducto ipedimēto nō sufficiē

telligit puatione nalis calitatis. aliter. n. tex9 no eet ver9: z B mo itelligat Auer. 3° colliger. ca° de gnone feb. cholice cu dixit. e si ofiteret Gal. qp ois calor ext̃neus eet putredinalis caderet magnu piculu in dictis Ar. ppea qz qlibet calor ext̃neus fit fz ips z subalr pp calore aut friditatez. z qn debilitat calor nalis pp friditate tuc dominat humiditas z fatigat calor itrisecus i dominado sup ipsam z fit putrefactio pp calore ext̃neu supueniete. sz qn calor ext̃ne9 fit a calore tuc supuenit mebris assatio aut cobustio non putrefactio. Intelligo. n. qp calor ext̃ne9 fit pp friditate. i. debilitate inati caloris respcu huidi reguladi. tuc aut dz fieri ext̃ne9 a calore cu fit ext̃ne9 pp caloris itesione: stante tn fortitudie caloris respcu huidi reguladi. z i p° dispone est putrefactio: i z° assatio. ¶ Ex tn B tene meti pp qones de corpib9 paratis ad feb. putredis z qp no debeat alr itelligi tex. pz qz i eode cap puz qsi p media chartam post qp putrefactio fit p se a calore extrinseco e p accns a friditate. z n est visile qp i ta modico spatio sibitpi odiceret. In suma g pz apo mete doctoz qp i putrefactioe oz ee dbilitate caloris inati supra huidu reguladu z B n oz ee i cobustioe.

¶ Supposito z° qp putrefactio est dispo z trasmutatio: per cui9 otinuatione deducto ipedimeto corrupunt mixta z tade incinerant z tade dissoluunt elementa. B pz 4° metheoroz. Ex B seqt qp cuiuslibet putrefactiois p se ca est caliditas: qz aut est calitas aut frigiditas. no frigiditas: qz tuc finis no eet icineratio qz friditas est aggregare ea, que sut eiusde trib9. ¶ Et ex his seqt z° qp putrefactio est trasmutatio vel trasmutationis facte a calitate in corpe mixto cu debilitate pprie z nalis calitatis mixti respectu pprij huidi reguladi. p qua mixtu est aptu corrupi. z elnta abiuice separari facta a calitate. seqt ex scda suppone qp fit in corpe: z qp fit cum debilitate nalis caloris zc. est inia suppois pme. ¶ Seqt 3° qp nulla digestio e putrefactio z nulla trasmutatio mixti p se pparas ad alteri9 mixti generatione e putrefactio. pz: qz nulla talis p sui cotinuatione vsqz ad coplemetu z fine p se itetu ab agete terminat ad icineratione z elemetoz sepatione. ¶ Seqt 4° resolone prius aialis sani facta a calido nali puta est elemetale calidu no ee illoz partiu putrefactione qz B no est cu debilitate caloris nalis respectu humidi reguladi cu ille calor sit sanitas z talis dispositio accidat cu calore nali quatumlibet forti: z silis est ro de ethico z effimerante.

¶ Sz nuc videam9 an qlibet talis trasmutatio vl qolibet tale aggregatu ex trasmutationib9 in mixto. facta calitate cu debilitate caloris intrinseci zc. p qua mixtu est aptu corrupi z elemeta abiuice separi sit putrefactio. naz si ita eet inuenissemus ia dispone aut descriptione putrefactionis. ¶ Sed videt qp no: qz putridu si ponat in forti igne trasmutabit a caliditate pter nam cu tendentia ad corruptione mixti z elntoz sepatione z hoc cu debilitate inati caloris. z tn ab illo igne no putrefiet z illa trasmutatio a caliditate ignis facta no erit putrefactio. Et io vz addendu dicte roni qp putrefactio est trasmutatio vel aggregatu ex trasmutatioib9 factu vel facta a caliditate pter naz intrinseca illi mixto qd putrefit cu debilitate caloris ei9 innati respectu pprij humidi reguladi p qua mixtum est aptu corrupi z elnta eius abinuice dissolui vel separari.

¶ Sz adhuc remanet dubitatio vtz iste oditioes sufficiat ad B qp trasmutatio sit putrefactio. Et vz qp no. na calitas ext̃nea itrisca maxie pot ee fixa: z stat et qp no sit fixa mo vz ex mete doctoz medicie qp in eo qd putrefit calitas extranea est fixa: na fm mete Gal. p de diffs feb. z Aui. pma qrti. ca° p ad B vt sit febris opz qp aliqd nostri corpis ponat i calefacto ee. ¶ Videt et velle qz qn est putrefactio cordi coicata p putrefactione huoris nobilis tunc fit feb. no extite calefacto ee i mebris nec i spiritib9. g opz qp i ot tali casu calefcm ee pternalr sit i huorib9: z p ons i qlibet huore putrido sit calitas ext̃nea fixa. ¶ Ite si B no regreret sequeret qp dato corpe cui9 calor nalis e debilis respectu pprij huidi illo p oez calitate pternale qntucuqz parua putresceret: qd vz falsuz. ¶ Ite illo est de mete Aui. pma qrti. cap de feb. empiala. vbi vult qp vapor p euaporatione sine putrefactioe a flate eleuatus redit ad frigiditate. ille aut g est putridus no redit. z B no e nisi qz i putrefactioe est necio calitas pter naz fixa. colligedo igit dca vz debere ocludi qp sumedo B nome trasmutatio p aggregato ex multis trasmutatioib9 ad B vt trasmutatio dicat putrefactio regrut. 6. oditioes z oes iste sil sufficiut ad B vt illa debeat dici putrefactio. Pria oditio est qp talis sit transmutatio huidi coplonalis mixti: z B vlt Ar. 4° metheoroz z oes doctores. ¶ z° regrit qp sit facta a calitate. naz aliter no tederet p illa trasmutatione elnta ad eoz sepatione. ¶ 3° regrit qp illa calitas a q fit sit pter naz: na trasmutatio prius i hoie tepato q a suo calore nali resoluunt no est putrefactio. si. n. eet putrefactio tuc ois ho qntulz sanus putrefieret sz multas ptes: qd e o Gal. ii. terape. ca°. 8. z Aui. 3° pmi. ca° de necitate mortis. ¶ Regrit 4° qp illa calitas sit itriseca ei qd putrefit. alr. n. vt. a. dz qn putridu huis inati caloris debilitate poneret i igne no coburerent sz putrefieret: z B est falsuz: qz tuc no eet pole aliqd putridu cobari vt supra o vna pone argutu est. ¶ 5° regrit qp calitas sit fixa vt paulo ante pbatu est. ¶ 6° regrit qp sit trasmutatio ista pp debilitate caloris inati: na nisi ista coditio ponat no possem9 saluare qp fit feb. synoca sine putredie. ex q. n. sanguis facit feb. hz calitate itrinseca fixam multas ptes ei9 dissoluete. g illaz prius trasmutatio eet putrefactio nisi eet qp ad B qp sit putrefactio regrit qp calor innat9 sit debilis respectu pprij hu idi reguladi: z sic non posset defendi qn i ethico multe ptes otinue putrefierent vt supra visuz est B ee o mete oium doctoz: z B pncipalr denotatu e p B nome putrefactio. ¶ Ultimo regrit qp talis trasmutatio p se pparet ad mixti corruptione z elntoz sepatione. na trasmutationes sine ista oditioe facte a tali calitate no sunt putrefactioes. qz eoz finis no est icineratio. z qz no essent opposite simplici gnoni nali mixti.

¶ Et p B colligit qp copleta putrefactiois discriptio e ista.

¶ Putrefactio est transmutatio humidi coplonalis mixti facta imediate a caliditate preter nam intrinseca fixa in illo ppter debilitatez inati caloris per se preparans ad mixti illius corruptione: z elntoz eius sepatione: z sumit in hac descriptione trasmutatio put iportat aggregatum ex multis motib9 gne z spe differentib9. na ista descriptio ouertit cu descripto z explicat oes eius oditiones.

¶ His visis videam9 quo sz via itelligat diffones date de putrefactioe ab Ar. z Gal. z° quo putrefactio est otriu maxime coe simplici gnoni vt dic Ar. 4° metheo. 3° quo dic ab adustioe z resolone morte nali z senectute: quo conueniat cu illis. ¶ Pro q nondu p simplice gnone sine sz generale denoiatione Ar. 4° metheo. itellige gnone mixti osiderata sub hac gnali vl simplici roe q da mixti ex elntis gno. no obedo ad aliq determinata mixtoz spez. In tali at gnone ocurrit ojuctio z comixtio elntoz a calore nali z celesti sz modu alicui for° oueniete. z qz B elnta vniut z iuscat adiuice p calore itrisecu q e nalis. g illa e trasmutatio: q oppoit huic e corruptio p qua ab itriseco pn° fixo fit istoz elntoz sepatio finalr. Illa. n. icipit a termino ad que i gnone qz a mixtioe z terminat ad terminu a q mixtiois. s. ad elnta separat: z queadmodu vna fit p caloris nalis dnu z victoria sup huidu z siccu q ab ipso terminant ita alia fit pp h9 caloris nalis debilitate z ipotetia ad ista otinuada z reguladа. mo ex dictis ostat tale trasmutatione ee putrefactioez. ¶ Pro B non™ qp pncipal ca qre trasmutatio

smutatio

ſmutaio dicta ſit putrefactio eſt intrinſeci caloris debili
tatio ⁊ reſolo vt pȝ ex dictis:⁊ pcipue qñ ab itrinſeco acci
dit ſine exceſſu ₚternāli ↄtinētis. ⸿ Nō z° ꝙ in putrefa
ctione eſt corruptio toti⁹ ſubſtātie putrefiētis inquātum
eſt mixta:qꝛ putrefactio terminaẗ niſi ipediaẗ ad oium
elemētoꝝ ſeparationē. ⸿ Nō 3° ꝙ lȝ ſemꝑ caliditas nālis
poſſit a frigido debilitari ita vt fiat ipotēs reſpectu ꝓprij
humidi regulādi:tñ ₚternālis caliditas nō iducit niſi ab
aliquo potente ꝑ ſe calefacere ⁊ extrinſeco. ⸿ Notādū
vltimo ꝙ lȝ in putrefactione ↄcurrat debilitas inati ca
loris:ipſa tñ nō eſt ille motus ꝗ dī putrefactio.nā tūc pu
trefactio nō eēt ↄ̄riū maxie cōmune gnātioni ſimplici
nec eēt nālis:ſed mot⁹ localis ꝑtiū mixtiꝑ quā ſiūt inde
bite cōiūcte ꝓ mixti foꝛa ↄſeruāda ⁊ alterationes q̄ in eiꝰ
ꝑtis fiūt ad corruptionē ꝑ ſe ꝑparantes:quaꝝ oium cā eſt
debilitas caloris. ⸿ Ex iſtis patet ꝙ deſcriptio poſita ab
Ar.ſupra allegata,iſto mō dȝ itelligi.putrefactio eſt cor
ruptio q̄dā.i.trāſmutatio ad corruptionē mixti ⁊ elntoꝝ
ſepationē terminādā deducto ipedimēto in humido.ſ.cō
ſonali mixti ꝓprie ſm nām calitatis.i.facta ꝑꝑ defectū
ꝓprie ⁊ nālis caliditatis a calitate aliena.i.extnea ſupple
fixa.ħ aūt eſt ambiētis.i.⁊ iſta eſt facta a calitate ↄtinē
te:⁊ ħ mō pȝ oēs ꝑtes verificari. ⸿ Uel z° dici pōt ꝙ ibi
intēdit ꝑdicationē cauſalē vt putrefactio eſt corruptio⁹ ꝓ
prie ſȝ nām caliditatis.i.eſt trāſmutatio facta ꝓpter cor
ruptionē ꝓprie nālis calitatis ⁊ ſepe vtiẗ Ar.iſto mō lo
quēdi. ⸿ Et pȝ z° ꝙ diffō Gal.poſita.ii.terapē.cap.8.que
eſt. Putrefactio eſt corruptio toti⁹ ſube corꝑis putrefaciē
tis a calitate extrinſeca:dȝ ħ mō ſuppleri.putrefactio eſt
trāſmutatio ꝑ ſe ꝑparans ad corruptionē toti⁹ ſube corpo
ris putrefiētis q̄ trāſmutatio eſt facta a calitate extrinſe
ca mediāte caliditate itriſeca ab ea genita ⁊ fixa in eo qō
putrefit. ⸿ Et ex iſtis pȝ mens Aui.ſcōa ꝑmi.cap̄ de cau
ſis calefaciētib⁹ loco ſupra allegato. ⸿ Pro 3° pȝ ꝙ qꝛ in
putrefactiōe fit hūidi eductio a caliditate itrinſeca fixa
⁊ nō multū reſiſtēte calore itrinſeco.in cōbuſtione autē
fit a calitate extriſeca.iō putrefactio pōt dici q̄dāmō nā
lis reſpectu cōbuſtionis:nō ꝙ putrefactio ſit ſine violēta
diſpōne ₚter nām:nec ꝙ illo mō dicaẗ nālis:queadmo
dū mortē dicim⁹ nālē.ſȝ ꝙ fit ab itrinſeco ꝑncipio:⁊ non
multa eſt repugnātia ex ꝑte itrinſeca caloris ſicut in cō
buſtione:iō reſpectiue dī quodāmō nālis. ⸿ Differt aūt
a reſolone:qꝛ nō opȝ reſolonē fieri a calo ₚter nām vt pȝ
de reſolone q̄ fit in corꝑib⁹ ſanoꝝ:⁊ ꝑ idē differt a ſenectu
te ⁊ a morte nāli:qꝛ ille fiūt ꝑ calorē nālem.mors.n.non
opȝ ↄ̄ putrefactionē accidat vt ſumiẗ tertia ꝑmi.cap̄ ꝑ.eſt
tñ mors via in putrefactionē ⁊ ſenectus.qꝛ tandē ꝑ illas
calor debilitaẗ tm̄ vt nō poſſit ↄtinere hūidū ⁊ ſupueniē
te calitate extnea fiat elntoꝝ ſepatio. ⸿ Et ſi queraẗ vtꝝ
in corruptione ſeminis cū ex eo gnāẗ plāta ſit dicendū
ſemen putrefieri. ⸿ Dī ꝙ ꝓprie ſumēdo putrefactionē
nō putrefit:qꝛ illa trāſmutatio i eo facta nō ꝑ ſe ꝑparat
ad mixti corruptionē ⁊ elntoꝝ ſepationē.ſȝ hñ ad nouū
modū mixtionis elemētoꝝ:⁊ talis eſt digeſtio:⁊ nō putre
factio vt vult Aui.expſſe caplo de cauſis calefacientibus
ſepe allegato. Si vō querit in quo differt a cruditate:dī
ꝙ cruditas eſt diminutio a cōplemēto opationis caloris

humidi regulādi trāſmutaẗ qñqȝ a calitate extne a tran
ſmutatione nō ꝑ ſe ꝑparāte ad alteri⁹ forme mixti indu
ctionē ſȝ ſepationē elntoꝝ.⁊ cū ħ iterū trāſmutaẗ a calo
re nāli mēbroꝝ itēdēte alicui⁹ forme mixti ꝓductionē:⁊
ſic ſtat ſiƚ in mā fieri duas trāſmutationes:quaꝝ vna eſt
digō:⁊ alia eſt putrefactio.⁊ iſta fieri a diuerſis agētibus.
⁊ ſūt q̄dā ſpēs digōnis q̄ nō fierēt niſi i mā q̄ moueẗ pu
tredie:ſicut quorūdā vermiū gnōnes.⁊ qñ mā moueẗ il
la trāſmutatiōe ꝑ illā ꝑducit ad quādā ↄſiſtētiā:i quam
ſufficiet calor nālis aliquā benignā diſpōnē agere:tūc ſi ē
calm nāle ꝓ tali opatione ſufficiēter approximatū nāle
icipit alio motu trāſmutare i q̄ itēdit ꝑ ſe nō icinerationē
ſȝ mixti gnātionē.⁊ mot⁹ ꝑm⁹ ꝗ erat putrefactio ꝑparat
ad z^m ꝗ eſt digō ꝑ accñs ₚter agētis putrefaciētis itētio
nē,ſic videm⁹ quotidie ↄtingere i motu locali:ꝙ mouens
volūtarie rotā fabri itēdit mouere motu circulari.aqua
q̄t cadēs itēdit motū deorſum rectū:⁊ ſi illi rote obuiat
aliqd moueẗ ab illo mouēte volūtarie motu nō pure cir
culari:ſed tortuoſo:q̄ motu nō mota fuiſſet niſi aqua ꝑ ſe
deorſuȝ mota fuiſſet ↄtinue:⁊ pñt ↄtinuari mōt⁹ deorſum
⁊ mot⁹ tortuoſus ꝑ tps ſtāte vtriuſqȝ agentis niſu. ⸿ Ex
his ad arg^m dī ↄcedēdo ꝙ gnō laudabilis ſaniei nō eſt pu
trefactio nec ꝑ ſe ad putrefactionē ſeqẗ:ſȝ ad gnōnē.Gal.
aūt ibi nō vult motū ꝑ ſe ꝑparante ad ſaniei gnōnē eſſe ꝓ
prie putrefactionē:ſȝ vult ꝙ in gnōne ſaniei ↄcurrūt duo
motus:quoꝝ vn⁹ fit a caliditate ₚter nām:⁊ eſt putrefa
ctio:alter fit a calore vt nāli mēbroꝝ circunſtantiū:⁊ ille
eſt digeſtio:⁊ ħ colligiẗ ꝑ ꝓnoſticoꝝ cōmēto vltio.⁊ tota
lē trāſmutationē inuentā in tali mā vocat iproprie ⁊ ſm
qd putrefactionē faciēdo denolationē a ꝑte.⁊ iō hoc mō
loquēdo dixit ꝙ tres ſunt ſpēs putredinis in hūorib⁹.vna
fit vincēte ṽtute.ſ.ṽtute nālis caloris mēbroꝝ:⁊ in tali tā
dē totus calor putredinalis remoueẗ:lȝ in motu cōtinue
fiat ab vtroqȝ tā nāli q̄ȝ putrefactibili calore trāſmutatio
ſcōa fit victa ṽtute:qꝛ tandē humor reducit ad incinera
tionē.3^a eſt mixta. ⸿ Ex qb⁹ ſequiẗ apud Gal.⁊ doctores
veteres nō fuiſſe dubium eandē māȝ ſm totum digeri ⁊
putrefieri ſimul.

Sed tunc eſt ſcōa dubitatio.vtrū ſit poſſibile eandē
mām in iſtis duab⁹ trāſmutationib⁹ diſpo
ni vt ꝑ certū tps cōtinue ſit magis putrida ⁊ magis dige
ſta.⁊ videẗ mihi ħ dubiū nullā habere difficultatē:nam
manifeſtū eſt ꝙ ſtat in ſor.eſſe ſiƚ plus de calore nāli q̄ȝ in
platone ⁊ ēt plus de ₚternāli vt pȝ de iuuene febriēte ſan
guineo reſpectu ſenis melici.ita ēt ſtat ꝑ diuerſas trāſmu
tationes hūidū mixti nūc eē ita diſpoſitū vt habeat plus
de diſpōnibus faciētib⁹ ad mixtionē elntoꝝ q̄ȝ ante.etiā
hȝ plus de diſpōnibus facientib⁹ ad eoꝝ ſepationē ſȝ vnā
⁊ eandē ꝑtē.nā tales diſpōnes nō olno ita repugnāt ſicut
calor ⁊ frigus.⁊ ſiƚe videm⁹ quodāmō in motu celi.nā ſol
moueẗ veloci⁹ tā ab oriēte in occidēs motu diurno q̄ȝ ab
occidēte in oriens motu deferētis:q̄ȝ Mercurius ſimul ⁊
ſemel. ⸿ Credo tñ nō eē icōueniēs aliq̄ȝ māȝ eē min⁹ pu
tridā q̄ȝ añ fuit:⁊ tñ ē maioris actualis calitatis:⁊ ſic ſtāte
eq̄li q̄ȝtitate māe:⁊ eque cordi approximata:⁊ poſitis cete
ris paribus ex ꝑte corporis patientis poſſibile eſt cuȝ illa
⁊ minus putrida febrē eſſe maiorē.nō.n.ſolū in gradu ca

bibit. docet quō sit gerendū ꝛ ambulādū vel multa talia ad alias res nō nāles ptinētia. qd vō sit cib⁹ ꝛ qd pot⁹ ꝛ quot modis dicant̄ dixi cap̄ de eo qd comedit̄ ꝛ bibitur 2ᵃ p̄mi. ꝛ tu ibi vide. ¶ Quātitas aūt ꝯsiderat̄ debita nō tm̄ in relōne ad vtutis digestiue fortitudinē: s; ēt i relatione ad idigētiā humoꝝ vt pōt colligi pᵒ aforismoꝝ. cōmēto 3ᵒ ꝛ decimoseptimo. S; q̄litas in cibo ꝯsiderat̄ duob⁹ mōis. Uno mō ex pte dispōnis q̄litatū p̄maꝝ ei⁹ tā actualiū q̄ potētialiū. Scdo mō ex pte possibilitatis eius vt ꝙ sit facile aut s; ptē multā tādē in sanguinē trāsmutabilis aut in bonos humores. aut q2 eē sit difficile. vel s; paucas ptes aut i malos humores trāsmutabilis: ꝛ pōt hec q̄litas vtraq; eē merito cibi in se aut merito mali ordis vt vehemēter grossā ꝓponat̄ vehemēter subtili: vel merito male pmixtionis sic cū pmiscent̄ cibi de quoꝝ ꝓprietate est vt corrūpant̄ se sicut pisces aut lac aut panis ꝛ caro ꝯtria aut merito dispōnis corpis vt si calefacto non dent̄ frida vel si corpe in q̄ sunt cibi semidigesti .i. crudi dentur: aut merito extrinsecus occurrentiū vt motus somni vigiliaꝝ accidētiū aīe aeris ꝛ balnei ꝛ euacuationū nāliū vel non nāliū. Modus aūt sube reducit̄ ad q̄litatē scdo mō pictā.

¶ Scdo notādū ꝙ humores corpis nō tm̄ ꝯseruant̄ p ꝓpriū coꝝ calorē: s; maxie p nostrū calorē nālē ꝛ spūm eius debite ꝓportionatis. hoc aūt mō nō aliter assignaret̄ cā q̄re sanguis in venis diu sine putrefactiōe ꝯseruat̄: s; extra nectio ꝛ cito putrescit. ¶ Supponit̄ 3ᵒ ꝙ humores male q̄litatis aut nō debite calori ꝓportionatos a caliditate nāli nō debite regulari. H pz ex pcedēti. Ex q̄ seq̄t̄ tales humores facili⁹ q̄ alios ceteris parib⁹ a calore ex̄neo in putrefactionē duci. ¶ Ex istis seq̄t̄ ꝯ responsiua ꝙ ois idebita administratio cibi ꝛ potus in corpe humano s; spēm pōt esse cā putrefactionis. pz: q2 ois talis pōt eē cā q̄re humiditas nō bene regulet̄ a calore nāli: ꝛ p ꝯns putrefactionis.

¶ His habitis respondet̄ ad argumēta ante oppositum. Ad p̄mū negat̄ antecedēs: ꝛ cū dī ꝙ debitū regimē est cā digestionis ciboꝝ ꝛ corruptionis caloris nālis coꝝ a caliditate extrinseca q̄ est calor stōchi cōcedit̄: s; dī nō oēz talē trāsmutationē esse putrefactionē vt fuit dictū supra. oz eniz trāsmutationē q̄ est putrefactio p se ꝑparare ad elemētoꝝ mixti separationē: qd nō facit digo. Ap. aūt quō glosei visum est in articulo p. ¶ Ad 2ᵐ negat̄ ꝯñia .s. ꝙ nō possit accidere putrefactio cū tendētia elemētoꝝ ad separationem nisi ab extrinseco calore. Ista .n. est rō adustionis vt supra dictū est: sed dī ꝙ q2 p hoc malū regimen pōt fieri caliditas extranea intrinseca fixa in humiditate a q̄ accidit talis corruptio. iō pōt fieri putrefactio. Et quō Gal. auctoritas .ii. terapeu. sit intelligēda visum est supra. ¶ Notandū tm̄ nō esse incōueniēs putrefactionē ꝛ cōbustiones sil ꝯiūgi in eadē mā: ꝛ sic trāsmutationē aliquā dici s; qd putrefactionē ꝛ s; qd cōbustionē sicut supra dixi de digestione ꝛ putrefactione. ¶ Ad 3ᵐ argᵐ cōcedit̄ bn̄ ꝙ calor intrinsecus ex̄neatus agit ad mixti corruptionē ꝛ elementoꝝ separationē. iō mixtū putrescit: sed H nō est totalis ꝛ sufficiens cā q̄re dicat̄ aliqd putrefieri: imo opz ꝙ iste calor intrinsecus sit pter nām ꝛ cōiungat̄ debilitati inati caloris respectu hui⁹ effect⁹ q est ꝓpriū humidum regulare ꝛ mixtū tenere. ꝛ sic fixus ꝛ reliq dicta ꝛ pp H pz p̄ q̄re dissolutiones facte in corpe sano ꝛ ethico ꝛ senili nō sunt putrefactiones. q2 in istis calor nō est ipotens respectu ꝓprij humidi regulādi. vn̄ ethicus ꝛ si habeat calorē nālē debilētū sufficit humidū cū sicco debite tenere mixtū ordinate cā pter nām ipumēte: ꝛ pp H pz solo ad p̄mā ꝛ scdaz cōfirmationē. ¶ Ad tertiā negat̄ ꝯtiā .i. nā humores habēt calorē pter nām itēsiorē calitate mēbroꝝ genitū a spiritu ꝛ vaporib⁹ ꝛ ptib⁹ suis igneis p putrefactionē actuatis q calor est in eis fixus ꝛ p illū faciūt fe. ¶ Ad q̄rtā ꝯfirmationē negat̄ cōsequētia: imo dī frigiditatē esse cām extinctionis calidi nālis: q quo extincto cū ab ex̄ calor agit i materiā facit eā facilr ebullire cū ibi nō sit regulās forte: ꝛ ita generat caliditatē pter nām fixā que est cā putredinis cōcedit̄ tn̄ ꝙ p solā remissionē intrinseci caloris nō ꝯcurrēte gnōne caloris extranei nō fieret putrefactio. Iō volunt oēs doctores ꝙ ꝯtrariat in putrefactione extrinseca caliditatis. fructus aūt ꝯgelati ꝛ mēbra ꝯgelata iter agentiū nō p̄us putrefiunt q̄ recipiāt caliditatez extraneā. Et si querit̄ de suffocatione in aqua qd calefacitur ꝙ in illis erāt multi vapores actu calidi q calore naturali corrupto agūt caliditatē in ptes aqueas ꝛ ipsas leuigāt. ¶ Et qn̄ in ꝯfirmatione dī ꝙ nullū est generās talē calitatē ex̄neam negat̄: ꝛ cū dī illud generās eēt illud qd extinguit calorē inatū negat̄: ꝛ ad Auer. pz ꝙ nō dicit eās extinguētes calorē inatum gnāre ex̄neū: S; dicit ꝙ adiuuāt gnātionē extranei caloris ꝛ hoc est clarū que ille cāe p hoc ꝙ extinguūt calorē inatū faciūt corpus minus resistere ad gnātionē extranei. Et H mō adiuuant ad ex̄nei gnōnē. ¶ Ad vltimā ꝯfirmationē pz qd dōm est particulo. ¶ Ad 4ᵐ argᵐ pncipale ꝯcedit̄ ꝙ fortis mot⁹ localis post comestionē est cā putrefactionis cibi. nā p̄ calorē nālē hinc trahit a stōcho vbi dz fieri digestio: ꝛ iō cib⁹ trāsmutatus cū non bn̄ reguletur a nāli occupat̄ a putredinalē: s; cū dicit ꝙ fortis motus in multis ꝓhibet putrefactionē vt vult Ap. in 4ᵒ metheoroꝝ ꝯcedit̄. sed negat̄ ꝙ i oib⁹ dz ꝓhibere. Et p idē dicit̄ de qete ꝙ in multis est cā putrefactionis ꝛ in multis nō. nā ista nō sūt p se cā putredis s; p accñs ꝛ duo ꝯtria pnt p accn̄s esse eiusdē effectus cause. ¶ Ad 5ᵐ cōceditur ꝯns ꝙ assūptio cibi crudi sup cibū semidigestum est cā corruptionis ꝛ putrefactionis illius. ꝛ cū dī ꝙ cibus ille semidigestus si eēt crudus ꝛ permixtus cū superueniēte nō eēt cā putredis ꝯcedit̄. nā nō eēt aptus ita ab illo superueniēte ex̄neo motu moueri s; cū infert̄ .g. ēt si est semidigestus minus ꝛc. negat̄ cū ꝓpter digestionē quaz recipit sit fact⁹ passibilior. ¶ Ad vltimū ꝯcedit̄ ꝙ ex illis cibis fit cruditas ꝛ indigestio que differt a putredie. sed ipsa est causa quare illi humores non bene a virtute regulent̄: ꝛ p ꝯns putrefactionis mō supradicto.

Hec de qōne scripta p medicie Monarchā Ugonē senensem Anno dn̄i .1415. iz. Januarij Parme. ¶ S; nō obstante necia longitudie dicte qōnis tn̄ q2 Gal. loquit̄ hic de feb. ꝛ oēs expositores hui⁹ loci rē ipsaz hic dilatant. Dicā p̄ qd sit feb. declarādo diffinitionē suā ꝛ que sunt sua genera. ꝛ an sit opportunū in feb. aliquā partem esse in calefacto esse preter nām ꝛ in putridis quare sint q̄dā ꝯtinue ꝛ quedā iterpolate: ꝛ q̄ sit determinatoꝝ periodoꝝ cā: oia tn̄ hec breuiter. excusatus pp longas questiones quas de his scripsi sup p̄ma quarti. Incipiamus igit̄ a diffone Aui. que est ista. Febris est calor extraneus accēsus in corde ꝛ ꝓcedēs ab eo mediante spiritu ꝛ sanguine p arterias ꝛ venas in totū corpus ꝛ inflāmat̄ in eo inflāmatione q̄ nocet opationib⁹ nālib⁹ nō sicut calitas ire aut laboris cū nō vltimant̄ ꝛ ipedit opationes ita vt retineat̄. Ista est feb. diffō in q̄ p̄mo dī calor ex̄ne⁹ p qd ponit̄ in gnē primo. nā s̄m Gal. p̄ de diffis feb. Feb. est in genere caloris pter nāz ꝛc. ¶ Et ego disputaui p̄ma q̄rtn. quō ois feb. est calor actualis eiusdē spēi i se cū calore ignis: ꝛ cū calore actuali nāli: ꝛ quō ex pexiste q erat nālis ꝛ addito qn̄ ꝯtigit ꝙ in febre itēdat̄ calor fit vn⁹ calor vn⁹ q̄libet ps est magis ignea ꝛ min⁹ nālis q̄ erat calor i sanitate. ꝛ iō dixi ibi ꝙ no obstāte ꝙ i aliq̄ febriēte sit calor remissior q̄ erat in sanitate tn̄ sp est magis igne⁹ ꝛ H mō feb. dic̄ accēsionē caloris nō tn̄ de necītate maiorē itēsionē vl realē dūaz a calore actuali q erat nālis ꝛ ē ꝓternālis ꝓternālitate opposita sanitati nō tn̄ vite icompoli. Et

puto

ptito φ cū illo calore vtus facit opōnes inq̄tum pticipat nālitate: ꝛ ideꝫ calor inq̄tū est pter nām est cā φ opōnes eedē sint ipfecte. ꝛ ista ptinēt ad sciēdū que res est fe. q̄uo est calor accēsus: q꞉ magis igneus debito. Et vtrū sit ideꝫ cū nāli calore. ꝛ q̄uo est pternālis vel nālis. ❡ Di aūt accēsus in corde: ad denotādūꝫ φ nullus calor est fe. nisi ille q est in corde vel pp illū q est in corde. ꝛ iō subdit. ꝛ pcedēs ab eo mediātib' spū ꝛ sanguie in totū corp': q꞉ nō solū calor accēsus in corde est fe. sꝫ ēt calor pcedēs a calore febrili cordis in totū corp' mediātib' spū ꝛ sanguie. ꝛ iō ly et. ponit p vel. Nō tñ φ fm mltos nō dī accēsus: q꞉ fact' vt distinguit ꝫ fiēs: q꞉ tūc nulla fe. eēt fiēs: qđ est flm: sed dī accēsus q꞉ fact' igneus siue depēdēs siue nō. ❡ Albtus tñ de çācarys voluit per h dari itelligi φ in oī fe. oꝫ aliq̄ ptē cordis poni semp in calefacto eē; sed cois schola tenet pmā expōnē. ❡ Et ex hīs daī itelligi: φ dato φ epar iflatū calefaceret totū: ita tñ φ calor mēbroꝝ nō penderet a calore cordis igneo q̄tūcunqꝫ talis calor eēt itēsus tñ nō dī feb. ❡ Et rō h' fm Gētilē est: q꞉ fe. est morb' in calore p se ledēs oēs opōnes: mō nullus est calor ledens p se oēs opōnes nisi p exīncationē caloris cordis. ❡ Plusq̄cōmētator aūt vult φ ipoſē ē p alteri' mēbri calorē totū iflari nisi p mediū cordis. Qꝫ aūt dī mediātib' spū ꝛ sanguine: nō iō dī q꞉ nō p solū spūm possit deferri i sꝫ q̄si semp ita accidit: aut sumit ꝛ pro vel. Et dī per arterias ꝛ venas: q꞉ nō videt hū poſē a corde in totū corpus igniri calorē nisi per trāsmissionē nō p solā alterationē. ❡ Sunt aūt q dā qui volūt febrē eē calorē totū corpus occupātē nō illū q ptem occupat. ꝛ Aui. voluisse in diffōne φ fe. est calor accensus in corde nō solum: sed cū pcedēte ab eo p totū corpus. vn̄ Gal. p̊ de accīti ꝛ morbo dicit: φ mutatio in q̄litate si fuerit i toto corpe ꝛ fuerit calor vocat feb. sꝫ modus prior est color. ❡ Qꝫ aūt dicit ꝛ inflat in eo iflatione que nocet opōnib' nālib': dicit ad denotandū φ calor ex̄neus nisi noceat opōnib' nālib' sensibilr nō est morb': sꝫ fe. est morb': ꝛ ideo dꝫ nocere opōnib' sensibilr. Qꝫ vō dī nālibus: aut iō dicit q꞉ ille que dicunt nāles a medicis magis ledunt. aut p nāles itellexit oēs corpi ꝯuenietes: siue sint aiales siue nāles. ❡ Sꝫ ista pticula nō sit calitas ire aut laboris ꝛc. a diuersis vario mō exponit. nā Plusq̄cōmētator h ꝛ Gētil. ꝛ fere oēs doctores ꝛ expositores. pme q̄rti. dicūt φ q꞉ dixit φ nō qlibet calor ex̄neus est fe. sꝫ q nocet opōni: iō subdit q̄si exēplificādo φ fe. nō ē sic calitas ire aut laboris cū nō vltimant: q꞉ ista calitas nō impedit opōnes cū stet itra sanitatis latitudinē ꝛ sequētē ptē: ꝛ ipedit opōnē ita vt retineat. Exponūt q dā φ est declaratio modi quo fe. ledit opōnes oēs. naꝫ est impoſē φ ledat oēs ablate: q꞉ tūc eēt mortuus nō febriēs: sed ita impedit vt retineat saltē aliqua opatio qua: viuat febriens.

❡ Gētilis aūt hāc ptē dicat poni: q꞉ apud Gal. morb' nō est mala cōplo imediate dependēs in ꝯseruari a cā pmitiua sic nec aliq̄ alia dispō. ꝛ h declat de manu ligata. ꝛ iō dic h Auic. φ fe. ipedit opōnē: ita tñ φ calor retineat. i. sit fixus nō pēdēs a cā pmitiua. ꝛ h dic voluisse Gal. p̊ de diffis fe. cap̊ 3°. vbi dat modū quo fe. fit ab ira ꝛ labore. dic eni. Et si motus cordis steterint remanēt hec pter nām calia ꝛ tunc febrire neccē est hoiem. vbi innuit φ q̄diu calīn pter morbus. nam febris cum sumat nomen ab igne ꝛ feruore importat inflationē totius hūtem esse fixū intra cor aliq̄ mō. s. φ ipsemet calor subiūtie expis in corde sit fixus aut pendēs ab aliquo calore fixo in aliq̄ cordis itrinseco.

❡ Nec tñ pp̄ter hoc volui in oī fe. pu. humores esse putridos in corde vt voluit Albert' de çancarys. Et iō dico φ h totū stat sub vna ꝯstructiōe sup quā cadit negatio. s. nō sic calitas ire aut laboris cū nō vltimant ꝛ ipedit opōnē: id est fe. iflat in corde ꝛ nocet opōnib': nō sic inflat calitas ire in corde aut laboris duꝫ ipedit opōnē: ꝛ tñ nō vltimat. i. nō figit: q꞉ si hoc mō solū inflaret nō eēt fe. ꝛ ideo supple ita inflat calor qui est fe. in corde vt retineat. i. habeat eē fixuꝫ in aliquo cordis itrinseco. Et q꞉ hec oia lati' disputaui: ꝛ iterū h nimis lōge dictū est h nō me amplius extendo: q꞉ maius q̄ꝫ oporteat opus hoc fieret. ❡ Sed p diffōne pmoꝝ modoꝝ fe. in pma sua gnā. Nota φ cū ois fe. sit calor igneus: h aūt est sub vna spe spālissima qualitatū primaꝝ: iō fe. nō hꝫ pp̄rie gnā sub se ꝯtenta nec spēs sed modos quosdā varietatū merito aliaꝝ reꝝ qb' fe. cōiungit. ꝛ magis pp̄ry sibi vident esse modi impressionis in tactu cū fe. sit q̄litas pp̄rie per se tangibilis puta calor. Et iō Gal. p̊ de diffis fe. laudauit diffōnē positā ab Hip. 6° pticula epidimiaꝝ: φ febriuꝫ alie sunt mordaces: alie mites: alie nō mordaces superaddētes ꝯfestim: ꝛ alie victe a manu: ꝛ sic de alys ibi narratis: quas diffōnes oēs cōstat eē per modū trāsmutādi organū tactus. ❡ Qꝛ tñ cāe hoꝝ diuaꝝ sunt pp diūaꝫ illoꝝ in qb' calor factus in corde fundat. ꝛ q꞉ pꝫ illā diūam variat magis modus cure: iō visum est Gal. loco allegato: φ prime febrium diūe sumant a differētia illoꝝ in qbus fundat calefactū esse in corde.

❡ Et q꞉ in corde ināt tres maneries corpoꝝ. Nā est ibi solida suba mēbralis cordis: ꝛ sunt ibi spūs: ꝛ est ibi humor vel aliqd sapiens eius nām: puta vapor ab humoris suba per putredinē eleuatus: vel alio mō sapiens de pp̄e nām eius a quo eleuat adeo dixerūt pma gnā fe. eē tria. s. ethica: qñ calefactū eē fuerit in suba cordis. Effimera qñ fuerit in aerea suba sic spūs vl aer in corde. Et humoralis qñ calefactuꝫ esse pter nām fuerit in humore vel vapore vel fumo cordi itrinseco sapiēte valde nām humoris. vn̄ nō sumit genus ab illo in quo est calefactū eē: ꝛ est cordi extrinsecū. vnde q̄uis humor in bubone existēs calefaceret spūm ꝛ ille rediēs ad cor faceret ipsum febrire: hāc fe. neqꝫ Gal. neqꝫ Hip. vocāt fe. pu. vt pꝫ p̊ de differētys fe. ꝛ in cōmēto afforismi in bubonibus oēs fe. ꝛc. Sed bene vocat putrida qñ a bubone putrida fuligo cordi cōmunicatur. ❡ Et tu hoc tene menti ad maiorē certitudinē coruꝫ que dixi in qōne longa. In cā vō pp̄ter quā alique fe. hu. sunt iterpolate alique ꝯtinue: ꝛ q̄re quarūdam sunt paroxismi redeūtes cum certo mō periodicationū. vide qōnē meā de periodicatione: vbi nō pono pro cā pp̄rietatē humoris: sed declaro veritatē mentis Gal. 2° de differentys fe. cap̊ vltimo. ꝛ φ illa pp̄rietas addita a Gētili est ipoſis esse mō quo ab eodem dī. Et hec pro nunc sufficiant.

❡ Alteratio quidem est faciens cessare putredinem manente substantia: euacuatio vō totam a corpore educens substantiam.

in quo peccat totã humoris subam.s.euãti. ¶ Intelligendū g̃ circa p̄mã p̃tē: q̄ illa alteratio que facit cessare putredinē: vt statim post dicet Gal. est digō ꝛ rō est clara: qꝛ illa alteratio ꝑ quã fit q̄ humidū cōplonale mixti ꝯtinet̃ a calo nãli ꝛ ꝓprio facit cessare putredinē. nūq̃ȝ eni est putredo in illo mixto cui⁹ humidū cōplete obtinet̃ a calo ꝓprio ꝛ nãli: vt pȝ ex dictis in q̄ōne de putrefactiōe. ¶ Sȝ tñ attēde q̄ nomen digōnis equocat̃ ad duo. qñq̃ȝ eni dr̃ digō de cōplemēto ꝛ ꝑfectiōe passiōis humidi a sicco ſm ītentionē caloꝛis alicui nãe nãlis ꝛ ꝓprij. ꝛ h̃ mō digō nō est trãsmutatio sed termin⁹ trãsmutatiōis quã facit caloꝛ nãlis in humido. ꝛ h̃ mō sumit digōnē Arist. 4° methau. ꝛ Auer. in expōne eiusdē. q̄uo ēt idigō que est defect⁹ isti⁹ cōplemēti ꝑꝑ humidi resistētiã vl' ꝑꝑ cali ipotētiã oppoit̃ digōni: vt dixi p̊° afoꝛ°. afoꝛ° zz°. in q̄ōne de digōne. re gre expōnē descriptionis posite ab Ari. 4° metheoꝛ. ꝛ q̄d sit caloꝛ nãlis: ꝛ que humidi cōplectio est digō: ꝛ que nō: ꝛ q̄uo oīs digō ingrossando ꝓcedat: ꝛ q̄uo sit ipōe coctū incrudari: aut quouis mō in via digōnis retrocedere. ꝛ ibi ondi ex h̃ capite necītatē corruptiōis in mixtis. ꝛ q̃re mala cōplo sicca cōfirmata curã nō hēt. ȝ frida ꝛ humida ꝛ cala curari possit: ꝛ plã subtilia que hãc mãm circunstant. ¶ Qñq̃ȝ tñ capit̃ digō ꝓ trãsmutatiōe ꝑ se ad hūc termi nū ordinata. ꝛ h̃ mō z° vtplm loquunt̃ medici de digōne. ꝛ Auic. s. p̊° pmi. doc. 6°. ꝛ Gal. hic ꝛ ꝑ vtutū nãliuȝ. ¶ Aduerte tñ q̄ ȝ Gal. dicat loco statiȝ allegato. q̄ Arist. digōnē dixit alterationē: nō est q̄ ipse velit hãc alteratione vocatã eē digōnē: sed vult q̄ illud q̄d dicūt medici digōnē. verbi grã. trãsmutationē qua chilus in sanguinē mutatur in epe dixit eē alterationē nō motū localē athomoꝝ: vt q̄dã dicebãt antiq̄ mãifestationē latētes tñ vt alij. ¶ Sȝ nō dixit tñ Ari. hãc trãsmutationē vocasse noīe digōnis. Inuenio tñ pħos equoce fuisse vsos noīe digōnis: qñq̃ȝ pro alteratione: qñq̃ȝ pro termino: sed in 4° methauro. Arist. ꝛ Cōmētatoꝛ so⁹ de termio loquunt̃: vt pȝ legēti ꝯsiderãti. ¶ Sed tñ nō ꝑua est dubitatio vtruȝ digō faciat cessare putredinē manēte suba. qꝛ vt ondi z° ꝑticula afoꝛ°. cō° illius afoꝛismi. circa pñ° ꝛ fines. ꝓbabile est q̄ in eadē mã quo ad eãdem ꝑteȝ intēdat silis digō ꝛ putrefactio. q̄uo g̃ facit digō cessare putredinē. ¶ Et iō q̄dã antiq̄ vt Thadeus dicūt q̄ digō facit cessare putredinē: qꝛ ꝑpat mãm ad expulsionē: qua expulsa cessat a coꝛpe putredo: sed per digōnē nō expellit̃: imo duȝ digerit̃ manet suba humoris in coꝛpe: ꝛ iō dr̃ manēte suba. ꝛ hãc expōnē tãgit Cōciliatoꝛ dña. i59. Alia est expō tacta ab eodē q̄ digō facit cessare putredinē. i. q̄escere a putredie: qꝛ nō ꝑmittit cãm añtē trãsire in ꝯiunctã. ꝛ hos duos modos obscuris v̉bis dicit vt suus modus est ꝛc̃. ¶ Gētilis aūt vult q̄ digō facit cessare putredinē: que fieret nisi eēt digō: qꝛ ad peioꝛē modū putredis deueniret si digō nō eēt. pȝ ꝑ de dñijs fe. 6° cap. ¶ Hec expō nō est ad mētem Gal. nã in fe. putrida ꝓ cura nō est intētio ꝓhibēdi futurã putredinē. h̃ eniȝ ꝑtinet ad ꝓuisionē: sȝ remouere ꝑñtē: ꝛ iō in eadē q̄ōne dat aliuȝ modū: q̄d ꝓhibet a putredine qñ digō veniret ad maioꝛē gradū bonitatis q̃ȝ sit putredo illius ꝑcibilis. nã ꝯceden do q̄ digō ꝛ putrefactio sunt moꝛ⁹ ꝯrij. dicit tñ q̄ ꝑñt esse in eodē sub gradibus remissis siue refractis. ꝛ ista solo z° iterū nō videt̃ ad mentē Gal. qꝛ loqtur de intētione que habet̃ gñalr ad cãm fe. pro cura: quã cãm opȝ auferri. ꝛ cōstat istam nō eē semꝑ valde intēsam putrefactionem.

¶ Ego aūt puto q̄ Ga. vidit q̄ duob⁹ modis qñ humoꝛ ꝑꝑ suã putredinē est cã fe. possumus opãdo circa cãm curare febrē. vno mō remouēdo putrefactionē ꝛ humoꝛē. ꝛ h̃ est eūone. Alio mō remouēdo putrefactionē tñ relinquēdo humoꝛē. ꝛ hoc per alterationē que est digō: nō tñ vult Gal. q̄ hec sit diffō digōnis. digō ē alteratio faciēs cessare putredinem: nec vult q̄ vlr digestio faciat cessare putredinē: sed vult q̄ illa alteratio que intēdit̃ in cura fe. putride qñ nō itēdim⁹ euãre est faciēs cessare putredinē. ꝛ ista que h̃ facit est digō. nō tñ q̄libet neq̃ȝ q̄lȝ putredinē facere cessare digōnẽ ita q̄ alteratio quã itēdim⁹ in putrida fe. que facit cessare putredinē manēte suba est digō: nō tñ q̄ hec sit diffō digōnis: neq̃ȝ qꝛ semꝑ faciat cessare putredinē. ¶ Circa ꝑtē aliam in q̃ dr̃ q̄ eūo est totã a coꝛpe educens subam humoris: itelligit̃ q̄ eductio sit a coꝛpe a quo fit euãtio. vñ qñ a stōcho humoꝛ educit̃ ad itestina dicimus hūoꝛē euãri a stōcho: ȝ nō educat̃ a toto coꝛpe. ꝛ iō paꝝ ifra docet Ga. q̄ modus eūonis est deriuatio ad alia mēbra: siue g̃ sit eūo a toto siue a ꝑte: tūc hūoꝛ cū euãt ſm totū educit̃ a coꝛpe. ¶ Deinde cuȝ dicit. XCI.

Ed dicta quidez species alterationis digestio est quam a quibusdam causis contingit facere scientes erimus in illis si habeamus iam cognitionez ista causarum salubrium.

¶ Facit q̄d dictuȝ est: ꝛ diuidit̃ in duas partes: p̊mo docet modū quo possumus assequi p̊mam itentionē. z° de scda. ibi z° [Euacuationis v̉o.] ¶ De p̊ma dicit q̄ alteratio iaȝ dicta est digestio quã digestionē ꝯtingit nos facē mediantibus q̄busdã causis tanq̃ȝ sciētes in illis opōnibus: si nos hēamus p̊mo cognitionē cãruȝ que sunt h̃ mō salubres: et vult breuiter q̄ ad faciēduȝ artificialr alterationē dictaȝ opȝ q̄ nos cognoscamus cãs que sunt salubres pro q̄nto faciunt cessare putredinē: vel faciūt talē digōnē q̄ per eam cesset putredo. ꝛ sup. q̄ opȝ has cãs debito mō admistrare: ꝛ in hac snia nō cadit dubitatio. ¶ Sed tñ opȝ spãlius h̃ scire que sunt cãe putrefactionis ꝓhibitiue manēte suba humoris putridi. ¶ Pro quo notandum vt supra dixi. q̄ apud pħm digō est cōplemētum acq̄situ in humido a calore nãli ꝛ ꝓprio: ȝ nō q̄d libet tale cōplemētuȝ sit digō: sȝ soluȝ illud q̄d est in passione humidi a passiuo sibi opposito. s. sicco. ¶ Apud medicos v̉o digō dr̃ equoce de opōne in iuuatiuo ꝛ opōne in nocitiuo. nã digō in iuuatiuo: vt. s. sumit̃ p̊° p̊mi. est ꝯuersio rei a v̉tute in eēntiã aptã trãsmutationi v̉tutum in ea opōnē faciētiuȝ ꝑt in cōplone que est cōpetēs ꝯuersiōi in nutriēs in effectu. In nocitiuo aūt h̃ eadē opō vocat̃ digō qñ v̉tus pōt humoꝛē malū ad benignū deducere. Si aūt nō pōt tunc digō est trãsmutatio in itrinsecã dispōnē ꝑ quã mãe egressio a mēbro in q̃ est fiat facilis. Et ego puto q̄ alteratio ꝑ quã gñat̃ spūs ꝛ lac est digō mō p̊. ¶ Sed z° mō digerunt̃ hūores mali a coꝛpore expellēdi vt in apatib⁹ qñ mã in saniē ꝯuertit̃ ꝛ in febrib⁹. ꝛ puto nō solū digōnē dici h̃ inō igrossationē subtilis ꝛ subtiliationē grossi ꝛ icisionē viscosi: sed ēt alias trãsmutationes ꝑ quas mã fit obediēs. nã ꝛ ꝑtē sanguis q̄ est grossus in apate nã ꝯuertēdo in saniē digerit: non obstãte q̄ ingrosset: sȝ ex alia cã q̃ȝ ꝑ purã igrossationē: vt dixi sup 4° p̊mi. cap 3°. ꝛ p̊° afoꝛ°. ꝛ eēt h̃ loc⁹ speculatiōis: vtrū oīs talis opatio fiat a calore nãli vel aliq̄ talis a frigore fieri possit: quã vide cū q̄rit̃ vtrū friditas possit igredi opus nãe. ¶ Hoc tñ vnū est certū q̄ humoꝛ putridus faciens febrem si per solaȝ digōnē sine eūone feb. curari debeat itegre: ita vt non remaneat suspicio ꝛ spãlis preparatio ad malã cōplonem futurã fieri nō digerit̃ sola digōne que est preparatio ad expulsionē: qꝛ mã nō reducibilis ad benignū nisi expellat̃ adhuc ꝑpat ad malã cōplonē futuraȝ fieri: vt pȝ in cō° afoꝛ°. Que relinquunt̃ in moꝛbis post crisim. ¶ Alr eniȝ post cōplemētuȝ digōnis in febribus nō opoꝛteret euãre. nec ēt ampli⁹ eēt fe. ꝛ silr fcã saniē: nec eēt mala cōplo nec spãlis ꝑpatio ad malã cōplonē: cuius

oppositum patet in cōmento aforismi. Quicūqʒ pleureti/ci facti nō purgantur in quatuor diebus. vbi dicitur ꝙ sanies quantūcunqʒ laudabilis est nitrosa ⁊ corrosiua ⁊c. ¶ Ex q̄bus pʒ Gal. loqui hic de digestione qua humor sit nālis ⁊ nutricationi cōueniens. ⁊ hoc innuit Gal. xiº terapē. cap̄ 5º. ſm vnam translationem: ⁊ Cō. ſm aliam cū dicit. Sed cum putredo sit in corpore hominis poterit mutari ⁊ digeri ⁊ ad temperamētuʒ ab extremitatibus reduci sic necessario vt virtuteʒ ꝯfortemus. ea enim forti existente illud qđ clausuʒ est poterit digeri ⁊ putrefactuʒ restaurari. nō enim dicimus humorē ad tempamētuʒ reduci nisi nutrire possit. ¶ Cū si dicat̄ ꝙ in cura putride febris semper opʒ putrefactum euacuari: vt videt̄ dicere Gal. eodeʒ libro. cap 4º ⁊ 8º. ſm aliam trāslationem cum dixit. sic est faciendū in putredine vinoꝝ aialiuʒ pinguedinis. s. illud qđ est putrefactuʒ: deinde curemus nō putrefactuʒ studē/tes vt nō putrefiat: sed ad suuʒ temperamentum redeat. ¶ Pro nunc dr̄ ꝙ in isto loco loqtur de putrido putredine nō reducibili ad benignuʒ: ⁊ ideo ne qs putaret ex hoc ꝙ nullū putriduʒ pōt ad temperamētuʒ reduci in sequē ti cap̄ posuit sententiam supradictam. ⁊ idem vult in fine q̄nti capituli. ⁊ ſm aliam. io. ꝙ post euacuationē humoris in se. aptis oppilationibus opʒ v̄tutem ꝯformari que putredini preualeat ꝯiunctum cum feb. refrigeret quod est finis intentionis. lʒ ergo in sanie optima ⁊ laudabilissima nō sit putrefactio vt ostēdam esse de mente Gal. ⁊ Auicē. in questione de sanie 2º aforismoꝝ. tamen digestio qua sanies ḡnāur in apostematibus ⁊ ꝓportionale saniei in humore putrido intra venas. nō est illa de qua hic loqtur ꝙ sufficiat febrēm putridā curare. Naʒ in sanie hoc mō cōstricta est putredo: ⁊ nō est optima saltē vtplm ⁊ humor faciens se. cuʒ est in illo sūmo gradu digestionis quo paratur expelli est putridus: cum aliter stantibus talibus febribus in q̄bus est hec digestio summa nō esset febris: qđ est falsum ⁊ ꝯtra experientiam. quare ⁊c. ¶ His habitis dico ꝙ digestio de qua loquitur est conuersio ad benignum non preparatio ad expulsionem. Et vt sic videamus que sunt cause a q̄bus hoc contingat fieri ⁊ de quibus dicit hic Galenus ꝙ cognoscēdo eas poterimus inuenire salubria. ¶ Pro quo considera ꝙ omne putriduʒ intra corpus nostrum existens est cōstrictum: habens de fumis malis secum mixtis: ⁊ calefactum calore extraneo: ⁊ humiduʒ per hoc ꝙ sua humiditas nō sufficit ab inato calore regulari. Hec omnia sumuntur a Gal. xiº terapentice. ⁊ ideo cause putrefactionem remouentes ⁊ ꝓhibentes habent facere euaporare fumos malos: vel cōformare inatum calorem: vel refrigerare: remouendo caliditatem extraneam: vel omnia ista vel aliqua istorum facere. ¶ Finit totum qđ inuenitur ab Ugone scriptum sup̄ Tegni Galeni.

¶ Explicit vtilissima ⁊ subtilis expositio Clarissimi artiū ⁊ medicine Doctoris. D. Magistri Ugonis Senensis super Tegni Galeni cum questionibus.

¶ Tabula dubioꝝ que mouentur in hoc libro.

F I N I S.

Uenetijs impensa heredum quondam Domini Octauiani Scoti Modoetiensis: ac sociorum.
19. Januarij.
1518

Registrum.

A B C D E F G H I K L M.

Ultimus Ternus: Alij Quaterni.

